

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

ਰਤਿ ਦੁਸਰੀ Rut 2

Sri Gur Partap Suraj Granth

ਕ੍ਰਿਤ:

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਕਵਿ ਚੂੜਾਮਣਿ'

By

Bhai Santokh Singh 'Kavi Churamani'

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ
ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ
੩੦੦ ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

Dedicated to 300th Martyrdom Anniversary of
Guru Gobind Singh ji's
Four Sahibzadas and Mata Gujri ji

ਵਲੋਂ: ਭਾਈ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ)

Bhai Baljinder Singh ji

© Baljinder Singh 16914 Lassen Street, Northridge, CA 91343 USA

Important Notice:

This file is brought in the digital (computer/internet use) format and made available within the reach of common users, scholars and students engaged in the study of Sikh History and Philosophy with the help of computer/internet. The digital composition of this file is the intellectual property of Bhai Baljinder Singh as it is completely an individual effort by him. Except for personal use on a personal computer without changing/decoding the file/database, no one is permitted to use this file in its native (provided), decoded or modified format, in whole or in part, for any computer/internet/publication project without the prior written permission of Bhai Baljinder Singh.

ੴ ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ੴ

ਦੋ ਸ਼ਬਦ

ਵਲੋਂ: ਸਿਰਜਕ 'ਈਸਰ ਮਾਈਕੋ ਮੀਡੀਆ'

ਘਰਿ ਘਰਿ ਅੰਦਰਿ ਧਰਮਸਾਲ

ਵਲੋਂ: ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੰਧਾਵਾ

(ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਸਮਾਜ)

ਸੰਦੇਸ਼

ਵਲੋਂ: ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰੋ. (ਰੀਟਾਇਰਡ) ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

(ਐਕਸ ਫੈਲੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ)

ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ

ਤਤਕਰਾ ਰੁਤਿ ਦੂਜੀ

ਰੁਤਿ ਦੂਸਰੀ

ਦੋ ਸ਼ਬਦ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੂਲ ਸ੍ਰੋਤ ਉਸ ਕੌਮ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਰਮਾਇਆ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਹ ਕੌਮ ਫ਼ਖ਼ਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੌਮੀ ਸਰਮਾਇਆ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਅਜਿਹੇ ਸ੍ਰੋਤ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਭਾਵੇਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਿਤਨੇ ਕੁ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਨੀਮਤ ਸਮਝ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਆਵੇਸ਼ਕ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸ੍ਰੋਤ ‘ਕਵਿ ਚੂੜਾਮਣਿ’ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ’ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਹੈ। ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ’ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵਡਮੁੱਲਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ੀ ਅਦਭੁਤ ਵਿਦਵਤਾ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਵੀ ਹੈ। ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਗੁਣਾਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸ੍ਰੋਤ ਇਤਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੋਜੀ ਇਸਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਵਿਦਵਤਾ ਅਧੂਰੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੁਰ-ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਦੀ ਕਥਾ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਤੁਰੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਮੁਕੰਮਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਜੇ ਸ਼ਰਧਾ, ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਨਵੀਨਤਮ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮੂਲ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਵਸੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣਾ, ਦਾਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਵਾਰਾਂ/ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਰਚ ਟੂਲ, ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ‘ਨਾਭਾ’ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ ‘ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਰਤਾਨਾਕਰ ਮਹਾਨਕੋਸ਼’, ਨਿਰਮਲਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ‘ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲਾ ਟੀਕਾ’ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ (ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਟੀਕਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਿਲ ਸੀ), ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ’ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ‘ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਡਿਜ਼ਿਟਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਪੜਾਅ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਆਈ. ਟੀ. ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ੧੨ ਰਾਸਾਂ, ੬ ਰੁਤਾਂ ਅਤੇ ੨ ਐਨ ਡਿਜ਼ਿਟਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਮਹਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਇਸ ਕੀਟ ਪਾਸੋਂ ਲਈ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮੂਲ ਪਾਠ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਪੰਕਤੀ-ਛੇਦ ਅਤੇ ਪਦ-ਛੇਦ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਕੁ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਬੇਲੋੜੇ ਅਤੇ ਮਨਮੱਤ ਵਾਲੇ ਅੰਸ਼ ਕੱਢ ਕੇ ਇਸਦੀ ਸੋਧ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤੁੱਛ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ

ਲਈ ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਰਤਨ ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਯਾਯ, ਟਿੱਪਣੀਆਂ, ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਫੁੱਟਨੋਟ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦੇ ਕੇ ਮੂਲ ਪਾਠ ਨਾਲ ਕੋਈ ਛੇੜ ਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਤਤਕਰਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਸੂ ਤੱਕ ਸਿੱਧੀ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਆਸਾਨ ਲਿੰਕ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਨਾਲ ਹੀ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਮ.ਏ. (ਜੰਮੂ) ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ‘ਸੰਬੰਧ ਸੂਚਕ ਅਨੁਕ੍ਰਮਣਿਕਾ’ (ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਸ਼) ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਦਾਸ ਵਲੋਂ ਜਿੱਥੇ ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਐਕਸ ਫੈਲੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ) ਦਾ ਵੀ ਦਾਸ ਰਿਣੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਾਸ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕ੍ਰਿਤਗ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ‘ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਿਜ ਕਰਮਸਰ’ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਾਗਿਰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ‘ਈਸ਼ਰ ਮਾਈਕ੍ਰੋ ਮੀਡੀਆ’ ਨੂੰ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਹਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੀਮਤੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਦਾਸ ਡਾ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ‘ਬਿੰਦ’ (ਸੈਨ ਮਟੇਓ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਈ, ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰੀ ਕਿੱਤੇ ਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣਾ ਭਰਪੂਰ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਮੰਜ਼ਿਲ ਹਾਲਾਂ ਦੂਰ ਹੈ। ਅਜੇ ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਰਚਨਾਵਲੀ, ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ, ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਦੋਵੇਂ ਗੁਰਬਿਲਾਸ (ਪਾ: ੬ ਅਤੇ ਪਾ: ੧੦), ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ, ਗਿਆਨ ਰਤਨਾਵਲੀ, ਸਿੱਖ ਰਹਿਤਨਾਮੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਟੀਕੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਹੋਰ ਮੂਲ ਸਾਮਗ੍ਰੀ... ਕਾਰਜ ਇਤਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਆਸੀਸ ਨਾਲ ਹੀ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੰਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਉੱਪਰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਵਲੋਂ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ੩੦੦ ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ, ਕਵਿ ਚੂੜਾਮਣਿ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ ਜੋ ਕਿ ਹਾਲਾਂ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ, ਹੁਣ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਨੁੱਕਰ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਘਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਅਤੇ ‘ਹਉ ਮੂਰਖ’ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਕਾਰੇ’ ਲੱਗਿਆ ਰਹੇ:

ਪੂਰੀ ਸ਼ੈ ਨੂੰ ਡਰ ਘਾਟੇ ਦਾ, ਡਰ ਨਹੀਂ ਅੱਧੀ ਤਾਈਂ।

ਰੱਬਾ! ਪਿਆਰ ਮੇਰੇ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ, ਪੂਰੀ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਦਾਸ

ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

੧ ਜਨਵਰੀ ੨੦੦੫

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਮਸਰ, ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

ਨਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣ ਬਾਬਤ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਹਾਨਕੋਸ਼, ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲਾ ਟੀਕਾ, ਸੰਪੂਰਨ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ, ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ 'ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ' ਅਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦਾ ਡਿਜਿਟਲ ਸੰਸਕਰਣ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅੰਦਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਲ (ਸੰਨ ੨੦੦੮ ਈ.) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ' ਅਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦਾ ਸਾਰਾ ਮੂਲ ਪਾਠ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਪੰਕਤੀ-ਛੇਦ ਅਤੇ ਪਦ-ਛੇਦ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਫੁੱਟਨੋਟ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਵਾਸਤੇ ਮੂਲ ਪਾਠ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸੇ ਸਾਲ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ੩੦੦ ਸਾਲਾ ਗੁਰਗੱਦੀ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਹੈ। ਦਾਸ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਅਵਸਰ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਈਸ਼ਰ ਮਾਣੀਕ੍ਰੋ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਨਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ ਵੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਸ੍ਰੀ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਖੋਜ ਯੰਤਰ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦਾਸ

ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

੨੬ ਅਗਸਤ ੨੦੦੮

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਮਸਰ, ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

ਘਰਿ ਘਰਿ ਅੰਦਰਿ ਧਰਮਸਾਲ

ਸਾਹਿਬੇ ਕਮਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਨਿੰਨ 'ਪਿਆਰੇ' ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ, ਜਿਹੜੀ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਵਾਲੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਕਰਕੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰਸੀਏ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਿਸ ਵੰਗ ਨਾਲ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਸਿੱਧੀਆਂ ਧਾਰਨਾ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਵਖਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਾਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ 'ਘਰਿ ਘਰਿ ਅੰਦਰਿ ਧਰਮਸਾਲ' ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਵਚਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲੇ ਤਰੀਕੇ ਦੁਆਰਾ ਸਫਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਰੀਤ ਚਲਾਈ ਹੈ।

ਦਾਸ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗਾਹੇ ਬਗਾਹੇ ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ, ਫਿਰ 'ਈਸ਼ਰ ਮਾਈਕ੍ਰੋ ਮੀਡੀਆ' ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਰਚ ਟੂਲ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਆਪ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ 'ਕਵਿ ਚੂੜਾਮਣਿ' ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ' ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।

ਸੰਨ ੨੦੦੪ ਈ. ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਦਾ ਸਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ੫੦੦ ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ੪੦੦ ਸਾਲਾ ਸਮਾਰੋਹ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੂਜਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ੩੦੦ ਸਾਲਾ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ 'ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲਾ' ਟੀਕਾ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ੫੦੦ ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ, 'ਈਸ਼ਰ ਮਾਈਕ੍ਰੋ ਮੀਡੀਆ' ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ੪੦੦ ਸਾਲਾ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਅਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ' ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੂਜਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ੩੦੦ ਸਾਲਾ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਤਗਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ 'ਗੁਰਮੁਖ ਹੰਸਾਂ' ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਉਪਮਾ ਦਾ 'ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ 'ਮਹਾਨਕੋਸ਼' ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾ ਕੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ੩੦੦ ਸਾਲਾ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਘਾਲਣਾ ਉਪਰ ਸਿਰਫ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਮਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਤਰੀਕੇ ਦੁਆਰਾ

ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ, ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣੇ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਆਦਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗ ਦੁਆਰਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਰੰਭ ਕਰਕੇ 'ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਸਮਾਜ' ਦਾ ਨਾਂ ਹੋਰ ਉੱਚਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ, ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਯੁਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਦਾਸ ਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮੂਲ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਮਨੋਰਥ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਕਾਮਯਾਬੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਾਸ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਅਤੇ 'ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਸਮਾਜ' ਵਲੋਂ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਾਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

੨੧ ਜਨਵਰੀ ੨੦੦੫
ਰੰਧਾਵਾ

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ
ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਸਮਾਜ।

ਸੰਦੇਸ਼

ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਸਥਾ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਵਰੋਸਾਇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧ ਹਨ। ਚੇਤੰਨ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੂਝ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਕਰਕੇ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਵਾਲੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਧਾਰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਵਖਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਟਨ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦੀ ਅਜੋਕੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਸੁੱਚੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਹੀ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਖੋਜਕਾਰ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਨਵੀਨਤਮ ਸੂਚਨਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਬੜੇ ਤੀਬਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੀ ਇਸ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਲਈ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਘਾਟ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ ਜਿਸ ਸਦਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰੋਖ ਤੇ ਅਪ੍ਰੋਖ ਸੋਮਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਡ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਡੀ. ਅਤੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੇ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰਨ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਐਨ-ਸਹਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਿਅਕਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਉਹ ਐੱਨਾ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਸਮਾਜ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡੇਰੇ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਲਗਨ ਉਪਰ ਮਾਣ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਈਸ਼ਰ ਮਾਈਕਰੋ ਮੀਡੀਆ' ਦੇ ਨਵੀਨਤਮ ਸੰਸਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਸਵੈਯੇ; ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲਾ ਟੀਕਾ (੪ ਜਿਲਦਾਂ); ਸ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਗਰੇਜੀ ਸਟੀਕ (੮ ਜਿਲਦਾਂ); ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਚਿਤ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਰਪਨ' (੧੦ ਜਿਲਦਾਂ); ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਮੇਰਾ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੋਸ਼' (੨ ਜਿਲਦਾਂ) ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ' (੧੪ ਜਿਲਦਾਂ) ਸਮੇਤ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਆਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਤੁਕ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਸਰਚ ਇੰਜਨ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਪਰ ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੀਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਤੁਕ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇ ਅਰਥ ਵੇਖਣੇ ਹੋਣ, ਅਜਿਹੀ ਸੁਵਿਧਾ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਅਥਵਾ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼' ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਢੂੰਡ ਸੀਮਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨੀ ਅਥਵਾ ਰਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਭਾਲ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੀਆਂ-ਪਿਛਲੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖਰੇ ਵੀ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਵਡੇਰੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਅਨੁਸਰਨ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਖਸ਼ਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਰਹਿਣ। ਸਾਡੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ।

ਪਟਿਆਲਾ
੨੮ ਜਨਵਰੀ, ੨੦੦੫

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰੋ. (ਰੀਟਾਇਰਡ) ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
(ਐਕਸ ਫੈਲੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ)

ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ

ਰੁਤਿ ਦੂਸਰੀ

(ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਤਤਕਰਾ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ [ਤਤਕਰਾ ਰੁਤਿ ਦੂਜੀ](#) ਉਪਰ ਕਲਿਕ ਕਰੋ ਜੀ)

੧	੨	੩	੪	੫	੬	੭	੮	੯	੧੦	੧੧
	੧੨	੧੩	੧੪	੧੫	੧੬	੧੭	੧੮	੧੯	੨੦	੨੧
	੨੨	੨੩	੨੪	੨੫	੨੬	੨੭	੨੮	੨੯	੩੦	੩੧
	੩੨	੩੩	੩੪	੩੫	੩੬	੩੭	੩੮	੩੯	੪੦	੪੧
	੪੨	੪੩	੪੪	੪੫	੪੬	੪੭	੪੮	੪੯	੫੦	

ਤਤਕਰਾ ਰੁਤਿ ਦੂਜੀਦੂਸਰੀ ਰੁਤਿ੧

ਅੰਸੂ ੧. [ਮੰਗਲ। ਖਾਨ ਨੌਕਰ ਰੱਖੇ]

੧. ਇਸ੍ਰੁ ਗੁਰੂ-ਦਸੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ-ਮੰਗਲ।

੨. 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ' ਮਿਰ੍ਜਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ।

[ਬਿਨਯ]

੨

੨. [ਰਾਮਰਾਇ ਦਾ ਮਸੰਦ ਮੇਲ ਠਹਿਰਾਉਣ ਹਿਤ ਆਇਆ]

੩

੩. [ਬੇੜੀ ਉਤੇ ਰਾਮਰਾਇ ਨਾਲ ਮੇਲ]

੪

੪. [ਕਪਾਲ ਮੋਚਨ]

੫

੫. [ਰਾਜ ਕੌਰ ਦਾ ਹਾਲ]

੬

੬. [ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤ]

੭

੭. [ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ]

੮

੮. [ਗੁਰੂ ਜੀ ਡੇਹਰੇ ਆਏ। ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣ ਹਿਤ ਤਜਾਰੀ]

੯

੯. [ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ]

੧੦

੧੦. [ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਦੇ ਲਾਗੀ ਆਏ। ਤੰਬੋਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ]

੧੧

੧੧. [ਨੰਦ ਚੰਦ ਤੰਬੋਲ ਲੈਕੇ ਗਿਆ। ਬਰਾਤ]

੧੨

੧੨. [ਰਾਜੇ ਦਾ ਵਜ਼ੀਰ ਰਾਹ ਲੈਣ ਆਇਆ]

੧੩

੧੩. [ਕੇਵਲ ਦੂਲਹੁ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ ਲੰਘਣ ਦੀ ਆਗਯਾ ਲੈਣੀ]

੧੪

੧੪. [ਭੀਮਚੰਦ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਪੁੱਜੇ]

੧੫

੧੫. [ਸਉਦਾਗਰ। ਬਰਾਤ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ]

੧੬

੧੬. [ਤੰਬੋਲ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਨੰਦ ਚੰਦ ਦਾ ਵਾਪਸ ਹੋਣਾ]

੧੭

੧੭. [ਘਾਟ ਲੰਘਣਾ]

੧੮

੧੮. [ਨੰਦ ਚੰਦ ਦਾ ਆਉਣਾ]

੧੯

੧੯. [ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜੰਗ ਹਿਤ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ]

੨੦

੨੦. [ਪਠਾਣਾਂ ਨੇ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗਣੀ]

੨੧

੨੧. [ਪਠਾਣ ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲੇ]

੨੨

੨੨. [ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਖਬਰ। ਕਾਲੇ ਖਾਂ]

੨੩

੨੩. [ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਖਿਸਕਣਾਂ]

੨੪

੨੪. [ਮਹੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ। ਦਲ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ]

੨੫

੨੫. [ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ]

੨੬

੨੬. [ਬੁੱਧੂਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਜੰਗ। ਇਕ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਯਾ]

੨੭

੨੭. [ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਹੰਤ ਨੇ ਹਯਾਤ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ]

੨੮

੨੮. [ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ। ਦਯਾਰਾਮ ਨੰਦ ਚੰਦ ਦਾ ਯੁੱਧ]

੨੯

੨੯. [ਹਲਵਾਈ ਸਿੱਖ। ਜੀਤ ਮੱਲ ਬੱਧ। ਫਤੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਨੱਠ ਕੇ ਓਲ੍ਹੇ ਹੋਣਾ]

- ੩੦ ੩੦. [ਸੰਗੋਸ਼ਾਹ ਤੇ ਹਰੀਚੰਦ ਬੱਧ]
੩੧ ੩੧. [ਭੰਗਾਣੀ ਯੁੱਧ ਫਤਹ ਕੀਤਾ]
੩੨ ੩੨. [ਇਨਾਮ ਵੰਡੇ। ਪਾਂਵਟੇ ਤੋਂ ਤਿਆਰੀ]
੩੩ ੩੩. [ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦਾ ਸਫਰ। ਨਾਹਣੇਸ਼। ਲਾਹਾ ਤੇ ਟੋਟਾ ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਚੋਰ]
੩੪ ੩੪. [ਰਾਇਪੁਰ ਦੀ ਰਾਣੀ]
੩੫ ੩੫. [ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ। ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਆਉਣਾ]
੩੬ ੩੬. [ਭੀਮਚੰਦ ਦਾ ਵਜ਼ੀਰ ਮੇਲ ਹਿਤ ਆਇਆ]
੩੭ ੩੭. [ਭੀਮਚੰਦ ਮੇਲ ਹਿਤ ਆਇਆ। ਸਾਹਿਬ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਨਮ]
੩੮ ੩੮. [ਮੇਲੇ ਵਿਚੋਂ ਠੰਗ ਫੜਕੇ ਦੰਡ ਦਿੱਤਾ]
੩੯ ੩੯. [ਮੀਆਂ ਖਾਂ ਤੇ ਅਲਫ ਖਾਂ ਦੀ ਪਹਾੜੀਆਂ ਪਰ ਚੜ੍ਹਾਈ]
੪੦ ੪੦. [ਨਾਦੋਣ ਦਾ ਜੰਗ ਆਰੰਭ]
੪੧ ੪੧. [ਬਿੱਝੜ ਵਾਲੀਆ ਦਯਾਲ ਬੱਧ]
੪੨ ੪੨. [ਜੰਗ ਜਿੱਤਣਾ। ਅਲਫ ਖਾਂ ਦਾ ਰਾਤੀਂ ਨੱਸਣਾ]
੪੩ ੪੩. [ਆਲਸੂਨ ਮਾਰਨਾ]
੪੪ ੪੪. [ਆਨੰਦਪੁਰ। ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਨਮ]
੪੫ ੪੫. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ]
੪੬ ੪੬. [ਦਿਲਾਵਰ ਖਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ]
੪੭ ੪੭. [ਖਾਨਜ਼ਾਦੇ ਦੀ ਭਾਜੜ ਤੇ ਬਰਵਾ ਲੁਟਣਾ]
੪੮ ੪੮. [ਗੁਪਾਲ ਤੇ ਹੁਸੈਨੀ ਦੀ ਸੁਲਹ ਲਈ ਸੰਗਤੀਆ ਸਿੰਘ ਆਇਆ]
੪੯ ੪੯. [ਹੁਸੈਨੀ ਬੱਧ ਗੁਪਾਲ ਦੀ ਫਤਹ। ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜਨਮ]
੫੦ ੫੦. [ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਦਰ। ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਜਨਮ]

ਦੂਜੀ ਰਿਤੁ ਚੱਲੀ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਅਬ ਦੁਤਿਯ ਰੁੱਤ ਬਰਨਤੇ।

ਅੰਸੂ ੧. [ਮੰਗਲ। ਖਾਨ ਨੌਕਰ ਰੱਖੇ]

<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ [ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ](#) - [ਤਤਕਰਾ](#) ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨

੧. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ-ਦਸੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ-ਮੰਗਲ।

ਕਬਿੱਤ:

ਜਪ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮੁਕੰਦ, ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ,
ਅਮਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਆਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ਮੈਂ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ,
ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਿਘਨ ਨਿਕੰਦ ਮੈਂ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਨਵਮ ਗੁਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਦੀਵ ਸੁਖਕੰਦ ਮੈਂ।
ਸਭਿ ਕੇ ਪਦਾਰਥਿੰਦ ਮਨ ਕੋ ਮਲਿੰਦ ਕਰਿ,
ਗਯਾਨ ਮਕਰੰਦ ਹਿਤ ਬੰਦੋਂ ਹਾਥ ਬੰਦਿਮੈਂ ॥ ੧ ॥

ਜਪ = ਜਪਦਾ ਹਾਂ, ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ = ਮੈਂ। (ਅ) ਜੇ 'ਮੈਂ' ਨੂੰ 'ਮਯ' ਸਮਝੀਏ ਤਾਂ ਅਰਥ ਬਣੂ:-ਵਾਲੇ। ਸਰੂਪ।

ਸੁਖਕੰਦ = ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਮੂਲ। ਮਲਿੰਦ = ਭੋਰਾ।

ਅਰਥ:

ਮੈਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ, (ਅਤੇ) ਅਤਿ ਆਨੰਦ (ਦਾਤੇ) ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ, (ਫਿਰ) ਮੈਂ (ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ) ਸਾਰੇ ਵਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਹਾਰੇ (ਸ੍ਰੀ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ (ਦੇਵ ਜੀ), ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ (ਅਤੇ) ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਦਾ; (ਫਿਰ) ਮੈਂ (ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ) ਸਦੀਵੀ ਸੁਖਦਾਤੇ ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਜੀ, ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰੂ (ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ) ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਤੇ) ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ; (ਹਾਂ,) ਮੈਂ ਸਾਰੇ (ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ ਦਾ (ਆਪਣੇ) ਮਨ ਨੂੰ ਭਉਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਗਯਾਨ (ਰੂਪ) ਮਕਰੰਦ (ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ) ਲਈ (ਦੇਵੇਂ) ਹਥ ਜੋੜਕੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਰਨਾਂ ਉਤੇ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੨. 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ' ਮਿਰਯਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਦੋਹਰਾ:

ਸਾਰਦ ਬਾਰਦ ਭਾ ਰਦੀ; ਨਾਰਦ, ਪਾਰਦ, ਕੁੰਦ।

ਬਰਨ ਸਾਰਦਾ ਸਾਰਦਾ, ਪਦ ਅਰਵਿੰਦਨਿ ਬੰਦਿ ॥ ੨ ॥

ਸਾਰਦ ਬਾਰਦ = ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਦਾ ਬੱਦਲ।

ਭਾ ਰਦੀ = ਸ਼ੋਭਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਮਾਤ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਨਾਰਦ = ਨਾਰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਰੰਗ ਚਿੱਟਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।

ਪਾਰਦ = ਪੂਰਾ। ਕੁੰਦ-ਮਰਤਬਾਨ ਦਾ ਫੁੱਲ ਜੋ ਚਿੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਰਨ ਸਾਰਦਾ = ਅਖਰਾਂ (ਦੁਆਰਾ ਵਿਦਯਾ ਵਿਗਿਆਨ ਰੂਪੀ) ਤੱਤ ਦੀ ਦਾਤੀ ਭਾਵ ਗਿਆਨ ਦਾਤੀ।

ਸਾਰਦਾ = ਸਰਸ੍ਵਤੀ।

ਬੰਦਿ = ਬੰਦਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਅਰਥ:

ਸਰਦ ਰਿਦੂ ਤੇ ਬੱਦਲ, ਨਾਰਦ, ਪਾਰੇ ਤੇ ਕੁੰਦ (ਦੀ) ਸ਼ੋਭਾ (ਜਿਸ ਨੇ) ਮਾਤ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ, (ਉਸ)

ਗਿਆਨ ਦਾਤੀ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਪਰ ਬੰਦਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

[ਬਿਨਯ]

ਉਚਰੋਂ ਰੁਤ ਅਭਿ ਦੂਸਰੀ, ਗੁਰ ਕੀ ਕਥਾ ਰਸਾਲ।

ਸੁਨੀਅਹਿ ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਪ੍ਰੀਤਿ ਧਰਿ, ਹੁਇ ਸ਼ਰਧਾਲੁ ਬਿਸਾਲ ॥ ੩ ॥

ਰਸਾਲ ਰਸ+ਆਲਯ = ਰਸਾਂ ਦਾ ਘਰ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਹੀ ਰਸ ਹੋਣ। (ਅ) ਅੰਬ, ਭਾਵ ਸ੍ਵਾਦੀਕ ਅਥਵਾ ਰੋਚਕ। (ੲ) ਸੁੰਦਰ।

ਅਰਥ:

ਹੁਣ ਮੈਂ ਦੂਸਰੀ ਰੁਤ ਵਿਖੇ (ਸ਼੍ਰੀ) ਗੁਰੂ (ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਦੀ ਰਸਮਈ ਕਥਾ ਉਚਾਰਦਾ ਹਾਂ, (ਹੇ ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਜਨੋ! ਤੁਸੀਂ) ਬੜੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹੋਕੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਸੁਣੋ:

ਚੌਪਈ:

ਬੁੱਧੁਸ਼ਾਹਿ ਗਯੋ ਨਿਜ ਡੇਰੇ।

ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਜਬਿ ਕੀਨਿ ਬਸੇਰੇ।

ਨਗਰ ਦਾਮਲਾ^੧ ਏਕ ਸੁ ਜਾਨਿ।

^੧ਨਾਮ ਹੈ ਨਗਰ ਦਾ, ਕਰਨਾਲ ਦੇ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਤਹਾਂ ਹੁਤੇ ਕੁਛ ਖਾਨਹਿ ਖਾਨ^੨ ॥ ੪ ॥

^੨ਖਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰ।

ਸਦਾ ਰਹਤਿ ਨੌਕਰ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ।

ਕਰਤਿ ਜੀਵਕਾ ਨਿਜ ਨਿਰਬਾਹੀ।

ਕੁਛ ਕਾਰਜ ਤਿਨ ਦੀਨਿ ਬਿਗਾਰੇ।

ਰਿਸਿ ਨੌਰੰਗ ਸੋ^੩ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰੇ ॥ ੫ ॥

^੩ਓਹ (ਪਠਾਣ)।

ਸਭਿ ਮਹਿ ਹੁਕਮ ਬਿਦਤਿ ਇਮ ਭਾਖੇ।

ਇਨ ਕੋ ਚਾਕਰ ਨਹਿ ਕੋ ਰਾਖੇ।

ਖਤਾਵੰਦ^੪ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਅਹੈਂ।

^੪ਕਸੂਰਵਾਰ।

ਰਾਖਹਿ ਜੋ ਸਜਾਇ ਸੋ ਲਹੈ ॥ ੬ ॥

ਭਏ ਬਿ ਨੌਕਰ ਰੋਜ਼ੀ ਹੀਨੇ।

ਫਿਰੇ ਬਹੁਤ, ਨਹਿ ਰਾਖਨਿ ਕੀਨੇ।

ਹੁਤੇ ਪੰਚ ਸੈ ਗਿਨਤੀ ਬਿਖੇ।

ਭਏ ਦੀਨ, ਜਬਿ ਨਹਿ ਕਿਹ ਰਖੇ ॥ ੭ ॥

ਬਿਚਰਤਿ ਪਹੁਚੇ ਸਹਿਰ ਸਢੋਰੇ।

ਡੇਰਾ ਕਰਜੋ ਵਹਿਰ ਕਿਸ ਠੋਰੇ।

ਜਾਨਿ ਪੀਰ ਨਿਜ ਬੁੱਧੁਸ਼ਾਹ।

ਜ਼ਾਰਤ ਹੇਤੁ' ਗਏ ਸਭਿ ਪਾਹਾ ॥ ੮ ॥

¹ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।

ਕੁਛ ਅਕੋਰ ਧਰਿ ਕੀਨਿ ਸਲਾਮੂ।

ਬੈਠੇ ਜਾਇ ਸਮੀਪ ਤਮਾਮੂ।

ਬੂਝਨ ਕਰਜੋ 'ਕਹਾਂ ਤੇ ਆਏ?'

ਤਿਨ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸਭਿ ਦੀਨਿ ਸੁਨਾਏ ॥ ੯ ॥

'ਰੋਜ਼ੀ ਹੇਤੁ ਫਿਰੇ ਹਮ ਸਾਰੇ।

ਨਹਿ ਕਿਨ ਰਾਖਨਿ ਬਾਕ ਉਚਾਰੇ।

ਹੁਇ ਨਿਰਾਸ ਹਮ ਚਲੇ ਅਵਾਸ।

ਕਰਹਿ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਸਗਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ॥ ੧੦ ॥

ਜੋ ਨੌਰੰਗ ਤੇ ਨਹਿ ਉਰ ਡਰੈ।

ਹਮਹਿ ਸਮੀਪ ਸੁ ਰਾਖਨਿ ਕਰੈ।

ਅਬਿ ਜਗ ਮਹਿ ਅਸ ਦਿਖਤਿ ਨ ਕੋਈ।

ਰਾਖਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਤਜਾਗ ਕਰਿ ਸੋਈ ॥ ੧੧ ॥

ਭਏ ਲਚਾਰ ਜੀਵਕਾ ਹੇਤੁ।

ਕਰਹਿ ਖੇਤ ਕ੍ਰਿਤ' ਜਾਇ ਨਿਕੇਤ।

¹ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ।

ਵਸਤੂ ਆਦਿਕ ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਕੋ।

ਖਰਚਜੋ ਪਹਿਰਨਿ ਖਾਨ ਸਰਬ ਕੋ।

¹ਪਹਿਰਨੇ ਤੇ ਖਾਣੇ ਲਈ ਸਭ ਧਨ ਤੇ ਵਸਤਾਂ ਖਰਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

॥ ੧੨ ॥

ਜੇ ਕਰਿ ਤੁਮ ਤੇ ਹੁਇ ਉਪਕਾਰ।

ਕਰੋ ਪੀਰ ਜੀ ਮਿਹਰ ਉਦਾਰ।'

ਅਰਜੀ ਸੁਨੀ ਭਨੀ ਹੁਇ ਦੀਨ।

ਬੁੱਧੁਸ਼ਾਹ ਬਿਚਾਰਨਿ ਕੀਨਿ ॥ ੧੩ ॥

-ਇਕ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਤੇ ਬਿਨੈ।

¹ਬਿਨਾਂ।

ਅਪਰ ਨ ਸਮਰਥ ਰਾਖਨਿ ਇਨੈ-।

'ਸੁਨੋ ਖਾਨਜ਼ਾਦੇ' ! ਮਮ ਬੈਨਾ।

¹ਹੇ ਪਠਾਣਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰੋ।

ਕੋ ਅਸ ਜਾਇ'† ਸ਼ਾਹਿ ਜਿਸ ਭੈ ਨਾ

¹ਕੇਹੜੀ ਐਸੀ ਜਗਾ ਹੈ (ਅ) ਕੌਣ ਐਸਾ ਜੰਮਿਆਂ ਹੈ?।

॥ ੧੪ ॥

[†]ਪਾ:-ਸਾਹ।

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗਾਦੀ ਪਰ ਅਹੈ।

ਸੋ ਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਕਿਸੂ ਤੇ ਲਹੈ।

ਰਾਖਿ ਸਕਹਿ ਤੁਮ ਕੋ ਗੁਰ ਸੋਈ।

ਅਪਰ ਬਿਖੈ ਨਿਸਚੈ ਨਹਿ ਕੋਈ ॥ ੧੫ ॥

ਦਲ ਕੋ ਕਰਹਿ ਸਕੇਲਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦ।

ਪਰਖਿ ਸੁਭਟ ਦੇ ਦਰਬ ਬਿਲੰਦ।

ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮੈਂ ਤਿਨ ਢਿਗ ਰਹਜੇ।

'ਭਾਵ ਮੈਂ ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਰਹਿ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਤਬਿ ਆਵਤਿ ਪਾਵਤਿ ਚਿਤ ਚਹਜੇ।

'ਭਾਵ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਤਦੋਂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਚਿਤ ਚਾਹੀ ਪਾ ਲੈਂਦੇ
ਭਾਵ ਮੈਂ ਉਥੇ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰ ਰਖਾ ਦੇਂਦਾ।

॥ ੧੬ ॥

ਸੁਨਿ ਬੋਲਜੋ ਪੁਨ ਭੀਖਨ ਖਾਨ।

'ਤੁਮਰੇ ਸਕਲ ਮੁਰੀਦ ਪਠਾਨ।

ਜੇ ਇਨ ਕੋ ਰੋਜ਼ੀ ਸਿਰਾ ਕਰਿਹੋ।

'ਰੋਜ਼ੀ ਦੇ ਸਿਰ।

ਅਧਿਕ ਅਸਾਨ ਆਪਨੋ ਧਰਿ ਹੋ।

'ਆਪਣਾ ਅਹਿਸਾਨ (ਸਾਡੇ ਤੇ) ਕਰੋਗੇ।

॥ ੧੭ ॥

ਪਰਉਪਕਾਰ ਸਬਾਬ ਮਹਾਨ।

'ਪੁੰਨ।

ਰਿਜ਼ਕ ਹੋਇ ਤੁਮ ਬਨਹੁ ਬਹਾਨ।

ਹਮਰੇ ਹੇਤੁ ਪਯਾਨਹੁ ਫੇਰ।

ਗੁਰ ਢਿਗ ਕਰਹੁ ਤਰੀਫ ਬਡੇਰ ॥ ੧੮ ॥

ਖਾਨ ਪੰਚ ਸੈ ਰੋਜ਼ੀ ਬਨੇ।

ਅਬਿ ਲਾਚਾਰ ਭਏ ਇਹ ਘਨੇ।

ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਹਯਾਤ ਖਾਂ ਕਹਜੇ।

'ਏਕ ਆਸਰਾ ਰਾਵਰਿ ਲਹਜੇ ॥ ੧੯ ॥

ਕਰਹੁ ਸਬਾਬ^{੧੧} ਦੇਹੁ ਰਖਵਾਇ।

ਨਤੁ ਹਯ ਸਸਤ੍ਰ ਬੇਚ ਕਰਿ ਖਾਇ।

ਬਹੁਰ ਨ ਬਾਨਾ ਬਨਹਿ ਸਿਪਾਹੀ।

ਰੁਲ ਜੈਹੈਂ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਿ ਕਰਿ ਖਾਹੀਂ

॥ ੨੦ ॥

ਗਮਨਹੁ ਤਹਿ ਲਗਿ ਸੰਗ ਹਮਾਰੇ।

ਦਿਹੁ ਰਖਵਾਇ ਮੁਰੀਦ ਤੁਮਾਰੇ।

'ਅਸੀਂ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਹਾਂ।

ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਜਬਿ ਬਹੁ ਘਿਘਿਆਏ।

ਬੁੱਧੁ ਸ਼ਾਹ ਮਿਹਰ ਮਨ ਲਯਾਏ ॥ ੨੧ ॥

ਕਹਜੇ ਕਿ 'ਮੈਂ ਚਾਲਹੁ ਤੁਮ ਸਾਥ।

ਗਹਿਵਾਵੋ, ਹਾਥਹਿ ਗੁਰ ਨਾਥ।'

'ਫੜਾਵਾਂਗਾ (ਤੁਹਾਡਾ) ਹੱਥ ਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ।

ਇਮ ਕਰਿ ਨਿਸਾ ਬਾਸ ਕੋ ਕੀਨਾ।

ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਚਲਿਬੇ ਚਿਤ ਦੀਨਾ ॥ ੨੨ ॥

ਖਾਨ ਪੰਚਸੈ ਲੈ ਕਰਿ ਸੰਗ।
 ਚਲਯੋ ਪਾਂਵਟੇ ਚਢੇ ਤੁਰੰਗ।
 ਮਗ ਮਹਿ ਇਕ ਨਿਸ ਬਸਿ ਕਰਿ ਗਏ।
 ਪਿਖਿ ਥਲ ਆਛੋ ਉਤਰਤਿ ਭਏ ॥ ੨੩ ॥
 ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਤਿ ਸੁਨਯੋ ਜਬਿ ਕਾਨ।
 ਸੁਪਿ ਮੰਗਵਾਇ ਗੁਰੂ ਭਗਵਾਨ।

'ਭਾਵ ਪਠਾਣਾਂ ਦਾ ਨਗਾਰਾ ਵਜਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੁਣਿਆਂ ਤਾਂ ਖਬਰ ਮੰਗਵਾਈ (ਕਿ ਕੌਣ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ.....)।

'ਹੇਤੁ ਨੌਕਰੀ ਰਹਿਬੇ ਆਏ।
 ਬੁੱਧੁਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲਯਾਏ' ॥ ੨੪ ॥
 ਉਤਰਿ ਜਾਮਨੀ ਏਕ ਬਿਤਾਈ।
 ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ, ਨਿਜ ਵਜੀ[†] ਵਧਾਈ।

'ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਤੇ ਆਪਣੀ (ਵਲੋਂ) ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ (ਭਾਵ ਪਠਾਣਾਂ ਨੇ ਸ਼ਦਯਾਨਾ ਵਜਾਇਆ) (ਅ) ਨਿਜ (ਆਪਣੀ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ) ਵਧਾਈ ਵੱਜੀ, ਧੌਂਸੇ ਆਦਿ ਵਜੇ।
[†]ਪਾ:-ਵਧੀ।

ਗੁਰ ਦਰਬਾਰ ਲਗਯੋ ਜਿਹ ਸਮੇ।
 ਬੁੱਧੁਸ਼ਾਹਿ ਜਾਇ ਕਰਿ ਨਮੋ ॥ ੨੫ ॥
 ਸਗਲੀ ਸੁਪਿ ਬੂਝੀ ਤਿਸ ਪਾਸ।
 ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
 'ਹੇਤੁ ਚਾਕਰੀ ਏ ਚਲਿ ਆਏ।
 ਰਹਨਿ ਹੇਤੁ ਮੋ ਕੋ ਸੰਗ ਲਯਾਏ ॥ ੨੬ ॥
 ਲਰਿਬੇ ਕੋ ਪਠਾਨ ਹੁਇ ਗਾਢੇ।
 ਰਣ ਮਹਿ ਰਿਪੁ ਆਗੇ ਰਹਿ ਠਾਢੇ।
 ਹੱਥਯਾਰਨ ਕੋ ਬਹੁ ਅੱਭਯਾਸੈ।
 ਪੁਸ਼ਤਨ ਲਗਿ ਇਨ ਸੰਘਰ ਆਸੈ'[†]
 ॥ ੨੭ ॥

'ਤਕੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

'ਜੰਗ ਹੀ (ਇਹਨਾਂ ਦਾ) ਆਸ਼ਾ ਹੈ ਭਾਵ ਪੇਸ਼ਾ ਹੀ ਜੰਗ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿ ਖਾਨ ਬੁਲਾਏ।
 ਬ੍ਰਿੰਦ ਹਯਨਿ ਪਰ ਚਢਿ ਕਰਿ ਆਏ।
 ਜਿਸ ਮਹਿ ਚਾਰ ਅਹੈਂ ਸਿਰਦਾਰ।
 ਭੀਖਨਖਾਂ ਇਕ ਨਾਮ ਉਦਾਰ ॥ ੨੮ ॥
 ਕਾਲੇਖਾਨ, ਨਿਜਾਬਤ ਖਾਨ।
 ਚੌਥੇ ਕੋ ਹਯਾਤਖਾਂ ਜਾਨਿ।
 ਹਯਨਿ ਸਮੇਤ ਸੈਨ ਲਖਿ[†] ਬਨੀ।
 ਪੁਨ ਬੁੱਧੁ ਫੁਰਮਾਇਸ ਭਨੀ ॥ ੨੯ ॥

'ਦੇਖੀ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ)।

ਨੰਦ ਚੰਦ ਸੰਗ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਖਾ।
 'ਚਿਹਰੇ' ਲਿਖਹੁ, ਲੇਹੁ ਇਨ ਰਾਖਾ। 'ਹੁਲੀਏ।
 ਏਕ ਰਜਤਪਣ ਇਕ ਅਸਵਾਰ।
 ਪੰਚ ਪੰਚ ਸਿਰਦਾਰਨ ਚਾਰ' ॥ ੩੦ ॥ 'ਚਾਰੋਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਪੰਜ (ਰੁਪਯੋ ਰੋਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ)।
 ਭਯੋ ਹੁਕਮ ਹਰਖੇ ਉਰ ਖਾਨ।
 'ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰ' ਕਰਹਿ ਬਖਾਨ।
 ਬੁੱਧੁਸ਼ਾਹ ਪੀਰ ਰਖਵਾਏ।
 ਰੋਜ਼ੀ ਕਰੀ ਫਿਰਤਿ ਅਕੁਲਾਏ ॥ ੩੧ ॥
 ਨੰਦ ਚੰਦ ਹੁਇ ਖਰੋ ਕਿਨਾਰੇ।
 ਲਿਖਨਿ ਹੇਤੁ ਸਭਿ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰੇ।
 ਚਿਹਰੇ' ਨਾਮ ਸਰਬ ਲਿਖਵਾਇ। 'ਹੁਲੀਏ।
 ਜਿਤ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਜਮਨਾ ਜਲ ਜਾਇ
 ॥ ੩੨ ॥
 ਤਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਡੇਰਾ ਦੀਨਿ ਕਰਾਇ।
 ਤੰਬੂ ਲਗੇ ਤੀਰ ਸਮੁਦਾਇ।
 ਬੁੱਧੁ ਸ਼ਾਹ ਅਧਿਕ ਸਨਮਾਨਾ।
 ਗੁਰ ਸੁਸ਼ੀਲ' ਤੇ ਉਰ ਹਰਖਾਨਾ ॥ ੩੩ ॥ 'ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਵ।
 ਰਹਯੋ ਨਿਕਟ ਜੇਤਿਕ ਮਨ ਭਾਯੋ।
 ਬਹੁਰ ਸਢੋਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਧਾਯੋ।
 ਖਾਨ ਪਾਂਚ ਸੈ ਢਿਗ ਰਖਵਾਏ।
 ਜਾਇ ਜਹਾਂ ਕਹਿ ਸੁਜਸੁ ਬਢਾਏ ॥ ੩੪ ॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਚਢਹਿ ਅਖੇਰ ਸਿਧਾਰਹਿ।
 ਬੀਨ ਬੀਨ ਸ਼ੇਰਨਿ ਕਹੁ ਮਾਰੈਂ।
 ਦੁਸ਼ਟ ਜੀਵ ਬਨਿ ਰਹਯੋ ਨ ਕੋਈ।
 ਚਰਹਿ' ਮਹਿਖ ਗੋ ਚਿੰਤ ਨ ਕੋਈ 'ਚਰਦੀਆਂ ਹਨ।
 ॥ ੩੫ ॥
 ਜਿਤ ਕਿਤ ਸੁਖੀ ਭਏ ਨਰ ਨਾਰੀ।
 ਬਿਚਰਹਿ ਸਗਰੀ ਦੂਨ ਮਝਾਰੀ।
 ਕਹੈਂ ਸਗਲ 'ਗੁਰ ਰੋਣਕ ਕੀਨੀ।
 ਜਗੇ ਭਾਗ ਅਵਨੀ ਇਸ ਚੀਨੀ' ॥ ੩੬ ॥
 ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਥਿਰ ਹੋਇ ਮਦਾਨ।
 ਸਭਿ ਸੁਭਟਨਿ ਸੋਂ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨ।

'ਤੀਰ ਤੁਪਕ ਤੋਮਰ ਤਰਵਾਰੈਂ।
 ਕਰਹੁ ਵਾਰ ਹਮ ਖਰੇ ਨਿਹਾਰੈਂ ॥ ੩੭ ॥
 ਮਾਤੁਲ ਸੰਗੋ ਆਦ ਕਰੰਤੇ।
 ਪੁਨ ਪਠਾਨ ਗਨ ਹਯ ਧਾਵੰਤੇ।
 ਤੁਪਕ ਚਲਾਇ ਤਾਕਿ ਲਛਾ ਮਾਰੈਂ।
 ਤਿਮ ਹੀ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਰੈਂ ॥ ੩੮ ॥
 ਤੋਮਰ ਕੋ ਭਰਮਾਇ ਦਿਖਾਵੈਂ।
 ਧਨੁ ਕੋ ਐਂਚਤਿ ਬਾਨ ਚਲਾਵੈਂ।
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਹੁ ਧਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ।
 ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਨਿ ਬੀਰ ਬਿਲਾਸਾ
 ॥ ੩੯ ॥
 ਗੁਰ ਘਰ ਤੇ ਸਭਿ ਲੇਤਿ ਰੁਜ਼ੀਨਾ।
 ਜਥਾ ਜੋਗ ਜਿਸ ਕੋ ਕਰਿ ਦੀਨਾ।
 ਕੇਤਿਕ ਨਗਦੀ ਲੇ ਗੁਰ ਘਰ ਤੇ।
 ਕਿਤਿਕ ਚੂਨ ਚਾਵਰ ਲੇ ਬਰਤੋਂ ॥ ੪੦ ॥
 ਕਿਤਿਕ ਦੇਗ ਤੇ ਅਚਹਿ ਅਹਾਰਾ।
 ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਬਧਯੋ ਤਬਿ ਭਾਰਾ।
 ਦਰਬ ਇਕੱਤ੍ਰ ਅਧਿਕ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਤੇ।
 ਭਯੋ ਕੋਸ਼ ਪਰਿਪੂਰਣ ਜਿਸ ਤੇ ॥ ੪੧ ॥
 ਕਬਹੂੰ ਸੈਨਾ ਚਢਹਿ ਅਕੇਲੇ।
 ਬਾਂਛਤਿ ਜਿਤਿਕ ਅਖੇਰਹਿ ਖੇਲੇ।
 ਸਲਖ ਬੰਦੂਕਨਿ ਕੀ ਮੁਚਕੰਤੀ।
 ਸ਼ਬਦ ਮਹਿਦ ਇਕ ਬਾਰ ਉਠੰਤੀ
 ॥ ੪੨ ॥
 ਜਬਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਇਮ ਬਧਯੋ ਬਧੇਰਾ।
 ਸੰਕਤਿ ਗਨ ਮਹੀਪਾ ਤਿਸ ਬੇਰਾ।
 ਛੀਨ ਲੇਹਿ ਨਹਿ ਰਾਜ ਹਮਾਰਾ।
 ਕੋ ਕਰਿ ਸਾਕਹਿ ਜੰਗ ਅਖਾਰਾ ॥ ੪੩ ॥
 ਚਹੈ ਜਿ ਕਿਹ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਰਜਧਾਨੀ।
 ਬਿਨਾਂ ਬਿਲਮ ਲੇਂ ਤਿਨ ਕਰਿ ਹਾਨੀ।
 ਕੋ ਅਰ ਸਕਹਿ ਬੀਰਤਾ ਧਰਿ ਕੈ।
 ਜਾਇ ਪਲਾਇ ਨਤੁ ਮਰਿ ਹੈ ਡਰਿ ਕੈ

'ਨਿਸ਼ਾਨਾ।

'ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਇਕੇਲੀ।

'ਛੱਡਦੇ ਹਨ।

'ਸੰਕਾਵਾਨ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ।

॥ ੪੪ ॥

ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਖਟਪਟ ਹੁਇ ਆਈ?

ਲਖਹਿ ਸੁਭਟ ਗੁਰ ਕੋ ਅਧਿਕਾਈ।

ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਦਲ ਬਧਾਇ ਬਲ ਭਾਰਾ।

ਗਿਰਪਤਿ ਸਗਰੇ ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰਾ

॥ ੪੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਖਾਨ ਰਾਖਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪ੍ਰਥਮੋ ਅੰਸੁ

॥ ੧ ॥

੨. [ਰਾਮਰਾਇ ਦਾ ਮਸੰਦ ਮੇਲ ਠਹਿਰਾਉਣ ਹਿਤ ਆਇਆ]

੧<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ [ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ](#) - [ਤਤਕਰਾ](#) ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩

ਦੋਹਰਾ:

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਬ੍ਰਿਧਾਇ।
ਕਰੀ ਸਕੇਲਨਿ ਬਾਹਿਨੀ, ਤ੍ਰਾਸ ਨ੍ਰਿਪਨਿ ਉਪਜਾਇ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਡਿਆਈ।
-ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬਧਤਿ ਜਾਤਿ ਅਧਿਕਾਈ^੧- 'ਬਹੁਤ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਵਡਿਆਈ)।

ਮਿਲਿਨਿ ਪਿਖਿਨਿ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਉਪਾਵੈ।
-ਕਹਨਿ ਸੁਨਨਿ ਹੁਇ- ਮਨ ਮਹਿ ਆਵੈ^੧ 'ਮਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ (ਰਾਮਰਾਇ ਦੇ)।

॥ ੨ ॥
ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਲੋ ਰਹਯੋ ਬਿਚਾਰਤਿ।
ਕੁਛ ਜਗ ਦਿਸਿ ਤੇ ਸੰਕਾ ਧਾਰਤਿ।
-ਡੇਰੇ ਬਿਖੇ ਨ ਬਨਿ ਹੈ ਜਾਨ^੧। 'ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

ਅਲਪ ਲਖਹਿ ਮੋ ਕਹੁ ਸਭਿ ਥਾਨ ॥ ੩ ॥
ਸੋ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਤੇ ਅਹੈਂ ਬਿਸਾਲਾ।
ਅਹੈਂ ਭਤੀਜਾ, ਰਹੈਂ ਨਿਰਾਲਾ।
ਮੁਰ ਪਿਤ ਤੇ ਗੁਰਤਾ ਲਘੁ ਭਾਈ^੧। 'ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਤੋਂ ਗੁਰਤਾ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਹੋਈ।

ਤਿਨ ਤੇ ਪੁਨ ਇਨ ਕੇ ਘਰ ਆਈ ॥ ੪ ॥
ਅਹੈ ਜਥਾਰਥ ਇਹ ਸਭਿ ਬਾਤੀ।
ਤਉ ਅਧਿਕ ਮੈਂ ਜਗ ਬੱਖਜਾਤੀ^੧। 'ਤਾਂ ਬੀ ਮੈਂ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹਾਂ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਸੰਗਤਾਂ ਜੋ ਮੁਹਿ ਮਾਨਹਿ।
ਸਭਿ ਤੇ ਅਧਿਕ ਰਿਦੇ ਪਹਿਚਾਨਹਿ
॥ ੫ ॥

ਜੇ ਪਹੁੰਚੈ ਮੈਂ ਚਲਿ ਤਿਸ ਥਾਨ।
ਤਿਸ ਤੇ ਅਲਪ ਮੋਹਿ ਲੋਂ ਜਾਨਿ।
ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਸੰਗਤਾਂ ਜੇਈ।
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰਨ ਤੇਈ
॥ ੬ ॥

ਮਗ ਮਹਿ ਮੇਲ ਕਿਤਹੁ ਜੇ ਹੋਇ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਥਲ ਤੇ ਚਲਿ ਦਿਸਿ ਦੋਇ।

ਤਬਿ ਸਮਤਾ ਮੇਰੀ ਰਹਿ ਆਵੈ।
 ਹੋਇ ਮੇਲ ਸੰਸੈ ਨ ਉਠਾਵੈ- ॥ ੭ ॥
 ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਪਠਯੋ[†] ਮਸੰਦ। ^{†ਪਾ:-ਗਯੋ।}
 ਦੇ ਕਰਿ ਤਿਸਹਿ ਸਮਾਜ ਬਿਲੰਦ।
 ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਣ ਨਰ ਸਮੁਦਾਯਾ।
 ਸਕਲ ਭੇਵ ਕਹਿ ਤਬਹੁ ਪਠਾਯਾ ॥ ੮ ॥
 ਸੋ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯਹੁ ਤਤਕਾਲਾ।
 ਪਿਖੀ ਪਾਂਵਟੈ ਭੀਰ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਲੋ ਸੁਭਟ ਤੁਰੰਗ।
 ਉਤਰੇ ਧਰੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਿਜ ਅੰਗ ॥ ੯ ॥
 ਪੌਰਦਾਰ ਢਿਗ ਮਨੁਜ ਪਠਾਯੋ।
 'ਕਰੀਅਹਿ ਸੁਧਿ -ਮਸੰਦ ਚਲਿ ਆਯੋ-'।
 ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਸੁਨ ਕਰਿ ਕਹਯੋ।
 'ਪ੍ਰਾਤਿ ਹਕਾਰਹਿ ਮਿਲਿਨਿ ਜਿ ਚਹਯੋ'
 ॥ ੧੦ ॥
 ਨੰਦ ਚੰਦ ਸੋਂ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ।
 'ਸਭਿ ਸੁਧਿ ਲੇਹੁ ਖਾਨ ਅਰੁ ਪਾਨਾ।'।
 ਤਿਸ ਕੋ ਕਹਿ ਡੇਰਾ ਕਰਿਵਾਯੋ।
 ਬਾਂਛਤਿ ਏਕ ਬਾਰਿ ਪਹੁੰਚਾਯੋ ॥ ੧੧ ॥
 ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਇ ਕੀਨਿ ਦਰਬਾਰਾ।
 ਦਰਸਹਿ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਹਜ਼ਾਰਾ।
 ਲਗੇ ਅਕੋਰਨ ਕੇ ਅੰਬਾਰੇ।
 ਖਰੋ ਮੇਵਰੋ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ॥ ੧੨ ॥
 ਸੁਭਟਨਿ ਕੋ ਲਾਗਯੋ ਦੀਵਾਨ।
 ਬੈਠੇ ਪਾਂਚਹੁ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁ ਥਾਨ।
 ਨਿਕਟ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੁ ਮਾਤੁਲ ਅਹੈ।
 ਸਿੱਖਨ ਦਿਸ਼ਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਬਿ ਲਹੈ[†] 'ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
 ॥ ੧੩ ॥
 ਨੰਦ ਚੰਦ ਕਰ ਬੰਦਿ ਬਖਾਨਾ।
 'ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਠਹਿਰਾਨਾ।
 ਹੁਕਮ ਹੋਇ ਤਿਸ ਲੇਹਿ ਬੁਲਾਇ।
 ਪਰਸਹਿ ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੋ ਆਇ'

॥ ੧੪ ॥

ਆਇਸੁ ਦਈ 'ਹਕਾਰਹੁ ਤਾਂਹਿ।'
ਭੇਜਯੋ ਛਰੀਦਾਰ ਤਿਸ ਪਾਹਿ।
ਸੁਨਿ ਮਸੰਦ ਨਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸਮੇਤ।
ਪਹੁੰਚਯੋ ਦਰਸਨ ਲੈਬੇ ਹੇਤੁ ॥ ੧੫ ॥

ਸਭਾ ਸੁਧਰਮਾ ਕੇ ਸਮਾ' ਹੇਰੀ।
ਸੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਤੇ ਸੁਭ ਤਿਸ ਬੇਰੀ।
ਇੰਦ੍ਰ ਮਨਿੰਦ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਲੰਦ।
ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਿਪਤਿ ਮੁਕੰਦ
॥ ੧੬ ॥

'ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸਭਾ ਵਾਂਙ।

ਕਦਮ ਪਦਮ ਕੋ ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ।
ਬੈਠਿ ਸਮੁਖ ਸੁਭ ਦਰਸਨ ਲੀਨਿ।
ਭਾਖਿ ਬੂਝਿ ਨਿਜ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰੀ।
ਮੋਹਿ ਪਠਾਇਸਿ ਪਾਇ ਅਗਾਰੀ।

'ਆਪ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਅੱਗੇ।

॥ ੧੭ ॥

ਰਿਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਧਰਿ ਗੁਰੂ ਹਮਾਰੇ।
ਮਿਲਿਬੇ ਕੀ ਬਾਂਛਾ ਮਨ ਧਾਰੇ।
ਆਇ ਨ ਸਕਹਿ ਪਾਂਵਟਾ ਪੁਰਿ ਮੈਂ।
-ਦਰਸਹਿ ਅਨਤ ਥਾਨ ਇਹ ਉਰ ਮੈਂ

'ਭਾਵ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ।

॥ ੧੮ ॥

ਕੇਤੇ ਕਾਰਨ ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰਨ।
ਸੋ ਮੁਹਿ ਢਿਗ ਨਹਿ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰਨਿ।
ਚਹਤਿ ਰਹਤਿ ਰਿਦ ਹੇਤਿ ਸਹਿਤ ਹੈਂ।
ਇਤ ਆਵਨਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਨ ਲਹਿਤਿ ਹੈਂ

'ਚਾਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਰਿਦੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ।

॥ ੧੯ ॥

ਚਢਹੁ ਅਖੇਰ ਹੇਤੁ ਉਤਿ ਦਿਸਿ ਮੈਂ।
ਸੁਧ ਦਿਹੁ ਆਵਹਿ ਤਿਸੀ ਦਿਵਸ ਮੈਂ।
ਵਹਿਰ ਮੇਲ ਕਰਿ ਨਿਜ ਘਰ ਜਾਇੰ।
ਕਹਿਬੋ ਸੁਨਿਬੋ ਤਹਿ ਹੁਇ ਜਾਇ

॥ ੨੦ ॥

ਨਹਿ ਨਿਸ ਬਸਿਬੇ ਨਿਤ ਕੋ ਆਸੈ।
ਨਹਿ ਸਮੁਦਾਇ ਹੋਇ ਸਿਖ ਪਾਸੈ।

ਨਹਿ ਬਹੁ ਬਿਦਤਹਿ ਜਗ ਕੇ ਮਹੀਆ।
ਮੁਲਾਕਾਤ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੀ ਚਹੀਆ'
॥ ੨੧ ॥

ਹੁਇ ਮਸੰਦ ਇਮ ਨਿਕਟ ਬਖਾਨੀ।
ਗੁਰੁ ਅਰੁ ਗੁਰੁ ਮਾਤੁਲ ਸੁਨਿ ਕਾਨੀ।
ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਕੋ ਕੀਨਿ ਸੁਨਾਵਨਿ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਬਤਾਵਨਿ ॥ ੨੨ ॥

ਸੁਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਾਤੁਲ ਨੇ ਕਹਯੋ।
'ਇਤੋ ਦੁਰਾਵ' ਕਰਨਿ ਕਯੋ ਚਹਯੋ? 'ਲੁਕਾਉ। ਪਾ:-ਗਯੋ।

ਸਗਰੋ ਇਕ ਘਰ ਹੈ ਗੁਰ ਕੇਰਾ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਬੰਸ ਬਡੇਰਾ ॥ ੨੩ ॥

ਅਰੁ ਕਲਗੀਧਰ ਬਡੇ ਸਥਾਨੇ।
ਬੈਠੇ ਤਖਤ ਸਗਲ ਜਗ ਜਾਨੇ।
ਬੇਦੀ ਤੇਹਣ ਭੱਲੇ ਜੇਯ।
ਧੀਰਮੱਲ ਬਿਨ ਸੋਢੀ ਵੇਯ' ॥ ੨੪ ॥

'ਉਹ (ਹੋਰ ਸਾਰੇ)।

ਗੁਰ ਗਾਦੀ ਕੋ ਲਖਿ ਅਧਿਕਾਰਾ।
ਮਿਲੇ ਸਕਲ, ਨਹਿ ਸੰਸੈ ਧਾਰਾ।
ਆਇ ਪਾਵਟੇ ਮਿਲਿਬੋ ਠਾਨਹੁ।
ਕੋ ਦਿਨ ਬਸਹੁ ਰਸਹੁ ਸੁਖ ਮਾਨਹੁ
॥ ੨੫ ॥

ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਵਡਿਆਈ।
ਛਪੀ ਨਹੀਂ ਸਭਿ ਜਗ ਬਿਦਤਾਈ।
ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਸੰਗਤਿ ਬ੍ਰਿੰਦ।
ਦਰਸਹਿ ਪੂਜਹਿ ਭਾਵ ਬਿਲੰਦ ॥ ੨੬ ॥

ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਕੀ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ।
ਜੀਤੇ ਅਜਮਤਿ ਅਰੁ ਮਤਿਧਾਰੀ'।

'ਅਜਮਤੀ ਤੇ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਜਿੱਤੇ ਹਨ।

ਜਸੁ ਬਿਸਾਲ ਕੋ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਪਾਯੋ।
ਜਹਿ ਕਹਿ ਅਪਨੋ ਤੇਜ ਬਧਾਯੋ ॥ ੨੭ ॥

ਇਨ ਕੇ ਮਿਲਹਿ ਸੁ ਘਟਿ ਨਹਿ ਜਾਈ।
ਕਯੋ ਚਿਤ ਮਹਿ ਅਸ ਸੰਕ ਉਪਾਈ'।

ਪੁਨ ਮਸੰਦ ਬੋਲਯੋ ਕਰ ਜੋਰਿ।
'ਬਹੁ ਬਿਚਾਰ' ਭੇਜਯੋ ਇਤ ਓਰ ॥ ੨੮ ॥

'ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਕੇ।

ਪਾਵ ਨ ਬੀਚ ਪਾਂਵਟੇ ਘਾਲਹਿ।

ਵਹਿਰ ਮਿਲਨਿ ਕੀ ਰਿਦੇ ਸਮਾਲਹਿ।

'ਭਾਵ ਬਾਹਰ ਮਿਲਨ ਦੀ (ਇੱਛਾ) ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ।

-ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਿਤ ਅਖੇਰ ਬਿਚਰੰਤੇ।

ਬਨਹਿ ਮੇਲ ਤਹਿ- ਇਮ ਚਿਤਵੰਤੇ

॥ ੨੯ ॥

ਪੁਰਹੁ ਮਨੋਰਥ ਇਮ ਹੀ ਤਿਨ ਕੋ।

ਤੁਮ ਹੋ ਬਡੇ ਅਨੰਦ ਦਿਹ ਮਨ ਕੋ।'

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਭਾਖਾ।

'ਕਰਹਿ ਤਬਾ ਹਮ ਤਿਨ ਅਭਿਲਾਖਾ

॥ ੩੦ ॥

ਸ੍ਰੀ ਜਮਨਾ ਕੇ ਰੁਚਿਰ ਪ੍ਰਵਾਹਾ।

ਬਿਰਹਿ ਤਰੀ' ਬਿਚਰਹਿ ਜਲ ਮਾਹਾ।

'ਬੇੜੀ ਪਰ।

ਆਇਤਵਾਰ ਦੂਜ ਤਿਥਿ ਜਾਨਹੁ।

ਤਿਸ ਦਿਨ ਆਇ ਮੇਲ ਕੋ ਠਾਨਹੁ

॥ ੩੧ ॥

ਸੰਗਤਿ ਰਾਮਰਾਇ ਕੀ ਖੋਟੀ।

ਬਿਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਹੀ ਮਤਿ ਮੋਟੀ।

ਬਿਨਾ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਤਾਂਹਿ ਮਸੰਦ।

ਗਰਬੇ ਧਨ ਕੋ ਪਾਇ ਬਿਲੰਦ ॥ ੩੨ ॥

ਤਿਨ ਤੇ' ਸੰਕਤਿ ਹੈ ਚਿਤ ਸੋਇ।

'ਤਿਨਾਂ (ਮਸੰਦਾਂ) ਪਾਸੋਂ।

ਇਸ ਕਾਰਨ ਬਿਨ ਦੁਤਿਯ ਨ ਕੋਇ।

ਯਾਂ ਤੇ ਹਮ ਨੀਕੇ ਮਨ ਜਾਨੀ।

ਬਿਗਰੇ ਕਬਿ ਕਾਰਜ ਤੇ ਹਾਨੀ' ॥ ੩੩ ॥

'ਕਦੇ ਵਿਗੜਨਗੇ (ਤੇ) ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹਾਨੀ ਪੁਜੇਗੀ।

ਜਿਮ ਮਹਿਪਾਲਕ ਕੋ ਪਰਧਾਨ।

ਬਨਹਿ ਧਨੀ ਧਾਰਹਿ ਅਭਿਮਾਨ।

ਤਿਮ ਹੀ ਸੁਭਟ ਬਿਗਰ ਕਰਿ ਜਾਇੰ।

ਨਿਜ ਸ੍ਵਾਮੀ ਕੋ ਨਾਸ ਉਪਾਇੰ ॥ ੩੪ ॥

ਯਾ ਤੇ ਰਾਮਰਾਇ ਕੋ ਕਹੋ।

-ਸਾਵਧਾਨ ਬਨਿ ਸਭਿ ਤੇ ਰਹੋ।

ਸ੍ਰੀ ਜਮਨਾ ਮਹਿ ਤਰਨੀ ਤਰੈਂ।

'ਨੌਕਾ ਵਿਚ ਤਰਾਂਗੇ।

ਤਿਹ ਠਾਂ ਆਇ ਮੇਲ ਕੋ ਕਰੈ-' ॥ ੩੫ ॥

ਹਰਖਾਯੋ ਸੁਨਿ ਮਸੰਦ ਗੁਰ ਬਾਨੀ।
 'ਰਾਵਰ ਭਨੀ ਸਕਲ ਹਮ ਮਾਨੀ।
 ਅਭਿਲਾਖਾ ਸਭਿ ਪੂਰਨ ਕਰੀ।
 ਚਲਯੋ ਚਹੌਂ ਤਿਤ ਮੈਂ ਇਸ ਘਰੀ'

॥ ੩੬ ॥

ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਰੁਪਾਉ ਦਿਵਾਯੋ।
 ਉਠਿ ਤਤਛਿਨ ਪਦ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ।
 ਆਇ ਤੁਰੰਗ ਅਰੂਢਤਿ ਭਯੋ।
 ਰਾਮਰਾਇ ਕੀ ਦਿਸਿ ਚਲਿ ਗਯੋ ॥ ੩੭ ॥
 ਜਾਇ ਮਿਲਯੋ ਸਭਿ ਕਹਯੋ ਪ੍ਰਸੰਗ।
 'ਜਮਨਾ ਮਹਿ ਮਿਲਿਬੋ ਹਿਤ ਸੰਗ।
 ਹੁਇ ਨਉਕਾ ਮਹਿ ਮਾਨਵ ਥੋਰੇ।
 ਆਦਿਤਵਾਰ ਚਲੋ ਤਿਸ ਓਰੇ ॥ ੩੮ ॥
 ਉਤ ਤੇ ਹਿਤ ਅਖੇਰ ਚਲਿ ਆਵੈਂ।
 ਕੁਛ ਮਾਨਵ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਲਜਾਵੈਂ।
 ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਿਲਿਬੋ ਅਭਿਲਾਖਾ।
 ਗਮਨਤਿ ਮੋਹਿ ਜਥਾ ਤੁਮ ਭਾਖਾ ॥ ੩੯ ॥
 -ਹੁਇ ਬਿਧਿ ਸੋਂ- ਰਚਿ ਮੈਂ ਚਤੁਰਾਈ*।
 ਕਹਿ ਸੁਭ ਬਾਤਿ ਸੁ ਭਾਂਤਿ ਬਨਾਈ†।'

'ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਕਿ (ਮੇਰਾ ਮੇਲ ਇਸ) ਵਿਧਿ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਭਾਵ ਪਾਂਵਟੇ ਨਾ ਜਾਣਾ ਪਵੇ, ਕਿਤੇ ਰਾਹ ਖਹਿਤੋ ਮੇਲ ਹੋਵੇ (ਸੋ) ਤਿਵੇਂ ਮੈਂ ਚਤੁਰਾਈ ਕਰਕੇ ਸਭ ਗਲਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸੀ ਭਾਂਤ (ਵਿਧੀ) ਬਨਾਈ ਹੈ। *ਐਉਂ ਅਹਿਲਕਾਰ ਗੱਲਾਂ ਬਨਾਕੇ ਆਪਣੀ ਕੀਮਤ ਮਾਲਕਾਂ ਪਾਸ ਵਧਾਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਹੱਥ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਹਰਖਾਯੋ।
 ਤਿਸ ਮਸੰਦ ਕੁਛ ਦਰਬ ਦਿਵਾਯੋ ॥ ੪੦ ॥
 ਆਦਿਤਵਾਰ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਰਹਯੋ।
 ਪੁਨ ਸਮਾਜ ਬੂਝਨਿ ਕੋ ਕਹਯੋ।
 'ਕੇਤਿਕ ਦਲ, ਕੇਤਿਕ ਉਤਸਾਹ।
 ਕਿਤਿਕ ਅਕੋਰਨ ਅਰਪਹਿ ਪਾਹਾ'
 ॥ ੪੧ ॥
 ਤਬਿ ਮਸੰਦ ਕਰ ਬੰਦਿ ਬਖਾਨਾ।
 'ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬਧਤਿ ਸਮਾਜ ਮਹਾਨਾ।

ਜਥਾ ਅਧਿਕ ਮਹਿਪਾਲਨਿ ਕੇਰਾ।

ਖਰਚ ਆਮਦਨ ਤਥਾ ਬਡੇਰਾ ॥ ੪੨ ॥

ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ।

ਸੁਨਯੋਂ ਜਥਾ ਉਤਸਾਹ ਬਿਲੰਦ।

ਤਿਨ ਤੇ ਦੂਨ ਚਊਨ ਬਿਸਾਲਾ।

ਵਧਤੋ ਜਾਤਿ ਸਰਬਥਾ ਕਾਲਾ ॥ ੪੩ ॥

ਕੌਨ ਕੌਨ ਗਿਨ ਭਨੋਂ ਸਮਾਜਾ।

ਸ਼ੋਭਤਿ ਬੈਠਿ ਜਥਾ ਮਹਾਰਾਜਾ।

ਗਰ ਸਮਸ਼ੇਰ ਦਿਪਤਿ ਸਮ ਸ਼ੇਰਿ।

ਊਚੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਖਹਿ ਸਭਿ ਜ਼ੇਰ।' 'ਉਹਨਾਂ ਦੀ) ਨਿਗਾਹ ਉੱਚੀ ਹੈ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਉਸ ਨਿਗਾਹ
ਦੇ ਹੇਠਾਂ (ਤਾਬੇ) ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। (ਇਹ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ
ਕਲਾਂ ਸੂਚਿਤ ਕਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਮਾਨ ਦੁਤੀਓ
ਅੰਸੂ ॥ ੨ ॥

੩. [ਬੇੜੀ ਉਤੇ ਰਾਮਰਾਇ ਨਾਲ ਮੇਲ]

੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪

ਦੋਹਰਾ:

ਦਿਵਸ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਜਾਨਿ ਕੋ', ਕੁਛਕ ਫਕੀਰਨਿ ਸੰਗ।

'ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਨ) ਜਾਣ ਦਾ ਦਿਨ ਜਾਣਕੇ।

ਕੇਤਿਕ ਸਿਖ ਜੁਤਿ ਤਯਾਰ ਹੁਇ, ਚਢਿ ਕਰਿ ਚਲਯੋ' ਤੁਰੰਗ ॥ ੧ ॥

'ਰਾਮਰਾਇ) ਚਲਿਆ।

ਚੌਪਈ:

ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ।

ਸੁਤ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਹਰਖਾਇ।

ਮਿਲਬੇ ਹਿਤ ਗਮਨਯੋਂ ਤਤਕਾਲਾ।

ਸੂਰਜ ਸੁਤਾ ਤੀਰ ਕੋ ਚਾਲਾ ॥ ੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਭੇ ਤਯਾਰ।

ਚਪਲ ਤੁਰੰਗਮ ਪਰ ਅਸਵਾਰ।

ਦਯਾਰਾਮ ਪ੍ਰੋਹਤ ਹੁਇ ਨਾਲੇ।

ਪੰਚਹੁ ਬੀਰ ਅਰੂੜਤਿ ਚਾਲੇ ॥ ੩ ॥

ਮਾਤੁਲ ਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੋ ਸਾਥ।

ਗਮਨ ਕੀਨ ਕਲਗੀਧਰ ਨਾਥ।

ਅਪਰ ਸੁਭਟ ਸਭਿ ਬਰਜਿ ਹਟਾਏ।

ਖਰੇ ਬਿਲੋਕਤਿ ਹੈ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੪ ॥

ਜਮਨਾ ਤੀਰ ਤੀਰ ਗਮਨੰਤੇ।

ਰੁਚਿਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੇਰਿ ਹਰਖੰਤੇ।

ਨੰਦ ਚੰਦ ਸੋਂ ਬੋਲਤਿ ਜਾਤੇ।

ਸੁੰਦਰ ਨਦੀ ਬਿਪਨ ਬਹੁ ਭਾਂਤੇ ॥ ੫ ॥

ਸੰਗੋਸ਼ਾਹਿ ਜੀਤਮਲ ਸੰਗ।

ਗੰਗਾਰਾਮ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਸੰਗ।

ਬਹੁਰ ਮਾਹਰੀਚੰਦ ਪ੍ਰਬੀਨ।

ਸੰਗ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਬਲ ਪੀਨ' ॥ ੬ ॥

'ਬੜਾ ਬਲਵਾਨ।

ਪੰਚਹੁ ਬੀਰਨਿ ਕੋ ਗੁਰ ਹੇਰਿ।

ਖਰੇ ਹੋਇ ਬੋਲੇ ਤਿਸ ਬੇਰ।

'ਹਯ ਧਵਾਇ ਹੱਥਯਾਰ ਪ੍ਰਹਾਰਨਿ।

ਕਰਹੁ ਕੁਵਾਇਦ ਅਬਹਿ ਦਿਖਾਰਨਿ'

॥ ੭ ॥

ਪਿਖਿ ਮਦਾਨ ਆਛੇ ਉਮਗਾਏ।
 ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਹਯ ਬਲੀ ਧਵਾਏ।
 ਦੇਖਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਠਾਂਢੇ ਰਹੇ।
 ਨਿਪੁਨ ਸਸਤ੍ਰ ਬਿੰਦ੍ਰਾ ਮਹਿ ਲਹੇ ॥ ੮ ॥
 ਨੰਦਚੰਦ ਉਤਸਾਹ ਵਧਾਯੋ।
 ਹੇਤੁ ਦਿਖਾਵਨਿ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਯੋ।
 ਸਸਤ੍ਰ ਹਤਨਿ ਕੀ ਘਾਤ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਬਾਮ ਦਾਹਿਨੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਚਾਲਾ^੧ ॥ ੯ ॥

^੧ਖੱਬੇ ਸੱਜੇ ਸਸਤ੍ਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਘਾਤਾਂ ਕਰ ਕਰਕੇ (ਦੱਸਦਾ) ਚਲਦਾ ਹੈ।

ਦਯਾਰਾਮ ਕੋ ਚਿਤ ਹੁਲਸਾਯੋ।
 ਤੁੰਦ ਤੁਰੰਗਮ ਕਰਿ ਫੰਧਾਯੋ।
 ਬਹੁਰ ਧਵਾਇ ਘਾਤ ਹੱਥਯਾਰ।
 ਕਰੀ ਦਿਖਾਵਨਿ ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੧੦ ॥
 ਪੁਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਾਤੁਲ ਬਰ ਬੀਰ।
 ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਪੁਨ ਧਰਿ ਧੀਰ।
 ਚੰਚਲ ਬਲੀ ਫੇਰ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ।
 ਜਥਾ ਹੋਤਿ ਜੋਧਨਿ ਕੀ ਘਾਤ ॥ ੧੧ ॥
 ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਈ।
 ਭਗਨੀ ਸੁਤ ਕੇ^੧ ਖੁਸ਼ੀ ਉਪਾਈ।
 ਪ੍ਰਿਥਕ ਪਿਥਕ ਇਮ ਸਭਿ ਕੀ ਦੇਖਿ।
 ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਤੁਰੰਗ ਵਿਸ਼ੇਖ ॥ ੧੨ ॥
 ਕਰਜੋ ਤੇਜ, ਪਗ ਮੋਰਤਿ ਦੌਨ^੧।
 ਰਿਸਜੋ - ਨ ਗਮਨੈ ਅੱਗ੍ਰਯ ਪੌਨ^੧ -।

^੧ਭਾਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ।

^੧ਘੋੜੇ ਨੇ) ਦੋਵੇਂ ਪੈਰ ਮੋੜੇ।

^੧ਐਸਾ) ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਿ (ਚਾਹੇ ਕਿ ਹਵਾ) ਬੀ (ਮੈਥੋਂ) ਅੱਗੇ ਨਾ ਲੰਘ ਸਕੇ।

^੧ਹਿਰਨ ਦਾ ਬੱਚਾ ਕੌਣ ਹੈ (ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ) ਦੌੜ ਸਕੇ।

^੧ਉੱਚੀ ਛਾਲ।

ਅਹੈ ਕੌਨ ਮ੍ਰਿਗਛੌਨ ਪਲਾਵੈ^੧।
 ਫਾਂਧਿ ਉਤੰਗ^੧ ਅਧਿਕ ਉਤਲਾਵੈ ॥ ੧੩ ॥
 ਤੀਰ ਤੁਫੰਗਨਿ ਤੋਮਰ ਮਾਰਨਿ।
 ਹਾਥ ਸਿਪਰ ਧਰਿ ਖਿਚਿ ਤਰਵਾਰਨਿ।
 ਸਕਲ ਕਵਾਇਦ ਕੀਨਿ ਬਿਲਾਸਾ^੧।

^੧ਇਥੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਕਵਾਯਦ ਨਾਲ ਕਵਾਯਦ ਦਾਨ ਬਣਾਇਆ ਹੋਯਾ ਸੀ।

ਬਲ ਸੁੰਦਰ ਜਮਨਾ ਤਟ ਪਾਸਾ ॥ ੧੪ ॥
 ਕਰਹਿ ਪਰਸਪਰ ਅਧਿਕ ਸਰਾਹਨ।

'ਇਮ ਕੀਜਹਿ ਸੱਤ੍ਰੂ ਦਲ ਗਾਹਨ'।'

ਤੀਰ ਤੀਰ ਰਵਿ ਤਨੁਜਾ ਗਏ'।'

ਤਰਨੀ ਹੇਰਿ ਸਥਿਰਤਾ ਲਏ' ॥ ੧੫ ॥

ਉਤਰਿ ਤੁਰੰਗਨ ਤੇ ਹੁਇ ਤਰੇ'।

ਤਰੇ ਚਹੰਤਿ, ਤੀਰ ਪਰ ਖਰੇ'।

ਖਰੇ ਤਰੋਵਰ ਹੇਰਤਿ ਹਰੇ'।

ਹਰੇ ਪਾਪ, ਜਲ ਜਿਹ ਥਲ ਢਰੇ' ॥ ੧੬ ॥

ਪਿਖਿ ਮਲਾਹ ਆਨੀ ਤਬਿ ਤਰਨੀ'।

ਤਰਨੀ ਬਯ ਸੁਖ ਕੀ ਗੁਰ ਕਰਨੀ'।

'ਕਰਨੀ ਕਰੀ ਪਗਨਿ ਗਨ ਖੋਜ।

ਖੋਜਤਿ ਦੇ ਦੇ ਦ੍ਰਿਗਨਿ ਸਰੋਜ' ॥ ੧੭ ॥

ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਰੰਗਪਾਨੀ।

'ਪਾਨੀ ਪਿਯਬੇ ਥਾਇ ਪਛਾਨੀ'।

'ਛਾਨੀ ਨਹਿ, ਜਗ ਬਿਦਤ ਕਹਾਨੀ।

ਹਾਨੀ ਤਰਨਿ ਬਹੁਤ ਇਸ ਥਾਨੀ'

॥ ੧੮ ॥

ਇਮ ਬੋਲਤਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਲੇ ਸਾਥ।

ਨੌਕਾ ਪਰ ਅਰੋਹਿ ਗੁਰ ਨਾਥ।

ਠੇਲਿ ਨੀਰ ਪਰ ਕੀਨਿ ਚਲਾਵਨਿ।

ਲਾਵੰਨਤਾ' ਦੇਖਤਿ ਜਲ ਪਾਵਨ ॥ ੧੯ ॥

ਉਤ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਯੋ।

ਦੇਖਿ ਕਮਲ ਦ੍ਰਿਗ ਤੇ ਬਿਗਸਾਯੋ।

ਉਤਲਾਵਤਿ ਪਹੁੰਚਯੋ ਤਬਿ ਘੋਰਾ।

ਕੇਵਟ ਪ੍ਰੇਰਯੋ ਗੁਰ ਤਸਿ ਓਰਾ ॥ ੨੦ ॥

ਤਟ ਆਵਤਿ ਲੋ ਪਹੁੰਚੀ ਤਰੀ।

'ਨਾਸ਼।

'ਜਮਨਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ। 'ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੱਤਣ ਨੂੰ ਆਏ ਜੋ ਡੇਹਰਾਦੂਨ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਸੜਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

'ਬੇੜੀ ਵੇਖਕੇ ਠਹਿਰ ਗਏ।

'ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਕੇ।

'ਤਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਪਰ ਅਜੇ) ਕੰਢੇ ਤੇ ਖੜੇ ਹਨ।

'ਹਰੇ ਹਰੇ ਸੁਹਣੇ ਬ੍ਰਿਛ ਖੜੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ।

'ਜਿੱਥੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਪਾਣੀ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਹਰਨ ਵਾਲਾ।

'ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਸਮ ਸਿਆਲੇ ਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਏਥੇ ਹੁਨਾਲ ਵਿਚ ਸਰਨਾਂ ਅਤੇ ਤੁਲਿਹਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਪਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਬੇੜੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਬੇੜੀ ਬਰਸਾਤ ਮਗਰੋਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅੰਕ ੧੪ ਵਿਚ ਕੱਤਕ ਦੀ ਚੁੱਤ ਸਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

'ਜੋਬਨ ਆਯੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੁਖਦਾਤੀ ਹੈ। (ਅ) ਜ੍ਵਾਨ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬੇੜੀ

'ਬਹੁਤ ਹਥਨੀਆਂ ਤੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਖੋਜ ਨੇੜ ਕਵਲ ਦੇ ਦੇਕੇ ਭਾਲਿਆ ਭਾਵ ਦੇਖਿਆ।

'ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ) ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪਛਾਣੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

'ਗੁੱਝੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ (ਇਹ) ਜਗਤ ਵਿਚ ਗਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ (ਜਿੱਥੇ) ਹਾਥੀ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਬ੍ਰਿਛ ਟੁਟਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਤਰਨੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹਾਨੀ ਹੈ।

'ਸੁੰਦਰਤਾ।

ਚਢਿਬੇ ਮਹਿ ਤੂਰਨਤਾ ਕਰੀ^੧।
 ਬੰਦਿ ਦੁੰਦ ਕਰ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ।
 ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ ਬਿਲੰਦ ਅਨੰਦ ॥ ੨੧ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਬਹੁ ਸਨਮਾਨਾ।
 ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਵਨਿ ਅਪਨੇ ਠਾਨਾ।
 ਦੇਖਤਿ ਚੰਦ ਬਦਨ ਕੀ ਓਰਾ।
 ਲੋਚਨ ਮਨਹੁ ਚਕੋਰਨ ਜੋਰਾ^੧ ॥ ੨੨ ॥
^੧-ਦੀਰਘ ਦੀਪਤਿ ਤੇਜ ਉਚੇਰਾ^੨।

^੧ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਨੇ) ਛੇਤੀ ਕੀਤੀ।

^੧ਜੋੜਾ।

^੧ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕੁਛ ਡਿੱਠਾ:-)। ^੨ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ) ਉਚੇਰਾ ਤੇਜ।

ਭਰਜੋ ਸ਼ਕਤਿ ਬਲ ਬਿਖੈ ਬਡੇਰਾ।
 ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਧਾਵਨ ਮਾਂਹੀ।
 ਚਹਹਿ ਸੁ ਕਰਹਿ ਮਿਟਹਿ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ-
 ॥ ੨੩ ॥

ਗੁਰਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਦੋਖਾ^੧।

^੧ਗੁਰੂ ਪੁਤ੍ਰ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ (ਐਸਾ) ਦੇਖਿਆ।

ਅਧਿਕ ਲਾਯਕੀ ਉਚਿਤ ਪਰੇਖਾ।
 ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਹਿ ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਮੋਦ ਉਪਜਾਹੀ ॥ ੨੪ ॥
 ਬਹਿਲੋ ਕਾ ਗੁਰਦਾਸ ਰੁ ਤਾਰਾ^੧।
 ਇਕ ਦੁਇ ਨਿਕਟ ਮਸੰਦ ਉਦਾਰਾ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗ ਅਸ਼ਟ ਇਹ ਬੀਰ।
 ਅਪਰ ਖਰੇ ਸਭਿ ਜਮਨਾ ਤੀਰ ॥ ੨੫ ॥
^੧-ਬੰਧਨ^੨ ਸੋਂ ਸ਼ਰੀਕਪਨ ਕਰਿਬੋ।

^੧ਦੋਵੇਂ ਮਸੰਦ) ਗੁਰਦਾਸ ਤੇ ਤਾਰਾ।

^੧ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਕਿ:-) ਸਨਬੰਧੀਆਂ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਭਿਰਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਬਾਬੇ) ਨਾਲ ਜੋ ਸ਼ਰੀਕਪੁਣਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ^੨ਪਾ:-ਬੰਦਨ।

ਮਤਸਰ ਆਦਿ ਅਸੂਆ ਧਰਿਬੋ।
 ਪੂਰਬ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਠਾਵਾ^੧-।
 ਚਿਤ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਪਛੁਤਾਵਾ ॥ ੨੬ ॥
 ਧਰੀ ਸਰਲਤਾ ਉਰ ਮਹਿ ਭਲੇ।
 -ਭਈ ਸਫਲਤਾ ਗੁਰ^੨ ਸੰਗ ਮਿਲੇ-।

^੧ਉਠਾਏ (ਮਤਸਰ, ਅਸੂਆ ਆਦਿ)।

^੨ਪਾ:-ਉਨ।

ਬੂਝਤਿ ਭਯੋ ਅਨੰਦਪੁਰ ਗਾਥਾ।
 ਕਿਮ ਬਿਰੋਧ ਉਪਜਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਸਾਥਾ?
 ॥ ੨੭ ॥

ਛਿਮਾ ਧਾਰਿ ਇਤ ਦਿਸ਼ ਕੋ ਆਏ।

ਨਹਿਨ ਜੰਗ ਤਿਨ ਸੰਗ ਮਚਾਏ।'

ਸੁਨਿ ਕਲਗੀਧਰ ਸਕਲ ਬਖਾਨਾ।

ਮੂਢ ਚਹੈਂ ਹਮ ਸੋਂ ਛਲ ਠਾਨਾ ॥ ੨੮ ॥

ਕਪਟ ਸੰਗ ਚਹਿ ਲਹੜੇ ਮਤੰਗਾ।

ਗੁਰ ਘਰ ਸੋਂ ਕਿਮ ਪੁਜਹਿ ਕੁਢੰਗਾ।

^੧ਕਿਵੇਂ ਖੋਟ ਪੁੱਜੇ।

ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਈ ਰਣ ਤਜਾਰੀ।

ਮਿਲਿ ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਸੋਂ ਤਬਹਿ ਬਿਚਾਰੀ।

^੧ਭੀਮਚੰਦ ਨੇ) ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ।

॥ ੨੯ ॥

—ਬਜਾਹ ਬਿਖੈ ਹੁਇ ਸ਼ੋਕ ਮਹਾਨਾ—।

ਟਰ ਕਰਿ ਗਯੋ ਬੀਰਰਸ ਹਾਨਾ।

^੧ਬੀਰਰਸ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਟਲ ਗਿਆ।

ਨਾਹਣੇਸ਼ ਇਤ ਹਮਹਿ ਬੁਲਾਯੋ।

ਚਹਤਿ ਆਪ ਕੇ ਨਿਕਟ ਟਿਕਾਯੋ

॥ ੩੦ ॥

ਜਮਨਾ ਤਟ ਸੁੰਦਰ ਕੋ ਹੇਰਾ।

ਘਾਲੜੋ ਆਨਿ ਆਪਨੋ ਡੇਰਾ^੧।

^੧ਪਾ:-ਰਚਿ ਕਰਿ ਕੋਟ ਕੀਯੋ ਤਹਿ ਡੇਰਾ।

ਕਾਰਨ ਅਨਿਕ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਆਏ।

ਬਸਤਿ ਸੁ ਬਿਹਰਤਿ^੧ ਅਨੰਦ ਉਪਾਏ

^੧ਵਸਦੇ ਤੇ ਵਿਚਰਦੇ ਹਾਂ।

॥ ੩੧ ॥

ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਪੁਨ ਭਾਖਾ।

ਕੈ ਨ ਹਟਾਇ ਸਕਹਿ ਤੁਮ ਕਾਂਖਾ।

^੧ਆਪਦੀ ਇੱਛਾ।

ਜਾਨੀ ਪਰੈ ਬੈਸ ਮਮ ਥੋਰੀ।

ਠਾਨਤਿ ਰਹੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹਮ ਓਰੀ ॥ ੩੨ ॥

ਭੇਦ ਭਾਵ ਜੇ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ।

ਨਹਿ ਕੁਛ ਰਾਖਹੁ ਰਿਦੈ ਮਝਾਰੀ।

ਬਿਗਰੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਸੰਦ ਹਮਾਰੇ।

ਜੇ ਕਰਿ ਪੀਛੇ ਕਰਹਿ ਬਿਗਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥

ਸਭਿ ਡੇਰੇ ਕੀ ਕਾਰ ਸੁਧਾਰਹੁ।

ਉਚਿਤ ਅਨੁਚਿਤ ਬਿਚਾਰਿ ਸੰਭਾਰਹੁ।

ਬੰਸ ਬਿਭੂਖਨ ਭਏ ਅਦੂਖਨ।

ਬਿਘਨ ਤਿਮਰ ਗਨ ਕੇ ਜਨੁ^੧ ਪੂਖਨ।

^੧ਸੂਰਜ ਰੂਪ। ^੧ਪਾ:-ਜਗ।

॥ ੩੪ ॥

ਬਹੁ ਕਾਰਨ ਕਰਿ ਜਨਮ ਤੁਹਾਰਾ।

ਮੈਂ ਨਿਰਨੈ ਕਰਿ ਲੀਨਿ ਬਿਚਾਰਾ।

ਭਵਜਲ ਸਾਗਰ ਤਰਣ ਦੁਹੇਲਾ।

ਇਸ ਕੋ ਤਰਿਬੇ ਹੇਤੁ ਸੁਹੇਲਾ ॥ ੩੫ ॥

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਭਰਜੋ ਜਹਾਜਾ।

ਅਨਿਕ ਰੀਤਿ ਕੇ ਜੀਵ ਸਮਾਜਾ।

ਤਿਸ ਮਹਿ ਬਿਘਨ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਚੰਡ^੧।

^੧ਤਿੱਖੇ।

ਜਿਸ ਤੇ ਫਟਯੋ ਭਯੋ ਖੰਡ ਖੰਡ^੧ ॥ ੩੬ ॥

^੧ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ (ਜਹਾਜ਼)।

ਤਿਹ ਸਕੇਲਿ^੧ ਪੁਨ ਏਕ ਬਨਾਵਹੁ।

^੧ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ।

ਭਰਜੋ ਜਹਾਜ ਪਾਰ ਉਤਰਾਵਹੁ।

ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ^੧ ਇਕ ਬਾਰਿ ਬਖਾਨੀ।

^੧ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ।

ਸਿਖ ਢਿਗ ਤੇ ਮੈਂ ਸੁਨਿਬੋ^੧ ਬਾਨੀ^੨ ॥ ੩੭ ॥

^੧ਸੁਣੀ ਸੀ। ^੨ਪਾ:-ਸਾਨੀ।

-ਗੁਰ ਕੋ ਭਰਜੋ ਜਹਾਜ ਉਦਾਰਾ।

ਲਾਇ ਧਯਾਨ ਕੋ ਹੇਰਿ ਬਿਚਾਰਾ।

ਭਾ ਬਹੁ ਖੰਡ ਮਿਲਹਿ ਪੁਨ ਸੋਈ।

ਹੁਇ ਅਸ ਪੁਰਖ ਮਿਲਾਵਹਿ ਜੋਈ-

॥ ੩੮ ॥

ਤਬਿ ਕੋ ਮੈਂ ਬਿਚਾਰਤੋ ਰਹਜੋ।

ਅਬਿ ਸੋ ਹੋਇ ਭਲੇ ਮੈਂ ਲਹਜੋ।

ਦਰਸਨ ਦੇਖਤਿ ਭਈ ਪ੍ਰਤੀਤ।

ਬਿਗਰੇ ਕਰਹੁ ਸੁਧਾਰਣ ਚੀਤ^੧ ॥ ੩੯ ॥

^੧ਵਿਗੜੇ ਚਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸੁਧਾਰੋਗੇ।

ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਸਭਿ ਲਹਜੋ।

ਗੁਰ ਸੁਤ ਨਿਜ ਆਸ਼ੈ ਜਿਮ ਕਹਜੋ।

ਬੋਲੇ 'ਰਾਮਰਾਇ' ਗੁਰ 'ਸਾਚਾ'।

^੧ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ ਰਾਮਰਾਇ ਸੱਚਾ ਹੈ। (ਅ) ਬੋਲੇ ਰਾਮਰਾਇ ਸਾਚਾ ਗੁਰੂ ਹੈ। 'ਗੁਰੂ' ਦਾ ਅਰਥ ਭਾਵ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਮੁਹਰੀ ਯਾ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਜਿਵੇਂ ਮੰਜੀਆਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਦੇਖੋ ਟੂਕ ਅਗਲਾ ਸਫਾ।

ਗੁਰ ਪਰ ਕੇ ਹਿਤ ਸੋਂ ਚਿਤ ਰਾਚਾ^੧

॥ ੪੦ ॥

ਪੁਨ ਤਟ ਦਿਸਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਗੁਰ ਪ੍ਰੇਰੀ।

ਕੇਤਿਕ ਸੰਗਤਿ ਬਿਤ ਤਿਸ ਕੇਰੀ।

ਬੇਮੁਖ ਹੁਇ ਕਰਿ ਖਰੇ ਕੁਚਾਰੀ।

^੧ਖੋਟੀ ਚਾਲ ਵਾਲੇ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਦਿਸਿ ਕੀਨਿ ਪਿਛਾਰੀ

॥ ੪੧ ॥

ਮੰਦ ਭਾਗ ਮਤਿਮੰਦ ਮਲੀਨੇ।

ਸਨਮੁਖ ਹੋਇ ਨ ਦਰਸਨ ਕੀਨੇ।

ਗਨ ਪਾਪਨ ਅਸ ਫਲ ਉਪਜਾਯੋ।

ਜਿਸ ਤੇ ਨਹਿ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਪਾਯੋ

॥ ੪੨ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਲੋਕਿ ਤਿਨ ਕੋ ਮੁਸਕਾਨੇ।

ਸਭਿ ਕੇ ਸੁਨਤਯੋ ਪੁਨਹਿ ਬਖਾਨੇ।

'ਰਾਮਰਾਇ ਤੋ ਹੈ ਗੁਰ ਸਾਚੇ।'^੧

^੧ 'ਏਥੇ 'ਗੁਰੂ' ਦਾ ਅਰਥ ਗੁਰਮੁਖ ਯਾ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਹੈ, ਕਿ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਆਗੂ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ' ਤਾਂ ਕਦੇ ਦੋ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਓਹ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸਮੇਂ ਇਕ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਆਪ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਨੇ ਖੁਦ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਤੇ ਬੰਦਨਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਮੁਖੋਂ ਜਸ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਅੰਕ ੨੧ ਅਤੇ ੩੮, ੩੯। 'ਬੋਲੇ ਰਾਮਰਾਇ ਗੁਰ ਸਾਚਾ' ਤੇ ਇਹ ਤੁਕ 'ਰਾਮਰਾਇ ਤੋ ਹੈ ਗੁਰ ਸਾਚੇ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਭਾਵ ਭੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਭੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ ਵਿੱਥ ਤੇ ਰਹੇ ਹਨ ਹੁਣ ਪਿਛਲੀ ਭੁੱਲ ਤੇ ਪਛਤਾਵਾ (ਵੇਖੋ ਅੰਕ ੨੬ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹਿਤੂ ਬਣਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲ 'ਸੱਚੇ' ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪਿੱਠ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭੁਤਨੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੁਕ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਬਣੇਗਾ, ਕਿ (ਭੁੱਲ ਮੰਨਕੇ) ਸਚੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਕੇ ਸਿਖ ਮੁਰਖ ਮਤਿ ਕਾਚੇ ॥ ੪੩ ॥

ਅਹੇ ਭੂਤਨੀ ਸੰਗਤਿ ਸਾਰੀ।

ਜਿਨਹੁ ਗੁਰਨਿ ਦਿਸਿ। ਕੀਨਿ ਪਿਛਾਰੀ।

^੧ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਾਂ ਵਲ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਦੋਹਾਂ ਵਲ।

ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨ ਬਨਹਿ ਸਹਾਈ।

ਇਹੈ ਕਾਮਨਾ ਕਛੁ ਲੇ ਪਾਈ।' ॥ ੪੪ ॥

^੧ਏਥੇ (ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿਚ) ਕੁਛ ਕਾਮਨਾ ਪਾ ਲੈਣਗੇ।

ਇਮ ਕਹਿ ਪੁਨ ਗੁਰਦਾਸਹਿ ਹੇਰਾ।

ਥਿਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕੈ ਨੇਰਾ।

'ਸੁਨਿ ਬਹਿਲੋ ਕੇ ਹਮਹਿ ਬਤਾਵਹੁ।

ਹਮਰੇ ਸਨਮੁਖ ਤੀਰ ਚਲਾਵਹੁ? ॥ ੪੫ ॥

ਕਿਸ ਕੋ ਬਲ ਲੇ ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਹਾਰਾ?

ਜਿਸ ਤੇ ਮਹਿਦ ਗਰਬ ਕੋ ਧਾਰਾ।'

ਤਬਿ ਲੱਜਤਿ ਹੋਯਸਿ ਗੁਰਦਾਸ।

ਤਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰਿ ਹਿਰਦੇ ਤ੍ਰਾਸ ॥ ੪੬ ॥

ਹਹਿਰਤਿ ਬੋਲਯੋ ਦੂ ਕਰਿ ਜੋਰਿ।
 'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਹਮ ਕੋ ਤੁਮਰਾ ਜੋਰ।
 ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਜੋ ਕਾਰਜ ਸਾਰੇ।
 ਹਮ ਕਰਿ ਸਕਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੁਮਾਰੇ'

॥ ੪੭ ॥

ਪੁਨ ਗੁਰ ਭਨਯੋ 'ਧਨੁਖ ਜਿਨ ਧਾਰਾ।
 ਤਜਹਿ ਬਾਨ, ਇਹ ਨਾਮ ਸੁ ਤਾਰਾ।
 ਉਦੈ ਭਯੋ ਤਬਿਹੂੰ ਤੇ ਕਹਯੋ।

'ਉਦੈ ਹੋਇਆ ਤਦ ਤੋਂ (ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਉਹ) ਵਾਕ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਅਬਿ ਸੋ ਅਸਤ ਹੋਇ ਹਮ ਲਹਯੋ'

'ਹੁਣ ਉਹ ਛੁਪ ਗਿਆ ਅਸਾਂ ਡਿੱਠਾ ਹੈ।

॥ ੪੮ ॥

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕੰਪਤਿ ਤੂਸਨਿ ਠਾਨੀ।
 ਰਹਯੋ ਜੋਰਿ ਕਰ ਗੁਰ ਅਗੁਵਾਨੀ।
 ਵਧਿ ਕੈ ਬਾਕ ਬਿਅਦਬੀ ਕਹਯੋ।
 ਪਛਤਾਵਤਿ ਤਿਸ ਕੋ ਫਲ ਲਹਯੋ

॥ ੪੯ ॥

ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਅਰੁ ਸਤਿਗੁਰ।
 ਬਾਕ ਬਿਲਾਸ ਕਰੇ ਭਰਿ ਮੁਦ ਉਰ।
 ਬੰਦਨ ਠਾਨਿ ਬਿਦਾ ਹੁਇ ਗਯੋ।
 ਤੀਰ ਤੁਰੰਗ ਅਰੂਢਤਿ ਭਯੋ ॥ ੫੦ ॥
 ਸਿਖ ਮਸੰਦ ਲੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰਾ।
 ਕਛੁ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਤਿਨ ਮਹਿ ਨ ਉਚਾਰਾ।

'ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ (ਮਸੰਦਾਂ) ਵਿਚ (ਮਿਲਣ ਦਾ) ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ।

ਜਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਯੋ ਆਪਨਿ ਡੇਰੇ।
 ਉਤਰਯੋ ਹਯ ਤੇ ਕੀਨਿ ਬਸੇਰੇ ॥ ੫੧ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਤੀਓ
 ਅੰਸੂ ॥ ੩ ॥

੪. [ਕਪਾਲ ਮੋਚਨ]

੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>ਪ

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਤਰੀ ਕੋ, ਪ੍ਰੇਰਨਿ ਕਰਿ ਜਲ ਮਾਂਹਿ।
ਰਵਿ ਤਨੁਜਾ ਕੇ ਬੀਚ ਹੀ, ਚਲੇ ਆਇੰ ਹਰਖਾਹਿ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਚਲੇ ਨਉ ਜਲ ਕੇ ਅਨੁਕੂਲੰ।
ਅਵਿਲੋਕਹਿ ਸੁੰਦਰ ਦੈ ਕੂਲੰ।
ਗਨ ਪੰਕਤਿ ਤਰੁਵਰੁ ਕੀ ਖਰੀ।
ਹੇਰਹਿ ਹਰੀ ਹਰੀ ਜਬਿ ਖਰੀ ॥ ੨ ॥

'ਨਾਓ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਅਨਕੂਲ (ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ) ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

'ਖੜੀ ਹੈ।

'ਜਦ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਹਰੀ ਕਤਾਰ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ (ਤਾਂ) ਸਹੁਣੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। [ਖਰੀ = ਸਹੁਣੀ]।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨੈ ਜਲ ਤਰਨੀ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸ਼ੋਭਾ ਬਹੁ ਬਰਨੀ।
ਪੁਸ਼ਪਤਿ' ਬਨ ਕੋ ਕਰਹਿ ਦਿਖਾਵਨਿ।
ਤਰੁਵਰ ਕੀ ਬਹੁ ਜਾਤਿ ਬਤਾਵਨਿ ॥ ੩ ॥
ਬਿਨਾ ਪੰਕ' ਤੇ ਚਾਰੁ ਪ੍ਰਵਾਹੂ।

'ਫੁਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ।

'ਚਿਕੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਵ ਨਿਰਮਲ। ਚਿਕੜ ਬਿਨ ਪਾਣੀ ਵੀ ਸਿਆਲੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਮਲ ਬਰਨ ਬਿਲੋਕਹਿ ਤਾਹੂ।
ਨਗਰ ਪਾਂਵਟਾ ਤਟ ਪਰ ਜਾਂ ਕੇ।
ਆਵਤਿ ਚਲੇ ਨੀਰ ਪਰ ਤਾਂ ਕੇ ॥ ੪ ॥
ਤੀਰ ਤੀਰ ਪਰ ਹਯ ਡੁਰਿਆਏ।
ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਸੇਵਕ ਲੈ ਧਾਏ।
ਜਹਿ ਬੈਠਨਿ ਕੀ ਰੁਚਿਰ ਸਥਾਈ।
ਸਿਲਾ ਬਿਸਾਲ ਪਰੀ ਤਟ ਛਾਈ ॥ ੫ ॥
ਅਬਿ ਲੋ ਬਲ ਬਿਨ ਕਰਦਮ ਸੋਊ।
ਦਿਖੀਅਤਿ ਹੈ ਸੁੰਦਰ ਤਟ ਦੋਊ।
ਕਰੀ ਖਰੀ ਤਰਨੀ ਤਹਿ ਆਇ।
ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਉਤਰੇ ਰਾਇ ॥ ੬ ॥
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ।
ਜਾਗੇ ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਹੁਇ ਆਈ।
ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਠਾਨਿ ਗੁਰ ਪੂਰੇ।
ਕਵਿਤਾ ਕਰਨਿ ਲਗੇ ਪ੍ਰਭੁ ਰੂਰੇ ॥ ੭ ॥
ਪ੍ਰਥਮੈ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਵਤਾਰੂ।

'ਕੰਢੇ ਕੰਢੇ ਘੋੜੇ ਲਈ ਆਏ।

ਛੰਦ ਸਵੈਯੇ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੂ।
 ਰੁਚਿਰ ਰਾਸ ਮੰਡਲ ਬਹੁ ਬਰਨਜੋਂ।
 ਉਪਮਾਨਹਿ ਉਪਮੇਯਹਿ ਕਰਨਜੋਂ॥ ੮ ॥

ਉਪਮਾਨ ਤੇ ਉਪਮੇਯ ਕਰਕੇ। (ਅ) ਉਪਮਾਂ ਨਹਿ = ਕਿਸੇ ਉਪਮੇਯ ਨਾਲ ਉਪਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ; ਭਾਵ ਬਾਣੀ ਅਲੌਕਿਕ ਹੈ। [ਉਪਮਾਨ = ਜਿਸ ਦੀ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜੈਸੇ, ਚੰਦ। ਉਪਮੇਯ = ਜਿਸਨੂੰ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਜੈਸੇ ਮੁਖ]।

ਕਰਿ ਸ਼ਨਾਨ ਬੈਠਹਿ ਤਿਸ ਤੀਰ।
 ਸਿਲਾ ਸੰਗ ਖਸਾ ਚਾਲਤਿ ਨੀਰ।
 ਜਾਮ ਦਿਵਸ ਜਬਿ ਲੋ ਚਢਿ ਆਵੈ।
 ਰਹੈ ਇਕਾਕੀ ਗਿਰਾ ਬਨਾਵੈ॥ ੯ ॥
 ਨਹਿ ਕਿਸਹੂੰ ਕੋ ਦਰਸਨ ਹੋਇ।
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਰਹਿ ਬਿਰ ਸਭ ਕੋਇ।
 ਮਨ ਟਿਕਾਇ ਬਰ ਬਾਨੀ ਰਚੈ।
 ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਿਲਾਸਾਦਿਕ ਬਿਧਿ ਸਚੈ॥ ੧੦ ॥

ਖਹਿਕੇ।

ਅਸਲ ਵਿਧੀ ਪੂਰਬਕ (ਸੰਚਦੇ =) ਸੰਕਲਤ ਕਰਦੇ ਭਾਵ ਰਚਦੇ ਹਨ।

ਆਦਿ ਰਾਧਕਾ ਗੋਪੀ ਬ੍ਰਿੰਦ।
 ਤਿਨ ਸੋ ਮਿਲਿ ਜਿਮ ਕੀਨਿ ਅਨੰਦ।
 ਬਰਨਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗਾਇ।
 ਪੁਨ ਤੁਕਾਂਤ ਮਹਿ ਪੈਂਤੀ ਪਾਇ॥ ੧੧ ॥
 ਆਦਿ ਕਕਾਰ ਸੁ ਅੰਤ ਤਕਾਰ॥

ਭਾਵ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਵਿਤਾਰ ਦੇ ਦਸਮ ਸਕੰਧ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਕਕਾ ਤੁਕ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਰੱਖਕੇ ਤਾੜੇ ਤਕ ਪੈਂਤੀ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜੋ ਅੱਖਰ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀਯਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਖਰ ਪਾਏ ਹਨ ਸ਼ੋਭਾ ਸਹਿਤ।

ਜਿਹ ਜੇ ਬਰਨ ਜਥਾ ਕ੍ਰਮ ਧਾਰ॥
 ਪਾਇ ਸਵੈਯਨਿ ਕੇ ਜੁਤਿ ਕ੍ਰਾਂਤਿ॥
 ਪਾਠਕ ਸੁਮਤਿ ਲਖੈ ਬੱਖਯਾਤ॥ ੧੨ ॥
 ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕੀ ਬਹੁ ਚਤੁਰਾਈ।
 ਸੁੰਦਰ ਕਵਿਤਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਪਾਈ।
 ਜਲ ਖਸਿ ਚਲੈ ਸਿਲਾ ਕੇ ਸਾਥ।
 ਤਹਾਂ ਬਿਰਾਜੈ ਸ੍ਰੀ ਜਗਨਾਥ॥ ੧੩ ॥
 ਕਾਤਕ ਮਾਸ ਸੁੰਦਰੀ ਰੁਤ ਮੈਂ।
 -ਚਢੈ ਅਖੇਰ ਅਬਹਿ- ਹੁਇ ਚਿਤ ਮੈਂ।
 ਸਿੱਖ ਮਸੰਦਨ ਬ੍ਰਿੰਦਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦ।
 ਭਯੋ ਆਨਿ ਬਹੁ ਮੇਲ ਬਿਲੰਦ॥ ੧੪ ॥

ਖਹਿਕੇ।

ਸਿਰੇ ਪਾਉ ਸਭਿਹਿਨਿ ਹਿਤ ਦੈਬੇ।
ਪਠੇ ਦਾਸ ਹਿਤ ਮੋਲਹਿ ਲੈਬੇ।
ਨਗਰ ਨਿਕਟ ਜੇਤਿਕ ਤਹਿ ਜਾਨੇ।
ਸਭਿਨਿ ਬਿਖੈ ਗਨ ਮਨੁਜ ਪਯਾਨੇ

॥ ੧੫ ॥

ਹੁਤੇ ਬੂੜੀਆ ਨਗਰ ਸਢੋਰਾ।
ਇਤਯਾਦਿਕ ਪਹੁੰਚੇ ਸਭਿ ਠੋਰਾ।
ਸੌ ਦੋ ਸੌ ਪਗੀਆ ਤਹਿ ਲੀਨਿ।
ਅਪਰ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਖੋਜਨ ਕੀਨਿ ॥ ੧੬ ॥

ਹਟਿ ਆਏ ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ ਦਾਸਿ।

ਜੇਤਿਕ ਹੁਤੀ ਸੁ ਆਨੀ ਪਾਸ।

ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਸਰਜੋ ਸਭਿ ਕੇਰਾ।

ਦਿਵਸ ਪੰਚਮੀ ਚਢੇ ਅਖੇਰਾ ॥ ੧੭ ॥

ਪੰਥ ਦੂਨ ਕੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਏ।

ਵਹਿਰਿ ਗਿਰਨ ਤੇ ਬਲਾ ਦਿਖਰਾਏ।

'ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਥਾਂ।

ਇਕ ਸਮ ਅਵਨੀ ਮਹਿ ਕਰਿ ਡੇਰਾ।

ਬਿਚਰੇ ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਅਖੇਰਾ ॥ ੧੮ ॥

ਇਕ ਕਪਾਲ ਮੋਚਨਾ ਸੁਭ ਤਾਲ।

'ਨਾਮ ਹੈ ਤੀਰਥ ਦਾ, ਜਗਾਧਰੀ ਤੋਂ ਸਤ ਅੱਠ ਮੀਲ
ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਇਹ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ।

ਤਹਿ ਕੋ ਮੇਲਾ ਅਯੋ ਬਿਸਾਲ।

ਸੁਨਯੋਂ ਸੁ ਤੀਰਥ ਸਤਿਗੁਰ ਜਬੈ।

ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਹਿ ਬੋਲਹਿ ਇਮ ਤਬੈ

॥ ੧੯ ॥

'ਚਲਹੁ ਕਰਹਿ ਮੇਲਾ ਤਿਸ ਥਾਨਾ।

ਆਵਤਿ ਖਿਲਹਿ ਅਖੇਰ ਮਹਾਨਾ।'

ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਤਯਾਰੀ ਕਰਿਵਾਈ।

ਸੈਨਾ ਸੰਗਿ ਚਢੀ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੨੦ ॥

ਬਜਤਿ ਬਡੇ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ।

ਆਨਿ ਪਹੁੰਚੇ ਥਾਨ ਨਿਹਾਰਾ।

ਡੇਰਾ ਕਰਜੋ ਤਾਨਿ ਸਮਿਯਾਨੇ।

'ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਰੇ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਿ ਕਾਨੇ

॥ ੨੧ ॥

ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਆਨਿ ਪਗ ਪਰਸਹਿ।

ਪਾਇੰ ਕਾਮਨਾ ਦਰਸਨ ਦਰਸਹਿ।

ਕਾਤਕ ਕੀ ਪੂਰਣਮਾ[†] ਨੇਰੇ[‡]।

[†]ਇਹੋ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦਾ ਸੀ
ਜੋ ਏਥੇ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। [‡]ਪਾ:-ਡੇਰੇ।

ਮੇਲਾ ਭਯੋ ਸਕੇਲ ਘਨੇਰੇ ॥ ੨੨ ॥

ਤਬਹਿ ਮਸੰਦਨ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕੀਨਸਿ ਅਰਦਾਸ।

ਮਹਾਰਾਜ ਹਮ ਬਹੁ ਪੁਰਿ ਫਿਰੇ।

ਪਗੀਯਾ ਥੋਰੀ ਲਜਾਵਨਿ ਕਰੇ ॥ ੨੩ ॥

ਖਰਚ ਹਜ਼ਾਰ ਪਾਗ ਕੋ ਅਬੈ।

ਕਰੇ ਉਪਾਇ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸਬੈ।

ਹੁਕਮ ਆਪ ਕੋ ਹੋਇ ਸੁ ਕਰੀਅਹਿ।

ਕਿਤ ਤੇ ਆਨਹਿ? ਨਹੀਂ ਨਿਹਰੀਅਹਿ

॥ ੨੪ ॥

ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਉਰ ਚਰਿਤ ਬਿਚਾਰਾ।

-ਬਲ ਤੇ ਛੀਨਹਿ ਕਰਹਿ ਪੁਕਾਰਾ।

ਭਾਗਹ ਜਾਇੰ, ਮੇਲਾ ਡਰਪਾਵੈ।

ਬਿਗਰੇ, ਜੰਗ ਕਰਨਿ ਬਨਿ ਆਵੈ।

[†]ਡਰ ਖਾਕੇ ਮੇਲਾ ਭਜ ਜਾਏਗਾ, ਜੋ ਵਿਗੜ ਖੜੋਤੇ ਤਾਂ
ਜੰਗ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

॥ ੨੫ ॥

ਤਊ ਨ ਸਰਿ ਹੈ ਕਾਰਜ ਕੋਊ।

ਕਰਹਿ ਸੁ ਇਮ ਸੁਖ ਤੇ ਸਿਧ ਹੋਊ-।

ਨਿਜ ਸੁਭਟਨ ਸੋਂ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ।

ਬਿਚਰਹੁ ਮੇਲੇ ਮਹਿ ਸਵਧਾਨਾ ॥ ੨੬ ॥

ਕਰਹਿ ਬਿਅਦਬੀ ਤੀਰਥ ਕੇਰੀ।

ਤਜਾਗਹਿ ਲਘੁ ਸੰਕਾ[†] ਲਿਹੁ ਹੇਰੀ।

[†]ਪਿਸ਼ਾਬ।

ਨਿਕਟ ਤਾਲ ਕੇ ਜੋ ਨਰ ਹੋਇ।

ਕਰਹਿ ਪਖਾਰਨ[†] ਕਰ ਬਿਚ ਕੋਇ।

[†]ਭਾਵ (ਤਾਲ) ਵਿਚ (ਜੋ) ਕੋਈ ਹੱਥ ਪਾਣੀ ਕਰੇ
ਤਾਂ.....। [‡]ਪਾ:-ਬਿਛਾਰਨਿ।

॥ ੨੭ ॥

ਤਿਨ ਕੀ ਪਗੀਯਾ ਲੇਹੁ ਉਤਾਰੀ[†]।

[†]ਲੋਕੀ ਉਸੇ ਤਾਲ ਵਿਚੋਂ ਹੱਥ ਪਾਣੀ ਕਰਦੇ ਤੇ ਪੇਸ਼ਾਬ ਪਖਾਨਾ ਵੀ ਕਿਨਾਰੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੀਮਾਰੀ ਪਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ
ਸਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਫਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ ਤਾਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਦੂਰ ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਤੇ ਸੌਂਚ ਕਰਨ, ਜੋ ਇਹ ਹੁਕਮ
ਨਾ ਮੰਨੇ ਉਸ ਲਈ ਹਲਕੀ ਸਜ਼ਾ ਪੱਗ ਲਾਹ ਲੈਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ। ਪਗਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਲਈ ਇਹ ਕੌਤਕ ਨਹੀਂ
ਰਚਿਆ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਯਾਤ੍ਰੂਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਭਲੇ ਲਈ ਸੀ, ਹਲਕੇ ਦੰਡ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅੰਕ ੨੫ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ
ਬਹੁਤਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਜੋ ਲੋਕੀ ਭੱਜ ਹੀ ਨਾਂ ਜਾਣ।

ਨਹਿ ਮਾਰਹੁ ਦੀਜਹਿ ਬਹੁ ਗਾਰੀ[†]।

[†]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਦਿਓ ਤੇ ਨਾ

ਬਿਚਰਹੁ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਤੀਰਥ ਕੇਰ।

ਕਰਹਿ ਬਿਅਦਬੀ ਫਲ ਦਿਹੁ ਹੇਰਿ।¹

॥ ੨੮ ॥

ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਸੁਭਟ ਸਵਧਾਨੇ।

ਗਹੇ ਸਿਪਰ ਅਰੁ ਹਾਥ ਕ੍ਰਿਪਾਨੇ।

ਲਘੁ ਸੰਕਾ¹ ਤਜਾਗਤਿ ਜੋ ਨੇਰੇ।

ਬਿਚਰਤਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਨਰ ਕੋ ਹੇਰੇ

॥ ੨੯ ॥

ਤਿਸ ਕੀ ਤੂਰਨ ਪਾਗ ਉਤਾਰੈਂ।

ਸਮੁਝਾਵਹਿ ਅਰੁ ਗਾਰਿ ਨਿਕਾਰੈਂ²।

ਮੂਢਹੁ ! ਪਾਪ ਕਰਨਿ ਕੋ ਆਏ।

ਕੈ ਸਨਾਨ ਤੇ ਚਹਤਿ ਗਵਾਏ³ ॥ ੩੦ ॥

ਸੁਨਿ ਤੂਸਨਿ ਹੁਇ ਕਰਤਿ ਨ ਬੈਨ।

ਭਾਜਹਿ ਇਤ ਉਤ ਕਰਿ ਤਰੁ ਨੈਨ⁴।

-ਆਛੀ ਭਨਹਿ- ਸਕਲ ਮਨ ਜਾਨੈ⁵।

ਪਾਗ ਛਿਨਾਇ ਕਛੂ ਨ ਬਖਾਨੈ ॥ ੩੧ ॥

ਇਮ ਲੇ ਲੇ ਜੋਧਾ ਬਲਵਾਨ।

ਕਰਹਿ ਸੰਭਾਰਨਿ ਕਰਿ ਇਕ ਥਾਨ।

ਤੀਨ ਦਿਵਸ ਲੋ ਬਿਚਰਤਿ ਐਸੇ।

ਪਗੀਆ ਕਰਹਿ ਉਤਾਰਨਿ ਤੈਸੇ ॥ ੩੨ ॥

ਸਭਿ ਨਰ ਜਹਿ ਕਹਿ ਮਿਲੈਂ ਅਲਾਵੈਂ।

'ਤੀਰਥ ਅਦਬ ਗੁਰੂ ਰਖਵਾਵੈਂ।

ਨਰ ਮੂਰਖ ਮਹਿਮਾਂ ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ।

ਅਘ ਨਹਿ ਹਰਹਿ ਉਲਟ ਗਨ ਠਾਨਹਿ⁶।

॥ ੩੩ ॥

'ਧੰਨ ਧੰਨ' ਭਾਖਹਿ ਸਭਿ ਲੋਗ।

'ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਠਾਨਹਿ ਜੋਗ।

'ਆਛੇ ਕਰਨ ਹੇਤੁ ਉਪਦੇਸ਼।

ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਕੋ ਹੋਨਿ ਵਿਸੇਸ਼⁷ ॥ ੩੪ ॥

ਇਤ੍ਤ੍ਰਾਦਿਕ ਕਹਿ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਏ।

ਮਾਰੋ। ਭਾਵ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਲਕੀ ਜੇਹੀ ਝਾੜ ਪਾਓ
ਤੇ ਪੱਗ ਲਾਹ ਲਓ।

¹ਦੇਖਕੇ, ਭਾਵ ਸੁਣੇ ਸੁਣਾਏ ਤੇ ਦੰਡ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, ਅੱਖੀਂ
ਦੇਖਕੇ ਦੇਣਾ।

¹ਪਿਸ਼ਾਬ।

²ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਗਾਲੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਦਬਕੇ ਦੇਣ ਤੋਂ
ਹੈ, ਗਾਲ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਅੱਗੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ।

⁴ਅੱਖਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਕਰਕੇ।

⁵ਸਾਰੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਗਲ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

⁶ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ (ਤੀਰਥ ਤੇ ਆਕੇ) ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਗੋਂ
ਬਹੁਤੇ (ਪਾਪ) ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ।

⁷ਮੁਨਾਸਬ ਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਾਗ ਛਿਨਾਇ ਸੁ ਪੁਨ ਪਛੁਤਾਏ।
 ਤੀਨ ਦਿਵਸ ਲਗਿ ਮੇਲ ਸਕੇਲੇ।
 ਕਰਿ ਪਗੀਅਨਿ ਕੋ ਕਾਜ ਸੁਹੇਲੇ ॥ ੩੫ ॥
 ਜਗ ਮਹਿ ਸੁਜਸੁ ਲੀਨਿ ਬਹੁਤੇਰੇ।
 ਦਰਸਹਿ ਪੂਜਹਿ ਭਾਵ ਘਨੇਰੇ।
 ਪਗੀਆ ਗਿਨੀ ਸਾਤ ਸੈ ਭਈ।
 ਧੋਵਨ ਹਿਤ ਧੁਬੀਆ ਕੋ ਦਈ ॥ ੩੬ ॥
 ਕਰਿ ਕੈ ਤਜਾਰ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਆਨੀ।
 ਮਲ ਬਿਨ ਰੁਚਰ ਸੁਪੈਦ ਮਹਾਨੀ।
 ਆਗਲ ਪਾਛਲਾ ਕਰਿ ਇਕਠਾਈ।
 ਗਨ ਮਸੰਦ ਸਿਖ ਲਏ ਬੁਲਾਈ ॥ ੩੭ ॥
 ਸਭਿ ਕੇ ਸੀਸ ਦਈ ਬੰਧਵਾਇ।
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਿ ਸਿਰੁਪਾਇ।
 ਸੰਗਤਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਸੰਦ ਜਿ ਆਏ।
 ਕਰੇ ਬਿਦਾ ਸਭਿ ਸਦਨ ਸਿਧਾਏ ॥ ੩੮ ॥
 ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਰਾਖਯੋ ਤਹਿ ਡੇਰਾ।
 ਕਈ ਬਾਰ ਚਢਿ ਗਏ ਅਖੇਰਾ।
 ਅਨਿਕ ਬਿਧਿਨਿ ਕੇ ਕਰੇ ਬਿਲਾਸਾ।
 ਜੁਗ ਤੀਰਥ ਪਰ ਕੀਨਿਸਿ ਬਾਸਾ ॥ ੩੯ ॥
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਜਸੁ ਸੇਵਕ ਸਮੁਦਾਏ।
 ਧਰਿ ਧਰਿ ਭਾਵ ਦਰਸ ਕੋ ਆਏ।
 ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਕੀ ਧਰਹਿ ਅਕੋਰ।
 ਕਦਮ ਪਦਮ ਬੰਦਹਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ॥ ੪੦ ॥
 ਧਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਪਾਇ ਸਿਧਾਰਹਿ।
 ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਜਸੁ ਬਿਸਥਾਰਹਿ।
 ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਿ ਕੈ ਇਸ਼ਨਾਨਾ।
 ਚਹਿਤਿ ਪਾਂਵਟੇ ਕਿਯਸਿ ਪਯਾਨਾ ॥ ੪੧ ॥
 ਗਰਜਤਿ ਬਹੁ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ।
 ਚਢੀ ਬਾਹਿਨੀ ਹੁਇ ਹੁਇ ਤਜਾਰਾ।
 ਪੰਥ ਪਾਂਵਟੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਗਏ।

^੧ਪਹਿਲੀਆਂ ਤੇ ਮਗਰਲੀਆਂ।

^੧ਕਪਾਲ ਮੋਚਨ ਦੇ ਪਾਸ ਰਿਣ ਮੋਚਨ ਨਾਮੇ ਇਹ ਦੂਸਰਾ ਤਲਾਉ ਬੀ ਤੀਰਥ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਕ ਨਿਸ ਮਗ ਬਸਿ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਏ

॥ ੪੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯੇ ਰੁਤੇ 'ਕਪਾਲ ਮੋਚਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚਤੁਰਥੇ
ਅੰਸੁ ॥ ੪ ॥

ਪ. [ਰਾਜ ਕੌਰ ਦਾ ਹਾਲ]

੪<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੬

ਦੋਹਰਾ:

ਬਸੇ ਪਾਂਵਟੇ ਪੁਰਿ ਬਿਖੈ, ਹਯ ਸੈਨਾ ਸਮੁਦਾਇ।
ਮੰਗਲ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ, ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਗਨ ਸੁਖਦਾਇ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਜਿਤ ਕਿਤ ਤੇ ਗਨ ਸੰਗਤਿ ਆਵੈ।
ਬਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਅਰਪਾਵੈ।
ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਹਯ ਤੁਰਕੀ ਤਾਜੀ।
ਚਪਲ ਬਲੀ ਆਨਹਿ ਬਰ ਬਾਜੀ^੧ ॥ ੨ ॥ 'ਸੇਸਟ ਘੋੜੇ।

ਬਿਦਤ ਬਾਤ ਸਭਿ ਜਗਤ ਮਝਾਰ।
'ਸਤਿਗੁਰ ਚਾਹਤਿ ਹਯ ਹੱਥਯਾਰ।'
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਬਹੁ ਜਤਨ ਉਪਾਵੈਂ।
ਜਿਤ ਕਿਤ ਦਰਬ ਦੇਤਿ ਹਯ ਲਜਾਵੈਂ
॥ ੩ ॥

ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਲਾਇਤ ਤੇ ਹੱਥਯਾਰ।
ਖਰਚਹਿ ਧਨ ਕੋ ਰੁਚਿਰ ਨਿਹਾਰਿ।
ਜਬਿ ਅਰਪਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਤੀਰ।
ਖੁਸ਼ੀ ਦੇਤਿ ਸਿੱਖਨ ਗੰਭੀਰ ॥ ੪ ॥
ਸੈਫ, ਤੁਫੰਗ, ਤਿਖੀ ਤਰਵਾਰੈਂ।
ਬਿਛੂਏ ਬਾਂਕ ਦੁਧਾਰਨਿ ਧਾਰੈਂ^੧।

^੧ਟੇਢੇ ਤੇ ਦੋ ਧਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਬਿਛੂਏ [ਬਿਛੂਆ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਟਾਰ ਹੈ ਜੋ ਬਿੱਛੂ ਦੇ ਡੰਗ ਵਾਂਗੂ ਟੇਢਦਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਂਕ = ਟੇਢਾ]। (ਅ) ਬਾਂਕ = ਇਕ ਖਮਦਾਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬੀ ਹੈ।

ਕੌਨ ਕੌਨ ਕੇ ਗਿਨੀਅਹਿ ਨਾਮੂ।
ਆਨਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਮਹਿਦ ਅਭਿਰਾਮੂ ॥ ੫ ॥
ਜਬਿ ਅਰਪਹਿ ਗੁਰ ਕਰ ਮਹਿ ਧਾਰੈਂ।
ਲੋਹਾ ਪਰਖਹਿ ਭਲੇ ਨਿਹਾਰੈਂ।
ਕਰਹਿ ਸਰਾਹਨਿ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ।
ਦੇਂ ਸਿਖ ਕੋ ਪੁਨ ਖੁਸ਼ੀ ਅਪਾਰਾ ॥ ੬ ॥
ਤਿਮ ਹੀ ਤਰਲ^੧ ਤੁਰੰਗਮ ਹੇਰੈਂ।
ਜੋ ਆਨਹਿ ਦੇਂ ਖੁਸ਼ੀ ਬਡੇਰੈਂ।
ਯਾਂ ਤੇ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚੌਪ ਚਹੰਤੇ।

^੧ਚੰਚਲ।

ਜਿਤ ਕਿਤ ਤੇ ਆਨਹਿ ਧਨਵੰਤੇ ॥ ੭ ॥

ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਰਹਤਿ ਭੀਰ ਦਰਬਾਰ।

ਕਾਂਖੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ।

ਬਰ ਕੋ ਪਾਇ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਹਿ।

ਨਹਿ ਤ੍ਰਿਪਤਹਿ ਪਿਖਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਰੂਰਹਿ

॥ ੮ ॥

ਅਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕੁਛ ਕਥਾ।

ਸੁਨੀਯਹਿ ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਬੀਤੀ ਜਥਾ।

ਕਰਜੋ ਅਰਾਧਨ ਕਿਹ ਸਿਖ ਭੀਰ।

'ਭੀੜ ਪਈ ਤੇ।

ਅਧਿਕ ਦੂਰ ਕਿਤ ਸਿਮਰਜੋ ਧੀਰ ॥ ੯ ॥

ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਾਹਤਿ -ਕਰਨ ਸਹਾਈ-।

ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਮਨ ਰਹਜੋ ਨ ਜਾਈ।

'ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਕੋਲੋਂ।

ਮਹਿਲਾ ਹੁਤੀ ਚਾਰ ਤਿਸ ਕੇਰੀ।

ਰਾਜਕੁਵਰ ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਬਡੇਰੀ ॥ ੧੦ ॥

ਸੋ ਲਰਿ ਪਰੀ ਕੰਤ ਕੇ ਸੰਗ।

ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਕੁਛ ਤਾਂਹਿ ਪ੍ਰਸੰਗ।

ਰਿਸ ਉਰ ਧਾਰਿ ਬਿਚਾਰਤਿ ਸੋਈ।

ਮੇਰੋ ਰਹਨਿ ਨਹੀਂ ਅਬਿ ਹੋਈ ॥ ੧੧ ॥

ਬਨੋਂ ਇਕਾਂਕੀ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵੋਂ।

ਪ੍ਰਥਕ' ਤੁਮਹਿ ਤੇ ਬੈਸ ਬਿਤਾਵੋਂ।

'ਵੱਖਰੀ ਹੋਕੇ।

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਰਾਮਰਾਇ ਤਬਿ ਕਹਜੋ।

'ਇਤ ਤੇ ਪਯਾਨ ਕਰਨਿ ਕੋ ਚਹਜੋ?

॥ ੧੨ ॥

ਜਹਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਹੋਇ ਹਮਾਰੇ।

ਤਹਿ ਹੀ ਬੈਠੇ ਕਰਹਿ ਗੁਜ਼ਾਰੇ।

ਅਪਰ ਕੌਨ ਸੇ ਥਲ ਚਲਿ ਜਾਵੈਂ।

ਮਮ ਸਿੱਖਨ ਤੇ ਆਪ ਪੁਜਾਵੈਂ ॥ ੧੩ ॥

'ਔਰ ਕਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਕੋ ਧਾਰਹਿ।

'ਹੋਰ ਤੂੰ ਕੇਹੜੀ ਤਾਕਤ ਰਖਦੀ ਹੈਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਿਖ ਬਣਾਕੇ ਉਧਾਰ ਕਰੇਂਗੀ?

ਅਪਨੇ ਸਿੱਖ ਬਨਾਇ ਉਧਾਰਹਿ।

ਸੁਨਿ ਪਤਿ ਤੇ ਰਿਸ ਅਤਿ ਉਪਜਾਈ।

ਮੁਖ ਤੇ ਮਹਿਦ ਕਠੋਰ ਅਲਾਈ ॥ ੧੪ ॥

'ਗ੍ਰਾਮ ਨਗਰ ਜਹਿ ਤੁਵ ਸਿਖ ਹੋਇ।
 ਤਹਿ ਬਾਸਾ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਨ ਕੋਇ।
 ਜਿਸ ਥਲ ਨਹੀਂ ਨਾਮ ਸਿਖ ਦਾਸ।
 ਤਹਿ ਅਵਾਸ ਕਰਿ ਲੈਹੋਂ ਬਾਸਾ ॥ ੧੫ ॥
 ਇਮ ਪ੍ਰਨ ਕਰਿ ਕਸਵਾਯੋ ਡੋਰਾ।
 ਲੇ ਕਛੁ ਦਾਸ ਚਲੀ ਗਿਰ ਓਰਾ।
 ਤੀਰ ਤੀਰ ਸੈਲਨਿ ਕੇ ਜਾਤਿ।
 ਉਤਰਹਿ ਕਹੂੰ ਬਸਨ ਹਿਤ ਰਾਤਿ
 ॥ ੧੬ ॥

ਬਸਹਿ ਸਿੱਖ ਤਹਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਆਵੈਂ।
 ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਕੁਛ ਭੇਟ ਚੜਾਵੈਂ।
 ਤਹਿ ਤੇ ਪਿਖਿ ਉਠਿਵਾਵਹਿ ਡੋਰਾ।
 ਨਹੀਂ ਲੇਤਿ ਕਿਸ ਪਾਸ ਅਕੋਰਾ ॥ ੧੭ ॥
 ਕਿਤ ਕਿਤ ਨਿਸਾ ਬਸਹਿ ਤਮ ਹੋਏ।
 ਖੋਜਤਿ ਥਲ ਜਹਿ ਸਿੱਖ ਨ ਕੋਏ।
 ਬਹੁਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਨਗਰ ਫਿਰਿ ਹੋਰੇ।
 ਇਮ ਚਲਿ ਆਈ ਦੂਰ ਬਡੇਰੇ ॥ ੧੮ ॥
 ਮਿਲਿ ਸਿਖ ਜੂਥਾ ਤੁਰਤ ਉਠਿ ਚਾਲਹਿ।
 ਤਿਮਰ ਪ੍ਰਬਿਰਤੇ ਡੇਰਾ ਘਾਲਹਿ।
 ਗਮਨਤਿ ਗਮਨਤਿ ਆਈ ਤਹਿਵਾ।
 ਮਨਸਾ ਦੇਵੀ ਮੰਦਿਰ ਜਹਿਵਾ ॥ ੧੯ ॥
 ਮਨੂਮਾਜਰਾ ਪੁਰਿ ਤਿਹ ਪਾਸ।

'ਜਿੱਥੇ' ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਮਿਲੇ (ਉਥੋਂ)।

'ਮਨੀਮਾਜਰਾ' ਜੋ ਅੰਬਾਲੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਥਾਂ
ਕੈਥਲ ਵਾਂਗੂ ਕਦੇ ਸਿਖ ਰਿਆਸਤ ਸੀ।

ਉਤਰੀ ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਤਿਹ ਬਾਸ।
 'ਕੌਨ ਅਹੈ ਇਹ' ਬੂਝੋ ਆਨਿ।
 ਮਾਨਵ ਮਿਲੇ ਕਿਤਿਕ ਤਿਸ ਥਾਨ
 ॥ ੨੦ ॥
 ਕਹਯੋ ਕਹਾਰਨਿ ਬਚ ਤਿਸ ਬੇਰੀ।
 'ਪਤਨੀ ਰਾਮਰਾਇ ਗੁਰ ਕੇਰੀ।
 ਬਸਿਓ ਚਾਹਿਤਿ ਤੁਮਰੇ ਪੁਰਿ ਮਹਿ।
 ਕਰਨਿ ਸਦਨ ਕੀ ਬਾਂਛਾ ਉਰ ਮਹਿ'
 ॥ ੨੧ ॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਨਰਨਿ ਅਨਾਦਰ ਕਰਯੋ।

ਕੌਨ ਗੁਰੂ ਹਮ ਭਾਉ ਨ ਧਰਜੋ।

ਲੇ ਕਰਿ ਜਾਹੁ ਉਠਾਵਹੁ ਡੇਰਾ।

ਹਮ ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ, ਹੈ ਕਿਸ ਓਰਾ।¹ 'ਹੋਊ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ (ਰਾਮਰਾਇ ਗੁਰੂ)। (ਅ) ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਹੈ?

॥ ੨੨ ॥

ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਾਜ ਕੁਵਰ ਹਰਖਾਨੀ।

ਬਸਿਬੇ ਹੇਤੁ ਥਾਉਂ ਸੋ ਜਾਨੀ।

-ਇਸ ਪੁਰਿ ਮੋਂ ਨਹਿ ਗੁਰ ਕੋ ਸਿੱਖ।

¹ਭਾਵ ਰਾਮਰਾਇ ਦਾ।

ਬੈਸ ਬਿਤਾਉਂ ਬੈਸਿ ਭਵਿੱਖ¹ - ॥ ੨੩ ॥

¹ਬੈਠਕੇ ਇਥੇ ਬਿਤਾਵਾਂਗੀ ਅਗਲੀ ਆਯੂ।

ਜਜੋਂ ਕਜੋਂ ਕਰਿ ਸੋ ਨਰ ਸਮੁਝਾਏ।

ਕਹਿ ਕਰਿ ਡੇਰਾ ਲੀਨਿ ਜਮਾਏ।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਤਹਿ ਸਦਨ ਬਨਾਇ।

ਕੀਨਸਿ ਬਾਸ ਰਿਦੈ ਹਰਖਾਇ ॥ ੨੪ ॥

ਬਸਤਜੋ ਕੇਤਿਕ ਮਾਸ ਬਿਤਾਏ।

ਗ੍ਰੀਖਮ ਤੇ ਬਰਖਾ ਰਿਤੁ ਆਏ।

ਬਰਖਹਿ ਮੇਘ ਘਟਾ ਹੁਇ ਭਾਰੀ।

ਪਰਹਿ ਬਿਸਾਲ ਧਰਾ ਪਰ ਬਾਰੀ।¹ 'ਜਲ।

॥ ੨੫ ॥

ਅਰਧ ਰਾਤ੍ਰਿ ਬਹੁ ਬਰਖਤਿ ਨੀਰ।

ਗਯੋ ਛਾਤ ਕੋ ਟੂਟ ਛਤੀਰ।

ਜਲ ਘਰ ਬਿਥੈ ਪਰਨਿ ਬਹੁ ਲਾਗੇ।

ਠਾਨਹਿ ਜਤਨ ਦਾਸ ਤਿਸ ਜਾਗੇ ॥ ੨੬ ॥

ਰਾਜ ਕੌਰ ਲਖਿ ਬਿਘਨ ਬਡੇਰਾ।

ਹੁਤੋ ਚੌਧਰੀ ਬਡ ਪੁਰਿ ਕੇਰਾ।

ਕਹਿ ਕਰਿ ਤਹਾਂ ਪਠਾਇਸਿ ਦਾਸ।

'ਜਾਹਿ ਤੁਰਤ ਭਨੀਅਹਿ ਤਿਸ ਪਾਸ

॥ ੨੭ ॥

ਇਕ ਸ਼ਤੀਰ ਉਚਵਾਇ ਸੁ ਲਜਾਊ।

ਨਰ ਗਨ ਸੰਗ ਤੁਰਤ ਅਬਿ ਆਊ।

ਸਦਨ ਗਿਰ ਗਯੋ ਚਲੋ ਉਧਾਰਹੁ।

¹ਬਚਾਓ।

ਪੁਰਹੁ ਕਾਮਨਾ ਜਿਮ ਉਰ ਧਾਰਹੁ

॥ ੨੮ ॥

ਸੁਨਤਿ ਦਾਸ ਗਮਨਜੋ ਤਤਕਾਲਾ।

ਜਾਇ ਜਗਾਯੋ ਸਦਨ ਉਤਾਲਾ।

ਘਰ ਮਾਤਾ ਕੋ ਤੁਟਯੋ ਸ਼ਤੀਰ।

¹ਮਾਤਾ (ਰਾਜਕੌਰ) ਦੇ ਘਰ ਦਾ।

ਤੋਹਿ ਹਕਾਰਯੋ ਚਲੀਅਹਿ ਤੀਰ ॥ ੨੯ ॥

ਅਪਰ ਬਾਰਤਾ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ।

ਹੁਤੋ ਧਨੀ ਕੁਛ ਮਨ ਨਹਿ ਭਾਈ।

¹ 'ਬਰਖਾ ਅਧਿਕ ਤਿਮਰ ਘਨ ਛਾਯੋ।

¹ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ:-)।

ਜਤਨ ਨ ਬਨੈ ਅਬੈ ਕਿਤ ਜਾਯੋ" ¹ਐਸ ਵੇਲੇ ਕਿੱਥੇ (ਕੋਈ) ਜਾਵੇ।

॥ ੩੦ ॥

ਜਾਇ ਦਾਸ ਤਤਕਾਲ ਬਖਾਨੀ।

ਰਾਜਕੁਅਰ ਪੁਨ ਸੁਨਿ ਕਹਿ ਬਾਨੀ।

'ਅਲਪ' ਚੌਧਰੀ ਦੂਸਰ ਜੋਈ।

¹ਛੋਟਾ।

ਪਹੁੰਚਹੁ ਤੁਰਤ ਹਕਾਰਹੁ ਸੋਈ ॥ ੩੧ ॥

ਘਰ ਕੇ ਨਰ' ਅਰੁ ਲਜਾਇ ਸ਼ਤੀਰ^{੧੦}।

¹ਚੌਧਰੀ) ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਸ਼ਤੀਰ ਲਿਆਵੇ।

ਤੂਰਨ ਆਇ, ਜਾਹੁ ਤਿਸ ਤੀਰ'।'

¹ਤਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਓ।

ਧਾਇ ਦਾਸ ਤਿਸ ਕੇ ਘਰ ਗਯੋ।

ਕਾਰਜ ਸਕਲ ਸੁਨਾਵਤਿ ਭਯੋ ॥ ੩੨ ॥

'ਚਲਹੁ ਜਤਨ ਕਰ ਛਾਤ ਸੁਧਾਰਹੁ।

ਪੁਰਵਹੁ ਅਭਿਲਾਖਾ ਜਿਮ ਧਾਰਹੁ।'

ਸੁਨਤਿ ਜਾਟ ਚਿਤ ਬਿਖੈ ਬਿਚਾਰੈ।

-ਮਮ ਕੁਲ ਰਾਜ ਕਰਹਿ ਦੁਖ ਟਾਰੈ-

॥ ੩੩ ॥

ਲੇ ਸ਼ਤੀਰ ਘਰ ਕੇ ਨਰ ਜਾਲਾ।

ਬਰਖਾ ਤਿਮਰ ਬਿਖੈ ਤਹਿ ਚਾਲਾ।

ਜਾਇ ਤੁਰਤ ਕਰ ਬੰਦਿ ਸੁਨਾਯੋ।

'ਫੁਰਮਾਵਹੁ ਮੈਂ ਲੇ ਕਰਿ ਆਯੋ' ॥ ੩੪ ॥

ਰਾਜਕੁਵਰ ਤਿਹ ਸਾਥ ਉਚਾਰਾ।

'ਛਾਤ ਬਨਾਵਹੁ ਤਿਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰਾ।'

ਓਢਿ ਕਾਮਰੀ' ਲਗੇ ਬਨਾਵਨਿ।

¹ਕੰਬਲ ਉਪਰ ਲੈਕੇ।

ਪੂਰਬ ਦੀਪਕ ਕਰੇ ਜਲਾਵਨਿ ॥ ੩੫ ॥

ਕਰੇ ਉਪਾਵ ਸ਼ਤੀਰ ਟਿਕਾਵਾ।

ਉਪਰ ਗਨ ਕਾਸ਼ਟ ਤੇ ਛਾਵਾ।

ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਖਨਿ ਖਨਿ ਤਿਸ ਪਰ ਪਾਈ।

ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤ ਲੋ ਭਲੀ ਬਨਾਈ ॥ ੩੬ ॥

ਰਾਜਕੁਵਰ ਪਿਖਿ ਹਰਖ ਉਪੰਨਾ।

ਕਹਯੋ 'ਲੇਹੁ ਬਰ' ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨਾ।

'ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਾਚਨਾ ਕਹੈਂ।

ਨਿਹਸੰਸੈ ਮੁਝ ਤੇ ਸੋ ਲਹੈਂ' ॥ ੩੭ ॥ ^{'ਦੇਖਾਂ।}

ਸੁਨਤਿ ਜਾਟ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਾ।

'ਰੱਯਤ ਹੋਨਿ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਜਾਨਾ।

ਜੇ ਤੁਮਰੋ ਮਨ ਕਰੁਨਾ ਢਰਯੋ।

ਦੀਜਹਿ ਰਾਜ ਮਹਿਦ ਸੁਖ ਭਰਯੋ

॥ ੩੮ ॥

ਮਮ ਕੁਲ ਮਹਿ ਨਹਿ ਦਾਰਿਦ ਰਹੈ।

ਅਬਿ ਤੇ ਐਸੂਰਜ ਘਰ ਮਹਿ ਲਹੈਂ।'

ਸੁਨੀ ਕਾਮਨਾ ਜਾਚਨ ਕੀਨਿ।

ਰਾਜਕੁਅਰ ਸੋਈ ਬਰ ਦੀਨ ॥ ੩੯ ॥

'ਅਬਿ ਤੇ ਹੋਇ ਬੰਸ ਮਹਿ ਰਾਜਾ।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਭਿ ਵਧੈ ਸਮਾਜਾ।

ਮੋਰ ਹਕਾਰਯੋ ਆਇ ਨ ਜੋਈ'। ^{'ਭਾਵ ਵੱਡਾ ਚੌਧਰੀ।}

ਰੱਯਤ ਬਨਹਿ ਤੋਹਿ ਕੁਲ ਸੋਈ' ॥ ੪੦ ॥ ^{'ਰੱਯਤ ਬਣੇਗਾ ਤੇਰੀ ਕੁਲ ਦੀ ਉਹ ਭਾਵ ਵੱਡਾ ਚੌਧਰੀ।}

ਇਮ ਬਰ ਦੇ ਕਰਿ ਕਰਯੋ ਨਿਹਾਲਾ।

ਵਧਨਿ ਲਗਯੋ ਐਸੂਰਜ ਬਿਸਾਲਾ।

ਮਨੁਮਾਜਰੇ ਮੈਂ ਸੋ ਰਾਜੇ।

ਅਬਿ ਲੋ ਲਖੀਅਤਿ ਅਧਿਕ ਸਮਾਜੇ† ^{†ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਸਿਖ ਰਾਜੇ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਰਿਆਸਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ।}

॥ ੪੧ ॥

ਰਾਜਕੁਵਰ ਬਸਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਈ।

ਤਹਿ ਤਨ ਤਜਿ ਸੁਰ ਲੋਕ ਸਿਧਾਈ।

ਪੂਜਹਿ ਤਹਾਂ ਦੇਹੁਰਾ ਸੋਈ।

ਅਬਿ ਲੋ ਅਹੈ ਪਿਖਹਿ ਸਭਿ ਕੋਈ

॥ ੪੨ ॥

ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕੀ ਘਰਨੀ।

ਹੁਤੀ ਬਡੀ ਤਿਸ ਕੀ ਕਥਾ ਬਰਨੀ। ^{'ਕਥਾ।}

ਅਪਰ ਤੀਨ ਮਹਿਲਾ ਤਿਸ ਕੇਰੀ।

ਬਸਤਿ ਨਿਕਟ ਕਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਡੇਰੀ

॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੰਚਮੇ
ਅੰਸੂ ॥ ੫ ॥

੬. [ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤ]

ਪ<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ [ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ](#) - [ਤਤਕਰਾ](#) ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>2

ਦੋਹਰਾ:

ਤੀਨੋ ਮਹਿ ਮੁਖਿ ਏਕ ਤ੍ਰਿਯ, ਨਾਮ ਕੁਵਰ ਪੰਜਾਬ। 'ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ।

ਚਹਿ ਸਹਾਇਤਾ ਸਿੱਖ ਕੀ, ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਇ ਸ਼ਿਤਾਬ। ॥ ੧ ॥

'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ) ਸਿੱਖ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਾਸ ਬੁਲਾਇਆ ਛੇਤੀ (ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ) ਨੂੰ।

ਚੌਪਈ:

ਪਾਸ ਬਿਠਾਇ ਅਧਿਕ ਸਤਿਕਾਰੀ।

ਰਾਮਰਾਇ ਤਿਹ ਸਾਥ ਉਚਾਰੀ।

'ਅੰਤਰ ਕੋਸ਼ਠ' ਕੇ ਤਨ ਮੇਰੇ।

'ਕੋਠੇ।

ਥਿਰਜੋ ਰਹੈ, ਕੋ ਇਸਹਿ ਨ ਹੋਰੇ। ॥ ੨ ॥

'ਕੋਈ ਦੇਖੇ ਨਾ ਇਸ ਨੂੰ।

ਮੋ ਕਹੁ ਕਾਰਜ ਹੈ ਅਤਿ ਭਾਰੀ।

ਬਹੁਰ ਆਇ ਕਰਿ ਲੇਹੁ ਸੰਭਾਰੀ।

ਕਿਸਹੂੰ ਨਿਕਟ ਨ ਆਵਨਿ ਦੀਜੈ।

ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਰੱਖਯਾ ਤਨ ਕੀਜੈ ॥ ੩ ॥

ਇਮ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਸਮੁਝਾਈ।

ਕੋਸ਼ਠ ਮਹਿ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਯੋ ਸਹਿਸਾਈ।

ਕਰੇ ਕਿਵਾਰ ਅਸੰਜਤਿ' ਠਾਢੇ।

'ਬੰਦ।

ਅੰਤਰ ਸਾਂਕਰ ਦੇ ਕਰਿ ਗਾਢੇ। ॥ ੪ ॥

'ਸੰਗਲੀ ਮਾਰਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਆਸਤਰਨ' ਪਰ ਤਤਛਿਨ ਪਰਜੋ।

'ਵਿਛੋਣ ਉਪਰ।

ਨਿਜ ਸ਼ਕਤੀ ਬਲ ਕੋ ਬਹੁ ਕਰਜੋ।

ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਗਿ ਗਯੋ ਜਹਿ ਜਾਨਾ।

ਨਿਜ ਸਿਖ ਕੋ ਲਖਿ ਕਾਜ ਮਹਾਨਾ ॥ ੫ ॥

ਜਬਿ ਇਕ ਜਾਮ ਬਿਤੀਤਨਿ ਕਰਜੋ।

ਬੀਚ ਮਸੰਦਨ ਰੋਰਾ ਪਰਜੋ।

'ਨਹਿ ਨਿਕਸੇ ਗੁਰ ਵਹਿਰ ਹਮਾਰੇ।

ਜਥਾ ਦੇਤਿ ਨਿਤ ਦਰਸ ਉਦਾਰੇ ॥ ੬ ॥

ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਕੁਛ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨਾ।'

ਮਿਲਹਿ ਪਰਸਪਰ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨਾ।

ਚਿਤਵਤਿ ਘਟਿਕਾ ਚਤੁਰ ਬਿਤਾਈ।

ਇਕ ਬਲ ਭੇ ਮਸੰਦ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੭ ॥

ਤਿਨ ਮਹਿ ਮੁਖਿ ਸੁ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਏ।

ਕਹਿ ਪੰਜਾਬ ਕੁਵਰ ਸਮੁਝਾਏ।
 'ਇਮ ਕਰਿ ਹੁਕਮ ਗਏ ਜਿਤ ਜਾਨੇ।
 ਨਹਿਨ ਬਿਲੋਕਹੁ ਚਿੰਤ ਨ ਠਾਨੇ ॥ ੮ ॥
 ਤੂਸਨ ਰਹਹੁ ਲਖਹੁ ਉਰ ਐਸੇ।
 ਕਾਰ ਕਰਹੁ ਨਿਜ ਪੂਰਬ ਜੈਸੇ।'
 ਸੁਨਯੋਂ ਸੁ ਮਾਨਯੋਂ ਸਭਿ ਜਿਮ ਕਹਯੋ।
 ਤਊ ਸਚਿੰਤ ਨਿਤਹਿ ਮਨ ਰਹਯੋ।[†]
 ॥ ੯ ॥

[†] 'ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਰਿਹਾ। 'ਪਾ':-ਤਨਹਿ ਮਨ ਰਹਯੋ।

ਬਚ ਪੰਜਾਬ ਕੁਵਰ ਜੋ ਭਾਖਾ।
 ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹਿ ਤਿਸ ਪਰ ਰਾਖਾ।
 ਦਿਵਸ ਬਿਤਯੋ ਸੋ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ।
 ਮਿਲੇ ਮਸੰਦ ਪ੍ਰਾਤਿ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੧੦ ॥
 ਕਹੈਂ ਸੁ 'ਹਮ ਗੁਰ ਤਨ ਤਜਿ ਗਯੋ।
 ਸੋ ਅਬਿ ਲੋ ਨਿਕਸਤਿ ਨਹਿ ਭਯੋ।
 ਜੋ ਸਹਾਇਤਾ ਕੋ ਕਿਤ ਜਾਤੇ।
 ਤੋ ਉਠਿ ਦਰਸਨ ਦੇਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤੇ ॥ ੧੧ ॥
 ਕਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕਵਰ ਲਖਿ ਭੇਵ।
 ਅਚਰਜ ਚਰਿਤ ਕਰਹਿ ਗੁਰਦੇਵ।
 ਤ੍ਰਿਯ ਕੇ ਤਨ ਮਹਿ ਹੂ ਨ ਮਹਾਨੀ'।

[†] 'ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਮੁਰਾਦ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਮੁਆਮਲਾ ਫਹਿਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। (ਅ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੀ (ਬੁੱਧੀ) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਸ ਕੀ ਕਹੀ ਕਹਾਂ ਸਚ ਜਾਨੀ ॥ ੧੨ ॥
 ਅਪਨਿ ਭੇਵ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰਨ।
 ਨਿਕਟਿ ਨ ਕਿਸ ਕੇ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰਨ।
 ਧੀਰਜ ਦੇਨ ਹੇਤੁ ਇਸ ਮਨ ਕੋ।
 ਧਰਹਿ ਸ਼ੋਕ ਨਹਿ ਕਰਹਿ ਰੁਦਨ ਕੋ
 ॥ ੧੩ ॥
 ਯਾਂ ਤੇ ਕਛੁ ਫਰੇਬ ਸੰਗ ਬਾਨੀ।
 ਕਹੀ ਹੋਇਗੀ, ਨਹਿ ਇਸ ਜਾਨੀ।
 ਕਰਹੁ ਜਤਨ ਜਿਮ ਖੁਲਹਿ ਕਿਵਾਰ।
 ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਕਯੋਂ ਨਹਿ ਲੇਤਿ ਨਿਹਾਰ'
 ॥ ੧੪ ॥
 ਗਰਬਤਿ ਧਨੀ ਮਸੰਦ ਬਿਲੰਦ।

ਧਰਹਿ ਨ ਤ੍ਰਾਸ ਮਹਾਂ ਮਤਿ ਮੰਦ।
ਜਬਹਿ ਜਤਨ ਕਛੁ ਲਾਗਹਿ ਕਰਨੇ।
ਤੋਰ ਕਿਵਾਰਨ ਚਹਤਿ ਉਘਰਿਨੇ। 'ਖੋਲ੍ਹਣੇ।

॥ ੧੫ ॥

ਸੁਨਿ ਪੰਜਾਬ ਕੁਵਰ ਤਬਿ ਦਾਸੀ।
ਭੇਜੀ ਤੂਰਨ ਤਿਨ ਕੇ ਪਾਸੀ।
ਕਰੇ ਹਟਾਵਨਿ 'ਤੁਮ ਕਯਾ ਕਰੋ।
ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਧਰੋ ॥ ੧੬ ॥
ਮੁਝ ਸੋਂ ਕਹਿ ਕਰਿ ਆਪ ਸਿਧਾਰੇ।
ਬਰਜੇ ਕਯੋਂ ਨਹਿ ਰਹਿਤਿ ਹਮਾਰੇ।
ਪੁਨ ਆਵੈਂ ਨਿਜ ਦੇਹਿ ਸੰਭਾਰਹਿ।
ਬੈਠਿ ਸਭਾ ਮਹਿ ਦਰਸ ਦਿਖਾਰਹਿ।

॥ ੧੭ ॥

ਸੁਨਿ ਮਸੰਦ ਪੁਨ ਗਮਨੇ ਪਾਸ।
'ਗੁਰ ਬਚ ਮਹਿ ਕਿਮ ਧਾਰਤਿ ਆਸ।
ਰੁਦਨ ਸ਼ੋਕ ਨਹਿ ਉਪਜੈ ਤੋਹੀ।
ਹਿਤ ਧੀਰਜ ਕੇ ਭਾਖਯੋ ਹੋਹੀ ॥ ੧੮ ॥
ਕਯੋਂ ਗਤਿ ਕਰਨਿ ਦੇਤਿ ਨਹਿ ਆਛੇ।
ਅਜਹੁ ਜੀਵਬੋ ਪਤਿ ਕੋ ਬਾਂਛੇ।
ਆਠ ਪਹਿਰ ਬੀਤੇ ਤਨ ਤਯਾਗੇ।
ਅਬਿ ਦੁਰਗੰਧਤਿ ਹੋਵਨਿ ਲਾਗੇ ॥ ੧੯ ॥
ਕਯੋਂ ਸਸਕਾਰ ਨ ਦੇਤਿ ਸਰੀਰ।
ਕਹਾਂ ਕਹੇ ਪਰ ਬਾਂਧਤਿ ਧੀਰ'।

'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਕਹੇ ਪਰ ਕਿਉਂ ਧੀਰਜ ਬੰਨ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈਂ।

ਜਿਮ ਭਾਖੀ ਸੋ ਭੇਵ ਨ ਜਾਨਹਿ।
ਨਾਹਕ ਬੈਠੀ ਹਠ ਕੋ ਠਾਨਹਿ' ॥ ੨੦ ॥
ਸੁਨਿ ਪੰਜਾਬ ਕੁਵਰ ਪੁਨ ਕਹੀ।
'ਤਨ ਤਜਿਬੇ ਗਤਿ ਕੁਛ ਨਹਿ ਲਹੀ।
ਜੁਤਿ ਉਤਸਾਹ ਧੀਰ ਕੇ ਸਾਥ।
ਆਛੀ ਰੀਤਿ ਕਹਯੋ ਬਚ ਨਾਥ ॥ ੨੧ ॥
-ਨਹਿ ਕਿਵਾਰ ਕਿਮ ਖੋਲਨਿ ਕਰੀਅਹਿ-
।
ਗੁਰ ਦਿਸ਼ ਤੇ ਡਰ ਉਰ ਮਹਿ ਧਰੀਅਹਿ।

ਨਾਂਹਿ ਤ ਸ੍ਰਾਪ ਦੇਹਿਗੇ ਭਾਰੇ।
ਲਖਹਿ ਅਵੱਗਯਾ ਜਰਹਿ। ਉਖਾਰੇ 'ਜੜਾਂ।

॥ ੧੧ ॥

ਨੀਠ ਨੀਠ ਇਮ ਬਰਜਿ ਹਟਾਏ।
ਚਾਹਤਿ ਚਿਤ ਅਬਿ ਦੇਹਿ ਜਰਾਏ।
ਰੌਰਾ ਕਰਤਿ ਰਹੇ ਦਿਨ ਸਾਰੇ।
ਪਰੀ ਜਾਮਨੀ ਤਿਮਰ ਪਸਾਰੇ ॥ ੨੩ ॥
ਮਿਲਿ ਮਸੰਦ ਤਬਿ ਮਤਾ ਪਕਾਏ।
ਅਬਿ ਨਹਿ ਮਿਟਹੁ ਜਿ ਕਿਮਹੁ ਹਟਾਏ ?
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਦਿਹੁ ਸਸਕਾਰ।
ਕੀਜਹਿ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਭਿ ਕਾਰ ॥ ੨੪ ॥
ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਇਮਨਿਸ ਮਹਿ ਸੋਏ।
ਉਠੇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਅਰਣੈਦੈ ਹੋਏ।
ਤਤਛਿਨ ਤੋਰਿ ਕਿਵਾਰ ਉਘਾਰੇ।
ਸਿਹਜਾ ਊਪਰ ਪਰੇ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੨੫ ॥
ਕਹਿ ਪੰਜਾਬ ਕੁਵਰ ਬਹੁ ਰਹੀ।
ਗਰਬਤਿ ਮੂਢਨ ਮਾਨੀ ਨਹੀਂ।
ਮਿਲਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਤਨ ਲੀਨਿ ਉਚਾਈ।
ਸਸਕਾਰਨਿ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿਵਾਈ ॥ ੨੬ ॥
ਆਦਿ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਰੁਦਨਾਵੈ।
ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਬਡ ਸੋਕ ਬਧਾਵੈ।
ਦਿਨਕਰ ਚਢ੍ਹੇ ਬਿਮਾਨ ਬਨਾਯੋ।
ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਤਿਹ ਊਪਰ ਲਾਯੋ

॥ ੨੭ ॥

ਦਾਸ ਮਸੰਦ ਸਿੱਖ ਸਮੁਦਾਏ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਤੇ ਸਭ ਆਏ।
ਫੂਲਨ ਮਾਲਾ ਚੰਦਨ ਆਨਯੋਂ।
ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਮਿਲਤਿ ਬਖਾਨਯੋਂ
॥ ੨੮ ॥

ਕੇਤਿਕ ਰੋਦਤਿ ਸੋਕ ਵਧਾਵਹਿ।
ਗਨ ਧਨਵਾਨ ਮਸੰਦ ਅਲਾਵਹਿ।
ਪਿਖਹੁ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਕਯਾ ਕੀਨਿ।

ਗੁਰ ਕੋ ਭੇਦ ਸਕੀ ਨਹਿ ਚੀਨ ॥ ੨੯ ॥

ਖੋੜਸ ਜਾਮ ਰਹਜੋ ਤਨ ਖਾਲੀ।

ਸਸਕਾਰਨਿ ਕੀ ਕੀਨਿ ਨ ਚਾਲੀ।

ਅਬਿ ਭੀ ਤਿਸ ਕੋ ਕਹਜੋ ਮਿਟਾਯੋ।

ਅੰਤਰ ਹੇਰਿ ਵਹਿਰ ਨਿਕਸਾਯੋ ॥ ੩੦ ॥

ਬਿਨਾ ਸ੍ਵਾਸ ਤੇ ਪਰਜੋ ਸਰੀਰ।

ਹਮ ਨੇ ਜਾਨ ਲੀਨਿ ਬਿਨ ਤੀਰ।'

'ਕੋਲ ਹੋਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

ਕਹਹਿ ਪਰਸਪਰ ਤਜਾਰੀ ਠਾਨਹਿ।

ਚੰਦਨ ਕਾਸ਼ਟ ਸੰਚਹਿ, ਆਨਹਿ ॥ ੩੧ ॥

ਪੁਨ ਮਸੰਦ ਮਿਲਿਕੇ ਸਮੁਦਾਏ।

ਹਿਤ ਸ਼ਨਾਨ ਕੇ ਜਲ ਸੁਚ ਲਜਾਏ।

ਹੁਤੇ ਮੁੱਖਿ ਤਨ ਤਿਨਹੁ ਉਠਾਯੋ।

ਜੀਵਤਿ ਮਨਹੁ ਸਭਿਨਿ ਦਰਸਾਯੋ

॥ ੩੨ ॥

ਪੁਨ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਬਚ ਭਾਖਾ।

'ਬੁਰਾ ਕੀਯੋ ਤੁਮ ਤਨ ਨਹਿ ਰਾਖਾ।

ਦੁਤਿ ਜੀਵਤਿ ਸਮ ਦੇਖੀ ਪਰੈ।

ਇਮ ਨਹਿ ਰਹੈ ਜਿ ਪ੍ਰਾਨੀ ਮਰੈ ॥ ੩੩ ॥

ਚਿਤ ਮਹਿ ਲਗੀ ਅਰਾਧਨਿ ਪਤਿ ਕੋ।

-ਕਹਾਂ ਕੀਨਿ ਤੁਮ ਪਾਛਲ ਗਤਿ ਕੋ।

ਅਬਿ ਭੀ ਪਹੁੰਚਹੁ ਦੇਹ ਸੰਭਾਰੋ।

ਖੋਟ ਮਸੰਦਨ ਕੋ ਨਿਰਧਾਰੋ ॥ ੩੪ ॥

ਮੇਰੋ ਕਹਜੋ ਨ ਮੂਰਖ ਮਾਨਹਿ।

ਨਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੁਛ ਰਾਵਰਿ ਜਾਨਹਿ-।

ਲੋਚਨ ਮੂੰਦਿ ਧਯਾਨ ਜਬਿ ਠਾਨਾ।

ਲਗੇ ਕਰਾਵਨ ਤਨ ਇਸ਼ਨਾਨਾ ॥ ੩੫ ॥

ਜਲ ਘਟ ਕੋ ਜਲ ਉਪਰ ਡਾਰਾ।

ਅਰੁ ਸਾਧੂ। ਕਰਿ ਧਯਾਨ ਹਕਾਰਾ।

'ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ।

ਜਹਿ ਬਿਰ ਹੁਤੇ ਸਰਬਗਤਿ ਜਾਨੀ।

ਕੀਨਿ ਆਗਵਨ ਤੂਰਨ ਠਾਨੀ ॥ ੩੬ ॥

ਗਗਨਪੰਥ। ਮਹਿ ਤਤਛਿਨ ਆਏ।

'ਆਕਾਸ਼ ਮਾਰਗ।

ਦੇਖੇ -ਮਿਲੇ ਲੋਕ ਸਮੁਦਾਏ।

ਤਨ ਨਿਕਾਸ ਕਰਿਵਾਇ ਸ਼ਨਾਨਾ।
ਸਸਕਾਰਨ ਹਿਤ ਸਭਿ ਕੁਛ ਠਾਨਾ
॥੩੭॥

ਮਹਾਂ ਬਿਘਨ ਕੀਨਸਿ ਮਤਿਮੰਦਨਿ।
ਨਿਜ ਬਲ ਤੇ ਮਮ ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਕੰਦਨ।
ਅਬਿ ਜੀਵਨ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਆਛੇ।
ਦੇਖੋ ਤਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਮੁਝ ਪਾਛੇ-
॥੩੮॥

ਪੁਨ ਪੰਜਾਬ ਕੁਵਰ ਦਿਸਿ ਹੇਰਾ।
ਬਿਰੀ ਧਯਾਨ ਉਰ ਸ਼ੋਕ ਬਡੇਰਾ।
ਮਹਾਂ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਯੋ।
'ਮਿਲਿ ਮੂਢਨਿ ਬਡ ਬਿਘਨ ਉਠਾਯੋ
॥੩੯॥

ਪਰਿਹੋ ਘੋਰ ਆਪਦਾ ਮਾਂਹੀ।
ਵਧਹਿ ਬਿਖਾਦ ਮਿਟਹਿ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ।
ਮਹਾਂ ਪਾਤਕੀ ਤੁਮ ਅਬਿ ਹੋਏ।
ਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਘਾਤਿ ਕਰਿ ਜੋਏ ॥੪੦॥

ਮ੍ਰਿਤੁ ਮਸੰਦਨ ਕੀ ਨਿਯਰਾਈ।
ਜਿਸ ਤੇ ਕੀਨ ਕੁਕਰਮ ਬਨਾਈ।'
ਬੋਲਤਿ ਸੁਨਯੋ ਸ਼ਬਦ ਤਹਿ ਮਾਨਵ।
ਤਉ ਨ ਤ੍ਰਾਸ ਰਿਦੈ ਕੁਛ ਠਾਨਵ ॥੪੧॥

ਪੁਨ ਪੰਜਾਬ ਕੁਵਰ ਸੋਂ ਭਾਖਾ।
'ਮਮ ਪਲਟੇ ਕੀ ਰਖਿ ਅਭਿਲਾਖਾ।
ਤੁਮ ਦੇਖਤਿ ਇਹ ਅਪਦਾ ਪਾਵੈਂ।
ਫਲ ਕੋ ਭੋਗੈ ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਾਵੈਂ ॥੪੨॥

ਅਬਿ ਤੋਂ ਬੀਤ ਗਈ ਸਭਿ ਬਾਤੀ।
ਗੁਰਮਤਿ ਚਿਤ ਧਰਿ ਠਾਨਹੁ ਸ਼ਾਂਤੀ।
ਉਂਦਮ ਕਰਿ, ਪਲਟੇ ਕੋ ਪੈਰੈਂ।
ਨਾਂਹਿਤ ਇਹ ਤੁਝ ਬਹੁ ਦੁਖ ਦੈਰੈਂ
॥੪੩॥

ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਮੇਤ ਉਦਾਰਾ।
ਤੋਹਿ ਸਮੀਪ ਬਸਹਿ ਗੁਰ ਭਾਰਾ।

ਤਿਨ ਸੋਂ ਕਹਿ ਆਪਨ ਬਿਰਤੰਤਾ।
 ਸਭਿ ਮਸੰਦ ਕੋ ਕੀਜਹਿ ਅੰਤਾ' ॥ ੪੪ ॥
 ਇਮ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਸਮੁਝਾਈ।
 ਬਹੁਰ ਨ ਗਿਰਾ ਗਗਨ ਤੇ ਆਈ।
 ਸੁਰ ਪੁਰਿ ਪਹੁੰਚੇ ਕੀਨਸਿ ਬਾਸਾ।
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਾ ਅਜਬ ਤਮਾਸ਼ਾ ॥ ੪੫ ॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਖਸ਼ਟਮੋ
 ਅੰਸੂ ॥ ੬ ॥

੭. [ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ]

੬<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੁ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੁ>>੮

ਦੋਹਰਾ:

ਸੰਸਕਾਰ† ਸਮਿੱਗ੍ਰੀ ਸਹਿਤ ਤਨ, ਲੀਯੋ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਸ।
ਜਲ ਤੇ ਦਯੋ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿ, ਪਿਖਿ ਗੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਉਦਾਸ ॥ ੧ ॥

†ਇਸ ਪਦ ਵਿਚ ਦੋ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਵਧ ਹਨ।

ਚੌਪਈ:

ਤਨ ਮਹਿ ਨਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪੁਨ ਕੀਨੋ।
ਹੁਇ ਨਿਰਾਸ ਸੁਰਿ ਪੁਰਿ ਮਗ ਲੀਨੋ।
ਭ੍ਰਾਤ ਗੁਰੂ ਕੋ ਸ੍ਰਾਪ ਚਿਤਾਰਾ।
ਨਹਿ ਜੀਵਨ ਮਹਿ ਨਿਜ ਮਨ ਧਾਰਾ
॥ ੨ ॥

ਗਗਨ ਗਿਰਾ† ਕਿਨ ਕਿਨ ਸੁਨਿ ਲੀਨੀ।

†ਆਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ।

ਗਰਬਤਿ ਮਹਿਦ ਮਸੰਦ ਨ ਚੀਨੀ†।

†ਬਹੁਤੇ ਹੰਕਾਰੀ ਮਸੰਦਾਂ ਨੇ ਨਾ ਪਛਾਣੀ।

ਇਕ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਉਰ ਧਾਰੀ।

ਦੁਖਤਿ ਬਾਪੁਰੀ† ਭਈ ਲਚਾਰੀ ॥ ੩ ॥

†ਵਿਚਾਰੀ।

ਨਹਿ ਕੁਛ ਜਤਨ ਬਨਜੋ ਤਿਸ ਪਾਸਾ।

ਰੋਦਤਿ ਅਧਿਕ ਲੇਤਿ ਬਡ ਸ੍ਵਾਸਾ।

ਜੁਗ ਸੌਤਨ† ਜੁਤਿ ਬਿਲਪਹਿ ਦਾਸੀ।

†ਦੋ ਸੌਂਕਣਾਂ।

ਸਭਿ ਕੋ ਆਨਿ ਪਰਜੋ ਦੁਖ ਰਾਸੀ ॥ ੪ ॥

ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਸੰਦਨ ਕਰਿ ਸਭਿ ਤਜਾਰੀ।

ਦੇਹਿ ਚਿਖਾ ਪਰਿ ਧਰਿ ਕਰਿ ਜਾਰੀ।

ਮੱਜਨ ਕਰਿ ਬੈਠੇ ਸਮੁਦਾਏ।

ਪੁਨ ਉਠਿ ਉਠਿ ਨਿਜ ਸਦਨ ਸਿਧਾਏ

॥ ੫ ॥

ਦਰਬ ਆਦਿ ਵਸਤੁਨਿ ਸੰਭਾਰੇ।

ਲਗੇ ਦੁਰਾਵਨਿ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰੇ।

ਸੁਰ ਪੁਰਿ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਗਏ।

ਅਪਰਨ ਤੇ ਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਭਏ ॥ ੬ ॥

ਜਹਿ ਜਹਿ ਛੋਰੇ ਹੁਤੇ ਮਸੰਦ।

ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਲੇ ਧਨ ਬ੍ਰਿੰਦ।

ਹੁਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਮਾਨਤਿ।

-ਹਮਰੋ ਕਰਜੋ ਗੁਰੂ- ਯਹ ਜਾਨਤਿ† †ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਸੰਦਾਂ ਨੇ ਜਾਣਕੇ ਰਾਮਰਾਇ

॥ ੭ ॥

ਗਰਬਤਿ ਰਿਦੇ ਸੁਨੀ ਪੁਨ ਐਸੇ।

ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਡਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਈਏ
ਥਾਓਂ ਥਾਈਂ।'ਫਿਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਕੇ (ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਗੁਜਰ
ਗਏ ਹਨ) ਰਿਦੇ ਵਿੱਚ (ਮਸੰਦ) ਹੰਕਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।

ਅਬਿ ਹਮ ਕੋ ਡਰ ਰਹਯੋ ਨ ਕੈਸੇ।

ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ ਗਨ ਦਰਬ ਸੰਭਾਰਾ।

ਮਿਲਿ ਆਪਸ ਮਹਿ ਚੋਰਯੋ ਸਾਰਾ 'ਚੁਰਾਯਾ।

॥ ੧੮ ॥

ਕਹੇ ਪੰਜਾਬ ਕੁਵਰ ਬਹੁਤੇਰੇ।

ਹਟਹਿ ਨ ਮਾਨਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਬਡੇਰੇ।

ਕੁਛ ਬਸ ਚਲੇ ਨ, ਭਈ ਲਚਾਰੀ।

ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ ਬਿਨ ਦੰਡ ਕੁਚਾਰੀ ॥ ੯ ॥

ਗੁਰ ਕੇ ਤਰਫ ਲਿਖੀ ਤਬਿ ਅਰਜੀ।

'ਘਰ ਰਾਵਰਿ ਕੋ, ਹਮ ਇਹ ਅਰਜੀ।

'ਬੇਨਤੀ ਹੈ।

ਹੁਤੇ ਭਤੀਜਾ, ਆਪ ਬਡੇਰੇ।

'ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਆਪ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਸਨ ਆਪ ਵਡੇ (ਥਾਂ)
ਹੋ।

ਤੁਮ ਮਾਲਿਕ ਸਾਂਭਹੁ ਇਸ ਬੇਰੇ ॥ ੧੦ ॥

ਦੁਸ਼ਟ ਮਸੰਦਨ ਕੀਨਿ ਬਿਗਾਰਾ।

ਤਨਕ ਨ ਤ੍ਰਾਸ ਕਿਸਹੁ ਤੇ ਧਾਰਾ।

ਅਬਿ ਨਚਿੰਤ ਧਰਿ ਗਰਬ ਬਿਸਾਲੇ।

ਜਿਤ ਕਿਤ ਦਰਬ ਦੁਰਾਇ ਸੰਭਾਲੇ

॥ ੧੧ ॥

ਮੁਝ ਕੋ ਭਨੈ - ਤ੍ਰਿਯਾ ਤਨ ਤੇਰੇ।

ਲਖਹਿ ਕਹਾਂ ਅਸ ਭਾਵਾ ਬਡੇਰੇ। -

'ਤੇਰਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਰੀਰ ਹੈ ਐਸੇ ਮਹਾਨ ਭਾਵ ਨੂੰ ਤੂੰ ਕੀ
ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹੈਂ ਅਰਥਾਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਲਣ ਆਦਿ
ਨੂੰ। *ਪਾ:-ਭੇਵ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰਿ ਆਵਹੁ ਜੇ ਆਪ।

ਦਿਹੁ ਫਲ ਇਨਹੁ ਕਿਯੋ ਜਿਮ ਪਾਪ

॥ ੧੨ ॥

ਦੰਡ ਉਚਿਤ ਜੇ ਦੰਡ ਨ ਪਾਯੋ।

ਉਲਟੇ ਮਿਲਿ ਸਭਿ ਗਰਬ ਬਢਾਯੋ।

ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਕ੍ਰਿਤ ਕੋ ਸਭਿ ਕਰੈਂ।

ਵਸਤੁ ਦੁਰਾਵੈਂ ਲੈ ਲੈ ਧਰੈਂ ॥ ੧੩ ॥

ਅਬਿ ਤੁਮ ਬਿਨ ਨਹਿ ਕੋਇ ਹਮਾਰਾ।

ਦੁਖ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਤੇ ਕਰਹੁ ਉਧਾਰਾ।'

ਹੁਤੇ ਜੁ ਬਹਿਲੋ ਕੋ ਗੁਰਦਾਸਿ।

ਮਿਲਿ ਪੰਜਾਬ ਕੁਵਰ ਕੇ ਪਾਸ ॥ ੧੪ ॥

ਸਕਲ ਮਸੰਦਨ ਤੇ ਛਪਿ ਕਰਿ ਕੈ।

ਇਹ ਪੱਤ੍ਰੀ ਸਭਿ ਲਿਖੀ ਬਿਚਰਿ ਕੈ।

ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਦੁਰਾਇ ਪਹੁੰਚਾਈ।

ਕਲਗੀਧਰ ਸਮੀਪ ਤਬਿ ਆਈ ॥ ੧੫ ॥

ਨੰਦ ਚੰਦ ਲੇ ਕਰਿ ਢਿਗ ਗਯੋ।

ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਵਤਿ ਭਯੋ।

ਤਿਸ ਨਰ ਕੋ ਭੀ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰਾ।

ਬੂਝਯੋ, ਤਾਂਹਿ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਉਚਾਰਾ ॥ ੧੬ ॥

'ਬਰਜ ਰਹੀ ਸਭਿ ਕੋ ਬਹੁ ਬਾਰੀ।

ਨਹਿ ਮਾਨੀ ਕਾਯਾਂ ਮਿਲਿ ਜਾਰੀ।

ਭੈ ਨਿਰਭੈ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਕਰੈਂ।

'ਭੈ ਤੋਂ ਨਿਡਰ ਹੋਏ।

ਦਰਬ ਚੁਰਾਵਹਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਧਰੈਂ।

'ਆਪੋ ਆਪਣੇ (ਘਰੀਂ) ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

॥ ੧੭ ॥

ਇਕ ਗੁਰਦਾਸ ਕੁਛਕ ਅਨੁਸਾਰੀ।

ਅਪਰ ਸੁ ਬਿਗਰੇ ਹੁਇ ਹੰਕਾਰੀ।

ਅਬਿ ਸਹਾਇਤਾ ਚਹੈਂ ਤੁਮਾਰੀ।

ਅਹੋ ਅਲੰਬ ਏਕ ਨਿਰਧਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਸੁਨਤਿ ਬਿਚਾਰੇ।

-ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਸੰਦ ਬਿਲੰਦ ਬਿਗਾਰੇ।

ਡਰਤਿ ਨ ਰਾਮਰਾਇ ਤੇ ਜੇਈ।

ਕਜੋਂ ਨ ਬੁਰਾ ਠਾਨਹਿ ਅਬਿ ਤੇਈ

॥ ੧੯ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੇ ਘਰ ਸਾਰੇ।

ਧਨੀ ਮਸੰਦ ਅਧਿਕ ਹੰਕਾਰੇ।

ਅਦਬ ਨ ਕਰਹਿ ਨ ਸ਼ਰਧਾ ਧਾਰਹਿ।

ਅਪਰ ਨਰਨਿ ਸਮ ਗੁਰੂ ਬਿਚਾਰਹਿ

॥ ੨੦ ॥

ਗਨ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਮਹਿਦ ਸੰਤਾਪੀ।

ਧਨ ਲੇ ਬਨਹਿ ਸੁਰਾਪੀ ਪਾਪੀ।

'ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ।

ਬੇਸਯਾ ਭੋਗਨਿ ਆਦਿ ਬਿਕਾਰਾ।
ਸਭਿ ਮਹਿ ਫਸਹਿ ਪੁਨਹਿ ਹੰਕਾਰਾ
॥੨੧॥

ਜਬਿ ਕਬਿ ਸਿੱਖੀ ਰੀਤਿ ਬਿਗਾਰੈਂ।

ਕਰਹਿ ਅਨਾਦਰ ਸਿੱਖਨ ਤਾਰੈਂ।

¹ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਨ ਕੋ ਮੂਲ ਉਖਾਰਿ ਨ ਹੋਇ।

¹ਜੇ) ਨਾ ਪੁੱਟਿਆ ਗਿਆ।

ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸਤਿਸੰਗ ਨ ਸੋਇ।

¹ਸੁਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਤਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸ ਸਕੇਗਾ।

॥੨੨॥

ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਗੁਰ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੀ।

ਪੱਤ੍ਰੀ ਲਿਖਿਬੇ ਹੇਤੁ ਉਚਾਰੀ।

ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੁਮਰੇ ਅਹੈਂ ਮਸੰਦ।

ਕਰਹੁ ਹਕਾਰਨਿ ਨਿਜ ਢਿਗ ਬ੍ਰਿੰਦ

॥੨੩॥

ਲਿਖਹੁ ਸਭਿਨਿ ਪ੍ਰਤਿ ਤੁਮ ਚਲਿ ਆਵਹੁ।

ਸਿਰੇ ਪਾਉ ਗੁਰ ਘਰ ਤੇ ਪਾਵਹੁ।

ਪੁਨ ਗਮਨਹੁ ਨਿਜ ਨਿਜ ਅਸਥਾਨ।

ਭੇਤ ਨ ਦੇਹੁ, ਨ ਲੇਹਿ ਪਛਾਨ ॥੨੪॥

ਜਬਹਿ ਆਨਿ ਮਿਲਿਹੈਂ ਸਮੁਦਾਇ।

ਹਮ ਸਮੀਪ ਦਿਹੁ ਸੁਧ ਪਹੁੰਚਾਇ।

ਤਤਛਿਨ ਚਢਿ ਕੈ ਆਇ ਸੁਧਾਰੈਂ।

ਜਿਮ ਕਹਿਬੋ ਹੁਇ ਤਥਾ ਬਿਚਾਰੈਂ

॥੨੫॥

ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਧੀਰਜ ਹੇਤੁ।

ਪਠੀ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਛਿੱਪ੍ਰ ਸਮੇਤ।

ਲੇ ਪਹੁੰਚੋ ਗੁਰਦਾਸਹਿ ਪਾਸ।

ਪਠਿ ਕਰਿ ਬਹੁ ਛਪਾਇ ਕਰਿ ਤਾਸ।

¹ਤਿਸ ਨੇ।

॥੨੬॥

ਜਾਇ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਸਮੁਝਾਈ।

ਆਇ ਕਰਹਿ ਗੁਰ ਸਕਲ ਉਪਾਈ।

ਨਿਕਟ ਮਸੰਦ ਜਿਤੇ ਕੁਰਿਆਰ।

¹ਝੂਠੇ।

ਗੁਰ ਸੁਤ ਤ੍ਰਿਯ ਨੇ। ਲਿਏ ਹਕਾਰ

¹ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ।

॥੨੭॥

ਜੁਤਿ ਗੁਰਦਾਸ ਸਭਿਨਿ ਸੋਂ ਭਾਖਾ।

'ਚਹੀਅਹਿ ਰੀਤਿ ਕਰੀ ਇਮ ਕਾਂਖਾ'।

'ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੀਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜਿਤਿਕ ਮਸੰਦ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕੇਰੇ।

ਪਹੁੰਚਹਿ ਸਕਲ ਇਹਾਂ ਇਸ ਬੇਰੇ

॥ ੨੮ ॥

ਨਏ ਨਏ ਦੇ ਕਰਿ ਸਿਰੁਪਾਇ।

ਪੁਨ ਤਿਸ ਦੇਸ਼ਨਿ ਦੇਹਿ ਪਠਾਇ।

ਪ੍ਰਥਮ ਰੀਤਿ ਇਮ ਹੀ ਚਲਿ ਆਈ।

ਤੁਮ ਸਜਾਨੇ ਸਮਝਹੁ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੨੯ ॥

ਲਿਖਹੁ ਮਾਸ ਕੀ ਤਿਥ ਇਕ ਸਾਰੇ'।

'ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਇੱਕੋ ਹੀ ਤਿੱਥ ਲਿਖੋ।

ਮਿਲਹਿ ਆਨ ਤਿਸ ਦਿਵਸ ਹਕਾਰੇ'।

ਸੁਨਿ ਮਸਲਤ ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਨ ਮਾਨੀ।

ਰੀਤਿ ਆਦਿ ਗੁਰ ਕੀ ਘਰ ਜਾਨੀ

॥ ੩੦ ॥

ਲਿਖੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਤਬਿ ਸਾਰੇ।

'ਪਹੁੰਚਹੁ ਇਸ ਥਲ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰੇ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਬਡਤਾ ਅਬਿ ਪਾਵੇ।

ਪੁਨ ਸਿੱਖਨ ਤੇ ਧਨ ਉਗਰਾਵੇ ॥ ੩੧ ॥

ਜਹਿ ਕਹਿ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਤੁਰਤ ਪਠਾਏ।

ਪਠਿ ਪਠਿ ਹੁਕਮ ਸਕਲ ਚਲਿ ਆਏ।

ਹਰਖ ਉਪਾਇ ਅਧਿਕ ਮਨ ਮਾਂਹੀ।

'ਹਮ ਬਿਨ ਗੁਰੂ ਬਨੈ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ ॥ ੩੨ ॥

ਯਾਂ ਤੇ ਖਾਤਰ ਕਰਹਿ ਹਮਾਰੀ।

ਕੜੋਂ ਨ ਲੇਹੁ ਸਿਰੁਪਾਉ ਉਦਾਰੀ'।

ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਤੇ ਸਮੁਦਾਏ।

ਗਨ ਮਸੰਦ ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਆਏ ॥ ੩੩ ॥

ਭਈ ਆਨਿ ਕਰਿ ਭੀਰ ਘਨੇਰੀ।

ਮਿਲਹਿ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਡੇਰੀ।

ਬਹੁ ਉਤਸਾਹ ਕਰਤਿ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕੈ।

ਪਹੁੰਚੇ ਜਬਹਿ ਸਕਲ ਚਲਿ ਚਲਿ ਕੈ

॥ ੩੪ ॥

ਪੁਨ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਲਿਖਿ ਪਾਤੀ।

ਛਪਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਤੇ ਜੇਤਿਕ ਬਾਤੀ।
 'ਮਿਲੇ ਆਨ ਕਰਿ ਦੁਸ਼ਟ ਮਸੰਦ।
 ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤੇ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ॥ ੩੫ ॥
 ਬਿਨਾ ਬਿਲੰਬ ਆਪ ਚਲਿ ਆਵਹੁ।
 ਬੁਧਿ ਬਲ ਤੇ ਸਭਿ ਜਤਨ ਬਨਾਵਹੁ।
 ਏਕ ਆਸਰਾ ਰਾਵਰ ਕੇਰਾ।
 ਨਹਿ ਇਸ ਸਮੈਂ ਅਪਰ ਕੋ ਮੇਰਾ' ॥ ੩੬ ॥
 ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਬਿਨੈ ਪਠਾਈ।
 ਗਯੋ ਦੂਤ ਲੇ ਕਰਿ ਸਹਿਸਾਈ।
 ਆਨਿ ਪਾਂਵਟੇ ਪਹੁੰਚਯੋ ਸੋਇ।
 ਸਿੰਘ ਪੌਰ ਪਰ ਬਿਰ ਤਬਿ ਹੋਇ ॥ ੩੭ ॥
 ਕਲਗੀਧਰ ਢਿਗ ਸੁਨਿ ਪਹੁੰਚਾਈ।
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਅੰਤਰ ਲੀਨਿ ਬੁਲਾਈ।
 ਬੂਝਨਿ ਕੀਨਿ ਸਕਲ ਹੀ ਬਾਤਿ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ ਕਹੀ ਬੱਖਯਾਤਿ ॥ ੩੮ ॥
 'ਜਿਤਕ ਮਸੰਦ ਅਹੈਂ ਤਿਸ ਘਰ ਕੇ।
 ਲਿਏ ਬਟੋਰ ਹਕਾਰਨਿ ਕਰਿ ਕੇ।
 ਰਾਵਰ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਖਨਾ ਕਰਿ ਹੀ।
 ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਅਭਿਲਾਖਾ ਧਰਿ ਹੀ
 ॥ ੩੯ ॥
 ਬਿਨ ਬਿਲੰਬ ਅਬਿ ਕੀਜਹਿ ਤਯਾਰੀ।
 ਦੇਖਤਿ ਹੈਂ ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਾ ਤੁਮਾਰੀ।'
 ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਨੰਦਚੰਦ ਸੋਂ ਕਹਯੋ।
 'ਸਮਾ ਚਹਤਿ ਸੋ ਅਬਿ ਹਮ ਲਹਯੋ
 ॥ ੪੦ ॥
 ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਹੀ ਕੀਜਹਿ ਤਯਾਰੀ।
 ਕੇਤਿਕ ਸੈਨਾ ਲੇਹੁ ਸੰਗਾਰੀ।
 ਅਪਰ ਟਿਕਹਿ ਸਭਿ ਧੀਰਜ ਦੀਜੈ।
 ਅਬਿ ਤੇ ਸਕਲ ਬੁਲਾਇ ਭਨੀਜੈ।' 'ਹੁਣ ਤੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਕੇ ਕਹਿ ਦਿਓ।
 ॥ ੪੧ ॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਰਾਮਰਾਇ ਪ੍ਰਲੋਕ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
 ਸਪਤਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੭ ॥

੮. [ਗੁਰੂ ਜੀ ਡੇਹਰੇ ਆਏ। ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣ ਹਿਤ ਤਜਾਰੀ]

੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੯

ਦੋਹਰਾ:

ਨਿਸਾ ਬਸੇ ਬਿਸਰਾਮ ਕਰਿ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ।
ਬਡੀ ਪ੍ਰਾਤਿ ਤਜਾਰੀ ਕਰੀ, ਕਹਿ ਬਜਵਾਇ ਨਿਸ਼ਾਨ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਤਤਛਿਨ ਜੀਨ ਤੁਰੰਗਨਿ ਡਾਰੇ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਤਨ ਧਾਰੇ।
ਡੀਲ ਬਿਲੰਦ ਮਤੰਗ ਮੰਗਾਯੋ।
ਜ਼ਰੀਦਾਰ ਜਿਹ ਝੂਲ ਸੁਹਾਯੋ ॥ ੨ ॥

ਭਏ ਅਰੂਢਨਿ ਸੋਭਤਿ ਐਸੇ।
ਐਰਾਵਤਿ ਪਰ ਸੁਰਪਤਿ ਜੈਸੇ।

¹ਇੰਦ੍ਰ।

ਤਬਿ ਮਾਤੁਲ ਕਿਰਪਾਲ ਬੁਲਾਯੋ।
ਹਾਥੀ ਪਰ ਪਸ਼ਚਾਤਿ ਚਢਾਯੋ ॥ ੩ ॥

ਨੰਦ ਚੰਦ ਹੱਥਜਾਰਨਿ ਧਾਰੇ।
ਚਢਯੋ ਤੁਰੰਗਮ ਪਰ ਬਲ ਭਾਰੇ।

ਸੰਗੋ ਸੰਗ ਪੰਚ ਜੋ ਭ੍ਰਾਤਾ।
ਹਯ ਅਰੋਹਿ ਮਗ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਯਾਤਾ ॥ ੪ ॥

¹ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਕੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਤੁਰ ਪਏ।

ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਪੰਚ ਸੈ ਔਰ।
ਗਮਨੇ ਕੁਲ ਸੋਢੀ ਸਿਰਮੌਰ।
ਅਪਰ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਨਗਰ ਟਿਕਾਯੋ।
ਚਲਤਿ ਭਏ ਦੁੰਦਭਿ ਗਰਜਾਯੋ ॥ ੫ ॥

'ਰਾਮਰਾਇ ਕੀ ਜਾਹਿ ਮੁਕਾਨ'।
ਮਿਲਹਿ ਜਹਾਂ ਕਹਿ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨਿ।

¹ਮੁਕਾਣ ਦੇਣ ਚੱਲੇ ਹਨ।

¹ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਦੂਨ ਮਹਾਂ ਰਮਨੀਕ ਨਿਹਾਰਤਿ।
ਦਲ ਫਲ ਫੂਲ ਬ੍ਰਿਛ ਗਨ ਧਾਰਤਿ ॥ ੬ ॥

ਦੋਨਹੁ ਦਿਸਿ ਸੈਲਨਿ ਕੀ ਸੈਲ।
ਨੀਕੇ ਕਰਤਿ ਜਾਤਿ ਗੁਰ ਗੈਲ।

¹ਸੈਰ।

¹ਰਾਹ ਵਿਚ।

ਸਭਿ ਕੇ ਅੱਗੂ ਨਾਥ ਕੋ ਹਾਥੀ।
ਨਿਕਟ ਚਲਹਿ ਬੋਲਹਿ ਤਿਨ ਸਾਥੀ।

¹ਜੇਹੜੇ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਗੁਰੂ ਜੀ)।

॥ ੭ ॥

ਪੰਕਤਿ ਕਰੇ ਬਾਹਨੀ ਗਮਨੇ।

¹ਸੈਨਾ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਕਰਕੇ।

ਸਸਤ੍ਰੁ ਬਸਤ੍ਰੁ ਹਯ ਤੇ ਭਟ ਰਵਨੇ।
 ਕਿਤਿਕ ਅਖੇਰ ਕਰਤਿ ਗੁਰ ਚਾਲੇ।
 ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਹਾਰਨਿ ਬਾਨ ਬਿਸਾਲੇ ॥ ੮ ॥
 ਸਗਰੇ ਦਿਨ ਇਮ ਕਰਤਿ ਪਯਾਨਾ।
 ਪਹੁੰਚੇ ਰਾਮਰਾਇ ਅਸਥਾਨਾ।
 ਅੱਗ੍ਰ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਸਭਿ ਤਯਾਰੀ।
 ਕਰਤਿ ਰਹੀ, ਲਖਿ ਕਰਿ ਦਲ ਭਾਰੀ
 ॥ ੯ ॥

ਤ੍ਰਿਣ ਦਾਨਾ ਗਨ ਕੀਨਿ ਬਟੋਰਨਿ।
 ਕਰੇ ਸੁਚੇਤ ਦਾਸ ਸਭਿ ਠੌਰਨਿ।
 ਸਗਲ ਮਸੰਦ ਰਿਦੈ ਧਰਿ ਗਮ ਕੋ।
 -ਇਨ ਕੋ ਮੇਲ ਭਲੋ ਨਹਿ ਹਮ ਕੋ-
 ॥ ੧੦ ॥

¹ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਿਲਹਿ ਬਿਚਾਰਹਿ ਕਰਹਿ ਉਚਾਰਨਿ।
 'ਆਵਨਿ ਇਨ ਬਤਰਾਵਨਿ ਕਾਰਨ'।

¹ਰਾਮਰਾਇ ਦੇ ਮਰਨੇ ਤੇ) ਬੁਲਾਵਨ ਵਾਸਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਆਵਣਾ ਹੈ।

ਬਹੁ ਦਿਨ ਠਹਿਰਨ ਹੋਇ ਨ ਇਨ ਕੋ।
 ਅਧਿਕ ਖਰਚ ਸੰਗੀ ਦਲ ਗਨ ਕੋ'
 ॥ ੧੧ ॥

ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਮਿਲਿ ਕਹੈਂ ਮਸੰਦ।
 ਤਊ ਰਿਦੈ ਮਹਿ ਚਿੰਤ ਬਿਲੰਦ।
 ਮਹਾਂ ਕੁਸ਼ਗਨ ਹੋਇ ਸਭਿਹੂੰਨਿ।

ਜਿਤ ਕਿਤ ਮਿਲਿ ਬੈਠਹਿ ਮਨਉਨ' ¹ਉਦਾਸ ਮਨ।
 ॥ ੧੨ ॥

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ।
 ਕੇਤਿਕ ਆਨਿ ਮਿਲੇ ਅਗੁਵਾਇ।
 ਜਲ ਛਾਯਾ ਕੋ ਸੁੰਦਰ ਹੇਰਾ।
 ਸਹਿਤ ਬਾਹਿਨੀ ਕੀਨਸਿ ਡੇਰਾ ॥ ੧੩ ॥
 ਗਜ ਤੇ ਉਤਰਿ ਗੁਰੂ ਕੁਛ ਬਿਰੇ।
 ਸੁਭ ਨਰ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰਨਿ ਕਰੇ।
 ਸਭਿ ਸੁਭਟਨਿ ਕੋ ਭਲੇ ਟਿਕਾਇ।
 ਅੰਤਰ ਆਪ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਜਾਇ ॥ ੧੪ ॥
 ਪਰਦੇ ਮਹਿ ਪੰਜਾਬਿ ਕੁਇਰ ਬਿਰ।

ਮਹਾਂ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਛਾਇ ਰਖੀ ਧਰਾ।
 ਤਨ ਕੇ ਪੁਸ਼ਟ ਮਸੰਦ ਬਿਲੰਦ।
 ਬਨ ਬਨ ਜਹਿ। ਬੈਠੇ ਮਤਿਮੰਦ ॥ ੧੫ ॥
 ਤੇਜ ਬਿਲੋਕਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇਰਾ।
 ਉਠੇ ਅੰਗੁ ਤੇ ਸਭਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ।
 ਬੈਠੇ ਜਾਇ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਮਾਂਹਿ।
 ਸੁਭਟ ਬਿਸਾਲ ਕਿਤਿਕ ਬਿਤ ਪਾਹਿ
 ॥ ੧੬ ॥
 ਬੂਝੇ: 'ਕੋ ਕਾਰਨ ਤਨ ਭਯੋ?
 ਜਿਸ ਤੇ ਸੁਰ ਪੁਰਿ ਕੋ ਚਲਿ ਗਯੋ।'
 ਸੁਨਿ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਤਬਿ ਬੋਲੀ।
 ਭਰੀ ਕਸ਼ਟ ਜਨੁ ਕੁਠੀਆ ਖੋਲੀ। ॥ ੧੭ ॥
 'ਮੋ ਕਹੁ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਸਮੁਝਾਏ।
 -ਤਨ ਕਉ ਰਾਖੋ- ਕਹਤਿ ਸਿਧਾਏ।
 ਨਹੀਂ ਮਸੰਦਨਿ ਕੁਛ ਕਰਿ ਮਾਨਾ।
 ਬਰਜ ਰਹੀ ਬਹੁ ਕਜੋਹੁ ਨ ਜਾਨਾ ॥ ੧੮ ॥
 ਦੁਾਰ ਕਿਵਾਰ ਅਸੰਜਤਿ ਤੋਰੇ।
 ਪੌਢਯੋ ਤਨ ਦੇਖਯੋ ਤਿਸ ਠੋਰੇ।
 ਲਿਯੋ ਉਠਾਇ ਵਹਿਰ ਕੋ ਆਨਾ।
 ਕਰੇ ਅਰਾਧਨ ਮੈਂ ਧਰਿ ਧਯਾਨਾ ॥ ੧੯ ॥
 ਗਗਨ ਪੰਥ ਤਤਛਿਨ ਚਲਿ ਆਏ।
 ਲਖਿ ਕਸੂਤ ਰਿਸ ਵਾਕ ਸੁਨਾਏ*।
 ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨਿ ਭਏ ਸਰੀਰ।
 ਗਮਨੇ ਪੁਨ ਸੁਰ ਪੁਰਿ ਕੋ ਧੀਰ ॥ ੨੦ ॥
 ਪਿਖਿ ਮਸੰਦ ਦਿਸਿ ਗੁਰੂ ਬਖਾਨਾ।
 'ਕਜੋਂ ਨ ਕਹਯੋ ਯਾ ਕੋ ਤੁਮ ਮਾਨਾ?
 ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਕੇ ਅਚਰਜ ਚਰਿਤਾ।
 ਕਾਰਜ ਗਨ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਕਰਿਤਾ ॥ ੨੧ ॥
 ਮਤਿਮੰਦਹੁ! ਤੁਮ ਕੀਨਿ ਕੁਕਰਮਾ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਬਡੋ ਨ ਅਪਰ ਅਧਰਮਾ।
 ਨਿਜ ਗੁਰ ਕੋ ਤੁਮ ਭਲੋ ਨ ਚਾਹਾ।
 ਜਿਯਤਿ ਸਰੀਰ ਚਿਖਾ ਧਰਿ ਦਾਹਾ

'ਧਰਤੀ ਛਾ ਰਖੀ ਸੀ ਭਾਵ ਫਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

'ਜਿੱਥੇ।

'ਕਸ਼ਟ ਦੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਕੋਠੀ ਮਾਨੋ ਖੋਲੀ ਹੈ।

'ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਤੋੜੇ ਬੂਹੇ।

*ਪਾ:-ਬੈਕੁੰਠ ਸਿਧਾਏ।

॥੨੨॥

ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਿਖਿ ਠਾਨੀ ਮੌਨ।

ਉੱਤਰ ਦਿਯੋ ਮਸੰਦ ਨ ਕੌਨ।

'ਕਿਸੇ) ਮਸੰਦ ਨੇ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ।

ਪੁਨ ਧੀਰਜ ਦੁਤਿ ਬਾਕ ਅਲਾਇ।

ਜਿਸ ਤੇ ਡਰ ਕਰਿ ਭਾਜ ਨ ਜਾਇ

॥੨੩॥

'ਭਈ ਸੁ ਭਈ ਰਹਹੁ ਸਵਧਾਨਾ।

ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਰਨਿ ਘਰ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ।'

ਭੀਰ ਮਸੰਦਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦਨਿ ਹੇਰੀ।

ਜਹਿ ਕਹਿ ਥਿਰੀ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੇਰੀ

॥੨੪॥

ਚਲਿ ਆਏ ਕਲਗੀਧਰ ਡੇਰੇ।

ਕਰਿ ਬਿਸਰਾਮ ਰਹੇ ਤਿਸ ਬੇਰੇ।

ਤਬਿ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਪਠਿ ਦਾਸ।

ਤ੍ਰਿਣ ਦਾਨਾ ਪਠਿਯੋ ਸਭਿ ਪਾਸ ॥੨੫॥

ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ ਕੀ ਸੇਵ ਕਰਾਈ।

ਲੇ ਲੇ ਪਹੁੰਚੇ ਨਰ ਸਮੁਦਾਈ।

ਸੁਪਤਿ ਜਥਾ ਸੁਖ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਇ।

ਉਠੇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕਰਿ ਸ਼ੌਚ ਨਹਾਇ ॥੨੬॥

†ਪਾ:-ਬੈਠੇ।

ਕੁਛ ਦਿਨ ਚਢੇ ਤਜਾਰ ਤਬਿ ਹੂ ਕੈ।

ਆਦਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੰਗ ਸਭਿ ਲੈ ਕੈ।

ਅੰਤਰ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ ਗੁਸਾਈਂ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਸੰਦਨ ਸਭਾ ਲਗਾਈ ॥੨੭॥

ਗਨ ਫਕੀਰ ਬੈਠੇ ਜਿਨ ਮਾਂਹੀ।

ਉਚੀ ਕੁਲਹਿ ਸੀਸ ਪਰ ਜਾਂਹੀ।

ਪਰਦੇ ਮਹਿ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਬਿਰ।

ਅਧਿਕ ਭੀਰ ਸੋ ਪਹੁੰਚੇ ਸਤਿਗੁਰ

॥੨੮॥

ਉਠਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਸਨਮਾਨਿ ਬਿਠਾਏ।

ਦੇਖਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਰਿਦੈ ਉਪਜਾਏ।

ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੋ ਸੇਤ ਦੁਸ਼ਾਲਾ।

ਦਰਬ ਸਮੂਹ ਦੀਨਿ ਤਿਸ ਨਾਲਾ ॥੨੯॥

ਉਠਿ ਕਰਿ ਦਯਾਰਾਮ ਕਰ ਲੀਨਿ।
 ਜਾਇ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਕੋ ਦੀਨਿ।
 ਤਤਛਿਨ ਲੇ ਕਰਿ ਸੀਸ ਚਢਾਯੋ।
 ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ ਭਾਵ ਬਿਰਧਾਯੋ ॥ ੩੦ ॥
 ਨੰਦ ਚੰਦ ਢਿਗ ਲੀਨਿ ਬੁਲਾਇ।
 ਅਪਨੋ ਸੰਕਟ ਸਕਲ ਸੁਨਾਇ।
 'ਕਰਹੁ ਮਸੰਦਨ ਕੋ ਉਪਚਾਰ।
 ਨਹਿ ਚਹੀਅਹਿ ਅਬਿ ਕਰੀ ਅਵਾਰ' 'ਦੇਰ।

॥ ੩੧ ॥

ਬੋਲਯੋ ਦਯਾਰਾਮ ਤਿਸ ਬੇਰੀ।
 'ਇਮ ਮਰਜੀ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇਰੀ।
 -ਬੰਦੁ ਬਸਤ ਕਰਿ ਤਨਹੁ ਕਨਾਤ।
 ਕੋਈ ਨ ਜਾਨਿ' ਸਕਹਿ ਬੱਖਯਾਤ 'ਜਾਣਾ।

॥ ੩੨ ॥

ਦਰ ਪਰ ਸੁਭਟ ਰਹੈਂ ਸਵਧਾਨ।
 ਹੁਇ ਮਸੰਦ ਇਕ ਇਕ ਕੋ ਜਾਨਿ।
 ਸਿਰੇਪਾਉ ਕੋ ਮਿਸ ਕਰਿ ਧਾਰੇ।
 ਇਮ ਸਭਿ ਪ੍ਰਥਕ ਸੁ ਲੇਹੁ ਹਕਾਰੇ

॥ ੩੩ ॥

ਬੰਧਿ ਬੰਧਿ ਕਰ ਪਗ' ਤਿਨ ਕੇਰਾ। 'ਹੱਥ ਪੈਰ।
 ਅੰਤਰ ਕੋਸ਼ਠ ਕੇ ਦਿਹੁ ਗੇਰਾ।
 ਪੀਛੇ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਨ ਭਾਵੈ।
 ਦਿਹੁ ਸਜਾਇ ਕੋ ਜੋ ਗਰਬਾਵੈ' - ॥ ੩੪ ॥ 'ਜੋ ਹੰਕਾਰੀ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਹ ਮਸਲਤ ਨਿਸ ਮਹਿ ਗੁਰ ਕੀਨਿ।
 ਇਕ ਇਕ ਕੋ ਪਕਰਨਿ ਸੁਭ ਚੀਨ।
 ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤ ਕੇ ਕੀਜਹਿ ਤਯਾਰੀ।
 ਨਹਿ ਆਛੀ ਅਬਿ ਕਰਨਿ ਅਵਾਰੀ'

॥ ੩੫ ॥

ਸੁਨਿ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਲਖਿ ਨਿਜ ਹਿਤ।
 'ਜਿਮ ਗੁਰ ਠਟੀ ਰੁਚਹਿ ਸੋ ਮਮ ਚਿਤ।
 ਬਹੁ ਜੋਧਾ ਲਖਿ ਪਰਾਤੀ ਆਵੈਂ।
 ਪਕਰਨਿ ਕੋ ਸਭਿ ਬਯੋਤ ਬਨਾਵੈਂ

॥ ੩੬ ॥

ਮਮ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਰ ਕੁਛ ਥੋਰੇ।

ਅਸ ਨਹਿ ਹੋਹਿ ਪਰਹਿ ਬਡ ਰੋਰੇ।

ਬਿਗਰ ਨ ਜਾਇ ਗਹਿਨ ਮੈਂ ਬਾਤ^੧।

^੧ਫੜਨ ਵਿਚ ਗਲ ਵਿਗੜ ਨਾ ਜਾਵੇ।

ਹੁਇ ਨ ਮਸੰਦਨ ਮੈਂ ਬੱਖਯਾਤ^੨ ॥ ੩੭ ॥

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਿ ਨੀਕੇ ਮਤ ਕੋ।

ਅਰੁ ਸਤਿਸੰਗਤਿ^੩ ਕੇ ਬਹੁ ਹਿਤ ਕੋ।

^੩ਪਾ:-ਕਰਿ ਮਤਿ ਸੰਗਤਿ।

ਥਿਰੇ ਮਸੰਦਨ ਮਹਿ ਗੁਰ ਰਹੇ।

ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਬਾਤਨਿ ਕਹੇ ॥ ੩੮ ॥

ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਮਹਿ ਉਠਿਬੋ ਚਾਹੇ।

ਦਯਾਰਾਮ ਆਯੋ ਚਲਿ ਪਾਹੇ।

ਨੰਦ ਚੰਦ ਕੋ ਲੇ ਕਰਿ ਸਾਥ।

ਸੁਭਟਨ ਸਹਿਤ ਕਹਿਤਿ ਤਬਿ ਨਾਥ

॥ ੩੯ ॥

ਸਭਿਨਿ ਬਿਖੈ ਤਿਨ ਦਈ ਸੁਨਾਇ।

ਸਿਰੇਪਾਉ ਸੰਚੇ ਸਮੁਦਾਇ।

ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ ਦੈ ਹੈਂ ਆਇ।

ਨਿਜ ਨਿਜ ਦੇਸਨ ਤਥਾ ਪਠਾਇ^੪

॥ ੪੦ ॥

ਕੇਤਿਕ ਚਤਰ ਮਸੰਦਨਿ ਜਾਨਾ।

ਤਉ ਨ ਕਿਹ ਸੋਂ ਕਹੂੰ ਬਖਾਨਾ।

ਅਪਦਾ ਮੂਢਨ ਕੀ ਨਿਯਰਾਈ।

ਹਤੈ ਗੁਰੂ, ਕੋ ਸਕੈ ਬਚਾਈ^੫? ॥ ੪੧ ॥

^੫ਗੁਰੂ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਕੌਣ ਬਚਾ ਸਕੇ?

ਸੇਵਾ ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਲੇ ਸੁਧਿ ਕੋ।

ਕਹਿ ਪੰਜਾਬ ਕੁਵਰ ਕਰਿ ਬੁਧਿ ਕੋ।

ਸੋ ਦਿਨ ਬਹੁਰ ਬਿਤਾਵਨਿ ਕਰਜੋ।

ਰਚਹਿ ਉਪਾਇ ਜਥਾ ਚਿਤ ਧਰਜੋ

॥ ੪੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਮੇ
ਅੰਸੂ ॥ ੮ ॥

੯. [ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ]

੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੦

ਦੋਹਰਾ:

ਕਹਯੋ ਫਰਾਸ਼ਨ ਕੋ ਤਬੈ, 'ਤਨਹੁ ਕਨਾਤ ਬਨਾਇ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਥਲ ਘੇਰੀਯੋ, ਅੰਤਰ ਕੋਇ ਨ ਜਾਇ' ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਬ੍ਰਿੰਦ ਕਰਾਹੇ ਤਹਿ ਧਰਿਵਾਏ।
ਤੇਲ ਬਿਸਾਲ ਸੰਗ ਭਰਿਵਾਏ।
ਬੰਦੁਬਸਤ ਨਰ ਗਨ ਕੋ ਭਯੋ।
ਅੰਤਰ ਪ੍ਰਵਿਸਨਿ ਕੋ ਨਹਿ ਦਯੋ ॥ ੨ ॥
ਈਧਨ ਅਧਿਕ ਮੰਗਾਇ ਧਰਾਏ।
ਰਸਰਨਿ' ਬ੍ਰਿੰਦ ਭਾਰੁ ਅਨਵਾਏ।
ਇਹ ਨਿਸ ਮਹਿ ਸਭਿ ਕੀਨਿਸਿ ਤਜਾਰੀ।
ਉਤ ਮਸੰਦ ਹਰਖਤਿ ਉਰ ਭਾਰੀ ॥ ੩ ॥
-ਭੋਰ ਹੋਤਿ ਲੇ ਕਰਿ ਸਿਰੁਪਾਉ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਸੰਗਤਿ ਬਿਖੈ ਸਿਧਾਉਂ-।
ਸੁਪਤਿ ਜਾਮਨੀ ਸਭਿਨਿ ਬਿਤਾਈ।
ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਉਠੇ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੪ ॥
ਸੋਚ ਸ਼ਨਾਨ ਸਭਿਨਿਹੂੰ ਕੀਨਿ।
ਚੀਰ ਸ਼ਰੀਰ ਭਲੇ ਧਰਿ ਲੀਨਿ।
ਬਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਜਾਏ।
ਲੇ ਮਾਤੁਲ ਕੋ ਸੰਗ ਸਿਧਾਏ ॥ ੫ ॥
ਨੰਦ ਚੰਦ ਅਰੁ ਪਾਂਚਹੁ ਭ੍ਰਾਤਾ।
ਦਯਾਰਾਮ ਆਯੁਧ ਧਰਿ ਗਾਤਾ।
ਇਤ੍ਤ੍ਰਾਦਿਕ ਲੇ ਜੋਧਾ ਔਰ।
ਪਹੁੰਚੇ ਬੰਦੁਬਸਤ ਕੇ ਠੌਰ ॥ ੬ ॥
ਅਪਰ ਸੈਨ ਸਵਧਾਨ ਬਨਾਈ।
ਸਗਰੇ ਦ੍ਵਾਰਨਿ ਥਾਨ ਟਿਕਾਈ।
ਪਰਦਾ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਨੇਰੇ।
ਬਿਰੀ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਤਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੭ ॥
ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਕੋ ਗੁਰਦਾਸ।
ਤਾਂਹਿ ਬੁਲਾਇ ਬਿਠਾਯੋ ਪਾਸ।
ਇਸ ਤੇ ਆਦਿ ਜਿਤਿਕ ਅਨੁਸਾਰੀ।

'ਰੱਸਿਆਂ ਦੇ।

ਸੋ ਸਗਰੇ ਢਿਗ ਲੀਨਿ ਹਕਾਰੀ ॥ ੮ ॥
 ਪਕਰਨਿ ਹੇਤੁ ਬਲੀ ਕੁਛ ਬੀਰ।
 ਕਰੇ ਹਕਾਰਨਿ ਰਾਖੇ ਤੀਰ।
 ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਸਭਿ ਕਰਿ ਤਕਰਾਈ।
 ਜੋ ਮਸੰਦ ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਡਿਆਈ ॥ ੯ ॥
 ਪਠਿ ਨਰ ਤਿਸ ਕੋ ਪ੍ਰਥਮ ਬੁਲਾਯੋ।
 ਸਿਰੇਪਾਉ ਹਿਤ ਬਾਕ ਸੁਨਾਯੋ।
 ਸੁਨਿ ਅਨੰਦ ਕਰਿ ਪਹੁੰਚਯੋ ਜਾਈ।
 ਬੈਠੇ ਕਲਗੀਧਰ ਤਿਸ ਠਾਂਈ ॥ ੧੦ ॥
 ਬਿਰਯੋ ਆਨ ਕਰਿ ਨਿਕਟੀ ਜਬੈ।
 ਸ਼ਾਰਤ ਕਰੀ ਭਟਨ ਕੋ ਤਬੈ।
 ਗਹਿ ਲੀਨੋ ਸਿਰ ਪਾਗ ਉਤਾਰੀ।
 ਕਰ ਪਗ ਤੇ ਜੂੜਯੋ ਦ੍ਰਿੜੁ ਭਾਰੀ ॥ ੧੧ ॥
 ਤਿਮ ਹੀ ਦੁਤੀ ਮਸੰਦ ਹਕਾਰਾ।
 ਕਰ ਪਗ ਜੂੜਿ ਤਿਸੀ ਢਿਗ ਡਾਰਾ।
 ਨਹਿ ਬੋਲਨ ਦੀਨੋ ਕਹਿ ਤ੍ਰਾਸ।
 ਕੋਸ਼ਠ ਬਿਖੈ ਬਿਠਾਯੋ ਤਾਸ ॥ ੧੨ ॥
 ਪੁਨ ਤੀਸਰ ਕੋ ਲੀਆ ਬੁਲਾਇ।
 ਕਰ ਪਗ ਬਾਂਧੇ ਦੇਤਿ ਬਿਠਾਇ।
 ਵਹਿਰ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਇਮ ਬਿਦਤਾਏ।
 'ਦੈਬੋ ਕਰਹਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸਿਰੁਪਾਏ' ॥ ੧੩ ॥
 ਪਹਿਰ ਪਹਿਰ ਤਨ ਮਹਿ ਪਟ ਆਛੇ।
 ਹਰਖ ਧਰਤਿ ਅੰਤਰ ਕੋ ਗਾਛੇ।
 ਇਕ ਦੁਇ ਤ੍ਰੈ ਮਿਲਿ ਨਿਕਟ ਸਿਧਾਏ।
 ਪਕਰਹਿ ਅੰਤਰ ਦੇਤਿ ਗਿਰਾਏ ॥ ੧੪ ॥
 ਆਵਤਿ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਅਨੇਕ।
 ਹਟਿ ਕਰਿ ਨਿਕਸੈ ਨਾਂਹਿ ਨ ਏਕ।
 ਬਾਂਧਿ ਬਾਂਧਿ ਕੋਸ਼ਠ ਮਹਿ ਗੇਰਹਿ।
 ਖਰੇ ਨਿਕਟ ਕਜੋਹੂੰ ਨਹਿ ਟੇਰਹਿ।
 ॥ ੧੫ ॥
 ਜਬਿ ਗਹਿ ਮੁਸ਼ਕਹਿ ਦੇਤਿ ਗਿਰਾਵਹਿ।
 ਤਬਿ ਪਕਰਨਿ ਕੀ ਸੁਧ ਕੋ ਪਾਵਹਿ।

^੧ਅੰਦਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

^੨ਸੂਰਮੇ) ਪਾਸ ਖਲੋਤੇ ਹਨ (ਇਸ ਲਈ) ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਕੋਈ) ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਜਾਤਿ ਵਹਿਰ ਤੇ ਹਰਖ ਉਦੋਤਿ।

ਅੰਤਰ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਹਿ ਬੰਧਨ ਹੋਤਿ ॥ ੧੬ ॥

ਜਬਹਿ ਪੰਚ ਸੈ ਪਕਰੇ ਗਏ।

ਕਛੁ ਸੰਸੈ ਸ਼ੇਖਨ^੧ ਕੋ ਭਏ।

^੧ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ।

ਸਭਿ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚੇ ਭਟ ਸਵਧਾਨ।

'ਤੂਰਨ ਚਲੀਅਹਿ' ਕਰਤਿ ਬਖਾਨਿ

॥ ੧੭ ॥

ਘੇਰ ਘੇਰ ਸਭਿ ਅੰਤਰ ਕਰੇ।

ਰਸਰਨਿ ਸੰਗ^੧ ਬੰਧ ਤਹਿ ਧਰੇ।

^੧ਰੱਸਿਆਂ ਨਾਲ।

ਕਹੌਂ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਕਥਾ ਅਗੇਰੀ।

ਗਹੇ ਇਕਾਦਸ਼ ਸੌ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥ ੧੮ ॥

ਬਹੁ ਕੋਠਨਿ ਮਹਿ ਗਹਿ ਗਹਿ ਪਾਏ।

ਦੂਰ ਕਿਵਾਰਨਿ ਕੁਲਫ ਲਗਾਏ।

ਦਿਨ ਮੱਧਯਾਨ ਭਯੋ ਗੁਰੁ ਜਾਨਾ।

ਉਠਿ ਕਲਗੀਧਰ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨਾ

॥ ੧੯ ॥

ਸੁਭਟ ਸੈਂਕਰੇ ਤਹਿ ਠਹਿਰਾਏ।

ਗਈ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਨਿਜ^੧ ਥਾਏ।

^੧ਪਾ:-ਤਿਸ।

ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਗੁਰ ਬਿਸਰਾਮੇ।

ਸਿਹਜਾ ਮਾਂਹਿ ਬਿਸਦ ਅਭਿਰਾਮੇ^੧ ਉੱਜਲ ਸੁੰਦਰ ਛੇਜਾ ਪਰ।

॥ ੨੦ ॥

ਜਾਮ ਦਿਵਸ ਉਠਿ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ।

'ਕਰਹੁ ਮਸੰਦਨ ਤਾੜ ਮਹਾਨਾ।'

ਤਬਿ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਸੌਂ ਭਾਖਾ।

'ਲਿਹੁ ਪਲਟਾ ਜਿਮ ਉਰ ਅਭਿਲਾਖਾ'

॥ ੨੧ ॥

ਤਪਨ ਲਗੇ ਤਬਿ ਤੇਲ ਕੜਾਹੇ।

ਲਜਾਇ ਮਸੰਦਨ ਕੋ ਤਿਨ ਪਾਹੇ।

ਕਰਛੇ ਭਰਿ ਭਰਿ ਸਿਰ ਮਹਿ ਪਾਵੈਂ।

ਸੰਕਟ ਪਰੇ ਅਧਕ ਬਿਲਲਾਵੈਂ ॥ ੨੨ ॥

ਕਿਸਹੂੰ ਪਰ ਹੁਇ ਬੈਤਨ ਮਾਰ।

ਹਨਤਿ ਹਨਤਿ ਭੇ ਪ੍ਰਾਨ ਸੰਘਾਰਿ^੧।

^੧ਨਾਸ਼।

ਬਡੇ ਮਸੰਦ ਬਡੇ ਅਪਰਾਧੀ।

ਬਡੀ ਸਜਾਇ ਪਾਇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਲਾਧੀ

॥ ੨੩ ॥

ਨਿਸ ਦਿਨ ਬਨਹਿ ਤਾੜਨਾ ਭਾਰੀ।

ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਏ ਬਾਹਿਰ ਦੇਂ ਡਾਰੀ।

ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਗੁਰ ਰਾਖਯੋ ਡੇਰਾ।

ਸੇਵ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਬਹੁਤੇਰਾ ॥ ੨੪ ॥

ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਕਹਿ ਰਖਹਿ ਮੁਕਾਮੂ।

'ਜਾਨ ਲੇਹੁ ਇਹ ਆਪਨ ਧਾਮੂ।'

ਕਹਿ ਲਗਿ ਕਹੋਂ ਸਜਾਇ ਮਸੰਦਨ।

ਜਿਹ ਹਨੀਯਤਿ ਭੇ ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਕੰਦਨ

॥ ੨੫ ॥

ਕੋਠਨ ਤੇ ਬਾਹਰ ਗਹਿ ਲਜਾਵਹਿ।

ਤਪਤ ਤੇਲ ਬਹੁ ਉਪਰ ਪਾਵਹਿ।

ਕਿਤਿਕ ਬੰਧਿ ਸਿਰ ਤਰਾ ਲਟਕਾਏ। 'ਸਿਰ ਹੇਠਾਂ, ਭਾਵ ਪੁੱਠੇ।

ਚਾਬਕ ਗਨ ਤੇ ਧਰ ਹਤਵਾਏ। ॥ ੨੬ ॥ 'ਮਰਵਾਏ।

ਜਸ ਅਪਰਾਧ ਕਰਜੋ ਹੰਕਾਰੇ। ✍

✍ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਇੱਥੇ ਦੱਸੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਸਾੜ ਦਿਤਾ ਸੀ ਦੰਡ ਦੇਣਾ ਨੀਤੀ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ। ਇਹ ਗਲ ਕਿ ਕਿਤਨੇ ਮਸੰਦ ਸਨ ਤੇ ਕੀਹ ਕੀਹ ਸਜ਼ਾ ਸੀ ਇਸ ਪਰ ਇਹੋ ਤੁਕ ਕੁਛ ਰਸਤਾ ਪਈ ਦੋਂਦੀ ਹੈ 'ਜਸ ਅਪਰਾਧ ਕਰਜੋ ਹੰਕਾਰੇ' ਜੈਸਾ ਜੈਸਾ ਅਪਰਾਧ ਹੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੈਸਾ ਤੈਸਾ ਦੰਡ ਸੀ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੀਵਦੇ ਜੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿਤਾ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦੰਡ ਤਾਂ ਮੌਤ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਤਦੋਂ ਤੇਲ ਤੱਤਾ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣਾ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾ ਤਾਂ ਸੱਚ ਪਤੀਜੇਗਾ, ਇਹ ਆਮ ਤ੍ਰੀਕਾ ਸੀ ਅਪਰਾਧੀ ਪਰਖਣੇ ਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਰਾ ਡਰਾ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖੂਨੀ ਲੋਭਣ ਤੇ ਪਰਖਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਰਵਾਯਤ ਚੱਲ ਪਈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਤੇਲ ਪਾ ਪਾ ਸਾੜੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਤ੍ਰੀਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਤ੍ਰੀਕਾ ਸੀ ਅਪਰਾਧ ਸਹੀ ਕਰਨੇ ਦਾ। ਸੋ ਜੋ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਲਾਇਕ ਸਨ ਉਹ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਦੰਡੇ ਗਏ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਮੂਜਬ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹੋਏ। ਯਾਰਾਂ ਸੌ ਦਾ ਸਾੜੇ ਜਾਣਾ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਯਾਰਾਂ ਸੌ ਮਸੰਦ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਬੀ ਸੰਸੇ ਵਾਲੀ ਗਲ ਹੈ। ਯਾਰਾਂ ਸੌ ਨੂੰ ਡੱਕਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਠੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਚਾਹੀਏ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਣ, ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਸਾੜ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਵਕਤ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਲੋੜੀਏ? ਅੰਕ ੩੧ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸੰਦ ਜੋ ਚੰਗੇ ਸਨ ਦੇਸਾਂ ਬਦੇਸਾਂ ਨੂੰ ਟੋਰੇ। ਸੋ ਸਹੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਚੋਖੇ ਮਸੰਦ ਬਚ ਰਹੇ ਜੋ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਟੋਰੇ ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਬੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਬੁਰੇ ਪਰਖੇ ਗਏ। ਤ੍ਵਾਰੀਖ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਬੀ ਤੇਲ ਵਿਚ ਸਾੜੇ ਜਾਣਾ ਸ੍ਰੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮਸੰਦਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਿਤੇ ਸਨ ਤੇ ਜੋ ਵਿਭਚਾਰ ਕਮਾਏ ਸਨ ਤੇ ਅੱਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਰਨ ਦਾ ਡਰ ਸੀ ਸੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਮੂਜਬ ਦੰਡ ਦੇਣਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਅੰਸੂ ੮ ਅੰਕ ੩੮ ਦੀ ਤੁਕ 'ਅਰ ਸਤਿਸਗਤ ਕੇ ਬਹੁ ਹਿਤ ਕੇ ਤਥਾ ਅੰਸੂ ੧੦ ਦਾ ਅੰਕ ੧ 'ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਸੁਖ ਦਯੋ ਬਿਗਰਤਿ ਪੰਥ ਸੁਧਾਰਿ।' ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹੁਰੇ ਦੇ

ਨਾਲ ਹੀ ਉੱਤਰ ਦੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬੈਠਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਿਆਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਟਿਕਾਣਾ ਹੁਣ ਤਕ ਹੈ। ਪਹਿਲੋਂ ਮਹੰਤ ਜੀ ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਆਪ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿਖਾਲਦੇ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਐਥੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਐਥੇ ਦਿਵਾਨ ਲਾਇਆ ਸੀ, ਐਥੇ ਦੰਡ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਭੈ ਕਰਕੇ ਕਿ ਮਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਨਾਂ ਆ ਜਾਣ, ਟਿਕਾਣੇ ਦੱਸਣ ਵੇਲੇ ਹੁਣ ਕੁਛਕ ਸੰਕੋਚ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਤਸ ਦੁਖ ਦੇ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਸੰਘਾਰੇ।

ਇਮ ਮਾਰਤਿ ਮਾਰਤਿ ਮਰਿ ਗਏ।

ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਤੇ ਬਚਤਿ ਨ ਭਏ ॥ ੨੭ ॥

ਗੁਰ ਪੂਜਾ ਕੋ ਲੇ ਧਨ ਪਾਪੀ।

ਭੋਗਹਿ ਬਾਰ-ਬਧੂਨ ਸੁਰਾਪੀ।

¹ਵੇਸ਼ਵਾ ਭੋਗਦੇ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ।

ਸਿਖ ਕੋ ਕਰਹਿ ਅਨਾਦਰ ਭਾਰੀ।

ਜਿਓਂ ਕੀਓਂ ਲੇਤਿ ਦਰਬ ਦੇ ਗਾਰੀ ॥ ੨੮ ॥

ਬਹੁਰ ਗੁਰਨ ਕੀ ਮਮਤਾ ਚਹੈ।

-ਹਮ ਬਡਿਆਇੰ ਤ ਪੂਜਾ ਲਹੈ।

ਕਰਜੋ ਹਮਾਰੋ ਹੀ ਗੁਰ ਹੋਇ।

ਹਮਰੇ ਬਿਨ ਧਨ ਦੇਇ ਨ ਕੋਇ-

॥ ੨੯ ॥

ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਹੰਕਾਰ ਅਫਾਰੇ।

ਪਾਪ ਬ੍ਰਿੰਦ ਨੇ ਅਵਗਤਿ ਡਾਰੇ।

ਛੁਟਜੋ ਨ ਕੋਊ ਜੋ ਗਹਿ ਲਏ।

ਹਨੀਅਤਿ ਇਮ ਹੀ ਮਰਿ ਮਰਿ ਗਏ

॥ ੩੦ ॥

ਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕੁਵਰ ਅਨੁਸਾਰੀ।

ਤਿਨਹੁ ਮਸੰਦੀ ਦੇ ਤਿਸ ਬਾਰੀ।

ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਬਿਖੈ ਪਠਾਏ।

ਪਹੁੰਚਿ ਜਹਾਂ ਕਹਿ ਗੁਰ ਧਨ ਲਜਾਏ

॥ ੩੧ ॥

ਇਮ ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਸੁਧਾਰਨਿ ਕੀਨੀ।

ਨਿਸ਼ਕੰਟਕ¹ ਤਿਸ ਕੋ ਕਰਿ ਦੀਨੀ।

¹ਵੈਰੀ ਰਹਿਤ।

ਮਨਭਾਵਤ ਕਰਿ ਹਰਖਤਿ ਹੋਈ।

ਕਾਰ ਕਰਨਿ ਲਾਗੇ ਸਭਿ ਕੋਈ ॥ ੩੨ ॥

ਬੰਦੁਬਸਤ ਸਭਿ ਘਰ ਕੋ ਕਰਜੋ।

ਮਾਨਵ ਦੁਸ਼ਟ ਨਿਕਾਰਨਿ ਕਰਜੋ।

ਚਿਤ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਦੂਰ ਬਿਦਾਰੀ।

ਪੁਨ ਕਲਗੀਧਰ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ

॥ ੩੩ ॥

ਦੁਸ਼ਟ ਮਸੰਦ ਪ੍ਰਹਾਰ ਸੰਘਾਰੇ।

¹ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ।

ਅੰਤਰ ਸਤਿਗੁਰ ਬੈਠਿ ਉਚਾਰੇ।

ਅਬਿ ਤੁਮ ਭਯੋ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਾ।

ਨਿਰਬਾਹੁ ਘਰ ਕਾਰਜ ਰੂਰਾ ॥ ੩੪ ॥

ਬਿਨੈ ਪੰਜਾਬ ਕੁਇਰ ਬਹੁ ਕਹੀ।

ਤੁਮ ਬਿਨ, ਕੋ ਕਰਿ ਸਕਿ ਇਮ ਨਹੀਂ।

ਬਡੇ ਆਪ, ਮਮ ਕਾਜ ਸੁਧਾਰੀ।

ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕੀ ਮਮ ਚਿੰਤ ਨਿਵਾਰੀ

॥ ੩੫ ॥

ਆਗੈ ਸਦਾ ਸੰਭਾਰਤਿ ਰਹੀਅਹਿ।

ਮੋ ਵਿਧਵਾ ਕੀ ਕਾਰ ਨਿਬਹੀਅਹਿ।

ਸੁਨਿ ਕਲਗੀਧਰ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ।

ਨਿਜ ਅਨੁਸਾਰਿ ਸਕਲ ਅਬਿ ਕੀਨਿ।

¹ਸਾਰੇ ਮਸੰਦ ਹੁਣ (ਤੁਹਾਡੇ) ਆਪਣੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

॥ ੩੬ ॥

ਜਥਾ ਕਹੈ ਤਿਮ ਕਾਰਜ ਕਰੈਂ।

¹ਤੂੰ ਕਰੇਂਗੀ।

ਤ੍ਰਾਸ ਲਹੈਂ, ਨਹਿ ਬਿੱਧੈ ਧਰੈਂ।

¹ਉਲਟਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਕਹਿ ਇੱਤਜਾਦਿ ਉਠੇ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਾਹੁ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੩੭ ॥

ਤਬਿ ਪੰਜਾਬ ਕੁਵਰ ਕਰ ਬੰਦੇ।

ਬੰਦਨ ਕਰੀ ਚਰਨ ਅਰਬੰਦੇ।

ਹੁਇ ਰੁਖਸਦ ਬਾਹਰ ਕੋ ਆਏ।

ਕਰਯੋ ਕੂਚ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਵਾਏ ॥ ੩੮ ॥

ਤਤਛਿਨ ਜੀਨ ਤਰੰਗਮ ਡਾਰੇ।

ਨਿਜ ਬਾਹਨ ਪਰ ਹੁਇ ਅਸਵਾਰੇ।

¹ਅਸਵਾਰੀ।

ਪਸ਼ਚਮ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਮੁਖ ਕਰਿ ਚਾਲੇ।

ਭਈ ਬਾਹਨੀ ਨਾਲ ਬਿਸਾਲੇ ॥ ੩੯ ॥

¹ਸੈਨਾ।

ਮਗ ਮਹਿ ਕਰਤਿ ਅਖੇਰ ਘਨੇਰੇ।

ਜਮਨਾ ਤੀਰ ਤੀਰ ਤਰੁ ਹੇਰੇ।

¹ਬ੍ਰਿਛ ਦੇਖੇ।

ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸੋਭਾ ਧਾਰਤਿ।

ਗਮਨਤਿ ਮਾਰਗ ਤਿਨਹੁ ਨਿਹਾਰਤਿ

॥ ੪੦ ॥

ਤੇਜ ਸਹਿਤ ਤੂਰਨਤਾ ਧਾਰੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ।

ਨਗਰ ਪਾਂਵਟੇ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਏ।

ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਅੱਗ੍ਰੀ ਅਏ† ॥ ੪੧ ॥

†ਪਾ:-ਭਏ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਰਾਮਰਾਇ ਮਸੰਦ ਸਾੜਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
ਨਵਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੯ ॥

੧੦. [ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਦੇ ਲਾਗੀ ਆਏ। ਤੰਬੋਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ]

ੲ<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੧

ਦੋਹਰਾ:

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਦੁਸ਼ਟ ਮਸੰਦਨ ਮਾਰਿ।
ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸੁਖ ਦਿਯੋ, ਬਿਗਰਤਿ ਪੰਥ ਸੁਧਾਰਿ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਬਸੇ ਪਾਂਵਟੇ ਨਗਰ ਮਝਾਰਾ।
ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਜਮੁਨਾ ਸੁੰਦਰ ਧਾਰਾ।
ਸ਼ਿਲਾ ਬਿਸਾਲ ਤੀਰ ਬਿਰਾ^੧ ਜਹਾਂ^੨।

^੧ਜਿੱਥੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਵੱਡੀ ਸ਼ਿਲਾ ਟਿਕੀ ਹੈ।
^੨ਪਾ:-ਸੁਤੀਰਥ।

ਕਰਿ ਮੱਜਨ ਕੋ ਬੈਠੇ ਤਹਾਂ ॥ ੨ ॥
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਸੁਭ ਰਚੈਂ।
ਛੰਦ ਸਵੈਯੇ ਸੁਭ ਪਦ ਖਚੈਂ।
ਜਾਮ ਦਿਵਸ ਲੋ ਤਹਾਂ ਸੁਹਾਵੈਂ।
ਕੋ ਕਾਰਜ ਕਿਤ^੧ ਨਿਕਟ ਨ ਆਵੈ ॥ ੩ ॥

^੧ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਲਈ ਕੋਈ।

ਲਿਖਿਬੇ ਹਿਤ ਇਕ ਬਿਰੇ ਲਿਖਾਰੀ।
ਹੋਇ ਇਕਾਂਕੀ ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰੀ।
ਪੁਨ ਉਠਿ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰ ਪੂਰੇ।
ਅਚਹਿ ਅਸਨ ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ ਰੂਰੇ ॥ ੪ ॥
ਵਰਤਹਿ ਦੇਗ ਅਤੋਟ ਭੰਡਾਰਾ।
ਖਾਇੰ ਅਹਾਰਨਿ ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰਾ।
ਆਵਹਿ ਜਾਇੰ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਨਏ।
ਦਰਸਹਿ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੁਕ ਮਏ ॥ ੫ ॥
ਪੁਨ ਕਲਗੀਧਰ ਕੇਤਿਕ ਸਮੈਂ।
ਬਿਰੇ ਪ੍ਰਯੰਕ ਆਇ ਨਰ ਨਿਮੈਂ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਸੰਗੋ ਤੇ ਆਦਿ।
ਬੰਦਤਿ ਬੈਠਹਿ ਧਰਿ ਅਹਿਲਾਦਿ ॥ ੬ ॥
ਰਾਜ ਸਾਜ ਕੀ ਬਾਤ ਅਨੇਕ।
ਕਰਹਿ ਬੁਝਿ ਕਰਿ ਜਲਧਿ ਵਿਵੇਕ।
ਅਪਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਹੈਂ ਮਨ ਭਾਏ।
ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਅਨੰਦ ਕੋ ਪਾਏ ॥ ੭ ॥
ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੁਛ ਕਰਹਿ ਅਰਾਮ।
ਪੌਢਹਿ ਬਡ ਪ੍ਰਯੰਕ ਅਭਿਰਾਮ।

ਜਾਮ ਤੀਸਰੇ ਉਠੈ ਗੁਸਾਈ।

ਸੁੱਖਾ ਹੋਇ ਤਜਾਰ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੮ ॥

ਸਹਿਤ ਹਫੀਮ ਛਕਹਿ ਤਿਸ ਨਾਲੇ^੧।

^੧ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਭੰਗ ਅਫੀਮ ਦਾ ਖਿਆਲ ਲੈਕੇ ਯਾ ਰਵਾਯਤਨ ਸੁਣਕੇ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਬੀਸ ਕੁ ਬਰਸ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਅਫੀਮ ਦੀ ਲੋੜ ਕਦ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ 'ਉਹ ਰਸੁ ਪੀਆ ਇਹ ਰਸੁ ਨਹੀਂ ਭਾਵਾ' ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਪੈਗੰਬਰ ਅਵਤਾਰ ਤੇ ਗੁਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਕਦੇ ਇਹਨਾਂ ਦੁਖਦਾਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਥਾਜ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ? ਅਜੇ ਤਕ ਜੰਗ ਬੀ ਨਹੀਂ ਆਰੰਭ ਹੋਏ ਜੋ ਕੋਈ ਜੰਗ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਹੀ ਦੇ ਸਕੇ ਕਿ ਜੁੱਧ ਵੇਲੇ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਰੁਤ ੩ ਅੰਸੂ ੪੪ ਅੰਕ ੨੦ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਚਢਹਿ ਤੁਰੰਗਮ ਬਾਹਰ ਚਾਲੇ।

ਕਿਤਿਕ ਦੂਰ ਪਸ਼ਚਮ ਦਿਸ਼ਿ ਤਹਾਂ।

ਲਗਵਾਯੋ ਉਪਬਨ ਤਰੁ ਮਹਾਂ^੧ ॥ ੯ ॥

ਆਰੂ ਦਾਰਮ^੧, ਬ੍ਰਿਦੰ ਰਸਾਲ^੨।

ਆਮਰੂਦ, ਕਦਲੀ^੧, ਗੁਲਲਾਲ^੨।

^੧ਬਾਗ ਬਹੁਤੇ ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਵਾਲਾ।

^੧ਅਨਾਰ। ^੨ਅੰਬ।

^੧ਕੇਲੇ। ^੨ਲਾਲ ਫੁਲਾਂ (ਦੇ ਬੂਟੇ) ਜੈਸੇ ਜਾਪਾ ਕੁਸਮ। (ਅ) ਗੂੜ੍ਹੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਫੁਲ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਲਾ ਦਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਲੇ ਲਾਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ੲ) ਕਈ ਗਿਆਨੀ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਲ ਦੁਪਹਿਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਲੂਣਕ ਦੀ ਜਾਤ ਵਿਚੋਂ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਲੇ ਧੁੱਪ ਚੜ੍ਹਿਆਂ ਖਿਲਦਾ ਹੈ।

^੧ਰਵੇਲ।

ਰਾਇਬੇਲ^੧, ਚੰਬੇਲੀ ਘਨੀ।

ਆਲਬਾਲ ਸੁੰਦਰ ਜਲ ਸਨੀ ॥ ੧੦ ॥

ਸੇਵ^੧, ਸੇਵਤੀ^੨, ਦਲ ਫਲ ਫੂਲ।

^੧ਸੋਊ। ^੨ਚਿੱਟਾ ਗੁਲਾਬ ਜੋ ਅਕਸਰ ਖੁਦਰੋਂ ਤੇ ਇਕਹਿਰਾ ਤੇ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਵੈਦ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।

^੧ਸੁੰਦਰ ਮਾਲਤੀ। ^੨ਬ੍ਰਿਛ ਪੱਕੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲੇ।

ਕਲਤਿ ਮਾਲਤੀ^੧, ਤਰੁ ਦ੍ਰਿਢ ਮੂਲ^੨।

ਅਬਿ ਲੋ ਥਲ ਤਿਸ ਖਰੇ ਰਸਾਲ^੧।

^੧ਅੰਬ।

ਕਹੈ ਸਿੰਘ ਕਵਿ ਪਿਖੇ ਬਿਸਾਲ^੧ ॥ ੧੧ ॥

^੧ਇਹ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਡਿੱਠਾ ਹੈ ਸਾਰਾ ਟਿਕਾਣਾ ਤੇ ਸਮਾਚਾਰ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਬੀ ਇਥੋਂ ਸਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ।

^੧ਬਾਗ।

ਛਕਿ ਸੁੱਖਾ ਉਪਬਨ^੧ ਕੋ ਆਵਹਿ।

ਸੁਭਟ ਸੈਂਕਰੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਵਹਿ।

ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰਹਿ ਤਿਸ ਥਾਨ।

ਬੈਠਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ ॥ ੧੨ ॥

ਗਨ ਰਾਜਨਿ ਕੋ ਆਇੰ ਵਕੀਲ।

ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਸਰਾਹਿ ਸੁਸ਼ੀਲ।

ਹੁਇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਬਿੱਦਯਾ ਅੱਭਯਾਸ।

ਹਨਹਿ ਲੱਛ ਬਹੁ ਧਰਹਿ ਹੁਲਾਸ ॥ ੧੩ ॥

ਤੀਰ ਤੁਪਕ ਤੋਮਰ ਕੋ ਮਾਰਨਿ।

ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਭਟਹੂੰਨ ਨਿਹਾਰਨ।

ਤੁਰੰਗ ਪਲਾਵਨ¹, ਕਬਹੂੰ ਫੰਧਾਵਨ²।

¹ਨਸਾਉਣੇ। ²ਛਾਲਾਂ ਮਰਵਾਉਣੀਆਂ।

ਅਨਿਕ ਚਲਾਕੀ ਫੇਰਿ ਦਿਖਾਵਨਿ

॥ ੧੪ ॥

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਅਨਿਕ ਬਿਲਾਸਨਿ।

ਰਣ ਕਰਿਬੇ ਹਿਤ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਿ।

ਸਿੱਖਨ ਮਹਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਜਸ ਫੈਲਾ।

ਹਤੇ ਮਸੰਦ ਅਧਿਕ ਸੁਖਦੈਲਾ¹ ॥ ੧੫ ॥

¹ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ)।

ਸੰਧਯਾ ਭਏ ਆਇ ਪੁਨ ਡੇਰੇ।

ਸੁਭਟ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਜੁਤਿ ਸੰਗ ਘਨੇਰੇ।

ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਰਹਿ ਰਬਾਬੀ।

ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਰਾਗ ਅਜਾਬੀ¹ ॥ ੧੬ ॥

¹ਅਸਚਰਜ।

ਬਾਗ ਬੀਚ ਇਕ ਬਾਸੁਰ ਬੈਸੇ।

ਸੁਰ ਸਿੱਖਨ[†] ਮਹਿ ਸੁਰਪਤਿ ਜੈਸੇ।

[†]ਪਾ:-ਸਿੰਘਨ।

ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਭੁਪਾਲਾ।

ਲਾਗੀ ਪਠੇ ਆਇ ਤਿਸ ਕਾਲਾ ॥ ੧੭ ॥

ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੋ ਦੀਨਸਿ ਪਾਤੀ।

ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਨਮੋ ਕੀਨਿ ਬੱਖਯਾਤੀ।

ਆਨਿ ਕਾਵਰਾਂ¹ ਅਨਿਕ ਕਹਾਰਨਿ²।

¹ਵਹਿਰੀਆਂ। ²ਕਹਾਰਾਂ ਨੇ।

ਗੁਰ ਆਗੇ ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਉਤਾਰਨਿ

॥ ੧੮ ॥

ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਮਾਨਵ ਕਹਿ ਬਾਨੀ।

ਮਹਿਪਾਲਕ ਬਹੁ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ।

ਗੰਠ¹ ਪੁੰਗ ਫਲ ਆਦਿ ਪਠਾਈ।

¹ਰਾਜੇ ਨੇ ਗੰਢ ਭੇਜੀ ਹੈ ਸੁਪਾਰੀ ਆਦਿਕ। [ਸੂਚਨਾ-ਮੌਲੀ ਸੁਪਾਰੀ ਆਦਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਭੇਜ ਦੇਣ ਨੂੰ ਗੰਢ ਘੱਲਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੰਢ ਮੇਲ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਵਾਸਤੇ ਘੱਲੀਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਮ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਫੁਲਾਣੇ ਨੇ ਗੰਢ ਘੱਲੀ ਹੈ ਭਾਵ ਮੇਲ ਸੱਦਿਆ ਹੈ।]

ਨਿਜ ਕੰਨਯਾ ਕੋ ਬਯਾਹ ਰਚਾਈ ॥ ੧੯ ॥

ਸਦਨ ਅਵਾਹਨ ਤੁਮ ਕੋ ਚਾਹਾ।

ਹਿਤ ਬਡਿਆਈ ਅਧਿਕ ਉਮਾਹਾ।

ਚਰਨ ਆਪ ਕੇ ਜਬਿ ਤਹਿ ਪਰੈਂ।

ਸਭਿ ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਤੇ ਬਡਤਾ ਧਰੈਂ ॥ ੨੦ ॥

ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਨ ਧੀਰਜ ਦੀਨੋ।

ਮਿਲਿ ਕਰਿ' ਵਾਸ ਪਾਵਟੇ ਕੀਨੋ।

'ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਗੀਆਂ ਨੇ)।

ਭਈ ਭੋਰ ਨਿਜ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਇ।

ਕਰੇ ਬਿਸਰਜਨ ਦਰਬ ਦਿਵਾਇ ॥ ੨੧ ॥

'ਹਮਰੇ ਆਵਨਿ ਮਹਿ ਸੰਦੇਹੁ।

ਸੰਗ ਭੂਰ ਸਿਖ ਸੈਨ ਸਨੇਹੁ'।

'ਭਾਵ ਸਿੱਖ, ਫੌਜ ਤੇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਸੰਬੰਧੀ (ਸੰਗੋ ਸ਼ਾਹ ਆਦਿਕ)

ਬਹੁਤ ਨਾਲ ਹਨ।

ਕਾਰਨ ਘਨੇ ਅਪਰ ਕਹਿੰ ਕਹਾਂ।

ਰਾਜੇ ਅਨਿਕ ਆਇ ਹੈਂ ਜਹਾਂ ॥ ੨੨ ॥

ਹੁਇ ਨ ਪਰਹਿ ਕਿਸ ਸਾਥ ਬਖੇਰਾ।

ਕੇਤਿਕ ਪੂਰਬ ਬਾਢਯੋ ਝੇਰਾ।

ਨਿਜ ਦੀਵਾਨ ਪਠਾਵਨ ਕਰੈਂ।

ਕੇਤਿਕ ਸੈਨ ਤਿਨਹੁ ਸੰਗ ਕਰੈਂ ॥ ੨੩ ॥

ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਸੋ ਨਰ ਸੁਨਿ ਕਾਨ।

ਬੰਦਤਿ ਨ੍ਰਿਪ ਢਿਗ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨ।

ਜਾਇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕਰਜੋ।

ਬਚ ਕਲਗੀਧਰ ਜਥਾ ਉਚਰਜੋ ॥ ੨੪ ॥

ਸਕਲ ਭਾਂਤਿ ਤਯਾਰੀ ਕਰਿਵਾਈ।

ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਉਰ ਮੋਦ ਬਢਾਈ।

-ਬਹੁਤੇ ਆਇੰ ਮੇਲ ਮਹਿ ਰਾਜੇ।

ਉਤ ਬਰਾਤ ਮਹਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਿਰਾਜੇ'।

'ਮੇਰੇ ਘਰ) ਮੇਲ (ਮਾਂਵੀ) ਬਣਕੇ ਬਹੁਤੇ ਰਾਜੇ ਆਉਣਗੇ,
ਉਧਰੋਂ ਜੰਵ ਵਿਚ ਬੀ ਬਹੁਤੇ ਰਾਜੇ ਬਿਰਾਜਣਗੇ।

॥ ੨੫ ॥

ਸਕਲ ਗਿਰਨਧਾਰਾ ਪਤਿ ਮਿਲੇਂ।

ਹੁਇ ਉਤਸਾਹ ਬਜਾਹ ਕੋ ਭਲੇ-।

ਘਨੇ ਅੰਨ ਘ੍ਰਿਤ ਕੋ ਪਕਵਾਨ।

ਮਧੁਰ ਕਰਹਿ ਰਖਵਾਇ ਮਹਾਨ ॥ ੨੬ ॥

ਤ੍ਰਿਣ ਦਾਨਾ ਕੋ ਸੰਚਿ ਅੰਬਾਰ।

ਖਰਚਹਿ ਧਨ ਕੋ ਬਨਜੋ ਉਦਾਰਾ।

ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਉਰ ਬਿਖੈ ਬਿਚਾਰਾ।

ਰਾਜਨੀਤਿ ਕੋ ਜਿਤਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ ॥ ੨੭ ॥

-ਕੰਨਯਾ ਬਜਾਹ ਬਿਖੈ ਕਛੁ ਦੇਨਾ।

ਜਗਤ ਰੀਤਿ ਠਾਨਹਿ, ਸਭਿ ਲੇਨਾ।

ਜਾਨਿ ਆਪਨੀ ਉਚ ਬਡਾਈ।
ਦੁਤੀਏ ਪਿਖਹਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਗਿਰਰਾਈ-
॥ ੨੮ ॥

ਬਹੁਰੇ ਚਿਤ ਉਦਾਰ ਗੁਰ ਕੇਰਾ।
ਯਾਂ ਤੇ ਚਾਹਤਿ ਦਿਯੋ ਘਨੇਰਾ।
ਜੇਵਰ ਜਰੇ ਜਰਾਵਾ^੧ ਜਵਾਹਰ।
ਜਾਗਤਿ ਜੇਬ ਜਿਨਹੁ ਕੀ ਜਾਹਰ ॥ ੨੯ ॥

^੧ਜੜਾਊ।

ਸੁੰਦਰ ਕੁੰਦਨ ਕੇ^੧ ਕਰਿਵਾਏ।
ਬਹੁਤ ਦਰਬ ਜਿਨ ਉਪਰ ਲਾਏ।
ਪਸ਼ਮੰਬਰ ਪਾਟੰਬਰ ਘਨੇ।

^੧ਖਾਲਸ ਸੋਨੇ ਦੇ।

ਗੋਟਾ ਜ਼ਰੀ ਲਾਗ ਬਰ ਬਨੇ ॥ ੩੦ ॥

ਬਾਸਨ^੧ ਕੰਚਨ ਰਜਤ^੨ ਘਰਾਏ।

^੧ਭਾਂਡੇ। ^੨ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ।

ਕਾਰੀਗਰਨਿ ਅਨੇਕ ਬਨਾਏ।
ਇੰਤਜ਼ਾਦਿਕ ਦਾਇਜ ਕੇ ਹੇਤੁ।
ਧਨ ਗਨ ਦੀਨਸਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ ॥ ੩੧ ॥
ਸਵਾਲਾਖ ਕੋ ਕਰਿ ਤੰਬੋਲ^੧।

^੧ਨਿਉਂਦਾ।

ਬਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਜਿਨ ਬਹੁ ਮੋਲ।
ਨੰਦਚੰਦ ਸਭਿ ਤਜਾਰ ਕਰਾਇ।
ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਦੀਨਿ ਦਿਖਾਇ ॥ ੩੨ ॥
ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ।

'ਦਯਾਰਾਮ ਪ੍ਰੋਹਤ ਮਤਿਵਾਨਾ !
ਤੋਹਿ ਸਹਿਤ ਲੈ ਚਮ੍ਹੁ ਘਨੇਰੀ।
ਪਹੁੰਚਨਿ ਬਨਹਿ ਬਜਾਹ ਜਿਸ ਬੇਰੀ
॥ ੩੩ ॥

ਸੈਲਪਤਨਿ ਕੇ ਗਨ ਜਬਿ ਮਿਲੈਂ।
ਕਰਹੁ ਦਿਖਾਵਨਿ ਤਬਿ ਸਭਿ ਭਲੇ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਅਰੁ ਦਿਜ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕੈ।
ਬੂਝਨਿ ਲਾਗੇ ਰਿਦੈ ਬਿਚਰਿ ਕੈ ॥ ੩੪ ॥

'ਪਰਬਤ ਪਾਲਿਕ' ਕਿਤਿਕ ਬਿਰੋਧੀ।

^੧ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।

ਭੀਮ ਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿ ਕਰੋਧੀ।
ਭਏ ਮੇਲ ਤੇ ਵਧਹਿ ਬਖੇਰਾ।
ਆਵਨ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁਇ ਤਿਸ ਬੇਰਾ

॥ ੩੫ ॥

ਪੰਥ ਪਹਾਰਨ ਬਿਖਮ ਬਡੇਰੇ।
ਕੌਨ ਸਹਾਇਕ ਹੁਇ ਤਿਸ ਬੇਰੇ ?'
ਸੁਨਿ ਕਲਗੀਧਰ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ।
'ਸੰਸਯ ਕਹਾਂ ਏਵ ਤੁਮ ਠਾਨਾ ॥ ੩੬ ॥
ਦਿਢ ਨਿਸ਼ਚਾ ਉਰ ਰਾਖਹੁ ਐਸੇ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਹਿ ਪਠਾਵਨਿ ਜੈਸੇ।
ਤਿਮ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਲਜਾਵਨਿ ਕਰੈਂ।
ਅਪਨੇ ਜਾਨਹਿ ਰੱਛਾ ਧਰੈਂ ॥ ੩੭ ॥

ਜੋ ਸਿਖ ਮੇਰੇ ਗਹੈ ਅਲੰਬ।

¹ਆਸਰਾ।

ਕਰੈਂ ਮਿਟਾਵਨਿ ਬਿਘਨ ਕਦੰਬ।

¹ਸਾਰੇ।

ਜੇ ਰਾਖਹਿ ਨਿਤ ਮੋਰ ਭਰੋਸਾ।

ਤਿਨ ਕੇ ਨਿਕਟ ਨ ਪਹੁੰਚੈ ਦੋਸ਼ਾ ॥ ੩੮ ॥

ਅੰਗ ਸੰਗ ਗੁਰ ਬਨਹਿ ਸਹਾਈ।

ਤਾਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਾਗਨਿ ਪਾਈ।

ਜੇ ਨਹਿ ਸਿਮਰਹਿ ਮੋ ਕਹੁ ਕਦੇ।

ਨਿਜ ਬਲ ਪਰ ਬਿਸਵਾਸੀ। ਰਿਦੇ ¹ਆਪਣੇ ਬਲ ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੇ।

॥ ੩੯ ॥

ਨਹਿ ਨਿਤ ਕੋ ਮੈਂ ਬਨਹੁ ਸਹਾਈ।

ਗੁਰ ਸੰਗੀ ਹੁਇ ਜੇ ਸ਼ਰਨਾਈ।

¹ਜੋ ਸ਼ਰਨ ਹਨ ਗੁਰੂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਹੈ।

ਯਾਂ ਤੇ ਸਦਾ ਰਾਖ ਬਿਸਵਾਸਹਿ।

ਪ੍ਰਭੁ ਹੁਇ ਸਦਾ ਦਾਸ ਕੇ ਪਾਸਹਿ।

॥ ੪੦ ॥

ਸੁਨਿ ਦੋਨਹੁ ਕੋ ਧੀਰਜ ਆਯੋ।

ਕਰਿ ਨਿਸ਼ਚਾ ਤਬਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ।

ਸਕਲ ਵਸਤੁ ਕੀ ਤਜਾਰੀ ਠਾਨਿ।

ਗੁਰ ਆਗਯਾ ਤੇ ਚਹਸਿ ਪਯਾਨ ॥ ੪੧ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਨੰਦ ਚੰਦ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਦਸਮੇ ਅੰਸੂ

॥ ੧੦ ॥

੧੧. [ਨੰਦ ਚੰਦ ਤੰਬੋਲ ਲੈਕੇ ਗਿਆ। ਬਰਾਤ]

[੧੦<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੨](#)

ਦੋਹਰਾ:

ਬੀਤ ਗਈ ਜਬਿ ਜਾਮਨੀ, ਉਠਹਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ ਪਾਇ।
ਠਾਨਯੋ ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਕੋ, ਭਏ ਤਜਾਰ ਤਬਿ ਆਇ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਚਰਨ ਬੰਦਨਾ ਗੁਰ ਕੋ ਕਰਿ ਕੈ।
ਸਗਰੀ ਵਸਤੂ ਭਲੇ ਸੰਭਰਿ ਕੈ। 'ਸੰਭਾਲਕੇ।

ਸੰਗ ਪੰਚ ਸੈ ਲੇ ਅਸਵਾਰ।
ਧਾਰੋ ਧਨੁਖ ਬਾਨ ਹੱਥਜਾਰ ॥ ੨ ॥

ਤੋਮਰ ਤਰਵਾਰਨਿ ਕਰ ਧਰਿ ਕੈ।
ਗਮਨੇ ਚਪਲ ਤੁਰੰਗਮ ਚਰਿ ਕੈ।
ਸਵਾਲਾਖ ਕੋ ਲੇ ਤੰਬੋਲ। 'ਨਿਉਂਦ੍ਰਾ।

ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਜਿਨ ਬਹੁ ਮੋਲ ॥ ੩ ॥

ਸਕਲ ਕਹਾਰਨਿ ਤੇ ਉਚਵਾਈ।
ਪ੍ਰਸਥਾਨੇ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਸਥਾਈ।
ਮਾਰਗ ਸਕਲ ਉਲੰਘਤਿ ਗਏ।
ਰਜਧਾਨੀ ਪੁਨ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਏ ॥ ੪ ॥

ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਮਹਿਪਾਲ।
ਡੇਰੇ ਹੇਤੁ ਕਹਯੋ ਤਤਕਾਲ।
'ਪੁਰਿ ਅੰਤਰ ਇਕ ਸਦਨ ਬਿਸਾਲ।
ਤਹਾਂ ਦੇਹੁ ਡੇਰਾ ਜਿਨ ਘਾਲਾ' ॥ ੫ ॥

ਸਾਦਰ ਜਬਿ ਸੋ ਥਾਨ ਦਿਖਾਯੋ।
ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਨੰਦਚੰਦ ਅਲਾਯੋ।
'ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸਿਖ ਸੰਗ ਹਮਾਰੇ।
ਉਂਗ੍ਰਾ' ਸੁਭਾਵ ਜਿਨਹੁ ਰਣ ਪਜਾਰੇ ॥ ੬ ॥ 'ਤੇਜ਼।

ਅੰਤਰ ਨਗਰ ਹਰਖ ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ।
ਥਾਨ ਕੁਸ਼ਾਦ' ਲੇਨਿ ਕੋ ਠਾਨਹਿ। 'ਖੁੱਲ੍ਹਾ।

ਡੇਰਾ ਕਰਤਿ ਪਰਸਪਰ ਲਰਹਿ।
ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਨਿ ਤੇ ਨਹਿ ਡਰਹਿ ॥ ੭ ॥

ਪੁਰਿ ਜਨ ਸੋ ਇਹ ਕਰਹਿ ਬਖੇਰਾ।
ਹੁਕਮ ਨ ਮਾਨਤਿ ਹੈਂ ਕਿਸ ਕੇਰਾ।

ਇਕ ਗੁਰ ਬਿਨਾ ਨ ਜਾਨਹਿ ਆਨ।
 ਲਰਤਿ ਨ ਧਾਰਹਿ ਕਿਸ ਕੀ ਕਾਨ ॥ ੮ ॥
 ਯਾਂ ਤੇ ਸਿਵਰ ਇਨਹੁ ਕੋ ਆਛੇ।
 ਵਹਿਰ ਕੁਸ਼ਾਦ ਥਾਨ ਮਹਿ ਬਾਂਛੇ।
 ਸੋਚ ਸਨਾਨ ਸੁਖੇਨ ਸੁ ਠਾਨਹਿ।
 ਅੰਤਰ ਥਲ ਤੇ ਹਰਖ ਨ ਮਾਨਹਿ^੧ ॥ ੯ ॥

^੧ਕਵਿ ਜੀ ਇਥੇ ਨੰਦਚੰਦ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਿਪੁਨਤਾ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਿਵਰ ਕਰਾਵਣ ਹਾਰ ਜਿ ਆਇ।
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਨਿਪ ਕੋ ਜਾਇ ਸੁਨਾਇ।
 'ਗੁਰ ਦਿਵਾਨ ਉਤਰਹਿ ਨਹੀਂ ਅੰਤਰ।
 ਚਾਹਤਿ ਡੇਰਾ ਵਹਿਰ ਨਿਰੰਤਰ' ॥ ੧੦ ॥
 ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਪੁਨ ਭਾਖਾ।
 'ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਜੇ ਅਭਿਲਾਖਾ।
 ਪੰਥ ਪਾਂਵਟੇ ਪਰ ਉਪਬਨ^੧ ਹੈ।
 ਤਹਾਂ ਉਤਾਰਹੁ ਜਿਮ ਸੁਖ ਮਨਿ ਹੈ'
 ॥ ੧੧ ॥

^੧ਬਾਗ।

ਇਮ ਸੁਨਿ ਨਰ ਬਹੋਰ ਕਰਿ ਲਜਾਏ।
 ਬਾਗ ਬਿਸਾਲ ਸਿਵਰ^੧ ਕਰਿਵਾਏ।
 ਦਾਵ ਘਾਵ ਆਪਨਿ ਰਖਿ ਸਾਰਾ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਦਲ ਡੇਰੇ ਪਿਖਿ ਡਾਰਾ ॥ ੧੨ ॥
 ਸੰਗਰ^੧ ਲਯੋ ਅਧਿਕ ਬੰਧਵਾਇ।

^੧ਡੇਰਾ।

^੧ਸੈਨਾ ਦੇ ਆਰਜ਼ੀ ਡੇਰੇ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਕੰਧ ਯਾ ਉੱਚਾ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਧੂੜਕੋਟ ਯਾ ਛਾਪਿਆਂ ਦੀ ਵਾੜ ਜੋ ਬਾਹਰੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਅੰਦਰ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਵੇ। [ਸੰਸ: , ਸੰਗਰ]।

ਨਿਜ ਤਕਰਾਈ ਭਲੇ ਕਰਾਇ।
 ਇਕ ਜਾਮਨਿ ਕਰਿ ਬਾਸ ਬਿਤਾਈ।
 ਗਏ ਪ੍ਰਾਤ ਮਿਲਿਬੇ ਗਿਰਾਈ ॥ ੧੩ ॥
 'ਤੁਮ ਕੋ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੀ ਗੁਰ ਪੂਰੇ।
 ਦਾਇਜ ਪਠਯੋ ਮੋਲ ਬਹੁ ਰੂਰੇ।
 ਅਪਨੋ ਜਾਨਿ ਦਯਾ ਉਰ ਛਾਈ।
 ਸਦਲ ਭੇਜ ਮੁਹਿ ਹਿਤ ਬਡਿਆਈ^੧ ॥ ੧੪ ॥

^੧ਆਪ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵਾਸਤੇ ਮੈਨੂੰ ਫੌਜ ਸਣੇ ਘੱਲਿਆ ਹੈ।

ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰਾ।
 'ਹਮ ਪਰ ਕਰਯੋ ਅਧਿਕ ਉਪਕਾਰਾ।

ਸੇਵਕ ਸਦਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕੇਰੇ।
 ਇਤੋ ਸੁਜਸੁ ਚਾਹਤਿ ਸੋ ਮੇਰੇ ॥ ੧੫ ॥
 ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਆਪਸ ਮਹੀਆ।
 ਆਏ ਸਿਵਰ ਪਰਜੋ ਨਿਜ ਜਹੀਆ।
 ਨਿਤ ਭੂਪਤਿ ਸੇਵਾ ਕਰਿਵਾਵੈ।
 ਤ੍ਰਿਣ ਦਾਨਾ ਇਨ ਸਕਲ ਪੁਚਾਵੈ ॥ ੧੬ ॥
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸ੍ਵਾਦ ਮਹਾਨੇ।
 ਨਿਸ ਦਿਨ ਬਨੇ ਰਹਿਤ ਸਵਧਾਨੇ।
 ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਸਤਿਕਾਰੀ।
 ਹਿਤ ਬਰਾਤ ਕੇ ਠਾਨਹਿ ਤਜਾਰੀ ॥ ੧੭ ॥
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਤ ਕੋ ਬਿਰਤਾਂਤ।
 ਉਤ ਕੀ ਸੁਨੀਅਹਿ ਆਇ ਬਰਾਤ।
 ਭੀਮ ਚੰਦ ਸਭਿ ਨ੍ਰਿਪਤ ਪਹਾਰੀ।
 ਮਿਲਜੋ ਮੇਲ ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ ਭਾਰੀ
 ॥ ੧੮ ॥
 ਬਹੁ ਧਾਰਨਿ ਕੋ ਮਹਿਪਤਿ ਆਏ।
 ਨਿਜ ਨਿਜ ਦਲ ਸਕੇਲ ਧਰਿ ਲਜਾਏ।
 ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤੇ ਬਨਿ ਠਨਿ ਭਲੇ।
 ਆਨਿ ਆਨਿ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਤੇ ਮਿਲੇ
 ॥ ੧੯ ॥
 ਦਲ ਸਕੇਲ ਬਹੁ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾਇ।
 ਗਨ ਨਾਰਿਨਿ ਤੇ ਗੀਤ ਗਵਾਇ।
 ਬਡੀ ਬਰਾਤ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਚਢ੍ਹੇ।
 ਬਾਜੇ ਬਹੁ ਬਜਾਇ ਮੁਦ ਬਢ੍ਹੇ ॥ ੨੦ ॥
 ਮੰਗਲ ਕਰਿਤੇ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ।
 ਉਲੰਘੇ ਪੰਥ ਬਿਖਮ ਸਮ ਸਾਰਾ^੧।
 ਨਿਕਟ ਪਾਂਵਟੇ ਕੇ ਚਲਿ ਗਏ।
 ਕੋਸ ਦੋਇ ਤ੍ਰੈ ਉਤਰਤਿ ਭਏ ॥ ੨੧ ॥
 ਸੰਧਯਾ ਸਮੈ ਟਿਕਯੋ ਜਬਿ ਡੇਰਾ।
 ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਤਿਸ ਬੇਰਾ^੨।

^੧ਬਿਖੜਾ ਤੇ ਪੱਧਰਾ ਸਾਰਾ।

^੨ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪਾਉਂਟੇ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲੋਂ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਹੈ ਪਰ ਫੌਜਾਂ ਸਹਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਤੇ ਦੁਰਗ ਰਚੇ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਭਾਵੇਂ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ।

-ਪੰਥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ ਜਿਸ ਬਲ ਗਵਨੁ।

ਉਤਰੇ ਤਹਾਂ ਸਦਲ ਬਲ ਭਵਨੁ॥ ੨੨ ॥

'ਦਲ ਸਹਿਤ ਬਲ ਤੇ ਘਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ)।

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਚਿਤ ਉਪਜੀ ਦੁਚਿਤਾਈ॥

'ਚਿੰਤਾ।

-ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਮ ਉਲੰਘਹਿ ਜਾਈ- ?

ਹੇਤੁ ਮੰਤ੍ਰ॥ ਕੇ ਸਕਲ ਬੁਲਾਏ।

'ਸਲਾਹ ਲਈ।

ਭੀਮਚੰਦ ਢਿਗ ਗਿਰਪਤਿ ਆਏ ॥ ੨੩ ॥

ਇਕ ਗੁਲੇਰੀਆ ਨਾਮ ਗੁਪਾਲ।

ਮੰਡੀਪਤਿ, ਸੁਕੇਤ, ਜਸੁਵਾਲਿ।

ਆਦਿ ਹੰਡੂਲੀ ਜੇਤਿਕ ਸਾਥ।

ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਥਿਰੇ ਵਹਿਰਾ॥ ਗਿਰਨਾਥ

'ਪਾ:-ਬਹੁਰ।

॥ ੨੪ ॥

ਸਭਿ ਕੋ ਕਰਿ ਆਦਰ ਕਹਿਲੂਰੀ।

ਬੋਲਯੋ 'ਇਕ ਚਿੰਤਾ ਵਧਿ ਭੂਰੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੰਗ ਵਿਗਾਰ॥ ਹਮਾਰਾ।

'ਵਿਰੋਧ।

ਭਯੋ ਪ੍ਰਥਮ ਰਣ ਕਜੋਹੂੰ ਟਾਰਾ॥ ੨੫ ॥

'ਕਿਵੇਂ ਨ ਕਿਵੇਂ ਟਾਲਿਆ ਹੈ।

ਪੰਥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਮਹਿ ਤਿਨ ਡੇਰਾ।

ਨੇਰ ਪਰੈ, ਹੁਇ ਹੈ ਭਟ ਭੇਰਾ।

ਉਤਸਵ ਬਯਾਹ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਟਾਰੇ।

ਅਬਿ ਕਿਮ ਉਲੰਘਹਿ ਦਲ ਬਲ ਭਾਰੇ॥

॥ ੨੬ ॥

ਤਬਿ ਜਸੁਵਾਲਿ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ।

ਆਦਿ ਗੁਲੇਰੀ ਅਪਰ ਨਰਿੰਦ।

ਕਹਤਿ 'ਧੀਰ ! ਕਜੋ ਚਿੰਤਾ ਠਾਨੀ।

ਕਿਤਕ ਸੈਨ ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਜਾਨੀ॥

॥ ੨੭ ॥

ਹਮ ਸਗਰੇ ਮਹਿਪਤਿ ਦਲ ਸੰਗ।

ਕਜੋ ਕਰਿ ਟਰਹਿ ਕਰਨਿ ਤੇ ਜੰਗ।

ਅਲਪ ਚਮੂ॥ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਮਾਨੈਂ।

'ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ) ਥੋੜੀ ਫੌਜ ਤੋਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਟਪਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੌਜ ਬਹੁਤ ਸੀ।

ਨਿਜ ਬਲ ਤੇ ਆਗੈ ਪ੍ਰਸਥਾਨੈਂ ॥ ੨੮ ॥

ਅਬਿ ਤੁਮ ਪੂਰਬ ਪਠਹੁ ਵਜ਼ੀਰ।

ਜਾਨਹਿ ਭੇਦ ਜਿਤਿਕ ਭਟ ਭੀਰ।

ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਕੋ ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਵੈ।
-ਦਿਹੁ ਮਗ ਨਤੁ ਡੇਰਾ ਲੁਟਿ ਜਾਵੈ-'
॥ ੨੯ ॥

ਭੀਮਚੰਦ ਸੁਨਿ ਰਾਜਨਿ ਬਾਨੀ।
ਨਿਜ ਉਤਸਵ ਲਖਿ ਤਿਨਹੁ ਬਖਾਨੀ।
'ਰਣ ਕਰਿਬੇ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਆਛੀ।
ਸ਼ਾਦੀ ਸੈਲਪਤਿਨਿ ਘਰ ਬਾਛੀ ॥ ੩੦ ॥
ਪਰੇ ਜੰਗ ਹੁਇ ਮਾਰਨ ਮਰਨੋ।
ਭਏ ਸ਼ੋਕ ਆਨੰਦ ਹੁਇ ਹਰਨੋ।

'ਨਾਸ਼।

ਨਿਸਚੈ ਲਰਜੋ ਚਹੈ ਇਕ ਬਾਰੀ।
ਸੁਤ ਸ਼ਾਦੀ ਤੇ ਲਖਹੁ ਪਿਛਾਰੀ ॥ ੩੧ ॥
ਯਾਂ ਤੇ ਕਰਜੋ ਪ੍ਰਥਮ ਮੈਂ ਟਾਰਾ।
ਏਵ ਮਤੋ ਉਰ ਜਾਨਿ ਹਮਾਰਾ।
ਅਬਿ ਤੋ ਬਿਨੈ ਕਰਨਿ ਹੀ ਬਨੈ।
ਜਿਸ ਤੇ ਜਾਨਹਿ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਨੈ ॥ ੩੨ ॥

ਅਪਰ ਥਾਨ ਕੋ ਪੰਥ ਨ ਨੇਰੇ।
ਜੇ ਕੋ ਅਹੈ ਪਰਤਿ ਬਡ ਫੇਰੇ।
ਤਿਤ ਕੋ ਗਮਨਤਿ ਸਾਹਾ ਟਰੈ।
ਪੀਛੇ ਪਹੁੰਚਿ ਕਹਾਂ ਤਬਿ ਕਰੈ ॥ ੩੩ ॥

'ਫੇਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਰਾਹ ਲੰਮਾ ਹੈ।

ਬਡੋ ਬਿਰਸ ਉਤਸਵ ਮਹਿ ਪਰਿਹੀ।
ਜੇ ਬਿਰੋਧ ਅਬਿ ਗੁਰ ਸੰਗ ਧਰਿਹੀ।
ਰਾਜ ਘਾਟ ਪਰ ਕੀਨਸਿ ਡੇਰਾ।

'ਵਡੇ ਘਾਟ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਡੇਰਾ ਹੈ।

ਆਪ ਸੂਰਮਾ ਬਲੀ ਬਡੇਰਾ ॥ ੩੪ ॥
ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕੀ ਹੁਇ ਹੈ ਤਕਰਾਈ।
ਬਲ ਤੇ ਕਜੋਂ ਹੂੰ ਦੇਹਿ ਨ ਜਾਈ।
ਸੁਮਤਿ ਬਿਚਾਰ ਕਰਹੁ ਛਲ ਐਸੇ।
ਇਸੀ ਪੰਥ ਮਹਿ ਗਮਨੈਂ ਜੈਸੇ ॥ ੩੫ ॥

ਸਾਥ ਸਾਮਤਾ' ਨੀਕੀ ਬਾਤ।

'ਸੁਲਹ ਨਾਲ।

ਸੁਖ ਸੋਂ ਪਹੁੰਚੈ ਸਕਲ ਬਰਾਤ।'
ਭੀਮਚੰਦ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਾਨੀ।
ਕਰਿ ਲਗਿ ਗਰਬਾ' ਨ੍ਰਿਪਤ ਸਭਿ ਮਾਨੀ।
॥ ੩੬ ॥

'ਹੰਕਾਰ ਕਰਨ ਲਗੇ (ਪਰ) ਸਾਰੇ ਰਾਜਿਆਂ ਮੰਨ ਲਈ।
'ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕਰਿ ਲਗਿ' ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਪਾਠ 'ਕਰਿ ਲਘੁ'
ਹੋਣਾ ਹੈ, ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਲਮ-ਉਕਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

'ਕਰਿ ਲਘੁ ਗਰਬ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਆਪਣੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ। ਇਹ ਅਰਥ ਅੰਕ ੪੧ ਤੋਂ ਸਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਠੋ ਵਜੀਰ ਕਰਨਿ ਕੋ ਬਿਨਤੀ।
ਪੀਛੇ ਲਰਹਿੰ ਕੀਨਿ ਮਿਲਿ ਗਿਨਤੀ।
ਛਲ੍ਹੇ ਚਹੈਂ ਸਰਬੱਗਨ ਮਤਿ ਕੋ।
ਬਲ ਚਾਤੁਰਤਾ ਲਖਿ ਨਿਜ ਮਤਿ ਕੋ
॥ ੩੭ ॥

'ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਸਰਬੱਗਜ਼ ਹੈ।

ਭਾਵ ਹੀਨ ਮਤਿਮੰਦ ਪਹਾਰੀ।
ਕਿਨਹੁ ਨ ਨੀਕੀ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੀ।
ਸੁਮਤਿਵੰਤਿ ਨਿਜ ਸਚਿਵ ਬੁਲਾਯੋ।
ਸਾਦਰ ਸਭਿਨਿ ਬੀਚ ਬੈਠਾਯੋ ॥ ੩੮ ॥
ਨਿਜ ਆਸ਼ੈ ਸਗਰੋ ਸਮੁਝਾਵਾ।

'ਜੰਗ।

'ਨਹੀਂ ਚਹੈਂ ਹਮ ਸੰਘਰ' ਪਾਵਾ।
ਜੌਂ ਕੌਂ ਕਰਿ ਮਾਰਗ ਇਹ ਲੈਨਾ।
ਸਾਚ ਝੂਠ ਹਿਤ ਚਹਿ ਕਰਿ ਦੇਨਾ।
॥ ੩੯ ॥

'ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਸੱਚ ਝੂਠ ਬੀ ਚਾਹੇ ਕਹਿ ਦੇਣਾ।

ਬਾਤਨ ਸੋਂ ਰਿਝਾਇ ਗੁਰ ਲੀਜੈ।
ਇਤ ਕੇ ਬਿਨੈ ਬਾਕ ਕਹਿ ਦੀਜੈ।
ਜੇ ਦਾਨਾਇ ਜਗਤ ਮਹਿ ਅਗਰੇ।
ਬਿਬਸ ਲਖਹਿੰ ਕਾਰਜ ਕਛੁ ਬਿਗਰੇ।
॥ ੪੦ ॥

'ਚਤੁਰ। (ਅ) ਜੋ ਅੱਗੇ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ।

'ਕੁਛ ਕਾਰਜ ਵਿਗੜਨ ਦੀ ਲਚਾਰੀ ਨੂੰ ਜਦ ਲਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ.....।

ਅਲਪ ਬਨਹਿੰ^੧, ਸੁਧਰਹਿੰ^੨ ਜਿਸ ਰੀਤਿ।
ਠਾਨਹਿੰ ਤਿਮ ਹੀ ਤੂਰਨ ਨੀਤਿ।
ਕੌਂਹੂੰ^੩ ਲਘੁ ਸੋ ਹੋਇ ਨ ਜਾਈ।

'ਨੀਵੇਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ^੧ਕਾਰਜ)

'ਜੋ ਵਡਾ ਹੈ) ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਬੀ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

^੩ਪਾ:-ਤੂੰ।

ਸਯਾਨੇ ਜਾਨਹਿੰ ਤਿਹ ਅਧਿਕਾਈ।
॥ ੪੧ ॥

ਭੀਮਚੰਦ ਜਬਿ ਐਸੇ ਕਹਯੋ।
ਅਪਰ ਗਰਿੰਦਨ ਸੋ ਨਹਿ ਸਹਯੋ।

'ਭਾਵ ਪਿੱਛੇ ਕਹੀ ਗਲ।

'ਕੌਂ ਸਭਿ ਕੀ ਤੁਮ ਲਘੁਤਾ ਕਰੋ?
ਬੁਧਿ, ਬਲ, ਦਲ ਕੋ ਦੀਰਘ ਧਰੋ'
॥ ੪੨ ॥

'ਸੁਨਹੁ ਵਜੀਰ ! ਆਪਨੋ ਜੋਰ।

ਕਹੋ ਸਕਲ ਨ੍ਰਿਪ ਦਲ ਕੋ ਜ਼ੋਰ।

-ਤਜਿ ਮਗ ਕੋ ਅਬਿ ਕਰੋ ਕਿਨਾਰਾ।

ਮਿਲਹਿ ਸੈਨ ਤਬਿ ਹੋਇ ਬਿਗਾਰਾ

॥ ੪੩ ॥

ਅਸ ਨਹਿ ਬਨਹਿ ਜਾਇ ਲੁਟਿ ਡੇਰਾ।

ਯਾ ਤੇ ਸੁਧਿ ਕਰਿਬੇ ਮੁਝ ਪ੍ਰੇਰਾ-।

ਇਤਯਾਦਿਕ ਨਿਜ ਓਜ ਜਨਾਵਹੁ।

ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਤੇ ਗੁਰ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਵਹੁ

॥ ੪੪ ॥

ਭੀਮਚੰਦ ਸੁਨਿ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨੀ।

'ਪ੍ਰਥਮ ਕਟਕ' ਨਹਿ ਭਾਖਹੁ ਬਾਨੀ।

¹ਕੌੜੀ।

ਸਹਿਤ ਸ਼ਾਮਤਾ ਜੇ ਮਗ ਦੇਹਿ।

¹ਸੁਲਹ ਨਾਲ।

ਇਸ ਤੇ ਆਛੀ ਬਾਤ ਨ ਕੇਹ' ॥ ੪੫ ॥

¹ਕੋਈ।

ਜੇ ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ ਪੁਨ ਕਹਿ ਦੀਜੈ।

ਜੌਂ ਕੌਂ ਛਲ ਬਲ ਕਰਿ ਮਗ ਲੀਜੈ।

ਸੁਮਤ ਵਜ਼ੀਰ ਜਾਨਿ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ।

¹ਮਤਲਬ, ਤਾਤਪਰਯ।

'ਰਣ ਨ ਕਰਹੁ' ਸਭਿ ਕੋ ਸਮੁਝਾਯ

॥ ੪੬ ॥

ਆਪ ਚਲਨਿ ਕੋ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ।

ਸੰਗ ਸੁਭਟ ਲੇ ਖੋੜਸਚਾਰੀ।

¹ਵੀਹ ਕੁ।

ਡੇਰਾ ਕਰਿ ਮੁਕਾਮ ਤਿਸ ਥਾਨ।

ਇਕ ਵਜ਼ੀਰ ਠਾਨੌਂ ਪ੍ਰਸਥਾਨ' ॥ ੪੭ ॥

¹ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਨੇ) ਉਥੇ ਡੇਰਾ ਕਰਕੇ ਟਿਕਾਉ ਕੀਤਾ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਗ੍ਰੰਥਿਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕਾਦਸ਼ਮੇ

ਅੰਸੂ ॥ ੧੧ ॥

੧੨. [ਰਾਜੇ ਦਾ ਵਜ਼ੀਰ ਰਾਹ ਲੈਣ ਆਇਆ]

੧੧<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੩

ਦੋਹਰਾ:

ਨ੍ਰਿਭੈ ਹੋਇ ਹਿਤ ਸਾਮ ਕੇ, ਗੁਰ ਢਿਗ ਚਢ੍ਹੇ ਵਜ਼ੀਰ।
ਭੀਮਚੰਦ ਚਿਤ ਚਟਪਟੀ^੧, ਬਡੀ ਚਿੰਤ ਨਹਿ ਧੀਰ ॥ ੧ ॥

^੧ਉਚਿਤ ਚਿੰਤੀ।

ਚੌਪਈ:

-ਕਲਗੀਧਰ ਬਡ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪੀ।
ਨਹੀਂ ਨੂਨਤਾ^੧ ਸਹਿੰ ਕਦਾਪੀ।
ਕਿਮ ਹੈ ਹੈ^੧, ਕਿਮ ਉਲੰਘਹਿ ਆਗੇ?
ਮਹਾਂ ਬਿਘਨ ਹੁਇ ਜੇ ਰਣ ਜਾਗੇ ॥ ੨ ॥

^੧ਛੁਟਿਆਈ।^੧ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਗਿਰਪਤਿ ਮੇਲ ਬਿਖੈ ਗਨ ਆਏ।
ਹਟਹਿ ਕੁਸ਼ਲ ਸੋਂ ਨਰ ਸਮੁਦਾਏ।
ਗਾਵਹਿ ਗੀਤ ਉਛਾਹਿ ਬਿਸਾਲਾ।
ਕਰਿਬੇ ਜੰਗ ਸ਼ੋਕ ਕੀ ਸਾਲਾ^੧ ॥ ੩ ॥

^੧ਸ਼ੋਕ ਦਾ ਘਰ ਹੈ।

ਨਿਜ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਟਿਕੈਂ ਪਹਾਰੀ।
ਆਇ ਵਜ਼ੀਰ ਤੇ ਠਾਨਹਿ ਤਜਾਰੀ-।
ਇਮ ਪ੍ਰਤੀਖਨਾ ਧਰਿ ਟਿਕ ਰਹੇ।

'ਗੁਰ ਕਬਿ ਮਿਲਹਿ' ਪਰਸਪਰ ਰਹੇ
॥ ੪ ॥

^੧ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਦੇ ਮਿਲਾਪ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ (ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੈ)।
(ਅ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਦ ਮਿਲਣਾ ਹੈ?

ਉਤ ਕਲਗੀਧਰ ਲਗੇ ਦਿਵਾਨ।
ਬੈਠੇ ਸ਼ੋਭਤਿ ਇੰਦ੍ਰ ਸਮਾਨ।
ਸੁਧਿ ਪਹੁੰਚੀ ਗਿਰਰਾਜਨਿ ਕੇਰੀ।
'ਬਜਾਹ ਬਰਾਤਿ ਬਟੋਰਿ ਬਡੇਰੀ ॥ ੫ ॥
ਪਰਜੋ ਸਮੀਪ ਆਨਿ ਕਰਿ ਡੇਰਾ।
ਗਜ ਬਾਜੀ ਗਨ ਸੁਭਟਨਿ ਕੇਰਾ।
ਇਸ ਹੀ ਪੰਥ ਉਲੰਘ੍ਹੇ ਚਹੈਂ।
ਦਲ ਬਹੁ ਸੰਗ ਨ੍ਰਿਭੈ ਉਰ ਅਹੈਂ ॥ ੬ ॥

ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਬਹੁ ਬਲ ਭਰਿ ਕੈ।
'ਕਿਹ ਦੁਇ ਸੀਸ ਉਲੰਘਹਿ ਅਰਿ ਕੈ'।

^੧ਕਿਸ ਦੇ ਦੋ ਸਿਰ ਹਨ ਕਿ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਲੰਘੇਗਾ?

ਤਜੋਂ ਧਨੁਖ ਤੇ ਬਾਨ ਕਰਾਰੇ।
ਗਿਰਹਿ ਖੇਤ ਰਣ ਜਥਾ ਮੁਨਾਰੇ ॥ ੭ ॥
ਸੁਪਤਹਿ ਬਡੀ ਨੀਂਦ ਮਹਿ ਜੋਧਾ^੧।

^੧ਭਾਵ ਮਰਨਗੇ।

ਕੁਲਸਨਿ ਵਾਰਨਿ ਸਮ ਹੁਇ ਰੋਧਾ।

'ਬੱਜਰ ਦੇ (ਬਾਰ-) ਤਖਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੋ ਕੇ ਰੋਕਾਂਗੇ।
[ਸੰਸ: , ਕੁਲਿਸ = ਵੱਜ਼] (ਅ) ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁੱਧ
ਪਾਠ 'ਕੁਲਿਸ ਕਿਵਾਰਨ' ਸੀ।

ਕਰਹਿ ਮਾਰ ਖੜਗਨਿ ਕੀ ਐਸੇ।

'ਬਣ ਦੇ ਖ਼ਿੱਛਾਂ ਨੂੰ ਤਰਖਾਣ ਵਾਂਗ।

ਤਰੁ ਕਾਨਨ ਕੋ ਖਾਤੀ ਜੈਸੇ। ॥ ੮ ॥

ਇਕ ਸੁਤ ਬਜਾਹ ਹੇਤ ਕੋ ਆਏ।

'ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਬਜਾਹ ਰੂਹਾਂ (ਨਾਲ) ਰਚ ਦਿਆਂਗੇ।

ਰਚਹਿ ਬਜਾਹ ਹੂਰਨਿ ਸਮੁਦਾਏ।

ਚੁੰਡ ਮੁੰਡ ਰਨ ਬਿਖੈ ਬਿਥਾਰੋਂ।

'ਲਹੂ ਦਾ ਚਿੱਕੜ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।

ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਪੰਕ ਧਰਾ ਕਰਿ ਡਾਰੋਂ। ॥ ੯ ॥

ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਗੁਰ ਨਿਕਟ ਬ੍ਰਿਤੰਤਾ।

ਤਜਾਰ ਸੁਭਟ ਕੀਨੇ ਭਗਵੰਤਾ।

ਸਨੱਧ ਬੱਧ ਪੰਚ ਸੈ ਗਾਢੇ।

'ਕੋਹ ਭਰ ਅੱਗੇ।

ਕੋਸ ਅਗਾਰੀ। ਕੀਨਸਿ ਠਾਂਢੇ ॥ ੧੦ ॥

'ਰਾਜੇ।

'ਜਬਿ ਅਵਨੀਪ। ਸਮੀਪ ਬਿਲੋਕਹੁ।

'ਤੁਹਾਡਾ' ਜੰਗ (ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ) ਮਚਦੇ ਸਾਰ (ਇਧਰੋਂ
ਬਾਕੀ ਦਾ) ਸਾਰਾ ਦਲ ਚੜ੍ਹ ਆਵੇਗਾ (ਫਿਰ ਰਲ ਕੇ)
ਸਾਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਲਵਾਂਗੇ, ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਜੰਗ ਮਚਾਕੇ।
[ਆ = ਸਰਬ ਓਰ ਤੇ। ਯੁਧ = ਜੰਗ]। (ਅ) ਆਯੁਧ
ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ
ਲਵਾਂਗੇ।

ਛੋਰਿ ਸ਼ਲਖ ਤਬਿ ਤਿਸ ਥਲ ਰੋਕਹੁ।

ਮਚੈ ਜੰਗ ਸਭਿ ਦਲ ਚਢਿ ਆਵਹਿ।

ਹਤਹਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਗਨ ਆਯੁਧ ਪਾਵਹਿ।

॥ ੧੧ ॥

ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਵਜ਼ੀਰ ਚਲਿ ਆਯੋ।

'ਸਨੱਧ ਬੱਧ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ।

ਸੁਭਟ ਸਨੱਧਨਿ ਕੋ ਦਰਸਾਯੋ।

ਭਯ ਜੁਤਿ ਹੋਇ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨਾ।

'ਸੁਲਹ ਵਾਸਤੇ ਮੇਰਾ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ) ਜਾਣਾ ਹੈ।

'ਕਰਨਿ ਸਾਮ ਹਿਤ ਚਲਨਿ' ਬਖਾਨਾ

॥ ੧੨ ॥

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਮੈਂ ਜਾਨਾ।

'ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਦੀ ਨਿਧੀ ਭਾਵ ਅਤਿ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਵਾਲਿਆਂ
ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ।

ਪਠਯੋ ਗਿਰਿੰਦ੍ਰਨਿ ਨੰਮ੍ਰ ਨਿਧਾਨਾ।'

'ਭੀੜ।

ਇਮ ਕਹਿ ਉਲੰਘਯੋ ਸੁਭਟਨਿ ਠਟ। ਕੋ।

'ਕਪਟ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਣਾ।

ਗਿਨੈ ਗਨੀ -ਨਹਿ ਪੁਜਹਿ ਕਪਟ ਕੋ।-

॥ ੧੩ ॥

ਸਿੰਘ ਪੌਰ ਬੀਰਨ ਜੁਤਿ ਜੋਵਾ।
 ਉਤਰਿ ਤੁਰੰਗ ਕਰਿ ਨਮੋ ਖਰੋਵਾ।
 ਦੁਾਰਪਾਲ ਸੰਗ ਸਕਲ ਸੁਨਾਵਾ।
 'ਬ੍ਰਿੰਦ ਗਿਰਿੰਦ੍ਰਨਿ ਮੋਹਿ ਪਠਾਵਾ ॥ ੧੪ ॥
 ਮਹਾਰਾਜ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸਾਥ।
 ਕਹੁ ਸੁਧ ਜਾਇ ਸਕਲ ਇਹ ਗਾਥ।
 -ਬਹੁ ਗਿਰਧਾਰ ਬਰਾਤ ਬਟੋਰੀ।
 ਡੇਰਾ ਪਰਜੋ ਨਿਕਟ ਇਤ ਓਰੀ-'

॥ ੧੫ ॥

ਸੁਨਿ ਇਮ ਅੰਤਰ ਤੂਰਨ ਗਯੋ।
 'ਦੈ ਕਰ ਜੋਰਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਭਯੋ।
 ਭੀਮਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿ ਗਿਰੇਸ਼।
 ਨਿਕਟ ਸਿਵਰ ਕੋ ਘਾਲਿ ਅਸ਼ੇਸ਼। 'ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ।

॥ ੧੬ ॥

ਪਠਜੋ ਵਜ਼ੀਰ ਪੌਰ ਪਰ ਖਰਜੋ।
 ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਲਾਲਸ ਉਰ ਧਰਜੋ।
 ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਤਬਹਿ ਹਕਾਰਨਿ ਕੀਨੋ।
 'ਆਨਹੁੰ ਸਭਾ ਤਿਸਹਿ' ਕਹਿ ਦੀਨੋ

॥ ੧੭ ॥

ਤਤਛਿਨ ਦੁਾਰਪਾਲ ਨਿਜ ਸਾਥ।
 ਲੇ ਕਰਿ ਗਮਨਜੋਂ ਨਿਕਟ ਸੁ ਨਾਥ।
 ਸੁਰ ਸਮਾਨ ਸਭਿ ਸਭਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਿ।
 ਬੀਚ ਬਿਰਾਜਹਿ ਰੁਚਿਰ ਸਿੰਘਾਸਨ

॥ ੧੮ ॥

ਤਿਸ ਪਰ ਇੰਦ੍ਰ ਮਨਿੰਦ ਸੁਹਾਏ।
 ਕਲਗੀ ਤੁੰਗ ਸ਼ੋਭ ਅਧਿਕਾਏ।
 ਖਰ ਖਪਰਾ' ਇਕ ਕਰ ਮਹਿ ਧਾਰੈਂ। 'ਤਿੱਖਾ ਬਾਣ।
 ਬਾਰਹਿ ਬਾਰ ਭ੍ਰਮਾਇ ਨਿਹਾਰੈਂ ॥ ੧੯ ॥

ਧਨੁਖ ਕਠੋਰ ਅਗਾਰੀ ਧਰਜੋ।
 ਆਵਤਿ ਨ੍ਰਿਪਤ ਵਕੀਲ ਨਿਹਰਜੋ।
 ਨੰਮ੍ਰੀ ਬਨਤਿ ਹਾਥ ਜੁਗ ਜੋਰੇ।
 ਪਹੁੰਚਜੋ ਜਬਿ ਹੀ ਜਾਇ ਨਿਹੋਰੇ ॥ ੨੦ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੰਦ ਮੰਦ ਮੁਸਕਾਨੇ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰਿ ਗੁਰਦੇਵ ਬਖਾਨੇ।
'ਆਵਹੁ ਰਾਜੇ ਦਿਯਾ ਵਜ਼ੀਰਾ !
ਚਿਰੰਕਾਲ ਮਹਿ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤੀਰਾ?'

॥ ੨੧ ॥

ਸੁਨਤਿ ਸੀਸ ਤੇ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ।
ਆਇਸੁ ਪਾਇ ਬੈਠਿ ਅਗਵਾਨੀ।
'ਕਹੁ ਨਿਜ ਰਾਜੇ ਕੇਰ ਬ੍ਰਿਤੰਤ।
ਕਿਮ ਤੋ ਕਹੁ ਕਹਿ ਪਠਯੋ ਮਤੰਤ?'

॥ ੨੨ ॥

ਸੁਨਿ ਵਜ਼ੀਰ ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਬੋਲਾ।
'ਜਾਨ ਆਪ ਕੋ ਅਪਨੋ ਓਲਾ'।
ਨਮੋ ਠਾਨਿ ਬਹੁ ਕਰੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਸੋਢੀ ਕੁਲ ਅਵਿਤੰਸਾ ॥ ੨੩ ॥
ਜਬਿ ਕੇ ਤੁਮ ਇਤ ਕੋ ਚਲਿ ਆਏ।
ਕਈ ਬਾਰ ਸਿਮਰਤ ਪਛੁਤਾਏ'।

'ਜਾਣਿਆਂ ਹੈ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਸਰਾ'।

'ਇਥੋਂ ਅੱਗੋਂ ਕੋਈ ਤੁਕ (ਯਾਂ ਤੁਕਾਂ) ਰਹੀ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਵਿੱਚ ਇਹੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ, ਉਥੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ 'ਅਬ ਚਲੀਐ ਤਵਨੇ ਸਭ ਥਾਨਾ'। ਆਨੰਦ ਪੁਰੇ ਬਿਮਲ ਅਸਥਾਨ'। ਇਥੇ ਉਪਰਲਾ ਭਾਵ ਰਹਿ ਗਿਆ ਇਸ ਗਲ ਤੋਂ ਸਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗੇ ਅੰਕ ੨੬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸੇ ਗਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰ ਬਿ: ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਸੂ: ਪ੍ਰ: ਵਿਚ ਨਹੀਂ।

ਅਬਿ ਨਰਿੰਦਰ ਹਿਤ ਨੰਦਨ ਬਯਾਹੂ।
ਬ੍ਰਿੰਦ ਗਿਰਿੰਦ੍ਰਨਿ ਮੇਲ ਉਛਾਹੂ ॥ ੨੪ ॥
ਚਢਿ ਕਹਿਲੂਰ ਤਯਾਗ ਕਰਿ ਆਏ।
ਬਡੀ ਬਰਾਤ ਬਟੋਰਨ ਲਯਾਏ'।

^੧ 'ਕਹੋ ਵਜ਼ੀਰ ਗਿਰੇਸ਼ਨ ਐਸੇ^੨।

-ਜੇ ਬਲ ਕੋ ਮਦ ਹੈ ਉਰ ਕੈਸੇ' ॥ ੨੫ ॥
ਤੋ ਬਿਨ ਸੰਕ ਸਮੁਖ ਚਲਿ ਆਵੇ।
ਹਮ ਦਿਸ਼ ਤੇ ਨਹਿੰ ਦੇਰ ਲਗਾਵੇ।
'ਪਹੁੰਚਨਿ ਤੈਂ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕਹਯੋ।

'ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ')। ^੨ਹੇ ਵਜ਼ੀਰ! ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਐਉਂ ਕਹੁ:-

'ਜੇ ਬਲ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੀ ਹੈ।

'ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਅਨੰਦਪੁਰ ਚਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੋਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ) ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ (ਮੁੜ ਕੇ) ਚਲ ਪਹੁੰਚੋ ਐਉਂ (ਜਾਣਾ) ਸਾਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਵੈਰੀ

ਨੂੰ ਜਿਤਾਂਗੇ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਚਲਾਂਗੇ।

ਇਸ ਬਿਧਿ ਹਮ ਨੇ ਨੀਕ ਨ ਲਹਯੋ

॥੨੬॥

ਬਿਜੈ ਕਰੈਂਗੇ ਪੂਰਬ ਅਰਿ ਕੋ।

ਪੁਨ ਗਮਨਹਿੰਗੇ ਆਪਨ ਪੁਰਿ ਕੋ^੧।

ਦਗੇ ਬਾਜ਼ ਕੀ ਗੈਲ ਨ ਜਾਵੈਂ।

ਕਹੈਂ ਅਪਰ ਮੁਖ, ਅਪਰ ਕਮਾਵੈਂ^੧। 'ਮੂੰਹੋਂ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹੋਰ ਹਨ।

॥੨੭॥

ਅਪਨੇ ਬਲ ਆਸ਼੍ਰਯ ਹਮ ਰਹੈਂ।

ਜੇ ਨਿਰਬਲ ਤੇ ਪਰ^੨ ਕੋ ਲਹੈਂ^੧।

^੧ਨਿਰਬਲ ਓਹ ਹਨ ਜੋ ਦੂਜੇ ਦਾ (ਆਸਰਾ) ਤੱਕਦੇ ਹਨ।

^੨ਪਾ:-ਪਦ।

ਉਛਲਤਿ ਮਮ ਤਰਕਸ਼ ਕੇ ਤੀਰ।

ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਹਿ ਤੂਰਨ ਰਿਪੁਨਿ ਸਰੀਰ

॥੨੮॥

ਜਜੋਂ ਬਲਮੀਕ ਬਿਖੈ ਅਹਿ ਬਰੈਂ^੧।

^੧ਜਿਉਂ ਖੁੱਡਾਂ ਵਿਚ ਸਪ ਵੜਦੇ ਹਨ (ਇਉਂ)।

ਡਸੈਂ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਕੋ^੧ ਤਤਛਿਨ ਮਰੈਂ।

^੧ਵੈਰੀ (ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਧਸ ਕੇ) ਡਸਣਗੇ।

ਗਿਰਪਤਿ ਹਿਤ ਬਰਾਤ ਪਹੁਨਾਈ^੧।

^੧ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ।

ਲਖਿ ਆਗਮਨ ਸੁਧਾਰਿ ਬਨਾਈ

॥੨੯॥

ਢਾਲ ਬਿਸਾਲ ਥਾਲ ਕਰਿ ਆਗੇ।

ਘੇਵਰ ਖੜਗ ਦੇਉਂ ਤਨ ਖਾਂਗੇ^੧।

^੧ਤਨ ਨੂੰ ਚੀਰਨ ਵਾਲੀ ਤਲਵਾਰ ਰੂਪੀ ਘੇਵਰ ਦਿਆਂਗਾ।

(ਅ) ਖਾਂਗੇ = ਖਾਣ ਲਈ। (ੲ) ਖਾਂਗੇ = ਖੱਗ, ਖੜਗ।

ਗਨ ਗੁਲਕਾ ਬਹੁ ਸ਼ੱਕਰਪਾਰੇ।

ਖਪਰੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਜਲੇਬ ਉਤਾਰੇ ॥੩੦॥

ਸੂਰ ਸਮੂਹ ਪਰੋਸਨ ਹਾਰੇ।

ਤ੍ਰਿਪਤਾਵਹਿ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕਰਾਰੇ^੧।

^੧ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੜੇ।

ਰਖਹੁ ਬੀਰਤਾ ਛੁਧਾ^੧ ਜਿ ਮਨ ਮੈਂ।

^੧ਸੂਰਮੱਤਣ ਰੂਪੀ ਭੁੱਖ।

ਬਿਨਾ ਬਿਲਮ ਪਹੁੰਚਹੁ ਅਬਿ ਰਨ ਮੈਂ

॥੩੧॥

ਨਾਤੁਰ ਗੀਦੀ ਮੂਢ ਗਵਾਰੇ।

ਅਪਰ ਪੰਥ ਕੋ ਦੇਖਿ ਸਿਧਾਰੇ।

ਸੁਨਹੁ ਵਜ਼ੀਰ ! ਜਥਾ ਹਮ ਕਰਨੀ।

ਸਭਿ ਨਿਸ਼ਕਪਟ ਤੋਹਿ ਢਿਗ ਬਰਨੀ

॥ ੩੨ ॥

ਚਹੋ ਜੰਗ ਤੋਂ ਇਤ ਚਲਿ ਆਵੇ।
ਬਹੁ ਦਿਵਸਨਿ ਕੋ ਛੋਭ ਮਿਟਾਵੇ।
ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਜਬਿ ਸਾਫ ਬਖਾਨੀ।
ਨਹਿ ਕਹਿ ਸਕਯੋ ਦੂਤ ਕਛੁ ਬਾਨੀ

॥ ੩੩ ॥

ਤਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰਿ ਬੈਠਯੋ ਰਹਯੋ।
-ਘਟ ਘਟ ਕੋ ਗਯਾਤਾ ਪ੍ਰਭੁ- ਲਹਯੋ।
-ਕਪਟ ਗਿਰਿੰਦ੍ਰਨਿ ਕੋ ਮਨ ਜਾਨਾਂ।

ਕਿਮ ਸਹਿ ਸਕਹਿ ਆਪਨੀ ਹਾਨਾ^੧-

^੧ਤੇ ਸੋਚਣ ਲਗਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ) ਆਪਣੀ ਹਾਨੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

॥ ੩੪ ॥

ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਬਿਚਾਰਿ ਮਨ ਮਾਂਹੀ।
ਨਿਸ਼ਚੈ ਲਖੀ ਪੰਥ ਦੈ ਨਾਂਹੀ।
ਜੁਗ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨੀ।
ਉਠਿ ਚਹਿ ਗਮਨਯੋ ਚਿੰਤ ਮਹਾਨੀ

^੧ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ।

॥ ੩੫ ॥

ਸਰਬ ਸਭਾ ਕੋ ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਮੋਂ।
ਨਿਕਸਿ ਦ੍ਵਾਰ ਹਯ ਚਢਿ ਤਿਹ ਸਮੋਂ।
ਜਹਿ ਕਹਿ ਬੀਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਰ ਹੇਰੇ।
ਪਿਖੇ ਪਠਾਨਨਿ ਕੇ ਬਹੁ ਡੇਰੇ ॥ ੩੬ ॥

ਆਯੁਧ ਅਧਿਕ ਮੋਲ ਕੇ ਧਰੈਂ।

ਚਪਲ ਬਲੀ ਹਯ ਉਪਰ ਚਰੈਂ।

ਸਿੱਖ ਸੁਭਟ ਸਮੁਦਾਇ ਸਿਵਰ ਮੈਂ।

ਜਥਾ ਸ਼ੇਰ ਕਾਨਨ ਗਿਰਵਰ ਮੈਂ^੧ ॥ ੩੭ ॥

^੧ਪਹਾੜੀ ਜੰਗਲ ਵਿਚ।

ਤੁਰੰਗ ਤਬੇਲੇ ਬਿਤ ਗਨ ਲੈਨ^੧।

^੧ਕਤਾਰ, ਲਾਰ [ਅੰ:, ਲਾਈਨ Line]।

ਅਨਿਕ ਦੇਸ਼ ਕੇ ਭਟ ਬਿਨ ਚੈਨ^੧।

^੧ਪਾ:-ਬਿਤ ਹੈਨ।

ਨਾਨਾ ਰੀਤਿ ਦਿਪਤ ਹੱਥਯਾਰੰ।

ਹੇਰਤਿ ਹਹਿਰ^੧ ਹਿਰਾਨ ਬਿਚਾਰੰ^੨

^੧ਕੰਬਿਆ। ^੨ਹੈਰਾਨ ਹੋਕੇ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ।

॥ ੩੮ ॥

-ਦੁਰਗ ਮਹਾਂ ਦਿਢ ਦੀਰਘ ਦਿਪੈ।

ਥਲ ਥਲ ਬਿਰੇ ਸੁਚੇਤੀ ਥਪੈਂ^੧।

^੧ਸੁਚੇਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਸਯੋ ਨਗਰ ਬਹੁ ਬਿਚਰਤਿ ਮਾਨਵ।

ਨਿਜ ਬਿਵਹਾਰ ਕਰਤਿ ਹਿਤ ਠਾਨਵ^੧ - 'ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ।

॥ ੩੯ ॥

ਨਿਕਸਿ ਵਹਿਰ ਗਮਨਜੋਂ ਲਘੁ ਦੂਰੀ^੧।

'ਬੇੜੀ ਦੂਰ ਤਕ।

ਉਪਬਨ^੧ ਪਿਖਜੋ ਰਚਨ ਜਿਸ ਰੂਰੀ।

'ਬਾਗ।

ਨਾਨਾ ਜਾਤਿ ਤਰੋਵਰੁ ਖਰੇ।

ਸੁਮਨਸ ਖਰੇ ਸੁਭਨ ਖਗ ਰਰੇ^੧ ॥ ੪੦ ॥

'ਫੁਲਾਂ (ਦੇ ਬੂਟੇ) ਖੜੇ ਹਨ (ਤੇ) ਸ਼ੋਭਦੇ ਹਨ ਪੰਛੀ ਚਹਿਕਦੇ।

ਸੰਗੀ ਮਨੁਖਨਿ ਸੰਗ ਬਖਾਨਾ।

'ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੁਮ ਪਿਖਹੁ ਮਹਾਨਾ।

ਚਢਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਤੇ ਇਤ ਆਏ।

ਗਿਰ ਕਾਨਨ ਮਹਿ ਨਗਰ ਬਸਾਏ

॥ ੪੧ ॥

ਥੋਰੇ ਦਿਵਸਨ ਮਹਿ ਅਸ ਰਚਨਾ।

ਨਰਨਿ ਸਮਾਜ ਭਯੋ ਬਡ ਸਚਨਾ^੧।

'ਇਕੱਠਾ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਾਹਿਨੀ ਜਹਿ ਕਹਿ ਛਾਈ^੧।

'ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਜਮਨਾ ਤਟ ਸੁੰਦਰ ਥਾਈ^੧ ॥ ੪੨ ॥

ਇਤਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਕਰਿ ਚਲਿ ਜਾਵਤਿ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਰਤਿ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ।

ਪਹੁੰਚਯੋ ਸੈਲਪਤਿਨਿ ਜਹਿ ਡੇਰਾ।

ਸਭਿਹਿਨਿ ਰਿਦੈ ਸੰਦੇਹ ਬਡੇਰਾ ॥ ੪੩ ॥

-ਕਲਗੀਧਰ ਮਗ ਦੇਹਿ ਕਿ ਨਾਂਹੀ।

ਦਲ ਬਿਸਾਲ ਕੋ ਸੁਨਿ ਡਰਪਾਹੀ^੧ - ।

'ਸਾਡਾ' ਦਲ ਬਹੁਤਾ ਸੁਣਕੇ ਡਰਦੇ ਹਨ (ਕਿ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ)।

ਕੇਤਿਕ ਕਹੈ 'ਗੁਰੂ ਬਰ ਬੀਰ।

ਕਿਮਹੁ ਨ ਉਲੰਘਨਿ ਦੇਹਿ ਬਹੀਰ

॥ ੪੪ ॥

ਨਿਭੈ ਰਹਤਿ ਹੈਂ ਜੇ ਬਡ ਜੋਧਾ।

ਗਿਨਹਿ ਨ ਬਹੁਤ, ਕਰਹਿ ਰਣ ਕ੍ਰੋਧਾ^{੧੨}।

'ਆਪ' ਜੁ ਵੱਡਾ ਜੋਧਾ ਹੈ ਨਿਰਭੈ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, (ਜਦੋਂ) ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਕੇ ਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। (ਅ) ਜੋ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਜੋਧੇ (ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ) ਓਹ (ਡਾਢੇ) ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹਨ, (ਸ਼ੱਕੂਆਂ ਦੀ) ਬੁਝੈਤ ਨੂੰ ਗਿਣਦੇ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਕੁਛ ਸ਼ੈ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। *ਪਾ:-ਰੋਧਾ।

ਪੁਨ ਤਿਨ ਕੋ ਘਰ ਉਪਰ ਮਗ ਕੇ।

ਕਹੇ ਨ੍ਰਿਪਨ ਕੇ ਤਜਹਿ ਨ ਭਗ ਕੇ।^੧ ਨੱਸਕੇ।

॥ ੪੫ ॥

ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀਅਨਿ ਮਹਿ ਅਤਿ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਦੇਗ ਤੇਗ ਕੇ ਧਨੀ ਸੁ ਜੇਸ਼ਟ।^੧

^੧ਬੜੇ।

ਇਤਯਾਦਿਕ ਬੋਲਤਿ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕੈ।

ਮਨੈ ਪਰਬਤੀ ਸੰਸੈ ਧਰਿ ਕੈ॥ ੪੬ ॥

^੧ਪਰਬਤ ਵਾਸੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾ ਧਾਰਕੇ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਮਨੈ ਪਰਬਤੀ = ਪਰਬਤੀ ਮਾਣੂ = ਭਾਵ ਪਹਾੜੀ ਆਦਮੀ।

ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਵਜ਼ੀਰ ਚਲਿ ਆਯੋ।

ਗੁਰ ਬਚ ਸੁਨਿਬੇ ਦਲ ਉਮਡਾਯੋ।

'ਦਿਯੋ ਕਿ ਨਹੀਂ ਪੰਥ ਹਿਤ ਜਾਨੈ'?

^੧ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਰਾਹ।

ਲਰਹਿ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਮੇਲ ਕੋ ਠਾਨੈ?'

॥ ੪੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਵਜ਼ੀਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਵ੍ਯਾਦਸ਼ਮੋ ਅੰਸੂ

॥ ੧੨ ॥

੧੩. [ਕੇਵਲ ਦੂਲਹੁ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ ਲੰਘਣ ਦੀ ਆਗਯਾ ਲੈਣੀ]

੧੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੪

ਦੋਹਰਾ:

ਭੀਮਚੰਦ ਸੁਧਿ ਗੁਰੂ ਕੀ, ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਤੀਖਨ ਚੀਤ।

ਗਮਨਯੋ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਢੁਕਾਉ ਹਿਤ, ਮਿਲਹਿ ਅਨਿਕ ਨ੍ਰਿਪ ਮੀਤਿ। ॥ ੧ ॥

'ਜੋ ਭੀਮਚੰਦ) ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਨੇਕਾਂ ਰਾਜੇ ਮਿੱਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਢੁਕਾਉ ਲਈ।

ਚੌਪਈ:

ਉਤਰਿ ਤੁਰੰਗ ਤਤਕਾਲ ਵਜ਼ੀਰ।

ਪਹੁੰਚਯੋ ਚਲਿ ਗਿਰਪਤਿ ਕੇ ਤੀਰ।

ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਮੁਖ ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਰਾ।

੧ 'ਕਹੋ ਕਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਚਾਰਾ?' ॥ ੨ ॥ 'ਭੀਮਚੰਦ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

ਸੁਨਿ ਮੰਤ੍ਰੀ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਾ।

'ਕਲਗੀਧਰ ਤੁਮਰੋ ਛਲ ਜਾਨਾ।

-ਅਪਨੋ ਅਰਥਾ ਹੇਤੁ ਬਨ ਮੀਤਾ। 'ਅਪਣੇ ਮਤਲਬ।

ਪੁਨ ਤਤਛਿਨ ਹੋਵਤਿ ਬਿਪਰੀਤਾ।- 'ਉਲਟ, ਵਿਰੋਧੀ।

॥ ੩ ॥

ਸਾਹਿਬ ਕਰਾਮਾਤ ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ।

ਕਿਮ ਪੁਜ ਸਕਹਿ ਤਿਨਹੁ ਵਿਗ ਕੂਰਾ।

ਕਹੀ ਜਾਇ ਕਰਿ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੰਸਾ।

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੋਢਿ ਬੰਸ ਅਵਤੰਸਾ ॥ ੪ ॥

ਕਪਟ ਸਮੇਤ ਜਾਨਿ ਨਹਿ ਮਾਨੀ।

ਭਰੀ ਬੀਰ ਰਸ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ।

-ਇਸ ਮਗ ਮਹਿ ਨਹਿ ਉਲੰਘਨ ਦੈ ਹੋਂ।

ਰੋਕਿ ਬਿਲੋਕਤਿ ਸ਼ੋਕ ਉਪੈ ਹੋਂ ॥ ੫ ॥

'ਰੋਕਾਂਗਾ ਤੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸ਼ੋਕ ਉਪਾਦਿਆਂਗਾ, ਭਾਵ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ। (ਅ) (ਜੇ ਰਾਜੇ ਵਲੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਗਲ ਵਿਚ ਰੋਕ =) ਅੜੀ ਵੇਖਾਂਗਾ ਤਾਂ ਸ਼ੋਕ ਉਪਾਵਾਂਗਾ।

ਜੇ ਗਿਰ ਪਤਿਨਿ ਬਿਖੈ ਬਲ ਭਾਰੀ।

ਦਲ ਸਕੇਲ ਚਲਿ ਆਉ ਅਗਾਰੀ।

ਬਿਗਰੇ ਰਹਹੁ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਜਬਿ ਕੇ।

'ਜਦ ਅਨੰਦਪੁਰ (ਸੀ) ਤਦ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ।

ਲਰਿਬੇ ਤਜਾਰ ਅਹੈਂ ਹਮ ਤਬਿ ਕੇ ॥ ੬ ॥

ਜੰਗ ਖੇਤ ਅਭਿਲਾਖਾ ਰਾਖੀ।

ਪੁਰਵਹੁ ਅਬਹਿ ਆਨਿ-ਗੁਰ ਭਾਖੀ।

-ਕਰਨਿ ਸੰਧਿ^੧ ਕੋ ਕਾਜ ਨ ਕੋਈ। ^{ਮੇਲ।}
 ਬਨਹਿ ਮਿਲਹਿ ਗਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਸੋਂ ਈ^੨। ^{'ਸਮੂਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮੇਲ ਗੇਲ ਬਣੇਗਾ' (ਹੁਣ)।}
 ॥ ੭ ॥
 ਖਰੇ ਪੰਚ ਸੈ ਸੁਭਟ ਅਗਾਰੀ।
 ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਤੀਖਨ ਤੁਮ ਅਸਵਾਰੀ।
 ਗੁਰ ਦਲ ਮਹਿ ਨਹਿ ਬਿਲਮ ਰਤੀ ਕੀ^੧। ^{'ਰਤੀ ਕੁ ਬੀ।}
 ਚਾਹਿ ਪਿਖਿਨਿ ਤੁਮ ਚਮ੍ਹੁ ਗਤੀ ਕੀ^੨। ^{'ਸੈਨਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਦੇਖਣ ਦੀ।}
 ॥ ੮ ॥
 ਭੀਮਚੰਦ ਸੁਨਿ ਚਿੰਤ ਬਿਸਾਲਾ।
 -ਪਰਜੇ ਬਿਘਨ ਕਿਮ ਹੋਇ ਨ ਟਾਲਾ।
 ਬਯਾਹ ਦਿਵਸ ਅਬਿ ਆਇ ਨਜੀਕਾ।
 ਪਰਹਿ ਜੰਗ ਬਡ, ਹੋਹਿ ਨ ਠੀਕਾ ॥ ੯ ॥
 ਅਪਰ ਪੰਥ ਜੈਬੇ ਕਹੁ ਨਾਂਹੀ।
 ਜੇ ਕੋ ਅਹੈ ਦੂਰ ਕੋ ਜਾਹੀ^੧। ^{'ਦੂਰ ਦੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।}
 ਬਿਤ ਜੈ ਹੈ ਸਾਹੇ ਕੋ ਸਮੈਂ।
 ਆਨਿ ਬਨੀ ਅਸਮੰਜਸ^੧ ਹਮੈਂ- ॥ ੧੦ ॥ ^{'ਅਣ ਬਣ।}
 ਚਿਤਵਤਿ ਗਿਰਪਤਿ ਸਕਲ ਬੁਲਾਏ।
 ਕਰਿ ਆਦਰ ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਏ।
 'ਮਿਲਿ ਮਸਲਤ ਕੀਜਹਿ ਅਬਿ ਕੈਸੇ।
 ਸਮਧੀ ਸਦਨ ਪਹੁੰਚਹਿ ਜੈਸੇ ॥ ੧੧ ॥
 ਗੁਰੂ ਕੰਨੇ^੧ ਤੇ ਇਹ ਸੁਧਿ ਆਈ। ^{'ਵਲੋਂ।}
 ਦੇਤਿ ਨ ਮਗ ਦਿਢ ਹੇਤੁ ਲਰਾਈ^੨। ^{'ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਹੈ।}
 ਸੁਨਿ ਸੈਲੇਂਦ੍ਰਨਿ ਕਰਿ ਹੰਕਾਰਾ।
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਧੀਰਜ ਹੇਤੁ ਉਚਾਰਾ ॥ ੧੨ ॥
 'ਕਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਚਿਤ ਮੈਂ ਤੁਮ ਕੀਨੋ।
 ਇਤੋ ਕਟਕ^੧ ਇਕੱਤ੍ਰ ਕਰਿ ਲੀਨੋ^੨। ^{'ਸੈਨਾ। *ਇਥੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਫੌਜ ਬਹੁਤ ਸੀ।}
 ਸੂਧੇ ਗਮਨਹਿ ਪੰਥ ਮਝਾਰੇ।
 ਬਨ ਅਰਿ ਅਰਹਿ ਜਿ ਆਇ ਅਗਾਰੇ^੧। ^{'ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਬਣਕੇ ਜੇ ਅੱਗੇ ਆਕੇ ਅੜੇਗਾ।}
 ॥ ੧੩ ॥
 ਬੀਨ ਬੀਨ ਹਮ ਸੁਭਟ ਬਟੋਰੈਂ^੧। ^{'ਇਕੱਠੇ ਕਰਾਂਗੇ।}
 ਹੇਲ ਘਾਲਿ^੧ ਰਿਪੁ ਉਪਰ ਦੌਰੈਂ। ^{'ਹੱਲਾ ਦੇਕੇ।}

ਸਭਿਨਿ ਧਕਾਵਹਿ ਕਰਹਿ ਕਿਨਾਰੇ।

¹ਪਾਸੇ ਕਰਾਂਗੇ (ਰਾਹ ਤੋਂ)।

ਦਿਢ ਹੈ ਕਰੈਂ, ਰਹੈਂ ਬਲਿ ਭਾਰੇ ॥ ੧੪ ॥

ਗੁਲਕਾਂ ਸ਼ਲਖਨਿ ਮਾਰਹਿ ਤਕਹੀ।

ਰਿਪੁ ਬਹੀਰ ਪਰ ਆਇ ਨ ਸਕਹੀ।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਗ ਉਲੰਘਹਿ ਸਾਰੇ।

ਚਢਿ ਨੌਕਾ ਜਮੁਨਾ ਪਰਿ ਪਾਰੇ ॥ ੧੫ ॥

ਜਬਿ ਸਮਾਜ ਪਰਲੈ ਹੁਇ ਕੂਲ।

¹ਪਰਲੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਦੇ ਕਰਿ ਏਕ ਬਾਰ ਦਲ ਹੂਲ।

¹ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ।

ਡੇਰੇ ਮਹਿ ਤਬਿ^੧ ਕਰੀਅਹਿ ਛੂਟ।

¹ਧਾਵਾ (ਹੱਲਾ)। ^੧ਪਾ:-ਹਥ।

ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਧਨ ਲੀਜਹਿ ਲੂਟ ॥ ੧੬ ॥

ਦਲ ਬਲ ਤੇ ਗੁਰ ਸੈਨ ਹਟਾਇ।

ਲੂਟਤਿ ਚਲਹਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਜਾਇ।

ਇਮ ਜਸਵਾਲ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ।

ਕਹਯੋ ਗੁਪਾਲ ਗੁਲੇਰ ਨਰਿੰਦ ॥ ੧੭ ॥

ਸੰਗ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਟੋਚਿਨ ਆਇ।

ਭਯੋ ਪਰਸਪਰ ਚਲਨਿ ਸੰਬਾਦ।

ਭੀਮਚੰਦ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਜਾਨਹਿ।

-ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ ਬੀਰ- ਪਛਾਨਹਿ

॥ ੧੮ ॥

ਨਹਿ ਲਰਿਬੇ ਕੀ ਮਸਲਤ ਮਾਨੀ।

'ਨਹਿ ਆਛੀ, ਦੁਖਦਾਨ ਮਹਾਨੀ'।

¹ਲੜਨ ਦੀ ਸਲਾਹ) ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ ਬਹੁਤ।

ਕਹੁ ਵਜ਼ੀਰ ! ਉਲੰਘਨ ਕੀ ਬਾਤ।

ਕਿਮ ਰਹਿ ਆਇ ਬਜਾਹ ਕੀ ਬਾਤ

॥ ੧੯ ॥

ਗੁਰ ਢਿਗ ਦਲ ਕੇਤਿਕ ਮਿਲਿ ਗਯੋ।

ਕਿਮ ਠਕੁਰਾਈ^੧ ਠਾਨਤਿ ਭਯੋ।

¹ਸਰਦਾਰੀ। (ਅ) ਰਜਧਾਨੀ ਸਾਜੀ ਹੈ।

ਤੁਮ ਮਤਿ ਮਹਿ ਆਵਤਿ ਕਹੁ ਕੈਸੇ?

ਬਿਘਨ ਨ ਪਰਹਿ ਆਨ ਕਰਿ ਜੈਸੇ'

॥ ੨੦ ॥

ਸੁਨਤਿ ਬੈਨ ਪਰਧਾਨ ਬਖਾਨੈ।

'ਸਭਿ ਗਿਰਿੰਦ੍ਰ ਤੁਮ ਬਹੁ ਬੁਧਿਵਾਨੈ।

ਨਿਕਟ ਚਮੁੰ ਭੀ ਅਹੈ ਮਹਾਨਾ'।

¹ਬਹੁਤ ਹੈ (ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ)।

ਤਉ ਨ ਹੋਵਹੁ ਗੁਰੂ ਸਮਾਨਾ ॥ ੨੧ ॥

ਲਾਖਹੁ ਨੰਮ੍ਰਿ ਹੋਇ ਨਰ ਪਾਇਨ।

ਆਨਹਿ ਅਰਪਹਿ ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ।

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਾਦੀ ਸਾਥ।

ਕਿਮ ਸਮਸਰਤਾ ਹੁਇ ਗਿਰ ਨਾਥ !

॥ ੨੨ ॥

ਅਹਿ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਤੇ ਸੌ ਗੁਨਾ।

ਦਲ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਾਢਯੋ ਅਤਿ ਘਨਾ।

ਸੁਭਟ ਸਸਤ੍ਰ ਜੁਤਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਖਰੇ।

ਪੁਸ਼ਟ ਤੁਰੰਗਮ ਗਨ ਬਲ ਭਰੇ ॥ ੨੩ ॥

ਅਤਿ ਉਤਸਾਹ ਚਮ੍ਰੁ ਬਹੁ ਦੀਖਾ।

ਲਰਿ ਕਰਿ ਕੋਇ ਨ ਬਨੈ ਸਰੀਖਾ¹।

¹ਭਾਵ ਕੋਈ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਢੁੱਕ ਸਕਦਾ।

ਜਮਨਾ ਤਟ ਲੋ ਦੇਹਿ ਨ ਜਾਨੇ।

ਵਧਹਿ ਅਗਾਊ ਕਰਿ ਘਮਸਾਨੇ¹ ॥ ੨੪ ॥

¹ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਘਮਸਾਨ ਕਰਨਗੇ।

ਕਿਮ ਤਿਨ ਕੋ ਲੂਟਨਿ ਤੁਮ ਚਾਹਾ।

ਰਾਤਿ ਦਿਵਸ ਜਿਨ ਲਰਨਿ ਉਮਾਹਾ।

ਧਨ ਹੰਕਾਰ ਨ ਕੀਜਹਿ ਐਸੇ।

ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਬਿਸੂਰਹ ਜੈਸੇ ॥ ੨੫ ॥

ਮੈਂ ਦੇਖੀ ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਬਿਚਾਰੀ।

ਗੁਰੂ ਨ ਉਲੰਘਨਿ ਦੇਹਿ ਅਗਾਰੀ।

ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਹੋਤਿ ਸਾਮਤਾ¹ ਨਾਂਹੀ।

¹ਸੁਲਹ (ਅ) ਸਮਤਾ।

ਲਰਿਬੇ ਬਿਜੈ ਨਹੀਂ ਰਨ ਮਾਂਹੀ ॥ ੨੬ ॥

ਔਰ ਉਪਾਵ ਏਕ ਮੈਂ ਜਾਨਾ।

ਦੂਲਹੁ ਇਸ ਮਗ ਕਰਹੁ ਪਯਾਨਾ।

ਇਕ ਦੁਇ ਸੇਵਕ ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ।

ਸਨਮੁਖ ਗਮਨਯੋਂ ਜਾਇ ਨਿਸੰਗ¹ ॥ ੨੭ ॥

¹ਸਾਹਮਣੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ) ਨਿਸੰਗ ਹੋਕੇ ਟੁਰਿਆ ਜਾਵੇ।

॥ ੨੮ ॥

ਬਯਾਹ ਸਮੇਂ ਪਹੁੰਚੈ ਸਸੁਰਾਰੇ।

ਫੇਰੇ ਫਿਰਹਿ ਕਾਜ ਕੋ ਸਾਰੇ।

ਅਪਰ ਜਾਹਿ ਸਭਿ ਮਾਰਗ ਦੂਜੇ।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਕੈ ਤਹਿ ਪੂਜੇ¹ ॥ ੨੯ ॥

¹ਤਿਥੇ ਪੁੱਜਣ।

ਆਛੇ ਜਤਨ ਅਹੈ ਇਕ ਏਹੀ।

ਅਪਰ ਬਿਧੀ ਉਰ ਆਇ ਨ ਕੇਹੀ।'

ਸੁਨਤਿ ਕੇਸਰੀ ਅਪਰ ਗੁਪਾਲ।

ਸਭਾ ਬੀਚ ਬੋਲੇ ਤਿਸ ਕਾਲ ॥ ੨੯ ॥

ਕਹਾਂ ਬਾਤ ਤੈਂ ਕਹੀ ਵਜ਼ੀਰ?

ਹਮ ਕੋ ਨਾਂਹਿ ਨ ਜਾਨਜੋਂ ਬੀਰ।

ਕਰਿ ਕਾਤੁਰ ਸਭਿ ਚਹਤਿ ਹਟਾਇ।

'ਕਾਇਰ ਕਰਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ (ਜੰਗ ਤੋਂ) ਹਟਾਇਆ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਹਾਂ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਦੇਖਯੋ ਜਾਇ? ॥ ੩੦ ॥

ਕੌਨ ਜਾਤਿ ਕੇ ਹੈਂ ਬਰ ਬੀਰ?

ਕਟਕਾ ਬਟੋਰਿ ਜੁ ਰਾਖਯੋ ਤੀਰ।

'ਸੈਨਾ।

ਕੇਤਿਕ ਗਿਨਤੀ ਮਹਿ ਮਨੁ ਜਾਨੇ?

'ਮਨੁੱਖ, ਆਦਮੀ।

ਕੇਤਿਕ ਅਸੁ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਸਵਧਾਨੇ?' 'ਘੋੜੇ।

॥ ੩੧ ॥

ਸੁਨਿ ਵਜ਼ੀਰ ਗਿਰਨਾਥਹਿ ਸਾਥ।

ਕਹਤਿ ਭਯੋ ਗੁਰ ਦਲ ਕੀ ਗਾਥ।

ਘਨੇ ਪਠਾਨ ਬਨੇ ਹਥਯਾਰ।

'ਹਥਯਾਰਬੰਦ।

ਸਭਿ ਤੇ ਉਰੇ ਪਰੇ ਬਲ ਧਾਰਿ ॥ ੩੨ ॥

'ਡੇਰਾ ਪਾਈ) ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬਾਨ ਸਰਾਸਨ ਧਾਰਨਹਾਰੇ।

ਖੜਗ ਤੁਪਕ ਯੁਤ ਭਿੜਨਿ ਕਰਾਰੇ।

ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਭਟ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ।

ਥਲ ਥਲ ਬਿਰੇ ਪਿਖੀ ਬਹੁ ਪੰਗਤਿ

॥ ੩੩ ॥

ਬ੍ਰਿੰਦ ਉਦਾਸੀ ਬਿਚਰਤਿ ਹੇਰੇ।

ਖਾਇੰ ਕੜਾਹਿ ਸੁ ਪੁਸ਼ਟਾ ਬਡੇਰੇ।

'ਮੋਟੇ।

ਰਿਦੇ ਅਚੰਭ ਭਯੋ ਦਲ ਜੋਵਾ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਇਤੋ ਕਵਨ ਬਿਧਿ ਹੋਵਾ ॥ ੩੪ ॥

ਅਤਿ ਉਤਸਾਹ ਲਰਨ ਕੋ ਜਿਨ ਮੈਂ।

ਲਖੀਅਤਿ ਮਨੋ ਲਈ ਜੈ ਰਨ ਮੈਂ।

ਮੈਂ ਮਸਲਤ ਕਬਿ ਕਹੋਂ ਨ ਲਰਿਬੇ।

ਤੁਮ ਕਰੀਅਹਿ ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਬੁਧਿ ਧਰਿਬੇ'

॥ ੩੫ ॥

ਸੁਨਿ ਵਜ਼ੀਰ ਤੇ ਗੁਰ ਕੀ ਗਾਥਾ।

ਠਾਨੀ ਮੌਨ ਜਿਤਿਕ ਗਿਰਨਾਥਾ।

ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ ਚਿੰਤ ਬਿਲੰਦਾ।

-ਛੰਦ ਬੰਦ ਕੋ ਨਹੀ ਪੁਜੰਦਾ¹ - ॥ ੩੬ ॥

¹ਛਲ ਵਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੁਜਦਾ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ)।

'ਸੁਨਿ ਵਜ਼ੀਰ ! ਤੈਂ ਮੰਤ੍ਰ¹ ਬਤਾਵਾ।

¹ਸਲਾਹ।

ਦੂਲੇ ਏਕਲ ਚਹੈਂ ਪਠਾਵਾ।

ਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਗਹਿ ਕਰਿ ਹੈਂ ਕੈਦ।

ਬਹੁਰ ਛੁਟਾਵਨਿ ਕਹਾਂ ਉਮੈਦ ॥ ੩੭ ॥

ਪ੍ਰਿਯ ਸੁਤ ਕੋ ਇਮ ਬਿਘਨ ਬਿਸਾਲਾ।

ਮੋ ਤੇ ਸਹਜੇ ਨ ਜਾਇ ਕਰਾਲਾ।

ਅਪਜਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਭਾਖਹਿ ਸਾਰੇ।

ਬੁਧਿ ਅਰੁ ਬਲ ਮੇਰੇ ਧਿਧਕਾਰੇ¹ ॥ ੩੮ ॥

¹ਪ੍ਰਿਕਾਰਨਗੇ।

ਗੁਰ ਕੋ ਧਨ ਕੀ ਚਾਹਿ ਨ ਕੋਇ¹।

¹ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਧਨ ਦੀ ਚਾਹ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।

ਜਿਸ ਕੋ ਦੇ ਮੁਚਵਾਵੇਂ ਸੋਇ¹।

¹ਜਿਸ (ਧਨ) ਨੂੰ ਦੇਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੁਡਵਾ ਲਵਾਂਗਾ।

ਮਸਲਤ ਆਪ ਕਰੇ ਹਿਤ ਜਾਨੈ¹।

¹ਜਾਣੇ ਵਾਸਤੇ।

ਜਿਮ ਦੂਲਹੁ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਪਯਾਨੈ ॥ ੩੯ ॥

ਸੁਨਿ ਪਰਧਾਨ ਬਖਾਨੇ ਬੈਨ।

'ਭੇ ਗਿਰਿੰਦ੍ਰ ! ਇਮ ਕੀਜੈ ਭੈਨ।

ਗੁਰੂ ਗੰਭੀਰ ਧੀਰ ਬਲਬੀਰ।

ਇਮ ਨਹਿ ਕਰਹਿ ਗਏ ਤੇ ਤੀਰ ॥ ੪੦ ॥

ਮਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਗਯਾਨਿ ਗੁਨਵੰਦ।

ਅਸ ਕਾਰਜ ਨਹਿ ਕਰਹਿ ਕਦੰਤ।

ਉਰ ਨਿਚਿੰਤ ਹੁਇ ਸੁਤ ਪਠਿ ਦੀਜੈ।

ਮਾਰਗ ਅਪਰ ਆਪ ਗਮਨੀਜੈ ॥ ੪੧ ॥

ਮਸਲਤ ਸਾਰ ਮਾਨਿ¹ ਇਹ ਮੇਰੀ।

¹ਸਭ ਤੋਂ) ਉੱਤਮ।

ਜਾਨਿ ਆਪਨੀ ਛੇਮ¹ ਭਲੇਰੀ।

¹ਸੁਖ।

ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਨਹੀਂ ਬਨਿ ਆਵੈ।

ਜਿਸ ਤੇ ਸਿਰੀ ਨਗਰ ਮਹਿ ਜਾਵੈ¹

॥ ੪੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਮਸਲਤ ਕਰਨਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ

ਤ੍ਰਿਯੋਦਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੩ ॥

੧੪. [ਭੀਮਚੰਦ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਪੁੱਜੇ]

੧੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੫

ਦੋਹਰਾ:

ਜਤਨ ਅਨੇਕ ਬਿਚਾਰਿ ਕੈ, ਭੀਮਚੰਦ ਗਿਰਰਾਇ।

ਮਾਨਜੋਂ ਮੰਤ੍ਰ ਵਜ਼ੀਰ ਕੋ, ਔਰ ਨ੍ਰਿਪਨ ਸਮੁਦਾਇ। ॥ ੧ ॥

'ਭੀਮ ਚੰਦ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰਿਆਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨ ਲਈ।

ਚੌਪਈ:

'ਭੀਮਚੰਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:-

'ਸੁਨੋ ਸੈਲਨਾਥਨ ! ਬਚ ਮੇਰੇ।

ਬਜਾਹ ਸਮੈ ਆਯੋ ਅਬਿ ਨੇਰੇ।

ਲਰਿਬੇ ਬਿਖੈ ਦਿਵਸ ਬਹੁ ਲਾਗੈ।

ਪਿਖਿ ਦਲ ਬਲ ਕੋ ਗੁਰ ਨਹਿ ਭਾਗੈ

॥ ੨ ॥

ਭੀਮ ਜੰਗ ਦੁਇ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਪਰੈ।

ਦੋਨਹੁ ਚਮੁੰ ਸੁਭਟ ਬਲ ਧਰੈ।

ਹਟ ਨਹਿ ਜਾਇ ਲਾਜ ਨਿਰਬਾਹੈ।

ਕੋ ਜਾਨੇ ਤਬਿ ਕਯਾ ਹੁਇ ਜਾਹੈ ॥ ੩ ॥

ਬਜਾਹ ਕਾਜ ਪੂਰਨ ਅਬਿ ਕਰੈ।

ਪੁਨ ਗੁਰ ਸੰਗ ਲਰੇ ਨਹਿ ਟਰੇ।

ਅਬਿ ਰਿਸ ਤਜਹੁ ਅਪਰ ਮਗ ਗਮਨਹੁ।

ਬਹੁਰ ਆਇ ਗੁਰ ਦਲ ਕੋ ਦਮਨਹੁ। 'ਦੰਡ ਦਿਓ।

॥ ੪ ॥

ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕੋ ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ।

ਦਿਹੁ ਉਠਾਇ ਇਤ ਤੇ। ਕਰਿ ਜੰਗ।

'ਇਥੋਂ (ਪਾਂਵਟੇ) ਤੋਂ।

ਸਭਿਨਿ ਬਿਰੋਦੀ ਬਨਜੋਂ ਮਹਾਨ।

ਕੈਸੇ ਬਸਨ ਦੇਹਿ ਇਸ ਥਾਨ ॥ ੫ ॥

ਬਿਘਨ ਬਿਸਾਲ ਬਜਾਹ ਮਹਿ ਡਾਲਾ।

ਇਸ ਪਲਟੋਂ ਮੈਂ ਲੇਉਂ ਬਿਸਾਲਾ।'

ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਸਮੁਝਾਏ।

ਲਰਿਬੇ ਤੇ ਤਿਸ ਸਮੈਂ ਹਟਾਏ ॥ ੬ ॥

ਕਰਜੋ ਤਯਾਰ ਸੁਤ ਹੇਤੁ ਪਠਾਵਨ।

ਨਿਕਟ ਅਮਾਤ। ਕੀਨਿ ਸਮੁਝਾਵਨਿ।

'ਵਜ਼ੀਰ।

'ਗਮਨਹੁ ਇਸੀ ਸੰਗ ਮਗ ਸੂਧੇ।

ਗੁਰੂ ਕਦਾਚਿਤ ਜੇ ਮਗ ਰੂਧੇ। ॥ ੭ ॥

'ਰੋਕੇ।

ਬਨਿ ਕੈ ਦੀਨ ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਭਾਖੋ।

ਜਜੋਂ ਕਜੋਂ ਕਰਿ ਉਲੰਘਨ ਅਭਿਲਾਖੋ।

ਕਰ ਬੰਦਨ ਬੰਦਨ ਪਗ ਠਾਨਹੁ।

¹ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੋ।

ਹਮ ਦਿਸਿ ਤੇ ਬਹੁ ਅਰਜ਼ ਬਖਾਨਹੁ

॥ ੮ ॥

-ਨਹਿੰ ਮਗ ਦੀਯੋ ਨ ਆਯੋ ਰਾਜਾ।

ਸਕਲ ਸਹਾਰਜੋ ਬਨਜੋਂ ਕੁਕਾਜਾ।

ਤੁਮ ਸੰਗ ਲਰਜੋ ਨ ਚਾਹਤਿ ਸੋਈ।

ਠਾਨੀ ਨਮੋ, ਬੰਦਿ ਕਰ ਦੋਈ- ॥ ੯ ॥

ਕਹਿ ਸੁਤ ਕੋ ਝੰਪਾਨ ਚਢਾਵਾ।

¹ਪਾਲਕੀ ਉਪਰ।

ਰਿਦਾ ਹੋਲ ਜੁਤਿ ਪੰਥ ਪਠਾਵਾ।

ਇਕ ਦੁਇ ਦਾਸਿਕ ਸੰਗ ਵਜ਼ੀਰ।

¹ਇਕ ਦੋ ਦਾਸ ਤੇ ਇਕ ਵਜ਼ੀਰ ਨਾਲ।

ਗਮਨੇ ਜਬਿ, ਨ੍ਰਿਪ ਹੋਤਿ ਅਧੀਰ

॥ ੧੦ ॥

ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਨਮੁਖ ਜਬਿ ਗਏ।

ਗੁਰ ਦਲ ਕੇ ਸਮੀਪ ਜਬਿ ਭਏ।

ਦੇਖਤਿ ਜਾਨਜੋ -ਰਿਪੁ ਦਲ ਆਯੋ-।

ਚਢੇ ਤੁਰੰਗਨ ਉਰ ਉਮਗਾਯੋ ॥ ੧੧ ॥

ਤਜਾਰ ਤੁਫੰਗਨ ਕਰਤਿ ਧਵਾਏ।

¹ਦੌੜਾਏ (ਘੋੜੇ)।

ਭੀਮਚੰਦ ਨੰਦਨ ਪਿਖਿ ਜਾਏ।

¹ਜਾਕੇ ਦੇਖਿਆ।

ਬਿਨਾ ਬਾਹਿਨੀ ਕੇ ਚਲਿ ਆਯੋ।

ਘੇਰ ਲਿਯੋ ਨਿਜ ਅੱਗੂ ਚਲਾਯੋ ॥ ੧੨ ॥

ਸਹਿਤ ਵਜ਼ੀਰ ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਾਏ।

ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਪੌਰ ਸੁਹਾਏ।

ਦੁਾਰਪਾਲ ਸੁਧਿ ਜਾਇ ਸੁਨਾਈ।

ਨ੍ਰਿਪ ਸੁਤ ਕੋ ਸੈਨਾ ਗਹਿ ਲਜਾਈ

॥ ੧੩ ॥

ਜਾਤਿ ਹੁਤੇ ਹਿਤ ਬਜਾਹ ਅਗਾਰੀ।

ਸਚਿਵ ਏਕ ਦੁਇ ਨਰ ਸੰਗ ਧਾਰੀ।

ਡਰਿ ਧਰਿ ਕਰਿ ਸਗਰੇ ਮਹਿਪਾਲਾ।

ਸੈਨ ਸਮੇਤ ਸਮਾਜ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੧੪ ॥

ਅਪਰ ਪੰਥ ਕੋ ਸੇ ਚਲਿ ਗਏ।

ਦੁਲਹੁ ਮੰਤ੍ਰੀ ਇਤ ਕੋ ਅਏ।
 ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸੋ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਾ।
 ਭਏ ਨੰਮ੍ਰਿ ਜਬਿ ਦਰਸ ਨਿਹਾਰਾ ॥ ੧੫ ॥
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਠਾਂਢੇ ਹੁਇ ਰਹੇ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬਿਗਸਤਿ ਬਚ ਕਹੇ।
 'ਕਹੁ ਬਾਲਿਕ ! ਤੁਝ ਕਰਿ ਹੈਂ ਕੈਦ।
 ਕਿਮ ਛੂਟਨਿ ਕੀ ਧਰਹਿ ਉਮੈਦ?
 ॥ ੧੬ ॥

ਤੋਰ ਪਿਤਾ ਹੈ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਹਮਾਰਾ।
 ਸਾਧ ਲੇਹਿ ਨਿਜ ਬੈਰ ਉਦਾਰਾ^੧ ?
 ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਇਸ ਥਾਨ ਅਨਾਵੈਂ।
 ਤੁਮ ਸੋਂ ਕਰਹਿ ਜਥਾ ਮਨ ਭਾਵੈ ॥ ੧੭ ॥
 ਜੋਰਤਿ ਹਾਥ ਵਜ਼ੀਰ ਉਚਾਰੇ।
 'ਨ੍ਰਿਪ ਸੁਤ ਆਯੋ ਸ਼ਰਨਿ ਤੁਮਾਰੇ।
 ਜੇਤਿਕ ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਘਨੇਰਾ।
 ਸਗਰੋ ਬਖਸ਼ਿਓ ਰਾਵਰ ਕੇਰਾ ॥ ੧੮ ॥
 ਮੈਂ ਤੁਮਰੋ ਜਬਿ ਕਹਿਓ ਬਖਾਨਯੋ।
 ਤਤਛਿਨ ਭੀਮਚੰਦ ਨ੍ਰਿਪ ਮਾਨਯੋ।
 ਗਯੋ ਅਪਰ ਮਗ ਕੌ ਕਰਿ ਕੂਚ।
 ਬਜਾਹ ਸਮੈ ਨਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਹੂਚਿ^੨ ॥ ੧੯ ॥
 ਯਾਂ ਤੇ ਇਸ ਮਗ ਕਰਿਓ ਪਠਾਵਨਿ।
 ਤੁਮ ਆਗੇ ਕਰਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਨਿ।
 ਬਿਰਦ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਆਪ ਕੋ ਸੁਨਯੋ।
 ਗਿਰਪਤਿ ਕਛੂ ਨ ਮਨ ਮਹਿ ਗੁਨਯੋ
 ॥ ੨੦ ॥

ਨਹੀਂ ਸੰਦੇਹ ਆਪ ਤੇ ਠਾਨਾ।
 ਪ੍ਰਿਯ ਸੁਤ ਕੋ ਇਤ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨਾ।
 ਕਹਿਓ -ਜਥਾ ਨੰਦਨ ਇਹ ਮੇਰੇ।
 ਤਿਸ ਬਿਧਿ ਹੀ ਕਲਗੀਧਰ ਕੇਰੇ ॥ ੨੧ ॥
 ਜੇ ਇਸ ਪੰਥ ਨ ਪਠਵਤਿ ਪੂਤੰ।
 ਹੋਤਿ ਬਜਾਹ ਕੋ ਮਹਾਂ ਕੁਸੂਤੰ।
 ਜਾਇ ਸਮੈ ਤਿਸ ਲੇ ਅਬਿ ਫੇਰੇ^੩।

^੧ਆਪਣਾ ਵੈਰ ਕੱਢ ਲਈਏ।

^੨ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਸੀ।

^੩ਤਿਸ (= ਫੇਰਿਆਂ ਦੇ) ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੁਜਕੇ ਫੇਰੇ ਲੈ ਲਵੇਗਾ।

ਬਿਨ ਬਰਾਤ ਭਾ ਬਿਘਨ ਬਡੇਰੇ-'

॥ ੨੨ ॥

ਸੁਨਿ ਬਿਨਤੀ ਕੋ ਪ੍ਰਭੂ ਗਹੀਰੰ।

ਹੇਰਯੋ ਜੋਰਤਿ ਹਾਥ ਵਜ਼ੀਰੰ।

ਨ੍ਰਿਪ ਸੁਤ ਜਥਾ ਨੰਮ੍ਰਿ ਹੁਇ ਰਹਯੋ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਕਹਯੋ

॥ ੨੩ ॥

'ਭੀਮਚੰਦ ਦੋਹੀ ਜਿਮ ਝੂਠਾ।

'ਤਿਮ ਜੇ ਕਰਤੇ ਫਿਰਤਿ ਅਪ੍ਰਥਾ।

'ਜੇ ਉਸ ਨਾਲ ਤਿਮ =) ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ (ਸਲੂਕ) ਕਰਦੇ ਤਾਂ (ਹੇ ਵਜ਼ੀਰ ! ਤੈਨੂੰ) ਪੁੱਠਾ ਮੁੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਤੇ (ਟਿੱਕੇ ਨੂੰ) ਫੜ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਜੋ ਜੀ ਆਉਂਦੀ ਕਰਦੇ, ਫਿਰ ਦੂਸਰੇ ਰਸਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਤੇ ਸੈਨਾ ਲੰਘਣ ਦਾ ਕੀ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ, ਦੂਲੇ (ਦੇ ਪਹੁੰਚੇ) ਬਿਨਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਜ (ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰ ਅੱਪੜਿਆ) ਨਿਸ਼ਫਲ ਹੁੰਦਾ; (ਉਥੇ) ਸਾਰੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲ ਫਿਰ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ।

ਗਹਿ ਅਬਿ ਲੇਤਿ ਕਰਤਿ ਜਿਮ ਕਾਂਖਾ।

ਕਹਾਂ ਹੋਤਿ ਮਗ ਦੁਤਿਯੇ ਨਾਖਾ ॥ ੨੪ ॥

ਬਿਨ ਦੂਲੇ ਤੇ ਨਿਫਲ ਸਮਾਜਾ।

ਕਹਿਤੇ ਕਹਾਂ, ਮੇਲ ਗਨ ਰਾਜਾ^੮।

ਜਾਹੁ ਅਬਹਿ ਹਮ ਛੋਰਨਿ ਕਰਯੋ।

ਨ੍ਰਿਪ ਕਰਤਬ ਕੋ ਉਰ ਨਹਿ ਧਰਯੋ'

॥ ੨੫ ॥

^੮ਭੀਮ ਚੰਦ ਨਿਰੀ ਜੰਵ ਲੈਕੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਨਾਂ ਹੀ ਇਤਨੀ ਥੋੜੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਕੇਵਲ ਰਾਜੇ ਦੇ ਇੱਜ਼ਤ ਲਈ ਤੇ ਰੱਯਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਸੀ ਯਥਾ 'ਦਲ ਬਿਸਾਲ ਕੋ ਸੁਨਿ ਡਰਪਾਹੀ' (ਰੁਤ ੨ ਅੰਸੂ ੧੨, ਅੰਕ ੪੪) ਪੁਨਾ: 'ਚਮ੍ਰੁ ਅਧਿਕ ਸੋਂ ਬਸ ਨ ਬਸੈ ਹੈ' (ਰੁਤ ੨, ਅੰਸੂ ੧੫, ਅੰਕ ੬) ਅਰਥਾਤ ਰਾਜਿਆਂ ਕੋਲ ਫੌਜ ਬਹੁਤੀ ਸੀ। ਪੁਨਾ:-'ਆਇ ਮੇਲ, ਤਿਨ ਸਸਤ੍ਰ ਜੁਤਿ ਕਹਿ ਕਹਿ ਬੁਲਵਾਵੈ' (ਰੁਤ ੧ ਅੰਸੂ ੪੨, ਅੰਕ ੨੮)। ਇਤਨੀ ਫੌਜ ਦਾ ਜੰਵ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਦਰੰਦੇਸ਼ੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੁਤੇ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਜੰਵ ਬਹਾਨੇ ਲੰਘਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਜੇ ਅਚੇਤ ਸਾਡੇ ਤੇ ਆ ਪਵੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੀ ਬਣੇ। ਇਸ ਡਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਦ ਵਜ਼ੀਰ ਹੱਥ ਸੁਨੇਹਾ ਘੱਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਦਾਬਾ ਦੇ ਘੱਲਿਆ ਹੈ। ਯਥਾ- 'ਦਿਹੁ ਮਗ ਨਤੁ ਡੇਰਾ ਲੁਟ ਜਾਵੈ' (ਅੰਸੂ ੧੧, ਅੰਕ ੨੯)। ਪੁਨਾ: 'ਤਜਿ ਮਗ ਕੋ ਅਬ ਕਰੋ ਕਿਨਾਰਾ। ਮਿਲੈ ਸੈਨ ਤਬਿ ਹੋਇ ਬਿਗਾਰਾ। ਅਸ ਨਹਿ ਬਨੈ ਜਾਇ ਲੁਟ ਡੇਰਾ' (ਅੰਸੂ ੧੧, ਅੰਕ ੪੩) ਇਸ ਦਾਏ ਦੇ ਅੱਪੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਦੇ ਦਾਵ ਘਾਵ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਤੇ ਤਯਾਰੀ ਕਰ ਰੱਖਣੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ਤਾ ਤੇ ਫੌਜੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਆਵੱਸ਼ਕਤਾ ਸੀ। ਜਦ ਇਹ ਦਾਬਾ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੈਰੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਪਸ਼ਟ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਦਾਬੇ ਅੱਗੇ ਨਿਉਂ ਜਾਣਾ ਬਿਨਾ ਹਾਰੇ ਹਾਰ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਹੋਈ। ਭੀਮਚੰਦ ਦਾ ਖੋਟ ਵਿਆਹ ਬਹਾਨੇ ਬਹੁਤੀ ਫੌਜ ਲੈ ਜਾਣ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਜੈ ਕਰ ਲੈਣ ਦਾ-ਅੰਸੂ ੧੯ ਅੰਕ ੨੮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ

ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਯਥਾ 'ਬਯਾਹ ਬਹਾਨੇ ਨ੍ਰਿਪ ਗਨ ਆਏ। ਸਭ ਤੇ ਲੇਹੁ ਸੁਭਟ ਸਮੁਦਾਏ।..... ਦਿਹੁ ਉਠਾਇ ਇਤ ਤੇ ਸਭਿ ਡੇਰਾ।'

ਜੰਵ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਆਪਣੇ ਵੈਰੀ ਤੇ ਅੱਚਨਚੇਤ ਜਾ ਪੈਣ ਦੀ ਗਲ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਰਤ ਚੁਕੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਸਤਾਂ ਖਾਂ ਮੁਗਲ ਜਰਨੈਲ ਸੇਵਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦਾ ਪੂਨੇ ਅੱਪੜਕੇ ਉਸ ਘਰ ਵਿਚ ਉਤਰਿਆ ਜੋ ਕਦੇ ਸੇਵਾ ਜੀ ਦਾ ਵਸੇਬਾ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੇਵਾ ਜੀ ੧੨ ਮੀਲ ਤੇ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਕ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਜੀ ਟੁਰ ਪਿਆ। ਜਗ੍ਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ਸਿਪਾਹੀ ਛੋੜਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ੨੦ ਮਵਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਜੰਵ ਵਿਚ ਜਾਵੀ ਬਣਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾ ਵੜਿਆ, ਜਾਂਵੀ ਦੀ ਹੈਸੀਯਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ੁਬਹ ਨਾ ਪਿਆ, ਤੇ ਸੇਵਾ ਜੀ ਦਾਉ ਤਕਾ ਕੇ ਮਕਾਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਰਸਤੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਧਸ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਇਸਤਾ ਖਾਂ ਨੱਠਕੇ ਬਚਿਆ ਪਰ ਦੋ ਉਂਗਲਾਂ ਕਟ ਗਈਆਂ, ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੇ ਜਾਨਨਿਸਾਰ ਸਾਥੀ ਸਾਰੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਸੇਵਾ ਜੀ ਉਸੇ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਮੁੜ ਪਿਆ ਤੇ ਰਸਤੇ ਪਰ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਨਾਲ ਮੁੜ ਟਿਕਾਣੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਸੋ ਜੰਵ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਆਏ ਵੈਰੀ ਦਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ, ਨਾ ਰੁਕੇ ਤਾਂ ਜੰਗ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਇਹ ਨੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਦਰੁਸਤ ਸੀ।

ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕੁਟਲ ਸਨੇਹਿਆਂ ਤੇ ਦਾਬਿਆਂ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਨਿਪੁਨਤਾ ਤੇ ਫੌਜੀ ਬਲ ਦੱਸ ਕੇ ਜੰਵ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਫੌਜ ਦੇ ਲੰਘ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਪਰ ਭੀਮਚੰਦ ਨੇ ਫੌਜ ਬਿਨਾ ਆਪ ਤੇ ਰਾਜੇ ਲੈਕੇ ਲੰਘਣੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਜੋਗ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਰੋਸ ਦਾ ਅਸਰ ਫਤਹਸ਼ਾਹ ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਕਰਕੇ ਪਾਵਾਂ। ਕੇਵਲ ਲਾੜੇ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਕੁਛ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਟੋਰਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਸੂ ੧੪ ਅੰਕ ੨੪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੰਵ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਰਸਤੇ ਲੰਘਣ ਦਾ ਕੀ ਫੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਦੂਲੇ ਨੂੰ ਨਾ ਲੰਘਣ ਦੇਵੀਏ ਤਾਂ। ਕਵਿ ਜੀ ਸਫੁਟ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕੇ ਪਰ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀ ਧੁਨੀ ਇਧਰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਜਿੰਨੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਉਤਨੀ ਰੋਕ ਪਾਈ ਹੈ, ਕਿ ਫੌਜ ਦੂਜੇ ਰਸਤੇ ਜਾਵੇ ਤੇ ਵਾਧੂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਵਜ਼ੀਰ ਦਾ ਲਾੜੇ ਨੂੰ ਆਪੇ ਲੈ ਲੰਘਣਾ ਕਯਾਸ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਵਜ਼ੀਰ ਲਾੜੇ ਨੂੰ ਲੰਘਾ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਰਨਾ ਇਹ ਕਦ ਮੁਮਕਿਨ ਸੀ ਕਿ ਭੀਮਚੰਦ ਨਿਰੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ ਆਖੇ ਲਾੜੇ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾਵੇ। ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਗਿਆ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਨੇ ਮੰਨਿਆਂ ਤੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਟੋਰਿਆ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੋ ਆਖੇ ਉਹ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਨਿਬਾਹੇਗਾ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਕਿਆਂ ਦਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਆਚਰਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਸਾਰਾ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੱਚ ਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਕਾ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਫਿਰ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਹੋਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲਾੜਾ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਅੱਪੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਭੀਮਚੰਦ ਦੂਜੇ ਰਸਤੇ ਅੱਪੜਦਾ ਹੈ, ਵਯਾਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਤਹ ਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਤੰਬੋਲ ਨੂੰ ਖੱਟ ਦੇ ਵੇਲੇ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਇਜ਼ਤ ਅਫਜ਼ਾਈ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਕਿਸੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਫੁਟ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰੋਕ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਨੀਤੀ ਦੀ ਹੱਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਫਤਹਸ਼ਾਹ ਜੰਗ ਲਈ ਕੇਵਲ ਤਦੋਂ ਤਯਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭੀਮਚੰਦ ਡੋਲਾ ਮੋੜਨ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਦਨਾਮੀ ਤੋਂ ਡਰਕੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੀ ਗਲ ਸਾਫ ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭੀਮਚੰਦ ਘਰੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਜੇ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਧਾਰਕੇ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਅੰਸੂ ੧੪ ਅੰਕ ੪-੫ ਵਿਚ ਘਰ ਦੀ ਗਿਣੀ ਮਿਥੀ ਗੱਲ ਸਾਫ ਮੂੰਹੋਂ ਪਈ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫਤਹਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਲੜੋ। ਫਤਹਸ਼ਾਹ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੜਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ, (ਬਚਿ: ਨਾ:)-'ਫਤਹਸ਼ਾਹ ਕੋਪਾ ਤਬ ਰਾਜਾ। ਲੋਹ ਪਰਾ ਹਮ ਸੋਂ ਬਿਨ ਕਾਜਾ।' ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਉਗਾਹੀ ਮਿਲ ਗਈ ਕਿ ਅਸਾਂ ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੇਚਲ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਜੁੱਧ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵਿਹਤ ਸੀ। ਉਹ ਅਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲੜਿਆ ਹੈ।

ਸੁਨਤਿ ਵਜ਼ੀਰ ਆਦਿ ਹਰਖਾਏ।

ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਬੰਦਹਿ ਕਰ ਪਾਏ।

'ਬਾਰ ਬਾਰ ਜੋੜਕੇ ਹੱਥ ਚਰਨਾਂ (ਤੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ)।

ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰਾ ਕੋ ਕਹਿ ਚਾਲੇ।
ਮਨਹੁ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਿਵਾਲੇ
॥ ੨੬ ॥

ਸ੍ਰੀ ਜਮਨਾ ਜਲ ਉਤਰੇ ਪਾਰ।
ਗਮਨੇ ਪੰਥ ਸੀਘ੍ਰਤਾ ਧਾਰਿ।
ਗਏ ਉਲੰਘਿ ਕੈ ਗਿਰ ਬਨ ਦੇਸ਼।
ਪਹੁੰਚੇ ਪੁਰਿ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਬਿਸੇਸ਼ ॥ ੨੭ ॥

ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਠਾਨਤਿ ਸਭਿ ਤਜਾਰੀ।
ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਤੀਖ - ਬ੍ਰਾਤ ਹੁਇ ਭਾਰੀ।
ਦੁਦੰਭਿ ਆਦਿ ਬਜੇ ਬਹੁ ਬਾਜੇ।
ਐ ਹੈਂ ਗਨ ਸੈਲਨਿ ਕੇ ਰਾਜੇ- ॥ ੨੮ ॥

ਉਤਸਵ ਕੋ ਚਿਤਵਤਿ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ।
ਅਧਿਕ ਮੇਲ ਯੁਤਿ ਸੀਤਲ ਛਾਤੀ।
ਇਤਨੇ ਬਿਖੇ ਵਜ਼ੀਰ ਪਹੁੰਚਾ।
ਦੇਖਯੋ ਸਭਾ ਬਿਰਯੋ ਸਭਿ ਊਚਾ ॥ ੨੯ ॥

'ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਸਭ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੋਯਾ' (ਫਤੇਸ਼ਾਹ)।

ਸਮਧੀ ਕੋ ਪਰਧਾਨ ਨਿਹਾਰਯੋ।
ਨਮੋ ਕਰਤਿ ਕਹੁ ਬਹੁ ਸਤਿਕਾਰਯੋ।
'ਕਹੁ ਸੁਧ ਕਿਤ ਬਰਾਤ ਸਮੁਦਾਈ।
ਮਾਨਵ ਪਠਯੋ ਨ ਕੋ ਅਗੁਵਾਈ?' ॥ ੩੦ ॥

'ਕੁਤਮ ਦਾ।

ਸੁਨਿ ਵਜ਼ੀਰ ਸਭਿ ਗਾਥਾ ਕਹੀ।
'ਨਿਕਟਿ ਬਰਾਤ ਪਹੁੰਚਤਿ ਨਹੀਂ'।
ਪਰਯੋ ਪੰਥ ਮਹਿ ਬਿਘਨ ਬਿਸਾਲਾ।
ਕਲਗੀਧਰ ਰੋਕੇ ਨ੍ਰਿਪ ਜਾਲਾ ॥ ੩੧ ॥
ਇਕ ਨਰ ਭੀ ਨਹਿ ਉਲੰਘਨਿ ਦੀਨੋ।
ਦ੍ਵੈਸ ਗਿਰੇਸ਼ਨ ਸਿਮਰਨ ਕੀਨੋ'।
ਦੀਨ ਹੋਇ ਹਮ ਬੈਨ ਬਖਾਨਯੋ।
ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਰਿ ਦੂਲਹੁ ਆਨਯੋ ॥ ੩੨ ॥
ਸਾਹਾ ਸਮੈ ਨ ਟਰਿ ਕਰਿ ਜਾਈ।
ਯਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚਯੋ ਠਾਨਿ ਉਪਾਈ।
ਵਹਿਰ ਜਮਾਤਾ ਬੈਠਯੋ ਆਇ।
ਸਾਦਰ ਆਨਹੁ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾਇ ॥ ੩੩ ॥

'ਸਾਹੇ ਦੇ' ਨੇੜੇ ਬਰਾਤ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ।

'ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਦ੍ਵੈਸ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ।

ਸਭਿ ਗਿਰਨਾਥ ਬਰਾਤ ਬਡੇਰੀ।
ਗਏ ਦੂਸਰੇ ਮਾਰਗ ਹੇਰੀ।
ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਪਹੁੰਚਹਿ ਆਈ।
ਤਬਿ ਕੀਜਹਿ ਜੈਸੇ ਮਨ ਭਾਈ ॥ ੩੪ ॥

ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਸੁਨਿ ਦਹਿਲਜੇ ਐਸੇ।
ਸੁਖ ਤੇ ਬਿਰਜੇ ਚੋਟ ਲਗਿ ਜੈਸੇ।
ਬਿਘਨ ਬਜਾਹ ਮਹਿ ਜਾਨਜੇ ਹੋਵਾ।
ਅਪਨੇ ਸਚਿਵਨਿ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਜੋਵਾ

'ਸੁਖ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਚੋਟ ਲਗ ਜਾਵੇ।

॥ ੩੫ ॥

ਕਹਜੇ 'ਜਾਹੁ ਸਭਿ ਦੂਲਹੁ ਪਾਸ।
ਆਨਹੁ ਕਰਿ ਸਨਮਾਨ ਅਵਾਸ।
ਤਜਾਰੀ ਅਪਰ ਸਕਲ ਠਹਿਰਾਵਹੁ।
ਜਬਿ ਨ੍ਰਿਪ ਆਵਹਿ ਤਬਹਿ ਸਜਾਵਹੁ'

॥ ੩੬ ॥

ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਨ ਮੁਰਝਾਯੋ।
ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਆਦਿਕ ਬਿਸਮਾਯੋ।
ਤੂਰਨ ਗਮਨੇ ਦੂਲਹੁ ਆਨਜੋਂ।
ਸੁੰਦਰ ਸਦਨ ਬਾਸ ਕੋ ਠਾਨਜੋਂ ॥ ੩੭ ॥

ਪਾਨ ਗ੍ਰਹਨ ਕੋ ਸਮੈ ਬਿਚਾਰਾ।
ਨ੍ਰਿਪ ਸੁਤ ਫੇਰੇ ਫਿਰਿ ਤਿਸ ਬਾਰਾ।
ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕੁਲ ਰੀਤਿ ਕਰਾਈ।
ਜਥਾ ਬ੍ਰਿਧਨਿ ਅਰੁ ਬਿੱਪ੍ਰ ਬਤਾਈ

॥ ੩੮ ॥

ਲੇਨਿ ਦੇਨਿ ਜੇਤਿਕ ਬਿਧਿ ਚੀਨੋ।
ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਦੁਹੁੰ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਕੀਨੋ।
ਪੁਨ ਅਪਨੇ ਘਰ ਰਾਖਤਿ ਭਯੋ।
ਗੁਰੂ ਕਰਮ ਕੋ ਚਿਤਵਨਿ ਕਿਯੋ ॥ ੩੯ ॥

ਸਮਧੀ ਸਹਿਤ ਬਰਾਤ ਗਿਰੇਸ਼ਾ।
ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਤੀਖਨ ਰਹਿਤ ਹਮੇਸ਼ਾ।
ਨੰਦਚੰਦ ਗੁਰ ਪ੍ਰੋਹਤ ਦੋਊ।
ਸੁਨਜੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਿਸੇ ਤੇ ਸੋਊ ॥ ੪੦ ॥

-ਬਧਜੇ ਬਖੇਰਾ- ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਗਏ ਭੂਪ ਕੇ ਦੁਆਰ।
ਸਾਦਰ ਅਪਨੇ ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਏ।
ਦਯਾਰਾਮ ਕਹਿ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ ॥ ੪੧ ॥
ਪਠਯੋ ਤੰਬੋਲ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਭੁ ਜੋਈ।
ਲੀਜਹਿ ਆਪ ਹਮਹੁ ਤੇ ਸੋਈ।
ਬਹੁ ਦਿਨ ਭਏ ਇਹਾਂ ਚਲਿ ਆਏ।
ਦੇ ਕਰਿ ਤੁਮ ਕੋ ਚਹਤਿ ਸਿਧਾਏ ॥ ੪੨ ॥

ਅਧਿਕ ਬਸਨ ਨੀਕੋ ਨ ਬਿਰਾਨੇ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਬਲ ਬਸਿਬੋ ਸਭਿ ਠਾਨੇ।
ਦਯਾਰਾਮ ਕੀ ਸੁਨਿ ਇਮ ਬਾਨੀ।
ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਬਿਚ ਸਭਾ ਬਖਾਨੀ ॥ ੪੩ ॥
'ਲੇਨਿ ਦੇਨਿ ਕਾਰਜ ਜਿਸ ਕਾਲਾ।
ਸੋ ਤੋ ਨਹੀਂ ਭਯੋ ਦਰਹਾਲਾ।
ਸਿਮਰਨ ਦ੍ਰੈਸ ਪਰਥਮ ਗੁਰ ਕੀਨੇ।

'ਬਿਗਾਨੀ ਥਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਸਣਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ।

'ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਕ। (ਅ) ਛੇਤੀ।

'ਗੁਰਾਂ ਨੇ। (ਭੀਮਚੰਦ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਵਾਲਾ) ਪਹਿਲਾ
ਦ੍ਰੈਸ ਯਾਦ ਕਰਕੇ.....।

ਇਸ ਮਗ ਨ੍ਰਿਪ ਨਹਿ ਆਵਨ ਦੀਨੇ
॥ ੪੪ ॥

ਯਾਂ ਤੇ ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਪਿਛਾਰੀ।
ਲੇਨਿ ਦੇਨਿ ਹੁਇ ਹੈ ਬਿਧਿ ਸਾਰੀ।
ਦੁਹਿ ਦਿਸਿ ਤੇ ਨ੍ਰਿਪ ਗਨ ਜਬਿ ਮਿਲੇਂ।
ਕਰਹੁ ਦਿਖਾਵਨਿ ਦੇਵਨਿ ਭਲੇ ॥ ੪੫ ॥
ਹਮਰੀ ਅਰੁ ਗੁਰ ਕੀ ਵਡਿਆਈ।
ਸਭਿ ਕੇ ਹੇਰਤਿ ਵਧਹਿ ਸਵਾਈ।
ਅਬਿ ਥੋਰੇ ਦਿਨ ਮਹਿ ਚਲਿ ਆਵਹਿ।
ਤੁਮ ਕੋ ਰੁਖਸਦ ਕਰਹਿ ਦਿਖਾਵਹਿ।

'ਕੁੜਮਾਂ ਨੂੰ ਤੰਬੋਲ) ਦਿਖਾ ਕੇ।

॥ ੪੬ ॥
ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਕਰਿ ਸਨਮਾਨੇ।
'ਰਾਖਹੁ ਕੰਨੇ, ਨਾਹਿਨ ਪਯਾਨੇ।'

'ਤੰਬੋਲ) ਪਾਸ ਰਖੋ ਤੇ ਜਾਓ ਨਹੀਂ।

ਉਠਿ ਦੋਨਹੁ ਡੇਰੇ ਨਿਜ ਆਏ।
ਨਿਤ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇ ਰਹਤਿ ਸਵਾਏ
॥ ੪੭ ॥

'ਕਾਚੀ ਮਤਿ ਇਨ ਸਕਲ ਪਹਾਰੀ।

'ਦੋਵੇਂ ਆਪੋ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਨ।

ਰਾਖਹੁ ਨਹਿ ਭਰੋਸ ਕੋ ਧਾਰੀ।

ਅਹੈ ਬਖੇਰਾ ਇਨ ਕੇ ਸੰਗਾ।

ਅਸ ਨ ਹੋਇ ਪਰਿ ਜੈ ਹੈ ਜੰਗਾ' ॥ ੪੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਨ੍ਰਿਪਸੁਤ ਬਯਾਹ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚਤੁਰ
ਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੪ ॥

੧੫. [ਸਉਦਾਗਰ। ਬਰਾਤ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ]

੧੪<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੬

ਦੋਹਰਾ:

ਕਲਗੀਧਰ ਰੋਕੇ ਜਬਹਿ, ਨ੍ਰਿਪਾ ਸੁਤ ਦਿਯੋ ਪਠਾਇ। *ਪਾ:-ਨਿਜ।

ਭੀਮਚੰਦ ਸੁਧਿ ਪਾਇ ਸਭਿ, ਔਰ ਪੰਥ ਗਮਨਾਇ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਕਰੇ ਉਲੰਘਤਿ ਆਯੋ।

ਪਾਇ ਕਸ਼ਟ ਕਛੁ ਬਸ ਨ ਬਸਾਯੋ।

ਤਿਸ ਹੀ ਮਗ ਕੋ ਏਕ ਸੁਦਾਗਰ।

ਗੁਰ ਕੋ ਸਿਖ ਧਨਵਾਨ ਉਜਾਗਰ ॥ ੨ ॥

ਕਰੇ ਖਰੀਦਨ ਅਸੂ ਕਸ਼ਮੀਰ।

ਬਲੀ ਅਨਿਕ ਅਰੁ ਪੁਸ਼ਟ ਸਰੀਰ।

ਇਕ ਸੌ ਬੀਨ ਬੀਨ ਕਰਿ ਲਜਾਯੋ।

ਚਾਹਤਿ ਹੈ ਗੁਰ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚਾਯੋ ॥ ੩ ॥

ਜਬਿ ਤਿਸ ਦੇਸ ਬਿਖੈ ਚਲਿ ਆਵਾ।

ਬਜਾਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਕਲ ਸੁਨਿ ਪਾਵਾ।

-ਤਿਸ ਮਗ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਏ ਨ ਜਾਨ।

ਇਤ ਕੋ ਆਵਤਿ ਕਰਹਿ ਪਯਾਨ- ॥ ੪ ॥

ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਜੋ -ਕੁਮਤਿ ਪਹਾਰੀ।

ਜੇ ਗੁਰ ਸੰਗ ਦ੍ਰੈਸ਼ ਕੋ ਧਾਰੀ।

ਤੋ ਮੁਝ ਸੰਗ ਬਿਗਰ ਕਰਿ ਜਾਇ।

ਹਯ ਛੀਨਹਿ ਨਿਜ ਬਲ ਦਿਖਰਾਇ

॥ ੫ ॥

ਨਹਿ ਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚਨਿ ਦੈ ਹੈਂ।

ਚਮ੍ਹੁ ਅਧਿਕ ਸੋ ਬਸ ਨ ਬਸੈ ਹੈਂ-।

ਇਮ ਬਿਚਾਰ, ਕਰਿ ਕੂਚ ਬਡੇਰੇ।

ਪਹੁੰਚਜੋ ਸਿਰੀ ਨਗਰ ਕੇ ਨੇਰੇ ॥ ੬ ॥

ਤਹਾਂ ਸੁਨੀ 'ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਿਵਾਨ।

ਪਠਜੋ ਗੁਰੁ ਕੋ ਉਤਰਜੋ ਆਨਿ।

ਸੰਗ ਪੰਚ ਸੈ ਜਿਸ ਅਸਵਾਰ।

ਦਿਢ ਸੈਨਾ ਬਾਂਧੇ ਹੱਥਜਾਰ' ॥ ੭ ॥

ਸੁਨਤਿ ਸੁਦਾਗਰ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ।

'ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰਨਿ' ਬਖਾਨੀ।

ਅਪਨੀ ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਰਹੁ ਆਪ।
ਲਖੀਅਤਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪ'
॥ ੮ ॥

ਬਹੁਜੋ ਹੁਤੋ ਬਡ ਚਿੰਤਾ ਨਦੀ।
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਧੀਰਜ ਤਰਨੀ ਤਦੀ।
ਕਰੇ ਤੁਰੰਗਮ ਤਯਾਰ ਬਡੇਰੇ।
ਪਹੁੰਚਯੋ ਜਾਇ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਗੁਰ ਡੇਰੇ ॥ ੯ ॥

'ਧੀਰਜ ਰੂਪੀ ਬੇੜੀ ਤਦੋਂ ਮਿਲ ਗਈ।

ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਬੰਦਨ ਕਰੇ।
ਕਰੇ ਬਿਲੋਕਨਿ ਹਯ ਸਤ' ਖਰੇ।

'ਸੋ ਘੋੜੇ।

ਖਰੇ ਚਲਾਕ ਮਹਾਂ ਬਲ ਭਰੇ।
ਭਰੇ ਹਰਖ ਬਾਤਨ ਰਸ ਢਰੇ ॥ ੧੦ ॥

ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਡੇਰਾ ਲਗਵਾਯੋ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੋ ਅਧਿਕ ਦਿਵਾਯੋ।
ਨਿਜ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਆਛੇ ਕਰਿਵਾਈ।
ਗੁਰ ਪ੍ਰੋਹਤ ਦਿਵਾਨ ਸੁਖਦਾਈ ॥ ੧੧ ॥

'ਰਾਜੇ (ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਨੇ)।

ਭੀਮਚੰਦ ਲੈ ਸੰਗ ਨਰਿੰਦੈ।
ਪਹੁੰਚਯੋ ਆਇ ਸੁਨਯੋ ਸੁ ਨਰਿੰਦੈ।
ਅਪਨਿ ਮੇਲ ਕੇ ਨ੍ਰਿਪ ਸਮੁਦਾਇ।
ਲੇ ਪਰਧਾਨ ਗਯੋ ਸਮੁਹਾਇ ॥ ੧੨ ॥

ਸਮਧੀ ਮੇਲ ਭਯੋ ਸੁਖ ਪਾਯੋ।
ਕਰਯੋ ਢੁਕਾਉ ਦਰਬ ਬਰਖਾਯੋ।

ਅਨਿਕ ਬੈਰਖਾਂ¹ ਅਨਿਕ ਬਰਨ ਕੀ²।

¹ਝੰਡੀਆਂ [ਅ. ਬੈਰਕ]। ²ਅਨੇਕ ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ।

ਜਗਮਗਾਤ ਕਰ ਲਗੇ ਤਰਨਿ ਕੀ।
॥ ੧੩ ॥

¹ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਲਗਣ ਨਾਲ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ [ਸੰਸ.;ਕਰ = ਕਿਰਣ]।

ਨਿਜ ਕੁਲ ਰੀਤਿ ਕਰੀ ਦਿਸ਼ ਦੋਇਨ।

ਬਾਜਤਿ ਬਾਜ ਸੁਨਤਿ ਬਚ ਕੋਇ ਨ।

ਸਿਵਰ ਕਰਾਇ ਸੁ ਪੁਰਿ ਜਨਬਾਸੇ।

'ਡੇਰਾ ਕਰਾਯਾ ਨਗਰ ਦੇ ਜੰਵ ਘਰ ਵਿੱਚ।

ਚਹੀਯਤਿ ਵਸਤੂ ਕਰੀ ਸੁਪਾਸੇ' ॥ ੧੪ ॥

'ਸੋ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਾਈ।

ਨਾਨਾ ਬਿੰਜਨ ਕਰੇ ਪਰੋਸਨਿ।

ਭੱਖ ਭੋਜ ਲੇਹਜ ਅਰੁ ਚੋਸਨ।

ਦੁਹਿ ਦਿਸ਼ਿ ਦਿਯੇ ਲਾਗ ਮਨ ਭਾਏ?

ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ

॥ ੧੫ ॥

ਪੁਨ ਦਾਇਜ ਕੋ ਕੀਨ ਦਿਖਾਵਨਿ।
ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਨ ਬਹੁ ਮਨ ਭਾਵਨ'। 'ਭਾਂਡੇ।

ਹਾਥੀ ਹਯਨਿ ਸਾਜ ਸਿੰਗਾਰੇ।
ਭਾਵਨ ਧਰੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ ॥ ੧੬ ॥

ਦਯਾਰਾਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਿਵਾਨ।
ਤਿਸ ਛਿਨ ਤਹਿ ਪਹੁੰਚੇ ਬੁਧਿਵਾਨ।
ਸਵਾਲਾਖ ਕੋ ਲੇ ਤੰਬੋਲ।

ਜਿਸ ਪਰ ਲਗਯੋ ਦਰਬ ਬਹੁ ਮੋਲ
॥ ੧੭ ॥

ਜਹਿ ਬੈਠਯੋ ਰਾਜਨ ਸਮੁਦਾਇ।
ਦੁਹੁ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਕੇ ਸੈਲਨ ਰਾਇ।
ਡਸੇ ਫਰਸ਼ ਪਰ ਵਸਤੂ ਨਾਨਾ।
ਪ੍ਰਥਕ ਪ੍ਰਥਕ ਧਰਿ ਧਰਿ ਤਿਸ ਥਾਨਾ
॥ ੧੮ ॥

ਬਲੀ ਚਪਲ ਸੁੰਦਰ ਸਰਬੰਗ।
ਕੰਚਨ ਜੀਨ ਤੁਰੰਗਮ ਸੰਗ।
ਭਾਂਵਨ' ਹੇਮ ਰਜਤ ਕੇ ਧਰੇ। 'ਭਾਂਡੇ।

ਇਤਯਾਦਿਕ ਸਭਿ ਹੇਰਨਿ ਕਰੇ ॥ ੧੯ ॥

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗੀ ਜਬਿ ਸਭਿ ਗਿਰਰਾਈ।
ਭਾਟ ਪੁਕਾਰਤਿ ਉਚ ਸੁਨਾਈ।
'ਜਿਸ ਤੇ ਸਵਾਲਾਖ ਧਨ ਲਗਯੋ।
ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਤੇ ਜਗਮਗਯੋ ॥ ੨੦ ॥

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜਗ ਗੁਰ ਕੀ ਗਾਦੀ।
ਤਿਸ ਪਰ ਬੈਠਯੋ ਜਨ ਅਹਿਲਾਦੀ'। 'ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।

ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਗਿਰਪਤਿ ਭੁਜ ਭਾਰੀ।
ਤਿਸ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨਿਜ ਧਾਰੀ
॥ ੨੧ ॥

ਦਾਇਜ ਹੇਤੁ ਪਠਯੋ ਇਹ ਆਯੋ।
ਗੁਰ ਦਿਵਾਨ ਅਰੁ ਪ੍ਰੋਹਤ ਲਯਾਯੋ।
ਸਭਿ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬਡੇ ਤੰਬੋਲ।
ਨਾਨਾ ਵਸਤੂ ਜਿਨ ਬਹੁ ਮੋਲ' ॥ ੨੨ ॥

ਭੀਮਚੰਦ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਮੁ।

ਜਰ ਬਰ ਗਯੋ ਭਯੋ ਜਨੁ ਆਮੂ।

¹ਮਾਨੋ ਰੋਗੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਖੁਨਸਜੋ, ਨਿਜ ਲੋਕਨਿ ਸੰਗ ਬੋਲਜੋ।

ਗੁਰੂ ਦ੍ਰੈਖ ਕੋ ਮੁਖ ਤੇ ਖੋਲਜੋ ॥ ੨੩ ॥

ਦੇਖਹੁ ਇਹ ਅਚਰਜ ਕੀ ਬਾਤੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮੋਹਿ ਅਰਾਤੀ।

¹ਵੈਰੀ।

ਅਪਰ ਬਾਰਤਾ ਕਹੀਏ ਕਹਾਂ।

ਆਵਨਿ ਦਯੋ ਨ ਮੋ ਕਹੁ ਇਹਾਂ ॥ ੨੪ ॥

ਲਰਨਿ ਹੇਤੁ ਦਲ ਸਨਮੁਖ ਕਰਜੋ।

ਛਿਮਾ ਧਰੀ ਮੈਂ ਬਯਾਹ ਬਿਚਰਜੋ।

ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਤੇ ਭਾ ਨੁਖਸਾਨ।

ਉਤਸਵ ਵਧਤਿ ਕਰਜੋ ਚਹਿ ਹਾਨਿ

॥ ੨੫ ॥

ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੋ ਅਧਿਕਾਇ ਬਿਰੋਧੀ।

ਗਿਰ ਓਰਨਿ ਬਰਾਤ ਸਭਿ ਰੋਧੀ।

ਤਿਸ ਰਿਪੁ ਸੋਂ ਅਸ ਸਮਧੀ ਮੇਰਾ।

¹ਕੁੜਮ।

ਭਾ ਸੰਗੀ ਜਨੁ ਮੀਤ ਬਡੇਰਾ ॥ ੨੬ ॥

ਜੋ ਗੁਰ ਸੰਗ ਸਖਾਪਨ ਰਖੈ।

ਤੋ ਇਸ ਕੋ ਨਿਜ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਲਖੈਂ।

ਰਿਪੁ ਕੋ ਮਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਸੋ ਭਾਰੋ।

¹ਵੈਰੀ ਦਾ ਜੋ ਮਿੱਤ੍ਰ ਹੈ ਸੋ ਭਾਰੀ ਵੈਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਤੇ ਨਹਿ ਮੇਲ ਹਮਾਰੋ

॥ ੨੭ ॥

ਕਿਮ ਸਮਧਾਪਨ ਕੋ ਨਿਰਬਾਹੈ।

¹ਕੁੜਮਾਚਾਰੀ।

ਜੋ ਹਮਰੇ ਰਿਪੁ ਕੋ ਪਖ ਚਾਹੈ।

ਨਿਕਟ ਹਮਹੁ ਤੇ ਕਛੁ ਨ ਬਿਚਾਰਾ।

¹ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦਿਆਂ।

ਜਾਇੰ ਦੂਰ ਤੋ ਕਰਹਿ ਬਿਗਾਰਾ ॥ ੨੮ ॥

ਕਹਿਬੋ ਕਹਾਂ ਨ ਕਛੁ ਬਨਿ ਆਵੈ।

ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਜੇ ਇਮ ਭਾਵੈ।

ਤਿਸ ਦੁਹਿਤਾ ਕੋ ਤਜਿ ਦਿਹੁ ਡੋਰਾ।

¹ਪੁੱਤ੍ਰੀ ਦਾ।

ਕਰਹੁ ਕੂਚ ਗਮਨਹੁ ਘਰ ਓਰਾ ॥ ੨੯ ॥

ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ ਆਸੈ ਸੁਨਜੋਂ।

ਨ੍ਰਿਪ ਜਸਵਾਲ ਕਟੋਚੀ ਭਨਜੋਂ।

ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਤਾ ਭਾਰੀ।
ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਮਨ ਕਜੋਂ ਨ ਬਿਚਾਰੀ?
॥ ੩੦ ॥

ਕੈ ਅਨਜਾਨ ਪਨੇ ਮਹਿ ਰਹਜੋ।
ਤੁਮਰੀ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਰੋਸ ਨ ਲਹਜੋ।
ਗੁਰ ਸੰਗ ਮੇਲ ਬਨੈ ਇਸ ਕੈਸੇ।
ਵਧੜੇ ਵਿਰੋਧ ਜੁ ਤੁਮ ਸੰਗ ਐਸੇ' ॥ ੩੧ ॥

'ਭਾਵ ਤੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

ਸੁਨਿ ਗੁਲੇਰੀਆ ਕਹੈ ਗੁਪਾਲ।
'ਬੂਝੋ ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕੇ ਨਾਲ।
ਜੇ ਨ ਰਹਹਿ ਸਾਕਨਿ ਅਨੁਸਾਰੀ।
ਤੋਂ ਸਗੀਯਤਾ ਕਹਾਂ ਤੁਮਾਰੀ' ॥ ੩੨ ॥
ਜੇ ਮਾਨਹਿ, ਗੁਰ ਸੋਂ ਲਰ ਪਰੈ।
ਸਾਕ ਸਖਾਪਨ ਕੋ ਤਬਿ ਧਰੈ।
ਆਸ਼ੈ ਲਖਹਿ ਬਿਨਾ ਕਿਮ ਕ੍ਰੋਧਹੁ?
ਪਠਿ ਪਰਧਾਨ ਰਿਦਾ ਤਿਸ ਸੋਧਹੁ'
॥ ੩੩ ॥

'ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕੁਝਮਾਚਾਰੀ ਕੀਹ ਹੋਈ?

ਸੁਨਿ ਇਮ ਭੀਮਚੰਦ ਮਨ ਮਾਨੀ।
ਇਕ ਜਸਵਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਿਨਾਨੀ'।

'ਸੁਸਿੱਖਤ ਪ੍ਰਧਾਨ [ਸੰਸ.:, ਵਿਨਯਨ = ਸਿਖਤਾ] (ਅ)
ਪਰ ਸੁੱਧ ਪਾਠ 'ਬਿਯਾਨੀ' ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਬਿਯਾਨੀ =
ਦੂਸ਼ਾ।

ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕੇ ਨਿਕਟ ਪਠਾਏ।
ਨਿਜ ਆਸ਼ੈ ਸਭਿ ਕਹਜੋ ਸੁਨਾਏ ॥ ੩੪ ॥
ਦਾਇਜ ਜਹਾਂ ਸੁਧਾਰਿ ਸੁਧਾਰਿ।
ਧਰਿਵਾਵਹਿ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬਿਸਤਾਰ।
ਦੋਨਹੁ' ਜਾਇ ਜੁਦਾ ਤਿਸ ਕਰਜੋ।
ਥਿਰੇ ਇਕਾਂਕੀ ਬਾਕ ਉਚਰਜੋ ॥ ੩੫ ॥
'ਸੁਨਹੁ ਨਰਿੰਦ੍ਰ! ਕਹਾਂ ਤੈਂ ਚੀਨਾ।
ਗੁਰ ਕੇ ਸਾਥ ਮੇਲ ਇਮ ਕੀਨਾ।
ਸਮਧੀ ਦੇਖਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਬਧਾਯੋ।
ਕਹਿ ਤੰਬੋਲ ਕਹਾਂ ਅਨਵਾਯੋ ॥ ੩੬ ॥

'ਦੋਹਾਂ ਭਾਵ ਜਸਵਾਲੀਏ ਤੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਨੇ।

ਅਧਿਕ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਤਾ ਜਿਨ ਕੇ ਸੰਗ।
ਸੰਧਯਾ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕਰਜੋ ਚਹਿ ਜੰਗ।
ਆਵਤਿ ਕੋ ਜਿਨ ਪੰਥ ਨ ਦੀਨਾ।

ਅਧਿਕ ਦ੍ਰੈਸ਼ ਤੁਮ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਚੀਨਾ

॥੩੭॥

ਤਊ ਨ ਤਿਨ ਸੰਗ ਕੀਨਸਿ ਅੰਤਰ¹।

¹ਵਿੱਥ ਨਾ ਪਾਈ।

ਸ਼ਰਨਿ ਪਰਨਿ ਚਾਹਤਿ ਚਿਤ ਅੰਤਰ।

ਭੀਮਚੰਦ ਨ੍ਰਿਪ ਰਿਪੁ ਕੇ ਸਾਥੀ¹।

¹ਭੀਮਚੰਦ ਰਾਜੇ ਦੇ ਵੈਰੀ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ।

ਜੇ ਤੁਮ ਬਨੇ ਰਹੋ ਇਕ ਗਾਥੀ¹ ॥੩੮॥

¹ਇਕ ਗਲ ਵਾਲੇ।

ਲਰਹਿ ਨਹੀਂ, ਬਨ ਰਹਹਿ ਸਹਾਇ।

ਸਮਧਿਪਨੋ¹ ਸਗਰੋ ਟੁਟ ਜਾਇ।

¹ਕੁੜਮਾਚਾਰੀ।

ਤਵ ਤਨੁਜਾ ਕਹੁ ਤਯਾਗਹਿ ਡੋਰਾ।

ਕਰਹੁ ਨਿਹੋਰਨਿ¹, ਹੈ ਨ ਨਿਹੋਰਾ²

¹ਹੁਣ) ਬੇਨਤੀ ਕਰੇ (ਭੀਮਚੰਦ ਅੱਗੇ)। ²ਫਿਰ ਤੇਰੀ) ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣੀ।

॥੩੯॥

ਬਨਹਿ ਨ ਮੇਲ ਫਲਕ ਉਰ ਪਰੈ।

ਜੇ ਕਰਿ ਗਿਰਪਤਿ ਗਨ ਬਿਚ ਪਰੈਂ।

ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਅਧਿਕ ਅਬਹਿ ਉਠ ਚਾਲਾ¹।

¹ਉਠ ਚੱਲਿਆ ਸੀ।

ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਰਿ ਬਹੁਰ ਬਿਠਾਲਾ

॥੪੦॥

ਰਸ ਰਾਖਨਿ ਕੈ ਕਰਤਿ ਬਿਰਸ ਕੋ।

ਜਸ ਅਭਿਲਾਖਹੁ ਭਾਖਹੁ ਤਸ ਕੋ¹।

¹ਰਸ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਬਿਰਸੀ ਕਰਨੀ ਜੇ? ਜੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਸੋ ਆਖੋ।

ਫਤੇ ਸ਼ਾਹ ਸੁਨਿ ਚਿੰਤ ਮਹਾਨੀ।

ਕਠਨ ਬਾਤ ਦੁਹੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਜਾਨੀ ॥੪੧॥

-ਸਮ ਰਸ ਗੁਰੁ ਸਨ ਹੈ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ¹।

¹ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ (ਮੇਰਾ) ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ।

ਹਿਤ ਠਾਨਤਿ ਮੇਰੇ ਦਿਨ ਰਾਤੀ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ ਰਾਖਹਿ ਸਨਮਾਨਾ।

ਪ੍ਰਥਮ ਬਿਰੋਧ ਮਿਟਾਇ ਮਹਾਨਾ¹-

¹ਨਾਹਨ ਨਾਲ ਸੁਲਹ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ।

॥੪੨॥

'ਸੁਨਿ ਵਜ਼ੀਰ ! ਤੂੰ ਸੁਮਤਿ ਸਯਾਨਾ।

ਵਧੈ ਵੈਰ, ਵਿਪ੍ਰੈ ਜਨ ਠਾਨਾ¹।

¹ਜਨ =) ਭਲੇ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਉਲਟੀ ਕੀਤਿਆਂ ਵੈਰ ਵਧਦਾ ਹੈ।

ਹਿਤ ਕੇ ਕਰਨਹਾਰ ਹੁਇ ਕੋਈ¹।

¹ਭਾਵ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਰਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤਿਹ ਸਨ¹ ਲਰੇ ਪਾਪ ਬਡ ਹੋਈ ॥੪੩॥

¹ਸਾਥ।

ਕੌਨ ਬਿਗਾਰ ਜਾਨ ਕਰਿ ਮਨ ਮੈਂ।

ਲੇ ਦਲ ਸਮੁਖ ਬਨੋ¹ ਗੁਰ ਰਨ ਮੈਂ।

¹ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਣਾਂ।

ਨਾਹਕ ਤੁਮ ਨੇ ਰਚਯੋ ਬਖੇਰਾ।
 ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਸੰਗ ਝੇਰਾ ॥ ੪੪ ॥
 ਜਾਚੀ ਵਸਤੁ ਨਹੀਂ ਜੇ ਦੀਨਿ।
 ਤਉ ਪੂਜਿਬੇ ਥਾਨ ਪ੍ਰਬੀਨ।
 ਬਨਹੁ ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਇਮ ਹੀ ਬਨਿ ਆਵੈ।
 ਬਧੈ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਪਾਵੈ ॥ ੪੫ ॥
 ਮੈਂ ਅੰਤਰ ਪਰਾ ਮੇਲ ਕਰਾਵੈਂ।
 ਗੁਰ ਤੇ ਕਹਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਬਖਸ਼ਾਵੈਂ।
 ਭਈ ਸੁ ਭਈ ਜਾਨਿ ਅਬਿ ਦੀਜੈ।
 ਬ੍ਰਿਥਾ ਬਿਰੋਧ ਬਾਦ ਕਯੋਂ ਕੀਜੈ ॥ ੪੬ ॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਫਤੇਸ਼ਾਹ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੰਚਦਸਮੇ
 ਅੰਸੂ ॥ ੧੫ ॥

'ਵਿਰੋਧ ਵਧਿਆਂ ਕੁਛ ਮਿਲਣਾ ਨਹੀਂ।

'ਮੈਂ ਵਿਚ ਪੈਕੇ।

੧੬. [ਤੰਬੋਲ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਨੰਦ ਚੰਦ ਦਾ ਵਾਪਸ ਹੋਣਾ]

੧੫<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੭

ਦੋਹਰਾ:

ਸੁਨਿ ਜਸਵਾਲ ਵਜ਼ੀਰ ਤਬਿ, ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕੇ ਬੈਨ।

ਭੀਮਚੰਦ ਕੇ ਢਿਗ ਗਏ, ਬਿਰਜੋ ਜਹਾਂ ਰਿਸ ਨੈਨ^੧ ॥ ੧ ॥ 'ਕ੍ਰੋਧੀ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ।

ਚੌਪਈ:

ਤਰਕਤਿ ਵਾਕ ਕਹਜੋ ਜਸਵਾਲ।

'ਤਵ ਸਮਧੀ ਕੋ ਰਸ ਗੁਰ ਨਾਲ।

ਉਲਟੇ ਤੁਮ ਕੋ ਚਹਹਿ ਮਿਲਾਯੋ।

^੧ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ) ਮਿਲਾਯਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਲਖੀਅਤਿ ਗੁਰ ਕਰਾਹ ਕੁਛ ਖਾਯੋ ॥ ੨ ॥

ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਭੂ ਜਾਨੈ।

^੧ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ) ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਤਿਨ ਸਨ ਦ੍ਰੈਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਿਮ ਠਾਨੈ।

ਜਥਾ^੧ ਬਨਜੋ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬਿਸਾਲਾ।

^੧ਮਾਨੋ।

ਤਿਮ^੧ ਬੋਲਤਿ ਹਮ ਸੋਂ ਇਸ ਕਾਲਾ

^੧ਐਉਂ।

॥ ੩ ॥

ਰਾਵਰਿ ਕ੍ਰੋਧ ਨ ਜਾਨਜੋ ਘਨੇ।

ਫਿਰਜੋ ਨ ਗੁਰ ਤੇ, ਰਸ ਉਰ ਸਨੇ।

^੧ਭਾਵ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਯਾਰ ਹੈ।

ਜਥਾ ਆਇ ਤੁਮਰੇ ਮਨ ਮਾਂਹੀ।

ਕਰੋ ਤਥਾ ਕੋ ਬਰਜਤਿ ਨਾਂਹੀ' ॥ ੪ ॥

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਭੀਮਚੰਦ ਰਿਸ ਛਾਈ।

ਅਗਨਿ ਜੂਲਤਿ ਆਹੁਤਿ ਜਨੁ ਪਾਈ।

^੧ਅਹੁਤੀ ਮਾਨੋ ਪਾਈ ਹੈ।

ਕਹਜੋ 'ਦੇਹੁ ਕਰਿ ਕੂਚ ਨਗਾਰਾ।

ਮੈਂ ਨ ਕਰੋਂ ਕਛੁ ਅੰਗੀਕਾਰਾ ॥ ੫ ॥

ਆਨ ਥਾਨ ਨਿਜ ਨੰਦਨ ਬਜਾਹੋਂ।

ਇਸ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਨ ਆਵਨਿ ਚਾਹੋਂ।

ਅਸ ਦੁਸ਼ਮਨ ਮੇਰੇ ਦੁਖਦਾਈ।

ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤਿ ਉਪਜਾਈ ॥ ੬ ॥

ਜਿਮ ਗੁਰ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਤਥਾ ਇਹ^੧ ਮੇਰੇ।

^੧ਭਾਵ ਫਤੇਸ਼ਾਹ।

ਲਰੋਂ ਦੁਹਨ ਸੋਂ ਪਰਜੋ ਬਖੇਰੋਂ।

ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਮਾਨਵ ਪਠਿ ਦੀਨੋ।

ਕਾਰਨ ਕੂਚ ਨਗਾਰਾ ਕੀਨੋ' ॥ ੭ ॥

^੧ਕੂਚ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਗਾਰਾ ਵਜਾਯਾ।

ਤਤਛਿਨ ਜੀਨ ਹਯਨਿ ਪਰ ਡਾਲੇ।

ਕਰੀ ਸਿੰਗਾਰਨ^੧ ਕੀਨਿ ਉਤਾਲੇ।
ਇਮ ਜਬਿ ਤਜਾਰ ਅਰੂਢਨਿ ਭਯੋ।
ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕੇ ਨਰ ਸੁਨਿ ਲਯੋ ॥ ੮ ॥

^੧ਹਾਥੀ (ਹੋਦੇ ਆਦਿ ਪਾਕੇ) ਸਿੰਗਾਰ ਲਏ।

ਮੰਤ੍ਰੀ ਆਦਿ ਉਤਾਇਲ ਧਾਏ।
ਨਿਜ ਰਾਜੇ ਕਨਿ^੧ ਵਾਕ ਅਲਾਏ।

^੧ਪਾਸ।

'ਤੂਟਨ ਸਮਧੀ ਸਾਬ ਤੁਮਾਰੋ।
ਕਿਮ ਬਨਿ ਆਵਹਿ, ਕਜੋਂ ਨ ਬਿਚਾਰੋ
॥ ੯ ॥

ਗੁਰ ਸੋਂ ਮੇਲ ਕਰਨਿ ਹੈ ਕਹਾਂ।
ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਤੇ ਬਿਰ ਭੇ ਇਹਾਂ।
ਚਲਯੋ ਛੋਰ ਤਵ ਤਨੁਜਾ ਡੋਰਾ।
ਇਹ ਅਪਜਸੁ ਪਸਰੈ ਚਹੁ ਓਰਾ ॥ ੧੦ ॥

ਨਿਜ ਸਮਧੀ ਕੇ ਬਨਿ ਅਨੁਸਾਰੀ।
ਰਹਿ ਆਹਿ ਜਿਮ ਲਾਜ ਤਿਹਾਰੀ।
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਸਚਿਵਨ ਕੀ ਬਾਨੀ।
ਸੰਕਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਤਬਹਿ ਬਖਾਨੀ
॥ ੧੧ ॥

'ਤੂਰਨ ਜਾਇ ਛਿਮਾ ਕਰਿਵਾਵੇ।
ਕਰੋ ਨਿਹੋਰਨਿ ਚੜ੍ਹਤਿ ਹਟਾਵੇ।
ਸ਼੍ਰੇਯ ਹੇਤੁ^੧ ਮੈਂ ਤਿਨ ਸੋਂ ਕਹਯੋ।
ਕਜੋਂ ਤੂਟਨ^੧ ਕਹੁ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਹਯੋ
॥ ੧੨ ॥

^੧ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ।

^੧ਸੰਬੰਧ) ਤੋੜਨ ਨੂੰ।

ਮੈਂ ਸਮਧੀ ਕੇ ਨਿਤ ਅਨੁਸਾਰੀ।
ਲਰੋਂ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਤਿਨਹੁ ਅਗਾਰੀ।
ਏਤੋ ਕੋਪ ਕਹਹੁ ਕਿਮ ਕੀਨੋ।
ਜਿਸ ਤੇ ਚਢਤਿ^੧ ਪ੍ਰੀਤ ਹੁਇ ਹੀਨੋ
॥ ੧੩ ॥

^੧ਜਿਸ ਦੇ ਚੜ੍ਹਨੇ ਕਰ। (ਅ) ਜਿਸ (ਕ੍ਰੋਧ) ਦੇ ਕਾਰਨ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਉਸ ਚੜ੍ਹਾਈ ਨਾਲ) ਪ੍ਰੀਤ ਹੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਮੰਤ੍ਰੀ ਦੋਰੇ ਤਬਿ ਗਏ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਉਚਰਤਿ ਭਏ।
'ਸੁਮਤਿਵੰਤਿ ਤੁਮ ਕਜੋਂ ਨ ਬਿਚਾਰੋ।
ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਨ੍ਰਿਪ ਤੁਵ ਅਨੁਸਾਰੋ ॥ ੧੪ ॥
ਜਿਮ ਰਨ ਹੋਇ ਨ, ਤਿਮ ਤਿਨ ਭਾਖੀ।

ਨਿਸ਼ਚੈ ਲਰਨਿ ਜਿ ਤੁਮ ਅਭਿਲਾਖੀ।
 ਤੋ ਸਭਿ ਆਗੇ ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ।
 ਸ੍ਰੀ ਨਗਰੇਸ਼੍ਵਰ ਘਾਲਹਿ ਜੰਗ ॥ ੧੫ ॥
 ਲੈ ਹੈ ਛੀਨ ਪਾਂਵਟਾ ਥਾਨ।
 ਡੇਰਾ ਲੂਟਹਿ ਵਸਤੁ ਮਹਾਨ।
 ਬਿਰਹੁ ਆਪ ਮਸਲਤ ਮਿਲਿ ਠਾਨਹੁ।
 ਸਾਕ ਬਿਸਾਲ ਆਪਨੋ ਜਾਨਹੁ ॥ ੧੬ ॥
 ਐਸੀ ਬਾਤਿ ਨ ਉਚਿਤ ਤੁਹਾਰੇ।
 ਹਸਹਿ ਲੋਕ ਅਪਵਾਦ ਉਚਾਰੇ।'
 ਭੀਮਚੰਦ ਸੁਨਿ ਤਬਹਿ ਉਚਾਰੀ।
 'ਗੁਰ ਸਨ ਲਰਹਿ ਜਿ ਹਮਹੁ ਅਗਾਰੀ
 ॥ ੧੭ ॥
 ਤਬਿ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹਮਰੇ ਉਰ ਆਵੈ।
 ਮਿਲਿਬੇ ਕਹੁ ਸਨੇਹ ਉਪਜਾਵੈ।'

'ਸਾਨੂੰ) ਮਿਲਣੇ ਦਾ ਸਨੇਹ ਉਪਜੇਗਾ। (ਅ) (ਤਦ
 ਸਮਝਾਂਗੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ) ਮਿਲਣੇ ਦਾ ਪਿਆਰ ਪੈਦਾ
 ਕੀਤਾ ਸੁ।

ਇਮ ਕਹਿ ਪਠੇ ਸਕਲ ਪਰਧਾਨ।
 ਆਏ ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਜਿਸ ਥਾਨ ॥ ੧੮ ॥
 ਬੈਠੇ ਬਹੁਤ ਬਾਰਿ ਸਮੁਝਾਯੋ।
 ਗੁਰ ਸਨ ਲਰਿਬੋ ਮਤ ਠਹਿਰਾਯੋ।
 ਆਪਸ ਮਹਿ ਸਮਧੀ ਮਿਲਿ ਬਾਤਨ।
 ਭਏ ਹਰਖ, ਕਰਿ ਹੈਂ ਪੁਨ ਘਾਤਨ।' ^{ਦਾਉ ਘਾਉ।}
 ॥ ੧੯ ॥
 ਅਬਿ ਤੋ ਬਯਾਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਿਬੇਰੋ।
 ਪਾਛੈ ਪਰਿ ਹੈ ਜੰਗ ਬਖੇਰੋ।'
 ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਨ੍ਰਿਪ ਇਮ ਠਹਿਰਾਇ।
 ਉਠਿ ਆਯੋ ਪੁਨ ਦੂਸਰ ਠਾਇ ॥ ੨੦ ॥
 ਗੁਰ ਪ੍ਰੋਹਤ ਅਰ ਜਹਾਂ ਦਿਵਾਨ।
 ਦੀਨੋ ਚਹੈਂ ਤੰਬੋਲ ਮਹਾਨ।
 ਕੇਤਿਕ ਸੁਭਟ ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਸਾਥ।
 ਆਦਿ ਖੜਗ ਤੇ ਆਯੁਧ ਹਾਥ ॥ ੨੧ ॥
 ਗਿਰਪਤਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸਮੁਖ ਨਹਿ ਕੀਨੀ।
 ਨੰਦਚੰਦ ਚਾਤੁਰ ਤਬਿ ਚੀਨੀ।

'ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਗਾਹ ਨ ਕੀਤੀ।
 'ਗਲ) ਸਮਝ ਲਈ।

ਦਯਾਰਾਮ ਪ੍ਰੋਹਤ ਕੇ ਕਾਨਨ।

'ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ।

ਭਾਖੀ ਗਤਿ ਸਮੀਪ ਕਰਿ ਆਨਨ।

'ਮੂੰਹ ਨੇੜੇ ਕਰਕੇ।

॥ ੨੨ ॥

'ਬਿਗਰੋ' ਲਖੀਯਤਿ ਦੁਸ਼ਟ ਪਹਾਰੀ।

'ਬਿਗੜਿਆ ਹੋਇਆ।

ਮਿਲਯੋ ਕੁਸੰਗ ਸੰਗ ਮਤਿ ਮਾਰੀ।

ਅਬਿ ਨ ਕਰੋ ਇਨ ਕੋ ਬਿਸ੍ਵਾਸ।

ਰਹਹੁ ਸੁਚੇਤ ਧਰਹੁ ਗੁਰ ਆਸ ॥ ੨੩ ॥

ਹੁਤੋ ਬਿਲੋਕਤਿ ਜਥਾ ਅਗਾਰੇ।

ਨਹੀਂ ਤੌਰ ਸੋ ਪਰਹਿ ਨਿਹਾਰੇ।

'ਭਾਵ (ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ) ਤੌਰ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ।

ਨਹਿ ਤੰਬੋਲ ਦਿਸਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਈ।

ਭਾਲ ਬਿਸਾਲ ਰਹਯੋ ਬਿਲਖਾਈ।

'ਮੱਥਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ (ਜਾਪਦਾ ਹੈ)।

॥ ੨੪ ॥

ਤਨਕ ਨ ਰੁਖ ਹਮਰੀ ਦਿਸਿ ਕੀਨਸਿ।

ਧਰੇ ਬੱਕ੍ਰਤਾ ਟਰਿ ਲੀਨਸਿ।

'ਟੇਢਤਾਈ ਧਾਰਕੇ ਇਥੋਂ ਟਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਲਖੀ ਪਰੈ ਜਿਮ ਰਖੀ ਰੁਖਾਈ।

'ਜਾਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਨੇ ਰੁੱਖਾ ਪਨ ਰਖਿਆ ਹੈ।

ਕਰਯੋ ਚਹੈ ਕੁਛ ਮੂਢ ਖੁਟਾਈ ॥ ੨੫ ॥

ਇਹਾਂ ਠਹਿਰਬੋ ਨਾਂਹਿਨ ਆਛੇ।

ਕਹਿਨ ਸੁਨਨਿ ਇਨ ਸਨ ਨਹਿ ਬਾਂਛੇ।

ਹੁਇ ਸਵਧਾਨ ਸਮਾਲਹੁ ਡੇਰਾ।

ਮੁਝ ਦੀਖਹਿ, ਹੁਇ ਪਰੈ ਬਖੇਰਾ ॥ ੨੬ ॥

ਸਰਬ ਗਿਰੇਸ਼ਨ ਕੀ ਬਹੁ ਸੈਨ।

ਬਹੁਰ ਦੇਸ਼ ਹਮਰੇ ਇਤ ਹੈ ਨ।

ਦਯਾਰਾਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਪੁਨ ਬੋਲਾ।

'ਪਠਯੋ ਗੁਰੂ ਇਨ ਦੇਹੁ ਤੰਬੋਲਾ ॥ ੨੭ ॥

ਨਿਜ ਦਿਸਿ ਤੇ ਨੀਕਹਿ ਕਰਿ ਚਲੀਅਹਿ।

ਪੁਨ ਗਮਨਹੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸਨ ਮਿਲੀਅਹਿ।

ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਂ ਬੁਰਾ ਤਕਹਿ ਇਹ ਜੈਸੇ।

ਫਲ ਸੰਕਟ ਕੋ ਲਹਿਸਹਿ ਤੈਸੇ ॥ ੨੮ ॥

ਇਤੇ ਦਿਵਸ ਹਮ ਕੋ ਇਨ ਰਾਖਾ।

ਅਬਿ ਮੂਰਖ ਬਿਗਰਨਿ ਅਭਿਲਾਖਾ।

ਉਪਕਾਰੀ ਸਨ ਬਨਿ ਅਪਕਾਰੀ।

'ਵੈਰੀ।

ਮਤ ਮਾਰੀ ਦ੍ਰੋਹੀ ਸੁ ਪਹਾਰੀ ॥ ੨੯ ॥

ਨੰਦ ਚੰਦ ਕਹਿ ਪ੍ਰੋਹਤ ! ਸੁਨੀਅਹਿ।

ਦੇਨਿ ਇਤੋ ਧਨ, ਕੋ ਗੁਨ ਗੁਨੀਅਹਿ ?

ਇਹ ਨਿਸ਼ਚੈ ਬਿਗਰਹਿ ਮਤਿ ਮੂਢੇ।

ਸਾਢਸਤੀ^੧ ਇਨ ਸੀਸ ਅਰੂਢੇ ॥ ੩੦ ॥

^੧ਇਤਨੇ ਧਨ ਦੇਣ ਦਾ ਸੋਚੋ ਕਿ ਕੀ ਗੁਣ ਹੈ ?

^੧ਬਦ-ਕਿਮਸਤੀ। ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੂ ੫੮ ਅੰਕ ੧੬ ਦਾ ਪ੍ਰਯਾਯ।

ਲਿਹੁ ਸਭਿ ਅਪਨੀ ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਰਹਿ।

ਚਲਿ ਦੀਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਗਾਰਹਿ।

ਬਨੇ ਬਿਰੋਧੀ ਕੋ ਕਿਮ ਦੇਨਾ।

ਨਿਜ ਬਲ ਕਰਿ ਹਮ ਲੂਟ ਸੁ ਲੇਨਾ

॥ ੩੧ ॥

ਬਨਜੋਂ ਰਹਤਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਕੋ ਦਾਸ।

ਤੋ ਹਮ ਦੇਤਿ ਵਸਤੁ ਇਨ ਪਾਸ।

ਭਯੋ ਬਿਰਸ ਅਬਿ ਲੇਹੁ ਬਟੋਰਿ।

ਤੂਰਨ ਚਲੋ ਸਿਵਰ ਨਿਜ ਓਰ^੧ ॥ ੩੨ ॥

ਦਯਾਰਾਮ ਆਸ਼ੈ ਲਖਿ ਪਾਯੋ।

ਸਭਿ ਤੰਬੋਲ ਇਕਠਾ ਕਰਿਵਾਯੋ।

ਤਤਛਿਨ ਹੁਇ ਸਵਧਾਨ ਬਿਸਾਲੇ।

ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਰਨਿ ਗਨ ਹੁਇ^੧ ਚਾਲੇ^੨

॥ ੩੩ ॥

^੧ਕੱਠੇ ਹੋਕੇ (ਸਾਰੇ)। ^੨ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਨੋਸੰਨੀ ਗਲ ਨੰਦਚੰਦ ਨੇ ਕੁੱਝ ਸੁਣ ਲਈ ਸੀ ਫਿਰ ਰਾਜੇ ਫਤਹ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬੇ ਰੁਖੀ ਤੋਂ ਗੱਲ ਨਿਸ਼ਚੇ ਜਾਣ ਲਈ, ਫਿਰ ਵਕਤ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ, ਇਹ ਚਾਤੁਰਤਾ ਭਰੀ ਦੂਰਦੇਸ਼ੀ ਸੀ।

ਤੋਮਰ, ਤੁਪਕ, ਤਬਰ, ਤਰਵਾਰ।

ਹੁਇ ਸੁਚੇਤ ਹਾਥਨਿ ਮਹਿ ਧਾਰਿ।

ਹੁਇ ਇਕੱਤ੍ਰ ਡੇਰੇ ਚਲਿ ਆਏ।

ਤਤਛਿਨ ਜੀਨ ਤੁਰੰਗਮ ਪਾਏ ॥ ੩੪ ॥

ਤਜਾਰੀ ਕਰੀ ਅਰੂਢਨਿ ਹੇਤੁ।

ਹੁਇ ਸੁਚੇਤ ਬਹੁ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਸਮੇਤ।

ਦੋਨਹੁ ਸਮਧੀ ਮਿਲਿ ਜਬਿ ਬਿਰੇ।

ਬੋਲਨਿ ਮਿਲਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਭਰੇ ॥ ੩੫ ॥

ਧਾਇ ਨਰਨਿ ਸੁਧਿ ਤਬਹਿ ਸੁਨਾਈ।

ਗੁਰ ਦਿਵਾਨ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿਵਾਈ।

ਜੇਤਿਕ ਵਸਤੁ ਦੇਨ ਹਿਤ ਆਨੀ।

ਸਭਿ ਲੇ ਚਲਜੋ ਰਿਦੇ ਰਿਸ ਠਾਨੀ

॥ ੩੬ ॥

ਭੀਮਚੰਦ ਕੈ ਛੋਭ ਬਿਸਾਲ।

ਕਰਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਕਹਿ ਤਿਸ ਕਾਲ।

'ਤੂਰਨ ਪਠਹੁ ਸੁਭਟ ਗਨ ਗਾਢੇ।

ਘਾਟਾ' ਰੋਕ ਲੇਹੁ ਦਿਢ ਠਾਂਢੇ ॥ ੩੭ ॥

'ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚੜ੍ਹਾਈ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਜੋ ਕਈ ਵੇਰ
ਦੋ ਉੱਚੇ ਟਿੱਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਹਿ ਨਿਕਸਨਿ ਪਾਵਹਿ ਲਿਹੁ ਘੇਰੇ।

ਹਤਹੁ ਤੁਪਕ ਜਬਿ ਪਹੁੰਚੈ ਨੇਰੇ।

ਇਤਨ ਤੇ ਸਭਿ ਰਾਜਨ ਕੀ ਸੈਨਾ।

ਚਢਹਿ ਧਰਨਿ ਆਯੁਧ ਗਨ ਪੈਨਾ। 'ਸਮੂਹ ਤਿੱਖੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ।

॥ ੩੮ ॥

ਸੌ ਤੁਰੰਗ ਜੋ ਲਜਾਇ ਸੁਦਾਗਰ।

ਚਪਲ ਬਲੀ ਗੁਨ ਬ੍ਰਿੰਦ ਉਜਾਗਰ।

ਸਗਰੇ ਛੀਨ ਲੇਹੁ ਕਰਿ ਧਰਿ ਧਰਿ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਖਸੋਟਹੁ ਦੀਨਸਿ ਕਰਿ ਕਰਿ। 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੀਨ ਕਰ ਕਰਕੇ। (ਅ) ਹੱਥੋ ਹੱਥੀ।

॥ ੩੯ ॥

ਪੁਨ ਘਾਟੇ ਤੇ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਸਹੁ।

ਹੁਇ ਸਨਮੁਖ' ਹਤਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿਨਾਸਹੁ। 'ਜੋ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੇ ਉਸ ਨੂੰ.....।

ਵਸਤੂ ਜਾਨੇ ਦੇਹੁ ਨ ਕੋਈ।

ਨਗਨ ਸੀਸ ਕਰਿ ਭੇਜੋ ਸੋਈ' ॥ ੪੦ ॥

ਫਤੇਸ਼ਾਹ, ਸਮਧੀ ਤੇ' ਸੁਨਿ ਕਰਿ।

'ਕੁੜਮ ਤੋਂ।

-ਲੇ ਸਭਿ ਚਲੇ- ਜਾਨਿ, ਇਮ ਰਿਸ ਧਰ।

ਕਰਜੋ ਹੁਕਮ 'ਘਾਟਾ ਲਿਹੁ ਰੋਕ।

ਘੇਰਹੁ ਚਢਿ ਕਰਿ ਭਲੇ ਬਿਲੋਕਿ ॥ ੪੧ ॥

ਛੀਨ ਲੇਹੁ ਸਭਿ ਤਿਨ ਕੋ ਡੇਰਾ।

ਜਿਨਹੁ ਨਹੀਂ ਡਰ ਮਾਨਜੋਂ ਮੇਰਾ।

ਆਨਜੋ ਬਡ ਤੰਬੋਲ ਨਹਿ ਦੀਨਿ।

ਕੋਪ ਜਨਾਵਤਿ ਚਲਿਬੋ ਕੀਨਿ' ॥ ੪੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਰਾਜਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਖੋੜਸਮੋ ਅੰਸੂ

॥ ੧੬ ॥

੧੭. [ਘਾਟ ਲੰਘਣਾ]

੧੬<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੁ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੁ>>੧੮

ਦੋਹਰਾ:

ਸੁਨਤਿ ਗਿਰਿੰਦਨ ਹੁਕਮ ਕੋ, ਸੁਭਟ ਪੰਚ ਸੈ ਜਾਇ।
ਘਾਟਾ ਰੋਕਯੋ ਅੱਗੂ ਤੇ, ਮਹਾਂ ਬਿਖਮ ਜਿਸ ਥਾਇੰ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਪੁਨ ਸਭਿ ਦਲ ਮਹਿ ਬਜੇ ਨਗਾਰੇ।
ਜੋਧਾ ਸਨਧਬੱਧ ਭੇ ਸਾਰੇ।

੧ 'ਸਸਤ੍ਰ ਗਹੈਂ ਜੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਇ।
ਤੋ ਹਤਿ ਦੇਇ, ਦੋਸ਼ ਨਹਿ ਕੋਇ ॥ ੨ ॥
ਜੇ ਹਥੀਆਰਨ ਮਹਿ ਦੇਂ ਡਾਰ^{੧*}।

'ਇਹ ਹੁਕਮ ਮਿਲਿਆ ਸੈਨਾ ਨੂੰ।

'ਜੇ ਹਥੀਆਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁੱਟ ਦੇਣ। (ਅ) (ਜੇ ਹਥੀਆ
= ਜੇ ਹਥਯਾਰ ਰਣ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟ ਦੇਣ। *ਪਾ:-ਕਹਿ ਲੇ
ਡਾਰ।

ਹਾਥਨਿ ਜੋਰਹਿ ਮਾਨਹਿ ਹਾਰ।
ਛੀਨ ਛੀਨ ਤਬਿ ਦੇਹੁ ਨਿਕਾਸੀ^{੧*}।

*ਕਿਤਨੀ ਨੀਚਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਦਿੱਤਾ ਨਿਉਂਦਾ ਤਾਂ ਨ
ਲਓ ਪਰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਲਓ।

ਸਭਿ ਸੁਭਟਨਿ ਮਹਿ ਏਵ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ॥ ੩ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਦਲ ਮਹਿ ਸੁਧਿ ਤਬਿ ਗਈ।
'ਦੇਖਹੁ ਕਹਾਂ ਚਮ੍ਹੂ ਬਡ ਅਈ।
ਸੁਭਟ ਪੰਚ ਸੈ ਗਏ ਅਗਾਰੀ।
ਘਾਟਾ ਰੋਕਯੋ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਧਾਰੀ ॥ ੪ ॥
ਘੇਰਾ ਪਰਯੋ ਤੁਮਹਿ ਚਹੁੰਫੇਰੇ।
ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਿਕਸਨਿ ਬਨੈ ਅਗੇਰੇ।
ਜੇ ਉਪਾਇ ਤੁਮ ਤੇ ਬਨਿ ਆਵੈ।
ਕਰਿ ਲੀਜੈ ਨਤੁ ਦਲ ਅਬਿ ਆਵੈ ॥ ੫ ॥
ਸੁਨਿ ਸਚਿੰਤ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਹੋਏ।
ਰੁਕਿਬੇ ਤੇ ਡਰ ਧਰਿ ਸਭਿ ਕੋਏ।
'ਉਲੰਘਨ ਬਨਯੋ ਕਠਨ ਅਬਿ ਘਾਟਾ।
ਰਿਪੁ ਦਲ ਹਮ ਜਿਮ ਲੋਨ ਰੁ ਆਟਾ^੧ ॥ ੬ ॥

'ਆਟੇ ਵਿੱਚ ਲੂਣ।

ਕਵਨ ਜਤਨ ਹੁਇ ਚਹੁੰ ਦਿਸਿ ਘਿਰੇ।
ਗਿਰਪਤਿ ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਸਭਿ ਮਨ ਫਿਰੇ।
ਜੇ ਕਰਿ ਘਾਟਾ ਹੂੈ ਨ ਅਗਾਰੇ।
ਤੋ ਹਮ ਜਾਹਿ ਸਸਤ੍ਰ ਰਿਪੁ ਮਾਰੇ ॥ ੭ ॥

ਦਯਾਰਾਮ ਅਰੁ ਆਦਿ ਦਿਵਾਨ।
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਮਸਲਤ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨ।
ਇਕ ਸਿਖ ਗੁਰ ਸ਼ਰਧਾਲੁ ਬਡੇਰਾ।
ਸਭਿ ਮਹਿ ਕਰਜੋ ਬਾਕ ਤਿਸ ਬੇਰਾ
॥ ੮ ॥

‘ਜਬਿ ਤੁਮ ਭਏ ਤਯਾਰ ਇਤ ਆਵਨ।
-ਗਿਰਪਤਿ ਰਿਪੁ ਹੈ- ਕਰੇ ਬਤਾਵਨਿ’।

‘ਜਦੋਂ ਤੁਸਾਂ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ (ਕਈ) ਰਾਜੇ
ਵੈਰੀ ਹਨ (ਤੇ ਉਥੋਂ ਆਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ)’।

ਸੰਸੈ ਲਖਯੋ ਤੁਮਾਰੇ ਉਰ ਕੋ।
ਤਬਿ ਇਮ ਬਾਕ ਭਯੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ
॥ ੯ ॥

-ਆਪਾ ਨਹੀਂ ਜਨਾਵਨ ਕਰੀਅਹਿ।
ਏਕ ਭਰੋਸਾ ਗੁਰ ਕੋ ਧਰੀਅਹਿ।
‘ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੁ ਨੇ ਹਮ ਕਰੇ ਪਠਾਵਨ।
ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਹਮ ਕਰਿਹੈ ਲਜਾਵਨਿ-
॥ ੧੦ ॥

‘ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਕਿ....।

ਇਮ ਕਲਗੀਧਰ ਪਠਿਵਤਿ ਕਹਯੋ।
ਸੋ ਕਿਮ ਨਹਿ ਸਿਮਰਤਿ? ਦੁਖ ਲਹਯੋ’।

‘ਮੈਂ (ਵਾਕ) ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਕਰਦੇ (ਵਾਕ ਨੂੰ ਭੁਲਾਕੇ
ਹੀ) ਦੁੱਖ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋ।

ਸਭਿ ਤਜੀਅਹਿ ਚਿੰਤਾ ਸੰਦੇਹੁ।
ਕਯੋ ਨਹਿ ਉਠਹੁ ਨਾਮ ਗੁਰ ਲੇਹੁ ॥ ੧੧ ॥
ਸਿਖ ਕੋ ਬਾਕ ਸ਼੍ਰਵਣ ਸਭਿ ਧਰਯੋ’।
ਬਿਸਰਯੋ ਦਰਬ ਮਨਹੁ ਕਰ ਪਰਯੋ।
ਸਭਿ ਕੇ ਰਿਦੈ ਭਰੋਸਾ ਭਯੋ।
‘ਜੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ’ ਬਚ ਕਹਿ ਦਯੋ ॥ ੧੨ ॥
ਭਏ ਸੱਨਧਬੱਧ ਭਟ ਸਾਰੇ।

‘ਮਾਨੋਂ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਧਨ ਫੇਰ ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ।

ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਬਿਲੋਕਿ ਸੰਭਾਰੇ।
ਘੋਰਨ ਪਰ ਹੈ ਕੈ ਅਸਵਾਰਾ।
ਤੁਰਤ ਪਯਾਨੇ’ ਬਜਯੋ ਨਗਾਰਾ ॥ ੧੩ ॥
ਖਟਸੈ ਤੁਰੰਗ ਬਜਤਿ ਹੈਂ ਪੌਰ’।

‘ਸਿਖ) ਛੇਤੀ ਤੁਰ ਪਏ।

‘ਛੇ ਸੌ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਪੰਜ ਸੌ
ਆਪਣਾ ਤੇ ਸੌ ਸੁਦਾਗਰ ਵਾਲੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ)’।

ਛੋਰਿ ਤੁਫੰਗਨਿ ਗਨ ਤਿਸ ਠੌਰ।
ਹਯਨਿ ਕੁਦਾਵਤਿ ਆਗੇ ਗਏ।

ਘਾਟਾ ਜਾਇ ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਏ ॥ ੧੪ ॥

ਕੁਛ ਈਖਦ ਹੀ ਆਇ ਪਹਾਰੀ।

¹ਭਾਵ ਘਾਟੇ ਪਰ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਥੋੜੇ ਹੀ ਪਹਾੜੀਏ ਅਜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ।

ਪਾਛੇ ਆਵਤਿ ਉਮਡੇ ਭਾਰੀ।

ਨੰਦਚੰਦ ਅਵਿਲੋਕਿ ਅਨੰਦਜੋ।

ਲੇ ਗੁਰ ਨਾਮ ਬੰਦਿ ਕਰ ਬੰਦਜੋ ॥ ੧੫ ॥

-ਚਢਤਜੋਂ ਬਿਲਮ ਲਗਤਿ ਕੁਛ ਔਰ।

ਤੋਂ ਮਿਲਿ ਜਾਤਿ ਸੁਭਟ ਇਸ ਠੌਰ।

ਜਿਮ ਪਪੀਲਕਾ ਲਾਗਜੋ ਲਾਰਾ।

ਆਵਤਿ ਬੀਰ ਬਿਲੰਦ ਹਜ਼ਾਰਾ ॥ ੧੬ ॥

ਘਾਟਾ ਰੁਕਤਿ ਹੋਤਿ ਤਕਰਾਈ।

ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹਮ ਉਲੰਘਨਿ ਪਾਈ।

ਆਨਿ ਭਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਹਾਈ।

ਮਤਿ ਹੀਨੇ ਕੀਨੇ ਰਿਪੁ ਰਾਈ।- ॥ ੧੭ ॥

¹ਵੈਰੀ ਰਾਜੇ।

ਇਮ ਲਖਿ ਨਿਜ ਸੁਭਟਨਿ ਲਲਕਾਰਜੋ।

'ਸ਼ੌਤ੍ਰਨਿ ਦਲ ਕੁਛ ਅਲਪ ਨਿਹਾਰਜੋ'।

¹ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਹਤਹੁ ਤੁਫੰਗਨ, ਤੁਰਤ ਪਲਾਵਹਿ।

ਜੋ ਬਿਲਮਹੁ ਤੋਂ ਅਰਿ ਗਨ ਆਵਹਿ।

¹ਪਿੱਛੋਂ) ਬਹੁਤ ਵੈਰੀ ਆ ਜਾਣਗੇ।

॥ ੧੮ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਸਹਾਇ ਤੁਮਾਰੇ।'

ਇਮ ਕਹਿ ਧਨੁ ਤੇ ਸਰ ਗਨ ਮਾਰੇ।

ਛੁਟੀ ਤੁਫੰਗਨ ਭਾ ਭਟ ਭੇਰੇ।

ਹੇਲਾ ਕਰਜੋ ਮਿਲੇ ਤਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੧੯ ॥

ਨੰਦਚੰਦ ਲੇ ਬੀਰ ਬਡੇਰੇ।

ਭਯੋ ਅੱਗੂ ਧਰਿ ਧੀਰ ਘਨੇਰੇ।

ਜਹਿ ਪਹਾਰੀਏ ਤੁਪਕ ਚਲਾਵਹਿ।

ਤਿਨ ਕੇ ਸਮੁਖ ਚਲੇ ਸਭਿ ਜਾਵਹਿ

॥ ੨੦ ॥

ਪਾਛੇ ਦਯਾਰਾਮ ਹੁਇ ਠਾਂਢੇ।

ਛੋਰੈ ਤੀਰ ਬੀਰ ਬਰ ਗਾਢੇ।

ਗਿਰਪਤਿ ਸੈਨਾ ਪਹੁੰਚੀ ਜਹਿ ਜਹਿ।

¹ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਚਲਹਿ ਤੁਪਕ ਪਿਖਿ ਠਾਢੀ ਤਹਿ ਤਹਿ।

¹ਬੰਦੂਕਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਦੇਖਕੇ ਓਥੇ ਓਥੇ ਹੀ ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ।

॥ ੨੧ ॥

੧-ਸਨਮੁਖ ਹਤਨਿ ਲਗੇ ਸਭਿ ਗੋਰੀ।
ਹੁਇ ਇਕੱਤ੍ਰ ਸੇ ਨਿਜ ਨਿਜ ਓਰੀ।

ਬੰਧਹਿ ਟੋਲ ਕਰਹਿਗੇ ਰਨ ਕੋ।

ਲਾਰਾ ਪਰਜੋ ਹਟਜੋ ਰਿਪੁ ਗਨ ਕੋ।

॥ ੨੨ ॥

ਜੇ ਘਾਟੇ ਪਰ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਏ।

ਤੇਈ ਤਹਿ ਇਕਠੇ ਹੂ ਗਏ।

ਹਮ ਢਿਗ ਨਹਿ ਸਹਾਇਤਾ ਆਈ।

ਗੁਰ ਦਲ ਨੇ ਕਰਿ ਬਲਾ ਅਟਕਾਈ-

॥ ੨੩ ॥

ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਬਡੇਰਾ।

ਸਤਿਗੁਰ ਦਲ ਕੋ ਰਖਜੋ, ਘਨੇਰਾ।

ਸਨਮੁਖ ਆਵਤਿ ਚਲਜੋ ਹਮਾਰੇ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਤੁਫੰਗਨ ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਹਾਰੇ ॥ ੨੪ ॥

ਨਹਿ ਘਾਟੇ ਪਰ ਹਮ ਤੇ ਰੁਕੈਂ।

ਗਨ ਗੋਰੀ ਮਾਰਹਿ ਨਹਿ ਚੁਕੈਂ।

ਕਜੋਂ ਨਾਹਕ ਤੁਮ ਦੇਤੇ ਪ੍ਰਾਨ।

ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਬਿਰਹੁ ਬਨੇ ਸਵਧਾਨ

॥ ੨੫ ॥

ਮਗ ਦਿਹੁ ਛੋਰਿ ਚਲੇ ਇਹ ਜਾਵੈਂ।

ਰੁਕਹਿ ਤਬਹਿ ਜਬਿ ਗਿਰਪਤਿ ਆਵੈਂ।

ਹਮ ਹੈਂ ਅਲਪ ਰਹਜੋ ਦਲ ਪਾਛੇ।

ਕਿਮ ਇਨ ਸਨ ਲਰਿਬੋ ਚਿਤ ਬਾਂਛੇ

॥ ੨੬ ॥

ਜਹਿ ਜਹਿ ਹੁਤੇ ਭਏ ਬਿਰ ਤਹਾਂ।

ਰਣ ਪਰਿਬੋ ਤੇ ਸੁਕਚਤਿ ਮਹਾਂ।

ਭਟ ਘਾਟੇ ਪਰ ਗਿਨ ਇਮ ਗਟੀ।

ਲਟੀ ਧੀਰਾ, ਮਗ ਛੋਡਨਿ ਠਟੀ ॥ ੨੭ ॥

ਹਟਿ ਹਟਿ ਸਨੇ ਸਨੇ ਪਿਛਵਾਈ।

੧ਘਾਟੇ ਪਰ ਖੜੋਤੇ ਪਹਾੜੀਏ ਸਿਪਾਹੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ:-

੧ਜਿੰਨੇ ਕੁ (ਸਿੱਖ ਕਠੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਆਪੋ ਆਪ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

੧ਜਿਸ ਵੇਲੇ) ਟੋਲ ਬੱਝ ਗਿਆ (ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਨਾਲ) ਜੰਗ ਕਰਨਗੇ।

੧ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਵਹੀਰ ਪੈ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਇਧਰ ਨੂੰ ਹਟੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

੧ਜੋ ਜੋ ਘਾਟੇ ਪਰ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

੧ਪਾ:-ਬਲ ਬਲ।

੧ਇਉਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਡਰ ਧਾਰਿਆ (ਤੇ ਬੋਲੇ ਕਿ) ਘਨਾ (ਦਲ)....।

੧ਇਹ ਤਾਂ ਤਾਂਹੀ ਰੁਕਣਗੇ ਜੇ ਰਾਜੇ ਆ ਪਹੁੰਚਣ।

੧ਘਾਟੇ ਪਰ (ਖਟ ਪਹਾੜੀ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ) ਇਉਂ ਗਿਣਤੀ ਗਿਣ ਕੇ ਧੀਰਜ ਛੁਟ ਗਈ।

ਰਾਖੀ ਤਜਾਰ ਨ ਤੁਪਕ ਚਲਾਈ।
-ਮਤ ਹਮਰੇ ਉਪਰ ਅਰਿ ਆਵੈ।
ਤਬਿ ਇਕ ਬਾਰਿ ਮਾਰ ਹਟਕਾਵੈਂ-

॥ ੨੮ ॥

ਭਟਨਿ ਆਗਲੇ ਜਬਿ ਅਸ ਕਰੀ।
ਪਿਛਲੀ ਚਮ੍ਹੁ ਸੁਥਲ ਥਲ ਬਿਰੀ।

¹ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਖੜੀ ਰਹੀ।

ਤੁਪਕ ਦੂਰ ਤੇ ਖਰੇ ਚਲਾਵਹਿ।

ਗਮਨਤਿ ਲਖਹਿ¹, ਨ ਆਗੇ ਆਵਹਿ

¹ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ) ਜਾਂਦਿਆਂ ਵੇਖਦੇ ਹਨ,
ਪਰ.....।

॥ ੨੯ ॥

ਇਮ ਪਹਾਰੀਅਨ ਜਬਿ ਮਤਿ ਮਾਰੀ।

ਕੋ ਭੂਪਤਿ ਨਹਿ ਜਿਨਹੁ ਮਝਾਰੀ।

ਨੰਦਚੰਦ ਭਟ ਬ੍ਰਿੰਦ ਅਨੰਦਜੋ।

ਜੈ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਰਿਪੁ ਬਿਨਾ ਨਿਕੰਦਜੋ¹

¹ਵੈਰੀ ਮਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਫਤਹ ਮਿਲ ਗਈ।

॥ ੩੦ ॥

ਪੁੰਜ ਤੁਫੰਗਨਿ ਚਲੇ ਚਲਾਵਤਿ।

ਸਾਵਧਾਨ ਘਾਟੇ ਮਗ ਜਾਵਤਿ।

ਪਿਖਹਿ ਪਹਾਰੀ ਅਰਹਿ ਨ ਕੋਈ।

ਖਟ ਸੈ ਸੁਭਟ ਗੋਲ¹ ਇਕ ਹੋਈ ॥ ੩੧ ॥

¹ਟੋਲਾ।

ਸਭਿ ਵਸਤੂ ਕਰਿ ਅਪਨਿ ਮਝਾਰੀ।

¹ਵਿਚਾਲੇ ਕਰਕੇ।

ਗਮਨਤਿ ਘਾਟੇ ਉਲੰਘਿ ਅਗਾਰੀ।

ਕੋ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਹੁਇ ਸਕਯੋ ਨ ਨੇਰੇ।

ਤਬਿ ਅਰਨੋ¹ ਹੁਇ ਕਹਾਂ ਅਗੇਰੇ ॥ ੩੨ ॥

¹ਅੜਨਾ, ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ।

ਸਕਲ ਸੰਭਾਰਤ ਉਲੰਘਤਿ ਘਾਟਾ।

ਸੁਭਟ ਬਿਰੇ ਤਬਿ ਕਰਨ ਜੁ ਠਾਟਾ¹।

¹ਸਫ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਟੁਰਨ ਲਈ (ਚਤਾ ਕੁ) ਠਹਿਰੇ।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਭਿ ਅਪਨ ਬਿਹੀਰ।

ਕਰਹਿ ਚਲਾਵਨਿ ਬੀਰ ਸਧੀਰ¹ ॥ ੩੩ ॥

¹ਭਾਵ ਨੰਦ ਚੰਦ ਜੀ।

ਪਾਛੇ ਦਯਾਰਾਮ ਕਰਿ ਟੋਲ।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਆਵਤਿ ਬਡ ਬੋਲਿ।

ਨਿਜ ਬਲ ਕੋ ਜਨਾਇ ਕਰਿ ਭਲੇ।

ਸਭਿਨਿ ਸੰਭਾਰਿਤ ਆਗੂ ਚਲੇ ॥ ੩੪ ॥

ਕਹਿ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਜੈਕਾਰ।

ਧੁਨਿ ਉਚੀ ਸਭਿ ਕੇ ਸੂਤਿ ਡਾਰਿ।

ਘਾਟਾ ਨਿਕਸਤਿ ਪੰਥ ਪਯਾਨੇ।
 ਅਰੇ ਪਹਾਰੀ ਗੋਰਨ ਹਾਨੇ ॥ ੩੫ ॥
 ਕਿਤਿਕ ਮਰੇ ਕਾਤੁਰ ਪਿਖਿ ਡਰੇ।
 ਸ਼੍ਰੋਣਤਿ ਲਿਪਟੇ ਭੂਤਲ ਪਰੇ।
 ਜੇ ਘਾਇਲ ਅਪਨੇ ਹੁਇ ਗਏ।
 ਤਿਨਹੁ ਉਠਾਇ ਸੰਗ ਸਭਿ ਲਏ ॥ ੩੬ ॥
 ਬਿਜੈ ਪਾਇ ਆਏ ਚਲਿ ਦੂਰ।
 ਜਾਨਯੋ ਹਾਜ਼ਰ ਗੁਰੂ ਹਜ਼ੂਰ।

'ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ ਜਾਣਿਆਂ।

ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਸਕਲ ਪੰਥ ਉਲੰਘਾਏ।
 ਨਗਰ ਪਾਂਵਟਾ ਗੜ੍ਹ ਨਿਯਰਾਏ ॥ ੩੭ ॥
 ਦੁੰਦਭਿ ਉਚੀ ਧੁਨੀ ਬਜਾਵਤਿ।
 ਨਿਕਟਿ ਦੂਰ ਕੇ ਨਰਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ।
 ਪਹੁੰਚੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿ ਜੈਕਾਰਾ।
 ਉਤਰ ਪਰੈ ਸਗਲੇ ਅਸਵਾਰਾ ॥ ੩੮ ॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਨਿਕਟ ਜਬਿ ਸੁਧਿ ਪਹੁੰਚਾਈ।
 ਸੁਨਿ ਦਿਵਾਨ ਦਿਜਾ ਲਿਏ ਬੁਲਾਈ।
 ਸੰਗ ਸੁਭਟਨ ਸਮੂਹ ਸਿਧਾਰਜੋ।
 ਮੁਦਤਿ ਸਭਨਿ ਗੁਰ ਦਰਸ ਨਿਹਾਰਜੋ
 ॥ ੩੯ ॥

'ਨੰਦ ਚੰਦ ਤੇ ਦਯਾ ਰਾਮ।

ਪਦ ਅਰਬਿੰਦਨ ਪਰ ਸਿਰ ਧਰਿ ਧਰਿ।
 ਮੁਖ ਕੋ ਨਿਰਖਤਿ ਮੁਦ ਉਰ ਭਰਿ ਭਰਿ।
 ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਸੁੰਦਰ ਦੁਤਿ ਦੇਤ।
 ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਆਦਰ ਹੇਤੁ ॥ ੪੦ ॥
 ਆਵਹੁ ਦਿਜ, ਦਿਵਾਨ ! ਦਿਹੁ ਸੁਧਿ ਕੋ।
 ਪਰਖਯੋ ਜਥਾ ਗਿਰੇਸ਼੍ਣ ਬੁਧਿ ਕੋ।
 ਕਿਮ ਸਨਮਾਨ ਤੁਮਾਰੋ ਰਾਖਾ।
 ਆਵਤਿ ਜਾਤਿ ਕਹਾਂ ਬਚ ਭਾਖਾ ॥ ੪੧ ॥
 ਭੀਮਚੰਦ ਕਹਿਲੂਰੀ ਗਯੋ।
 ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਕੋ ਰਸ ਰਾਖਤਿ ਭਯੋ।
 ਤੁਮ ਸਨ ਬੋਲਤਿ ਭਯੋ ਕਿ ਨਾਂਹਿ?
 ਉਤਸਵ ਬਿਖੈ ਮਿਲੇ ਹੁਇ ਪਾਹਿ ॥ ੪੨ ॥
 ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕੋ ਰੁਖ ਕਿਮ ਦੇਖਾ?

'ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਹਮ ਸੋਂ ਰਸ ਕੈ ਬਿਰਸ ਪਰੇਖਾ।
ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਰਤਯੋ ਤੁਮ ਸੰਗਾ?'
ਦਿਜ ਦਿਵਾਨ ਸਭਿ ਕਹਯੋ ਪ੍ਰਸੰਗਾ

॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯੇ ਰੁਤੇ 'ਦੀਵਾਨ ਪੁਰੋਹਤ ਆਗਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ
ਨਾਮ ਸਪਤਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੭ ॥

੧੮. [ਨੰਦ ਚੰਦ ਦਾ ਆਉਣਾ]

੧੮<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੯

ਦੋਹਰਾ:

ਸੁਨਿ ਕਲਗੀਧਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੋ, ਨੰਦ ਚੰਦ ਕਰ ਬੰਦਿ।
ਬਰਨਨ ਕਰਜੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ, ਕਥਾ^੧ ਗਿਰੇਦ੍ਰਨ ਬ੍ਰਿੰਦ^੨ ॥ ੧ ॥

^੧ਸਾਰੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ। ^੨ਪਾ:-ਸੋ ਭਏ।

ਚੌਪਈ:

ਹੋਂ ਅਲਪੱਗਜ ਲਾਜ ਉਰ ਲਾਗੇ।
ਤੁਮਰੀ ਬਾਤ ਕਹੋਂ ਤੁਮ ਆਗੇ।
ਜੇ ਗਿਰਪਤਿ ਹੈਂ ਮੂਢ ਗੁਮਾਨੀ।
ਸਾਥ ਰਾਵਰੇ ਬੈਰ ਮਹਾਨੀ ॥ ੨ ॥
ਤਉ ਆਪ ਕੇ ਬੂਝਨ ਕਰੇ।
ਕਹਿਬੇ ਕੋ ਮਮ ਚਿਤ ਅਨੁਸਰੇ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰਿ ਤੁਮ ਦਾਇਜ ਦੀਨਾ।
ਹਮ ਕੋ ਨ੍ਰਿਪ ਢਿਗ ਭੇਜਨਿ ਕੀਨਾ ॥ ੩ ॥
ਮਿਲੇ ਜਾਇ ਆਦਰ ਬਡ ਠਾਨਾ।
ਹਮ ਕਹਿ ਸਿਵਰ ਕੀਨਿ ਮੈਦਾਨਾ।
ਰਾਵਰ ਰੋਕਿ ਬਰਾਤ ਹਟਾਈ।
ਸੁਧਿ ਸਭਿ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰੈ ਸੁਨਿ ਪਾਈ ॥ ੪ ॥
ਭਏ ਤਜਾਰ ਹਮ ਆਵਨਿ ਇਤ ਕੋ।
ਰਾਖੇ ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕਰਿ ਹਿਤ ਕੋ।
-ਹੋਇ ਗਿਰੇਸ਼ਨ ਮੇਲ ਬਿਸਾਲਾ।
ਇਹ ਤੰਬੋਲ ਬਡ ਦਿਹੁ ਤਿਸ ਕਾਲਾ
॥ ੫ ॥
ਪਸਰਹਿ ਸੁਜਸੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇਰਾ।
ਤਿਨ ਕੇ ਸਾਥ ਹੋਇ ਬਡ ਮੇਰਾ।
ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਕੋ ਸਭਿ ਹੇਰਹਿ।
ਵਧਹਿ ਵਜਾਹਿ ਉਤਸਾਹ ਘਨੇਰਹਿ-
॥ ੬ ॥
ਇਤਯਾਦਿਕ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਕ ਬਖਾਨਹਿ।
ਸੁਨਿ ਹਮ ਰਹੇ, ਨੀਕ ਕਰਿ ਜਾਨਹਿ।
ਦਿਵਸ ਕਿਤਿਕ ਮਹਿ ਆਇ ਬਰਾਤੀ।
ਕਰਜੋ ਢੁਕਾਉ ਖਰਚ ਧਨ ਥਾਤੀ ॥ ੭ ॥

ਨਿਜ ਨਿਜ ਰੀਤਿ ਕੀਨਿ ਦਿਸਿ ਦੋਊ।

ਭਏ ਮੁਦਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਸਭਿ ਕੋਊ।

ਦਾਇਜ ਦੇਨ ਦਿਵਸ ਜਬਿ ਆਯੋ।

ਪਠਿ ਮਾਨਵ ਕੋ ਹਮਹਿ ਬੁਲਾਯੋ ॥ ੮ ॥

ਦਯੋ ਆਪਾ[†] ਕੋ ਹਮ ਲੈ ਗਏ।

[†]ਪਾ:-ਗੁਰੂ।

ਫਰਸ਼ ਬਿਸਾਲ ਡਾਸਿ ਤਬਿ ਦਏ।

ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਜਬਿ ਦਿਖਰਾਈ।

ਸਰਬ ਗਿਰਿੰਦ੍ਰਨਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਈ

॥ ੯ ॥

ਊਚ ਨੀਚ ਤਬਿ ਲਗੇ ਸਰਾਹਨਿ।

ਜਿਹ ਸਮ ਨ੍ਰਿਪ ਦਾਇਜ ਭੀ ਨਾਂਹਿਨ।

ਭੀਮਚੰਦ ਉਰ ਆਨੰਦ ਭਰੇ।

ਮਨੁਖ ਸਮੀਪੀ ਬੂਝਨਿ ਕਰੇ ॥ ੧੦ ॥

-ਪ੍ਰਥਕ ਦਿਖਾਇਵਾ[†] ਇਹ ਕਿਸ ਕੇਰਾ?

[†]ਜਿਹੜਾ ਵੱਖਰਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਿਸ ਪਰ ਲਾਗਯੋ ਮੋਲ ਘਨੇਰਾ-।

ਤਬਿ ਲੋ ਭਾਟ ਪੁਕਾਰਿ ਸੁਨਾਯੋ।

-ਇਹ ਤੰਬੋਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਠਾਯੋ-

॥ ੧੧ ॥

ਸੁਨਿ ਖੁਨਸਯੋ ਮਨ, ਮੂਰਖ ਮਾਨੀ।

ਸਮਧੀ ਸਨ ਕਹਿ ਕਠਨ ਬਖਾਨੀ।

- ਦੁਸ਼ਮਨ ਅਧਿਕ ਬਿਘਨ ਜਿਸ ਕਿਯੋ।

ਇਤੁ ਐਬੇ ਕੋ ਪੰਥ ਨ ਦਿਯੋ ॥ ੧੨ ॥

ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਸਖਾਪਨ ਠਾਨਾ।

ਇਹ ਭੀ ਮੇਰੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਮਹਾਨਾ।

ਡੋਰਾ ਤਯਾਗਿ ਚਲਹੁ ਨਿਜ ਦੇਸ਼-।

ਇਮ ਕਹਿ ਕੀਨਸਿ ਕੋਪ ਵਿਸੇਸ਼ ॥ ੧੩ ॥

ਤਬਹਿ ਕੂਚ ਬਜਵਾਇ ਨਗਾਰਾ।

ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਡਰ ਧਾਰਾ।

ਦੀਨ ਬਾਕ ਤੇ ਕਹਿ ਸਨਮਾਨਾ।

ਭੀਮਚੰਦ ਤਬਿ ਤਾਂਹਿ ਬਖਾਨਾ ॥ ੧੪ ॥

-ਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਲਰੈਹੋ।

ਸੁਭਟਨਿ ਛੀਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਸੁ ਲੈਹੋ।

ਤੋਂ ਰਸ ਰਹੈ ਤੋਰ ਅਰ ਮੋਰਾ।

ਨਤੁ ਮੈਂ ਛੋਰਿ ਚਲੋਂ ਇਤ ਡੋਰਾ- ॥ ੧੫ ॥

ਤਿਨ ਕੇ ਕਹੇ ਦੀਨ ਹੁਇ ਮਾਨੀ।

ਕਾਹਿਲੂਰਪਤਿ ਜਥਾ ਬਖਾਨੀ।

ਇਮ ਗਿਨਿ' ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਜਬਿ ਆਯੋ।

'ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ।

ਹਮ ਦਿਸਿ ਮੁਖ ਰੁਖ ਅਪਰ ਬਨਾਯੋ

॥ ੧੬ ॥

ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਤੇ ਹਮ ਜਾਨਾ।

ਭਯੋ ਬਿਮੁਖ, ਰਿਪੁ ਕੋ ਬਚ ਮਾਨਾ'।

'ਬਿਮੁਖ ਹੋਇਆ ਹੈ (ਫਤੇਸ਼ਾਹ) ਵੈਰੀ (ਭੀਮਚੰਦ) ਦਾ
ਬਚਨ ਮੰਨ ਕੇ।

ਚਹਯੋ ਨੇ ਦੇਨਿ ਦਾਜ ਕੋ ਤਬੈ।

ਕਰਯੋ ਸਕੇਲਨਿ ਤੂਰਨ ਸਬੈ ॥ ੧੭ ॥

ਨਿਜ ਸੁਭਟਨ ਸਵਧਾਨ ਬਨਾਏ।

ਸਿਵਰ ਆਪਨੇ ਤਤਛਿਨ ਆਏ।

ਜ਼ੀਨ ਤੁਰੰਗਮ ਡਾਰਿ ਉਤਾਲੇ।

ਭਏ ਤਜਾਰ ਹੱਥਜਾਰ ਸੰਭਾਲੇ ॥ ੧੮ ॥

ਤਬਿ ਇਕ ਨਰ ਤੂਰਨ ਹੀ ਆਵਾ।

ਮੰਤ੍ਰ ਗਿਰੇਸ਼ਨ ਕੀਨਿ ਬਤਾਵਾ'।

'ਜੋ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਸੀ (ਸਾਨੂੰ) ਦੱਸ
ਦਿੱਤੀ।

-ਕਯੋਂ ਤੁਮ ਬਿਲਮੇ, ਕਰਹੁ ਪਯਾਨਾ।

ਨਤੁ ਘਾਟਾ ਰੋਕਨ ਕੋ ਠਾਨਾ ॥ ੧੯ ॥

ਸਭਿ ਰਾਜਨ ਕੀ ਸੈਨਾ ਤਜਾਰੀ।

ਕਰਯੋ ਚਹੈ ਸਭਿ ਲੂਟ ਤੁਮਾਰੀ।

ਹਯ ਹੱਥਜਾਰ ਜਾਨਿ ਨਹਿੰ ਦੈ ਹੈਂ।

ਰੁਕ ਜੈਹੈਂ, ਕੁਛ ਬਸ ਨ ਬਸੈ ਹੈ ॥ ੨੦ ॥

ਕੇਤਿਕ ਪਠਿ ਦੀਨੇ ਤਹਿ ਬੀਰ।

ਚਢਹੁ ਤੁਰਤ ਅਬਿ ਪਾਇ ਬਹੀਰ-।

ਹਮ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਅਤਿਸ਼ੈ ਭਏ।

ਬਾਕ ਤੁਮਾਰੇ ਸਿਮਰਨ ਕਿਏ ॥ ੨੧ ॥

ਤੁਰਤ ਅਰੋਹਿ, ਹੋਹਿ ਕਰਿ ਚਾਲੇ।

ਪਿਖੇ ਪਹਾਰੀ ਆਵਤਿ ਜਾਲੇ।

ਹਯਨਿ ਧਵਾਇ ਪੰਥ ਤਿਸ ਆਏ।

ਅਲਪ ਦੇਖਿ ਹਮ ਤੁਪਕ ਚਲਾਏ ॥ ੨੨ ॥

ਜਬੈ ਸਲਖ ਕੋ ਸਬਦ ਉਠਾਵਾ।

ਬਲ ਬਲ ਮੈਂ ਦਲ ਅਟਕ ਰਹਾਵਾ।

¹ਅਟਕ ਗਿਆ।

ਆਗੇ ਅਰੇ ਕੁਛਕ ਜੇ ਬੀਰ।

ਤਿਨ ਪਰ ਤਜਾਗੇ ਤੁਪਕ ਰੁ ਤੀਰ

॥ ੨੩ ॥

ਕਿਤਿਕ ਮਰੇ, ਘਾਇਲ ਕੋ ਭਏ।

ਹਮਰੇ ਆਗਾ ਤਜਿ ਕਰਿ ਗਏ।

ਫਤੇ ਪਾਇ, ਗੁਰ ਬਨੇ ਸਹਾਈ।

ਇਸ ਬਿਧਿ ਪਹੁੰਚੇ ਆਨਿ ਇਥਾਂਈ

॥ ੨੪ ॥

ਸਕਲ ਭੇਦ ਹਮ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਆਏ।

ਮੰਤ੍ਰ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਗਿਰ ਰਾਏ।

ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਸੋਂ ਤਬਿ ਠਹਿਰਾਈ।

ਜਾਇ ਪ੍ਰਥਮ ਤੂੰ ਪਾਇ ਲਰਾਈ ॥ ੨੫ ॥

ਭੀਮਚੰਦ ਕੇ ਹਰਖ ਕਰਨਿ ਕੋ।

ਭਏ ਤਜਾਰ ਅਬਿ ਆਇ ਲਰਨ ਕੋ।

ਬਾਂਟ ਦੀਨਿ ਬਾਰੂਦ ਸੁ ਗੋਰੀ।

ਆਯੋ ਲਖੇ ਆਪ ਕੀ ਓਰੀ ॥ ੨੬ ॥

ਸਾਵਧਾਨ ਨਿਜ ਦਲ ਕੋ ਕਰੀਅਹਿ।

ਜੰਗ ਮਚਾਵਨਿ ਤਜਾਰੀ ਧਰੀਅਹਿ।

ਜਿਮ ਹਮ ਕੋ ਆਯੋ ਲਖਿ ਲੀਨੋ।

ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਤੈਸੇ ਤੁਮ ਚੀਨੋ ॥ ੨੭ ॥

ਗਨ ਰਾਜਨ ਕੀ ਚਮੁੰ ਬਟੋਰੀ।

ਕਰਜੋ ਕੂਚ ਆਵਤਿ ਇਤ ਓਰੀ।'

ਕਲਗੀਧਰ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।

ਫਰਕ ਉਠੀ ਜੁਗ ਭੁਜਾ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੨੮ ॥

ਗਰਜਤਿ ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਬਚ ਭਾਖਾ।

'ਸ੍ਰੀ ਅਸਧੁਜ ਪੁਰਵਹਿ ਹਮ ਕਾਂਖਾ।

ਜਬਿ ਪਹੁੰਚੈਂ ਰਣਖੇਤ ਪਹਾਰੀ।

¹ਪਹਾੜੀਏ।

ਇਮ ਕਰਿਹੋਂ ਸਸਤ੍ਰਨਿ ਗਨ ਮਾਰੀ

॥ ੨੯ ॥

ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਪਾਨ ਕਰੈ ਬਹੁ ਧਰਨੀ।

ਹੈ ਜੈ ਹੈ ਤਹਿ ਲੋਹਿਤ ਬਰਨੀ।
 ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਗਨ ਕੈ ਕਰਿ ਦੈਹੋਂ।
 ਹਾਥ ਪਾਇ ਕਾਟਤਿ ਬਿਥਰੈਹੋਂ ॥ ੩੦ ॥
 ਬਹੁ ਦਿਨ ਕੋ ਮਮ ਕੋਪ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਪਰ ਤਜੋਂ ਕਰਾਲਾ।
 ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ ਜੇ ਇਕ ਬਾਰੀ।
 ਕਰੋਂ ਬਿਲੋਕਨ ਜੰਗ ਮਝਾਰੀ ॥ ੩੧ ॥
 ਐਸੇ ਤਜਿਹੋਂ ਬਾਨ ਕਰਾਰੇ।
 ਬੇਧ ਸ਼ਰੀਰਨ ਪਰਿ ਹੈਂ ਪਾਰੇ।
 ਬਿਰੇ ਅਗਾਰੀ ਦੈ ਹੈਂ ਪ੍ਰਾਨ।
 ਨਤੁ[†] ਭਾਜਹਿ ਰਨ ਤਯਾਗਿ ਮਹਾਨ[†] 'ਪਾ:-ਤਜ।

॥ ੨੨ ॥

ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਸਭਾ ਮਝਾਰਾ।
 ਸੰਗ ਮਸੰਦਨ ਹੁਕਮ ਉਚਾਰਾ।
 'ਤਯਾਰੀ ਅਧਿਕ ਜੰਗ ਕੀ ਧਰੀਅਹਿ।
 ਗੁਲਕਾਂ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਰੂਦਹਿ ਕਰੀਅਹਿ
 ॥ ੩੩ ॥

ਤੀਰ ਤੁਫੰਗਨ, ਤੋਮਰ, ਭਾਲੇ।
 ਧਨੁਖ ਬਾਨ ਦੀਜਹਿ ਭਟ ਜਾਲੇ।'
 ਇਮ ਬੋਲਤਿ ਬਹੁ ਉਦਯੋ ਪ੍ਰਤਾਪਾ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਬ੍ਰਿੰਦ ਹੁਇ ਖਾਪਾ ॥ ੩੪ ॥
 ਮੁਖ ਗੁਰ ਕੋ ਇਮ ਦੀਖਨਿ ਲਾਗਾ।
 ਮਨਹੁ ਬੀਰ ਰਸ ਸੁਪਤਯੋ ਜਾਗਾ।
 ਦਯਾਰਾਮ ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਇਮ ਬੋਲਾ।
 'ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ! ਭਾ ਰਾਜਨ ਟੋਲਾ ॥ ੩੫ ॥
 ਦੀਰਘ ਭੀਮਚੰਦ ਕਹਿਲੂਰੀ।
 ਜਿਸ ਢਿਗ ਭਈ ਬਾਹਨੀ ਭੂਰੀ।
 ਸਭਿ ਗ੍ਰਾਮਨ ਕੀ ਛੇਰ ਹਕਾਰੀ।
 ਸੁਨਿ ਪਹੁੰਚੀ ਗਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਧਾਰੀ
 ॥ ੩੬ ॥

ਪੁਨ ਕਟੋਚੀਆ ਨਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ।
 ਅਰੁ ਗਲੇਰੀਆ ਸਦਲ[†] ਗੁਪਾਲੰ।

[†]ਸਹਿਤ ਫੈਜ ਤੇ।

ਇਨ ਦੁਹੰਅਨਿ ਬਹੁ ਬੀਰ ਸਕੇਲੇ।
ਆਇ ਮਿਲੇ ਗਨ ਆਯੁਧ ਲੇ ਲੇ ॥ ੩੭ ॥
ਨ੍ਰਿਪ ਹੰਡੂਰੀਆ ਅਰੁ ਜਸੁਵਾਲ।
ਇਨ ਕੇ ਸੰਗ ਸੁਭਟ ਹੈਂ ਜਾਲ।
ਸਭਿ ਰਾਵਰ ਸੋਂ ਚਹੈਂ ਲਰਾਈ।
ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕੋ ਕਰਿ ਅਗੁਵਾਈ ॥ ੩੮ ॥
ਨਗਰ ਪਾਂਵਟੇ ਕੋ ਚਢਿ ਆਵੈਂ।
ਇਹ ਆਛੀ ਮੁਝ ਬਾਤ ਨ ਭਾਵੈ।
ਹਮਰੇ ਨਿਕਟ ਪਰਹਿ ਨਹਿ ਖੇਤ।
ਆਪ ਚਲਹੁ ਆਗੇ ਇਸ ਹੇਤ' ॥ ੩੯ ॥
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਿੱਪ੍ਰ ਸਰਾਹਾ।
'ਸੁਮਤਿਵੰਤ ਗਨ ਸੁਭਟਨਿ ਮਾਂਹਾ।
ਨਿਪੁਨ ਬੁੱਧਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕਰਨ ਕੀ।
ਯਥਾ ਰੀਤਿ ਛੱਤ੍ਰੀ ਸੁ ਬਰਨ ਕੀ ॥ ੪੦ ॥
ਜਿਮ ਭਾਰਤ ਮਹਿ ਦ੍ਰੋਣ' ਪ੍ਰਬੀਨਾ।

'ਦ੍ਰੋਣਾਚਾਰਜ। ਕੈਰਵਾਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਿਦਯਾ ਦਾ ਉਸਤਾਦ ਜੋ ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੈਰਵਾਂ ਦਾ ਜੋਧਾ ਸੀ।

ਹਤੇ ਅਨੇਕ ਸੱਤ੍ਰੁ ਜਸੁ ਲੀਨਾ।
ਤਥਾ ਗਿਰਿੰਦ੍ਰਨਿ ਕੇ ਰਨ ਲਰਿਬੇ।
ਬੁਧਿ ਬਲ ਸਾਥ ਕਰੋ ਰਿਪੁ ਹਰਿਬੇ
॥ ੪੧ ॥
ਨਗਰ ਪਾਂਵਟੇ ਨਿਕਟ ਨ ਲਰੈਂ।
ਕਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਸੱਤ੍ਰੁਨ ਤੇ ਧਰੈਂ।
ਗਾਡਹਿੰਗੇ ਰਣ ਖੰਭ' ਅਗਾਰੀ।
ਜਹਿ ਸਮ ਬਲ ਕੋ ਲੇਹਿ ਨਿਹਾਰੀ
॥ ੪੨ ॥

'ਜੁੱਧ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ।

ਰਿਪੁ ਆਗਮਨ ਸਮੁਖ ਜਿਤ ਹੋਇ।
ਪਿਖੜੋ ਪ੍ਰਥਮ, ਸੁਧਿ ਦੀਜਿਹਿ ਕੋਇ'।

'ਪਹਿਲੋਂ (ਜਿਸ ਨੇ) ਵੇਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਖਬਰ ਦੇਵੇ।

ਲੇ ਕਰਿ ਚਮ੍ਰੁ ਸੰਗ ਪ੍ਰਸਥਾਨੈਂ।
ਆਵਤਿ ਪਿਖਿ ਗੁਲਕਾਂ ਹਤਿ ਹਾਨੈਂ
॥ ੪੩ ॥
ਹਮ ਮੰਡਹਿ ਤਹਿ ਜੰਗ ਅਖਾਰਾ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਮੁਹਨਿ ਕੇਰ ਪ੍ਰਹਾਰਾ।

ਲਰਤਿ ਪਰਾਵਹਿੰ^੧ ਡਰ ਧਰਿ ਚੀਤ।

^੧ਭੱਜ ਜਾਣਗੇ।

ਨਤੁ ਸੰਘਾਰਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜੀਤ^੨ ॥ ੪੪ ॥

^੨ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਾਰਕੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਂਗੇ।

ਸੁਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਾਤੁਲ ਗੁਰ ਕੇਰਾ।

ਸਭਾ ਮਝਾਰ ਕਹਯੋ ਤਿਸ ਬੇਰਾ।

'ਬਲ ਭੰਗਾਣੀ ਕੋ ਜਹਿ ਨੀਕਾ।

ਤਿਤ ਹੀ ਆਵਨ ਹੁਇ ਰਿਪੁ ਹੀ ਕਾ

॥ ੪੫ ॥

ਬਹੈ ਨਦੀ ਇਕ ਨਾਮ ਗਿਰੀ ਹੈ।

ਦਿਸਿ ਦੂਜੇ ਰਵਿ ਸੁਤਾ^੩ ਢਰੀ ਹੈ।

^੩ਜਮਨਾ।

ਰਾਜਪੁਰਾ ਤਹਿ ਪਰੈ^੪ ਸੁ ਨਗਰਾ।

^੪ਨੇੜੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਤਰੇ ਨਰਨ ਕੋ ਬਲ ਹੈ ਸਗਰਾ ॥ ੪੬ ॥

ਸ੍ਰੀ ਜਗ ਗੁਰ ! ਗਾਡਹੁ ਰਨਬੰਭਾ।

ਤਹਾਂ ਪਿਖਹੁ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਅਚੰਭਾ।

ਨਗਰ ਪਾਂਵਟਾ ਤਜਿ ਖਟ ਕੋਸ।

ਤਹਿ ਥਿਰ ਹੋਇ ਹਤਹੁ ਰਿਪ ਰੋਸ^੫

॥ ੪੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਗੁਰ ਢਿਗ ਨੰਦ ਚੰਦ ਆਗਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ
ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਦਸਮੇਂ ਅੰਸੂ ॥ ੧੮ ॥

੧੯. [ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜੰਗ ਹਿਤ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ]

੧੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੦

ਦੋਹਰਾ:

ਸੁਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੀ ਬਾਤ ਕੋ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।
ਮਨ ਮਾਨੀ, ਨੀਕੇ ਲਖੀ, ਮਸਲਤ ਠਾਨਿ ਅਟਾਲ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਨੰਦਚੰਦ ਪਿਖਿ ਗੁਰਮੁਖ ਓਰੀ।
ਬੋਲਯੋ ਬਹੁਰ ਜੁਗਮ ਕਰ ਜੋਰੀ।
ਮਹਾਰਾਜ ! ਸਿਖ ਰਾਵਰ ਕੇਰਾ।
ਹਯਨਿ ਸੁਦਾਗਰ ਧਨੀ ਬਡੇਰਾ ॥ ੨ ॥
ਲੇ ਕਰਿ ਗਮਨਯੋ ਦਰਬ ਬਿਸੇਸ਼ੀ।
ਪਿਖਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਆਦਿ ਪੁਰਿ ਦੇਸ਼ੀ।
ਬੀਨ ਬੀਨ ਬਹੁ ਥਲ ਤੇ ਲੀਨਾ।
ਤਿਸੀ ਪੰਥ ਕੋ ਆਵਨ ਕੀਨਾ ॥ ੩ ॥
ਭੀਮਚੰਦ ਨ੍ਰਿਪ ਜਬਿ ਸੁਨਿ ਪਾਏ।
ਲੇਨਿ ਹੇਤੁ ਹਯ ਚਿਤ ਲਲਚਾਏ।
ਨਾਮ ਸੁਨਯੋ ਰਾਵਰ ਕੋ ਜਬੈ।
ਕਿਤਿਕ ਸੈਨ ਭੇਜੀ ਤਿਨ ਤਬੈ ॥ ੪ ॥
ਸਿਖ ਸੌਦਾਗਰ ਕੋ ਸੁਧਿ ਹੋਈ।
ਕਰਿ ਕੈ ਬੇਗ ਆਇ ਪੁਰਿ ਸੋਈ।
ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਬਿਖੈ ਹਮ ਡੇਰਾ।
ਉਤਰਯੋ ਆਨਿ ਨਿਡਰ ਤਿਸ ਬੇਰਾ ॥ ੫ ॥
ਬਹੁਰ ਨ ਬਲ ਘਾਲਯੋ ਕਿਨ ਆਇ।
ਮਿਲਯੋ ਰਹਯੋ ਅਨੰਦ ਉਪਜਾਇ।
ਬਿਗਰਯੋ ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਜਿਸ ਕਾਲਾ।
ਉਤਰੇ ਅਸੁ ਇਸਥਾਨ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੬ ॥
ਸੁਨਿ ਲਾਲਚ ਕਰਿ ਪੁਨ ਕਹਿਲੂਰੀ।
ਕਹਿ ਭੇਜਯੋ ਕਰਿ ਤੂਰਨ ਭੂਰੀ।
-ਤੁਰੰਗ ਬਿਸਾਲ ਮੋਲ ਬਡ ਕੇਰੇ।
ਛੀਨ ਲੇਹੁ ਨਹਿੰ ਦੀਜਹਿ ਫੇਰੇ- ॥ ੭ ॥
ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਭਟ ਕੀਨਸਿ ਤਯਾਰੀ।
ਪਹੁੰਚੀ ਢਿਗ ਹਮਰੇ ਸੁਧ ਸਾਰੀ।
ਤਕਰੇ ਹੋਇ ਜੀਨ ਹਯ ਡਾਲੇ।

ਭਏ ਅਰੂਢਨਿ ਇਤ ਕੋ ਚਾਲੇ ॥ ੮ ॥

ਲਖਯੋ^੧ ਪ੍ਰਤਾਪ ਗੁਰੂ ਕੋ ਮਹਾਂ।

^੧ਪ:-ਭਯੋ।

ਪਹੁੰਚਿ ਨ ਸਕਯੋ ਆਇ ਕੋ ਤਹਾਂ।

ਬਡੇ ਜਤਨ ਕਰਿ ਸਭਿ ਹਯ ਲਯਾਏ।

ਰਾਵਰਿ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪਾਏ ॥ ੯ ॥

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਸਭਿ ਦੇਖਨਿ ਕੀਜੈ।

ਬੀਰਨਿ ਕੋ ਰਨ ਹਿਤ ਅਬਿ ਦੀਜੈ।'

ਆਛੀ ਬਾਤਿ ਜਾਨਿ ਗੁਰ ਪੂਰੇ।

ਪਿਖੇ ਤੁਰੰਗਮ ਸਗਰੇ ਰੂਰੇ ॥ ੧੦ ॥

ਸਿਖ ਕੋ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੀ ਮਨ ਭਾਵਤਿ।

ਭਯੋ ਨਿਹਾਲ ਅਨੰਦ ਉਪਾਵਤਿ।

ਜੋ ਜਿਸ ਲਾਇਕ ਭਟ ਕੋ ਜਾਨਾ।

ਹੇਤੁ ਅਰੂਢਨਿ ਕੇ ਹਯ ਦਾਨਾ^੧ ॥ ੧੧ ॥

^੧ਘੋੜੇ ਦਿਤੇ।

ਸੁੰਦਰ ਜੀਨ ਪਾਇ ਕਰਿ ਚਢੇ।

ਚਪਲ ਬਲੀ ਲਖਿ ਉਰ ਮੁਦ ਬਢੇ।

ਗੋਰੀ ਢਾਰਹਿ ਅਨਿਕ ਸੁਨਾਰੇ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਰੂਦ ਤਯਾਰ ਤਿਸ ਬਾਰੇ ॥ ੧੨ ॥

ਕਿਤਿਕ ਭਟਨਿ ਕੋ ਤੋਮਰ ਦਏ।

ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਇ ਬਿਸਾਲ ਭ੍ਰਮਏ।

ਦਏ ਜ਼ਰਕਸ਼ੀ ਰੁਚਿਰ ਨਿਖੰਗ^੧।

^੧ਤਿਲੇ ਦੇ ਕੱਢੇ ਹੋਏ ਸੁਹਣੇ ਭੱਥੇ।

ਕਰਿ ਪੂਰਨ ਖਰ ਖਪਰਨਿ ਸੰਗ ॥ ੧੩ ॥

ਕੇਤਿਕ ਸੁਭਟਨ ਧਨੁਖ ਕਠੋਰਾ।

ਲੇ ਜੋਧਾ ਐਂਚਤਿ ਕਰਿ ਜੋਰਾ।

ਲਾਂਬੀ ਸੁਲਗ ਤੁਫੰਗ ਅਨੇਕ^੧।

^੧ਲੰਮੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ [ਪੰਜਾ:, ਸੁ+ਲਗ] (ਅ) ਲੰਮੀ ਨਾਲੀ ਵਾਲੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ।
^੧ਜੋਧਿਆਂ ਨੂੰ।

ਬਖਸ਼ੀ ਜੋਧਨਿ^੧ ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕ ॥ ੧੪ ॥

ਗੁਰ ਦਲ ਮਹਿ ਉਤਸਾਹ ਬਿਸਾਲਾ।

ਬਿਚਰਤਿ ਧਰਿ ਹੱਥਯਾਰਨ ਜਾਲਾ।

ਮਾਰ ਬਕਾਰਾ ਬੋਲਤਿ ਭਾਰੀ।

'ਲੂਟ ਭਜਾਵਹੁ ਹਤਹੁ ਪਹਾਰੀ ॥ ੧੫ ॥

ਛੀਨਹੁ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਰਹੁ ਬਾਹਰ।

ਬਿਦਤੈ ਬਹੁ ਸਤਿਗੁਰ ਜਸ ਜਾਹਰ।'

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਜਾਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰੀ।
 ਪ੍ਰਥਮ ਜੁੱਧ ਹਿਤ ਮਨਸਾ ਧਰੀ ॥ ੧੬ ॥
 ਸ਼ਮਸ ਸਜਾਮਤਾ^੧ ਮੁਖ ਪਰ ਸੋਹੈ।
 ਕਮਲ ਪ੍ਰਫੁੱਲਜਤ ਅਲ ਜਨ ਜੋਹੈ^੨।
 ਸਮ ਦੁੰਦਭਿ ਕੇ ਸਬਦ ਗੰਭੀਰ।
 ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਭੂ ਬੀਰਨਿ ਬੀਰ ॥ ੧੭ ॥
 ਨਿਜ ਦਲ ਮਹਿ ਉਤਸਾਹ ਬਧਾਵਾ।
 ਮਨੇ ਬੀਰ ਰਸ ਸੁਪਤਿ ਜਗਾਵਾ।
 ਇਤ ਇਮ ਭਈ ਸੁਨੇ ਉਤ ਕੇਰੀ।
 ਘਾਟੇ ਉਲੰਘਿ ਗਏ ਜਿਸ ਬੇਰੀ ॥ ੧੮ ॥
 ਮੂਰਖ ਹਾਥਨਿ ਮਰਦਤਿ ਰਹੇ।
 'ਰੁਕੇ ਨ ਕਜੋਹੂ' ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਹੇ।
 ਕਿਤਿਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭੇ, ਲੋਥ ਉਠਾਈ।
 ਕੋ ਘਾਇਲ ਗਮਨੇ ਨਿਜ ਥਾਈਂ ॥ ੧੯ ॥
 ਹਟਯੋ ਜਹਾਂ ਕਹਿ ਤੇ ਦਲ ਸਾਰੇ।
 ਸਭਿ ਰਾਜਨ ਕੇ ਨਿਕਟ ਉਚਾਰੇ।
 'ਅਲਪ ਸੁਭਟ ਘਾਟੇ ਪਰ ਗਏ।
 ਬਹੁਤ ਪੰਥ ਮੈਂ ਹੀ ਬਿਰ ਭਏ ॥ ੨੦ ॥
 ਘਾਲਯੋ ਜੋਰ ਖਸ਼ਟ ਸੌ ਆਇ।
 ਉਲੰਘ ਗਏ ਗਨ ਤੁਪਕ ਚਲਾਇ।
 ਸਰਯੋ ਨ ਸੈਨਾ ਤੇ ਕੁਛ ਕਾਰ।
 ਗਏ ਬਿਸਾਲ ਬੀਰਤਾ ਧਾਰਿ' ॥ ੨੧ ॥
 ਭੀਮਚੰਦ ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਿਸ ਘਨੀ।
 ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਉਚੇ ਭਨੀ।
 'ਯਧੀ ਦੇ ਮਾਂ ਖੁਚਿ ਵੜ ਰਹੇ'^੩।

^੧ਦਾੜੀ ਦੀ ਕਾਲੋਂ।

^੨ਖਿੜੇ ਕਵਲ (ਪਰ ਮਾਨੋ) ਭੌਰੇ ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ।

^੧ਇਹ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਬੜੀ ਗੰਦੀ ਗਾਲੀ ਹੈ। ਕਥਾ ਵੇਲੇ ਗਜ਼ਾਨੀ ਇਹ ਤੁਕ ਨਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਥਾਵੇਂ ਕੁਈ ਐਸੇ ਪਦ ਪੜ੍ਹ ਦੇਵੇ:-'ਕਾਇਰ ਗੀਦੀ ਸੁਪਤੇ ਰਹੇ'।

^੩ਪਾ:-ਮਾਖੁਟ ਰਹੇ।

ਅਰੇ ਨ ਆਗੇ, ਧੀਰ ਨ ਗਹੇ ॥ ੨੨ ॥
 ਰੁਕਤਿ ਜਿ ਘਾਟਾ ਭਟ ਹੁਇ ਗਾਢੇ।
 ਹਤਿ ਤੁਫੰਗ ਤਿਨ ਰਾਖਤਿ ਠਾਂਢੇ।
 ਇਤ ਤੇ ਦਲ ਸਗਰੋ ਕਰਿ ਜੋਰ।
 ਘੇਰਤਿ ਇਤ ਉਤ ਹੁਇ ਚਹੂੰ ਓਰ

॥ ੨੩ ॥

ਦੇ ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਲੇਤਿ ਹੱਥਯਾਰੇ।
ਨਰ ਨਿਕਸਨਿ ਮਗ ਜਬਹੁ ਨਿਹਾਰੇ।

'ਜਦੋਂ (ਤੁਸੀਂ) ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਦਮੀ ਰਸਤੇ ਤੋਂ
ਨਿਕਲ ਟੁਰੇ ਹਨ ਤਦ.....।

ਨਹੀਂ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਕਰਿ ਭਟ ਧਾਏ।
ਜਿਸ ਤੇ ਨਿਕਸੇ ਸੁਖ ਮਨ ਭਾਏ। ॥ ੨੪ ॥

'ਮਨ ਭਾਂਵਦੇ ਸੁਖ ਪਾ ਕੇ (ਉਹ) ਨਿਕਲ ਗਏ।

ਹੋਤਿ ਕਹਾਂ ਅਬਿ ਕਹੇ ਕਹਾਏ।
ਬੀਤੀ ਬਾਤ ਕਹਾਂ ਪਛੁਤਾਏ।
ਅਬਿ ਤੋ ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਮਹਿਪਾਲਾ।
ਤਿਨ ਸੋਂ ਠਾਨੈ ਜੰਗ ਕਰਾਲਾ ॥ ੨੫ ॥

ਜਾਨੀ ਜਾਇ ਕਹਾਂ ਹੁਇ ਜੈ ਹੈ।
ਗੁਰ ਤੇ ਜੈ ਕਿ ਪਰਾਜਯਾ ਪੈ ਹੈ।
ਕਹਹੁ ਜਾਇ ਅਬਿ ਕੀਜਹਿ ਤਯਾਰੀ।
ਨਹੀਂ ਨੀਕਤਾ ਬਿਲਮ ਜਿ ਧਾਰੀ ॥ ੨੬ ॥
ਤੁਮਰੀ ਸੀਮਾ ਦੇਸ਼ ਕੀ ਤਹਾਂ।

'ਹਾਰ।

'ਹੱਦ।

ਨਗਰ ਪਾਂਵਟਾ ਘਾਲਯੋ ਜਹਾਂ।
ਲਰਿਬੋ ਹੱਕ ਤੁਮਹਿ ਬਨਿ ਆਵੈ।
ਆਨਿ ਵਹਿਰ ਜੋ ਭੂਮ ਦਬਾਵੈ ॥ ੨੭ ॥
ਬਜਾਹ ਬਹਾਨੇ ਨ੍ਰਿਪ ਗਨ ਆਏ।

ਸਭਿ ਤੇ ਲੇਹੁ ਸੁਭਟ ਸਮੁਦਾਏ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਚਮ੍ਰੁ ਕਹਾਂ ਰਣ ਮਾਂਹੀ।
ਸਨਮੁਖ ਠਹਿਰ ਸਕਹਿ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ

॥ ੨੮ ॥

ਦਿਹੁ ਉਠਾਇ ਇਤ ਤੇ ਸਭਿ ਡੇਰਾ।
ਨਿਜ ਦਲ ਤਹਿ ਠਹਿਰਾਇ ਬਡੇਰਾ।
ਨਾਹਣਪਤਿ ਕੋ ਦਾਬਾ ਦੇਹੁ।
ਕੈ ਨਿਜ ਸੰਗ ਮੇਲ ਕਰਿ ਲੇਹੁ ॥ ੨੯ ॥

ਇਮ ਸਮੁਝਾਇ ਪਠਯੋ ਪਰਧਾਨ।
ਭੀਮਚੰਦ ਮਨ ਮਾਨਿ ਮਹਾਨ।

'ਮਨ ਦੇ ਭਾਰੀ ਹੰਕਾਰ ਵਾਲੇ ਭੀਮਚੰਦ ਨੇ।

ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕੇ ਨਿਕਟ ਸਿਧਾਰਾ।
ਪਿਖ 'ਜੈਦੇਵਾ' ਤਾਂਹਿ ਉਚਾਰਾ ॥ ੩੦ ॥
ਬੈਠਿ ਬੰਦਿ ਕਰ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ।

ਜੇ ਪੂਰਬ ਕਹਿ ਸੀਖ ਸਿਖਾਈ।

'ਜੋ (ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਨੂੰ) ਭੀਮ ਚੰਦ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਕਹਿਕੇ ਸਿੱਖਯਾ
ਸਿਖਾਈ ਸੀ।

ਹਿਤ ਰਾਖਨਿ ਸਮਧੀ ਮਨ ਮਾਨੂ।

'ਕੁੜਮ ਦਾ ਹਿਤ ਰੱਖਣ ਲਈ (ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਨੇ) ਮਨ ਵਿਚ
ਮੰਨ ਲਈ ਸੀ।

ਭਯੋ ਸੁਮਤਿ ਤੇ ਕੁਮਤਿ ਮਹਾਨੂ ॥ ੩੧ ॥

ਜਥਾ ਪ੍ਰਭੰਜਨ¹ ਮਿਲਿ ਬਦਬੋਇ।

'ਵਾਯੂ।

ਸਭਿ ਕੋ ਅਨਹਿਤ² ਕਰਤਾ ਹੋਇ²।

'ਬੁਰਾ। 'ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਤੇ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ)
ਸਾਰੇ ਉਪਕਾਰ (ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਪਰ) ਇਹ ਵਾਯੂ ਸੀ ਮਾਨੋਂ,
ਕਹਿਲੂਰੀ (ਭੀਮਚੰਦ ਰੂਪੀ ਬਦਬੋ ਨਾਲ) ਮਿਲਕੇ ਵਿਗੜ
ਗਈ ਸੀ।

ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਅਰੁ ਸਭਿ ਉਪਕਾਰਾ।

ਮਨੁ ਕਹਿਲੂਰੀ ਮਿਲੇ ਬਿਗਾਰਾ^{੧੧}

॥ ੩੨ ॥

ਗੋਰੀ ਗਨ ਬਰੂਦ ਬਰਤਾਈ।

ਕਹਯੋ ਸਭਿਨਿ ਸਨ 'ਪਰਹਿ ਲਰਾਈ।

ਬਾਂਛਤਿ ਸਸਤ੍ਰ ਤੁਰੰਗ ਜਿਸ ਹੋਇ।

ਮੁਝ ਤੇ ਜਾਚ ਲੇਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ' ॥ ੩੩ ॥

ਸਮਧੀ ਕੇ ਹਰਖਾਵਨਿ ਕਾਰਨ।

ਊਚੇ ਕੀਨਸਿ ਹੁਕਮ ਉਚਾਰਨਿ।

ਦੁਹਰਿ ਚੋਬ ਧੌਂਸਾ ਧੁੰਕਾਰਹੁ।

ਕਹਯੋ ਸਭਿਨਿ ਸੋਂ 'ਸਸਤ੍ਰ ਸੰਭਾਰਹੁ

॥ ੩੪ ॥

ਤਜਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਨ ਕਰੈਂ।

ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਿਸਲ ਸੁਭਟ ਸਭਿ ਧਰੈਂ।

ਆਨਹੁ ਮੇਰੇ ਬਲੀ ਤੁਰੰਗ।

ਕੰਚਨ ਜ਼ੀਨ ਐਂਚਿ ਕਰਿ ਤੰਗ ॥ ੩੫ ॥

ਹੀਰਨ ਜੜਤੀ ਮੁਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲਾ।

ਤੀਖਨ ਧਾਰਾ ਖੜਗ ਕਰਾਲਾ।

ਖਰ ਖਪਰਨਿ ਤੇ ਭਰਯੋ ਨਿਖੰਗਾ।

ਧਨੁਖ ਕਠੋਰ ਆਨੀਯਹਿ ਸੰਗਾ ॥ ੩੬ ॥

ਸਦਲ ਆਪ ਮੈਂ ਕਰੈਂ ਚਢਾਈ।

ਅਵਿਲੋਕਹੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਡਾਈ।'

ਇਮ ਕਹਿ ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ।

ਸਾਜਤਿ ਭਯੋ ਸੰਗ ਦਲ ਬਾਰੀ ॥ ੩੭ ॥

ਬਲੀ ਤੁਰੰਗ ਨਿਕਟ ਜਬਿ ਆਯੋ।
ਉਠਯੋ ਸਭਾ ਮਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਦਰਸਾਯੋ।
ਖੜਗ ਨਿਖੰਗ ਪਾਇ ਕਟ ਬੰਧਿ।
ਲੀਨਸਿ ਧਨੁਖ ਸੁ ਦ੍ਰਿੜੁ ਸਰ ਸੰਧਿ

॥ ੩੮ ॥

ਅਧਿਕ ਮੋਲ ਕੀ ਸਿਪਰ ਸੰਭਾਰੀ।
ਡਾਰਿ ਸਿਕੰਧਹਿ ਬੰਧਿ ਪਿਛਾਰੀ।
ਹਯ ਚਲਚਾਲ ਅਰੂਢਨਿ ਹੋਵਾ।
ਮੂਰਖ ਨਹਿ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਜੋਵਾ ॥ ੩੯ ॥
ਜਗਤ ਪਤੀ ਕੀ ਸਮਤਾ ਚਾਹਤਿ।
ਚਲਯੋ ਪੰਥ ਲਰਿਬੇ ਸੁ ਉਮਾਹਤਿ।
ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਤਿ ਬਾਹਨੀ ਚਲੀ।

'ਸੈਨਾ।

ਤੀਖਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਜੁਤਿ ਕਲਮਲੀ ॥ ੪੦ ॥
ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਜਬਿ ਆਗੈ ਭਯੋ।
ਗਹੇ ਤੁਫੰਗਨ ਦਲ ਉਮਡਯੋ।
ਹਰੀਚੰਦ ਆਦਿਕ ਬਡ ਜੋਧੇ।
ਗੁਰ ਸੋ ਲਰਨਿ ਚਲੇ ਦਿਤ ਕ੍ਰੋਧੇ ॥ ੪੧ ॥
ਗਨ ਸੈਨਾ ਅਰੁ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਛੇਰ।
ਬੰਧੇ ਟੋਲ ਬ੍ਰਿੰਦ ਕੋ ਹੇਰਿ।
ਚਿਤ ਅਹੰਕਾਰ ਵਧਯੋ ਅਧਿਕਾਇ।
-ਲਰੋਂ ਗੁਰੂ ਸਨ ਕੋਪ ਵਧਾਇ ॥ ੪੨ ॥
ਬਾਮ ਬਿਲੋਚਨ ਫਰਕਤਿ ਖੋਟਾ।

'ਖੋਟੇ ਦਾ (ਅ) (ਜੋ) ਖੋਟਾ (ਸ਼ਗਨ ਹੈ)।

ਨਹਿ ਮਨ ਗਿਨਹਿ ਹਾਰ ਮਤਿ ਮੋਟਾ।
ਨਗਰ ਪਾਂਵਟੇ ਸਨਮੁਖ ਚਾਲਾ।
ਪੰਥ ਪਹਾਰਨ ਬਿਖਮ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਆਗਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕ
ਉਨਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੧੯ ॥

੨੦. [ਪਠਾਣਾਂ ਨੇ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗਣੀ]

੧੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੧

ਦੋਹਰਾ:

ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਆਵਗਨ ਕੋ, ਸੁਨਜੋਂ ਜਬਹਿ ਗੁਰ ਸੈਨ।
ਹਰਖ ਭਯੋ ਬੀਰਨ ਰਿਦੈ, ਧੀਰ ਸਹਿਤ ਚਿਤ ਭੈ ਨ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਕਾਤੁਰ ਕੰਪਤਿ ਹੀ ਧਰਿ ਤ੍ਰਾਸਾ।
-ਆਇ ਅਚਾਨਕ ਸਮੈ ਬਿਨਾਸਾ।¹ 'ਸਾਡੇ) ਨਾਸ ਦਾ ਸਮਾ ਅਚਾਨਕ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।
ਸਭਿ ਰਾਜਨ ਕੀ ਫੌਜ ਬਡੇਰੀ।
ਕੋ ਲਰ ਸਕਹਿ ਅਲਪ ਨਿਜ ਹੇਰੀ।¹ - 'ਆਪਣੀ ਬੁਹੜੀ ਦਿੱਸ ਰਹੀ ਹੈ।

॥ ੨ ॥

ਹੁਤੇ ਪੰਚ ਸੈ ਰਖੇ ਪਠਾਨ।
ਚਾਰ ਖਾਨ ਸਿਰਦਾਰ ਮਹਾਨ।
ਅਪਰ ਮੁਖੀ ਮਿਲਿ ਕੈ ਸਭਿ ਇਕ ਥਲ।
ਲਗੇ ਬਿਚਾਰਨਿ ਪਰ ਬਲ ਨਿਜ ਬਲ

॥ ੩ ॥

'ਗੁਰ ਢਿਗ ਬਡ ਹਮਰੋ ਇਕ ਡੇਰਾ।¹ 'ਇਕ ਸਾਡਾ ਹੀ ਡੇਰਾ ਵੱਡਾ ਹੈ।
ਭਾਰ ਲਰਨ ਕੋ ਪਰਹਿ ਘਨੇਰਾ।¹ 'ਬਹੁਤਾ ਸਾਡੇ ਤੇ ਭਾਰ ਪਏਗਾ।

ਕੌਮ ਖਾਨ ਕੀ ਹੋਤਿ ਬਹਾਦਰ।
ਯਾਂ ਤੇ ਰਾਖਤਿ ਹੈਂ ਬਹੁ ਸਾਦਰ ॥ ੪ ॥

ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਅਪਰ ਚਮ੍ਹੂ ਬਹੁ ਜਾਤੀ।
ਜਾਨਹਿ ਕਹਾਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕੀ ਬਾਤੀ।

ਅਪਰ ਕਾਰ ਕੋ ਕਰਨੇ ਹਾਰੇ।
ਕਹਾਂ ਲਖਹਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ੫ ॥

ਦੇਖਹਿ ਗਨ ਰਾਜਨ ਕੀ ਸੈਨਾ।
ਭਾਜਹਿ ਡਰਿ ਕਰਿ ਧੀਰਜ ਹੈ ਨਾ।

ਗੋਰੀ ਤੀਰਨਿ ਕੀ ਬਹੁ ਮਾਰ।
ਹਮ ਪਰ ਪਰੈ ਜਥਾ ਘਨ ਧਾਰ।¹ ॥ ੬ ॥

¹ਬਦਲ ਦੀ ਧਾਰ ਭਾਵ ਮੀਂਹ ਵਾਂਗ।

ਘਰ ਕੇ ਘੋਰੇ ਤਹਿ ਮਰਿ ਜੈਹੈਂ।
ਬਹੁਰ ਗੁਰੂ ਦੈ ਹੈਂ ਕਿ ਨ ਦੈ ਹੈਂ।

ਨਿਜ ਜੀਵਨ ਮਹਿ ਸੰਸਾ ਜਾਨੋ।

ਅਪਜਸੁ ਪਸਰੈ ਹੋਇ ਪਲਾਨੋ।¹ ॥ ੭ ॥

¹ਭੱਜ ਗਿਆਂ ਤੇ ਨਿੰਦਾ ਹੋਸੀ।

ਯਾਂ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਬਿ ਕੀਜੈ।
 ਹਮ ਘਰ ਜਾਹਿ ਖੁਸ਼ੀ ਅਬਿ ਲੀਜੈ।
 ਰਣ ਲਰਿਬੇ ਮਹਿ ਹਾਨਿ ਹਮਾਰੀ।
 ਹਟਿ ਅਬਿ ਰਹਹੁ ਸੁ ਨੀਕ ਬਿਚਾਰੀ
 ॥ ੮ ॥

'ਭਾਵ ਛੁੱਟੀ ਲਈਏ।

ਨਤੁਰ ਖਾਨਜ਼ਾਦੇ! ! ਸੁਨਿ ਲੀਜੈ।
 ਬਾਈਸਿ ਧਾਰਿ ਗਿਰੀਸ਼ ਲਖੀਜੈ।
 ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਕੀ ਛੇਰਾਨਿ ਬਟੋਰਿ।
 ਅਰੁ ਸਭਿ ਚਮੁੰ ਸੰਗ ਅਬਿ ਜੋਰਿ ॥ ੯ ॥
 ਸਭਿ ਕੇ ਆਗੇ ਬਨਹੁ ਨਿਸ਼ਾਨਾ।
 ਪਰਹੁ ਖੇਤ ਮਹਿ ਹੁਇ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਨਾ।
 ਬੋਰੇ ਕਾਲ ਲਯੋ ਦਰਮਾਂਹਾ।
 ਨਾਹਕ ਮਰਿ ਜੈਹੋਂ ਰਨ ਮਾਹਾ ॥ ੧੦ ॥
 ਅਬਿ ਰਚੀਅਹਿ ਕਛੁ ਏਵ ਉਪਾਈ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਚਲੀਅਹਿ ਕਾਨ ਕਢਾਈ।

'ਹੇ ਪਠਾਣਾਂ ਦਿਓ ਪੁੱਤਰੋ।

'ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ) ਕੰਨੋਂ ਗਲ ਕੱਢਕੇ ਚਲੀਏ। ਇਹ ਅਰਥ ਅੰਤਲੀ ਤੁਕ 'ਨਹਿ ਗੁਰ ਕਹਿ ਤੋ ਆਪ ਚਲੀਜੈ' ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: (ਅ) ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਕੇ। ਇਹ ਅਰਥ ਅੰਸੂ ੨੩ ਅੰਕ ੧੧ ਤੋਂ ਸਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੌਂ ਕੌਂ ਕਰਿ ਰੁਖਸਦ ਕੇ ਲੀਜੈ।
 ਨਹਿ ਗੁਰ ਕਹਿ ਤੋ ਆਪ ਚਲੀਜੈ
 ॥ ੧੧ ॥
 ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਤਿਨ ਬਿਖੇ ਪਠਾਨ।
 ਬੋਲੌ ਲਖਿ ਕਰਿ ਬਿਨਾ ਇਮਾਨ^{੧੧}।

'ਬਾਕੀ ਦੇ ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ) ਬੇਈਮਾਨ ਹੋਏ ਦੇਖਕੇ ਬੋਲਿਆ:-। 'ਤਵਾ: ਖਾ: ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਲੋਂ ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢੀ ਦੇਕੇ ਬੇਈਮਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਨ ਦੀ ਗਲ ਅਗਲੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅੰਗ ੧੮, ੧੯ ਤੋਂ ਬੀ ਸਹੀ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਏਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਪਹਾੜੀਏ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਦਗਾ ਦੇਣਾ ਸੋਚਦੇ ਹਨ।

'ਨਹਿ ਆਛੀ ਇਹ ਮਸਲਤ ਕੀਨਿ।
 ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਖੋਵਨ ਦੀਨਿ ॥ ੧੨ ॥
 ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਹੀ ਹਮ ਕੋ ਰਾਖੌ।
 ਪਰੇ ਕਾਮ ਭਾਜਨ ਅਭਿਲਾਖੌ।
 ਆਨ ਪਠਾਨਨਿ^{੧੨} ਕੀ ਤੁਮ ਖੋਵਹੁ।
 ਰਣ ਤੇ ਡਰ ਕਰਿ ਕਾਤੁਰ ਹੋਵਹੁ ॥ ੧੩ ॥

'ਭਾਵ ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਅਬਰੋ।

ਨਹਿ ਆਗੇ ਕੇ ਕਰਹਿ ਭਰੋਸਾ।
 ਨਹਿ ਰਾਖਹਿ ਨੌਕਰ ਲਖਿ ਦੋਸਾ।
 ਅਪਜਸੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਦੁਨੀਆਂ ਬਿਥੈ।
 ਮਰਿ ਦੋਜਕ ਮੈਂ ਸਾਸਨ ਪਿਥੈ ॥ ੧੪ ॥
 ਸੁਨਿ ਬੋਲਯੋ ਤਬਿ ਭੀਖਨ ਖਾਨ।
 'ਤੂ ਰਖਿ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਇਮਾਨ।
 ਹਮ ਤੋਂ ਨਾਹਕ ਮਰਹਿ ਨ ਕੋਈ।
 ਰਹੀਅਹਿ ਤੂ ਅਬਿ ਚਾਕਰ ਹੋਈ ॥ ੧੫ ॥
 ਜੇਤਿਕ ਖੁਸ਼ੀ, ਰਹੇ ਢਿਗ ਗੁਰ ਕੇ।
 ਕਾਰਜ ਪਰੇ ਆਨਿ ਅਬਿ ਘਰ ਕੇ।
 ਬਿਨਾ ਕਰੇ ਹਮ ਪਤ ਨਹਿ ਰਹੈ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਚਲਨਿ ਇਹਾਂ ਤੇ ਚਹੈਂ ॥ ੧੬ ॥
 ਕਿਸ ਕੇ ਹਮ ਕੈਦੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ।
 ਕਰੀ ਚਾਕਰੀ ਤੇਤਿਕ ਲਹੀ।
 ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਸੁਨਿ ਰਿਸ ਤੇ ਜਰਯੋ।
 'ਬੁਰੇ ਮਨੋਰਥ ਤੈਂ ਉਰ ਧਰਯੋ ॥ ੧੭ ॥
 ਗੁਰ ਕੇ ਜੰਗ ਪਰਯੋ ਅਬਿ ਆਇ।
 ਹਮ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿਸੂ ਥਲ ਜਾਇ।
 ਰਿਦੇ ਤੁਮਾਰੇ, ਤਯੋਂ ਤੁਮ ਕਰੀਅਹਿ।
 ਭਾਜੇ ਅਜਸੁ', ਲਰਹਿ ਜਸੁ ਧਰੀਅਹਿ ॥ ੧੮ ॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਬੈਠਯੋ ਤੂਸਨਿ ਹੋਇ।
 ਨਿਮਕ ਹਲਾਲ ਕਰਨ ਕੋ ਸੋਇ।
 ਭੀਖਨ ਕਾਂ ਹਯਾਤ ਖਾਂ ਆਇ।
 ਤੀਨਹੁ ਮਿਲਿਕੈ ਕਰਿ ਇਕ ਵਾਇ ॥ ੧੯ ॥
 ਅਪਰ ਪਚਾਸਕ ਲੇ ਕਰਿ ਖਾਨ।
 ਭਾਖਨ ਕੀ ਗਿਨਤੀ' ਮਨਿ ਠਾਨਿ।
 ਜਹਿ ਬੈਠੇ ਸਭਿ ਜਗ ਸਿਰਮੌਰ।
 ਉਪਰ ਝੁਲਤਿ ਚਾਰੁ ਸਿਤ ਚੌਰ ॥ ੨੦ ॥
 ਦ੍ਵਾਰਪਾਲ ਕੇ ਹਾਥ ਬੁਝਾਇ।
 ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ ਪ੍ਰਭੂ ਜਿਸ ਥਾਇ।

'ਜਿਤਨਾ' (ਚਿਰ ਸਾਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਰਹੇ ਹਾਂ।)

'ਭੱਜਿਆਂ ਨਿੰਦਾ ਹੈ।

'ਇਕੋ ਗਲ (ਪਕਾ ਕੇ)।

'ਛੁੱਟੀ ਵਾਸਤੇ) ਕਹਿਣ ਦੀ ਸੋਚ।

'ਪੁੱਛ ਕੇ।

ਐਂਠਦਾਰ ਪਗੀਆਂ ਜਿਨ ਕੇਰ।

ਲਟਕਤਿ ਇਕ ਸਿਕੰਧ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ।^{ਇਕ ਮੋਢੇ ਤੇ ਤਲਵਾਰ।}

॥ ੨੧ ॥

ਬੈਠਿ ਗਏ ਸਭ ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਮੋਂ।

ਭੀਖਨ ਖਾਂ ਬੋਲੜੋ ਤਿਸ ਸਮੋਂ।

ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਘਰ ਤੇ ਅਬਿ ਸੁਧਿ ਆਈ।

ਕਰਿ ਕੈ ਬਹੁਤ ਤਰੀਦ ਪਠਾਈ ॥ ੨੨ ॥

–ਅਨਿਕ ਖਾਨ ਕੇ ਖਾਨਹਿ ਮਾਂਹਿ।

^{ਘਰਾਂ ਵਿਚ।}

ਲਰਕੀ ਲਰਕਨਿ ਕੇਰ ਨਿਕਾਹ।

ਆਵਹੁ ਜਲਦ ਨ ਬਿਲਮਹੁ ਕੈਸੇ–।

ਆਨਿ ਪਰਜੋ ਕਾਰਜ ਅਬਿ ਐਸੇ ॥ ੨੩ ॥

ਰੁਖਸਦ ਕੀ ਆਇਸੁ ਕਹੁ ਦੀਜੈ।

ਗਏ ਬਿਨਾਂ ਸਰਿ ਹੈ ਨ, ਲਖੀਜੈ।

ਕਿਤਿਕ ਪਠਾਨਨ ਕੇ ਘਰ ਬਜਾਹ।

ਬਾਕੀ ਰਹਤਿ ਪਿਛਾਰੀ ਨਾਂਹਿ ॥ ੨੪ ॥

ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਹਿਸਾਬ ਕਰਿਵਾਯੋ।

ਨਿਜ ਕੁਟੰਬ ਕਾਰਜ ਬਨਿ ਆਯੋ।

ਆਵਹਿ ਬਹੁਰ ਲਿਖਾਵਹਿ ਚਿਹਰੇ।

^{ਹੁਲੀਏ।}

ਭਏ ਤਜਾਰ ਅਬਿ ਆਯੁਧ ਪਹਿਰੇ

॥ ੨੫ ॥

ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਗਤਿ ਅੰਤਰ ਕੀ ਜਾਨੀ।

ਧੀਰਜ ਦੈਬੇ ਹੇਤੁ ਬਖਾਨੀ।

ਭੇ ਪਠਾਨ ਤੁਮ ਸੁਨੇ ਬਹਾਦੁਰ।

ਕੇ ਦਰਿ ਦਰਬ ਰਖੇ ਢਿਗ ਸਾਦਰ

॥ ੨੬ ॥

–ਸ਼ਤ੍ਰੂਨਿ ਸੰਗ ਜੰਗ ਕੇ ਪਰੇ।

ਆਵਹਿ ਕਾਮ –ਇਹੀ ਮਨ ਧਰੇ।

ਕੌਨ ਸਮਾ ਅਬਿ ਰੁਖਸਦ ਲੈਨ।

ਸ੍ਵਾਮੀ ਕਾਜ ਪਰਜੋ ਰਨ ਐਨ ॥ ੨੭ ॥

ਅਬਿ ਹੁਇ ਕਾਤੁਰ ਕਰੋ ਫਰੇਬ।

ਰਿਪੁ ਤੇ ਡਰਹੁ ਨ ਪਾਵਹੁ ਜ਼ੇਬ।

^{ਸ਼ੋਭਾ [ਫਾ.: ਜ਼ੇਬ = ਸਜਾਵਟ]।}

ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਦਲ ਗਨ ਚਢਿ ਆਏ।

ਗਹਹੁ ਸਸਤ੍ਰੁ ਹੂਜੈ ਸਮੁਹਾਏ ॥ ੨੮ ॥

ਹਤਿ ਹੱਥਜਾਰਨਿ ਪਾਵਹੁ ਬਿਜੈ।

ਬਹੁਰ ਨਿਕੇਤ ਗਮਨ ਕੋ ਕਿਜੈ।

ਜੰਗ ਖੇਤ ਕੋ ਅਬਹਿ ਨਿਕਾਹੁ।

'ਮੈਦਾਨ ਜੰਗ ਦਾ ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਹੈ।

ਪ੍ਰਥਮ ਕਰਹੁ ਧਰਿ ਕੈ ਉਤਸਾਹੁ ॥ ੨੯ ॥

ਬਹੁਰ ਨਿਕਾਹੁ ਸਦਨ ਕੋ ਕਰੀਅਹਿ।

ਅਪਨਿ ਬੰਸ ਕੀ ਲੱਜਾ ਧਰੀਅਹਿ।

ਪੁਨ ਰੁਖਸਦ ਕੋ ਕਰਹਿ ਬਨਾਇ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਦਰਬ ਕੋ ਤੁਮਹਿ ਦਿਵਾਇ ॥ ੩੦ ॥

ਜੇ ਨ੍ਰਿਪ ਰਿਪੁ ਦਲ ਅਧਿਕ ਬਿਚਾਰੇ।

ਭਾਜੇ ਚਹੁ ਮਹਾਂ ਭਯ ਧਾਰੇ।

ਤੋ ਨਿਸਚੈ ਕੀਜਹਿ ਬਿਸ੍ਵਾਸ।

ਲੇਂ ਹਮ ਫਤੇ ਰਿਪੁਨ ਕੋ ਨਾਸ ॥ ੩੧ ॥

ਸੁਭਟ ਲੱਛ ਅਪਰਨਿ ਕੇ ਆਇੰ।

'ਲਖ ਸੂਰਮੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ (ਜੇ) ਆਵਣ।

ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਮੁਹਾਇੰ।

'ਹਜ਼ਾਰ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਣ.....।

ਤਉ ਨ ਬਿਜੈ ਪਾਇ ਕਰਿ ਜਾਵੈ।

ਚਢੀ ਆਇ ਉਤਰਾਇ ਸੁ ਜਾਵੈ' ॥ ੩੨ ॥

'ਜੋ (ਫੌਜ) ਚੜਕੇ ਆਵੇਗੀ ਸੋ ਉੱਤਰ ਕੇ (ਹਾਰ ਕੇ) ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੁਨਿ ਪਠਾਨ, ਜਿਯ ਰਹਨਿ ਨ ਭਾਵੈ।

'ਪਠਾਣਾਂ ਗਲ ਸੁਣੀ (ਪਰ) ਜੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦਾ (ਤਦ)।

ਖਾਨ ਹਯਾਤ ਨਿਜਾਬਤ ਗਾਵੈ।

'ਬੋਲੇ।

ਆਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੀਕੀ ਕਹੋ।

ਤਉ ਸਬੰਧ ਜਗਤ ਕੇ ਲਹੋ ॥ ੩੩ ॥

ਸ਼ਾਦੀ ਗਾਮੀ ਪਰੈ ਜਬਿ ਆਈ।

ਜੇ ਕਰਿ ਮਿਲਹਿ ਨਹੀਂ ਤਬਿ ਜਾਈ।

ਸਗਿਯਨਿ ਮਹਿ ਮੁਖ ਕਾਰਖ ਲਾਗੇ।

ਜਿਸ ਤੇ ਬਨਹਿ ਨਹੀਂ ਕਿਮ ਭਾਗੇ ॥ ੩੪ ॥

'ਭਾਵ ਮੁਨਾਸਬ ਨਹੀਂ।

ਲਰਕੀ ਲਰਕਨਿ ਕੋ ਜਿਨ ਮਾਂਹੀ।

ਕਰਨਿ ਸੰਬੰਧ ਸਦਾ ਚਿਤ ਚਾਹੀ।

ਇਕ ਦੁਇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਾਹੁ ਹਮਾਰੇ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਕਰਨਿ ਕੋ ਸਭਿ ਮਨ ਧਾਰੇ ॥ ੩੫ ॥

ਆਜ ਚਲਹਿ ਤੋ ਪਹੁੰਚਹਿ ਜਾਇ।
 ਨਾਂਹਿਤ ਸ਼ਾਦੀ ਤੇ ਰਹਿ ਜਾਇ।
 ਸਗਰੀ ਬਯ ਮੈਂ ਰਹੈ ਕਲੰਕ।
 ਤਹਿ ਕਿਮ ਤਯਾਗਹਿ ਬਨਹਿ ਨਿਸੰਗ
 ॥ ੩੬ ॥

ਧਨੀ ਗ੍ਰਾਮ ਮਾਲਿਕ ਜੇ ਖਾਨ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਸਬੰਧ ਮਹਾਨ।
 ਐਸੇ ਸਮੈ ਜਿ ਮਿਲਿ ਹੈਂ ਨਾਂਹੀ।
 ਪੁਨ ਕਿਮ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਨ ਦੇਂ ਨਿਜ ਮਾਂਹੀ
 ॥ ੩੭ ॥

ਯਾਂ ਤੇ ਕਠਨ ਪਰੀ ਅਬਿ ਆਇ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਇਕ ਨਿਸ ਬਸਯੋ ਨ ਜਾਇ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਰੁਖਸ਼ਦ ਹੀ ਦੀਜੈ।
 ਕਯੋ ਹੂੰ ਰਹਿਬੋ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀਜੈ ॥ ੩੮ ॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਠੀਲਾ।
 ਜਾਨਯੋ -ਕਰਹਿ ਪਲਾਵਨਿ ਹੀਲਾ^੧।

^੧ਨੱਠਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਹੁ ਰਾਜਨ ਕੋ ਦਲ ਮਨ ਜਾਨਾ।
 ਲਰਿਬੇ ਕੋ ਧੀਰਜ ਮਨ ਹਾਨਾ- ॥ ੩੯ ॥
 ਬਿਰਧਾਵਨਿ ਉਤਸਾਹ ਦਲੇਰੀ।
 ਬੇਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕੋ ਹੇਰੀ।
 'ਸੁਨੋ ਖਾਨ ! ਚਿੰਤਾ ਜਿਨ ਕੀਜੈ'।

^੧ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ। (ਅ) ਚਿੰਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਸੁਧਰਹਿ ਕਾਜ ਸਰਬ ਲਖਿ ਲੀਜੈ
 ॥ ੪੦ ॥

ਪੂਰਬ ਸੱਤ੍ਰੁਨਿ ਤੇ ਲਿਹੁ ਬਿਜੈ।
 ਪੁਨ ਧਨ ਗਨ ਲੇ ਕਾਰਜ ਕਿਜੈ।
 ਤਯਾਗਹੁ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਰਮ ਕੋ ਨਾਂਹਿਨ।

ਸਨਮੁਖ ਬਨਹੁ ਕਰਹੁ ਦਲ ਗਾਹਨਿ^੧ 'ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਦਲ ਸਿਟੋ।

॥ ੪੧ ॥

ਹੁਇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਕੇ ਨਿਮਕ ਹਲਾਲ।
 ਜੁਗ ਲੋਕਨ ਮਹਿ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲ।
 ਜੀਵਤਿ ਰਹੈ ਮਹਾਂ ਜਸੁ ਪਾਵੈਂ।
 ਭੋਗਹਿ ਦਰਬ ਜਥਾ ਮਨ ਭਾਵੈ ॥ ੪੨ ॥

ਮਰਿ ਕਰਿ ਸੁਰਗ ਬਿਖੈ ਸੁਖ ਲਹੈ।
ਜੋ ਰਾਜਨ ਕੋ ਦੁਰਲਭ ਅਹੈ।
ਤਜਿ ਕਾਤੁਰਤਾ ਜੋਧਾ ਬਨਹੁ।
ਬੰਸ ਲਾਜ ਰਖਿ ਰਿਪੁ ਗਨ ਹਨਹੁ

॥ ੪੩ ॥

ਜੋ ਰਨ ਤੇ ਬਾਜਹਿ ਬੇਮੁਖ ਹੈ।
ਜਸੁ ਨਹਿ ਲੋਕ, ਪੁਲੋਕ ਨ ਸੁਖ ਹੈ।
ਕਾਤੁਰ ਮਾਸ ਗੀਧ ਨਹਿ ਖਾਵਹਿ।
ਕਾਤੁਰ ਮਰਿ ਕਰਿ ਨਰਕ ਸਿਧਾਵਹਿ
॥ ੪੪ ॥

ਕਾਤੁਰ ਕੋ ਜਗ ਕਰਹਿ ਧਿਕਾਰਾ।
ਗੀਧੀ ਗਾਦਰ ਸਰਸ ਉਚਾਰਾ^{੧*}।

'ਕਾਇਰ ਨੂੰ ਗਿਦੜ ਵਰਗਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। 'ਨਮਕ ਹਲਾਲ ਨਾਥੁ ਕਾ ਕਰੀਐ। ਮਰਨ ਜੀਵਨੁ ਅਸਿਪੁਜ ਪਰ ਧਰੀਐ। ਸ੍ਵਾਮੀ ਕਹਿ ਜੋ ਰਨ ਮਧ ਤਯਾਗੈ। ਈਹਾਂ ਨਿੰਦ ਨਰਕ ਤਿਹ ਆਗੈ ॥ ਤਾਂਕੋ ਮਾਸ ਗੀਧ ਨਹਿ ਲੇਹੀਂ। ਨਮਕ ਹਰਾਮ ਦਾਨ ਤਜਿ ਦੇਹੀਂ। ਆਗੈ ਸੁਰਗ ਨ ਈਹਾਂ ਜੱਸੁ। ਸਾਤ ਮੁਠੀ ਤਾਂਕੋ ਸਿਰ ਭੱਸੁ। [ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾ: ੧੦ ਧਿਆ ੬ ਛੰਦ ੧੮੭-੧੮੮।

ਅਪਰ ਸੁਨੋ ਜੇ ਲਾਲਚ ਚਾਹਾ।
ਹਮ ਕਰਿ ਦੇਹਿ ਅਧਿਕ ਦਰਮਾਹਾ

॥ ੪੫ ॥

ਜਿਨ ਕੋ ਇਕ ਇਕ ਦੂ ਦੂ ਲੈਹੋ।
ਪਾਂਚ ਲੇਇ ਜੋ ਦਸ ਦਸ ਪੈਹੋ।
ਅਪਰ ਜਿ ਲਾਲਚ ਧਰਹੁ ਬਿਸਾਲਾ।
ਤ੍ਰਿਗੁਨਾ ਧਨ ਲੀਜੈ ਇਸ ਕਾਲਾ ॥ ੪੬ ॥
ਇਸ ਪਰ ਭੀ ਠਹਿਰਹੁ ਜੇ ਨਾਂਹੀ।
ਚਾਰ ਚਾਰ ਲੀਜੈ ਨਿਜ ਪਾਹੀ।
ਇਸ ਤੇ ਭੀ ਜਿ ਲੋਭ ਬਡ ਕੀਜੈ।
ਪੰਚ ਪੰਚ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਕੇ ਲੀਜੈ ॥ ੪੭ ॥
ਜਿਨ ਕੇ ਪੰਚ ਪੰਚੀਸਹੁ ਪਾਇ।
ਬਨਹੁ ਬੀਰ ਉਰ ਧੀਰ ਟਿਕਾਇ।
ਜੁਗ ਲੋਕਨਿ ਕੋ ਆਨੰਦ ਘਨੋ।
ਨਹਿ ਤਯਾਗਹੁ ਨਹਿ ਕਾਤੁਰ ਬਨੋ'
॥ ੪੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯੇ ਰੁੱਤੇ 'ਖਾਨਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ
॥੨੦॥

੨੧. [ਪਠਾਣ ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲੇ]

੨੦<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੨

ਦੋਹਰਾ:

ਇਮ ਦੇਨੋ ਬਹੁ ਦਰਬ ਕੋ, ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ।
ਸਮਝਾਏ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ, ਅਪਜਸੁ ਸੁਜਸੁ ਮਹਾਨ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਤਉ ਨ ਧੀਰ ਮੂਢਨਿ ਕੋ ਆਈ।
ਲਖਹਿ ਜੰਗ ਕੋ - ਮ੍ਰਿਤੁ ਨਿਯਰਾਈ-।

ਤੀਨਹੁ ਮੁਖਿ ਮੁਖ ਧਰੀ ਰੁਖਾਈ।

'ਤਿਨਾਂ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਰੁੱਖਾ ਪਨ ਧਾਰਿਆ।

ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਬੋਲੇ ਕਦਰਾਈ। ॥ ੨ ॥

'ਕਾਇਰਪਨੇ ਨਾਲ।

'ਨਿਜ ਸਗਿਯਨਿ ਤੇ ਜੋ ਟੁਟਿ ਗਯੋ।

ਬਹੁ ਧਨ ਪਾਇ ਕਹਾਂ ਕਰਿ ਲਯੋ।

ਦਰਬ ਬਟੋਰਨਿ ਜਿਨ ਹਿਤ ਕਰਨੋ।

ਤਿਨ ਸੋਂ ਭਯੋ ਪ੍ਰੇਮ ਸਭਿ ਹਰਨੋ ॥ ੩ ॥

ਬਨੇ ਰਹਹਿ ਜੇ ਸਗਿਯਨ' ਸੰਗ।

'ਸੰਬੰਧੀਆਂ।

ਬਿਨਾਂ ਦਰਬ ਹੀ ਸਭਿ ਸੁਖ ਰੰਗ।

ਕਯੋਂ ਹੂੰ ਰਹਯੋ ਜਾਇ ਅਬਿ ਨਾਂਹੀ।

ਦਿਹੁ ਰੁਖਸਦ ਨਿਜ ਘਰ ਕੋ ਜਾਹੀ'

॥ ੪ ॥

ਸੁਨਿ ਮਾਤੁਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਰਿਸ ਭਰਯੋ।

ਝਿਰਕਤਿ ਖਾਨਨਿ ਬਾਕ ਉਚਰਯੋ।

ਕਯੋਂ ਮੂਢਹੁ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਬਹਾਨਾ।

ਰਿਪੁ ਗਨ ਜਾਨੇ ਮਨ ਡਰ ਮਾਨਾ ॥ ੫ ॥

ਗੁਰ ਕੋ ਲਵਣ ਖਾਇ ਬਨਿ ਖੋਟੇ।

ਮੁਚਹੁ ਹਰਾਮ ਹੋਇ ਮਤਿ ਮੋਟੇ' !

'ਛਡਦੇ ਹੋ ਲੂਣ ਹਰਾਮੀ ਹੋਕੇ ਹੋ ਮੋਟੀ ਮਤ ਵਾਲਯੋ (ਮੂਰਖ)।

ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਨਹਿ ਇਨ ਪਾਛਾ ਕਰੀਅਹਿ।

-ਗਮਹੁ ਮਲੇਛਹੁ ਦੂਰ- ਉਚਰੀਅਹਿ

॥ ੬ ॥

ਘਰ ਤੇ ਨਿਕਸੇ ਆਯੁਧ ਧਾਰੇ।

ਰਣ ਕੋ ਦੇਖਿ ਡਰੇ -ਹਮ ਮਾਰੇ-।

ਕਰਯੋ ਪਠਾਨ ਬੰਸ ਨਿਰਲਾਜਾ।

ਕੋ ਨਹਿ ਚਹੈ ਕਰਯੋ ਅਸ ਕਾਜਾ ॥ ੭ ॥

ਸਮੈ ਜੰਗ ਕੇ ਕਹੈਂ - ਬਿਦਾਈ' - ।

'ਸਾਨੂੰ' ਵਿਦਾ ਕਰੋ।

ਸ੍ਵਾਮੀ ਕਾਜ ਪਰਜੇ ਅਬਿ ਆਈ।

ਕੋ ਕਰਿ ਸਕੈ ਧੀਰ ਇਮ ਹਰਨੀ।

ਬੇਖ ਸ਼ੇਰ ਕੋ ਗੀਦਰ ਕਰਨੀ' ॥ ੮ ॥

'ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਭੇਖ ਤੇ ਕਰਨੀ ਗਿੱਦੜ ਦੀ।

ਸੁਨਿ ਲੱਜਤਿ ਹੁਇ ਭੀਖਨ ਖਾਨ।

ਬੋਲਜੋ ਸਨੇ ਸਨੇ ਦੁਖ ਮਾਨਿ।

'ਜਿਮ ਚਿਤ ਆਇ ਤਬਾ ਤੁਮ ਕਹੋ।

ਕਯਾ ਹਮਰੇ ਕਾਰਜ ਉਰ ਲਹੋ' ॥ ੯ ॥

'ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?

ਮਨ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰੈਂ।

ਨਹੀਂ ਕਰੈਂ, ਘਰ ਅਪਨੇ ਬਿਰੈਂ।

ਗੁਰ ਕੋ ਕੁਛ ਲੇ ਜਾਹਿ ਤ ਡਰ ਹੈ।

ਨਹਿ ਲੇ ਜਾਹਿ ਦਰਸ ਪੁਨ ਕਰਿ ਹੈਂ

॥ ੧੦ ॥

ਸ਼ਾਦੀ ਕਿਧੋਂ ਗਮੀ ਕੇ ਹਾਲ।

ਬੈਠਨਿ ਮਿਲਿ ਬਿਰਾਦਰੀ ਨਾਲ।

ਜੋ ਨ ਬਨਹਿ ਤੋ ਹੋਵਹਿ ਹੀਨ।

ਐਸੀ ਬਾਤ ਜਾਤਿ ਕੀ ਚੀਨ' ॥ ੧੧ ॥

ਸੁਨਿ ਕਲਗੀਧਰ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ।

'ਨਿਕਸਹੁ ਗੀਦੀ ਮੂਢ ਮਹਾਨੇ !

ਅਸਿਧੁਜ' ਕਰਹਿ ਹੋਇ ਹੈ ਸੋਈ।

'ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ।

ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਬਿਸ਼ਾਸ ਨ ਕੋਈ' ॥ ੧੨ ॥

ਭੀਖਨ ਖਾਨ ਨਿਜਾਬਤਖਾਨ।

ਉਠਜੋ ਹਯਾਤਖਾਨ ਮਤਿ ਹਾਨ।

ਨਮੋ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਨੀਚੀ ਗ੍ਰੀਵ।

ਲੱਜਤਿ ਭਏ ਨ ਆਖ ਉਠੀਵ ॥ ੧੩ ॥

ਤਜਿ ਦਰਬਾਰ ਦੁਾਰ ਕੋ ਆਏ।

ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਪਹੁੰਚੇ ਉਤਲਾਏ।

ਬੈਠੇ ਪੁਨ ਮਸਲਤ ਮਨ ਠਾਨਤਿ।

'ਧਨ ਗਨ ਦੇਨਿ ਗੁਰੂ ਅਬਿ ਮਾਨਤਿ'

॥ ੧੪ ॥

ਕਹੈ ਹਯਾਤਖਾਨ 'ਢਿਗ ਰਹੋ।

ਦਰਬ ਬਿਸਾਲ ਨੌਕਰੀ ਲਹੋ।

ਏਕ ਬਰਖ ਲੌ ਰਹਿ ਕਰਿ ਪਾਸ।

ਧਨ ਗਨ ਪੁਨ ਲੈ ਚਲਹਿ ਅਵਾਸਿ'

॥ ੧੫ ॥

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੋਲਯੋ ਭੀਖਨਖਾਨ।

'ਗੁਰ ਅਬਿ ਦੇਤਿ ਰਿਪੁਨ ਡਰ ਮਾਨਿ।

ਕਰਹਿ ਚਾਕਰੀ ਰਹਿ ਚਿਰਕਾਲ।

ਤੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਧਨ ਲੇਇ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧੬ ॥

ਲਰਨੋ ਮਰਨੋ ਸਿਰ ਪਰ ਅਹੈ।

ਜਿਯਤਿ ਰਹੈ ਪਾਛੇ ਸੋ ਲਹੈ।

ਜੇ ਤੁਮਰੇ ਮਨ ਹੈ ਅਬਿ ਐਸੇ।

ਘਰ ਪਹੁੰਚਹਿ ਲੇ ਧਨ ਗਨ ਤੈਸੇ ॥ ੧੭ ॥

ਕੋਸ਼ ਗੁਰੂ ਕੋ ਭਰਯੋ ਘਨੇਰਾ।

ਭੇਤ ਭਲੇ ਹਮਨੈ ਸਭਿ ਹੇਰਾ।

ਬਨਹੁ ਬੀਰ ਧਰਿ ਧੀਰਜ ਭਲੇ।

ਸੈਲਪਤੀਨ ਸੰਗ ਲਿਹੁ ਮਿਲੇ[†] ॥ ੧੮ ॥

[†]ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਤਵਾ: ਖਾ: ਵਾਲਾ ਲੇਖ ਕਿ ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਵਰਗਲਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਸਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਲੂਟ ਮਾਫ ਤਿਨ ਤੇ ਲਿਖਵਾਵਹੁ।

ਮਿਲਿ ਰਾਜਨ ਸੋਂ ਜੰਗ ਮਚਾਵਹੁ'।

'ਰਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ (ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ) ਜੰਗ ਮਚਾਵੋ।

ਲਰਹਿ ਪਹਾਰੀ ਹੋਇ ਅਗਾਰੀ।

ਤਾਕਤਿ ਰਹੀਅਹਿ' ਆਪ ਪਿਛਾਰੀ [‡]ਤੱਕਦੇ ਰਹੀਏ।

॥ ੧੯ ॥

ਗੁਰ ਕੀ ਸੈਨ ਪਲਾਵਹਿ ਜਬਿ ਹੀ।

ਸੂਧੇ ਪਰਹੁ ਕੋਸ਼ ਪਰ' ਤਬਿ ਹੀ।

'ਗੁਰੂ ਕੇ) ਖਜ਼ਾਨੇ ਪਰ।

ਏਕ ਬਾਰਿ ਨਿਜ ਹੇਲਾ ਘਾਲਹੁ।

ਧਨ ਜਹਿ ਧਰਯੋ ਆਨਿ ਕਰ ਡਾਲਹੁ'।

[†]ਜਿੱਥੇ ਧਨ ਧਰਿਆ ਹੈ ਆ ਹੱਥ ਪਾਓ ਭਾਵ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਓ।

॥ ੨੦ ॥

ਜੇਤਿਕ ਘੋਰਾ ਸਕਹਿ ਉਠਾਇ।

ਤੇਤਿਕ ਲੀਜੈ ਮੋਦ ਵਧਾਇ।

ਲਾਦ ਘਰਨ ਕੋ ਇਤ ਤੇ ਚਲੋ।

ਪਨ ਗਿਰਪਤਿਨਿ ਸੰਗ ਕਯੋਂ ਮਿਲੋ

॥ ੨੧ ॥

ਜਿਸ ਕੇ ਹੇਤੁ ਨੌਕਰੀ ਚਾਹੋ।

ਸੋ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਇਸ ਬਿਧਿ ਪਾਹੋ।
 ਨਹਿ ਪਹਾਰੀਅਨਿ ਕੋ ਇਹ ਭੇਤ।
 ਲੇ ਧਨ ਗਨ ਕੋ ਚਲਹੁ ਨਿਕੇਤ ॥ ੨੨ ॥
 ਇਮ ਕਾਰਜ ਤੁਮਰੇ ਸਮੁਦਾਇ।
 ਪੁਰਵਨ ਹੋਵਹਿ ਮਦਤ ਖੁਦਾਇ।
 ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਖਾਨਨ ਭਾ ਅਤਿ ਲੋਭ।
 ਦਰਬ ਲੇਨਿ ਕੋ ਮਨ ਮਹਿ ਖੋਭ ॥ ੨੩ ॥
 ਭੀਖਨ ਖਾਂ ਕੀ ਬੁਧਿ ਸਰਾਹੀ।
 ਕਹੈ 'ਪਠਹੁ ਨਰ ਰਾਜਨ ਪਾਹੀ।'
 ਪੰਚ ਸਉਰ ਚਢਾਵਨਿ ਕਰੇ।
 ਗਏ ਧਵਾਇ ਉਤਾਇਲ ਧਰੇ ॥ ੨੪ ॥
 ਕਹਿ ਕਰਿ ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਸੋਂ ਮਿਲੇ।
 ਸਭਿ ਖਾਨਨ ਦਿਸਿ ਤੇ ਉਰ ਭਲੇ।

'ਭਲੇ ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਮੁਰਾਦ ਹੈ ਖੋਟੇ ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਇਹ ਵਕ੍ਰੋਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਥਨ ਤੋਂ ਉਲਟ ਭਾਵ ਨੂੰ ਸੂਚਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

'ਗੁਰ ਢਿਗ ਕਹਾਂ ਫੌਜ ਹੈ ਔਰ।
 ਹੁਤੇ ਪਠਾਨ ਸੁ ਆਵਹਿ ਦੌਰ ॥ ੨੫ ॥
 ਭੇਤੀ ਸਕਲ ਬਾਤ ਕੇ ਅਹੈਂ।
 ਲੂਟ ਮਾਫ ਲਿਖਵਾਵਨਿ ਚਹੈਂ।
 ਅਪਰ ਨ ਚਾਹਤਿ ਮੁਫਤੀ ਰਹੈਂ।
 ਨਿਜ ਬਲ ਤੇ ਗੁਰ ਕੋ ਧਨ ਲਹੈਂ ॥ ੨੬ ॥
 ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਸੁਨਿ ਕੈ ਮਨ ਫੂਲਾ।
 -ਗੁਰ ਦਲ ਭਯੋ ਮੋਹਿ ਅਨੁਕੂਲਾ।
 ਸੁਗਮ ਫਤੇ ਮੁਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ।
 ਚਹਿ ਗਿਰਿੰਦ ਸਭਿ, ਕਿਨਹੁ ਨ ਲਈ।
 ॥ ੨੭ ॥

'ਜਿਸ ਫਤੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਲਈ।

ਸਭਿ ਮਹਿ ਸੁਜਸੁ ਫੈਲ ਹੈ ਮੇਰਾ।
 ਲਹੈ ਪਰਾਜੈ ਗੁਰ ਇਸ ਬੇਰਾ-।
 ਤਤਛਿਨ ਕਾਗਦ ਪਰ ਲਿਖਿ ਦੀਨਿ।
 'ਲੂਟ ਮਾਫ ਸਭਿ ਤੁਮਰੀ ਕੀਨਿ ॥ ੨੮ ॥
 ਬਿਜੈ ਭਈ ਤੋਂ ਦੇਹਿ ਇਨਾਮੁ।
 ਭੂਖਨ ਪਟ ਲਿਹੁ ਗਮਨਹੁ ਧਾਮੁ।
 ਇਮ ਲਿਖਵਾਇ ਧਏ† ਅਸਵਾਰਾ।

'ਹਟ ਆਏ ਅਸਵਾਰ। †ਪਾ:-ਭਏ।

ਮਿਲੇ ਆਨਿ ਜਹਿ ਖਾਨ ਉਦਾਰਾ

॥ ੨੯ ॥

ਸਭਿ ਸੁਨਾਇ ਕਰਿ ਬਾਤ ਅਦੋਸਾ।

ਆਛੀ ਬਿਧਿ ਤੇ ਦੀਨਿ ਭਰੋਸਾ।

ਭਏ ਤਯਾਰ ਤਬਿ ਜੀਨ ਤੁਰੰਗ।

ਸਜੇ ਸਕਲ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਕੇ ਸੰਗ ॥ ੩੦ ॥

ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਪੁਨ ਦੇਖਤਿ ਬੋਲਯੋ।

'ਕਯੋ ਮੂਢਹੁ ਤੁਮਰੋ ਚਿਤ ਡੋਲਯੋ।

ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਬਨਿ ਕੈ ਮਰਨਾ।

ਖੋਟ ਨਸੀਬ ਕਰਾਯੋ ਕਰਨਾ' ॥ ੩੧ ॥

'ਖੋਟਿਆਂ ਨਸੀਬਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਥੋਂ ਇਹ ਕਰਨੀ ਕਰਾਈ ਹੈ।

ਗਮਨ ਘਰਨ ਕੋ ਪ੍ਰਥਮ ਉਮੰਗੇ।

ਅਬਿ ਤੁਮ ਚਹਯੋ ਲਰਨ ਗੁਰ ਸੰਗੇ।

ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਬਲਵੰਤਾ।

ਬਨਹਿ ਸਰਬ ਸ਼ਤ੍ਰੁਨਿ ਕੋ ਹੰਤਾ ॥ ੩੨ ॥

ਕਹੇ ਬਚਨ ਜਿਸ, ਬਨਿ ਹੈ ਅਨਬਨ'।

'ਜਿਸ ਦੇ ਬਚਨ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਅਣਬਣ ਭੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰਨ ਮਹਿ ਰਿਪੁ ਗਨ ਡਾਰੈ ਹਨਿ ਹਨਿ।

ਤੁਮ ਗੀਦੀ ਹੈ ਕਰਿ ਮਤਿ ਮੋਟੇ।

ਦੋਜ਼ਖ ਹੇਤੁ ਸਹੇਰਯੋ ਖੋਟੇ' ॥ ੩੩ ॥

'ਦੋਜ਼ਖ ਲਈ ਖੋਟ ਸਹੇੜਿਆ ਹੈ।

ਬੰਸ ਪਠਾਨ ਕਲੰਕਤਿ ਕੀਨਾ।

ਅਵਗਤਿ ਮਰਹੁ ਅਜਸੁ ਜਗ ਲੀਨਾ'।

ਸੁਨਿ ਭੀਖਨ ਖਾਂ ਤਰਜਤਿ ਬੋਲਾ।

'ਧਰ ਤੂਸਨਿ ਤੂੰ ਬੈਠਿ ਅਡੋਲਾ ॥ ੩੪ ॥

ਅਪਰਨਿ ਕੀ ਤੁਝ ਕੋ ਕਯਾ ਪਰੀ।

ਭਲੀ ਕਰੈ ਅਥਵਾ ਕੋ ਬੁਰੀ'।

ਉਤ ਸਤਿਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਭਾਖੇ।

'ਸੰਗੋਸ਼ਾਹ ! ਜਾਹੁ ਲਿਹੁ ਰਾਖੇ ॥ ੩੫ ॥

ਕਹਹੁ -ਸਿਪਰ ਭਰਿ ਧਨ ਕੀ ਤਬੈ।

ਦੈ ਹੈਂ ਰਣ ਕਰਿ ਆਵਹਿ ਜਬੈ।

ਰਣ ਤੇ ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਜਾਵਹੁ।

ਫਤੇ ਦਰਬ ਦੈ ਲੈ ਘਰ ਜਾਵਹੁ-' ॥ ੩੬ ॥

ਕਹਯੋ ਬਾਕ ਗੁਰ ਕੋ ਨਹਿ ਮੋਰਯੋ'।

'ਸੰਗੋ ਨੇ।

-ਨਹਿ ਕੋ ਚਾਹਤਿ ਤਿਨਹੁ ਨਿਹੋਰਜੇ।

'ਭਾਵੇਂ' ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਨਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ
(ਕਿਉਂਕਿ....)।

ਰਣ ਤੇ ਤ੍ਰਸਤਿ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਭਾਗੇ।

ਗੀਦੀ ਭਏ, ਨ ਚਹਿ ਮੁਖ ਲਾਗੇ।

'ਸਿਖ' ਪਠਾਣਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਲਗਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ।

॥੩੭॥

ਗਯੋ ਬੈਠਿ, ਤਿਨ ਕੋ ਸਮੁਝਾਏ।

'ਸਮਝਾਉਂਦਾ' ਹੈ।

'ਭੀਖਨ ਖਾਂ! ਤੁਮ ਕਜੋਂ ਡਰਪਾਏ?

ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਜੋ -ਸਿਪਰ ਭਰਿ ਦੈ ਹੈਂ।

ਰਣ ਕਰਿ ਬਹੁਰ ਸਿਵਰ ਜਬਿ ਐਹੈਂ-

॥੩੮॥

ਨਹੀਂ ਮਰਦ ਕੋ ਲਾਯਕ ਐਸੇ।

ਜੰਗ ਪਰੇ ਤੁਮ ਤਜਾਗਜੋ ਜੈਸੇ।

ਅਬਿ ਲੋ ਮਿਹਰ ਕਰਤਿ ਗੁਰ ਪੂਰੇ।

ਕਾਰਜ ਸਭਿ ਸੁਧਰਹਿ ਬਿਧਿ ਰੂਰੇ'

॥੩੯॥

ਸੁਨਿ ਭੀਖਨ ਬੋਲਜੋ ਮਤਿ ਮੰਦਾ।

'ਹਮ ਸੋਂ ਭਾਖਤਿ ਡਰਤਿ ਬਿਲੰਦਾ।

ਤ੍ਰਾਸ ਕਰਤਿ ਗੁਰ ਭੀ ਇਸ ਕਾਲਾ।

ਦੇਨਿ ਦਰਬ ਕਹਿ ਪਠਤਿ ਬਿਸਾਲਾ

॥੪੦॥

ਮਰਿਬੋ ਕੌਨ ਚਹੈ? ਬਤਲਾਵਹੁ।

ਬਾਰਬਾਰ ਤੁਮ ਹਮਹਿ ਹਟਾਵਹੁ।

ਕੋਟ ਜਤਨ ਤੇ ਹਮ ਨਹਿ ਰਹੈਂ।

ਕਜੋ ਗੁਰ ਫੇਰ ਫੇਰ ਕਰਿ ਕਹੈਂ' ॥੪੧॥

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੰਗੋਸ਼ਾਹ ਸਿਧਾਰਾ।

'ਮਹਾਰਾਜ! ਸੋ ਚਹਤਿ ਨਿਕਾਰਾ'।

'ਉਹ ਕੱਢ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਅਬਿ ਬੋਲਤਿ ਖੋਟੀ ਬਿਧਿ ਐਸੇ।

ਡੇਰਾ ਲੂਟ ਲੀਜੀਐ ਜੈਸੇ' ॥੪੨॥

'ਜਿਵੇਂ' (ਉਹ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਡੇਰਾ ਲੁੱਟ ਲੈਣਾ
ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੁਨਤਿ ਛਿਮਾਨਿਧਿ ਛਿਮਾ ਉਪਾਈ।

ਕਹਜੋ 'ਜਾਨ ਦਿਹੁ, ਕਹੂੰ ਨ ਜਾਈ'।

'ਪਰ' ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਲੱਗੇ।

ਇਨ ਕੇ ਸੀਸ ਚਢੀ ਮ੍ਰਿਤੁ ਆਇ।

ਕਿਮਹੁ ਨ ਜੀਵਨ ਸਾਕਹਿ ਪਾਇ

॥ ੪੩ ॥

ਅਬਿ ਕਹਿ ਪਠਹੁ -ਮੂਢ ! ਚਲਿ ਜਾਵਹੁ।

ਬਿਲਮਹੁ ਨਹਿ ਦੁੰਦਭਿ ਉਲਟਾਵਹੁ।¹ 'ਨਗਾਰੇ ਮੂਧੇ ਮਾਰਕੇ (ਜਾਓ)।

ਜੇ ਕਰਿ ਚੋਬ ਨਗਾਰੇ ਪਰੈ।

ਲੂਟ ਲੇਹਿੰਗੇ, ਲਰਹਿ ਤ ਮਰੈ।² 'ਲੜਨਗੇ ਤਾਂ ਮਾਰ ਦਿਆਂਗੇ।

॥ ੪੪ ॥

ਤੀਬ੍ਰ ਹੁਕਮ ਸੁਨਿ ਸੁਭਟ ਸਿਧਾਏ।

ਤਤਛਿਨ ਕਹਿ ਦੁੰਦਭਿ ਉਲਟਾਏ।

ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਚਢਾਇ ਨਿਕਾਸੇ ਬਾਹਰ।³

¹ਅਜ ਕਲ ਜੇ ਰਣ ਮਚੇ ਤੇ ਕੋਈ ਪਿਠ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕਰਤੇ ਦੰਡ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਚਲੇ ਤ੍ਰਾਸ ਜਿਮ ਪਿਖਿ ਮ੍ਰਿਗਨਾਹਰ।⁴ 'ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਹਰਨ।

॥ ੪੫ ॥

ਆਪਸ ਮਹਿ ਬੋਲਤਿ ਬਿਗਸੰਤੇ।

'ਸੁਨੋ ਖਾਨਜ਼ਾਦੇ ਬਲਵੰਤੇ !

ਬ੍ਰਿੰਦ ਰਜਤਪਣ ਗਨ ਦੀਨਾਰ।

ਮੁਕਤਾ ਹੀਰਾ ਆਦਿ ਉਦਾਰਾ ॥ ੪੬ ॥

ਲੂਟ ਕਰਹੁ ਚਿਤ ਭਾਵਤ ਗੁਰ ਕੀ।

ਪੁਰਵਹੁ ਸਕਲ ਭਾਵਨਾ ਉਰ ਕੀ।⁵

⁵ਮਨ ਭਾਵਦੀ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰੋ।

ਧਨੀ ਅਧਿਕ ਬਨਿ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰਹੁ।

ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਭੋਗਹੁ ਸੁਖ ਧਾਰਹੁ' ॥ ੪੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਪਠਾਨਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੧ ॥

੨੨. [ਬੁੱਧੁ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ। ਕਾਲੇ ਖਾਂ]

੨੧<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੁ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੁ>>੨੩

ਦੋਹਰਾ:

ਨਿਕਸਿ ਗਏ ਜਬਿ ਖਾਨ ਇਮ, ਸਤਿਗੁਰ ਖਤ ਲਿਖਵਾਇ।

ਬੁੱਧੁਸ਼ਾਹਿ ਸਮੀਪ ਤਬਿ, ਤੂਰਨ ਦਯੋ ਪਠਾਇ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਉਪਾਲੰਭ ਬਹੁ ਤਿਸੈ ਪਠਾਏ।

ਨੌਕਰ ਜੇ ਪਠਾਨ ਰਖਵਾਏ।

ਪਾਵਤਿ ਰਹੇ ਰੋਜ਼ ਦਰਮਾਹਾ।

ਧਨ ਗਨ ਲੀਨਸਿ ਅਪਨੇ ਪਾਹਾ ॥ ੨ ॥

ਅਬਹਿ ਜੰਗ ਕੋ ਕਾਰਜ ਪਰਜੋ।

ਦੇਖਿ ਗੀਦੀਅਨ ਕੋ ਮਨ ਡਰਜੋ।

ਲਖਿ ਰਾਜਨ ਕੀ ਸੈਨ ਘਨੇਰੀ।

ਬਨਿ ਕਾਤੁਰ ਚਢਿਗੇ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥ ੩ ॥

ਜਾਇ ਗਿਰੇਸ਼ਨ ਸਾਥ ਮਿਲੇ ਹੈ।

ਅਸ ਨੌਕਰ ਰਖਵਾਇ ਭਲੇ ਹੈਂ।

ਭਏ ਮੂਢ ਮਤਿ ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ।

ਨਹੀਂ ਕਾਮ ਆਏ ਨਿਜ ਸ੍ਵਾਮੀ' ॥ ੪ ॥

'ਆਪਣੇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦੇ।

ਬੁੱਧੁਸ਼ਾਹਿ ਪੜ੍ਹਜੋ ਖਤ ਜਬੈ।

ਧੁਨਜੋ ਸੀਸ ਜੁਤਿ ਚਿੰਤਾ ਤਬੈ।

-ਮੁਝ ਕੋ ਬੀਚ ਦੀਨਿ ਮਤਿ ਮੂਢੇ†।

†ਪਾ:-ਮੁਝ ਕੋ ਦੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਤ ਮੂਢੇ।

ਰਣ ਤੇ ਡਰ ਕਰਿ ਗਏ ਅਰੂਢੇ ॥ ੫ ॥

ਉਪਾਲੰਭ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿ ਸਾਚੇ।

ਜਿਸ ਤੇ ਪਰਜੋ ਤਿਨਹੁੰ ਸੰਗ ਕਾਚੇ।

'ਮੈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕੱਚਾ (ਫਿੱਕਾ) ਪਿਆ ਹਾਂ।

ਅਬਿ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਮੈਂ ਨਿਜ ਕਰੋਂ।

ਤਨ ਮਨ ਦੈ ਗੁਰ ਕਾਰਜ ਕਰੋਂ- ॥ ੬ ॥

ਚਹਤਿ ਪ੍ਰਭੂ ਢਿਗ ਅਪਨਿ ਰਸੀਦ।

'ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਰੇ ਸਕੇਲਨਿ ਸਕਲ ਮੁਰੀਦ।

ਭਏ ਸਾਤ ਸੈ ਗਿਨਤੀ ਮਾਂਹਿ।

ਰਣ ਕਰਿਬੇ ਕੀ ਧਰਤਿ ਉਮਾਹਿ ॥ ੭ ॥

ਚਾਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਲੀਨੇ।

ਸਵਾਧਾਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਜੁਤਿ ਕੀਨੇ।

ਸ਼ਹਿਰ ਸਢੋਰੇ ਤੇ ਚਲਿ ਪਰਜੋ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਰੂ ਦਰਸਨ ਕੋ ਧਰਜੋ ॥ ੮ ॥
 ਪਰਜੋ ਪੰਥ ਮਹਿ ਘਾਲਜੋ ਡੇਰਾ?
 ਦੇ ਉਤਸਾਹ ਮੁਰੀਦਨਿ ਹੇਰਾ।
 ਇਤ ਪਠਾਨ ਤੀਨਹੁ ਸਿਰਦਾਰ।
 ਚਢਿ ਕਰਿ ਗਏ ਬਿਲੰਦ ਗਵਾਰ ॥ ੯ ॥
 ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਨਿਜ ਥਲ ਟਿਕ ਰਹਜੋ।
 -ਨਿਮਕ ਹਲਾਲ ਬਨੋ- ਚਿਤ ਚਹਜੋ।
 ਪ੍ਰਭੁ ਢਿਗ ਸੁਧਿ ਪਹੁੰਚੀ ਤਿਸ ਕਾਲ।
 'ਗਏ ਖਾਨ ਧਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧੦ ॥
 ਤ੍ਰੈ ਸਿਰਦਾਰ ਬਿਮੁਖ ਹੁਇ ਭਾਗੇ।
 ਇਕ ਬੈਠਜੋ, ਨਹਿ ਧੀਰਜ ਤਜਾਗੇ।
 ਜੀਨ ਤੁਰੰਗਨ ਪਰ ਨਹਿ ਡਾਲੇ।
 ਚਢਨਿ ਹੇਤ ਨਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੰਭਾਲੇ ॥ ੧੧ ॥
 ਸੁਨਿ ਕਲਗੀਧਰ ਦਾਸ ਪਠਾਯੋ।
 'ਬੂਝਹੁ -ਤੂੰ ਕੜੇਂ ਨਹੀਂ ਪਲਾਯੋ?
 ਨਿਜ ਸੰਗਨਿ ਤੇ ਹੋਇ ਬਿਹੀਨ।
 ਬੈਠਿ ਰਹਜੋ ਕੜਾ ਮਨ ਮਹਿ ਚੀਨਿ?-'
 ॥ ੧੨ ॥
 ਜਾਇ ਸਿਖ ਨੇ ਬੂਝਨਿ ਕਰਜੋ।
 ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਬਿਰਤੰਤ ਉਚਰਜੋ।
 'ਮੈਂ ਨਹਿ ਬਨਿ ਹੋਂ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ।
 ਆਵਹੁ ਨਿਜ ਸ੍ਵਾਮੀ ਕੇ ਕਾਮੀ ॥ ੧੩ ॥
 ਸੌ ਅਸਵਾਰ ਸੰਗ ਹੈਂ ਮੇਰੇ।
 ਪਰੇ ਜੰਗ ਦੇਂ ਪ੍ਰਾਨ ਅਗੇਰੇ।
 ਲਰਿ ਕਰਿ ਮਰਿ ਕਰਿ ਭਿਸਤ ਸਿਧਾਵੈਂ।
 ਜੀਵਤਿ ਜੈ, ਗੁਰ ਤੇ ਧਨ ਪਾਵੈਂ ॥ ੧੪ ॥
 ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਕਰਿ ਹੈਂ ਨਿਮਕ ਹਲਾਲ।
 ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਸੁਧਰਾਇ ਬਿਸਾਲ।'
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗਯੋ ਕਹੀ ਸਭਿ ਬਾਤ।
 ਬੋਲਜੋ ਨੰਦ ਚੰਦ ਬੱਖਯਾਤ ॥ ੧੫ ॥
 ਅਬਿ ਬਿਸ੍ਵਾਸ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਨਾਂਹੀ।

'ਤਿੰਨ।

'ਆਪਣੇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦੇ ਕੰਮ ਆਵਾਂਗਾ।

ਕਰਹਿੰ ਦਗਾ ਰਹਿ ਕਰ ਹਮ ਪਾਹੀ।
ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਕਿਸੂ ਨ ਰਾਖਨ ਕਰੀਅਹਿ।
ਤਿਨ ਕੋ ਹੀ ਇਹ ਭ੍ਰਾਤ ਬਿਚਰੀਅਹਿ।

॥ ੧੬ ॥

ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿੱਖ ਕੋ ਸਮੁਝਾਯੋ।
ਹੇਤੁ ਚਢਾਵਨਿ ਤੁਰਤ ਪਠਾਯੋ।
ਜਾਇ ਤੁਰਤ ਤਿਹ ਸਾਥ ਬਖਾਨੀ।
'ਸੁਨੋ ਖਾਨ ! ਭਾਖੀ ਗੁਰ ਬਾਨੀ ॥ ੧੭ ॥
ਜਥਾ ਕੁੰਜ ਬਿਛਰਹਿ ਨਿਜ ਡਾਰ।
ਬਿਲਪਤਿ ਹੈ ਅਨੰਦ ਕੋ ਡਾਰਿ।
ਰਹਤਿ ਰਹਤਿ ਜਬਿ ਕਬਿ ਤਹਿ ਮਿਲੇ।

'ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਕਦੋਂ (ਆਪਣੀ ਡਾਰ ਨਾਲ) ਜਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

'ਨਾ ਮਿਲਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।

ਬਿਨਾ ਮਿਲੇ ਨਹਿੰ ਭਾਵਤਿ ਭਲੇ ॥ ੧੮ ॥

ਤਿਮ ਹੀ ਅਪਨੀ ਦਸਾ ਨਿਹਾਰਹੁ।

ਤੂਰਨ ਮਿਲਿਬੇ ਹੇਤੁ ਸਿਧਾਰਹੁ।

ਨਿਕਟ ਨ ਤੁਮ ਕੋ ਰਾਖਹਿ ਅਬੈ।

ਪਰੇ ਕਾਮ ਤੇ ਗੀਦੀ ਸਬੈ ॥ ੧੯ ॥

ਹਾਨ ਲਾਭ ਨਿਜ ਸੰਗਨਿ ਸੰਗ।

ਕਜੋਂ ਅਬਿ ਬੈਠੇ ਜਾਹੁ ਨਿਸੰਗ।

ਸੁਨਿ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨਾ।

'ਗੁਰ ਕੋ ਲਵਨ ਖਾਨ ਕਰਿ ਖਾਨਾ' 'ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਲੂਣ ਖਾਧਾ ਹੈ ਮੈਂ।

॥ ੨੦ ॥

ਪਰੇ ਜੰਗ ਕੇ ਜਾਉਂ ਨ ਕੈਸੇ।

ਮੈਂ ਨ ਬਨਹੁ ਤਿਨਹੂੰ ਖਲ ਜੈਸੇ।

ਦੇਹਿ ਨ ਦੇਹਿ ਗੁਰੂ ਧਨ ਆਗੇ।

ਪਾਯੋ ਪ੍ਰਥਮ ਸਿਮਰ ਨਹਿੰ ਭਾਗੇ' 'ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲੋਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਭੱਜਾਂਗੇ ਨਹੀਂ।

॥ ੨੧ ॥

ਇਮ ਕਹਿ ਰਹਯੋ ਸਥਿਰ ਤਹਿ ਹੋਇ।

ਸੁਨੀ ਬਾਰਤਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸੋਇ।

ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤਿਹ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰਾ।

'ਸਾਧ ਸਾਧ' ਕਹਿ ਬਹੁ ਸਤਿਕਾਰਾ

॥ ੨੨ ॥

ਕੰਚਨ ਕੇ ਕੰਕਨ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।
 ਕਰੇ ਦੇਨਿ ਇਕ ਸੰਗ ਦੁਸ਼ਾਲਾ।
 ਕਹਯੋ ਬਹੁਰ 'ਸੁਨਿ ਬੀਰ ਪਠਾਨ !
 ਤੇ ਪਰ ਅਹੈਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਹਾਨ ॥ ੨੩ ॥
 ਨਿਮਕ ਹਲਾਲ ਭਯੋ ਅਬਿ ਤੇਰਾ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਚਾਹਯੋ ਜੰਗ ਬਡੇਰਾ।
 ਹਮ ਨੇ ਰੁਖਸਦ ਕੀਨਸਿ ਤੋਹੀ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਦੋਸ਼ ਕੋ ਹੋਹੀ' ॥ ੨੪ ॥
 ਕਰ ਬੰਦੇ ਕਾਲੇਖਾਂ ਕਹੇ।

'ਆਇਸੁ ਤੁਮ ਅਮੋਰ ਨਿਤ ਅਹੇ'।
 ਤਊ ਨ ਤਿਨ ਕੇ ਮਿਲਿਹੋਂ ਸੰਗ।
 ਕਹਾਂ ਕਰੋਂ ਮੈਂ ਤੁਮ ਸੋਂ ਜੰਗ' ॥ ੨੫ ॥

'ਭਾਵ ਮੋੜਨੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ।

'ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ) ਭਲਾ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਜੰਗ
 ਕਰਾਂਗਾ? ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ।

ਇਮ ਕਹਿ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਤਿਹ ਕਾਲਾ।
 ਕਾਲੇਖਾਨ ਵਹਿਰ ਕੋ ਚਾਲਾ।
 ਨਹਿਨ ਗਿਰਿੰਦਨਿ ਸਮੁਖ ਸਿਧਾਰਾ।
 ਅਪਰ ਥਾਨ ਡੇਰਾ ਕਿਤ ਡਾਰਾ ॥ ੨੬ ॥
 ਅਬਿ ਸੁਨੀਏਂ ਜੇ ਗਏ ਪਠਾਨ।
 ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਉਤਰਯੋ ਜਿਸ ਥਾਨ।
 ਕੇਤਿਕ ਦੂਰ ਸਿਵਰ ਕਹੁ ਘਾਲਾ।
 ਹਯ ਲਗਾਇ ਮਿਲਿ ਇਕ ਥਲ ਜਾਲਾ
 ॥ ੨੭ ॥

ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਸਹਿਤ ਸਭਾ ਕੋ ਗਏ।
 ਗੁਰ ਦ੍ਰੋਹੀ ਜਹਿ ਇਕਠੇ ਭਏ।
 ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਬਿਤ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ।
 ਜੋ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਠਾਨਤਿ ਰਣ ਤਯਾਰੀ
 ॥ ੨੮ ॥

ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਪਹਾਰੀ ਬੀਰ।
 ਧਰੇ ਤੁਪਕ ਤੋਮਰ ਅਸਿ ਤੀਰ।
 ਝੁਕਿ ਸਲਾਮ ਕਰਿ ਬਿਰੇ ਅਗਾਰੀ।
 ਸਾਦਰ ਭੂਪਤਿ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ ॥ ੨੯ ॥
 ਸਭਿ ਬੈਠਾਵਨਿ ਕਰੇ ਸਮੀਪ।
 ਹਰਖਤਿ ਬੂਝਨਿ ਲਗਯੋ ਮਹੀਪ।

ਗੁਰ ਕੰਨੇ ਕੇਤਿਕ ਦਲ ਰਹਜੇ।

ਤੁਮ ਨੇ ਭੇਤ ਕਹਹੁ ਕਿਮ ਲਹਜੇ?

॥ ੩੦ ॥

ਲਰਹਿ ਕਿ ਨਹਿ ਚਢਿ ਮੋਰ ਅਗਾਰੀ?

ਤੁਮਰੇ ਉਠੇ ਹੋਇ ਪ੍ਰਿਤ ਹਾਰੀ।

¹ਹੋਸਲਾ ਹਾਰ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇਗਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਲ।

ਕੇਤਿਕ ਸੁਭਟ ਲਰਨਿ ਕੋ ਗਾਵੇ।

ਰਣ ਕੇ ਪਰੇ ਰਹੈ ਤਹਿ ਠਾਵੇ ॥ ੩੧ ॥

ਗੁਰ ਕੋ ਭੀ ਉਤਸਾਹੁ ਨਿਹਾਰਾ।

ਜਬਿ ਉਠਿ ਆਵਨਿ ਭਯੋ ਤੁਮਾਰਾ।

ਭੀਖਨ ਖਾਨ ਤਨਕ ਮੁਸਕਾਵਤਿ।

ਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਸਭਿ ਭੇਦ ਬਤਾਵਤਿ

॥ ੩੨ ॥

ਗੁਰ ਘਰ ਅਪਰ ਸੈਨ ਹੈ ਕਹਾਂ।

ਪਿਖਿ ਖਾਨਨ ਢਿਗ, ਲਰਿਬੇ ਚਹਾਂ।

¹ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਦੇਖਕੇ ਲੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ (ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ)।

ਸੋ ਹਮ ਸਭਿ ਹੀ ਉਠਿ ਚਲਿ ਆਏ।

ਹਿਤ ਰਾਖਨ ਕੇ ਬਹੁਤ ਅਲਾਏ ॥ ੩੩ ॥

ਅਧਿਕ ਪੰਚ ਗੁਨ ਧਨ ਦੇ ਰਹੇ।

ਬਹੁਰ ਸਿਪਰ ਭਰ ਓਰਕਾ ਕਹੇ।

¹ਓੜਕ ਨੂੰ।

ਤੁਮਤੇ ਤ੍ਰਸਤਿ ਬਿਸਾਲ ਬਖਾਨੀ।

¹ਬੜਾ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਆ।

ਤਊ ਹਮਹੁ ਨੇ ਏਕ ਨ ਮਾਨੀ ॥ ੩੪ ॥

ਬਾਕੀ ਦਲ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਨਾਉ।

¹ਰਬ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਫਿਕਰੇ ਦਾ ਅਰਥ 'ਕੁਛ ਨਹੀਂ' ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਸਲ ਮੁਰਾਦ ਇਹ ਹੈਸੀ ਕਿ ਰੂਪ ਧਾਰੀ ਵਸਤੂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਅਰੂਪ ਵਸਤੂ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਉਂ ਉਥੇ ਹੈ।

ਮਿਲੇ ਗਵਾਰ ਲੋਕ ਸਮੁਦਾਊ।

ਹਸਿਬੇ ਜੋਗ ਜਾਤਿ ਤਿਨ ਕੇਰੀ।

ਮੋ ਤੇ ਸੁਨੋ ਕਹੈ ਇਸ ਬੇਰੀ ॥ ੩੫ ॥

ਘਨੇ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਅਧਿਕ ਗਵਾਰ।

ਨਾਈ, ਬਾਮਨ, ਸੂਦ, ਸੁਨਾਰ।

ਬਨੀਏ, ਰੋੜੇ, ਜਾਟ, ਲੁਹਾਰ।

ਝੀਵਰ ਜਾਤਿ, ਕਲਾਲ, ਕੁਮਾਰ ॥ ੩੬ ॥

ਖਾਤੀ, ਛੀਬੇ, ਔਰ ਲੁਬਾਣੇ।

¹ਤਰਖਾਣ।

ਛੱਤੀਸ ਜਾਤਿ ਸਨਾਤ ਪਛਾਣੇ।

'ਛੱਤੀਸ ਨੀਚ ਜਾਤੀਆਂ।

ਅਪਰ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਕਰੋਂ ਉਚਾਰ।

ਹੈਂ ਹਲਾਲ ਖੁਰ ਨੀਚ ਚੁਮਾਰ। ॥ ੩੭ ॥

'ਚੂਹੜੇ ਤੇ ਚਮਾਰ ਨੀਚ ਲੋਗ।

ਪਕਰੀ ਜਾਇੰ ਨ ਕਰ ਤਰਵਾਰੇਂ।

ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ ਕਿਮ ਤੋਮਰ ਧਾਰੇਂ।

'ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਤੋਮਰ ਫੜੀਦਾ ਹੈ।

ਤੀਰ ਤੁਫੰਗ ਪ੍ਰਹਾਰਨਿ ਜੋਇ।

ਇਹ ਬਿੱਦਯਾ ਤਿਨ ਕੇ ਕਿਮ ਹੋਇ।

'ਇਹ ਵਿਦਯਾ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

॥ ੩੮ ॥

ਜੋਧਾ ਆਪ ਗੁਰੂ ਇਕ ਭਾਰੀ।

ਸੋ ਠਹਿਰੈਗੇ ਸਭਿਨਿ ਅਗਾਰੀ।

ਇਕ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਾਤੁਲ ਤਿਨ ਕੇਰਾ।

ਕਰਨਿ ਜੰਗ ਕੋ ਬੀਰ ਬਡੇਰਾ ॥ ੩੯ ॥

ਪੰਚ ਭਾਣਜੇ ਸੋ ਬਲਵੰਤੇ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਕੀ ਬਿੱਦਯਾ ਮਤਿਵੰਤੇ।

ਨੰਦਚੰਦ ਹੈ ਏਕ ਦਿਵਾਨ।

ਸੋ ਭੀ ਰਾਖੈ ਲਰਿਬੇ ਮਾਨ। ॥ ੪੦ ॥

'ਲੜਨੇ ਦਾ ਮਾਣ ਰਖਦਾ ਹੈ।

ਦਯਾਰਾਮ ਪ੍ਰੋਹਤ ਦਿਜ ਸੋਈ।

ਅਪਰ ਨ ਬੀਰ ਬਿਲੋਕਯੋ ਕੋਈ।

ਘਨੇ ਫਕੀਰ ਨ ਰਨ ਕੋ ਆਵਹਿ।

'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਕਰਨਾ ਆਂਵਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। (ਅ) ਜੰਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ।

ਬੈਠੇ ਨਿਤ ਕਰਾਹਿ ਕੋ ਖਾਵਹਿ ॥ ੪੧ ॥

ਇਹ ਸੈਨਾ ਸੰਗੀ ਲਿਹੁ ਜਾਨ।

ਜੋ ਮੈਂ ਤੁਮ ਸੋਂ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ।

ਤੁਮ ਅਰੁ ਤੁਮਰੋ ਦਲ ਕਿਤ ਰਹੋ।

ਹਮ ਹੀ ਘਨੇ ਹਤਨਿ ਕੋ ਲਹੋ ॥ ੪੨ ॥

ਫਤੇ ਖੁਦਾਇ ਸੁਗਮ ਤੁਝ ਦਈ।

ਭੀਮਚੰਦ ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ।

ਜੇ ਕਰਿ ਦੇਖਹੁ ਗੁਰੂ ਖਜਾਨਾ।

ਦੇਸ਼ਾਂਤਰ ਕੀ ਵਸਤੂ ਨਾਨਾ ॥ ੪੩ ॥

ਜੋ ਸ਼ਾਹਨਿ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਾਂਹੀ।

ਅਪਰ ਕਹਾਂ ਨਰ ਪਾਵਤਿ ਤਾਂਹੀ।

ਧਰੇ ਰਜਤਪਣ ਅਨਗਨ ਜਹਾਂ।

ਦੀਰਘ ਦੀਨਾਰਨਿ ਗਨ ਚਹਾ^੧ ॥ ੪੪ ॥ ^੧ਦੇਖਣੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।
 ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਨ ਕਯਾ ਗਿਨ ਕਹੋਂ।
 ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਕੀ ਕੀਮਤਿ ਲਹੋਂ^੧। ^੧ਜਾਣੋਂ।
 ਸੋ ਸਭਿ ਲੂਟਹੁ ਭਰੇ ਖਜ਼ਾਨੇ।
 ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਅਜਬ ਮਹਾਨੇ ॥ ੪੫ ॥
 ਤੁਮ ਤੇ ਹਮ ਨ ਚਾਕਰੀ ਲੈ ਹੈਂ।
 ਲੂਟ ਆਪਣੀ ਕਿਸੂ ਨ ਦੈ ਹੈਂ।
 ਕਰਿ ਕੈ ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਮਹਾਨਾ।
 ਲੈ ਹੈਂ ਗੁਰ ਕੋ ਲੂਟ ਖਜ਼ਾਨਾ ॥ ੪੬ ॥
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੌਤਰੇ ਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰਾ।
 ਜਾਨਿ^੧ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਕੀਨਿ ਬਿਗਾਰਾ। ^੧ਜਾਣਕੇ ਹੀ।
 ਤੁਮ ਲੇ ਫਤੇ, ਦਰਬ ਲੇਂ ਹਮ ਹੀਂ।
 ਲਰਨ ਬਿਥੈ ਆਏ ਇਮ ਸਮ ਹੀ^੧। ^੧ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੋਕੇ।
 ॥ ੪੭ ॥
 ਫਤੇ ਸ਼ਾਹ ਸੁਨਿ ਅਤਿ ਹਰਖਾਯੋ।
 ਮਨਹੁ ਗੁਰੂ ਕੋ ਜੈ ਕਰਿ ਆਯੋ।
 ਲਰਿਬੇ ਹੇਤੁ ਮਹਾਂ ਉਤਸਾਹਾ।
 ਭੀਖਨ ਖਾਨ ਰਾਖਿ ਨਿਜ ਪਾਹਾ^੧ ॥ ੪੮ ॥ ^੧ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰਖਿਆ।
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਖਾਨਨ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਦ੍ਵੈਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ
 ॥ ੨੨ ॥

੨੩. [ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਖਿਸਕਣਾਂ]

੨੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੪

ਦੋਹਰਾ:

ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਭਟ ਕੁਛ ਹੁਤੇ, ਜਹਿ ਭੰਗਾਣੀ ਥਾਨ।
ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਆਗਮਨ ਕੋ, ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕੈ ਨਿਜ ਕਾਨ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਸੁਧਿ ਭੇਜੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਤੀਰ।
ਆਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਲੈ ਅਨਗਨ ਬੀਰ।
ਉਰ ਅਹੰਕਾਰ ਅਧਿਕ ਜਿਨ ਧਰਜੋ।
ਭੋਰਿ ਹੋਤਿ ਹੀ ਚਾਹਤਿ ਲਰਜੋ ॥ ੨ ॥
ਆਪ ਕਰੋ ਤਜਾਰੀ ਸਭਿ ਰੀਤਿ।
ਆਵਹੁ ਲੇਹੁ ਤੁਰਤ ਰਿਪੁ ਜੀਤ^੧।

^੧ਭੰਗਾਣੀ ਵਲ ਜਦ ਡੇਹਰੇ ਵੱਲੋਂ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਇਕ ਲੰਮਾ ਮੈਦਾਨ ਹੈ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਕੰਢੇ, ਜੋ ਚੌੜਾ ਬਹੁਤ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਦਾਨ ਚੌੜੇ ਦਾਓਂ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕਦਾ ਹੈ ਅੱਗੇ ਕੁਛ ਉਚਾਈ ਉਤੇ ਫੇਰ ਪੱਧਰੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਉੱਚੇ ਮੈਦਾਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਡੇਰਾ ਲਵਾਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਕ ਇਸ ਉਚਾਈ ਤੋਂ ਧਾਵਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਹੇਠਾਂ ਜਾਣ ਲਈ ਗਊ ਘਾਟ ਰਸਤਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ? ਉਹ ਰੁੱਖ ਬੀ ਖੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਬੀਰਾਸਨ ਹੋਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਅਮੋਘ ਬਾਣ ਚਲਾਏ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਥੇ ਖੜੋਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰਣ ਵਿਦਯਾ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਬੀਨ ਸਨ। ਆਪ ਨੇ ਉਹ ਟਿਕਾਣਾ ਚੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਦਲ ਸਾਰਾ ਆਪਣੇ ਤੀਰ ਤੁਫੰਗ ਦੀ ਜ਼ਦ ਹੇਠਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕੁਛ ਦਿਨ ਪਹਿਲੋਂ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਅੰਸੂ ੨੪ ਦਾ ਅੰਕ ੩੬ ਤੇ ੪੦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭੰਗਾਣੀ ਜੁੱਧ ਦਾ ਹਾਲ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਆਪ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਭੀਮੇ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਗਲ ਐਸੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਿ ਉਹ ਜੰਗ ਕਰੇ, ਇਹ ਗਲ ਇਕ ਸਤਰ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪ ਉਥੇ ਐਉਂ ਦੱਸੀ ਹੈ 'ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕੋਪਾ ਤਬ ਰਾਜਾ ॥ ਲੋਹ ਪਰਾ ਹਮ ਸੋਂ ਬਿਨ ਕਾਜਾ ॥ '

ਇਸ ਮਹਿੰ ਦੇਰ ਨ ਜਾਨਹੁ ਕੋਈ।

ਨਿਸ਼ਚੇ ਪ੍ਰਾਤਿ^੧ ਮਹਾਂ ਰਣ ਹੋਈ ॥ ੩ ॥^੧ਸਵੇਰੇ।

ਆਇ ਪਾਵਟੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ।

ਸਕਲ ਵਾਰਤਾ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।

ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਕੀਨਿ ਰਣ ਤਜਾਰੀ।

ਇਕ ਸਿਖ ਢਿਗ ਪਿਖਿ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ^੧।^੧ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ) ਆਗਯਾ ਕੀਤੀ।

॥ ੪ ॥

ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਜੇ ਸਮੁਦਾਇ।

ਸਭਿ ਕੇ ਸੰਗ ਕਹੋ ਅਬਿ ਜਾਇ।

-ਸਿਰ ਪਰ ਬਾਂਧਿ ਲੇਹੁ ਦਸਤਾਰ।

ਕਰਿ ਉਤਸਾਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲਿਹੁ ਧਾਰਿ ॥ ੫ ॥

ਸਮੈਂ ਜੁੱਧ ਕੋ ਅਬਿ ਬਿਦਤਾਯੋ।

ਭੋਗ ਮੋਖ ਦੋਨਹੁ ਕੋ ਪਾਯੋ।	'ਪਾਓ।
ਜਿਮ ਜਿਮ ਕੇ ਪੁਰਸਾਰਥ ਧਰੈ।	
ਵਧ ਵਧ ਅੱਗੂ ਰਿਪੁਨਾ ਬਧਾ ਕਰੈ ॥ ੬ ॥	'ਨਾਸ਼। 'ਪਾ:-ਪੁਨਰ।
ਤਿਮ ਤਿਮ ਦੀਰਘ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਰਾਜੂ।	
ਗਨ ਗਜ ਬਾਜੀ ਸਹਿਤ ਸਮਾਜੂ।	'ਸਮੂਹ ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ ਸਹਿਤ ਸਮਾਜ (ਮਿਲੇਗਾ)।
ਲਘੁ ਕੋ ਕਰੈ, ਪਾਇ ਲਘੁ ਸੋਈ।	'ਜੇ ਕੋਈ ਥੋੜਾ (ਪੁਰਸਾਰਥ) ਕਰੇਗਾ ਉਹ ਥੋੜਾ ਹੀ (ਫਲ) ਪਾ ਲਵੇਗਾ।
ਮਮ ਸਿੱਖਨ ਛਿਤਾ ਰਾਜ ਸੁ ਹੋਈ ॥ ੭ ॥	'ਧਰਤੀ ਤੇ।
ਜੋ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਮਰਹਿ ਰਣ ਮਾਂਹੀ।	
ਤਿਸ ਕੋ ਜਗਤ ਫੇਰ ਫੇਰ ਨਾਂਹੀ।	'ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਫੇਰਾ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।
ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਮਹਿ ਬਨੋਂ ਸਹਾਇ।	
ਬਖਸ਼ੋਂ ਭੋਗ ਮੋਖ ਇਸ ਭਾਇ- ॥ ੮ ॥	
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗਯੋ ਉਦਾਸਨਿ ਪਾਸੀ।	
ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਤਿਹ ਗਿਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸੀ।	
'ਹੁਕਮ ਭਯੋ ਮਾਨਹੁ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ।	
ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੋ ਬੰਧ ਮਿਟਾਵਹੁ ॥ ੯ ॥	
ਪੁਨ ਸਭਿ ਸੁਭਟਨਿ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਵਾ।	
'ਗੁਰ ਤੇ ਦਾਨ ਲੇਹੁ ਮਨ ਭਾਵਾ।	
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਜੰਗ ਕੀ ਤਜਾਰੀ।	
ਸਸਤ੍ਰ ਤੁਰੰਗਨਿ ਲੇਹੁ ਸੰਭਾਰੀ ॥ ੧੦ ॥	
ਸੁਨਿ ਸੂਰਨਿ ਕੇ ਚਿੱਤ ਉਮਾਹੇ।	
ਬਾਂਛਤਿ ਵਸਤੁ ਲੀਨਿ ਗੁਰ ਪਾਹੇ।	
ਕਾਤੁਰ ਡਰੇ ਮਨਹੁ ਮ੍ਰਿਤੁ ਆਈ।	
ਚਲਯੋ ਚਹੈਂ ਨਿਤ ਕਾਨ ਕਢਾਈ ॥ ੧੧ ॥	'ਨਿਤ ਦੇ (ਪਾਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ) ਹੁਣ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਇਮ ਕਰਤੇ ਸੰਧਯਾ ਹੁਇ ਆਈ।	
ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਬਨਾਈ।	
ਹੁਤੇ ਪੰਚ ਸੈ ਸਕਲ ਉਦਾਸੀ।	
ਮਿਲਿ ਮਸਲਤ ਕੀਨਿਸਿ ਭਯ ਰਾਸੀ ॥ ੧੨ ॥	'ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਡਰ ਕੇ।
'ਕਜੋਂ ਨਾਹਕ ਰਣ ਮਹਿ ਤੁਮ ਮਰੋ।	
ਜਾਚਹੁ ਜਗਤਾ, ਜੀਵਕਾ ਕਰੋ।	'ਮੰਗ ਕੇ ਜਗਤ ਵਿਚੋਂ।
ਲਰਿਬੇ ਸੋਂ ਕਯਾ ਕਾਜ ਹਮਾਰਾ।	

ਸਾਧ ਫਕੀਰ ਭੇਖ ਤਨ ਧਾਰਾ ॥ ੧੩ ॥

ਲਰੇ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰ ਕਜੋਹੂੰ ਨ ਟਰੈ।

ਬਹੁਤ ਦਿਵਸ ਤੇ ਤਜਾਰੀ ਕਰੈ।

ਨਿਸਾ ਬਿਖੈ ਭਾਜਹੁ ਭਲਿਆਈ।

¹ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੈ।

ਨਤੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰੈਂ ਕੈਦ ਬਰਿਆਈ। ॥ ੧੪ ॥

¹ਜੋਰੋ ਜੋਰੀ।

ਇਮ ਕਹਿ ਨਿਕਸੇ ਨਿਸਾ ਅੰਧੇਰੀ।

ਡੇਰਾ ਤਜਾਗਿ ਗਏ ਬਿਨ ਬੇਰੀ।

¹ਛੇਤੀ।

ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਹੁਇ ਦੇਸ ਮਝਾਰਾ।

ਜਾਚਿ ਜਾਚਿ ਕਰਿ ਖਾਇ ਅਹਾਰਾ

॥ ੧੫ ॥

ਜਿਸ ਰਣ ਤੇ ਉਤਸਾਹ ਬਿਹੀਨ।

ਫਿਰੇ, ਜਹਾਂ ਕਹਿ ਬਨਿ ਬਨਿ ਦੀਨਿ।

ਗਹੜੇ ਨ ਖੜਗ, ਭੂਮ ਜਿਸ ਬਸਿ ਹੈ।

¹ਜਿਸ (ਖੜਗ) ਦੇ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਭੂਮ ਹੈ ਉਹ ਖੜਗ ਫੜੀ ਨਾ।

ਸੋ ਭੋਗਹਿ ਜੋ ਅਸਿ¹ ਕਟ ਕਸ ਹੈ²

¹ਤਲਵਾਰ। ²ਲੱਕ ਨਾਲ ਕੱਸਦਾ ਹੈ।

॥ ੧੬ ॥

ਸਵਾ ਜਾਮ ਜਾਮਨਿ ਜਬਿ ਰਹੀ।

ਸੁਭਟਨਿ ਬਿਖੈ ਸੁਚੇਤੀ ਗਹੀ।

ਆਸਾਵਾਰ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵੈਂ।

ਕੇਤਿਕ ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਖ ਬਜਾਵੈਂ ॥ ੧੭ ॥

ਕਰਹਿ ਪਾਠ ਕੇਤਿਕ ਗੁਰਬਾਨੀ।

ਤਨੂ ਸ਼ਨਾਨਹਿ ਪਾਵਨ ਪਾਨੀ।

¹ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦੀਪ ਜਗਾਵਤਿ ਧੂਪ ਧੁਖਾਵਹਿ।

ਪੁਸ਼ਪਾਂਜੁਲ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਅਰਪਾਵਹਿ

॥ ੧੮ ॥

ਦਲ ਮਹਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਅਤਿ ਜੈਕਾਰਾ।

ਉਤਸਾਹਤਿ ਭਟ ਕਰਹਿ ਉਚਾਰਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨੇ।

ਆਸਨ ਪਰ ਅਸੀਨ ਕਰਿ ਧਯਾਨੇ

॥ ੧੯ ॥

ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਰਹੇ ਸਮਾਇ।

ਜੋ ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਸਦਾਇ।

ਜਗਤਾਧਾਰ ਮਹਿਦ ਮਹੀਆਨ।

¹ਜਗਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਡਿਆਂ ਤੋਂ ਵਡਾ ਹੈ।

ਅਚਲ, ਅਨਾਸ਼ੀ, ਸਰਬ ਸਮਾਨ

॥ ੨੦ ॥

ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨ ਮੁੰਦ੍ਰਿਤ ਹੋਏ।

ਤਿਸ ਸਮਾਧਿ ਮਹਿ ਬਿਰਤਾ ਜੋਏ।

ਜੁਗਮ ਘਰੀ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ।

ਤਜੌ ਧਯਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਹੇਲਾ ॥ ੨੧ ॥

ਪੁਨ ਸੁੰਦਰ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਈ।

ਉਪਰ ਜਿਗਾ ਬਾਂਧਿ ਦਮਕਾਈ।

ਪੁਨ ਧਰਿ ਕਰਿ ਕਲਗੀ ਬਡ ਸੋਭਾ।

ਜਗਮਗਾਤ ਪਿਖਿ ਕੌਨ ਨ ਲੋਭਾ ॥ ੨੨ ॥

ਸੂਖਮ ਚੀਰ ਪਹਿਰਿ ਗਰ ਜਾਮਾ।

ਹੁਤੋ ਦਰਾਜ਼¹ ਸੁਭਤਿ ਅਭਿਰਾਮਾ।

¹ਲੰਮਾ।

ਨਵਰਤਨੇ, ਸੁੰਦਰ ਭੁਜਦੰਡੇ।

ਜਨੁ ਸੌਂਡੀ ਬਡ ਸੁੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡੇ¹ ॥ ੨੩ ॥

¹ਹਾਥੀ ਦੀ ਸੁੰਡ ਵਰਗੇ ਬਡੇ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਭੁਜਦੰਡਾਂ ਤੇ ਨਵਰਤਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ। [ਸੌਂਡੀ-ਸੁੰਡ ਵਾਲਾ, ਹਾਥੀ]।

ਕੰਚਨ ਕੰਕਨ ਕੇ ਬਿਚ ਹੀਰੇ।

ਕੋਰਦਾਰ ਕਾਰੀਗਰ ਚੀਰੇ।

ਦੀਪਤਿ ਦੋਨਹੁ ਕਾਨਨ ਕੁੰਡਲ¹।

¹ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਦੋਹਾਂ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁੰਡਲ।

ਸ਼ਮਸ਼ ਤਨਕ¹ ਸ਼ੋਭਤਿ ਮੁਖਮੰਡਲ

¹ਦਾੜ੍ਹਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ।

॥ ੨੪ ॥

ਇਮ ਪਹਿਰਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁਇ ਆਯੋ।

ਦਿਨਕਰ ਉਦਯੋ ਵਾਰ ਭੋਗਾਯੋ¹।

¹ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹੇ ਵਾਰ (ਦਾ) ਭੋਗ ਪਿਆ।

ਭੀ ਅਰਦਾਸ ਸਭਿਨਿ ਸਿਰ ਨਾਵਾ।

ਤਬ ਇਕ ਸ਼ੀਘ੍ਰਿ ਬੈਨ ਅਲਾਵਾ

॥ ੨੫ ॥

'ਸੁਨੀਅਹਿ ਮਹਾਰਾਜ ! ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ !

ਗਏ ਭਾਜ ਨਿਸ ਬਿਖੈ ਉਦਾਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਣ ਕਰਨੋ।

ਜਿਯਨ ਹੇਤੁ ਭਾ ਧੀਰਜ ਹਰਨੋ¹ ॥ ੨੬ ॥

ਬਿਕਸਿ ਬਦਨ ਅਰਬਿੰਦ ਬਖਾਨਾ।

'ਦੇਖੋ ਭਲੇ ਕਿ ਨਹਿ ਸੋ ਥਾਨਾ।

ਗਏ ਭਾਜ ਸਗਲੇ ਇਕ ਬਾਰੀ।
 ਰਹਜੋ ਕਿ ਨਹਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ ॥ ੨੭ ॥
 ਰਾਖਜੋ ਬੀਜ ਕਿ ਉਖਰਜੋ ਸਾਰੇ।
 ਹੁਤੋ ਸਾਰ ਕੈ ਫੋਕਟ ਕਯਾਰੇ।'

'ਖੇਤ ਵਿਚ ਸਫਲ) ਫਸਲ ਹੋਸੀ ਕਿ ਨਿਫਲੇ ਝਾੜਾਂ ਵਾਲੇ
 ਕਿਆਰੇ ਸਨ। [ਸਾਰ = ਤੱਤ੍ਵ ਵਾਲਾ। ਜੋ ਫਸਲੀ ਜ਼ਿਮੀਂ
 ਨੂੰ ਬੀ ਸਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਫਸਲ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ। ਫੋਕਟ
 = ਫੋਕੀਆਂ ਫਲੀਆਂ ਵਾਲੇ ਯਾ ਨਿਫਲੇ ਝਾੜ]।

ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰਾ।
 'ਸਭਿਨਿ ਮਹੰਤ ਏਕ ਤਨ ਭਾਰਾ ॥ ੨੮ ॥
 ਮੁੰਦ੍ਰਿਤ ਲੋਚਨ ਕਰਿ ਬਿਰ ਹੋਵਾ।
 ਚੇਲਨ ਕੋ ਜੋ ਵਾਕ ਨ ਜੋਵਾ।'

'ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਗਲ ਵਲ ਉਸ ਨਹੀਂ ਡਿੱਠਾ, ਪਰੰਤੂ ਸੁਧ
 ਪਾਠ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ 'ਚੇਲਨ ਕੋ ਜੋਵਾ ਕਿ ਨ ਜੋਵਾ' = (ਪਤਾ
 ਨਹੀਂ) ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੱਜਦਿਆਂ (ਉਸ ਨੇ) ਡਿੱਠਾ ਹੈ ਕਿ
 ਨਹੀਂ। ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕਲਮ-ਉਕਾਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਨਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਨਹੁ ਸ਼ਿਵ ਬੈਸਾ।
 ਬਿਰਜੋ ਅਡੋਲ ਸਮਾਧੀ ਹੈਸਾ।' ॥ ੨੯ ॥
 ਕਲਗੀਧਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਮੁਸਕਾਨੇ।
 ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਸ ਸਾਨੇ।
 'ਰਹਜੋ ਮੂਲ ਤੋ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਹੋਵੈ।
 ਸ਼ਾਖਾ ਪੱਤ੍ਰ ਫੂਲ ਫਲ ਜੋਵੈ ॥ ੩੦ ॥
 ਜੇ ਕਰਿ ਜਰਾ ਉਖਰਤਿ ਇਸ ਬਾਰਾ।
 ਬਹੁਰ ਨ ਬਨਤੋ ਕਛੂ ਅਕਾਰਾ।
 ਗੁਰ ਘਰ ਤੇ ਜਾਤੇ ਇਹ ਟੂਟ।
 ਭੇਖ ਨ ਚਲਤਿ ਹੋਤਿ ਹੈਂ ਹੂਟ। ॥ ੩੧ ॥
 ਜਬਿ ਲਗਿ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋ ਸਿਰ ਕਾਇਮ।
 ਜਗ ਜਾਨੈ ਤਬਿ ਲੋ ਜੰਗ ਦਾਇਮ।'

'ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਹੈ।

'ਜੜ੍ਹ।

'ਨਿਖੁੱਟ ਜਾਂਦੇ।

'ਇਹ ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਹੈ:- ਸਿਰ ਕਾਇਮ ਤੇ ਜੰਗ
 ਦਾਇਮ। ਜੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀਉਂਦਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹਿ
 ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਮਹੰਤ ਨਹੀਂ ਭੱਜਿਆ ਤਾਂ
 ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਮਹੰਤ ਕਾਇਮ ਹੈ
 ਤਾਂ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਬਣਾ ਲੈਣੀ ਹੈ।

ਰਹਜੋ ਮਹੰਤ ਜਿ ਧੀਰ ਨ ਛੋਰਾ।
 ਚੇਲਾ ਬਨਹਿ ਆਨਿ ਗਨ ਔਰਾ ॥ ੩੨ ॥
 ਜਾਹੁ ਅਬਹਿ ਤਿਹ ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਈ।
 ਰਖੀ ਭੇਖ ਕੀ ਲਾਜ ਬਡਾਈ।'
 ਹੁਕਮ ਸੁਨਤਿ ਗੁਰ ਕੋ ਸਿਖ ਗਯੋ।

ਧਯਾਨ ਬਿਖੈ ਬਿਤ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ ॥ ੩੩ ॥

ਅੰਗ ਹਿਲਾਇ ਸਮਾਧਿ ਛੁਟਾਈ।

ਬਿਕਸੇ ਲੋਚਨ ਜੁਤਿ ਅਰੁਨਾਈ।

ਮਸਤਕ ਟੇਕਿ ਕਹਯੋ ਸਿਖ ਤਬੈ।

'ਤੁਮ ਕੋ ਪ੍ਰਭੂ ਹਕਾਰਤਿ ਅਬੈ ॥ ੩੪ ॥

ਕਰਤਿ ਉਤਾਇਲ ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ।

ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਧਯਾਨ ਛੁਟਾਯੋ।

ਯਾਂ ਤੇ ਛਿਮਾ ਮੋਹਿ ਪਰ ਧਰੀਅਹਿ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਸਿਧਰੀਅਹਿ'

॥ ੩੫ ॥

ਤਤਛਿਨ ਉਠਯੋ ਹੁਕਮ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕੋ।

ਕੇਹਰਿ ਸਮ ਉਤਸਾਹਤਿ ਉਰ ਕੋ।

ਸ਼ੀਘਰ ਕਰਤਿ ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਸਿਧਾਰਾ।

ਪਹੁੰਚਯੋ ਦਰਸਨ ਚਾਰੁ' ਨਿਹਾਰਾ ॥ ੩੬ ॥ 'ਸੁੰਦਰ।

ਦੋਨੋ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਨਮੋ।

ਆਇ ਮਿਲੇ ਬੈਠਯੋ ਤਿਹ ਸਮੋ।

ਦੀਰਘ ਜਟਾਜੂਟ ਸਿਰ ਬਾਧਾ'।

'ਜਟਾਵਾਂ ਦਾ ਜੂੜਾ ਸਿਰ ਤੇ ਬੱਧਾ ਹੋਇਆ।

ਰੋਕਿ ਰਿਖੀਕਨ' ਮਨ ਜਿਹ ਸਾਧਾ 'ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ।

॥ ੩੭ ॥

ਸਰਬੰਗਨ ਮਹਿ ਲਗੀ ਬਿਭੂਤ।

ਸ਼ੋਭਤਿ ਮਨੋ ਦੱਤ ਅਵਧੂਤ'।

'ਦੱਤਾ ਤ੍ਰੇਯ [ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰ: ਅਧਯਾ: ੬੫ ਅੰਕ ੫੭]।

ਤਪ ਕੇ ਤੇਜ ਦਿਪਤਿ ਹੈ ਐਸੇ।

ਰਿਖੀਅਨਿ ਮਹਿ ਘਟਨੰਦਨ ਜੈਸੇ' 'ਘੜੇ ਤੋਂ ਜੰਮਿਆ ਰਿਖੀ ਭਾਵ ਅਗਸਤ।

॥ ੩੮ ॥

ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਮਹਿ ਬਡੋ ਸਪੁੱਤਾ'।

'ਅਬਰੋ ਵਾਲਾ। (ਅ) ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਪਾਤ੍ਰ।

ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਨਾਮ ਰਸ ਮੱਤਾ।

ਕਰ ਪਗ ਕੇ ਨਖ ਬਧੇ ਬਿਸਾਲਾ।

ਕਸੀ ਕੁਪੀਨ' ਦਿਪਤ ਬਡ ਭਾਲਾ 'ਲੰਗੋਟੀ।

॥ ੩੯ ॥

ਇਕ ਤੂੰਬਾ ਹਿਤ ਪੀਵਨ ਬਾਰੀ'।

'ਜਲ।

ਕੁਤਕਾ ਗਹੇ ਹਾਥ ਮੈਂ ਭਾਰੀ।

ਸਮਸ ਬਦਨ ਪਰ ਝਮਕਤਿ ਅਹੈ।

ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਹੀਨ ਦਿਗੰਬਰ¹ ਰਹੈ ॥ ੪੦ ॥ ¹ਨੰਗਾ।

ਤਨ ਸਥੂਲ¹ ਅਰੁ ਪੇਟ ਬਿਸਾਲਾ। ¹ਮੋਟਾ।

ਲਾਂਬੀ ਭੁਜਾ ਮਹਾਂ ਬਲ ਵਾਲਾ।

ਸਤਿਗੁਰ ਸਨਮੁਖ ਮਹਿਦ ਸੁਹਾਯੋ।

ਮਨੋ ਗਯਾਨ¹ ਢਿਗ ਤਪ² ਚਲਿ ਆਯੋ ¹ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ। ²ਭਾਵ ਮਹੰਤ।

॥ ੪੧ ॥

ਕਿਧੋਂ ਬਿਸਨੁ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕਾਰਨ।

ਮਹਾਂਦੇਉ ਬੈਠਯੋ ਰਿਪੁ ਦਾਰਨ¹।

¹ਦੱਲਨੇ ਵਾਲਾ। (ਯਾ) ਭਯਾਨਕ (ਕਾਮ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਸ਼ਿਵਰ (ਮਾਨੋ) ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਰਾਮਚੰਦ ਢਿਗ ਕਿਧੋਂ ਅਗਸਤ¹।

¹ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰਬਾਰਧ ਅਧਯਾ: ੧੪ ਅੰਕ ੫੭ ਵਿਚ ਇਸੇ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਥਨ ਕੀਤਾ:-'ਕੁੰਭਜ ਨਿਕਟ ਰਘੂਤਮ ਜੈਸੇ'।

ਇਮ ਅਵਲੋਕਤਿ ਸਿੱਖ ਸਮਸਤ ॥ ੪੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਹੰਤ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤੀਨ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੩ ॥

੨੪. [ਮਹੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ। ਦਲ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ]

੨੩<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ [ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ](#) - [ਤਤਕਰਾ](#) ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੪

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਨਮੁਖ ਦੇਖਿ ਮਹੰਤ।

ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਬੋਲੇ ਬਚਨ, ਕਲਗੀ ਸੀਸ ਸੁਭੰਤਿ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

'ਚੇਲੇ ਕਿੱਥੇ ਹਨ?

'ਕਹੋ ਮਹੰਤ ! ਚੇਲਕਾ ਕਹਾਂ^੧ ?

ਨਿਤ ਜੋ ਅਚਹਿ ਤਿਹਾਵਲ ਮਹਾਂ।

ਖੇਤ ਮੁਲਾਇਮ ਚਰਬੇਹਾਰੇ।

ਪਸੁ ਹਰਿਆਉ^੧ ਮਨਿੰਦ ਸਿਧਾਰੇ ॥ ੨ ॥^੧ਹਰੇ ਪੱਤੇ ਜਿੱਥੇ ਦਿੱਸਣ ਉਥੇ ਦੌੜ ਕੇ ਅੱਪੜਨ ਵਾਲਾ ਪਸੂ।ਭੁਗਤਨ ਹਿਤ^੧ ਕਰਾਹਿ ਨਿਤ ਬਾਂਛੇ^੨।^੧ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ। ^੨ਚਾਂਹਵਦੇ ਸੀ।ਗਮਨਹਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਜਿਤ ਆਛੇ^੧।^੧ਜਿੱਥੇ ਚੰਗੇ (ਪਦਾਰਥ ਦੇਖਦੇ ਸੀ)।

ਕਾਰਜ ਪਰੇ ਛੋਰ ਇਮ ਗਏ।

ਜਿਮ ਪਾਹੁਨ ਨਿਸ ਬਸਿ ਸੁਖ ਲਏ^੧।^੧ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਸੁਖ ਲੈਕੇ ਰਾਤ ਬਿਤਾਕੇ (ਸਵੇਰੇ ਛੋੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)।

॥ ੩ ॥

ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਜੋ ਉਡਗਨ^੧ ਨਾਂਹੀ।^੧ਤਾਰੇ (ਰੂਪੀ ਚੇਲੇ)।ਦਿਪਤੈ ਚੰਦ ਦਸੋਂ ਦਿਸਿ ਮਾਂਹੀ^੧।

ਸੁਨਤਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਹੰਤ ਉਚਾਰੀ।

'ਗੁਰ ਚੇਲੇ ਸਭਿ ਸ਼ਰਣਿ ਤੁਮਾਰੀ ॥ ੪ ॥

ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਸੰਭਾਰਨ ਵਾਰੇ।

ਤੁਮ ਹੋ, ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਬਲਿ ਭਾਰੇ।

ਬਡੇ ਭਾਗ ਕੈ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਾ^੧।^੧ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ (ਆਪ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਅਸਾਂ ਨੂੰ)।

ਸੰਕਟ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੋ ਖੋਵਾ ॥ ੫ ॥

ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸਨਕਾਦਿਕ ਸਾਰੇ।

ਸ਼ੇਖ ਸਾਰਦਾ^੧ ਪਾਇੰ ਨ ਪਾਰੇ^੨।^੧ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਅਤੇ ਸਰਸੂਤੀ। ^੨ਕੋਟ ਬਿਸ਼ਨ ਬ੍ਰਹਮੇ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਰੀ। ਇਨ ਪਾਵੇਂ ਪਰ ਦਿਜਿਯੈ ਵਾਰੀ। [ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਜੀ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ, ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਅੰਕ ੨੩੦ ਧਿਆ ੬।

ਧਯਾਨ ਵਿਖੈ ਜੋਗੀਸ਼ਰ ਧਯਾਵੈਂ।

ਰਿਖਿ ਨਾਰਦ ਤੇ ਆਦਿਕ ਗਾਵੈਂ ॥ ੬ ॥

ਇੰਦ੍ਰਾਦਿਕ, ਸੁਰ, ਕਿੰਨਰ, ਜੱਛ।

ਬਿੰਦ੍ਰਾਧਰ, ਗੰਧੂਬ ਪ੍ਰਤੱਛ।

ਚਰਨ ਕਮਲ ਤੁਵ ਕਰਹਿ ਅਰਾਧਨ।

ਤਪ ਆਦਿਕ ਸਾਧਹਿ ਗਨ ਸਾਧਨ ॥ ੭ ॥

ਹਮ ਲੋਕਨਿ ਕੇ ਭਾਗ ਬਡੇਰੇ।

ਲੋਚਨ ਗੋਚਰ ਤੁਮ ਕੋ ਹੇਰੇ।

ਮਨ ਬਾਨੀ ਕੋ ਬਿਸੈ ਨ ਹੋਈ।

ਭਾਖਤਿ ਸੂਤਿ ਸਿੰਮ੍ਰਤਿ ਸਭਿ ਕੋਈ ॥ ੮ ॥

ਅਸ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇ ਕੋਨ ਤਜਿ ਸਕੈ।

ਜਿਸ ਕੇ ਪਦ ਸਰੋਜ ਸੁਰ ਤਕੈ।

¹ਦੇਵਤੇ ਤੱਕਦੇ ਹਨ।

ਭੂਲ ਚੂਕ ਦਾਸਨ ਤੇ ਹੋਇ।

ਬਖਸ਼ਨਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਤੁਮ ਸੋਇ ॥ ੯ ॥

ਜਿਸ ਕੇ ਉਰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਅਸ ਦੇਤਿ।

ਤਿਹ ਨਿਜ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ ਸੁ ਲੇਤਿ।

¹ਮਿਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋ (ਅੰਤ ਨੂੰ)।

ਕਹਾਂ ਬੁਧਿ ਹਮ, ਕਰੈਂ ਬਡਾਈ।

ਤੁਮਰੀ ਪ੍ਰਭਾ¹ ਤੁਮਹਿ ਬਨਿ ਆਈ¹

¹ਸ਼ੋਭਾ, ਉਪਮਾ।

॥ ੧੦ ॥

ਏਵ ਪ੍ਰਸੰਸਤਿ ਸਾਧ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।

ਬਿਹਸ ਬਚਨ ਤਬਿ ਕਹਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।

¹ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ।

¹ਬ੍ਰਿੰਦ ਗਿਰਿੰਦਨ ਚਮੁੰ ਬਿਲਦ।

ਹਮ ਪਰ ਚਢਿ ਆਏ ਕਰਿ ਦੁੰਦ¹ ॥ ੧੧ ॥

¹ਚੌਲਾ, ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਕਰਕੇ।

ਭੀਮਚੰਦ ਕੇ ਕਹੇ ਕਹਾਏ।

ਬਾਇਸ ਧਾਰ¹ ਨ੍ਰਿਪਤਿ ਸਮੁਦਾਏ।

¹ਬਾਈਧਾਰ।

ਸਭਿਨਿ ਸਕੇਲੀ ਅਨੀ ਘਨੇਰੀ।

ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਲੇ ਸੰਗ ਬਡੇਰੀ ॥ ੧੨ ॥

ਬਿਨਾ ਕਾਜ¹ ਮੂਰਖ ਹੰਕਾਰੀ।

¹ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ 'ਲੋਹ ਧਰਾ ਹਮ ਸੋਂ ਬਿਨ ਕਾਜਾ' ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ।

ਲਰਿਬੇ ਹੇਤੁ ਕਰੀ ਅਸ ਤਜਾਰੀ¹।

¹ਪਾ:-ਅਗਵਾਰੀ।

ਆਜ ਚਢੈਂ ਹਮ ਲੇ ਨਿਜ ਦਲ ਕੋ।

ਦੇਖਹਿ ਅਪਰ ਦਿਖਾਵਹਿ ਬਲ ਕੋ।

¹ਹੋਰਨਾਂ ਦਾ ਬਲ ਦੇਖੀਏ ਤੇ ਆਪਣਾ ਦਿਖਾਈਏ।

॥ ੧੩ ॥

ਤੁਮ ਹੋ ਸੰਤ ਸਰੂਪ ਸਮਰੱਥ।

ਕਹੋ ਬਿਜੈ ਹੁਇ ਕਿਸ ਕੇ ਹੱਥ?

ਕੋਨ ਤਜੈ ਰਨਖੇਤ ਪਲਾਵਹਿ?

ਕੋਨ ਜੀਤ ਸੀਘਰ ਘਰ ਜਾਵਹਿ?

॥ ੧੪ ॥

ਨਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਰੂਪ।

'ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਰੂਪ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਨਾਮ ਵਾਲੇ ਹੋ।

ਕਹੋ ਬਤਾਵਨਿ ਬਾਤ ਅਨੂਪ।

ਸੁਨਿ ਮਹੰਤ ਦ੍ਰਿਗ ਤੇ ਜਲ ਢੇਰੇ।

'ਗੋਰਿਆ।

'ਕਹੋਂ ਬਾਕ ਸੁਨੀਅਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰੇ ॥ ੧੫ ॥

ਖੇਲ ਅਨੇਕ ਰਚਹੁ ਮਨ ਭਾਏ।

ਨਰ ਲੀਲਾ ਅਨੁਸਾਰਿ ਬਨਾਏ।

ਪ੍ਰਥਮ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਮਧੁਕੈਟਭ ਭਾਰੀ।

ਬਿਧਿ ਸਹਾਇ ਹਿਤ। ਸੋ ਲਿਯ ਮਾਰੀ 'ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਸਤੇ।

॥ ੧੬ ॥

ਪੁਨ ਸਤਿਜੁਗ ਮਹਿ ਦਿਤੀ ਸੁ ਨੰਦ।

ਹਿਰਨਕਸ਼ਪ ਹਿਰਨਾਛ ਨਿਕੰਦ।

'ਦਿਤੀ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਿਰਨਕਸ਼ਪ ਤੇ ਹਿਰਨਾਕਸ਼ ਨਾਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਤ੍ਰੇਤੇ ਮਹਿ ਰਾਵਨ ਬਲਵਾਨ।

ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਤਪਯੋ ਮਹਾਨਾ ॥ ੧੭ ॥

ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਘਾਲਿ ਘਮਸਾਨ।

ਕੁੰਭਕਾਨ ਭ੍ਰਾਤਾ ਮਹੀਆਨਾ।

'ਵੱਡਾ।

ਮੇਘਨਾਦ, ਅਤਿਕਾਇ। ਬਿਲੰਦੇ।

'ਰਾਵਣ ਦੇ ਇਕ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤਿਕਾਇ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਛਮਨ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।

ਸਭਿਨਿ ਸਮੇਤ ਬਿਨਾਸ਼ ਅਨੰਦੇ ॥ ੧੮ ॥

ਭਾਰਤ। ਦ੍ਵਾਪੁਰ ਮਹਿ ਬਡ ਘਾਲਾ।

'ਮਹਾਭਾਰਥ (ਦਾ ਜੁੱਧ)।

ਜਰਾਸੰਧ ਤੇ ਆਦਿ ਨ੍ਰਿਪਾਲਾ।

ਅਨ ਗਨ ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ ਸੰਘਾਰਾ।

ਧਰਾ ਬਿਸਾਲ ਭਾਰ ਨਿਰਵਾਰਾ ॥ ੧੯ ॥

ਕਲੀ ਕਾਲ ਮਹਿ ਅਬਿ ਤਨ ਧਰਯੋ।

ਚਾਹਤਿ ਹੋ ਖਲ ਦਲ ਬਲ। ਹਰਯੋ।

'ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਦਲ ਦਾ ਬਲ।

ਦਿਪਤ ਪ੍ਰਚੰਡ ਮਹਿਦ ਭੁਜਦੰਡੇ।

ਬਲ ਆਸ਼੍ਰਿ† ਰਿਪੁ ਗਨ ਕਰਿ ਖੰਡੇ।

'ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। †ਪਾ:-ਬਿਚ ਆਸ਼੍ਰਿ।

॥ ੨੦ ॥

ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਜਿਸ ਤੇ ਡਰਪਾਏ।

ਐਸੇ ਬਲੀ ਬਿਲੰਦ ਤੁਮ ਘਾਏ।

ਕਲਿ ਨਰ ਬਪੁਰੇ ਕਹਾਂ ਅਗਾਰੀ।

ਕੋ ਸਮਾਨ ਹੁਇ ਸਕੈ ਤੁਮਾਰੀ ॥ ੨੧ ॥

ਜੱਛ ਸੁਰਾਸੁਰ ਆਦਿ^੧ ਪ੍ਰਚੰਡ।
 ਸਭਿ ਪਰ ਅਹੈ ਆਪ ਕੋ ਦੰਡ।
 ਬਿਜੈ ਲੱਛਮੀ^੧ ਸੰਗ ਤੁਮਾਰੇ।
 ਸਦਾ ਬਸਹਿ, ਨਹੀਂ ਜਾਹਿ ਕਿਨਾਰੇ।
 ॥ ੨੨ ॥
 ਮਿਲਹਿ ਮ੍ਰਿੱਗ ਜੇ ਸਗਰੇ ਕਾਨਨ।
 ਕੇਹਰਿ ਨਾਦਿ ਸੁਨਹਿ ਜਬਿ ਕਾਨਨ।
 ਹੋਇ ਪਲਾਇਨ, ਸਮੁਖ ਨ ਆਨਨ।
 ਗਰਜਤਿ ਬਲ ਤੇ ਸਮਤਾ ਆਨ ਨ।
 ॥ ੨੩ ॥
 ਤਿਮ ਨਹਿ ਠਹਿਰਹਿ ਜੰਗ ਪਹਾਰੀ।
 ਪਿਖਿ ਤੁਮ ਭਾਜਹਿ ਲਾਜ ਬਿਸਾਰੀ।
 ਏਵ ਕ੍ਰਿਪਾਲ^੧ ਕ੍ਰਿਪਾਲਹਿ ਸਾਥਾ^੨।
 ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਹਿ ਰਣ ਗਾਥਾ
 ॥ ੨੪ ॥
 ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਦੂ ਸਿਖ ਚਲਿ ਆਏ।
 ਧਰਹਿ ਉਤਾਇਲ ਬੰਦਨ ਗਾਏ।
 'ਮਹਾਰਾਜ ! ਸੁਨੀਐ ਸਭਿ ਗਾਥਾ।
 ਪਠਯੋ ਹੁਤੋ ਨਰ ਅਰਿ ਦਲ ਸਾਥਾ।
 ॥ ੨੫ ॥
 ਸੋ ਤੂਰਨ ਹੀ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯੋ।
 'ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕੋ ਕੂਚ ਕਰਾਯੋ।
 ਭੰਗਾਣੀ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਆਵਤਿ।
 ਬ੍ਰਿੰਦ ਦੁੰਦਭੀ ਉਚ ਬਜਾਵਤਿ ॥ ੨੬ ॥
 ਅਨ ਗਨ ਦਲ ਓਰਤ ਕਰਿ ਆਏ।
 ਚਹਿ ਰਾਵਰ ਸੋ ਜੰਗ ਮਚਾਏ।
 ਸੁਨਿ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਮੈਂ ਚਢਯੋ ਤੁਰੰਗ।
 ਸੁਧ ਹਿਤ ਆਯੋ ਤੂਰਨ ਸੰਗ। ॥ ੨੭ ॥
 ਆਗੇ ਜਿਮ ਸਾਹਿਬ ਮਨ ਭਾਵੈ।
 ਤਥਾ ਬਰਤਿਬੇ ਮਹਿ ਸਭਿ ਆਵੈ।
 ਇਮ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਾਹਿਬ ਸਵਧਾਨਾ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ ॥ ੨੮ ॥

^੧ਪਾ:-ਆਇ^੧ਜਿੱਤ ਦੀ ਦੇਵੀ।^੧ਲਾਂਭੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।^੧ਜਦੋਂ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ।^੧ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਮੂੰਹ (ਕਰਦੇ)।^੧ਉਸਦੇ ਸਮਾਨ ਬਲ ਨਾਲ ਹੋਰ (ਕੋਈ) ਨਹੀਂ ਗੱਜ ਸਕਦਾ।^੧ਮਹੰਤ। ^੨ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ।^੧ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗੇ।^੧ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਦੀ ਸੈਨਾਂ ਵਿਚ।^੧ਤੇ ਨਰ ਇਹ ਖਬਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਕਿ)।^੧ਛੇਤੀ ਨਾਲ।

'ਦਿਹੁ ਬਜਾਇ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ।
ਤਜਾਰ ਹੋਇ ਜਿਸ ਤੇ ਦਲ ਸਾਰਾ।'
ਤਤਛਿਨ ਅਪਨੇ ਸਸਤ੍ਰ ਮੰਗਾਏ।
ਤੁਰਤ ਦਾਸ ਲੇ ਪਾਸ ਟਿਕਾਏ ॥ ੨੯ ॥

ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰੂ ਭਗਵਤੀ ਮਨਾਈ।
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸਿਮਰੰਤਿ ਸਹਾਈ।
ਹੀਰੇ ਕੰਚਨ ਮੁਸ਼ਟਾ ਜਰਾਊ।
ਨਿਰਮਲ ਖਰ ਧਾਰਾ ਚਮਕਾਊ ॥ ੩੦ ॥

'ਮੁੱਠਾ।

ਐਸੇ ਖੜਗ ਦੀਹ ਗਰ ਪਾਯੋ।
ਪੁਨ ਤਰਕਸ਼ਾ ਨਿਜ ਹਾਥ ਉਠਾਯੋ।

'ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਇਆ।

'ਭੱਥਾ।

ਮੁਕਤਾ ਗੁੱਛ ਲਰਕਤੇ ਸੰਗ।
ਦਿਢ ਦੀਰਘ ਖਰਾ ਭਰੇ ਖਤੰਗ^੨ ॥ ੩੧ ॥
ਗਰ ਮਹਿ ਪਾਇ ਕਸਜੇ ਕਟਾ ਸਾਥਾ।
ਪੰਨਗਾ ਸਦਨ ਕਿਧੋਂ ਦੁਤਿ ਭਾਥਾ।

'ਤਿੱਖੇ। 'ਤੀਰ।

'ਪਾ:-ਸਬ।

'ਭੱਥੇ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਐਉਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਨੋਂ ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਘਰ
ਹੈ। 'ਪਾ:-ਪੰਕਤਿ

ਧਨੁਖ ਕਠੋਰ ਗਹਜੇ ਨਿਜ ਹਾਥਾ।
ਹਯ ਆਵਾਹਨ ਕੀਨਸਿ ਨਾਥਾ ॥ ੩੨ ॥
ਕੇਤਿਕ ਸੁਭਟ ਦੁਰਗ ਮਹਿ ਛੋਰੇ।
'ਹੁਇ ਸੁਚੇਤ ਰੱਛਹੁ ਚਹੂੰ ਓਰੇ।'
ਤਬਿ ਪਾਂਚਹੁ ਭ੍ਰਾਤਾ ਚਲਿ ਆਏ।
ਸਸਤ੍ਰ ਸੁਹਾਵਤਿ ਅੰਗ ਲਗਾਏ ॥ ੩੩ ॥
ਮਨੋ ਪੰਚ ਪਾਂਡਵ ਇਹ ਸੋਹੈ।
ਰਣ ਕੇ ਹੇਤੁ ਚਢੇ ਬਡ ਰੋਹੈ।
ਸੰਗੇ ਸ਼ਾਹ ਬਿਸਾਲ ਜਿਨਹੁ ਮੈਂ।
ਆਯੁਧ ਬਿੰਦ੍ਰਾ ਨਿਪੁਨ ਤਿਨਹੁ ਮੈਂ
॥ ੩੪ ॥

ਜੀਤਮੱਲ ਦੂਜੇ ਬਡ ਜੋਧਾ।
ਰਿਪੁਗਨ ਮ੍ਰਿਗਨ, ਸ਼ੇਰ ਜਿਮ ਕ੍ਰੋਧਾ।
ਨਾਮ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਹੈ ਤੀਜੇ।
ਜਿਹ ਸਮ ਤੁਪਕ ਹਤਹਿ ਨਹਿ ਬੀਜੇ।
॥ ੩੫ ॥

'ਦੂਜਾ।

ਚਤੁਰਥ ਗੰਗਾਰਾਮ ਸੁਹਾਯੋ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਜਾਇ ਜੰਗ ਹਿਤ ਆਯੋ।
 ਪੰਚਮ ਚਢ੍ਹੇ ਮਾਹਰੀ ਚੰਦ।
 ਚਹਤਿ ਉਤਾਇਲਾ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਨਿਕੰਦ ॥ ੩੬ ॥ ਛੇਤੀ।
 ਅਪਰ ਚਮ੍ਰੁ ਕੇਤਿਕ ਚਢਿ ਆਈ।
 ਸਭਿ ਕੀ ਦਿਸਿ ਗੁਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਈ।
 ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਬੰਕੇ ਬੀਰ ਮਹਾਨਾ।
 ਸੁਭਟ ਸੁਨਾਵਤਿ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ ॥ ੩੭ ॥
 'ਭੰਗਾਣੀ ਗਾਡੇ ਰਣ ਥੰਭਾ।
 ਹਿਤ ਲਰਿਬੇ ਸੋ ਥਾਨ ਅਚੰਭਾ।
 ਉਤ ਤੇ ਕੂਚ ਕਰੇ ਰਿਪੁ ਆਏ।
 ਇਤ ਤੇ ਤੁਮ ਗਮਨਹੁ ਅਗੁਵਾਏ ॥ ੩੮ ॥
 ਰੋਕਹੁ ਆਗਾ ਸ਼ਤ੍ਰੂਨਿ ਕੇਰਾ।
 ਤਹਿ ਘਾਲੇ ਘਮਸਾਨ ਘਨੇਰਾ।
 ਸੰਗੋਸ਼ਾਹ ਹੁਕਮ ਗੁਰ ਸੁਨਿ ਕੈ।
 ਉਰ ਉਤਸਾਹ ਵਧੇ ਹਿਤ ਰਣ ਕੈ
 ॥ ੩੯ ॥
 'ਮਹਾਰਾਜ ਕਯਾ ਅਹੈ ਪਹਾਰੀ।
 ਠਹਿਰ ਨ ਸਕਹੈ ਜੰਗ ਮਝਾਰੀ।
 ਇਕਠੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਭਏ ਤੋ ਕਹਾਂ।
 ਮ੍ਰਿਗ ਸਮ ਚਲਹਿ ਸ਼ੇਰ ਪਿਖਿ ਮਹਾਂ
 ॥ ੪੦ ॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਗਮਨਯੋ ਦਿਸਿ ਰਣ ਖੇਤ।
 ਜਹਿ ਭੰਗਾਣੀ ਕੀਨਿ ਸੰਕੇਤ^{੧੧}।

'ਭੰਗਾਣੀ ਜਿਥੇ) ਥਾਂ ਮਿਥਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ^{੧੧}ਇਸ ਤੋਂ
 ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭੰਗਾਣੀ ਪਰ ਪਹਿਲੋਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ
 ਹੋਈ ਸੀ।

ਕਿਤਿਕ ਚਮ੍ਰੁ ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਚਢੀ।
 ਲਰਿਬੇ ਹੇਤੁ ਚੌਪ ਚਿਤ ਬਡੀ ॥ ੪੧ ॥
 ਪਾਂਚਹੁ ਭ੍ਰਾਤ ਕੁਦਾਇ ਤੁਰੰਗ।
 ਚਲੇ ਚਲਾਵਤਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਤੁਫੰਗ।
 ਰੋਕਯੋ ਜਾਇ ਭੰਗਾਣੀ ਆਗਾ।
 ਦੁਹਿ ਦਿਸਿ ਭੇਰ ਪਰਨ ਤਬਿ ਲਾਗਾ
 ॥ ੪੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯੇ ਰੁਤੇ 'ਫੌਜ ਚੜਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਮ ਚਤੁਰ
ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੪ ॥

੨੫. [ਜੰਗ ਸੁਰੂ]

੨੪<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੬

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਰਣ ਸਮਾਜ ਕਰਿ ਤਜਾਰ।

ਭਏ ਅਰੋਹਨ ਬਾਜ ਪਰ, ਪ੍ਰਥਮ ਬੰਦਨਾ ਧਾਰਿ ॥ ੧ ॥

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

ਚਲੇ ਜੰਗ ਸੌਂਹਗੇ ਭਗੌਤੀ^੧ ਮਨਾਈ।

^੧ਭਗੌਤੀ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ 'ਭਗੌਤੀ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵਾਲੇ' ਅਸਿਧੂਜ = ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਜ ਤੋਂ ਕਈ ਵੇਰ ਤਾਜਦਾਰ = ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਅ) ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ। (ੲ) ਭਗਵੰਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ (ਜੋ ਭਗਵੰਤ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਹੈ)।

ਸਜ਼ੋਰੰ ਦੁਚੋਬਾਨ^੧ ਧੌਂਸੇ ਲਗਾਈ।^੧ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦੁਹਰੀ ਚੋਬ।ਉਠੀ ਬੰਬ^੧ ਉਚੀ ਗਣੰ ਸੈਲ ਗਾਜੇ^੨।^੧ਅਵਾਜ਼। ^੨ਗੂੰਜ ਉਠੇ।

ਮਹਾਂਬੀਰ ਬੰਕੇ ਸਭੈ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਾਜੇ ॥ ੨ ॥

ਰਿਦੈ ਉਤਸਾਹੰ^੧ ਤੁਰੰਗੀ ਅਰੋਹੇ।^੧ਪਾ:-ਉਤਸਾਹਿ।ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਚਾਲੇ ਮਹਾਂ ਜੰਗ ਸੌਂਹੇ^੧।^੧ਜੰਗ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ।

ਉਠੀ ਧੂਰ ਪੂਰੰ ਨਭੰ ਛਾਇ ਲੀਨਾ।

ਪ੍ਰਕਾਸੰ ਨ ਦੀਸੈ ਰਵੰ^੧ ਢਾਂਪ ਲੀਨਾ ॥ ੩ ॥^੧ਸੂਰਜ।

ਬਧੇ ਚੁੰਗ ਚੌਪੇ ਚਲਾਕੀ ਦਿਖਾਵਹਿ।

ਚਲੇ ਗੋਲ^੧ ਆਗੇ ਕਿਕਾਨੰ ਕੁਦਾਵੈਂ।^੧ਟੋਲੇ।

ਬਕੈਂ ਬੀਰ ਉਚੇ ਸੁ ਮਾਰਾ ਬਕਾਰਾ।

ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਸੁਨਾਵਹਿ ਪਹਾਰੀ ਸੰਘਾਰਾ^੧

॥ ੪ ॥

ਬਡੇ ਬੇਗ ਸੋਂ ਬਾਯੂ ਜੈਸੇ ਬਹੰਤੀ^੧।^੧ਜਿਵੇਂ ਵਾਯੂ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਗਦੀ ਹੈ।

ਤਥਾ ਸੈਨ ਸਾਰੀ ਸੁ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਚਲੰਤੀ।

ਜਥਾ ਮੇਘ ਵੁੱਠੇ^੧ ਹੜੰ ਨੀਰ ਚਾਲੇ।^੧ਵਰਖਣ ਤੇ।ਪਰਾ ਬਾਂਧਿ^੧ ਤੈਸੇ ਚਮ੍ਹੂ ਬੇਗ ਨਾਲੇ ॥ ੫ ॥^੧ਪਰ੍ਹੇ ਬਨ੍ਹ ਕੇ।ਭਏ ਸੌਨ^੧ ਆਛੇ ਬਿਜੈ ਦੇਨ ਵਾਚੇ।^੧ਸ਼ਗਨ।

ਬਹੀ ਪੌਨ ਪੀਛੇ ਰਿਦੇ ਮੋਦ ਧਾਰੇ।

ਭੁਜਾਦੰਡ ਦੋਨੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਫਰੰਕੇ।

ਮ੍ਰਿਗੰ ਮਾਲ ਦਾਏਂ ਪਲਾਈ ਅਤੰਕੇ^੧ ॥ ੬ ॥^੧ਡਰਦੀ ਹੋਈ।

ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਚਾਲੇ ਪਹੁੰਚੇ ਭੰਗਾਣੀ।

ਦਯਾਰਾਮ ਦੇਖੀ ਗੁਰੂ ਸੋਂ ਵਖਾਣੀ।

ਪਿਖੇ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਸੈਨਾ ਪਰਾ^੧ ਬਾਂਧਿ ਠਾਢੀ।^੧ਕਤਾਰ।

ਇਤੈ ਆਪਨੀ ਜੰਗ ਕੀ ਚੌਪ ਬਾਢੀ

॥ ੭ ॥

ਪਠਾਣੀ ਚਮ੍ਹੂ ਧਾਮ ਜਾਨੰ ਬਹਾਨੇ।

¹ਘਰ ਜਾਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ।

ਮਿਲੀ ਆਨਿ ਰਾਜਾਨ ਬੈਰੀ। ਮਹਾਨੇ।

¹ਵੈਰੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਆ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਦਿਸਾ ਦਾਹਿਣੀ ਗੋਲ ਬਾਂਧੇ ਖਰੇਹੈਂ।

ਸੁ ਲੂਣੰ ਹਰਾਮੀ ਕੋ ਕਾਰਜ ਕਰੇ ਹੈਂ ॥ ੮ ॥

ਚਹੈ ਆਪਕੇ ਸਾਬ ਮਾਂਡੇ ਲਰਾਈ।

¹ਲੜਾਈ ਕਰਨੀ।

ਮਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਦੋਖੀ ਨਹੀਂ ਲਾਜ ਆਈ।

ਸਭੋਂ ਕੇ ਪਿਛਾਰੀ ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਠਾਂਢਾ।

ਨਹੀਂ ਅੱਗੂ ਆਵਾ ਰਿਦੈ ਤ੍ਰਾਸ ਬਾਢਾ

॥ ੯ ॥

ਹਰੀਚੰਦ ਰਾਜਾ ਹੰਡੂਰੀ ਸੁ ਜੋਧਾ।

ਚਹੈ ਜੰਗ ਕੋ ਅੰਗੂ ਮੈਂ ਠਾਂਢਿ ਕ੍ਰੋਧਾ।

ਬਡੀਬਾਨ ਬਿੰਦੜਾ ਜਿਸੀ ਪਾਸ ਆਵੈ।

ਲਗੈ ਅੰਗ ਜਾਂ ਕੇ ਤਿਸੀ ਕਾਲ ਘਾਵੈ।

¹ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

॥ ੧੦ ॥

ਮਹਾਂ ਸੂਰਾ ਹੰਕਾਰ ਧਾਰੀ ਉਦਾਰਾ।

¹ਸੂਰਮਾ।

ਲਖੈ ਓਜ ਜਾਂ ਕੋ ਗਿਰੰ ਦੇਸ਼ ਸਾਰਾ।

¹ਪਹਾੜੀ ਦੇਸ਼ ਸਾਰਾ।

ਕਈ ਬਾਰ ਰਾਜਾਨਸੋਂ ਮੇਲ ਮੇਰਾ।

¹ਮੇਰਾ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਰਾਹਯੋ ਸਭੈ ਬੀਰ ਬਾਂਕੋ ਬਡੇਰਾ ॥ ੧੧ ॥

ਦਯਾਰਾਮ ਭਾਖੀ ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਸਾਰੀ।

ਪ੍ਰਭੂ ਠਾਂਢ ਹੈ ਕੈ ਬਿਲੋਕੀ ਅਗਾਰੀ।

ਇਤੀ ਬੇਰ ਬੀਤੇ। ਬਡੇ ਟੋਲ ਆਯੋ।

¹ਇੰਨੀ ਦੇਰ ਜਦ ਬੀਤੀ ਤਾਂ....।

ਤੁਫੰਗੀ ਚਲੰਤੀ ਸੁ ਨਾਦੰ ਉਠਾਯੋ ॥ ੧੨ ॥

ਤਬੈ ਨੰਦ ਚੰਦੰ ਭਨਯੋ ਹਾਥ ਬੰਦੰ।

ਮਹਾਰਾਜ ! ਦੇਖਹੁ ਮਹਾਂ ਬੀਰ ਬ੍ਰਿੰਦੰ।

ਅਹੈਂ ਕੌਨ ਆਏ ਸੁ ਜਾਨੇ ਨ ਜਾਈਂ।

ਚਮ੍ਹੂ ਸੈਲ ਨਾਥਾਨ ਕੀ ਮਾਰਿ ਘਾਈ।

¹ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ।

॥ ੧੩ ॥

ਕਿਸੂ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੈ ਔਰ ਕੋਈ।

ਦਿਸਾ ਹੈ ਹਮਾਰੀ ਚਹੈ ਅੱਗੂ ਢੋਈ।

¹ਅੱਗੇ ਢੁੱਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਰ੍ਹਾ ਏਕ ਪਾਸੇ ਖਰੇ ਜੰਗ ਮੰਡੇ।

¹ਕਤਾਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜੰਗ ਰਚਿਆ ਹੈ।

ਪਹਾਰੀ ਰਿਪੂ ਪੈ ਤੁਫੰਗਾਨ ਛੰਡੇ ॥ ੧੪ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਡੀਠਡਾਰੀ ਬਿਲੋਕੇ ਸਿਪਾਹੀ।

ਤਬੈ ਏਕ ਧਾਯੋ ਚਲਯੋ ਆਇ ਪਾਹੀ।

'ਪਾਸ।

ਗੁਰੂ ਤੀਰ ਹੂੰ ਕੈ ਕਰੀ ਤਾਂ। ਸਲਾਮੰ।

'ਤਿਸ ਨੇ।

ਕਹਯੋ 'ਸ਼ਾਹਿ ਬੁਧੁ ਸੁ ਜੋਧਾ ਤਮਾਮੰ

॥ ੧੫ ॥

ਮੁਰੀਦੰ ਸਕੇਲੇ ਸਭੈ ਸਾਤ ਸੈਯਾ।

'ਸੱਤ ਸੌ।

ਅਹੈਂ ਚਾਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨਿਜੰ ਸੰਗ ਭੈਯਾ।

'ਚਾਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਨ (ਉਹ ਬੀ) ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕਰ ਲਏ।
(ਅ) ਚਾਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੇ ਆਪਣਾ ਭਰਾ ਨਾਲ ਹਨ [ਦੇਖੋ ਖਾ:
ੜ੍ਹਾ:]।

ਗੁਰੂ ਸੇਵ ਮੈਂ ਹਾਜ਼ਰੰ ਆਨਿ ਹੋਯੋ।

ਪਰ੍ਹਾ ਬੰਧਿ ਠਾਂਢੇ ਚਹੈ ਜੰਗ ਜੋਯੋ ॥ ੧੬ ॥

ਭਏ ਲੋਨ' ਖੈ ਕੈ ਹਰਾਮੀ ਪਠਾਨੰ।

'ਲੂਣ।

ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਸਾਰੀ ਸੁ ਹੈਫੰ ਬਖਾਨੰ।

'ਭਾਵ ਧਿਕਾਰ ਪਾਈ (ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ)।

ਇਸੀ ਹੇਤੁ ਤੇ ਆਨਿ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵਾ।

ਉਪਾਲੰਭ ਕੋ ਨ ਸਹਯੋ ਵਾਹਿ ਖੇਵਾ।

'ਉਲਾਂਭੇ ਨੂੰ ਸਹਾਰਿਆ ਨਹੀਂ (ਉਲਾਂਭਾ) ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

॥ ੧੭ ॥

ਸੁਨਯੋ ਆਵਨੰ ਜੰਗ ਮੇਲਾ ਕਰਾਲਾ।

'ਜੰਗ ਦੇ ਭਯਾਨਕ ਸਮੇਂ (ਬੁਧੁ ਸ਼ਾਹ) ਦਾ ਆਉਣਾ
ਸੁਣਿਆ।

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਨੇ ਪਿਖੇ ਬੀਰ ਜਾਲਾ।

'ਬਹੁਤੇ।

ਉਤੇ ਸ਼ਾਹ ਸੰਗੋ ਸੁ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਘਾਲੇ।

ਤਜੈ ਸ਼ੀਖ੍ਹ ਗੋਰੀ ਰਿਪੂ ਘਾਵ ਡਾਲੇ

॥ ੧੮ ॥

ਭਯੋ ਨਾਦ ਭਾਰੀ ਇਕੰ ਬਾਰ ਐਸੇ।

ਤਪੈ ਰੇਤ ਤੇ ਧਾਨ ਭੂਜੰਤਿ ਜੈਸੇ।

ਤੁਰੰਗਾਨ ਕੋ ਛੇਰਿ ਛੇਰੇ ਤੁਫੰਗਾ।

ਛਿਰੇ ਜੰਗ ਤੇ ਅੰਗ ਲਾਗੈ ਤ ਭੰਗਾ।

'ਜੰਗ ਛਿੜੇ ਤੇ ਹੀ ਜਿਸ ਅੰਗ ਵਿਚ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ਉਸ
(ਅੰਗ) ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

॥ ੧੯ ॥

ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਪਾਛੇ ਬਿਲੋਕੀ ਲਰਾਈ।

ਹਰੀਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿ ਜੈਸੇ ਲਗਾਈ।

'ਜੈਸੇ (ਲੜਾਈ) ਛੇੜੀ ਹੈ।

ਭਨਯੋ ਮਾਨ ਸੰਗੰ 'ਗੁਰੂ ਸੈਨ ਭਾਰੀ।

ਕਹਾਂ ਤੇ ਬਟੋਰੀ ਸਮੂਹੰ ਨਿਹਾਰੀ ॥ ੨੦ ॥

ਹੁਤੇ ਪਾਂਚ ਸੈ ਖਾਨ ਸੋ ਛੇਰਿ ਆਏ।

ਹਮਾਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਹੋਇ ਸਸਤ੍ਰੰ ਚਲਾਏ।
ਅਬੈ ਹੋਇ ਆਗੈ ਕਰੋ ਜੰਗ ਭਾਰਾ।
ਪ੍ਰਹਾਰੋ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਤੇ ਲੋਹ ਧਾਰਾ

॥ ੨੧ ॥

ਹਰੀਚੰਦ ਬੋਲਯੋ 'ਪਠਾਨੰ ਮਹਾਨਾ।
ਗੁਰੂ ਭੇਤ ਸਾਰੋ ਜਥਾ ਜੋਗ ਜਾਨਾ।
ਕਰੀ ਮਾਫ ਲੂਟੰ ਕਹੈ ਸੋ ਬਨਾਈ।
-ਬਿਨਾ ਆਨ ਸੈਨਾ, ਹਮਾਰੀ ਲਰਾਈ

॥ ੨੨ ॥

ਸਹੀ ਨਾਂਹਿ ਜਾਵੈ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਕੈਸੇ।

'ਹੋਰ ਫੌਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ (ਕੇਵਲ) ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਗੁਰੂ ਤੋਂ
ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਸਹੀ (ਝੱਲੀ) ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਬਿੱਦਯਾ ਅਗਾਰੀ ਅਬਿੱਦਯਾਹਿ ਜੈਸੇ।

'ਜਿਵੇਂ ਵਿਦਿਆਵਾਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਵਿੱਦਯਾ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ
(ਠਹਿਰ ਸਕਦਾ)।

ਪੁਰਾ ਜੰਗ ਖਾਨਾਨ ਕੋ ਦੇਖਿ ਲੀਜੈ।

'ਪਹਿਲੇ ਪਠਾਣਾਂ ਦਾ ਜੰਗ ਦੇਖ ਲਓ।

ਪੁਨੰ ਸੈਨ ਸਾਰੀ ਲਰੈ, ਧੀਰ ਕੀਜੈ

॥ ੨੩ ॥

ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਮਾਨੀ ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਭਾਈ।

'ਚੰਗੀ ਲਗੀ।

ਲਿਯੋ ਭੀਖਨੰ ਖਾਨ ਤੀਰੰ ਬੁਲਾਈ।

ਅਗਾਰੀ ਖਰੋ ਦੇਖਿ ਕੈ ਭੂਪ ਬੋਲਾ।

'ਭੀਖਨ ਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਖਲੋਤਾ ਵੇਖਕੇ।

'ਕਹਾਂ ਦੇਰਿ ਕੀਨੀ, ਖਰੋ ਦੇਖਿ ਓਲਾ।

'ਭਾਵ ਲੁਕਕੇ ਖੜੇ ਹੋ।

॥ ੨੪ ॥

ਅਹੈ ਮਾਫ ਲੂਟੰ ਕਰੋ ਜੰਗ ਭਾਰਾ।

ਬਟੋਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਅਨੇਕੰ ਪ੍ਰਕਾਰਾ।

'ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਲੋਕੀਂ)।

ਨਹੀਂ ਸਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਤਿਨੈ ਬੀਚ ਕੋਊ।

ਹਤੋ ਏਕ ਬਾਰੀ ਚਲੈ ਭਾਜ ਸੋਊ ॥ ੨੫ ॥

ਬਡੇ ਦਰਬ ਕੋ ਸੰਗ ਲੈ ਲੂਟ ਸਾਰੋ।

'ਬਹੁਤਾ ਧਨ ਹੈ ਸਾਰਾ ਲੁੱਟ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਲਓ।

ਧਨੀ ਹੋਇ ਭਾਰੇ ਨਿਕੇਤੈ ਸਿਧਾਰੋ।

'ਘਰਾਂ ਨੂੰ।

ਸੁਨੀ ਭੀਖਨੰ ਖਾਨ ਮਾਨੀ ਸੁ ਬਾਨੀ।

ਚਲਯੋ ਜੰਗ ਸੌਹੇਂ ਮ੍ਰਿਤੰ ਨਿਯਰਾਨੀ

॥ ੨੬ ॥

ਪਠਾਣੀ ਚਮ੍ਹੰ ਸੰਗ ਲੀਨੀ ਹਕਾਰੇ।

ਕਹਯੋ 'ਹੇਲ ਕੀਜੈ' ਲਿਜੈ ਅੱਗੂ ਮਾਰੇ।

ਪਲਾਵੇ ਇਕੰ ਬਾਰ ਪੀਛੈ ਸਿਧਾਰੋ।

ਪੁਰੰ^੧ ਪਾਂਵਟਾ ਜਾਤਿ ਹੀ ਲੂਟ ਮਾਰੇ 'ਪਹਿਲੇ (ਅ) ਸ਼ਹਿਰ।

॥੨੭॥

ਜਥਾ ਸੈਨ ਸੰਚੀ ਸਮੂਹ ਗਵਾਰਾ^੧।

'ਗਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੈਨਾ ਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਤਥਾ ਜਾਨਤੇ ਹੋਇ ਹਾਰੇ ਬਿਚਾਰਾ^੧।'

'ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕਿ ਏਹ ਵਿਚਾਰੇ ਹਾਰ ਜਾਣਗੇ।

ਇਮੰ ਭਾਖਤੇ ਜੰਗ ਕੇ ਅੱਗੂ ਆਯੋ।

ਜਿਤੇ ਖਾਨ ਸੰਗੀ ਸਭੈ ਸੰਗ ਲਜਾਯੋ

॥੨੮॥

ਕਰਜੋ ਭੇਰ ਗਾਡੇ ਤਜਜੋ ਬਾਨ ਗੋਰੀ।

ਹਯੰ ਫੇਰਿ ਕੇ ਧਾਇ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਠੋਰੀ।

ਤਬੈ ਨੰਦ ਚੰਦ ਪ੍ਰਭੂ ਸੰਗ ਬੋਲਜੋ।

'ਦਲੰ ਖਾਨ ਢੂਕਜੋ, ਫਿਰੰ ਜੰਗ ਤੋਲਜੋ' 'ਫਿਰਕੇ ਜੰਗ ਨੂੰ ਜਾਚਦਾ ਹੈ।

॥੨੯॥

ਇਤੇ ਆਪ ਭਾਖੇ ਰੁਕੇ^੧ ਜਾਇ ਆਗਾ।

'ਰੋਕੀਏ।

ਹਤੋਂ ਖਾਨ ਦੋਹੀਨ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਗਾ^੧।

'ਮੈਂ ਮਾਰਾਂ ਖਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ ਦਾ)।

ਖਰੇ ਆਪ ਦੇਖੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤਮਾਸ਼ਾ।

ਛੁਟੇ ਤੀਰ ਗੋਰੀ ਰਿਪੂ ਬ੍ਰਿੰਦ ਨਾਸ਼ਾ'

॥੩੦॥

-ਲਰੈਂ ਖਾਨ ਆਈ^੧ - ਸੁਨੇ ਬੈਨ ਕਾਨੰ।

'ਆਕੇ ਖਾਨ ਲੜਦੇ ਹਨ।

ਦਈ ਫੇਰ ਆਗਾਜਾ 'ਬਨੇ ਸਾਵਧਾਨੰ।

ਦਯਾਰਾਮ ਕੇ ਸੰਗ ਲੀਜੈ ਬੁਲਾਈ।'

ਦੁਊ ਬੀਰ ਬੰਕੇ ਚਲੇ ਸਾਮੁਹਾਈ ॥੩੧॥

ਧਰੇ ਚਾਂਪ ਹਾਥੰ ਰਿਦੇ ਚੌਂਪ ਸੰਗਾ।

ਸਰੰ ਸੰਧਿ ਐਂਚੇ ਹਨੇ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਅੰਗਾ।

ਸੁਬੇਗੰ ਚਲੈਂ ਸੂਕ ਐਸੇ ਬਿਲੋਕੈਂ^੧।

'ਐਉਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਊਡੈਂ ਪੰਖ ਸੋਂ ਨਾਗ ਦੋਰੈਂ ਅਰੋਕੈਂ^੧।

'ਮਾਨੋਂ' ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਨਾਗ ਉਡਦੇ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਦੋੜ (ਚਾਲ) ਅਰੋਕ ਹੈ।

॥੩੨॥

ਤਨੰ ਖਾਨ ਬੀਧੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਸੁ ਧਾਈ।

ਗਿਰੇ ਘਾਇ ਲਾਗੇ' ਤਿਨੋਂ ਮਿੱਤ੍ਰ ਪਾਈ।

'ਜੇਹੜੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਕੇ ਡਿੱਗੇ।

ਤਹਾਂ ਲਾਲਚੰਦੰ ਗੁਰੂ ਤੀਰ ਠਾਂਢੇ।

ਹੁਤੋਂ ਮਾਹਿਖੀਪਾਲ^੧ ਕੋ ਚਾਵ ਬਾਢੇ 'ਮਹੀਆਂ ਦਾ ਪਾਲਕ।

॥੩੩॥

ਬਡੇ ਜੋਰ ਜਾ ਮੈਂ, ਕਰੰ ਜੋਰਿ ਭਾਖਾ।¹ 'ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਆਖਿਆ।

'ਦਿਜੈ ਨਾਥ ਆਗਯਾ ਮਹਾਂ ਮੋ ਭਿਲਾਖਾ।¹ 'ਮੇਰੀ ਬੜੀ ਇੱਛਾ ਹੈ।

ਜਹਾਂ ਪੰਚ ਭ੍ਰਾਤਾ ਮਹਾਂ ਜੰਗ ਘਾਲਾ।

ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕੈ ਮੈਂ ਹਤੋ ਖਾਨ ਜਾਲਾ।¹ 'ਬਹੁਤੇ।

॥ ੩੪ ॥

ਹਸੇ ਦੀਨ ਬੰਧੂ ਕਹਜੇ 'ਧਾਇ ਜਾਵੇ।

ਹਤੋ ਤੀਰ ਤੀਖੇ ਪਠਾਨੰ ਪਲਾਵੇ।¹

ਸੁਨੇ ਬੈਨ ਸ਼੍ਰੋਨੰ ਚਲਜੇ ਚੌਪ ਸੰਗਾ।

ਸੰਭਾਰੇ ਕੁਦੰਡੰ¹ ਕੁਦਾਯੋ ਤੁਰੰਗਾ ॥ ੩੫ ॥ 'ਧਨੁਖ।

ਕੁਪਜੋ ਲਾਲਚੰਦੰ ਕਿਯੋ ਲਾਲ ਰੂਪੰ।

ਜਿਨੈ ਗੰਜਯੰ ਗਰਬ ਸਿੰਘੰ ਅਨੂਪੰ।¹ 'ਜਿਸਨੇ ਅਨੂਪਮ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੀ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਹਾਂ ਸ਼ਾਹਿ ਸੰਗੋ ਖਰੋ ਤੀਰ ਮਾਰੈ।

ਤਹਾਂ ਹੋਇ ਆਗੈ ਪਠਾਨੰ ਬੰਗਾਰੈ ॥ ੩੬ ॥

ਬਡੇ ਓਜ ਤੇ ਬੋਲਿ ਐਸੇ ਸੁਨਾਯੋ।

ਮਨੋ ਮ੍ਰਿੱਗ ਪੁੰਜਾਨ ਮੈਂ ਸ਼ੇਰ ਆਯੋ।

ਭਯੋ ਕੋਪ ਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗੰ ਸਰੀਰੰ।

ਕੁਦੰਡੰ ਕਠੋਰੰ ਖਿਚੇ ਛੋਰਿ ਤੀਰੰ ॥ ੩੭ ॥

ਗਿਰੇ ਖਾਨ ਕੇਤੇ ਹਯੰ ਛੂਛ ਛੋਰੇ।

ਦੁਹੰ ਓਰ ਕੇ ਬੀਰ ਅੰਗਾਨਿ ਫੋਰੇ।

ਚਲੀ ਲੋਹ ਧਾਰਾ ਕਰੈਂ ਮਾਰ ਮਾਰੰ।

ਰਿਦੇ ਭੀਰੁ¹ ਕੇਤੇ ਚਲੇ ਤ੍ਰਾਸ ਧਾਰੰ 'ਕਾਇਰ।

॥ ੩੮ ॥

ਕੁਪਜੋ ਮਾਹਰੀਚੰਦ ਜੋਧਾ ਬਡੇਰਾ।

ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਜੋ ਰਿਪੂ ਸੈਨ ਮੈਂ ਸਰਬ ਹੇਰਾ।

ਮਹਾਂਤੇਜ¹ ਘੋਰਾ ਬਰਜੋ ਬੀਚ ਜਾਏ।¹ 'ਪਾ:-ਮਹਾਰਾਜ।

ਹਤੇ ਏਕ ਦੋ ਖਾਨ ਭੂ ਮੈਂ ਗਿਰਾਏ

॥ ੩੯ ॥

ਚਹੁ ਓਰ ਤੇ ਖਾਨ ਬਾਨੰ ਕਮਾਨਾ।

ਸੰਭਾਰੇ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ ਮਹਾਂ ਤਾਨ ਤਾਨਾ।¹ 'ਤਾਨ ਤਾਨ ਕੇ। (ਅ) ਬੜੇ ਬਲ ਨਾਲ ਤਾਣਕੇ।

ਹਯੰ ਕੀ ਚਲਾਕੀ ਇਤੈ ਉੱਤ ਜਾਵੈ।

ਰਿਪੂ ਘਾਵ ਕੋ ਦੇਖਿ ਸੀਘ੍ਰੰ ਬਚਾਵੈ

॥ ੪੦ ॥

ਘਿਰਜੋ ਬੀਚ ਖਾਨੰ ਰਣੰ ਰੰਗ ਰੁੱਝਜੋ।

ਭਯੋ ਸਾਮੁਹੇ ਸੋ ਝਟਾਪੱਟ ਜੁੱਝਜੋ।

ਪਿਖਜੋ ਸ਼ਾਹਿ ਸੰਗੋ ਰੁਕਜੋ ਭ੍ਰਾਤ ਏਕੋ।

ਖਤੰਗੈਂ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ ਪਠਾਨੰ ਅਰੇ ਕੋ॥ ੪੧ ॥ 'ਅੜ ਰਹੇ ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਤੀਰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।

ਲਿਯੋ ਸੈਨ ਕੋ ਸੰਗ ਹੇਲਾ ਸੁ ਘਾਲਾ।

ਛੁਟੇ ਤੀਰ ਗੋਰੀਨ ਰੋਰੰ ਬਿਸਾਲਾ।

ਕਿਤੇ ਖਾਨ ਮਾਰੇ ਕਿਤੇ ਭਾਜ ਚਾਲੇ।

ਮਿਲਜੋ ਮਾਹਰੀ ਚੰਦ ਆਪਾ ਸੰਭਾਲੇ

॥ ੪੨ ॥

ਦੋਹਰਾ:

'ਮਾਹਰੀ ਚੰਦ) ਆ ਮਿਲਿਆ।

ਅਲਪ ਘਾਵ ਹਯ ਕੋ ਲਗੇ, ਮਿਲਜੋ ਚਮੁੰ

ਮਹਿ ਆਇ॥

ਮਾਰ ਪਠਾਨਿਨ ਕੋ ਤਬੇ, ਪ੍ਰਥਮ ਫਤੇ ਕੋ

ਪਾਇ ॥ ੪੩ ॥

ਬਹੁਰ ਬਿਰੇ ਸਨਮੁਖ ਹਤੇ, ਗਨ ਗੋਰੀ ਅਰੁ

ਬਾਨ।

ਦੁਹੁ ਦਿਸ਼ਿਤੇ ਛੂਟੈਂ ਲਗੈਂ, ਹੋਨਿ ਲਗਜੋ

ਘਮਸਾਨ ॥ ੪੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁੱਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੰਚ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ

॥ ੨੫ ॥

੨੬. [ਬੁੱਧਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਜੰਗ। ਇਕ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਯਾ]

੨੫<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੨

ਦੋਹਰਾ:

ਇਕ ਦੁਇ ਹਤੇ ਪਠਾਨ ਰਨ, ਪੁਨ ਆਯੋ ਸਵਧਾਨ। 'ਮਾਹਰੀ ਚੰਦ ਆਯਾ।

ਦੇਖਿ ਸਭੈ ਬਿਸਮੈ ਰਹੇ, ਗਯੋ ਬੀਚ ਤੇ ਜਾਨ। ॥ ੧ ॥

'ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਕਿ ਮਾਹਰੀ ਚੰਦ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ। (ਅ) ਸੁਧ ਪਾਠ 'ਜਾਨ' ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ:

ਇਕ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਥੈ ਲੈ ਸੁਭਟ ਬ੍ਰਿੰਦ।

ਰੁਪ ਰਹਜੋ ਸ਼ਾਹਿ ਬੁੱਧੁ ਬਿਲੰਦ।

ਜੋ ਹੁਤੀ ਛੇਰ। ਗਿਰਪਤਿਨਿ ਕੇਰ।

'ਇਹ ਬਾਕਾਇਦਾ ਫੌਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਗਿਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਾਹ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਲੜਾਕੇ ਜੁੱਧ ਵੇਲੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਅਜ ਕਲ ਰੀਜ਼ਰਵ ਸੈਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਛੋਰਤਿ ਤੁਫੰਗ ਤਿਨ ਰਖੀ ਘੇਰ ॥ ੨ ॥

ਨਹਿ ਆਨ ਥਾਨ ਦੀਨੇ ਸੁ ਜਾਨਿ।

'ਹੋਰ ਥਾਂ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ।

ਛੋਰਤਿ ਬਾਨ ਧਨੁ ਤਾਨ ਤਾਨ।

ਬਹੁ ਮਚਯੋ ਰੌਰ ਬਕ। 'ਮਾਰ ਮਾਰ।'

'ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹੱਥਯਾਰ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਹਾਰ ਡਾਰਿ ॥ ੩ ॥

ਬਹੁ ਬਜਤਿ ਦੁੰਦਭੀ ਦਿਸ਼ਨਿ ਦੋਇ।

ਗਨ ਭੇਰਿ ਭੁਕਾਰਨ ਸ਼ਬਦ। ਹੋਇ।

'ਭੇਰੀਆਂ ਦੇ ਵੱਜਣ ਦਾ ਸ਼ਬਦ।

ਭਟ ਛੇਰਨ ਅੱਗ੍ਰ। ਬਜੰਤਿ ਢੋਲ।

'ਵਹੀਰਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ।

ਭਟ ਪਰੇ ਦਾਇ ਬਡ ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ ॥ ੪ ॥

ਇਕ ਬਾਰਿ ਪਰੇ ਗਨ ਗਿਰਨ ਲੋਕ।

'ਬਹੁਤੇ ਪਹਾੜੀਏ ਲੋਕੀਂ।

ਗਨ ਗਿਰਨ ਲਗੇ ਕਰਿ ਢੂਵ ਢੋਕ।

'ਢੁਕ ਕੇ ਮੇਲ ਕੀਤਾ।

ਗੁਲਕਾਨ ਕੇਰਿ ਬਰਖਾ ਹੁਵੰਤਿ।

ਘਨ ਦੋਇ ਮਨੋ ਕਰਕਾ ਪਰੰਤਿ। ॥ ੫ ॥

'ਦੋ ਬਦਲਾਂ ਤੋਂ ਮਾਨੋ ਓਲੇ (ਗੜੇ) ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਛਿਤ ਸ਼੍ਰੋਨਤ ਬਿਬਰਯੋ ਰੰਗ ਲਾਲ।

ਬਹੁ ਮਰੇ ਹੇਰਿ ਗਿ੍ਞੈ ਬਿਸਾਲ।

ਭਰਮੀ ਅਨੇਕ ਨਭ ਆਇ ਆਇ।

ਗਨ ਰਟੈਂ ਨਾਦ ਪਲ। ਖਾਇ ਖਾਇ ॥ ੬ ॥

'ਮਾਸ।

ਗਿਰ ਲੋਕਨ ਕਿਯ ਹੇਲਾ ਕਰਾਲ।

ਰੁਪ ਰਹਜੋ ਸ਼ਾਹਿ ਬੁੱਧੁ ਬਿਸਾਲ।

ਸਭਿ ਲੀਨਿ ਝਾਲ। ਪਗ ਨਾਂਹਿ ਹਾਲ^੨।'ਝੱਲ ਲਿਆ। ^੨ਨਾ ਹਿੱਲਿਆ।

ਸਭਿ ਲੇ ਮੁਰੀਦ ਪਰਹਾਰ ਡਾਲਿ। ॥ ੭ ॥

'ਵਾਰ ਕੀਤੇ।

ਬਹੁ ਹਤੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਲਿਯ ਜੰਗ ਤੋਲ।
ਕਰਿ ਹਲਾਹੂਲ ਬਹੁ ਰੋਲ ਝੋਲ।
ਸੁਤ ਚਤੁਰ ਪੀਰ ਲੇ ਧਾਇ ਜਾਇ।
ਗੁਲਕਾਨ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਰਖਾ ਕਰਾਇ ॥ ੮ ॥

'ਸਹਾਰ ਲਿਆ (ਅ) ਸਾਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲਿਆ।

ਤਬਿ ਝਟਾ ਪੱਟ ਗਿਰ ਪਰੇ ਸੂਰ।
ਬਹੁ ਮਰੇ ਪਹਾਰੀ ਮਿਲੇ ਧੂਰ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਿਖਾਵਨਿ ਕੇਰਿ ਹੇਤੁ।
ਬਹੁ ਕਰਜੇ ਓਜ ਰੁਪਿ ਜੰਗ ਖੇਤ' ॥ ੯ ॥

'ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਿਖਾਵਣ ਵਾਸਤੇ।

'ਬੁਧੂ ਸਾਹ ਨੇ) ਮੈਦਾਨ ਜੰਗ ਵਿਚ ਅੜਕੇ।

ਪੁਨ ਧਾਇ ਕੀਨਿ ਹੇਲਾ ਕਰਾਲ।
ਲਰਿ ਮਰੇ ਮਾਰ ਕਰਿ ਭਟਨ ਜਾਲ।

'ਸਾਰੇ।

ਕਰਵਾਰ ਨਿਕਾਰਿਯ ਏਕ ਵਾਰ।
ਗਿਰ ਨਰਨ ਨਿਕੰਦਤਿ ਵਾਰ ਵਾਰ
॥ ੧੦ ॥

ਨਹਿ ਜਮੇ ਪਾਇ ਚਾਲੇ ਪਲਾਇ।
ਗਿਰ ਤਰੁਨਿ ਓਟ' ਆਪਾ ਬਚਾਇ।
ਤਬਿ ਪਿਖਿ ਗੁਲੇਰੀਆ ਨ੍ਰਿਪ ਗੁਪਾਲ।
ਤਿਤ ਗਯੋ ਧਾਇ ਲੇ ਭਟਨਿ ਜਾਲ
॥ ੧੧ ॥

'ਬਿੱਛਾਂ ਦੀ ਓਟ ਵਿਚ।

ਗੁਲਕਾਨਿ ਪੁੰਜ ਬਰਖਾ ਸੁ ਕੀਨਿ।
ਬਕਿ 'ਮਾਰ ਮਾਰ' ਬਡ ਓਜ ਦੀਨਿ।
ਸੁਤ ਚਤੁਰ ਪੀਰ ਕੇ ਬਲਿ ਬਿਸਾਲ।
ਹੁਇ ਖਰੇ ਅੱਗੂ ਪਿਖਿ ਕੈ ਗੁਪਾਲ
॥ ੧੨ ॥

ਸ਼ਲਖੈਂ ਤੁਫੰਗ ਗੁਲਕਾਨ ਕੇਰਿ।
ਗਿਰ ਨਰਨਿ' ਮਾਰਿ ਬਿਰ ਹੈ ਦਿਲੇਰ।
ਤਿਨ ਸੰਗ ਮੁਰੀਦ ਜਿ ਮੁਸਲਮਾਨ।
ਸਭਿ ਕੁਪੇ ਕੀਨਿ ਨੰਗੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ॥ ੧੩ ॥
ਰਿਸ ਕਰਿ ਗੁਪਾਲ ਊਚੇ ਕਹੰਤਿ।
'ਕਿਮ ਭਾਜ ਪਾਇ ਚਾਲੇ ਡਰੰਤਿ?
ਅਬਿ ਹਟੋ ਬੀਰ ! ਮੈਂ ਹੋਂ ਸਹਾਇ।
ਜੋ ਅਰੇ ਅੱਗੂ ਤਿਨ ਲੇਹਿ ਘਾਇ' ॥ ੧੪ ॥

'ਪਹਾੜੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ।

ਬਚ ਸੁਨੇ ਨ੍ਰਿਪਤ ਕੇ ਹਟੇ ਬੀਰ।

ਛੋਰਤਿ ਤੁਫੰਗ ਗੁਲਕਾਨ ਤੀਰ।

ਬਡ ਹੇਲ ਕੀਨਿ ਪਰਿ ਧੂਮਧਾਮ।

ਢੋਲਨਿ ਬਜਾਇ ਡੰਕਤਿ ਦਮਾਮ' ॥ ੧੫ ॥ 'ਦਮਾਮਿਆਂ ਤੇ ਚੋਬਾਂ ਵਜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਿਲਿ ਪਰੇ ਪਰਸਪਰ ਘਾਵ ਡਾਲਿ।

ਗਿਰ ਪਰੇ ਬੀਰ ਹੂੰ ਕੈ ਕਰਾਲ।

ਰਣ ਜੋਰ ਸਹਜੇ ਨਹਿ, ਭੇ ਪਲਾਇ'। 'ਦੌੜ ਗਏ।

ਪਿਖਿ ਪੀਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਰਿਸ ਉਰ ਵਧਾਇ

॥ ੧੬ ॥

ਸਮਸ਼ੇਰ ਕਾਢਿ ਸਮ ਸ਼ੇਰ ਹੋਇ।

ਸ਼ਤ੍ਰੂਨਿ ਮਾਰਿ ਰਨ ਮੈਂ ਖਰੋਇ।

ਜਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਗੁਪਾਲ ਤਹਿ ਤੀਰ ਜਾਇ।

ਬਹੁ ਉਛਰਿ ਉਛਰਿ ਕਰਿਯੰਤਿ ਘਾਇ

॥ ੧੭ ॥

ਇਤ ਉਤ ਫਿਰੰਤਿ ਗਹਿ ਖੜਗ ਢਾਲ।

ਕਰਿ ਪਟੇਬਾਜ ਬਿੰਦਯਾ ਬਿਸਾਲ।

ਰਿਪੁ ਮਾਰਿ ਬਚਾਵਤਿ, ਮਾਰ ਤਾਂਹਿ'। 'ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਦੀ ਮਾਰ ਬਚਾ ਕੇ (ਆਪ) ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁ ਗਿਰੀ ਲੋਥ ਰਣ ਖੇਤ ਮਾਂਹਿ ॥ ੧੮ ॥

ਗਿਰ ਨਰ ਅਚੰਡ ਕੋ ਧਾਰਿ ਧਾਰਿ।

ਬਹੁ ਉਮਡਿ ਉਮਡਿ ਘੇਰੇ ਸੁ ਡਾਰ।

ਨਹਿ ਤਊ ਵਾਰ ਕਿਸ ਤੇ ਸੁ ਖਾਇ।

ਤਨ ਕੋ ਬਚਾਇ ਰਿਪੁ ਘਾਇ ਘਾਇ'। 'ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਕੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।

॥ ੧੯ ॥

ਬਹੁ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਕੇਰ ਭਟ ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ।

'ਪਾ':-ਗੁਰ।

ਕਹਿ 'ਸਾਧ ਸਾਧ' ਪੁਨ 'ਘੇਰ ਘੇਰ'।'

'ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 'ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਸ਼ਾਬਾਸ਼' (ਤੇ) ਫਿਰ (ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) 'ਘਿਰ ਗਏ, ਘਿਰ ਗਏ'।

ਬਹੁ ਮਚਯੋ ਰੌਰ ਗੁਰ ਸੁਨਤਿ ਕਾਨ।

ਬੂਝੈ 'ਇਤੋਕ ਕਿਨ ਜੰਗ ਠਾਨਿ?'

॥ ੨੦ ॥

ਇਕ ਸੁਭਟ ਭਨਯੋ 'ਚਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੀਰ'।

'ਪੀਰ ਦੇ ਚਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਨੇ।

ਰਿਪੁ ਹਨੇ ਅਨਿਕ, ਬਿਚ ਬਿਚੇ ਧੀਰ।

ਤਿਨ ਪਰ ਗੁਲੇਰੀਆ ਧਾਇ ਜਾਇ।

ਲਿਯ ਘੇਰ ਬੀਚ ਸਮੁਦਾਇ ਆਇ

॥੨੧॥

ਤਿਨ ਕੀ ਸਹਾਇ ਭੇਜੋ ਬਿਸਾਲ।

ਢਿਗ ਹੁਤੋ ਖਰੋ ਮਾਤੁਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।

ਸੁਨਿ ਭੀਰ ਪਰੀ ਮਨ ਛੋਭ ਧਾਰਿ।

ਹਯ ਕੋ ਕੁਦਾਇ ਚਾਲਜੋ ਉਦਾਰ ॥੨੨॥

ਕਰ ਮੈਂ ਕੁਦੰਡ ਐਂਚਜੋ ਕਠੋਰ।

ਭੀਖਨ ਖਤੰਗ ਗੁਨ ਬੀਚ। ਜੋਰਿ।

¹ਚਿੱਲੇ ਵਿਚ।

ਪਹੁੰਚਜੋ ਤੁਰੰਤ ਕਹਿ 'ਮਾਰ ਮਾਰ'।

ਲਲਕਾਰ ਸਭਿਨਿ ਹੇਲਾ ਸੁ ਡਾਰਿ

॥੨੩॥

ਜੇ ਹੁਤੇ ਤੁਰਕ। ਲਹਿ ਕਰਿ ਸਹਾਇ।

¹ਭਾਵ ਮੁਰੀਦ ਬੁੱਧੁਸ਼ਾਹ ਦੇ।

ਸਭਿ ਪਰੇ ਦੌਰ ਕਰਿ ਅਨਿਕ ਘਾਇ।

ਤੜਭੜ ਤੁਫੰਗ ਇਕ ਬਾਰਿ ਚਾਲ।

ਜੁਟ ਗਏ ਕ੍ਰਿਪਾਨਨ ਓਟ ਢਾਲ ॥੨੪॥

ਤਬਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੀਰ ਕੇ ਦੋਇ ਘੇਰਿ।

ਗਨ ਰਿਪੁ ਸੰਭਾਰ ਕਰਿ ਫੇਰਿ ਫੇਰਿ।

¹ਫਿਰ ਫਿਰਕੇ ਸਾਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ (ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ)।

ਪਹੁੰਚਜੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬਾਨਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰ।

ਘੇਰੋ ਛੁਰਾਇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਾਰਿ ॥੨੫॥

ਬਹੁ ਰਿਸੇ ਪੀਰ ਕੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਫੇਰ।

ਬਾਹੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਹੁਇ ਫੇਰ ਨੇਰ।

¹ਨੇੜੇ ਹੋਕੇ।

ਰਿਸ ਕਰਿ ਗੁਪਾਲ ਨੇ ਬਾਨ ਛੇਰਿ।

ਉਰ। ਤਾਤਕਾਲ ਹੀ ਦੀਨਿ ਫੇਰ ॥੨੬॥

¹ਛਾਤੀ।

ਜਬਿ ਗਿਰਜੋ ਬੀਰ ਰਨ ਖੇਤ ਮਾਂਹਿ।

ਦੁਹਿ ਦਿਸ਼ਨਿ ਸੁਭਟ ਲਖਿ ਲੋਥ ਤਾਂਹਿ।

ਉਮਡੇ ਅਨੇਕ ਹਿਤ ਲੇਨਿ ਆਪ।

ਕਰ ਧਰੇ ਤੀਰ ਤੋਮਰ ਕਲਾਪ। ॥੨੭॥

¹ਸਮੂਹ।

ਜੁਟ ਗਏ ਬਹੁਰ ਕਾਢੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ।

ਤਨ ਕਾਟ ਕਾਠ ਜਿਮ ਗਨ ਤਿਖਾਨ।

ਗਿਰ ਗਏ ਲੋਥ ਪੋਥਨ ਬਿਸਾਲ।

ਨਹਿ ਤਜੀ ਥਾਇ ਭੀ ਅਤਿ ਕਰਾਲ

॥੨੮॥

ਮਾਤੁਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤਜਿ ਤਜਿ ਖਤੰਗ।
ਜਹਿ ਬਿਤ ਗੁਪਾਲ ਤਹਿ ਅੰਗਭੰਗ।
ਗਨ ਗੇਰਿ ਗੇਰਿ ਦੀਨੇ ਉਬਲ।^{ਉਲਟਾ ਕੇ ਡੇਗੇ।}

ਇਤ ਉਤ ਤਕਾਇ ਭਈ ਹੱਲ ਚੱਲ

॥ ੨੯ ॥

ਨਹਿ ਬਿਰਨ ਦੇਤਿ ਇਕ ਥਲ ਸੁਭੱਟ।
ਹਯ ਕੋ ਚਲਾਇ ਕੇਤਿਕ ਦਬੱਟ।^{ਦਬਾਏ।}

ਤਬਿ ਤੁਰਕ ਸਕਲ ਨਿਜ ਬਲ ਸੰਭਾਰਿ।
ਗੁਲਕਾਨ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸਾਇਕਾ ਪ੍ਰਹਾਰ^{ਬਾਨ।}

॥ ੩੦ ॥

ਗਿਰਪਤਿ ਗੁਪਾਲ ਕੇ ਨਿਕਟ ਬੀਰ।
ਹਲ ਪਰੇ ਚਾਲ ਨਹਿ ਧਰਤਿ ਧੀਰ।
ਡੀਠਨ ਬਚਾਇ ਇਤ ਉਤ ਪਲਾਇ।
ਕੋ ਤਰੁਨਿ ਓਟਾ ਹੁਇ ਨਿਜ ਬਚਾਇ^{ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਦੇ ਓਲ੍ਹੇ।}

॥ ੩੧ ॥

ਇਮ ਪਰੀ ਲੋਹ ਕੀ ਮਾਰ ਭੂਰ।
ਬਿਨ ਲਾਜ ਤਜਾਗਿ ਰਣ ਖੇਤ ਸੂਰ।
ਪਿਖਿ ਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੇ ਖਰ ਖਤੰਗ।
ਗਿਰਪਤਿ ਗੁਪਾਲ ਰਿਸ ਰੰਗ ਸੰਗ

॥ ੩੨ ॥

ਸਹਿ ਸਕਯੋ ਨ, ਹਯ ਕੋ ਚਪਲ ਕੀਨਿ।
ਹੁਇ ਅੱਗੁ ਬਾਨ ਕੋ ਤਜਾਗ ਦੀਨ।
ਖਰ ਹੁਤੋ ਸ ਮਾਤੁਲ ਓਰ ਆਇ।^{ਉਹ ਤੀਰ ਤਿੱਖਾ ਸੀ।}

ਖੁਭ ਗਯੋ ਜੀਨ ਮਹਿ ਬੇਗ ਪਾਇ ॥ ੩੩ ॥

ਦਿਖ ਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਉਚੈ ਅਲਾਇ।

ਤੈ ਨਿਜ ਪ੍ਰਹਾਰ ਲੀਨੋ ਚਲਾਇ।

ਅਬਿ ਦੇਹੁ ਵਾਰ ਮੇਰੋ ਖਰੋਇ।

ਨਹਿ ਆਨ ਥਾਨ ਨਿਜ ਜਾਨ ਜੋਇ।^{ਭਾਵ ਹੋਰਥੇ ਹੁਣ ਨਾ ਜਾਹੁ।}

॥ ੩੪ ॥

ਸਹਿ ਲੇਹੁ ਵਾਰ ਨਹਿ ਬਚਹਿ ਪ੍ਰਾਨ।

ਕੈਧੋ ਸੁ ਹਾਨ ਹੈ ਹੈ ਕਿਕਾਨ।^{ਯਾ ਘੋੜਾ ਮਰੇਗਾ।}

ਇਹ ਸੁਨਤਿ ਸੈਲਪਤਿ ਹਯ ਚਲਾਇ।

ਕਰਿ ਚਪਲ ਅਧਿਕ ਜਿਮ ਹੈ ਬਚਾਇ

॥ ੩੫ ॥

ਤਬਿ ਛੁਟਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤੇ ਬਾਨ ਚਾਲ।

ਤੀਖਨ ਸਮਾਨ ਪੰਨਗ ਬਿਸਾਲ।

ਉਛਰੰਤਿ ਤੁਰੰਗ ਕੇ ਕਰਨ ਮੂਲ।

¹ਕੰਨ ਦੇ ਮੁੱਢ ਕੋਲ।

ਲਗਿ ਭਯੋ ਪਾਰ ਗਿਰ ਪਰਯੋ ਝੁਲਿ

॥ ੩੬ ॥

ਤਜਿ ਕਰਿ ਤੁਰੰਗ ਪੀਛੇ ਸਿਧਾਇ।

ਨਿਜ ਸੈਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਯੋ ਤਨ ਬਚਾਇ।

ਪੁਨ ਸਨੇ ਸਨੇ ਪਸ਼ਚਾਤ ਜਾਤਿ।

ਟਿਕ ਰਹਯੋ ਜੁੱਧਿ, ਬਿਰ ਕਰਹਿ ਘਾਤਿ

॥ ੩੭ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਹੋਰੇ ਕਰਿ ਗਿਰਪਤਿਨ ਭਟ, ਬਿਰ ਕਰਿ
ਨਿਜ ਨਿਜ ਥਾਇ।

ਬੁੱਧਸ਼ਾਹ ਸਪੂਤ ਕੀ, ਲੋਥ ਓਜ ਕਰਿ
ਲਜਾਇ ॥ ੩੮ ॥

ਇਮ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਿ ਭਲੇ, ਧੀਰਜ
ਸਹਿਤ ਟਿਕਾਇ।

'ਤਜਹੁ ਤੁਫੰਗਨ ਕੋ' ਕਹਯੋ, 'ਗੁਲਕਾਂ ਗਨ
ਬਰਖਾਇ' ॥ ੩੯ ॥

ਧੀਰ ਦਈ ਕਹਿ ਪੀਰ ਕੋ, ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਾਕ ਤੇ ¹ਸੂਰਮੇ (ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਜੀ ਨੇ)।
ਬੀਰ।

ਚਲਯੋ ਚਹਿਤਿ ਚਿਤ ਚੌਂਪ ਤੇ, ਭਗਨੀ ¹ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ।
ਸੁਤ ਕੇ ਤੀਰ' ॥ ੪੦ ॥

ਹਤਯੋ ਤੁਰੰਗਮ ਸੱਤ੍ਰੁ ਕੇ, ਕਰਯੋ ਸੁ ਬਚ ¹ਪਰ) ਗੋਪਾਲ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਚਾ ਕਰ ਲਿਆ।
ਗੋਪਾਲ।

ਵਾਹਿਨ ਅਪਰ ਮੰਗਾਇ ਕੈ, ਭਯੋ ਅਰੂਢਿ ¹ਰਾਜਾ।
ਭੁਵਾਲ' ॥ ੪੧ ॥

ਕਲਗੀਧਰ ਕੇ ਨਿਕਟ ਸਭਿ, ਕਰਯੋ
ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਬਖਾਨ।

'ਸਾਧ ਸਾਧ ਬੁੱਧੁ ਸੁਭਟ, ਜਿਨ ਰਾਖੀ ਨਿਜ ¹ਪ੍ਰਤੱਗਯਾ, ਅਣਖ, ਇੱਜਤ।

ਆਨਾ' ॥ ੪੨ ॥

ਨ੍ਰਿਪ ਚੰਦੇਲ ਹੰਡੂਰੀਆ, ਲੇ ਕਰਿ ਦਲ
ਸਮੁਦਾਇ।

ਚਹੈ ਗੁਰੂ ਦਿਸਿ ਜੰਗ ਕੋ, ਤੀਰ ਤੁਫੰਗ
ਚਲਾਇ ॥ ੪੩ ॥

ਪੰਚਹੁ ਭ੍ਰਾਤਾ ਅਰ ਰਹੇ, ਦੇਤਿ ਚਮ੍ਹੁ ਕੇ
ਜੋਰ।

ਦੀਹ ਦਮਾਮੇ ਡੰਕ ਦੈ, 'ਮਾਰ ਮਾਰ' ਕਰਿ
ਸੋਰ ॥ ੪੪ ॥

ਖਰੇ ਬਿਲੋਕਤਿ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਦਲ ਦੋਇਨ ਕੇ
ਬੀਰ।

ਕਰਿ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕੋ ਹਤਹਿ, ਗਨ ਗੁਲਕਾਂ
ਅਰੁ ਤੀਰ ॥ ੪੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਖਟ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ
॥ ੨੬ ॥

੨੭. [ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਹੰਤ ਨੇ ਹਯਾਤ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ]

੨੬<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੮

ਦੋਹਰਾ:

ਭੀਖਮ ਖਾਨ, ਹਯਾਤਖਾਂ, ਤ੍ਰਿਤੀ ਨਿਜਾਬਤ ਖਾਨ।
ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਇਨ ਕੇ ਨਿਕਟ, ਦੂਤ ਪਠਜੋ ਮਤਿਵਾਨ ॥ ੧ ॥

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ:

ਤਤਕਾਲ ਅਯੋ ਤਿਨ ਬਾਤ ਕਹੀ।

'ਤਨ ਕਜੋਂ ਰਣ ਖੇਤਹਿ ਦੇਤਿ ਨਹੀਂ'।

'ਭਾਵ ਤਨਦਿਹੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਆਪ ਬਚਾਵਤਿ ਹੋ?

ਗੁਲਕਾਂ ਸਰ ਕਜੋਂ ਨ ਚਲਾਵਤਿ ਹੋ?

॥ ੨ ॥

-ਗੁਰ ਤੀਰ ਗਵਾਰ- ਬਖਾਨਤਿ ਹੈਂ।

'ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਓ ਕਿ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਤਾਂ ਗਵਾਰ ਹਨ।

ਹੱਥਯਾਰਨਿ ਭੇਵ ਨ ਜਾਨਤਿ ਹੈਂ-।

ਕਰਿ ਹੇਲ ਮਿਲੇ ਦਲ ਕਜੋਂ ਨ ਅਬੈ'।

'ਭਾਵ ਹੁਣ ਹੱਲਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਲੁਟ ਮਾਫ ਕਰੀ, ਧਨ ਲੇਹੁ ਸਬੈ ॥ ੩ ॥

ਸੁਨਿ ਭੀਖਨਖਾਨ ਬਖਾਨਿ ਕਰਜੋ।

'ਕੁਛ ਦੇਰਿ ਨਹੀਂ ਲਖਿ ਜੰਗ ਪਰਜੋ'।

'ਜੰਗ ਪਿਆ ਹੀ ਦੇਖੋ।

ਦਸ ਬੀਸਕਿ ਬੀਰ ਅਹੈਂ ਇਨ ਮੈਂ।

ਕਰਿ ਘਾਤ ਅਬੈ ਤਿਨ ਕੋ ਰਣ ਮੈਂ ॥ ੪ ॥

ਕਰਿ ਹੇਲ ਫਤੇ, ਨਹਿ ਚਿੰਤ ਕਰੇ'।

'ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ ਫਤਹ ਕਰਾਂਗੇ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੇ।

ਰਣ ਕੇ ਹੁਇੰ ਦਾਵ ਅਨੇਕ ਤਰੇ'।

'ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ। 'ਪਾ:-ਦੁਇ।

ਇਮ ਭਾਖਤਿ, ਖਾਨ ਬਟੋਰ ਲਿਏ।

'ਇਕ ਹੇਲ ਕਰੇ ਸਭਿ ਜੋਰ ਦਿਏ' ॥ ੫ ॥

ਸੁਨਿ ਖਾਨ ਹਯਾਤ ਰਿਸਜੋ ਤਬਿਹੂੰ।

ਜੁਤਿ ਭੀਖਨ ਖਾਨ ਪਿਖੇ ਸਭਿਹੂੰ।

ਕਰਿ ਤੇਜ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਇ ਪਰਜੋ।

ਹਤਿ ਬਾਨਨ ਕੋ ਦਲ ਸੰਗ ਅਰਜੋ ॥ ੬ ॥

ਪਸ਼ਚਾਤ ਪਠਾਨ ਸਮੂਹਨ ਹੈਂ।

'ਹਤਿ ਤੀਰ ਤੁਫੰਗਨ ਮਾਰਿ' ਕਹੈਂ।

ਇਤ ਤੇ ਉਤ ਧਾਇ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਹੈਂ।

ਪਿਖਿ ਅੱਗੁ ਵਧਜੋ ਤਿਸ ਮਾਰਤਿ ਹੈਂ

॥ ੭ ॥

ਬਡ ਦੁਦੰਭਿ ਬਾਜਤਿ, ਜੰਗ ਮਚਯੋ।
ਛਿਤ ਧੂਰਤ ਸੂਰਨ ਸ਼੍ਰੋਨ ਰਚਯੋ।

'ਧਰਤੀ ਦੀ ਧੂੜ ਵਿੱਚ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਲਹੂ ਰਚਿਆ।
(ਅ) ਧਰਤੀ ਹੋ ਗਈ ਲੋਹੇ ਦੇ ਜੰਗਾਰ ਦੇ ਰੰਗ ਦੀ ਜਦ
ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਲਹੂ ਰਚਿਆ ਉਸ ਵਿਚ। [ਸੰਸ: , ਧੂਰਤ
= ਲੋਹੇ ਦਾ ਜੰਗਾਰ]।

ਮੁਖ 'ਮਾਰਹਿ ਮਾਰ' ਉਚਾਰਤਿ ਹੈਂ।
ਬਰਖਾ ਗੁਲਕਾਨਿ ਸੁ ਡਾਰਤਿ ਹੈਂ ॥ ੮ ॥
ਹੰਡਿਯਾ ਸਮ ਸੀਸ ਫੁਟੇ ਸੁ ਗਿਰੇ।
ਕਰਛੀ ਜਨੁ ਹਾਥ ਕਟੰਤਿ ਪਰੇ।
ਸਿਪਰੈਂ ਜਨੁ ਪਾਤਰਾ ਤਾਂਹਿ ਧਰੀ।
ਮਿਝ ਆਮਿਖ ਸ਼੍ਰੋਨ ਅਹਾਰ ਕਰੀ ॥ ੯ ॥
ਗਨ ਜੋਗਨ ਪ੍ਰੇਤ ਡਕਾਰਤਿ ਹੈਂ।
ਬਹੁ ਸੁਭਟਨਿ ਪਿੰਜਰ ਡਾਰਤਿ ਹੈਂ।
ਬਹੁ ਗੀਦਰ ਆਨਿ ਪੁਕਾਰ ਕਰੈਂ।
ਗ੍ਰਿਧ ਕੰਕਾ¹ ਭਖੈਂ ਪਲ² ਮੋਦ ਭਰੈਂ
॥ ੧੦ ॥

'ਹੱਥ ਕੱਟੇ ਜਾਕੇ ਡਿੱਗੇ ਪਏ ਕੜਛੀ ਤੁੱਲ ਹਨ।

'ਪੱਤਲਾਂ।

'ਸੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ।

'ਗਿਰਝਾਂ ਤੇ ਚਿੱਟੀਆਂ ਇੱਲਾਂ। ਆਸ।

ਕਿਤ ਘਾਇਲ ਹੈ ਜਲ ਜਾਚਤਿ ਹੈਂ।
ਇਕ ਲੋਟਤਿ ਸ਼੍ਰੋਨਤਿ ਰਾਚਤਿ ਹੈਂ।
ਬਹੁ ਖਾਨ ਮਰੇ ਗੁਲਕਾਨ ਲਗੇ।
ਤਰਵਾਰਨ ਸੋਂ ਜੁਟ ਬੀਰ ਜਗੇ ॥ ੧੧ ॥
ਤਬਿ ਖਾਨ ਹਯਾਤ ਹਨੈ ਸਰ ਕੋ।
ਗੁਰ ਕੇ ਦਲ ਕੋ ਬਹੁ ਦੈ ਡਰ ਕੋ।
ਨਿਜ ਅੰਗ ਬਚਾਇ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਹੈ।
ਹਯ ਤੇਜ ਕਰੇ ਲਲਕਾਰਤਿ ਹੈ ॥ ੧੨ ॥
ਦਲ ਮੈਂ ਬਲ ਦੀਹ ਦਿਖਾਰਤਿ ਹੈ।
ਜਿਸ ਤੀਰ ਹਨੈ ਤਿਸ ਮਾਰਤਿ ਹੈ।
ਗੁਰ ਪਾਸ ਮਹੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਖਰਯੋ।
ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਕੋਪ ਬਿਸਾਲ ਭਰਯੋ
॥ ੧੩ ॥

'ਬਲ ਤੇਜ ਤੁਰੰਗਮ ਜੋਰ ਕਰੇ'।
ਹਮਰੇ ਦਲ ਕੋ ਬਹੁ ਤਾਸ ਧਰੇ।
ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਨਿਜ ਆਇਸੁ ਦੇਹ ਅਬੈ।
ਇਸ ਸੰਗ ਲਰੋਂ, ਨ ਟਰੋਂ ਸੁ ਕਬੈ ॥ ੧੪ ॥

'ਭਾਵ ਹਯਾਤ ਖਾਂ ਜੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਭਟ ਬ੍ਰਿੰਦਨਿ ਕੋ ਰਨ ਮਾਰਤਿ ਹੈ।
 ਨਿਜ ਅੰਗ ਬਚਾਇ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਹੈ।
 ਹਤਿ ਪੂਰਬ ਮੈਂ ਰਿਪੁ ਪ੍ਰਾਨਨ ਕੋ।
 ਪੁਨ ਆਨਿ ਬਿਲੋਕਹੁ ਆਨਨ ਕੋ।^੧ 'ਆਪਦੇ (ਕਵਲ) ਮੁਖ ਨੂੰ।

॥ ੧੫ ॥

ਕਲਗੀਧਰ ਯੋਂ ਮੁਸਕਾਇ ਕਹਯੋ।
 'ਤੁਮ ਬਾਕਨਿ ਕੇਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਲਹਯੋ।
 ਬਰ ਦੇਹਿ, ਫਤੇ ਗੁਰ ਪਾਵਹਿਗੇ।
 ਰਿਪੁ ਬ੍ਰਿੰਦ ਖਪਾਇਵ ਹਾਵਹਿਗੇ।^੧ ॥ ੧੬ ॥ 'ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਖਪਾ ਦਿਆਂਗੇ।

ਇਹ ਸੰਤਨ ਕੀ ਨਿਤ ਰੀਤਿ ਅਹੈ।
 ਹੁਇ ਹਾਰ ਬਿਜੈ, ਬਰ ਸ੍ਰਾਪ ਕਹੈ।^੧।^੨ 'ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਜਿੱਤ ਕਿ ਹਾਰ ਲਈ ਵਰ ਯਾ ਸ੍ਰਾਪ ਦੇਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਲੜਨਾਂ ਤੁਸਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ।

ਸੁਨਿ ਫੇਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬਖਾਨਤਿ ਹੈ।
 ਰਸ ਬੀਰ ਵਧਯੋ ਰਿਸ ਠਾਨਤਿ ਹੈ
 ॥ ੧੭ ॥

'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਰਨ ਮਹਿ ਤੁਮ ਸੰਗ ਖਰਯੋ।^੧ 'ਖੜਾ ਹਾਂ।

ਪਿਖਿ ਲੂਣਹਰਾਮ ਪਠਾਨ ਅਰਯੋ।
 ਨਹਿ ਜਾਇ ਸਹਯੋ ਰਿਪੁ ਕੇ ਬਲ ਕੋ।
 ਕਰਿ ਘਾਤ ਡਰਾਵਤਿ ਹੈ ਦਲ ਕੋ
 ॥ ੧੮ ॥

ਕਲਗੀਧਰ ਯੋਂ ਜਬਿ ਬੈਨ ਸੁਨੇ।
 ਉਰ ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਿਸਾਲ ਭਨੇ।
 'ਹੱਥਯਾਰ ਕਹਾਂ ਜੁ ਪ੍ਰਹਾਰਹੁਗੇ?
 ਜਿਸ ਕੇ ਬਲ ਤੇ ਅਰਿ ਮਾਰਹੁਗੇ ॥ ੧੯ ॥

ਤਰਵਾਰ ਤੁਫੰਗ ਨ ਤੋਮਰ ਹੈ।
 ਧਨੁ ਬਾਨ^੧ ਮਹਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਹੈ^੨।^੧ਧਨੁਖ ਤੇ ਬਾਨ।^੨ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਹਿ ਢਾਰ ਬਚਾਵਨ ਅੰਗਨਿ ਕੋ।
 ਕਿਮ ਜੰਗ ਚਹੋ ਅਰ ਭੰਗਨਿ ਕੋ ॥ ੨੦ ॥

ਸੁਨਿ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਲਹਯੋ।^੧ 'ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੰਤ ਨੇ ਸੁਣਕੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ) ਦੇਖਿਆ।

ਢਿਗ ਮਾਤੁਲ ਬੀਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚਹਯੋ।^੧ 'ਪਾਸ ਖੜੇ ਮਾਮਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਜੀ ਵਲ ਦੇਖਿਆ।

'ਕੁਤਕਾ^੧ ਇਹ ਕਾਂਧੇ ਮੋਹਿ ਕਹਯੋ^੨?^੧ਲਮਾਣ ਵਿੱਚ ਛੋਟਾ ਪਰ ਮੁਟਾਈ ਵਿੱਚ ਮੋਟਾ ਡੰਡਾ।
^੨ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਹੈ।

ਮਮ ਆਯੁਧ ਦੀਰਘ ਹਾਥ ਗਹਜੋ ॥ ੨੧ ॥

ਇਕ ਸੰਗ ਹਯਾਤ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰੋਂ।

ਤੁਮਰੋ ਬਲ ਪਾਇ ਰਤੀ ਨ ਡਰੋਂ।

ਜਹਿ ਲੋ ਚਲਿ ਜਾਇ ਨ ਛੋਰਹੁਗੋ।

ਇਕ ਵਾਰ ਕਰੋਂ ਸਿਰ ਫੋਰਹੁਗੋ ॥ ੨੨ ॥

ਸੁਨਿ ਮਾਤੁਲ ਧੀਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਹੈ।

'ਤਪ ਤੇਜ ਬਿਸਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ' ਅਹੈ।

'ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੰਤ ਦਾ।

ਕਹਿ ਦੇਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ! ਸੁ ਆਇਸੁ ਕੋ।

'ਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ।

ਰਣ ਸਾਥ ਪਠਾਣ ਪਿਖੋ ਇਸ ਕੋ ॥ ੨੩ ॥

'ਪਠਾਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਜੰਗ ਦੇਖੋ (ਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ)।

॥ ੨੩ ॥

ਮੁਸਕਾਇ ਪ੍ਰਭੂ ਤਬਿ ਬਾਕ ਕਹਜੋ।

'ਹਤਿ ਖਾਨ ਹਯਾਤ ਰਿਦੈ ਜੁ ਚਹਜੋ।

ਬਿਦਤੀ ਜਗ ਮੈਂ ਜਿਮ ਭੀਮ ਗਦਾ।

ਕੁਤਕਾ' ਤਿਮ ਜਾਨਹਿ ਲੋਕ ਸਦਾ' ॥ ੨੪ ॥

'ਤੇਰਾ' ਡੰਡਾ।

॥ ੨੪ ॥

ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਅਨੰਦ ਭਯੋ।

ਬਲ ਸਾਥ ਸੁ ਹਾਥ ਸੰਭਾਰਿ ਲਯੋ।

ਜਿਹ ਦੀਰਘ ਦੇਹ ਸੁ ਪੇਟ ਮਹਾਂ।

ਭੁਜ ਲੰਬ' ਦੋਊ ਬਡ ਓਜ ਲਹਾ ॥ ੨੫ ॥

'ਲੰਮੀਆਂ।

ਜਟ ਜੂਟ ਜੁਟਜੋ' ਜਿਹ ਸੀਸ ਧਰੇ।

'ਜੜਾਵਾਂ ਦਾ ਜੂੜਾ ਵੱਟਿਆ ਹੋਇਆ।

ਸਭਿ ਅੰਗਨ ਬੀਚ ਬਿਭੂਤਿ ਧਰੇ।

ਨਿਜ ਤੇਜ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਇ ਚਲਜੋ।

ਦਲ ਖਾਨਨ ਕੋ ਤਤਕਾਲ ਦਲਜੋ ॥ ੨੬ ॥

ਤਨ ਭੈਰਵ ਭੇਖ ਸੁਪੈਦ ਕਰਜੋ।

'ਭਯਾਨਕ ਭੇਖ ਚਿੱਟਾ (ਸਵਾਹ ਨਾਲ) ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਦ੍ਰਿਗ ਆਨਨ ਲਾਲ ਸੁ ਕੋਪ ਭੂਰਜੋ।

ਡਰਪਾਇ ਪਠਾਨਨ ਅੱਗੂ ਭਯੋ।

'ਡਰਾਕੇ ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਹੋਇਆ।

ਤਤਕਾਲ ਹਯਾਤ ਬੰਗਾਰ ਲਯੋ ॥ ੨੭ ॥

'ਕਿਤ ਜਾਤਿ ਭਜਜੋ ਇਤ ਹੋਹੁ ਖਰਜੋ।

ਮਮ ਸਾਥ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨਿਕਾਰ ਲਰਜੋ।

ਹਮਰੇ ਬਹੁ ਬੀਰ ਹਤੇ ਰਨ ਮੈਂ।

ਅਬਿ ਸਨਮੁਖ ਧੀਰ ਧਰੋ ਮਨ ਮੈਂ

॥ ੨੮ ॥

ਸੁਨਿ ਖਾਨ ਮੁਰਜੋ ਲਲਕਾਰਤਿ ਹੀ।
ਜਿਮ ਨਾਗ ਕਿ ਪੁੰਛਹਿ ਦਾਬਤਿ ਹੀ।

'ਜਿਵੇਂ ਪੂਛ ਦੇ ਦੱਬਿਆਂ ਨਾਗ ਮੁੜਦਾ ਹੈ।

ਹੁਇ ਸੰਮੁਖ ਦੋਨਹੁ ਬੀਰ ਖਰੇ।
ਤਰਵਾਰ ਨਿਕਾਰਿਯ ਕੋਪ ਭਰੇ ॥ ੨੯ ॥

ਕੁਤਕਾ ਬਡ ਮੋਟ ਸੰਭਾਰਿ ਤਬੈ।
ਦਲ ਦੋਇਨ ਕੇ ਭਟ ਦੇਖਿ ਸਬੈ।

ਲਖਿ ਸਾਧ ਬਿਭੂਤਿ ਜਟਾਉ ਧਰੇ।

ਗਿਰਨਾਥ ਪਠਾਨ, ਦਿਸੰਤਿ ਖਰੇ 'ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

॥ ੩੦ ॥

-ਇਹ ਜੁੱਧ ਭਲੇ ਹਠ ਸਾਧ ਕਿਯੋ।

ਹਿਤ ਮਾਰਨ ਕੇ ਕੁਤਕਾ ਸੁ ਲਿਯੋ-।

ਤਜਿ ਕੈ ਰਨ ਦੇਖਨਿ ਦੋਇਨ ਕੋ।

'ਸਾਰੇ ਜੰਗ ਛੋੜਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਹਾਂ ਦਾ ਜੁੱਧ ਦੇਖਣ ਲੱਗੇ।

ਇਮ ਪੂਰਬ ਕੀਨਸਿ ਕੋਇ ਨ ਕੋ।

'ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਕਦੇ ਐਉਂ (ਜੁੱਧ) ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

॥ ੩੧ ॥

ਕਰਿ ਤੇਜ ਤੁਰੰਗ ਪਠਾਨ ਅਯੋ।

ਤਰਵਾਰ ਨਿਕਾਰਿ ਉਭਾਰਿ ਲਯੋ।

ਉਰ ਧੀਰਜ ਸੰਮੁਖ ਸਾਧ ਖਰਜੋ।

ਕੁਤਕਾ ਗਹਿ ਨੈਕ ਨ ਹੀਯ ਡਰਜੋ

॥ ੩੨ ॥

ਤਬਿ ਖਾਨਹਯਾਤ ਸਮੀਪ ਢੁਕਜੋ।

ਕਰਵਾਰ ਧਰੇ ਕਰ ਵਾਰ ਰੁਕਜੋ।

'ਤਲਵਾਰ ਫੜਕੇ ਵਾਰ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਰੁਕਿਆ (ਕਿਉਂਕਿ ਅਗੋਂ ਸਾਧੂ ਨੇ...)?

ਕੁਤਕਾ ਕਰਿ ਅੱਗੂ ਬਚਾਇ ਭਲੇ।

ਅਸਿ ਟੂਟ ਤਬੈ ਗਿਰਿਗਾ ਸੁ ਤਲੇ

॥ ੩੩ ॥

ਭਭਕਜੋ ਸਮ ਕੇਹਰਿ ਸਾਧ ਤਬੈ।

ਦਲ ਦੋਇ ਬਿਲੋਕਤਿ ਬੀਰ ਸਬੈ।

ਕੁਤਕਾ ਬਲ ਸਾਥ ਸੰਭਾਰਿ ਲਯੋ।

ਸਿਰ ਖਾਨ ਹਯਾਤ ਕੇ ਝਾਰ ਦਯੋ ॥ ੩੪ ॥

ਪਗ ਕੋ ਬਲ ਪਾਇ ਰਕਾਬਨ ਪੈ।

'ਪੈਰਾਂ ਦਾ।

ਉਛਰਜੋ ਕੁਛ ਉਚਹਿ ਆਸਨ ਪੈ।

ਸਗਰੇ ਤਨ ਓਜ ਲਗਾਇ ਬਡੇ।

ਕੁਤਕਾ ਜੁਗ ਹਾਥਨ ਸਾਥ ਛਡੇ। ॥ ੩੫ ॥ ^{ਮਾਰਿਆ।}

ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਲਗਯੋ ਸਿਰ ਫੋਰ ਦਯੋ।

ਨਿਕਸੀ ਮਿਝ ਸੇਤ ਸੁ ਮ੍ਰਿਤੁ ਭਯੋ।

ਬਹੁ ਖੰਡ ਕਰੇ ਜਿਹ ਸੀਸਹਿ ਕੇ।

ਸਭਿ ਦੇਖਤਿ ਹੈਂ ਗਿਰ ਈਸਹਿ ਕੇ। ^{ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ।}

॥ ੩੬ ॥

ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਉਪਮਾ ਸੁ ਭਨੀ।

ਦਧਿ ਕੀ ਮਟਕੀ ਜਨੁ ਸ਼ਜਾਮ ਹਨੀ।

ਜਿਮ ਭੀਮ ਗਦਾ ਗਹਿ ਹਾਥਨ ਮੈਂ।

ਦੁਰਜੋਧਨ ਕੇ ਹਨੀ ਪਾਟਨ ਮੈਂ। ॥ ੩੭ ॥ ^{ਪੱਟਾਂ ਵਿੱਚ।}

(ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿੱਚੋਂ) ਭੁਜੰਗ ਛੰਦ:

ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੋਪੀਅੰ ਕੁੱਤਕੇ ਸੰਭਾਰੀ ॥

ਹਠੀ ਖਾਨ ਹਯਾਤ ਕੇ ਸੀਸ ਝਾਰੀ ॥

ਉਠੀ ਛਿੱਛ ਇੱਛ ਕਢਾ ਮੇਝ ਜੋਰੰ ॥

ਮਨੋ ਮਾਖਨੰ ਮੱਟਕੀ ਕਾਨੁ ਫੋਰੰ ॥

^{ਜੋਰ ਨਾਲ ਮਿਝ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਛਿੱਟਾਂ ਉਭਰੀਆਂ ਐਉਂ ਦਿੱਸੀਆਂ ਕਿ ਮਾਨੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮੱਖਣ ਦੀ ਮੱਟਕੀ ਭੰਨੀ ਹੈ।}
[ਛਿੱਛ = ਛਿੱਟਾਂ। ਇੱਛ = ਈਕਸ਼ਣ = ਦੇਖਣਾ (ਅ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ]।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ:

ਉਥਲਯੋ ਤਜਿ ਆਸਨ ਜੀਨ ਜਬੈ।

^{ਅੰਕ ੩੬ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਆਸਨ ਤੋਂ ਉਛਲਕੇ ਹਯਾਤ ਦੇ ਸਿਰ ਕੁਤਕਾ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਆਸਣ ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਗਿਆਂ ਉਸਦੀ) ਕਾਠੀ ਤੋਂ ਆਸਨ ਛੁਟ ਗਿਆ ਤੇ ਉਲਟ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿਗ ਪਿਆ, (ਪਰ ਉਹ) ਛੇਤੀ ਕਰਕੇ (ਉਠਿਆ, ਇੰਨੇ ਨੂੰ) ਘੋੜਾ ਛੁੱਟਕੇ ਤੇ ਭੱਜਕੇ ਦੂਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਖਾਨ ਨੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਨਪੜ ਲਿਆ। (ਘੋੜੇ ਤੇ ਖਾਨ ਦੀ) ਲੜਾਈ ਦਾ ਖੂਬ ਡੰਡ ਰੌਲਾ ਪਿਆ। (ਘੋੜੇ ਨੇ) ਦੁਲੱਤੇ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਅਸਵਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। (ਅਸਵਾਰ ਜਦ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਾ ਘੋੜਾ ਦੂਰ ਭਜ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਨੇ) ਇਕ ਪਠਾਨ ਦਾ ਘੋੜਾ ਨਪੜ ਲਿਆ। (ਇਸ ਖਾਨ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਬੜਾ ਰੌਲਾ ਮਚਿਆ, (ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਨੇ ਅੰਤ) ਅਸਵਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਘੋੜੇ ਤੇ ਦੋ ਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ (ਭਾਵ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਿਆ)। (ਅ) ਅੰਕ ੩੬ ਵਿਚ ਹਯਾਤ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਉਹੋ ਜੇ ਹਯਾਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਛੰਦ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਸਮਝੀਏ ਤਾਂ ਅਰਥ ਐਉਂ ਲਗੇਗਾ:-(ਹਯਾਤ ਦਾ ਸਰੀਰ) ਜਦ ਜੀਨ ਦਾ ਆਸਣ ਛੱਡਕੇ ਉਲਟਿਆ ਤਦ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿਗ ਪਿਆ। (ਉਸਦਾ) ਘੋੜਾ ਛੁੱਟਕੇ ਦੂਰ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਇਕ ਪਠਾਨ ਨੇ ਇਹ ਘੋੜਾ ਨਪੜ ਲਿਆ, (ਖਾਨ ਤੇ ਘੋੜੇ ਦੀ) ਲੜਾਈ ਦਾ ਬੜਾ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ, (ਘੋੜੇ ਨੇ) ਦੁਲੱਤੇ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਅਸਵਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।}

ਗਿਰ ਭੂਮ ਪਰਯੋ ਕਰਿ ਸੀਘ੍ਰ ਤਬੈ।

ਛੁਟਿ ਭਾਜ ਤੁਰੰਗਮ ਦੂਰ ਗਯੋ।

ਇਕ ਖਾਨ ਕਿਕਾਨ ਦਬਾਇ ਲਯੋ

॥ ੩੮ ॥

ਲਰ ਉਧਮ ਦੀਰਘ ਹੋਤਿ ਭਯੋ।

ਹਤਿ ਕੈ ਅਸਵਾਰ ਦੁਲਾਤ ਦਯੋ।
ਇਮ ਕੌਤਕ ਦੇਖਤਿ ਬੀਰ ਖਰੇ।
ਦੁਹੂੰ ਓਰਨ ਅਦਭੁਤ ਰੰਗ ਧਰੇ ॥ ੩੯ ॥

ਤਬਿ ਕੇਤਿਕ ਖਾਨ ਧਵਾਇ ਅਏ।
ਦਿਸ ਚਾਰ ਮਹੰਤਹਿ ਘੇਰ ਲਏ।
ਤਬਿ ਕ੍ਰੋਧਤ ਸੰਮੁਖ ਧਾਇ ਪਰਯੋ।

ਇਕ ਸੀਸ ਤੁਰੰਗਹਿ ਘਾਤ ਕਰਯੋ।
॥ ੪੦ ॥

'ਇਕ (ਅਸਵਾਰ ਦੇ) ਘੋੜੇ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਮਾਰਿਆ (ਕੁਤਕਾ)।

ਤਤਕਾਲ ਬਿਨਾ ਸੁਧ ਹੋਇ ਗਯੋ।

'ਬੇਸੁਧ ਹੋ ਗਿਆ (ਘੋੜਾ)।

ਅਸਵਾਰ ਸਮੇਤ ਗਿਰੰਤਿ ਭਯੋ।

ਮਲ ਜੀਤ ਸਹਾਇਕ ਹੋਇ ਤਬੈ।

'ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਾਧੂ ਦੇ) ਸਹਾਈ ਆ ਹੋਏ ਜੀਤ ਮੱਲ ਜੀ।

ਅਪਨੇ ਮਹਿ ਸਾਧੂ ਮਿਲਾਇ ਸਬੈ।

'ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਰਲਾ ਲਿਆ ਸਾਧੂ ਨੂੰ।

॥ ੪੧ ॥

ਗੁਲਕਾਂ ਗਨ ਤੀਨ ਚਲਾਵਤਿ ਹੈਂ।

ਦੁਹੂੰ ਓਰਨ ਬੀਰਨ ਘਾਵਤਿ ਹੈਂ।

ਹਯ ਛੂਛ ਫਿਰੇ ਹਿਹਨਾਵਤਿ ਹੈਂ।

ਭਟ ਭੂਮ ਪਰੇ ਤਰਫਾਵਤਿ ਹੈਂ ॥ ੪੨ ॥

ਬਡ ਨਾਦਤਿ ਦੁੰਦਭਿ ਵਾਵਤਿ ਹੈਂ।

ਗਨ ਗੀਦਰ ਕੂਕ ਸੁਨਾਵਤਿ ਹੈਂ।

ਭਖਿ ਜੋਗਨਿ ਮੋਦ ਵਧਾਵਤਿ ਹੈਂ।

ਬਹੁ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਪਾਨ ਕਰਾਵਤਿ ਹੈਂ ॥ ੪੩ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਨ ਮਚ ਰਹਯੋ, ਜੋਧੇ ਰਿਸ

ਧਰਿ ਮਾਰਿ।

ਭਯੋ ਭੰਗਾਣੀ ਥਾਨ ਤਬਿ, ਦਾਰੁਨ ਲੋਥ 'ਲੋਥਾਂ ਦਾ ਖਿਲੋਰ।

ਬਿਥਾਰ' ॥ ੪੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਹੱਯਾਤ ਖਾਨ ਬਧਹ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
ਸਪਤ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੭ ॥

੨੮. [ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ। ਦਯਾਰਾਮ ਨੰਦ ਚੰਦ ਦਾ ਯੁੱਧ]

੨੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੯

ਦੋਹਰਾ:

ਖਾਨ ਤੀਨ ਸਰਦਾਰ ਮੈਂ, ਇਕ ਜਬਿ ਲੀਨੋ ਮਾਰਿ।

ਅਪਰ ਪਠਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰ ਭੇ¹, ਮਰੇ ਤੁਰੰਗ ਉਦਾਰ ॥ ੧ ॥ ¹ਨਾਸ ਹੋਏ (ਤੇ ਨਾਲ....)

ਹਰਿਬੋਲਮਨਾ ਛੰਦ:

ਰਿਸ ਧਾਰਿ ਅਰੇ। ਹਥਿਆਰ ਕਰੇ।

ਗਨ ਬਾਨ ਚਲੇ। ਨਹਿ ਹੋਤਿ ਖਲੇ ॥ ੨ ॥

ਹਤਿ ਭਾਲਨ ਤੇ¹। ਰੁਕਿ² ਢਾਲਨ ਤੇ।

¹ਭਾਲੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ (ਅ) ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ²ਰੋਕਦੇ ਹਨ।

ਗਹਿ ਤੋਮਰ ਕੋ। ਹਨਤੇ ਅਰਿ ਕੋ ॥ ੩ ॥

ਕਿਹ ਬਾਂਹ ਕਟੀ। ਕਿਸ ਟਾਂਗ ਟੁਟੀ।

ਕਟਿ ਮੁੰਡ ਲਏ। ਬਹੁ ਰੁੰਡ¹ ਭਏ ॥ ੪ ॥

¹ਬਿਨਾਂ ਸੀਸ ਦੇ ਧੜ।

ਕਰਵਾਰ ਨਚੀ। ਰਜ ਸ਼੍ਰੋਣ ਰਚੀ¹।

¹ਲਹੂ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਗੋਈ ਗਈ।

ਬਹੁ ਘਾਇ ਲਗੇ। ਤਰਫੈਂ ਗਿਰਗੇ¹ ॥ ੫ ॥

¹ਤੜਫਦੇ ਗਿਰ ਗਏ।

ਹਯ ਧਾਵਤਿ ਹੈਂ। ਭਟ ਘਾਵਤਿ ਹੈਂ।

ਮਿਲਿ ਬੀਰ ਗਏ। ਅਸਿ ਢਾਲ ਲਏ¹

¹ਤਲਵਾਰ ਢਾਲ ਲੈਕੇ।

॥ ੬ ॥

ਕਰਿ ਹੇਲ ਘਨੇ। ਮੁਖ 'ਮਾਰ' ਭਨੇ।

ਕਟਿ ਲੋਥ ਪਰੀ¹। ਗਨ ਧੂਰ ਭਰੀ ॥ ੭ ॥

¹ਲੋਥਾਂ ਕੱਟਕੇ ਡਿਗ ਪਈਆਂ।

ਨਿਜ ਸ੍ਰਾਮਨ ਕੋ। ਕਰਿ ਕਾਮਨ ਕੋ¹।

¹ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਕਰਕੇ ਕੰਮ।

ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਨ ਦਏ। ਸੁਰ ਲੋਕ ਗਏ ॥ ੮ ॥

ਤਨ ਜਾਂਹਿ ਕਟੇ¹। ਨਹਿ ਪਾਛਿ ਹਟੇ।

¹ਤਨ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਪਰ)।

ਗਨ ਖਾਨ ਅਰੇ। ਤਤਕਾਲ ਮਰੇ ॥ ੯ ॥

ਤੁਪਕਾਨ ਛੁਟੇ। ਉਰ ਸੀਸ ਛੁਟੇ।

ਬਮ¹ ਸ਼੍ਰੋਣ ਮਹਾਂ। ਗਿਰ ਜਾਇੰ ਤਹਾਂ ¹ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।

॥ ੧੦ ॥

ਨਿਸਾਨੀ ਛੰਦ:

ਗੜ੍ਹ ਚਿਲਾਨ¹ ਇਕ ਥਾਨ ਹੈ ਕਾਸ਼ੀ ਜਿਤ

ਦੇਸ਼।

¹ਚੁਨਾਰਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਟਿਕਾਣਾ ਮਿਰਜਾ ਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਕਾਂਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਮੀਲ ਤੇ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ, ਕਦੇ ਬੜਾ ਪੱਕਾ ਫੌਜੀ ਟਿਕਾਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਬੀ ਏਥੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਿਲਹਖਾਨਾ ਹੈ। ਕਿਲ੍ਹਾ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਹੈ। ਅਭਾਗੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਚਾਤੁਰਤਾ ਨਾਲ ਨਿਕਲ ਕੇ ਨੈਪਾਲ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ।

ਤਿਸ ਥਲ ਕੋ ਇਕ ਸਿੱਖ ਹੈ ਜਿਹ ਸੁਮਤਿ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੁ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ^੧ ਸੁਭ ਨਾਮ ਹੈ ਗੁਰ ਆਇਸੁ
ਪਾਈ।

^੧ਸਿੰਘ ਪਦ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਬੀ ਟਾਵਾਂਟਾਵਾਂ ਹੁੰਦਾ
ਸੀ, ਰਜਪੂਤਾਂ ਵਿਚ ਬੀ ਏਹ ਪਦ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤੀਂਦਾ
ਹੈ।

ਇਕ ਲਕਰਾ ਵਿਚ ਖੋਦਿ ਕੈ^੧ ਬਡ ਤੋਪ
ਬਨਾਈ ॥੧੧॥

^੧ਇਕ ਲਕੜੀ ਨੂੰ ਵਿੱਚੋਂ ਖੋਦਕੇ।

ਉਚੇ ਥਲ ਸੋ ਧਰਿ ਦਈ, ਬਾਰੂਦ
ਬਿਸਾਲਾ।

ਗੋਰਾ ਪਾਥਰ ਠੋਕਿ ਕੈ, ਸਨਮੁਖ ਰਿਪੁ
ਜਾਲਾ।

ਗੁਰ ਆਗਯਾ ਲੇ ਕਰਿ ਤਬੈ, ਤਿਹ ਲਾਇ
ਪਲੀਤਾ।

ਛੁਟਤਿ ਕਰਜੋ ਬਡ ਸ਼ਬਦ ਕੋ, ਜਨੁ ਬਿੱਜੁ
ਗਜੀਤਾ^੧ ॥੧੨॥

^੧ਮਾਨੋਂ ਬਿਜਲੀ ਗੱਜੀ ਹੈ।

ਜਹਾਂ ਚੁੰਗ^੧ ਬਾਂਧੇ ਖਰੇ, ਤਹਿ ਪਹੁੰਚਜੋ
ਗੋਰਾ।

^੧ਟੋਲਾ।

ਬਡੇ ਬੇਗ ਤੇ ਮਾਰਿ ਕੈ, ਇਕ ਭਟ ਅਰੁ
ਘੋਰਾ।

ਗਿਰਜੋ ਹੇਰਿਅਰਿ ਗਨ ਭਜੇ, ਇਤ ਉਤ
ਕੋ ਹੋਏ।

'ਬਿਜੈ ਹੋਇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ', ਬੋਲੇ ਸਭਿ ਕੋਏ
॥੧੩॥

ਪੁਨ ਬਰੂਦ ਗੋਲਾ ਕਸਜੋ, ਤਤਕਾਲ
ਚਲਾਈ।

ਜਹਿ ਇਕੱਤ੍ਰ ਗਨ ਸੂਰਮੇ, ਤਿਤ ਦਿਯ
ਬਿਚਲਾਈ^੧।

^੧ਖਿੰਡਾ ਦਿਤੇ।

ਬਿਸਮੈ ਗਿਰਪਤਿ ਦੇਖਿ ਕੈ, -ਇਹ ਅਜਬ
ਤਮਾਸ਼ਾ।

ਤੋਪ ਚਲੀ ਬਡ ਕਾਠ ਕੀ, ਕਿਯ ਸੁਭਟ
ਬਿਨਾਸ਼ਾ- ॥੧੪॥

ਸਾਹਿਬਚੰਦ ਬਿਲੰਦ ਬਲਿ, ਗੁਰ ਬੀਰ
ਬਿਸਾਲਾ।

ਵਧੇ ਪਠਾਨ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ, ਬੋਲਯੋ ਤਿਸ
 ਕਾਲਾ।
 'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਆਗਯਾ ਦੇਹੁ ਮੁਝ, ਉਮਡੇ ਇਤ
 ਆਵੈਂ।
 ਪੰਚਹੁ ਭ੍ਰਾਤਾ ਉਤ ਖਰੇ, ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮਚਾਵੈਂ
 ॥ ੧੫ ॥
 ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਕੀ ਚਮੁੰ ਗਨ, ਓਰਤ ਇਹ
 ਆਈ।
 ਗੁਲਕਾਂ ਤੋਮਰ ਤੀਰ ਕੀ, ਬਡ ਮਾਰ
 ਮਚਾਈ।' 'ਭਾਵ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਤੋਂ।
 ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ, ਸੁਨਿ ਕਰਿ
 ਲਲਕਾਰਾ।
 'ਲੇਹੁ ਸੰਗ ਗਨ ਬੀਰ ਕੋ, ਰਨ ਕਰੋ ਉਦਾਰਾ
 ॥ ੧੬ ॥
 ਇਤਿ ਦਿਸ਼ਿ ਹੈ ਕਰਿ ਹੇਲ ਕਰਿ, ਤਜਿ
 ਪੁੰਜ ਤੁਫੰਗੇ।
 ਵਧੇ ਆਇ ਰੋਕਹੁ ਇਨੈਂ, ਗੇਰਹੁ ਬਿਚ
 ਜੰਗੇ।' 'ਹੱਲਾ ਕੀਤਾ।
 ਆਗਯਾ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ, ਸਾਹਿਬਚੰਦ
 ਚਾਲਾ।
 ਭਈ ਤੜਾਭੜ ਤੁਪਕ ਕੀ, ਇਕ ਬਾਰਿ
 ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੧੭ ॥
 ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰੇ ਐਂਚਿ ਧਨੁ, ਹੇਲਾ ਬਡ
 ਘਾਲਾ।
 ਹਾਲ ਚਲੇ ਗਨ ਖਾਨ ਤਬਿ, ਪਿਖਿ ਜੰਗ
 ਕਰਾਲਾ।
 ਘਾਇਲ ਹੈ ਗਿਰ ਗਿਰ ਪਰੈਂ, ਨਹਿ ਬਲ
 ਸੰਭਾਰੇ।
 ਮ੍ਰਿਤੁ ਤੇ ਕਾਤੁਰ ਡਰ ਭਜੇ, ਮਰਿਗੇ ਬਿਨ
 ਮਾਰੇ ॥ ੧੮ ॥
 ਭੀਖਨਖਾਂ ਦੇਖਯੋ ਤਬੈ, ਗਨ ਖਾਨ ਪਲਾਏ।
 ਗੁਰ ਕੋ ਦਲ, ਉਮਡਯੋ ਅਧਿਕ, ਆਵਤਿ

ਅਗੁਵਾਏ।

ਭਟ ਹਯਾਤ ਖਾਂ ਮਰਿ ਗਯੋ, ਕੁਛ ਸਰਜੋ ਨ
ਕਾਮਾ।

ਸਾਧ ਕਹਾਂ ਬਪੁਰੋ ਹੁਤੋ, ਜਿਨ ਪਠਿ ^{‘ਜਿਸਨੇ ਭੋਜਿਆ ਜਮਧਾਮ (ਹੱਯਾਤ ਨੂੰ)।}

ਜਮਧਾਮਾ^੧ ॥੧੯॥

^੧ ‘ਗੀਦੀ ਕਿਮ ਭਾਜਤਿ ਚਲੇ, ਕੁਲ ਕਾਨ ^{‘ਭੀਖਨ ਖਾਂ ਬੋਲਿਆ।}
ਬਿਚਾਰੋ।

ਹੇਲਾ ਘਾਲਹੁ ਸਮੁਖ ਗੁਰ, ਕਜੋਂ ਜੀਵਤਿ
ਹਾਰੋ।

ਗਈ ਪਠਾਨੋ ਆਨ ਅਬਿ, ਐਸਨ^੧ ਤੇ <sup>‘ਐਹੋ ਜਿਹਾਂ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਏ। ਪਿੱਛੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ‘ਸਾਧ ਕਹਾਂ
ਬਪੁਰੋ ਹੁਤੋ’ ਅੱਗੇ ਬੀ ਕਿਹਾ ਹੈ (ਅੰਕ ੨੧ ਵਿਚ) ਇਕਠੇ
ਕਰੇ ਗਵਾਰ।</sup>
ਹਾਰਾ।

ਹਸਹਿ ਪਹਾਰੀ ਬੀਰ ਸਭਿ ਕਛੁ ਸਰੀ ਨ
ਕਾਰਾ’ ॥੨੦॥

ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਭੀਖਨ ਰਿਦੈ^੧ ਚਪਲਾਇ ^{‘ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਭੀਖਨ ਖਾਂ ਨੇ।}
ਤੁਰੰਗਾ।

ਸੰਗ ਨਿਜਾਬਤ ਖਾਨ ਕੋ ਲੇ ਕਹਜੋ ^{‘ਉੱਚੀ ਕਿਹਾ।}
ਉਤੰਗਾ^੧।

‘ਇਕਠੇ ਕਰੇ ਗਵਾਰ ਗਨ ਹੇਰੇ, ਤੁਮ
ਪਾਛੇ।

ਹਥਯਾਰਨ ਕੋ ਪਕਰਨੋ ਨਹਿ ਆਵਤਿ
ਆਛੇ’ ॥੨੧॥

ਊਚੀ ਭੁਜਾ ਉਸਾਰਿ ਕੇ ਕਰਿ ਊਚ ਪੁਕਾਰੇ।
ਮੋਰੇ ਭਾਜਤਿ ਖਾਨ ਗਨ, ਠਹਿਰੇ ਤਿਸ
ਬਾਰੇ।

ਸੰਗ ਨਿਜਾਬਤ ਖਾਨ ਲੇ, ਧਨੁ ਕਰ ਧਰਿ
ਬਾਨਾ।

ਰਿਸ ਕਰਿ ਕਰਿ ਮਾਰਤਿ ਘਨੇ, ਪਿਖਿ
ਸੁਭਟ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ॥੨੨॥

ਸਾਹਿਬਚੰਦ ਬਿਲੋਕਿ ਤਬਿ, ਉਮਡੇ ਗਨ ^{‘ਬਹੁਤੇ ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਉਮਡਿਆ ਦੇਖ ਕੇ।}
ਖਾਨੰ^੧।

ਗਯੋ ਧੀਰ ਧਰਿ ਛਿੱਪ੍ਰ ਕਰਿ, ਛੋਰਤਿ ਖਰ
ਬਾਨੰ।

ਸੁਭਟ ਤੁਰੰਗਮ ਕੇ ਲਗਹਿ, ਹੋਵਹਿ ਤਨ
 ਪਾਰੇ।
 ਉਬਲ ਜਾਹਿ ਰਣਖੇਤ ਮਹਿ, ਜਨੁ ਦੀਹ
 ਮੁਨਾਰੇ ॥੨੩॥
 ਬਰਖਾ ਗੁਲਕਾਂ ਸਰਨ ਕੀ', ਦਿਸਿ ਦੋਨਹੁ 'ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀ।
 ਹੋਈ।
 ਮਚਯੋ ਸ਼ੋਰ ਰਣਘੋਰ ਭਾ, ਜੂਟੇ ਸਭਿ ਕੋਈ।
 ਅਟਕ ਰਹਯੋ ਜਬਿ ਜੰਗ ਬਡ, ਨ੍ਰਿਪ ਹੁਤੋ
 ਹੰਡੂਰੀ।
 ਹਰੀਚੰਦ ਜਿਸ ਨਾਮ ਹੈ, ਰਿਸ ਕੀਨਸਿ
 ਭੂਰੀ ॥੨੪॥
 ਧਨੁ ਬਿੱਦਯਾ ਮਹਿ ਨਿਪੁਨ ਬਹੁ, ਤਿਨ
 ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਯੋ।
 ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਸਰ ਗਨ ਹਤੇ, ਦਲ ਗੁਰਨ' 'ਗੁਰਾਂ ਦਾ।
 ਹਿਲਾਯੋ।
 ਮਾਰੇ ਸੁਭਟ ਪਰੋਇ ਕਰਿ, ਬਹੁ ਗਿਰੇ
 ਤੁਰੰਗਾ।
 ਹਰਖਯੋ ਭੀਖਨ ਖਾਨ ਤਬਿ, ਪਿਖਿ 'ਭਿਆਨਕ।
 ਭੀਖਨ' ਜੰਗਾ ॥੨੫॥
 ਹਰੀਚੰਦ ਕੇ ਨਿਕਟ ਹੁਇ, ਕਹਿ 'ਸਾਧ 'ਬਹੁਤ ਸਾਬਾਸ।
 ਘਨੇਰਾ'।
 ਤਜਹਿ' ਤੀਰ ਗੁਰ ਸੈਨ ਪਰ, ਦੇਂ ਤ੍ਰਾਸ 'ਛੱਡਦਾ ਹੈਂ (ਤੂੰ)।
 ਬਡੇਰਾ'।
 ਸਾਹਿਬਚੰਦ ਬਿਲੰਦ ਰਣ, ਪਿਖਿ ਕਰਤਿ
 ਉਪਾਯਾ।
 ਦੇ ਬੀਰਨ ਕੋ ਧੀਰ ਤਬਿ, ਸਰ ਬ੍ਰਿੰਦ
 ਚਲਾਯਾ ॥੨੬॥
 ਤਉ ਨ ਸੈਨਾ ਹੋਤਿ ਬਿਰ, ਹੇਰਤਿ ਗਨ
 ਬਾਨਾ।
 ਹਰੀ ਚੰਦ ਸਰ ਗਨ ਤਜੈ, ਅਰੁ
 ਭੀਖਨਖਾਨਾ।
 ਗੁਰ ਢਿਗ ਖਰੋ ਦਿਵਾਨ ਤਬਿ, ਨੰਦ ਚੰਦ

ਪ੍ਰਬੀਨਾ।

‘ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਆਗਯਾ ਦੇਹੁ ਮੁਝ, ਦਲ ^{‘ਆਪਣਾ’} ਦਲ ਹੱਲਦਾ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ।
ਹਾਲਤਿ ਚੀਨਾ’ ॥੨੭॥

ਸੁਰਖੇ ਬਲੀ ਤੁਰੰਗ ਪਰ ਗਿਰਨਾਥ
ਹੰਡੂਰੀ।

ਭੀਖਨਖਾਨ ਸਮੇਤ ਹੈ, ਕਰਿ ਕੈ ਰਿਸ
ਭੂਰੀ।

ਮਾਰੇ ਹਮਰੇ ਬੀਰ ਬਹੁ, ਥਿਤ ਰਹੇ ਨ
ਆਗੇ।

ਮਰੇ ਬਿਲੋਕੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਹੀ, ਰਨ ਤੇ ਅਬਿ ਭਾਗੇ
॥੨੮॥

ਵਡੇ ਆਇ ਹੰਕਾਰ ਕਰਿ, ਦਲ ਚਹੈਂ
ਪਲਾਯੇ।

ਸਾਹਿਬਚੰਦ ਨਿਕੰਦਤੋ’, ਪਰ ਬਸ ਨ ^{‘ਮਾਰਦਾ ਹੈ’}
ਬਸਾਯੇ।’

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਸੁਨਿ ਤਬੈ, ਉਤ ਡੀਠ
ਲਗਾਈ।

ਦਯਾਰਾਮ ਨੰਦ ਚੰਦ ਕੋ, ਆਇਸੁ
ਫੁਰਮਾਈ ॥੨੯॥

‘ਅਰਹੁ ਅੱਗੁ ਅਰਿ ਗਨ ਹਤਹੁ, ਵਧਿ
ਆਇ ਅਗੇਰੇ।

ਆਇ ਨਿਜਾਬਤ ਖਾਨ ਉਤ, ਸੰਗ ਖਾਨ
ਘਨੇਰੇ।’

ਸੁਨਿ ਦੋਨਹੁ ਗੁਰ ਸੂਰਮੇ, ਤਾਜੀ’ ਸੁ ^{‘ਘੋੜੇ’}
ਤ੍ਰਪਾਏ।

ਸਨਮੁਖ ਗਮਨੇ ਅਰਿਨ ਕੇ, ਉਰ ਕ੍ਰੋਧ
ਵਧਾਏ ॥੩੦॥

ਦਯਾਰਾਮ ਕਰਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ, ਬਹੁ ਬਾਨ
ਚਲਾਏ।

ਦੇ ਧੀਰਜ ਨਿਜ ਭਟਨ ਕੋ, ਹਟਤੇ
ਠਹਿਰਾਏ।

ਹੁਤੇ ਪਠਾਨ ਜਿ ਅੱਗੁ ਬਹੁ, ਹੇਲੇ ਹਿਤ

ਆਵਹਿ।

'ਮਾਰ ਮਾਰ' ਮੁਖ ਤੇ ਭਨਹਿ, ਹੱਥਯਾਰ
ਚਲਾਵਹਿ ॥ ੩੧ ॥

ਨੰਦ ਚੰਦ ਸਹਿ ਨਾ ਸਕਯੋ, ਹਯ ਬਲੀ
ਧਵਾਯੋ।

ਬਰਛੀ ਤਿਰਛੀ ਭ੍ਰਮਤਿ ਖਰ', ਧਰਿ ਹਾਥ ^{'ਤਿੱਖੀ।}
ਉਠਾਯੋ।

ਮਾਰੀ ਜਾਇ ਪਠਾਣ ਕੇ, ਤਤਕਾਲ ਪਰੋਵਾ।

ਵੜਾ ਉਤਾਰਨਿ ਹੇਤੁ ਜਨੁ, ਅਯ ਸੀਖ ^{'ਮਾਨੋ ਵੜੇ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਲੋਹੇ ਦੀ ਸੀਖ ਧਸਾਈ ਹੈ।}
ਧਸੋਵਾ' ॥ ੩੨ ॥

ਨਾਗਨ ਸੀ ਲਸ਼ਕਤ ਹੁਤੀ, ਵਰਮੀ ਤਨ ^{'ਖਾਨ ਦਾ ਸਰੀਰ ਇਹ ਖੁਡ ਹੈ।}
ਖਾਨਾ'।

ਲਗੀ ਬੇਗ ਤੇ ਧਸ ਗਈ, ਹਯ ਤੇ
ਉਬਲਾਨਾ।

ਪਿਖਿ ਪਠਾਨ ਓਰੜ ਪਰੇ, ਕਹਿ 'ਮਾਰੋ
ਮਾਰੋ'।

ਨੰਦ ਚੰਦ ਖਰ ਖੜਗ ਕੋ, ਤਤਕਾਲ ^{'ਕਢਿਆ।}
ਨਿਕਾਰੋ' ॥ ੩੩ ॥

ਹਤਯੋ ਖਾਨ ਤਬਿ ਦੂਸਰੋ, ਸਿਰ ਕਾਟਿ
ਉਤਾਰਾ।

ਤ੍ਰਿਤੀਏ ਕਹੁ ਤੂਰਨ ਹਨਯੋ, ਖਗ ਨਿਰਮਲ
ਧਾਰਾ।

ਆਗੈ ਕਰੀ ਤੁਫੰਗ ਤਿਨ, ਲਗਿ ਟੁਟਯੋ
ਕ੍ਰਿਪਾਨਾ।

ਗਯੋ ਵਾਰ ਨਿਸ਼ਫਲ ਜਬੈ, ਰਿਸ ਵਧੀ
ਮਹਾਨਾ ॥ ੩੪ ॥

ਜਮਧਰ ਲਈ ਨਿਕਾਰ ਤਬਿ, ਖਰ ਅਨੀ' ^{'ਤਿੱਖੀ ਨੋਕ।}
ਬਿਸਾਲਾ।

ਉਤਰਿ' ਦਈ ਢੁਕ ਖਾਨ ਕੇ, ਮਾਰਯੋ ਤਿਸ ^{'ਉਤਰ ਕੇ (ਘੋੜੇ ਤੋਂ)।}
ਕਾਲਾ।

ਦਯਾਰਾਮ ਸਨ ਸੁਭਟ ਗਨ, ਤਿਸ ਨਿਕਟ
ਪਹੁੰਚਾ।

ਮਾਰੇ ਅਧਿਕ ਪਠਾਨ ਰਨ, ਨਾਦਤਿ ਬਡ
ਉਚਾ ॥ ੩੫ ॥

ਕਰੇ ਹਟਾਵਨਿ ਜੇ ਵਧੇ, ਰਨ ਖੇਤ ਛੁਰਾਯੋ।
ਹਟੇ ਤੁਰਨ ਕੀ ਓਟ ਹੈ^੧, ਨਿਜ ਗਾਤ ^੧ਬਿਛੁੜਾਂ ਦੇ ਉਹਲੇ ਹੋਕੇ।
ਬਚਾਯੋ।

ਹਰੀਚੰਦ ਇਤ ਤੇ ਫਿਰਜੋ, ਦੂਸਰ ਦਿਸਿ
ਚਾਲਾ।

ਭੀਖਨਖਾਂ ਕੋ ਧੀਰ ਦੈ, ਬਿਰ ਕਰਿ ਤਿਸ
ਕਾਲਾ ॥ ੩੬ ॥

ਸੰਗੋ ਆਦਿਕ ਜਿਤ ਦਿਸਾ, ਸੰਗ੍ਰਾਮ
ਮਚਾਵਹਿ।

ਗਯੋ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਇ ਕਰਿ, ਗਨ ਤੀਰ ^੧ਹਰੀ ਚੰਦ) ਗਿਆ।
ਚਲਾਵਹਿ।

ਆਵਤਿ ਕੋ ਅਵਿਲੋਕਯੋ, ਹੰਡੂਰੀ ਰਾਜਾ^੧। ^੧ਸੰਗੋ ਨੇ) ਡਿੱਠਾ ਕਿ ਹੰਡੂਰੀ ਰਾਜਾ (ਹਰੀ ਚੰਦ) ਆ
ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲਾਲ ਬਿਲੋਚਨ ਬਦਨ ਤੇ, ਭੀਖਨ^੧ ਰਨ
ਸਾਜਾ ॥ ੩੭ ॥ ^੧ਭਿਆਨਕ।

ਸੰਗੋਸ਼ਾਹਿ ਕੁਦੰਡ^੧ ਗਹਿ, ਖਰ ਤੀਰ ^੧ਧਨੁਖ।
ਨਿਕਾਰੇ।

ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਕਰਿ ਕਾਨ ਲਗ, ਰਿਪੁ
ਸਨਮੁਖ ਮਾਰੇ।

ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਰਤਿ^੧ ਨਹਿ ਲਗਜੋ, ਬਲਿ ^੧ਹਰੀ ਚੰਦ) ਇਧਰ ਉਧਰ ਟਲ ਗਿਆ ਹੈ।
ਚਪਲ ਤੁਰੰਗਾ।

ਆਗੇ ਪਰਬਤ ਕੇ ਸੁਭਟ, ਤਿਨ ਅੰਗਨਿ ^੧ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਤੀਰਾਂ ਨੇ) ਅਗੇ ਜਾਕੇ ਪਰਬਤੀ ਸੂਰਿਆਂ ਦੇ
ਭੰਗਾ^੧ ॥ ੩੮ ॥ ^੧ਅੰਗ ਤੋੜੇ।

ਇਤ ਜੋਧਾ ਇਹ ਅਰ ਪਰੇ^੧, ਉਤ ਮਧਕਰ ^੧ਅੜ ਖੜੋਤੇ। ^੨ਨਾਮ ਹੈ ਚੰਦੇਲ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦਾ।
ਸ਼ਾਹੰ^੨।

ਸੰਗ ਚੰਦੇਲ ਸਿਪਾਹਿ ਗਨ ਰਿਪੁ ਕੈ ਰਨ
ਮਾਹੰ।

ਦਯਾਰਾਮ ਨੰਦ ਚੰਦ ਸੋਂ, ਗੁਰ ਕੋ ਦਲ
ਭਾਰੀ।

ਲਰੇ^੧ ਤੀਰ ਗੁਲਕਾਨ ਸੋਂ, ਕਰਵਾਰ ^੧ਮਧਕਰ ਸ਼ਾਹ ਆਦਿ) ਲੜੇ।

ਨਿਕਾਰੀ ॥ ੩੯ ॥

ਪਰਜੇ ਦੂਰ ਲਗਿ ਖੇਤ ਬਡ, ਗਨ ਧੁਖਹਿ
ਪਲੀਤੇ।

ਛਣਕਾਰ ਹੁਇੰ ਗਜਨ^੧ ਕੇ, ਚਾਹਤਿ ਚਿਤ^੨ 'ਉਹ ਗਜ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਵਿਚ ਫੇਰਦੇ ਸਨ।

ਜੀਤੇ।
ਦਸਤ ਰਵਾਂ ਕਰਿ ਸ਼ੀਖ੍ਰਤਾ, ਛੋਰਹਿ ਰਿਪੁ
ਮਾਰਹਿ।

ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਤੀਰਨ ਹਤਹਿ, ਆਗੇ ਪਗ
ਡਾਰਹਿ ॥ ੪੦ ॥

ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਉਤ ਦੂਰ ਹੀ, ਬਿਰਿ ਜੰਗ
ਬਿਲੋਕੇ।

ਭਾਜਹਿ ਜਬੈ ਪਹਾਰੀਏ, ਪਠਿ ਮਾਨਵ^੩ 'ਆਦਮੀ ਘੱਲ ਕੇ।

ਰੋਕੇ।
ਪਿਖੈਂ ਤਮਾਸ਼ਾ ਗੁਰੂ ਇਤ, ਉਰ ਬਿਖੇ
ਬਿਚਾਰੈਂ।

-ਅਧਿਕ ਵਧੈ ਜੋਧਾ ਜੁ ਬਡ, ਲਰਿ ਤਿਸ
ਕੋ ਮਾਰੈਂ ॥ ੪੧ ॥

ਇਕ ਸੁ ਹਤਿ ਕੁਛ ਸੰਗ ਭਟ, ਬਿਤ
ਬੁਧੁਸ਼ਾਹਾ।

ਰਨ ਮਹਿ ਤਨ ਦੇ ਲਰਤਿ ਹੈ, ਗੁਰ ਹਿਤ
ਉਤਸਾਹਾ।

ਵਧਹਿ ਅੱਗੁ ਮਾਰਤਿ ਅਰਨਿ, ਗੁਲਕਾਂ^੪ 'ਛਡਦੇ ਹਨ।

ਮੁਚਕੰਤੇ^੫।
ਦੁਤਿਯ ਪੁੱਤ੍ਰ ਲਗਿ ਘਾਵ ਤਨ, ਗਾ ਭਿਸ਼ਤ^੬ 'ਲੜਦਾ ਹੋਇਆ।

ਲਰੰਤੇ^੭ ॥ ੪੨ ॥

ਦੋਹਰਾ:
ਇਮ ਰਨ ਮਹਿ ਘਮਸਾਨ ਬਹੁ, ਮਰੇ
ਦੁਹਨ ਦਿਸਿ ਬੀਰ।

ਛਿਦਤਿ ਸਰੀਰ, ਸਧੀਰ ਹੈ, ਹਤਿ ਗੁਲਕਾਂ
ਗਨ ਤੀਰ ॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ
॥ ੨੮ ॥

੨੯. [ਹਲਵਾਈ ਸਿੱਖ। ਜੀਤ ਮੱਲ ਬੱਧ। ਫਤੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਨੱਠ ਕੇ ਓਲ੍ਹੇ ਹੋਣਾ]

੨੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੦

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜਹਿੰ ਬਿਰੇ, ਹਲਵਾਈ ਸਿਖ ਏਕ।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੋਲਤਿ ਭਯੋ, 'ਸੁਨੀਅਹੁ ਉਦਧਿ ਬਿਬੇਕ ! ॥ ੧ ॥

ਸ਼੍ਰੇਯਾ ਛੰਦ:

ਅਧਿਕ ਲਾਲਸਾ ਮੋਹਿ ਰਿਦੇ ਮਹਿੰ

ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਕਾਮ ਅਰੁੰ ਰਨ ਥਾਨਿ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਹਾਥ ਮਹਿੰ ਗਹੇ ਨ ਕਬਹੂੰ^੧

^੧ਫੜੇ ਨਹੀਂ ਕਦੇ (ਮੈਂ)।

ਤੋਮਰ ਤੁਪਕ ਨ ਬਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨ।

ਤਉ ਹੋਤਿ ਉਤਸਾਹਿ ਬਡੇ ਉਰ

ਹਤੋਂ ਰਿਪੂ ਕੋ, ਕਰਹੁ ਬਖਾਨ।

^੧ਦੇਹੁ ਤੁਰੰਗਮ, ਤੇ ਅਰੂਢ ਹੁਇ^੨

^੧ਆਪ ਕਹਿ ਦਿਓ ਭਾਵ ਆਗਿਆ ਦਿਓ। ^੨ਤਿਸ (ਘੋੜੇ) ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ।

ਖੜਗ ਦਿਹੋ ਪੁਨ ਸਿਪਰ ਮਹਾਨ' ॥ ੨ ॥

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਸੁਨਿ ਮੁਸਕਾਨੇ

ਕੋਤਲ^੧ ਖਰੇ ਤੁਰੰਗਮ ਹੇਰਿ।

^੧ਜੋ ਜ਼ਰੂਰਤ ਲਈ ਖਾਲੀ ਘੋੜਾ ਖੜਾ ਹੋਵੇ।

ਜਿਨ ਕੋ ਬਿਰਦ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਨਿ^੧

^੧ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਰਦ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਹੈ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ)।

'ਲਿਹੁ ਕੁਮੈਤ ਚਢਿਯਹਿ ਬਿਨ ਦੇਰ।'

ਹੁਕਮ ਪਾਇ ਗਹਿ ਵਾਗ ਅਰੂਢਯੋ

'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਦੀਜਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਡੇਰ।

ਤੋਮਰ ਕਿਧੋਂ ਤੁਪਕ ਧਨੁ ਤੀਰ,

ਕਿ ਜੋ ਮੈਂ ਹਤੋਂ ਕਿ ਦਿਹੁ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ' ॥ ੩ ॥

ਬਿਗਸਤਿ ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਤਬਿ ਬਖਸ਼ੇ

ਬੂਝਤਿ ਭਯੋ ਹਤਨ ਕੋ ਦਾਇ।

'ਕਿਸ ਕਰ ਸਿਪਰ ਗਹੋਂ? ਕਿਸ ਮੈਂ

ਅਸਿ?

ਕਿਮ ਮਾਰੋਂ? ਮੁਹਿ ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ।'

ਦੇਖਤਿ ਸੁਨਤਿ ਦੁਹਨ ਦਿਸਿ ਕੇ ਭਟ

ਹਸਹਿ ਪਰਸਪਰ ਪੁਨਿ ਬਿਸਮਾਇ।

ਅਜਬ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਲਖੀਯਤਿ

ਜਿਮ ਚਿਰੀਅਨਿ ਤੇ ਬਾਜ ਤੁਰਾਇ ॥ ੪ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਕਹੜੇ 'ਸਿਪਰ ਗਹੁ ਬਾਮੇ,
ਦਾਂਏ ਬਿਖੈ ਗਹੇ ਸਮਸ਼ੇਰ।

ਹਯ ਧਵਾਇ ਸਨਮਖ ਹੁਇ ਰਿਪੁ ਕੇ,
ਰੋਕਹੁ ਵਾਰ ਜਿ ਕਰੇ ਅਗੇਰ।

'ਜੇ ਅਗੋਂ ਵੈਰੀ ਵਾਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਰੋਕੇ (ਨਹੀਂ ਤਾ....)।

ਬਲ ਤੇ ਖੜਗ ਮਾਰਿ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ
ਕਰੇ ਫਤੇ ਬਨਿ ਕੈ ਸਮਸ਼ੇਰ।

ਹੁਕਮ ਪਾਇ, ਕਰ ਗਹਿ। ਸੁਚੇਤ ਭਾ
ਰਣ ਸਨਮੁਖ ਹੁਇ ਚਲੜੇ ਦਲੇਰ ॥ ੫ ॥

'ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਕੇ।

ਹੁਤੇ ਮੀਰ ਖਾਂ ਨਾਮ ਖਰੇ ਰਣ
ਤਿਸ ਪਰ ਜਾਇ ਪਰੜੇ ਬਲਧਾਰ।

'ਤੁਰਕ ਹਰਾਮੀ ਲਵਣ ! ਖਰੇ ਰਹੁ'
ਗਰਜੜੇ ਕੇਹਰਿ ਜਿਮ ਲਲਕਾਰ।

ਉਤ ਭੀਖਨ ਖਾਂ ਦੇਖਿ ਪੁਕਾਰੜੇ
'ਜਾਤਿ ਅਰੋੜਾ ਬਿਨ ਹਥਯਾਰ।

ਅਬਿ ਦੀਨੇ ਇਸ ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਗੁਰ,
ਛੀਨਹੁ ਤੁਰੰਗ ਲੇਹੁ ਇਸ ਮਾਰ ॥ ੬ ॥

ਕਹਾਂ ਲਰਨ ਕੀ ਸਾਰ ਲਖੈ ਇਹੁ,
ਤਕਰੀ ਤੋਲਤ ਨਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਇ।

'ਨਿਤ ਵੇਖੀਦਾ ਸੀ।

ਦਯੋ ਖੁਦਾਇ, ਮਾਰ ਲਿਹੁ ਆਯੁਧ।'
ਸੁਨਤਿ ਮੀਰਖਾਂ ਓਜ ਵਧਾਇ।

'ਮਾਰਕੇ ਸਸੜ ਖੋਹ ਲਓ।

ਨਿਜ ਸਮਸ਼ੇਰ ਨਿਕਾਸੀ ਤੀਖਨ
ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਇ ਨੇਰ ਕੋ ਪਾਇ।

ਕਰਿ ਬਲ ਬਾਹੁ ਹਤੀ ਇਸ ਊਪਰ।
ਰੋਕੜੇ ਢਾਲ ਕਰੀ ਅਗੁਵਾਇ ॥ ੭ ॥

'ਭਾਵ ਹਲਵਾਈ ਉਪਰ।

ਬਹੁਰ ਸੰਭਾਰ ਰਹੜੇ ਹਿਤ ਮਾਰਨ
ਇਤ ਉਤ ਤਕਹਿ ਹਤਨ ਕੇ ਦਾਇ।

ਲਾਲਚੰਦ ਲਹਿ ਗੁਰ ਬਚ ਬਲਿ ਕੋ।
ਤੂਰਨ ਕਰ ਤੇ ਖੜਗ ਚਲਾਇ।

'ਗੁਰੂ ਬਚਨ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ।

ਗਰ ਤੇ ਸਿਰ ਤਤਕਾਲ ਉਤਾਰੜੇ,
ਸਾਖਾ ਤੇ। ਫਲ ਮਨੋਂ ਗਿਰਾਇ।

'ਛਾਲੀ ਤੋਂ ਮਾਨੋ.....।

ਪਰੜੇ ਤੁਰੰਗ ਤੇ ਧਰ ਧਰ ਊਪਰ।
ਹਯ ਗੇਰਤਿ ਹੀ ਗਯੋ ਪਰਾਇ। ॥ ੮ ॥

'ਧੜ ਧਰਤੀ ਉਤੇ।

'ਭੱਜ ਗਿਆ।

ਗੁਰ ਦਲ ਹਸਜੋ ਅਧਿਕ ਹੀ ਨਾਦਤਿ
 'ਲਾਜ ਸਿੰਧ ਮਹਿ ਡੂਬ ਪਠਾਨ।
 ਤਕਰੀ ਤੋਲਨਹਾਰ ਹਾਥ ਤੇ
 ਮਰਜੋ ਖਾਨ ਬਲ ਬੀਰ ਮਹਾਨ।'
 ਭੀਖਨ ਖਾਨ ਨਿਜਾਬਤ ਖਾਨਹਿ
 ਸਭਿ ਖਾਨਨਿ ਸੋਂ ਕੀਨ ਬਖਾਨ।
 'ਕਜੋਂ ਬਲ ਤਜਹੁ ਮਰਹੁ ਰਨ ਮਹੀਆ
 ਸਮੁਖ ਹੇਲ ਘਾਲਹੁ ਘਮਸਾਨ ॥ ੯ ॥
 ਕਾਤੁਰ ਸਸਤ੍ਰ ਨ ਜਾਨੈਂ ਪਕਰਨਿ
 ਤਿਨ ਤੇ ਮਰਹੁ, ਨ ਬਨਿ ਸਵਧਾਨ।'
 ਇਮ ਇਕਠੇ ਕਰਿ ਹਰੀਚੰਦ ਜੁਤਿ
 ਮਧਕਰ ਸ਼ਾਹਿ ਚੰਦੇਲ ਸੁਜਾਨ।
 ਓਰਤ ਪਰੇ ਗੁਰੂ ਦਲ ਉਪਰ
 ਛੋਰਤਿ ਗੁਲਕਾਂ ਤੀਖਨ ਬਾਨ।
 ਕੋ ਬਰਛੀ ਤੋਮਰ ਕਿਨ ਮਾਰਜੋ,
 ਹੇਲਾ ਕਰਜੋ ਅਧਿਕ ਭਟ ਹਾਨ ॥ ੧੦ ॥
 ਨੰਦਚੰਦ ਅਰੁ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦਹਿ
 ਦਯਾਰਾਮ ਪ੍ਰੋਹਤ ਬਲਵੰਤ।
 ਸੰਗੋਸ਼ਾਹਿ ਜੀਤਮਲ ਮਿਲਿ ਕੈ
 ਸਾਧ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬਿਸਾਲ ਮਹੰਤ।
 ਗੰਗਾਰਾਮ ਮਾਹਰੀਚੰਦਹਿ
 ਬਹੁਰ ਗੁਲਾਬਚੰਦ ਮਤਿਵੰਤ।
 ਲੇ ਕਰਿ ਦਲ ਕੋ ਅਰੇ ਅਰਿਨ ਸੋਂ
 ਗਨ ਗੁਲਕਾਂ ਅਰੁ ਬਾਨ ਚਲੰਤਿ ॥ ੧੧ ॥
 ਮਾਤੁਲ ਬਲੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਮੁਖ ਹੈ
 ਤੀਰਨ ਤੇ ਗਨ ਬੀਰ ਪਰੋਇ।
 ਗਿਰੇ ਦੜਾਦੜ ਅਵਨੀ ਉਪਰ
 ਸਮ ਰਨਬੰਭੇ ਰਹਜੋ ਖਰੋਇ।
 ਜੁਟਜੋ ਜੀਤ ਮਲ ਹਰੀਚੰਦ ਸੋਂ
 ਸਨਮੁਖ ਪਿਖਹਿ ਪਰਸਪਰ ਦੋਇ।
 ਘਾਤਿ^੧ ਕਰਨ ਹਿਤ ਘਾਤ^੨ ਬਿਚਾਰਤਿ
 ਚਪਲ ਚਲਾਕ ਤੁਰੰਗਮ ਹੋਇ ॥ ੧੨ ॥

^੧ਕ੍ਰਿਪਾਲ) ਖੜੋ ਰਿਹਾ।

^੧ਨਾਸ਼। ^੨ਦਾਉ।

ਸੰਗੋਸ਼ਾਹਿ ਨਿਜਾਬਤ ਸੰਗੇ
 ਅਰੇ ਪਰਸਪਰ ਬੀਰ ਜੁਝਾਰ।
 ਲਾਲ ਬਿਲੋਚਨ ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੇ ਚਿਤ
 ਚਹੈਂ ਆਪ ਮੈਂ ਕਰਨ ਪ੍ਰਹਾਰ।
 ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਰਤਿ ਹਤਹਿ ਤੀਰ ਤਿਤ,
 ਕਬਿ ਦਾਏ ਕਬਿ ਬਾਂਮ ਸਿਧਾਰ।
 ਮਹਾਂਬੀਰ ਬਰ ਉਰ ਹੰਕਾਰਤਿ
 ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਵਿੱਦਯਾ ਜਾਨਿ ਉਦਾਰ। ॥ ੧੩ ॥

'ਬੜੀ।

ਜੀਤਮੱਲ ਖਰ ਤੀਰ ਨਿਕਾਰਜੇ
 ਧਨ ਮਹਿ ਜੋਰਿ ਖੈਚਿ ਕਰਿ ਤਾਨ।
 ਹਰੀਚੰਦ ਕੇ ਤਾਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨੇ
 ਤਤਖਿਨ ਛੋਰਜੇ ਕਰਿਬੇ ਹਾਨ।
 ਆਵਤਿ ਕੇ ਅਵਿਲੋਕਿ ਗਯੋ ਟਰ
 ਸਰ ਨਿਸ਼ਫਲ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਮਹਾਨ।
 'ਕਹਾਂ ਭਯਾ ਹਰੀ'† ਭਾਜਤਿ ਜੈਹੈ
 ਅਬਿ ਕੈ ਹਾਨ ਦੇਉਂ ਤੁਵ ਪ੍ਰਾਨ' ॥ ੧੪ ॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਤੀਛਨ ਤੀਰ ਨਿਕਾਸਜੇ
 ਉਤ ਤੇ ਹਰੀਚੰਦ ਲਿਯ ਬਾਨ।
 ਦੋਨਹੁ ਕੇ ਧਨੁ ਤੇ ਛੁਟਿ ਚਾਲੇ
 ਬਹੇ ਬੇਗ ਤੇ ਸਰਪ ਸਮਾਨ।
 ਸਨਮੁਖ ਖਰੇ ਤੁਰੰਗਮ ਦੋਨਹੁ
 ਲਗੇ ਭਾਲ ਮਹਿ ਇਕ ਬਿਰ ਤਾਨ'।

'ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੇ ਹਰੀਚੰਦ !। †ਪਾ:-ਕਹਾਂ ਪਹਾੜੀ।

'ਇਕੋ ਵੇਰੀ ਤਾਣ ਕੇ (ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਤੀਰ) ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਲੱਗੇ।

ਦੋਨਹੁ ਗਿਰੇ ਧਰਾ ਪਰ, ਥਿਤ ਹੈ,
 ਤਜੇ ਹਯਨ ਕੌ, ਪੁਨ ਸਵਧਾਨ ॥ ੧੫ ॥
 ਦੋਨਹੁ ਧਨੁ ਵਿੱਦਯਾ ਮਹਿ ਚਾਤੁਰ
 ਦੋਨਹੁ ਕੇ ਰਿਸ ਵਧੀ ਬਿਸਾਲ।
 ਪੁਨ ਦੋਨਹੁ ਧਨ ਮਹਿ ਸਰ ਸੰਧੇ,
 ਦੋਨਹੁ ਚਲੇ ਸਬੇਗ ਕਰਾਲ।
 ਲਗੇ ਦੁਹਨ ਕੀ ਭੁਜ ਮਹਿ ਬੀਧੇ
 ਛੁਟਜੇ ਸ਼੍ਰੋਨ ਬਾਗੇ ਤਨ' ਲਾਲ।
 ਬਹੁਰ ਨ ਮਿਟੇ ਰਹੇ ਥਲ ਠਾਂਢੇ,

'ਤਨ ਦੇ ਪੁਸ਼ਾਕੇ।

ਘਾਇਲ ਹੈ ਕਰਿ ਹੇਰਤਿ ਜਾਲ ॥ ੧੬ ॥

ਬਹੁਰ ਜੀਤਮਲ ਤੀਰ ਨਿਕਾਸਜੋ
ਹਰੀਚੰਦ ਪਿਖਿ ਕੋਪ ਮਹਾਨ।

ਤੂਰਨ ਕਰਤਿ ਕਰਜੋ ਸਰ ਸੰਧਨਿ।

'ਤੀਰ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ।

ਕਰ ਦੋਨਹੁ ਕੇ ਨਿਠੁਰ। ਕਮਾਨ।

'ਕਠੋਰ।

ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਚਿਰੜਾਵਤਿ ਨੀਕੇ
ਹਰੀਚੰਦ ਕੇ ਆਯੋ ਤੀਰ।

'ਹਰੀਚੰਦ ਦਾ ਤੀਰ ਆਇਆ।

ਰਿਦਾ ਬੇਧ ਕਰਿ ਜੀਤ ਮੱਲ ਕੋ
ਪਰਜੋ ਪਾਰ ਘੂਮਜੋ ਵਧਿ ਪੀਰ।

'ਪੀੜਾ ਵਧੀ।

ਦੰਤਨ ਚਰਬਤਿ ਹਤਨ ਸ਼ੱਤੁ ਕੋ
ਲਾਲ ਬਿਲੋਚਨ ਆਨਨ ਧੀਰ।

'ਮੁਖ ਧੀਰਜ ਸਹਿਤ ਸੀ।

ਸਨਮੁਖ ਗਿਰਜੋ ਨ ਪਰਜੋ ਪਿਛਾਰੀ।

ਧੰਨ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਬਰ ਬੀਰ ! ॥ ੧੭ ॥

ਜੀਤਮੱਲ ਕੋ ਛੁਟਜੋ ਬਾਣ ਜੋ
ਮਰਮ ਸਥਲ ਮਹਿ ਲਾਗਜੋ ਸੋਇ।

ਛਾਤੀ ਬੇਧਿ ਪਾਰ ਸੋ ਨਿਕਸਜੋ
ਹਰੀਚੰਦ ਘੂਮਜੋ ਸੁ ਖਰੋਇ।

ਕਰਤਿ ਸੰਭਾਰਨ, ਭਈ ਮੂਰਛਾ,
ਪਰਜੋ ਧਰਾ ਪਰ ਜਨੁ ਛਿਤ ਸੋਇ।

'ਮਾਨੋ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਸੌਂ ਗਿਆ।

ਆਇ ਨਰਨ ਸੋ ਤੀਰ ਨਿਕਾਸਜੋ

ਬਾਂਧਜੋ ਘਾਵ ਕਰਜੋ ਦ੍ਰਿੜੁ ਜੋਇ ॥ ੧੮ ॥

ਸਨੇ ਸਨੇ ਤਿਹ ਪਵਨ ਝੁਲਾਈ
ਲੇ ਜਲ ਕੋ ਆਨਨ ਮਹਿ ਡਾਰ।

ਜੀਤਮੱਲ ਗੁਰ ਭਟਨ ਉਠਾਯੋ
ਜੋ ਪਹੁੰਚਜੋ ਸੁਖ ਸੁਰਗ ਮਝਾਰ।

ਲੋਥ ਆਪਨੇ ਦਿਸਿ ਲੇ ਰਾਖੀ

'ਧੰਨ ਧੰਨ' ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਉਚਾਰ।

ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਖਿ ਅਧਿਕ ਸਰਾਹਜੋ

'ਛੱਤ੍ਰੀਪਨੋ ਨਿਬਾਹਿ ਉਦਾਰ' ॥ ੧੯ ॥

ਜੀਤਮੱਲ ਜਬਿ ਸੁਰਗ ਸਿਧਾਰਜੋ

ਹਰੀਚੰਦ ਮੂਰਛਾ ਕੋ ਪਾਇ।

ਸੰਗੋਸ਼ਾਹ ਨਿਜਾਬਤ ਸੰਗੋ

ਅਰੇ ਪਰਸਪਰ ਕੋਪ ਵਧਾਇ।
 ਗ੍ਰਿਧ ਕਾਕ ਗਨ ਬਾਇਸੁ ਆਮਿਖ
 ਭਖਹਿ ਉਚ ਕਹਿ ਨਾਦ ਸੁਨਾਇ।
 ਗਨ ਗੀਦਰ ਤ੍ਰਿਪਤਾਨੇ ਰਨ ਮਹਿ
 ਸਿਵਾ¹ ਪੁਕਾਰ ਰਹੀ ਹਰਖਾਇ ॥ ੨੦ ॥ ¹ਗਿਦੜੀਆਂ।
 ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਇਕ ਥਾਨ ਖਰੋ ਤਹਿ,
 ਹਰੀਚੰਦ ਕੋ ਮੂਰਛ ਹੇਰਿ।
 ਜਿਸ ਕੇ ਨਿਕਟ ਖਰੇ ਭਟ ਪੁੰਜਹਿ
 ਤਬਿ ਕਲਗੀਧਰ ਕਹਯੋ ਸੁ ਟੇਰ।
 'ਜਹਿ ਸਮੁਦਾਇ ਮਿਲੇ ਇਕ ਥਲ ਭਟ
 ਰਾਮ ਸਿੰਘ ! ਦੇਖਹੁ ਬਿਨ ਦੇਰ।
 ਗੋਰਾ ਤਹਾਂ ਤੋਪ ਕੋ ਮਾਰਹੁ
 ਤਿਨ ਸਭਿ ਕੋ ਦੇ ਤ੍ਰਾਸ ਬਡੇਰ' ॥ ੨੧ ॥
 ਸੁਨਯੋ ਹੁਕਮ ਗੁਰ ਕੋ ਤਿਨ ਤਤਛਿਨ
 ਤੋਪ ਹੁਤੀ ਪੂਰਬ ਹੀ ਤਜਾਰ।
 ਦਈ ਪਲੀਤੇ ਅਗਨਿ, ਉਠੀ ਤਬਿ
 ਗਰਜੀ ਭੈਰਵ ਸ਼ਬਦ ਉਦਾਰ।
 ਗੋਰਾ ਲਗਯੋ ਚੁੰਗ¹ ਜਹਿ ਬਾਂਧਯੋ ¹ਟੋਲਾ।
 ਦੁਇ ਤ੍ਰੈ ਨਰ ਕੋ ਕੀਨਿ ਸੰਘਾਰ।
 ਸੁਕਚਿ ਸਰਬ ਹੀ ਇਤ ਉਤ ਦੌਰੇ
 ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਦੀਰਘ ਡਰ ਧਾਰਿ ॥ ੨੨ ॥
 'ਹਰੀਚੰਦ ਇਕ ਹੁਤੋ ਸੂਰਮਾ
 ਸੋ ਰਨ ਮਹਿ ਲਰਿ ਮੂਰਛਾ ਪਾਇ।' ¹
 ਅਪਰ ਸੁਭਟ ਗਨ ਮਰੇ ਦੇਖਿ ਕਰਿ
 ਨਿਜ ਤੁਰੰਗ ਕੋ ਚਲਯੋ ਧਵਾਇ।
 ਧਨੁਖ ਬਾਨ ਨਹਿ ਪਾਨ ਸੰਭਾਰੇ,
 ਕਾਤੁਰ ਭਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਉਰ ਪਾਇ।
 ਅਪਰ ਹੇਰਿ ਕਰਿ ਗਿਰਪਤਿ ਭਾਗਯੋ
 ਤਜਿ ਤਜਿ ਕਰਿ ਰਣਖੇਤ ਪਰਾਇ
 ॥ ੨੩ ॥
 ਜਸਵਾਲੀ ਡਢਵਾਲੀ ਜੇਤਿਕ
 ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਹੀ ਮਧਕਰਸ਼ਾਹ।

ਚਲੇ ਭਾਜ ਨਹਿ ਲਾਜ ਬਿਚਾਰੀ

ਸਮ ਨਾਰੀ ਕੇ ਡਰ ਉਰ ਮਾਂਹਿ।

ਗੋਰਾ ਗੋਰੀ ਤੀਰ ਨ ਪਹੁੰਚੇ,

ਬਿਰ ਤਹਿ ਦੂਰ ਭਯੋ ਨਰਨਾਹ।

¹ਇਨੀ) ਦੂਰ ਜਾ ਖੜੇ ਹੋਏ ਰਾਜੇ।

-ਕੜੋਂ ਬਿਨ ਆਈ ਮਰਹਿ ਜੰਗ ਮਹਿ,

ਕਾਜ ਨ ਸਰਹਿ, ਲਰਹਿ ਹਮ ਕਾਹਿ।? - ¹ਕਿਸ ਲਈ।

॥ ੨੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਜੀਤਮਲ ਬੱਧ ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਪਲਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਉੱਨਤੀਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੨੯ ॥

੩੦. [ਸੰਗੋਸ਼ਾਹ ਤੇ ਹਰੀਚੰਦ ਬੱਧ]

੨੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੧

ਦੋਹਰਾ:

ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਭਾਜਯੋ ਪਿਖਯੋ, ਹਰੀਚੰਦ ਚੰਦੇਲ। 'ਹਰੀਚੰਦ ਤੇ ਚੰਦੇਲੀਏ ਨੇ।

ਚੱਕ੍ਰਿਤ ਚਿਤ ਚੌਪਯੋ ਚਪਯੋ, ਗਹੇ ਹਾਥ ਮਹਿ ਸੇਲ ॥ ੧ ॥

'ਚੱਕ੍ਰਿਤ ਹੋਕੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਉਤਸਾਹ ਆਇਆ ਤੇ ਕੋਪਵਾਨ ਹੋਕੇ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਦਯਾਰਾਮ ਬੀਰੰ। ਨੰਦੰ ਚੰਦ ਧੀਰੰ।

ਕੁਪਯੋ ਗੰਗਰਾਮੰ। ਗੁਲਾਬੰ ਸੁ ਨਾਮੰ ॥ ੨ ॥

ਮਰਯੋ ਜੀਤਮੱਲੰ। ਪਿਖਯੋ ਭੂਮਥੱਲੰ। 'ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤਲ ਤੇ।

ਸਭੈ ਕੋਪ ਧਾਏ। ਪਹਾਰੀ ਪਲਾਏ ॥ ੩ ॥

ਸਧੀਰੰ ਚੰਦੇਲੰ। ਧਰੇ ਹਾਥ ਸੇਲੰ।

ਅਰਯੋ ਅੱਗੁ ਆਈ। ਕੁਲੰ ਲਾਜ ਪਾਈ

॥ ੪ ॥

ਹਤਯੋ ਏਕ ਦ੍ਵੈ ਕੈ। ਰਹਯੋ ਠਾਂਢ ਹ੍ਵੈ ਕੈ। 'ਇਕ ਯਾ ਦੋ ਨੂੰ।

ਨਿਕਾਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾ। ਚਹੈਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਹਾਨਾ

॥ ੫ ॥

ਦਯਾਰਾਮ ਆਦੰ। ਢੁਕੇ ਬੋਲਿ ਬਾਦੰ। 'ਬੋਲ ਕਹਿ ਕੇ।

ਕਰੈਂ ਖੱਗ ਘਾਤਾ। ਕਟਯੋ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਗਾਤਾ। 'ਸਰੀਰ।

॥ ੬ ॥

ਚਿਤੰ ਸ੍ਵਾਮ ਕਾਮੰ। ਗਿਰਯੋ ਜੰਗ ਬਾਮੰ। 'ਸ੍ਵਾਮੀ ਦਾ ਕੰਮ ਚਿਤਵਦਾ।

ਰਖਯੋ ਧਰਮ ਬੀਰੰ। ਤਜੀ ਹੈ ਨ ਧੀਰੰ

॥ ੭ ॥

ਭਯੋ ਟੂਕ ਟੂਕੰ। ਪਰੀ ਕੂਕ ਕੂਕੰ। 'ਟੂਕੜੇ ਟੂਕੜੇ।

ਗਯੋ ਭਾਜ ਰਾਜਾ। ਤਜਯੋ ਜੰਗ ਕਾਜਾ

॥ ੮ ॥

ਰਿਸੇ ਖਾਨਜ਼ਾਦੇ। ਬਜੇ ਦੀਹ ਬਾਜੇ।

ਫਿਰੇ ਫੇਰ ਸਾਰੇ। ਕਰੈਂ ਮਾਰ ਮਾਰੇ ॥ ੯ ॥

ਨਿਜਾਬੰ ਪਠਾਨਾ। ਸੰਗੋਸ਼ਾਹ ਜ੍ਹਾਨਾ।

ਅਰੇ ਆਪ ਮਾਂਹੀ। ਹਟੇਂ ਪੈਰ ਨਾਂਹੀ

॥ ੧੦ ॥

ਸਭਾ ਬੀਚ ਜੋਊ। ਹੁਤੋ ਮੇਲ ਦੋਊ।

'ਭਾਵ ਸੰਗੋਸ਼ਾਹ ਤੇ ਨਿਜਾਬਤ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਮੇਲ ਸੀ।

ਪੁਰੰ ਥੀ ਚਿਨਾਰੀ। ਗੁਰੂ ਤੀਰਵਾਰੀ 'ਪਹਿਲੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤਦੋਂ ਦੀ ਬੀ ਪਛਾਣ
॥ ੧੧ ॥ ਸੀ।

ਦੋਹਰਾ:

'ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ (ਪਹਿਲੋਂ) ਗੱਲਾਂ ਰਣ ਦੀਆਂ।

ਕਰਤਿ ਹੁਤੇ ਰਨ ਬਾਤ ਕੋ,
ਘਾਤ ਅਨੇਕ ਉਪਾਯ।
ਮਾਨਤਿ ਭਟ ਬਡ ਆਪ ਕੋ,
ਦੋਨੋ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ॥ ੧੨ ॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਭਈ ਯਾਦ ਸੋਊ। ਭਿਰੇ ਬੀਰ ਦੋਊ।
ਕਰੈਂ ਸ਼੍ਰੀਘਤਾਈ। ਪਰਜੇ ਨੇਰ ਆਈ
॥ ੧੩ ॥

ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ ਨਿਕਾਰੀ। ਭਯੋ ਭੇਰ ਭਾਰੀ।
ਧਰੀ ਢਾਲ ਆਗੈ। ਤਕੇ ਦਾਵ ਲਾਗੈ। 'ਤੱਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਾਉ ਲਗੇ।
॥ ੧੪ ॥

ਉਭਾਰੈਂ ਚਲਾਵੈਂ। ਸਰੀਰੰ ਬਚਾਵੈਂ।
ਖਰੰ ਖੱਗ ਧਾਰੈਂ। ਸੁ ਉਚੇ ਉਸਾਰੈਂ। 'ਉੱਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
॥ ੧੫ ॥

ਲਗੈਂ ਘਾਵ ਅੰਗਾ। ਭਏ ਲਾਲ ਰੰਗਾ।
ਬਹਜੇ ਸ਼੍ਰੋਣ ਜਾਈ। ਤਜੈਂ ਪੈ ਨ ਥਾਈ
॥ ੧੬ ॥

ਮਨੋ ਢਾਕਾ ਫੂਲੇ। ਦੁਊ ਬੀਰ ਝੂਲੇ। 'ਪਲਾਸ।
ਰਣੰ ਰੰਗ ਸੋਹਾ। ਗੁਰੂ ਕੀਨਿ ਦੋਹਾ। 'ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੋਹਾ ਰਚਕੇ (ਹਾਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ)।
॥ ੧੭ ॥

ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ:

ਦੋਹਰਾ:

ਮਾਰਿ ਨਿਜਾਬਤ ਖਾਨ ਕੋ, ਸੰਗੋ ਜੁਝੈ ਜੁਝਾਰ।
ਹਾ ਹਾ ਇਹ ਲੋਕੈਂ ਭਯੋ, ਸੁਰਗ ਲੋਕ ਜੈਕਾਰ ॥ ੨੩ ॥

'ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੂਰਮਾਂ।

'ਪਿਖਿ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਬੀਰ ਕੋ, ਕਰਜੋ ਜੰਗ 'ਇਹ ਅਗਲਾ ਦੋਹਾ ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਹੈ।
ਬਡ ਕਾਮ।

ਸੰਗੋ ਕਾ ਸਤਿਗੁਰ ਧਰਜੋ, ਨਾਮ ਸ਼ਾਹ 'ਸ਼ਾਹ ਸੰਗ੍ਰਾਮ' ਨਾਮ ਧਰਿਆ ਸੰਗੋ ਦਾ।
ਸੰਗ੍ਰਾਮ। ॥ ੧੮ ॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਲਗੇ ਘਾਵ ਸੌਹੈ। ਚਢੀ ਬੰਕ ਭੌਹੈ।
ਗਿਰਜੋਂ ਜੰਗ ਮਾਂਹੀ। ਹਟਜੋ ਪੈਰ ਨਾਂਹੀ
॥੧੯॥

ਗਯੋ ਦੇਵ ਲੋਕੰ। ਜਹਾਂ ਨਾਂਹਿ ਸ਼ੋਕੰ।
ਗਿਰੇ ਬੀਰ ਦੋਈ। ਪ੍ਰਭੂ ਪੇਖਿ ਸੋਈ
॥੨੦॥

ਚਲੇ ਆਪ ਆਗੇ। ਰਿਦੇ ਕੋਪ ਜਾਗੇ।
ਸੰਭਾਰੇ ਕੁਦੰਡੰ। ਖਤੰਗੇ ਪ੍ਰਚੰਡੰ। ॥੨੧॥

ਭਯੋ ਤੇਜ ਘੋਰਾ। ਜ਼ਰੀ ਜੀਨ ਬੋਰਾ।
ਖਰੇ ਖਾਨ ਖੂਨੀ। ਰਿਸੇ ਪੇਖਿ ਦੂਨੀ।
॥੨੨॥

ਬਜੀ ਬੰਬਾ ਭੂਰੀ। ਸੁਨੀ ਜਾਇ ਦੂਰੀ।
ਉਤੈ ਖਾਨ ਢੁਕੈ। ਮੁਖੰ 'ਮਾਰ' ਕੂਕੈ
॥੨੩॥

ਗੁਰੂ ਬਾਨ ਲੀਨਾ। ਧਨੈਂ ਐਂਚਿ ਕੀਨਾ^੧।

^੧ਬਾਨ।

^੧ਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਕਾਠੀ ਡੁੱਬੀ ਹੋਈ ਭਾਵ ਮੜੀ ਹੋਈ।

^੧ਖੂਨੀ ਖਾਨ ਖੜੇ ਦੇਖਕੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਨੂੰ ਦੂਣਾ ਰੋਸ ਹੋਇਆ।

^੧ਭਾਵ ਨਗਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਹੋਏ।

^੧ਜਿਸ ਬ੍ਰਿੱਛ ਹੇਠ ਖੜਕੇ ਆਪ ਨੇ ਬਾਣ ਚਲਾਏ ਹਨ, ਹੁਣ ਤਕ ਖੜਾ ਹੈ। ਪਰ ਸ਼ੋਕ ਕਿ ਉਥੇ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਬੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਤਕ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤਕ ਟਿਕਾਣਾ ਯਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਉਪਰਲੇ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਇਕ ਅੱਗੇ ਵਧਵੀਂ ਮਾਨੋ ਨੋਕ ਹੈ।

ਤਜੜੋ ਬੇਗ ਸੰਗਾ। ਲਗੜੋ ਖਾਨ ਅੰਗਾ
॥੨੪॥

ਗਿਰਜੋਂ ਜੰਗ ਖੇਤਾ। ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਚੇਤਾ^੧।
ਡਸੜੋ ਨਾਗ ਮਾਨੋ। ਕਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨੋ
॥੨੫॥

^੧ਸਾਵਧਾਨ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਦੁਤੀ ਬਾਣ ਲੈਕੇ। ਗੁਨੰ^੧ ਜੋਰਿ ਕੈ ਕੈ।
ਕਰੜੋ ਤਾਨ ਤਾਨਾ^੧। ਲਗੜੋ ਖਾਨ ਕਾਨਾ^੨
॥੨੬॥

^੧ਚਿੱਲੇ ਵਿਚ।

^੧ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਖਿੱਚਕੇ। ^੨ਖਾਨ ਦੇ ਕੰਨ ਨੂੰ।

ਦੋਹਰਾ:

ਸਭਿ ਖਾਨਨ ਸਰਦਾਰ ਬਡ, ਨਾਮ ਜੁ
ਭੀਖਨ ਖਾਨ।
ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਜਾਨਿ ਕੈ, ਮਾਰੜੋ ਤੀਖਨ
ਬਾਨ ॥੨੭॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਮੁਖੰ ਤਾਕਿ ਮਾਰਾ। ਮਨੋ ਨਾਗ ਕਾਰਾ।
ਚਲਯੋ ਸੂਕ ਆਗੈ। ਰਿਪੂ ਤ੍ਰਾਸ ਲਾਗੈ
॥੨੮॥

ਨਹੀਂ ਠਾਢ ਹੋਵਾ। ਪ੍ਰਭੂ ਭੀਮ ਜੋਵਾ।¹ 'ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਭੈ ਖਾਧਾ।

ਬਚਯੋ ਆਪ ਭਾਗਯੋ। ਤਰੰਗੈ ਸੁ ਲਾਗਯੋ
॥੨੯॥

ਪਰਯੋ ਪਾਰ ਜਾਈ। ਗਿਰਯੋ ਜੰਗ ਥਾਈ।
ਮਰਯੋ ਸੋ ਕਿਕਾਨਾਂ। ਚਲਯੋ ਤਜਾਗ ਖਾਨਾ
॥੩੦॥

ਗੁਰੂ ਬਾਨ ਆਨਾ¹। ਤਜੈ ਹਾਨ ਖਾਨਾ²।¹ਹੋਰ। ²ਖਾਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਚਲਾਏ।

ਨਦੰ ਚੰਦ ਛਿੱਪ੍ਰੰ। ਦਯਾਰਾਮ ਬਿੱਪ੍ਰੰ
॥੩੧॥

ਗੁਰੂ ਕੋਪ ਹੇਰਾ। ਸੰਗ੍ਰਾਮੰ ਬਡੇਰਾ।
ਪਰੇ ਧਾਇ ਦੋਈ। ਹਨੈਂ ਖਾਨ ਸੋਈ
॥੩੨॥

ਕਰਯੋ ਜੋਰ ਹੱਲਾ। ਨਹੀਂ ਜਾਇ ਝੱਲਾ।
ਪਰਯੋ ਸੋਰ ਉਚਾ। ਸੁ ਦੂਰੇ ਪਹੁੰਚਾ
॥੩੩॥

ਟਿਕੇ ਖਾਨ ਨਾਂਹੀ। ਰਿਦੇ ਤ੍ਰਾਸ ਮਾਂਹੀ।¹ਭਾਵ ਭੀਖਨ ਖਾਨ ਨੂੰ ਭੱਜਾ ਜਾਂਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਪਠਾਨ ਸਾਰੇ ਭੱਜ ਉਠੇ।

ਪ੍ਰਹਾਰੇ ਸੁ ਭਾਗੇ। ਬਡੇ ਘਾਵ ਲਾਗੇ¹ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ) ਵਾਰ ਕੀਤੇ ਸਨ (ਉਹ ਡਰ ਕੇ) ਭੱਜੇ।

॥੩੪॥
ਭਯੋ ਜੰਗ ਭਾਰਾ। ਨ ਜਾਈ ਸਹਾਰਾ।
ਹਜ਼ਾਰੈਂ ਸੁ ਜੋਧਾ। ਭਜੇ ਤਜਾਗਿ ਕ੍ਰੋਧਾ

॥੩੫॥
ਮਿਲੇ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤੰ। ਭਖੈਂ ਮਾਸ ਖੇਤੰ।
ਬਡੀ ਗਿੱਝ ਬੋਲੈਂ। ਬਿਸਾਲੀ ਕਲੋਲੈਂ

॥੩੬॥
ਫਿਰੇ ਆਨ ਸਜਾਰੰ¹। ਪੁਕਾਰੈਂ ਪੁਕਾਰੰ²।¹ਗਿੱਦੜ। ²ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਰੋਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮਿਲੀ ਜੋਗਨੀਯਾ। ਮਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਨ¹ ਪੀਯਾ¹ਲਹੂ।

॥੩੭॥
ਡਕੀ ਡਾਕਣਾਈ¹। ਡਕਾਰੈਂ ਅਘਾਈ।¹ਬੋਲਦੀਆਂ ਹਨ ਡਾਕਣੀਆਂ।

ਭਯੋ ਭੀਮ ਥਾਨਾ। ਤ੍ਰਸੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਖਾਨਾ। 'ਸਾਰੇ ਪਠਾਣ ਡਰੇ।

॥ ੩੮ ॥

ਪਰੀ ਲੋਥ ਬ੍ਰਿੰਦਾ। ਬਿਲੰਦੈ ਨਿਕੰਦਾ।

'ਬਹੁਤ ਕੱਟੇ ਗਏ।

ਪ੍ਰਿਥੀ ਸ਼੍ਰੋਣ ਫੈਲਾ। ਪਰਜੋ ਐਲ ਭੈਲਾ।

'ਭਯਾਨਕ ਸ਼ੋਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। [ਐਲ = ਸ਼ੋਰ। ਭੈਲਾ = ਭਯਾਨਕ]। (ਅ) ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭੈ ਪੈ ਗਿਆ [ਅ. ਐਲ = ਜਮਾਤਾਂ, ਸਮੂਹ]।

॥ ੩੯ ॥

ਦੋਹਰਾ:

'ਤੀਰ ਨਾਲ। 'ਮੂਰਛਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜੀਤਮੱਲ ਕੇ ਤੀਰ ਸੋਂ, ਹਰੀਚੰਦ
ਮੁਰਝਾਇ^੨।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਲਹਿ ਚੇਤਨਾ, ਦੇਖੇ ਖਾਨ
ਪਰਾਇ^੧ ॥ ੪੦ ॥

'ਹੌਲੇ ਹੌਲੇ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਕੇ ਉਸ ਨੇ ਖਾਨ ਨੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਦੇਖੇ।

-ਉਮਡੜੋ ਆਵਤਿ ਗੁਰੂ ਦਲ, ਜੰਗ ਫਤੇ
ਕੋ ਪਾਇ-।

ਸਹਿ ਨ ਸਕੜੋ ਨਿਜ ਹਾਰ ਕੋ, ਘਾਵ ਸੁ
ਦ੍ਰਿੜੁ ਬੰਧਵਾਇ^੧ ॥ ੪੧ ॥

'ਜ਼ਖਮ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹਵਾਇਆ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਹਰੀਚੰਦ ਜੋਧਾ। ਉਠੜੋ ਫੇਰ ਕ੍ਰੋਧਾ।

ਸੰਭਾਰੜੋ ਕੁਦੰਡਾ। ਸਰੰ ਸੰਧਿ ਛੰਡਾ
॥ ੪੨ ॥

ਪੁਨੰ ਆਨ ਲੀਨੇ^੧। ਤਜੇ ਓਜ ਕੀਨੇ।

'ਫਿਰ ਹੋਰ (ਤੀਰ) ਲਿਆ।

ਗੁਰੂ ਬੀਰ ਮਾਰੇ। ਜੁ ਆਗੇ ਪਧਾਰੇ
॥ ੪੩ ॥

ਜਿਸੈ ਅੰਗ^੧ ਲਾਗੈ। ਤਬੈ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਾਗੈ।

'ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ।

ਸੁਰੰ ਲੋਕ ਜਾਵੈ। ਬਰੈਂ ਹੂਰ ਆਵੈਂ ॥ ੪੪ ॥

ਤਊ ਬੀਰ ਭਾਰੇ। ਮਰੇ ਨ ਪਿਛਾਰੇ।

ਹਲੰ ਹਾਲ^੧ ਘਾਲੇ। ਅਗੇ ਪਾਇ ਡਾਲੇ

'ਹੱਲੇ ਤੇ ਹੱਲਾ।

॥ ੪੫ ॥

ਹਰੀਚੰਦ ਹੇਰੇ। ਸੁ ਕੋਪੜੋ ਘਨੇਰੇ।

ਸੰਧੇ ਬਾਨ ਦੋਊ। ਕਰੇ ਓਜ ਸੋਊ ॥ ੪੬ ॥

ਹਤੈ ਏਕ ਬਾਰੀ। ਲਗੈ ਹੋਇ ਪਾਰੀ।

ਭਟੰ ਹੈ ਕਿ ਘੋਰਾ। ਪ੍ਰਹਾਰੈ ਸੁ ਜੋਰਾ^੧

'ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।

॥ ੪੭ ॥

ਤਨੰ ਫੋਰ ਦੇਤਾ। ਗਿਰੇ ਜੰਗ ਖੇਤਾ।

ਉਠੈ ਪੈ ਨ ਸੋਈ। ਮਹਾਂ ਨੀਂਦ ਸੋਈ

॥੪੮॥

ਗੁਰੂ ਹੇਰਿ ਤਾਂ ਕੋ। ਬਡੋ ਬੀਰ ਬਾਂਕੋ।

ਗਏ ਤਾਂਹਿ ਆਗੇ। ਜਿਸੇ ਕੋਪ ਜਾਗੇ।¹ਜਿਸ (ਹਰੀਚੰਦ ਨੂੰ) ਕ੍ਰੋਧ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

॥੪੯॥

ਹਰੀਚੰਦ ਦੇਖੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਪਰੇਖੈ।

¹ਸਿਆਣ ਲਏ।

ਤਬੈ ਤਾਨਿ ਬਾਨੰ। ਬਲੀ ਬੀਰ ਜ੍ਹਾਨੰ

॥੫੦॥

ਗੁਰੂ ਓਰ ਮਾਰਾ। ਮਨੋ ਆਇ ਮਾਰਾ।

¹ਮਾਨੋ ਸੱਪ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਗਯੋ ਹਾਥ ਠਾਗਾ। ਹਯੰ ਅੰਗ ਲਾਗਾ

¹ਠਗਿਆ ਗਿਆ ਭਾਵ ਹਿੱਲ ਗਿਆ। (ਅ) ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਲੰਘ ਗਿਆ।

॥੫੧॥

ਕਛੂ ਘਾਵ ਥੋਰਾ। ਪ੍ਰਭੂ ਕੇਰ ਘੋਰਾ।

¹ਤਿਵੇਂ (ਪਹਿਲੇ ਵਾਂਙ) ਪੀੜਾ ਸਹਾਰਕੇ (ਬੇਗ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਘੋੜਾ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਦਾ।

ਤਿਮੰ ਬੇਗ ਧਾਰੇ। ਸੁ ਪੀਰਾ ਸਹਾਰੇ^{੧੦}

॥੫੨॥

ਰਿਸਯੋ ਸੈਲ ਰਾਜਾ। ਸਰਯੋ ਨਾਂਹਿ ਕਾਜਾ।

ਲਯੋ ਬਾਨ ਆਨਾ। ਸੁ ਚਾਂਪੰ ਸੰਧਾਨਾ

॥੫੩॥

ਗੁਰੂ ਬੀਰ ਭਾਰੀ। ਨਿਹਾਰੇ ਅਗਾਰੀ।

ਬਨਾਏ ਨਿਸ਼ਾਨਾ। ਤਜਯੋ ਤੀਖ ਬਾਨਾ

॥੫੪॥

ਗਯੋ ਹਾਥ ਹਾਲੀ। ਭਯੋ ਵਾਰ ਖਾਲੀ।

¹ਹਿੱਲ ਗਿਆ।

ਛੁਹਯੋ ਸ਼੍ਰੋਣ ਸੰਗਾ। ਪਰਯੋ ਸੋ ਖਤੰਗਾ

¹ਕੰਨ ਨਾਲ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਛੁਹਿਆ।

॥੫੫॥

ਕਛੂ ਘਾਵ ਹੋਵਾ। ਲਹੂ ਬ੍ਰਿੰਦ ਜੋਵਾ।

ਹਰੀਚੰਦ ਹੇਰੇ। ਬਿਸੰਮਯੋ ਘਨੇਰੇ ॥੫੬॥

-ਲਗੈ ਤੀਰ ਨਾਂਹੀ। ਭਯੋ ਮੋਹਿ ਕਾਹੀ।

¹ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਤੁਰੰਗੇ ਨ ਮਾਰਾ। ਨ ਸੱਤ੍ਰੁ ਸੰਘਾਰਾ

¹ਘੋੜਾ ਭੀ ਨਾ ਮਰਿਆ।

॥੫੭॥

ਜੁ ਵਿੱਦਯਾ ਕਮਾਈ। ਨਹੀਂ ਕਾਮ ਆਈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਵਧਾਨਾ। ਅਡੋਲੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ

॥੫੮॥

ਤਊ ਮੈਂ ਨ ਹਾਨਾ। ਰਹਜੋ ਧਾਰਿ ਪ੍ਰਾਨਾ-। 'ਨਾ ਮਾਰ ਸਕਿਆ।

ਬਿਚਾਰੈ ਉਦਾਰਾ। ਮਨੋ ਜੁੱਧ ਹਾਰਾ 'ਬਹੁਤ ਸੋਚਦਾ ਹੈ।

॥ ੫੯ ॥

ਪੁਨੰ ਦੇਖ ਨੈਨਾ। ਲਯੋ ਬਾਨ ਪੈਨਾ। 'ਤਿੱਖਾ।

ਤਕਜੋ ਬੀਚ ਛਾਤੀ। ਲਗੇ ਪ੍ਰਾਨ ਘਾਤੀ। 'ਜੋ ਲੱਗਿਆਂ ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਸ ਕਰੇ।

॥ ੬੦ ॥

ਕਰੇ ਓਜ ਛੋਰਾ। ਚਲਜੋ ਸੂਕਿ ਘੋਰਾ। 'ਭਿਆਨਕ।

ਹੁਤੀ ਬੰਧ ਪੇਟੀ। ਚਹੁ ਓਰੇ ਲਪੇਟੀ। 'ਪੇਟ ਦੇ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਲਪੇਟੀ ਹੋਈ।

॥ ੬੧ ॥

ਸਰੰ ਅੰਗ ਘਾਤੀ। ਲਗਜੋ ਬੀਚ ਛਾਤੀ। 'ਜ਼ਖਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੀਰ।

ਤਹਾਂ ਦੁਵਾਲ ਭਾਬਾ। ਸੁ ਪੇਟੀ ਕੇ ਸਾਬਾ 'ਤਸਮਾ (ਜਿਸ ਨਾਲ) ਭੱਥਾ (ਬੱਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ)।
[ਫਾ.: ਦੁਵਾਲ-ਚਮੜੇ ਦਾ ਤਸਮਾ]।

॥ ੬੨ ॥

ਗਯੋ ਬੇਧਿ ਦੋਊ। ਚੁਭਜੋ ਚਰਮ ਸੋਊ। 'ਉਹ (ਤੀਰ ਫਿਰ) ਮਾਸ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁਭਿਆ।

ਗੁਰੂ ਕਾਢਿ ਗੇਰਾ। ਕਹਜੋ ਤਾਂਹਿ ਬੇਰਾ

॥ ੬੩ ॥

ਦੋਹਰਾ:

'ਸਾਧ ਸਾਧ ਬਲ ਤੋਹਿ ਕੋ,

ਜਿਸ ਪਰ ਧਰਤਿ ਗੁਮਾਨ।

ਬਿੱਦਯਾ ਸੀਖੀ ਇਤਿ ਕਹੀ,

ਕਹਾਂ ਓਜ ਤਜਿ ਬਾਨ? ॥ ੬੪ ॥

'ਬਾਨ ਤਜਣ ਦਾ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਕਿੱਥੇ ਬਲ ਹੈ।

ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਹਤਨ ਤੋ ਕਿਤ ਰਹਜੋ,

ਘਾਵ ਤਨਕ ਨਹਿ ਪਾਇ।

ਕਹਾਂ ਕਰਹਿ ਬਿਸਵਾਸ ਕੋ,

-ਲੇਉਂ ਬਿਜੈ ਅਰਿ ਘਾਇ- ॥ ੬੫ ॥

'ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਅਮੋਘ ਵਿਦਿਆ ਤੇ) ਕੀਹ ਭਰੋਸਾ ਕਰ
ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਬਿਜੈ ਲਵਾਂਗਾ।

ਤੀਨ ਵਾਰ ਤੈਂ ਕਰਿ ਚੁਕਜੋ,

ਅਬਿ ਦਿਹੁ ਮੇਰੇ ਵਾਰ।

ਦੇਖੇ ਵਿੱਦਯਾ ਧਨੁਖ ਕੀ,

ਜਿਮ ਭਟ ਕਰਹਿ ਉਚਾਰਾ ॥ ੬੬ ॥

'ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੱਢਿਆ।

ਲਗਜੋ ਬਾਣ ਕਾਢਜੋ ਜਬੈ,

ਨਿਕਸੀ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਬੁੰਦ।

'ਲਹੂ ਦੀ ਬੂੰਦ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ,

ਹਰਖੇ ਰਿਦੈ ਬਿਲੰਦ ॥ ੬੭ ॥

ਛੱਤ੍ਰਿ ਧਰਮ ਕੋ ਧਾਰਿ ਕੈ,

ਭੈ ਨ ਕਰਹਿ ਬਰ ਬੀਰ।

ਪੁਨ ਰਿਪੁ ਸਨਮੁਖ ਦੇਖਿ ਕੈ,

ਖਰੇ ਖੇਤ ਧਰਿ ਧੀਰਿ ॥ ੬੮ ॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਜਬੈ ਬਾਨ ਲਾਗਯੋ। ਪਿਖੇ ਕੋਪ ਜਾਗਯੋ^੧।

^੧ਇਹ ਫਿਕਰਾ 'ਜਬੈ ਬਾਨ ਲਾਗੇ। ਤਬੈ ਰੋਸ ਜਾਗੇ' ਹੁਣ ਕਹਾਵਤ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਵਾਕ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ 'ਜਬੈ ਬਾਨ ਲਾਗਯੋ। ਤਬੈ ਰੋਸ ਜਾਗਯੋ।' ਕਟਾਖੜ ਵਿਚ ਇਹ ਬੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹਿੰਦੇ ਬੀਰਰਸ ਦਾ ਸਥਾਈ ਭਾਵ ਸੀ, ਇਸ ਵਿਚ ਕ੍ਰੋਧ ਸੰਚਾਰੀ ਭਾਵ ਹੋਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਕ੍ਰੋਧ ਸਥਾਈ ਭਾਵ ਹੈ ਰੋਦਰ ਰਸ ਦਾ ਪਰ ਬੀਰਰਸ ਵਿਚ ਸੰਚਾਰੀ ਭਾਵ ਹੋਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਰ ਕਈ ਵੇਰ ਸਥਾਈ ਹੋਕੇ ਰੋਦ੍ਰ ਰਸ ਬਣਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਲਯੋ ਚਾਂਪ ਆਪੂ। ਮਹਾਂ ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਖਾਪੂ

॥ ੬੯ ॥

ਕਢਯੋ ਤੀਰ ਤੀਖਾ। ਜੁ ਸਾਂਪੰ ਸਰੀਖਾ।

ਗੁਨੰ^੧ ਜੋਰਿ ਤਾਨਾ। ਲਗਯੋ ਪਾਨ ਕਾਨਾ^੨ ^੧ਚਿੱਲੇ ਵਿੱਚ। ^੨ਹੱਥ ਕੰਨ ਨੂੰ ਜਾ ਲੱਗਾ।

॥ ੭੦ ॥

ਹਰੀਚੰਦ ਹੇਰਾ। ਨਿਸ਼ਾਨੋ ਬਡੇਰਾ।

ਰਿਦੇ ਤਾਕਿ ਆਛੇ। ਰਿਪੁ ਨਾਸ ਬਾਛੇ

॥ ੭੧ ॥

ਤਜਯੋ ਸੀਘ੍ਰ ਧਾਰੀ। ਗਯੋ ਬੇਗ ਭਾਰੀ।

ਡਸਯੋ^੧ ਨਾਗ ਮਾਨੋ। ਗਿਰਯੋ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨੋ ^੧ਭਾਵ ਹਰੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਡੱਸਿਆ।

॥ ੭੨ ॥

ਰਿਦਾ ਫੋਰਿ ਪਾਰਾ। ਪਰਯੋ ਜਾਇ ਨਜਾਰਾ।

ਤਰੂ^੧ ਜਯੋਂ ਪੁਰਾਨਾ। ਮਨੋ ਬਾਯੁ ਹਾਨਾ ^੧ਬਿੱਛਾ।

॥ ੭੩ ॥

ਪਿਖਯੋ ਦੌਨ ਓਰਾ। ਕਰਯੋ ਭੂਰ ਸੋਰਾ।

ਭਟੰ ਹੇਲ ਘਾਲਾ। ਪਠਾਨੇ ਬਿਸਾਲਾ

॥ ੭੪ ॥

ਗੁਰੂ ਬਾਨ ਮਾਰੇ। ਅਨੇਕੈਂ ਸੰਘਾਰੇ।

ਚਲਯੋ ਅੱਗੁ ਆਯੋ। ਸੁ ਜਾਨੈ ਨ ਪਾਯੋ

॥ ੭੫ ॥

ਘਨੇ ਘਾਇ ਗੇਰੇ। ਤ੍ਰਸੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਹੇਰੇ।

ਲਿਏ ਸੂਰ ਮਾਰੀ। ਭਜੇ ਭੀਰੁ ਭਾਰੀ

॥ ੨੬ ॥

ਕਹਾ ਲੋ ਉਚਾਰੈ। ਪਰੀ ਲੋਹ ਮਾਰੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀਤ ਹੋਈ। ਦਲੰ ਜਾਨਿ ਦੋਈ। 'ਦੋਨੋ ਸੈਨਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਲਈ।

॥ ੨੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਹਰੀਚੰਦ ਬੱਧ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ
ਅੰਸੂ ॥ ੩੦ ॥

੩੧. [ਭੰਗਾਣੀ ਯੁੱਧ ਫਤਹ ਕੀਤਾ]

੩੦<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ [ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ](#) - [ਤਤਕਰਾ](#) ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੨**ਦੋਹਰਾ:**

ਭਾਗਯੋ ਸਾਹ ਪਹਾਰ ਕੋ, ਫਤੇਸਾਹ ਧਰਿ ਤ੍ਰਾਸ।

ਮਾਰੇ ਗਏ ਪਠਾਨ ਗਨ, ਹਰੀਚੰਦ ਪੁਨ ਨਾਸ ॥ ੧ ॥

ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਬੀਰ ਜਿਹ, ਜੀਵਤ ਚਲੇ ਪਲਾਇ। 'ਜੋ ਜੀਉਂਦੇ ਸਨ ਉਹ ਭੱਜ ਗਏ।

ਗਿਰਪਤਿ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰਿ ਲੇ, ਗਏ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਇ ॥ ੨ ॥

ਤੋਮਰ ਛੰਦ:

ਸਰਿਤਾ ਗਿਰੀ। ਜਿਸ ਨਾਇ।

'ਨਾਮ ਹੈ ਨਦੀ ਦਾ ਜੋ ਭੰਗਾਣੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਜਮਨਾ ਵਿੱਚ
ਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜੁੱਧ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੋਇਆ
ਹੈ।

ਤਿਸ ਮੈਂ ਗਿਰੇ ਬਹੁ ਜਾਇ।

ਤਰ ਹੋਇ ਪਾਰਹਿ ਕੋਇ।

ਬਿਚ ਡੂਬਿ ਗੇ ਤਿਸ ਜੋਇ ॥ ੩ ॥

ਗਿਰ ਪੈ ਚਢੇ ਕਿਤ ਜਾਇ।

ਜਹਿ ਰਾਜਪੁਰਾ। ਬਸਾਇ।

'ਇਹ ਉਹ ਰਾਜਪੁਰਾ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਮਸੂਰੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਅੱਜ
ਕਲ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।

ਜਮਨਾ ਨਦੀ ਦਿਸ਼ ਹੋਇ।

ਡਰ ਭਾਜਿਗੇ ਤਰਿ। ਕੋਇ ॥ ੪ ॥

'ਤੈਰ ਕੇ।

ਨਹਿ ਆਪ ਮੈਂ ਸੰਭਾਰ।

ਰਣ ਤਯਾਗ ਹੈਂ ਬਿਕਰਾਰ।

ਮਰਿਗੇ ਪਲਾਵਤਿ ਕੋਇ।

'ਭਜਦੇ ਮਰ ਗਏ।

ਜਲ ਮੈਂ ਡੁਬੇ ਡਰ ਹੋਇ ॥ ੫ ॥

ਪਹੁੰਚੀ ਤਿਨਹੁ ਸੁਧ ਧਾਮ।

'ਗੁਰ ਪਾਇ ਕੈ ਸੰਗ੍ਰਾਮ।

ਸਰ ਮਾਰਿ ਕੈ ਹਤਿ ਪ੍ਰਾਨ।

ਰਣਖੇਤ ਰਾਖਿ ਨਿਦਾਨ" ॥ ੬ ॥

'ਅੰਤ ਨੂੰ।

ਸੁਨਿ ਸ਼ੋਕ ਭਾ ਬਿਸਤਾਰ।

ਦ੍ਰਿਗ ਰੋਦਤੀ ਜਲ ਧਾਰ।

ਬਹੁ ਪੀਟਤੀ ਤਨ ਨਾਰ।

ਸਿਰ ਬਾਰ। ਬ੍ਰਿੰਦ ਉਖਾਰਿ ॥ ੭ ॥

'ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ।

ਗਿਰ ਦੇਸ਼ ਬਾਇਸ ਧਾਰ।

'ਬਾਈ ਧਾਰਾਂ ਦੇ।

ਰੁਦਨੰਤਿ ਕੂਕਨ ਮਾਰਿ।

ਸਭਿ ਧਾਮ ਧਾਮਨਿ ਮਾਂਹਿ।

ਤ੍ਰਿਯ ਬ੍ਰਿੰਦ ਹੁਇ ਬਿਲਪਾਹਿ ॥ ੮ ॥

ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਣ ਜੀਤ।

ਬਜਿ' ਦੁੰਦਭੈ ਰਣਜੀਤ।

¹ਵਜਿਆ।

ਜੁਗ ਭ੍ਰਾਤ' ਲੋਥ ਉਠਾਇ।

¹ਭਾ। ਸੰਗੋਸ਼ਾਹ ਤੇ ਜੀਤ ਮੱਲ ਦੀ।

ਪੁਰਿ ਪਾਵਟੇ ਪਹੁੰਚਾਇ ॥ ੯ ॥

ਸਸਕਾਰ ਕੀਨਿ ਬਨਾਇ।

ਸੁਰ ਲੋਕ ਬਾਸਾ ਪਾਇ।

ਭਟ ਘਾਇਲੰ ਰਣ ਥਾਨ।

ਉਚਵਾਇ ਕੈ ਪੁਰਿ ਆਨ' ॥ ੧੦ ॥

¹ਆਂਦੇ।

ਹੜ ਬੋਲਤੇ ਜਿਸ ਠੌਰ'।

¹ਜਿੱਥੇ (ਮਸਾਣ) ਹੜ ਹੜ ਕਰਕੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਈ ਵੇਰ ਰਣ ਵਿਚ ਤਾਜੇ ਮਰੇ ਜੋਧਿਆਂ ਦਿਆਂ ਸਰੀਰਾਂ ਤੋਂ ਹੜ ਹੜ ਦੀ ਧੁਨਿ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। (ਅ, ਹੜ = ਗਿੱਧ)।

ਮਿਲ ਪਾਇੰ ਜੰਬੁਕ ਰੌਰ।

ਪੁਨ ਭੀਖਨਾ ਹੁਇ ਸਾਂਝ'।

¹ਭਜਾਨਕ ਸੰਝਾਂ ਵੇਲਾ ਹੋਇਆ।

ਬਹੁ ਲੋਥ ਹੈਂ ਰਣ ਮਾਂਝ ॥ ੧੧ ॥

ਤਰਫੰਤਿ ਘਾਇਲ ਕੋਇ।

ਰਿਪੁ ਭਾਜਿਗੇ ਡਰਿ ਸੋਇ।

ਉਚਵਾਇ ਕਾਹੁ ਨ' ਲੀਨਿ।

¹ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੀ।

ਤਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਬਨਿ ਦੀਨ ॥ ੧੨ ॥

ਦੁਖ ਪਾਇ ਭੈ ਮ੍ਰਿਤੁ ਸੋਇ।

ਜਿਨ ਕੋ ਉਠਾਇ ਨ ਕੋਇ।

ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਟਿ ਆਇ।

ਜਯ ਲਹਿ ਮਹਾਂ ਅਰਿ ਘਾਇ' ॥ ੧੩ ॥

¹ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਕੇ।

ਜਯ ਕੋ ਸੁਨਾਇ ਬਖਾਨ।

ਹਰਖਾਇ ਬੀਰ ਮਹਾਨ।

ਰਣ ਬਾਤ ਭਾਖਤਿ ਬ੍ਰਿੰਦ।

ਗਿਰਨਾਥ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਲੰਦ ॥ ੧੪ ॥

ਚਲਿ ਮੰਦ ਮੰਦਹਿ ਆਇ।

ਮਿਲਿ ਪੁੰਜ ਦੇਤਿ ਵਧਾਇ'।

¹ਵਧਾਈਆਂ।

ਨਿਸ ਬੀਤਗੀ ਘਟਿ ਚਾਰ।

ਉਤਰੇ ਗੁਰੂ ਨਿਜ ਦ੍ਵਾਰ' ॥ ੧੫ ॥

‘ਭੰਗਾਣੀ ਜਿਸ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਡੇਰਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਤਕ ਪੱਕਾ ਬੜਾ ਹੈ। ਨੇੜੇ ਪੁਜਾਰੀ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਪਰ ਸਿਖ ਕੌਮ ਲਈ ਲੱਜਾ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬੜੇ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਪੱਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਪਾਸ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਾਮ ਹਨ, ਪਰ ਸਭ ਗ੍ਰੀਬ ਹਨ। ਇਹ ਬੀ ਖਜ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਦੋ ਦਿਨ ਟਿਕੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਪਰਾਏ ਘਾਇਲਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਰਣ ਭੂਮੀ ਆਪ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ, ਵੈਰੀ ਦਲ ਦੇ ਮੋਢੇ ਸੂਰਮੇ, ਠਾਕੁਰਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਤੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਰਨ ਮੰਗ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮੰਗੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਸਤੀ ਹੋਣੇ ਵਰਜਕੇ। ਪਰ ਰਾਣੀਆਂ ਤੇ ਠਾਕੁਰਾਣੀਆਂ ਦਾਉ ਪਾਕੇ ਚਿਖਾ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦਕੇ ਸਤੀ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਸਤੀਆਂ ਦੇ ਮਠ ਉਸ ਹੇਠਲੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਪੱਕੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹੁਣ ਤਕ ਖੜੇ ਹਨ।

ਸਭਿ ਸਸਤ੍ਰੁ ਬਸਤ੍ਰੁ ਉਤਾਰਿ।

ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿਕ ਧਾਰਿ।

ਚਿਤਵੰਤਿ¹ ਸੰਗੋਸ਼ਾਹ।

¹ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਰੁ ਜੀਤਮੱਲ ਸੁਬਾਹ¹ ॥ ੧੬ ॥

¹ਸੂਰਮੇ ਨੂੰ। (ਅ) ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਭੁਜਾਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ।

ਸਭਿ ਆਪ ਆਪਨ ਡੇਰ।

ਉਤਰੇ ਅਨੰਦ ਬਡੇਰ।

ਰਣਗਾਥ ਥਾਨਹਿ ਥਾਨ¹।

¹ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ।

ਮਿਲਿ ਬੀਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਖਾਨਿ ॥ ੧੭ ॥

ਰਣ ਭੀਰੁ ਤਜਾਗਿ ਪਰਾਇ।

ਜਿਨ ਸੂਰ ਕੀਨਸਿ ਘਾਇ¹।

¹ਨਾਸ਼।

ਸਭਿ ਕੀ ਕਹੈਂ ਕਰਤੂਤ।

ਗੁਰ ਕੋ ਮਹਾਂ ਜਸੁ ਪੂਤ ॥ ੧੮ ॥

ਨਿਸ ਮੈਂ ਟਿਕੇ ਸਭਿ ਬੀਰ।

ਸੁਪਤੇ ਜਥਾ ਸੁਖ ਧੀਰ।

ਭੁਨਸਾਰ ਜਾਨਿ ਮਹਾਨ।

ਗੁਰਬਾਨਿ¹ ਕੋ ਕਰਿ ਗਾਨ² ॥ ੧੯ ॥

¹ਗੁਰਬਾਣੀ। ²ਗਾਇਨ।

ਮੁਖ ਪਾਠ ਕੇਤਿਕ ਕੀਨ।

ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਜਜੋਂ ਜਲ ਮੀਨ।

ਕਰਿ ਸੋਚ ਮੱਜਨ ਨੀਰ।

ਗੁਰ ਬੈਠਿਗੇ ਬਰ ਬੀਰ ॥ ੨੦ ॥

ਭਟ ਬ੍ਰਿੰਦ ਆਯੁਧ ਧਾਰਿ।

ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਆਨਿ ਦਿਦਾਰ।

ਲਗ ਗਾ ਦਿਵਾਨ ਮਹਾਂਨ।

ਬਿਚ ਸ਼ੋਭਤੇ ਸੁਖਦਾਨ¹ ॥ ੨੧ ॥

¹ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ।

ਹਾਕਲ ਛੰਦ:

ਤਬਿ ਆਯੋ ਬੁੱਧੁਸ਼ਾਹ।

ਜਿਹ ਸੰਗ ਸੁਭਟ ਗਨ ਆਹਾ।

ਦੂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਗਏ ਰਣ ਮਾਰੇ।
 ਦੁਇ ਜੀਵਤਿ ਸੰਗ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੨੨ ॥
 ਸਭਿ ਸਸਤ੍ਰ ਅੰਗ ਮਹਿ ਲਾਏ।
 ਹਿਤ ਦਰਸਨ ਮੋਦ ਬਧਾਏ।
 ਜਬਿ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯੋ ਨੇਰੇ।
 ਗੁਰ ਉਚੇ ਕਹਿ ਤਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੨੩ ॥
 'ਢਿਗ ਆਵਹੁ ਬੁਧੁ ਸਾਹਾ !
 ਤੁਮ ਪੀਰ ਸਾਚ ਕੇ ਆਹਾ।'
 ਸਭਿ ਸੁਨਤਯੋ ਆਇ ਨਜੀਕਾ।
 ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਜਿਸ ਉਰ ਨੀਕਾ ॥ ੨੪ ॥
 ਝੁਕਿ ਕੀਨਸਿ ਤਬੈ ਸਲਾਮੂ।
 ਪੁਨ ਕਰਯੋ ਮੁਰੀਦ ਤਮਾਮੂ।
 ਸੁਨਿ ਕਲਗੀਧਰ ਕੇ ਬੈਨਾ।
 ਕਰ ਜੋਰੇ ਸੰਮੁਖ ਨੈਨਾ ॥ ੨੫ ॥
 ਮੁਖ ਬੋਲਯੋ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰੀ।
 'ਮੁਹਿ ਸ਼ੋਕ ਨ, ਰਿਦੈ ਮਝਾਰੀ।
 ਸੋ ਕਾਰਨ ਸੁਨਹੁ ਗੁਸਾਈ !
 ਸਿਰ ਮਰਨੋ ਸਭਿ ਬਨਿ ਆਈ ॥ ੨੬ ॥
 ਮਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਰੇ ਸੁਭ ਥਾਨਾ।
 ਇਕ ਤੋ ਰਨਖੇਤ ਮਹਾਂਨਾ।
 ਪੁਨ ਕਾਰਜ ਤੁਮਰੇ ਆਏ।
 ਇਵ ਕਰਿ ਵੈ ਭਿਸਤ ਸਿਧਾਏ ॥ ੨੭ ॥
 ਤਹਿ ਭੋਗਹਿ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਤੁਮ ਕਰੁਨਾ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ।
 ਇਹ ਜਾਨਯੋ ਲਾਭ ਬਡੇਰਾ।
 ਨਹਿ ਸ਼ੋਕ ਕਰੈ ਮਨ ਮੇਰਾ ॥ ੨੮ ॥
 ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨਯੋ।
 'ਹੈ ਨਿਸ਼ਚੇ ਇਮ ਜਿਸ ਜਾਨਯੋ'।

'ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੇ ਝੁਕ ਕੇ ਸਲਾਮ ਕੀਤੀ।

'ਇਉਂ ਕਰਨ ਤੇ ਓਹ.....

'ਠੀਕ ਇਵੇਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਤੁਸਾਂ) ਜਾਣਿਆ ਹੈ।
 (ਅ) ਇੱਥੇ ਸੁਧ ਪਾਠ 'ਜਿਸ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਜਿਮ' ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
 ਅਰਥ:-ਜਿਵੇਂ ਤੁਸਾਂ ਜਾਣਿਆ ਹੈ ਪੱਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੈ।
 ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕਲਮ ਉਕਾਈ ਨਾਲ 'ਜਿਮ' ਦਾ 'ਜਿਸ' ਬਣ
 ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਰ ਤਉ ਪਛਾਨਹੁ ਮਨ ਮੈਂ।

ਜੁਗ ਰਹੇ ਭਾਣਜੇ^੧ ਰਨ ਮੈਂ ॥ ੨੯ ॥

^੧ਭਾਣਜੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਸਨ ਤੇ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਭੂਆ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਭਰਾ ਲਗਦੇ ਸਨ।

ਲਰ ਸਨਮੁਖ ਤਜਾਗੇ ਪ੍ਰਾਨਾ।

ਰਖਿ ਛੱਤ੍ਰੀ ਧਰਮ ਸੁਜਾਨਾ।

ਤਿਨ ਤੇ ਬਡ ਸ਼ੋਕ ਉਪੰਨਾ।

ਚਿਤ ਹੋਤਿ ਹਮਾਰੋ ਖਿੰਨਾ^੧ ॥ ੩੦ ॥

^੧ਉਦਾਸ।

ਗੁਨ ਸਿਮਰਤਿ ਹੈ ਮਨ ਮੇਰਾ।

ਜਿਨ ਮਹਿ ਉਤਸਾਹਿ ਬਡੇਰਾ।

ਨਿਤ ਮਿਲਤਿ ਖਿਲਤਿ^੧ ਹਮ ਸੰਗੇ।

^੧ਖੇਡਦੇ ਸਨ।

ਬਨ ਗਮਨਤਿ ਚਢੈਂ ਤੁਰੰਗੇ^੧ ॥ ੩੧ ॥

^੧ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਸਮਰਣ ਹੈ। 'ਨਾਨਕ ਰੁੰਨਾ ਬਾਬਾ ਜਾਣੀਐ ਜੇ ਰੋਵੈ ਲਾਇ ਪਿਆਰੇ' ॥ ਆਪ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਯਾਦ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਲਜ਼ਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵ ਇਨਸਾਨੀ ਹਮਦਰਦੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉੱਚੀ ਆਤਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ ਜੋ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭਾਣਜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਰ ਅੱਗੇ ਅੰਸੂ ੩੨ ਦੇ ਅੰਕ ੬-੭ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ। ਬੁੱਧੂਸ਼ਾਹ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਣ ਸਮਰਣ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਗਲ ਵਿਚ ਧੀਰਜ ਧਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਨ ਉੱਤਮ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸਨਮੁਖ ਜੂਝ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਫਲ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸੁਨਿ ਬੁੱਧੂਸ਼ਾਹਿ ਬਖਾਨਾ।

'ਤੁਮ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਅਹੋ ਮਹਾਂਨਾ।

ਜਿਮ ਚਾਹਹੁ ਰਚਹੁ ਗੁਸਾਈਂ।

ਸਭਿ ਬਾਤਿ ਤੁਮਹੁ ਬਨਿ ਆਈ ॥ ੩੨ ॥

ਸੁਭ ਭਾਗ ਜਿ ਭਏ ਹਮਾਰੇ।

ਮਿਲਿ ਕਦਮ ਸੁ ਪਦਮ ਤੁਮਾਰੇ^੧।

^੧ਆਪਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ।

ਅਬਿ ਸਫਲ ਭਏ ਸਭਿ ਰੀਤੀ।

ਰਣ ਪਹੁੰਚੇ ਆਨਿ ਸ ਪ੍ਰੀਤੀ ॥ ੩੩ ॥

ਗਨ ਖਾਨ ਪ੍ਰਥਮ ਰਖਵਾਏ।

ਗੁਰ ਘਰ ਸੇ ਧਨ ਗਨ ਪਾਏ।

ਪੁਨ ਹੋਏ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ।

ਸਭਿ ਕੀਨੀ ਕਾਰ ਗੁਲਾਮੀ^੧ ॥ ੩੪ ॥

^੧ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੀਚਾਂ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਕੀਤੀ।

ਲਖਿ ਉਪਾਲੰਭ ਪਠਿ ਜੋਊ।

ਮੈਂ ਲੱਜਤਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੋਊ।

ਸੈ ਸਪਤ^੧ ਮੁਰੀਦ ਬਟੋਰੇ।

^੧ਸੱਤ ਸੌ।

ਚਲਿ ਪਰਜੋ ਤੁਰਤ ਤੁਮ ਓਰੇ ॥ ੩੫ ॥

ਪੁਰਿ ਪਾਂਵਟ ਮੈਂ ਜਬਿ ਆਯੋ।

-ਤੁਮ ਚਢੇ ਜੰਗ- ਸੁਨਿ ਪਾਯੋ।

ਨਹਿ ਕੀਨਸਿ ਮੈਂ ਤਬਿ ਡੇਰਾ।
 ਰਣ ਕਾਜ ਪਰਜੇ ਅਬਿ ਹੇਰਾ ॥ ੩੬ ॥
 ਮੈਂ ਗਮਨਜੋਂ ਤੁਮ ਪਸ਼ਚਾਤੀ।
 ਸਭਿ ਖਰੇ ਹੁਤੇ ਭਲਿ ਭਾਂਤੀ।
 ਇਕ ਪਾਸਾ ਰਣ ਕੋ ਰੋਕਾ।
 ਰਿਪੁ ਪੁੰਜ ਖਰੇ ਅਵਿਲੋਕਾ ॥ ੩੭ ॥
 ਤਬਿ ਛੂਟਨਿ ਲਗੀ ਤੁਫੰਗੀਂ।
 ਗਿਰਪਤੀ ਲਰੇ ਹਮ ਸੰਗੈ।
 ਬਹੁ ਮਾਰੇ ਤਹਾਂ ਪਹਾਰੀ।

ਥਿਰ ਹੈ ਕਰਿ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ ॥ ੩੮ ॥
 ਨਹਿ ਪਾਉਂ ਪਿਛਾਉਂ ਘਾਲਾ।
 ਰਣ ਡਾਰਿ' ਬਿਸਾਲ ਕਰਾਲਾ।

'ਜੰਗ ਕਰਕੇ।

ਸੁਤ ਦੋਇ ਮੁਰੀਦ ਸਮੇਤਾ।
 ਲਰਿ ਪਹੁੰਚੇ ਭਿਸਤਿ ਨਿਕੇਤਾ ॥ ੩੯ ॥
 ਤੁਮ ਦਿਸਾ ਪਠਾਨ ਅਰੇ ਹੈਂ।

ਸਭਿ ਹੋਇ ਹਰਾਮ ਮਰੇ ਹੈਂ।
 ਤਜਿ ਸ੍ਵਾਮੀ ਬੇਮੁਖ ਜੈਸੇ।
 ਫਲ ਪਾਇ ਲੀਨਿ ਤਿਨ ਤੈਸੇ' ॥ ੪੦ ॥

ਸੁਨਿ ਧੀਰ ਪੀਰ ਕੀ ਕਾਨਾ'।

'ਕੰਨੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬੈ ਬਖਾਨਾ।

'ਤੁਹਿ ਸਾਧ ਸਾਧ ਬਡ ਸਾਧੂ !

ਪਦ ਉੱਤਮ ਮਹਿ ਬਿਤ ਲਾਧੂ' ॥ ੪੧ ॥

'ਟਿਕਾਉ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਅਧਿਕ ਬਡਾਈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਈ।

ਸਨਮਾਨ ਸਹਿਤ ਬੈਠਾਯੋ।

ਅਨੁਕੰਪਾ ਧਰਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਯੋ' ॥ ੪੨ ॥

'ਮੇਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਤੱਕਿਆ।

ਦੋਹਰਾ:

ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਹ ਸਮੇਂ ਮੈਂ, ਕੰਘਾ ਕਰਤਿ
 ਸੁ ਕੇਸ਼।

ਦਾਸ ਚੁਨੀ ਦਸਤਾਰ ਸੁਭ, ਆਗੇ ਧਰੀ
 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੪੩ ॥

'ਬੁੱਧੁ ਸ਼ਾਹ ! ਸੁਨੀਜੀਏ, ਧਨ ਆਦਿਕ ਵਧੁ

ਜੋਇ।

ਚਿਰੰਕਾਲ ਨਹਿ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਖਰਚੀ ਜੈ ਹੈ
ਸੋਇ ॥ ੪੪ ॥

ਬਹੁਤ ਪੁਸ਼ਤ ਕੇ ਕਾਮ ਜੋ, ਆਵਹਿ ਵਸਤੁ
ਉਦਾਰ।

ਸੋ ਬਖਸ਼ਹਿ ਅਬਿ ਤੋਹਿ ਕੋ, ਰਖੀਅਹਿ
ਆਪਿ ਸੰਭਾਰਿ ॥ ੪੫ ॥

ਇਮ ਕਹਿ ਗਹਿ ਦਸਤਾਰ ਕੋ, ਸੁਭ
ਕਕਰੇਜੀ ਰੰਗ।

'ਲਾਲ ਭਾਹ ਵਾਲਾ ਕਾਲਾ ਰੰਗ। ਆਲ ਨਾਮੇ ਬੂਟੇ ਦੇ ਰੰਗ
ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇਕੇ ਫਿਰ ਲੋਹੇ ਦਾ ਕਾਲਾ ਰੰਗ ਦੇਂਦੇ
ਹਨ। ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਈਂ ਫਟਕੜੀ ਦੀ ਪਾਹ
ਦੇਕੇ ਮਜੀਠ ਦਾ ਰੰਗ ਦੇਕੇ ਫਿਰ ਸੁਰਮੇ ਦਾ ਡੋਬਾ ਦੇਂਦੇ
ਹਨ।

ਕੰਘਾ ਸਹਿਤ ਸੁ ਕੇਸ ਹੀ, ਗਹੀ ਕਰਦ
ਤਿਨ ਸੰਗ ॥ ੪੬ ॥

ਬਖਸ਼ੀ ਬੁਧੁਸ਼ਾਹ ਕੋ ਲੇ, ਨਿਜ ਸੀਸ
ਚਢਾਇ।

ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੰਦਨ ਕਰੈ, ਰਿਦੈ ਰਹਯੋ
ਹਰਖਾਇ ॥ ੪੭ ॥

'ਰਾਖੋ ਭਲੇ ਸੰਭਾਰ ਕਰਿ, ਵਧੈ ਖਾਲਸੇ
ਰਾਜ।

ਤਬਿ ਤੁਵ ਸੰਤਤਿ ਕੇ ਅਧਿਕ, ਆਵਹਿ
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਕਾਜ ॥ ੪੮ ॥

ਇਮ ਕਹਿ ਦਰਬ ਅਨਾਇ ਕਰਿ, ਦੀਨਸਿ
ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰ।

'ਏਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮਾਤ੍ਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ।

ਦੇਹੁ ਮੁਰੀਦਨਿ ਸਭਿਨਿ ਕੋ, ਜਿਨਹੁ ਕਰੀ
ਰਨ ਕਾਰ ॥ ੪੯ ॥

ਸਿਰੇਪਾਉ ਸਮੁਦਾਇ ਦੇ, ਕਰਿ ਸੰਤੁਸ਼ਟ
ਬਿਸਾਲ।

'ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਕੇ।

ਰੁਖਸਦ ਕੀਨੋ ਮਾਨ ਜੁਤਿ, ਅਧਿਕ ਹਰਖ
ਕੇ ਨਾਲ ॥ ੫੦ ॥

ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ, ਗਯੋ ਸਢੋਰੇ
ਧਾਮ।

ਪੂਰ ਮੁਰੀਦਨਿ ਕਾਮਨਾ, ਸਰੇ ਸਭਿਨਿ ਕੇ

ਕਾਮ ॥ ੫੧ ॥

ਕੰਧ ਬਿਖੈ ਰਖਿ ਤਾਂਹਿ ਕੋ, ਤਾ ਮਹਿ ਦੀਨ
ਚਿਨਾਇ।

ਅਠਦਸ ਸੈ ਸੱਤ੍ਰਹ^੧ ਬਿਖੈ, ਔਚਕ ਗਿਰੀ^{੧੯੭੦} ਵਿੱਚ। ਇਸ ਨੂੰ ੧੮੧੭ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ
ਸੁ ਜਾਇ^{੨੧} ॥ ੫੨ ॥ ਚਾਹੀਏ ਕਿਉਂਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ੧੮੪੫ ਦੇ ਕ੍ਰੀਬ
ਦਾ ਹੈ।^੨ ਉਹ (ਕੰਧ) ਡਿੱਗ ਪਈ।

^੧ਬੁਧਸ਼ਾਹ ਪੁਰ ਜੋ ਅਤਯਾਚਾਰ ਰਾਜ ਵਲੋਂ (ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਹਾਕਮ ਸਵੇਰਾ ਵਲੋਂ) ਹੋਏ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ
ਕੀਮਤੀ ਸ਼ੈ ਕੰਧ ਵਿੱਚ ਚਿਣੀ ਗਈ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਵੇਂ ਏਹ ਬਚ ਰਹੇ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਬਚ ਰਹੀ। ਅਸਮਾਨ
ਖਾਨ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਬੁਧਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਾਰਨ ਦੇ ਅਪ੍ਰਾਧ ਵਿੱਚ ਫਾਹੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਨਿਕਸੀ ਤਬਿ ਸੰਦੂਕਰੀ, ਹੁਕਮ ਪੱਤ੍ਰ^੧ 'ਹੁਕਮਨਾਮਾ'।

ਪਠਿ ਜਾਨ।

ਰਹਿਤ ਹੁਤੇ ਕਵਿ^੧ ਜਿਸ ਨਿਕਟ, ਸੋ 'ਭਾਵ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਸਰਦਾਰ ਮਹਾਨ ॥ ੫੩ ॥

ਪੂਰਬ ਲਜਾਏ ਸੋ ਤਹਾਂ, ਦੇਖੀ ਸਭਿਨਿ
ਪਛਾਨ।

ਮਾਨੀ ਸਿਰ ਧਰਿ ਦੇਤਿ ਭੇ, ਸਿਖ ਬਹੁ ਧਨ
ਕੋ ਦਾਨ ॥ ੫੪ ॥

ਸੰਤਤਿ ਬੁਧਸ਼ਾਹਿ ਕੀ, ਅਬਿ ਲੋ ਤਹਾਂ^੧ 'ਤਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ।
ਅਲੰਬ'।

ਕਰਤਿ ਜੀਵਕਾ ਤਿਸੀ ਤੇ, ਪਾਵਤਿ ਦਰਬ^੧ 'ਸਮੂਹ।

ਕਦੰਬ^੧ ॥ ੫੫ ॥

ਸੰਮਤ ਬੀਤੇ ਆਇ ਸੋ, ਹਮ ਕੋ ਦਰਸ^੧ 'ਸਾਲ ਬੀਤਿਆ ਹੈ ਕਿ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੇਰ) ਆਕੇ ਉਹਨਾਂ
ਦਿਖਾਇ^੧। (ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ) ਸਾਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਇਆ ਸੀ।

ਬੁਧਸ਼ਾਹਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੋ, ਭਾਖਯੋ ਸਕਲ
ਬਨਾਇ ॥ ੫੬ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁੱਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਜੈ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਇਕ
ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੩੧ ॥

੩੨. [ਇਨਾਮ ਵੰਡੇ। ਪਾਂਵਟੇ ਤੋਂ ਤਿਆਰੀ]

੩੧<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੁ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੁ>>੩੩

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬਿ ਕੇਸਰੀ, ਅਪਰ ਬੰਧਿ ਦਸਤਾਰਿ।
ਜਿਗਾ ਬੰਧਿ ਕਲਗੀ ਧਰੀ, ਸ਼ੋਭਾ ਉਦਤਿ ਉਦਾਰ ॥ ੧ ॥

ਨਿਸਾਨੀ ਛੰਦ:

ਲਗਯੋ ਦਿਵਾਨ ਮਹਾਨ ਭਟ, ਬਡ ਹੋਤਿ
ਅਨੰਦੇ।

ਸਾਧ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਹੰਤ ਤਬਿ, ਆਯੋ ਗੁਰ
ਬੰਦੇ।

ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸਨਮਾਨ ਕਰਿ, ਪ੍ਰਭੁ ਤਾਂਹਿ
ਬਿਠਾਯੋ।

'ਸਾਧ ਸਾਧ' ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਯੋ, 'ਸਾਧੂ ਮੁਖ' ^{ਪਾਓਗੇ।}
ਪਾਯੋ' ॥ ੨ ॥

ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੇਤੁ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ, ਜਗ ਮਹਿ
ਵਡਿਆਈ।

ਅਰਧ ਪਾਰਿ' ਦਸਤਾਰ ਕੇ, ਦੇ ਸੀਸ ^{ਪਾੜਕੇ।}
ਬੰਧਾਈ।

ਕੁਲਹਾ' ਕੇ ਉਪਰ ਬੰਧੀ, ਦੁਤਿ ਹੁਇ ਗਈ ^{'ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੀ ਟੋਪੀ ਚੌਕਲੀ ਜੋ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।}
ਦੁਨੀ। ^{[ਫਾ.: ਕੁਲਹ = ਟੋਪੀ, ਤਾਜ]।}

ਗਯਾਨ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ ਮਹਿ, ਬ੍ਰਿਤਿ ਟਿਕੀ
ਚਉਨੀ ॥ ੩ ॥

'ਤਕਮਾ' ਇਹ ਤਵ ਪੰਥ ਕੋ, ਜਗ ਸਜੈ ^{'ਮਰਾਤਬੇ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ (ਪੱਗ ਸਹਿਤ ਟੋਪੀ)।}
ਨਿਰਾਲਾ।

ਦੋਨਹੁ ਲੋਕ ਸੁਧਾਰ ਦਿਯ, ਗੁਰ ਬਖਸ਼
ਬਿਸਾਲਾ'।'

[†]ਦੋਖੋ ਉਦਾਸੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੋ ਉਦਾਸੀ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿਹ ਤੋਂ ਦੂਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕੀ ਮਿਹਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਵਡਕਾ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸਨਮੁਖ ਨਿਭ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਸਮੇਤ ਉਸਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

'ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਦੇਗ ਕਰਾਹਿ ਕੀ, ਦੀਜਹਿ
ਸੰਗ ਚੇਲੇ।'

ਕਾਰਦਾਰ ਪਰ ਗੁਰ ਹੁਕਮ, ਹੋਯੋ ਤਿਸ
ਬੇਲੇ ॥ ੪ ॥

ਦਯਾਰਾਮ ਪ੍ਰੋਹਤ ਬਲੀ, ਕੀਨੋ ਰਣ ਭਾਰੀ।
ਕਰਤਿ ਭਏ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਤਬੈ, ਤਿਸ ਓਰ
ਨਿਹਾਰੀ।

ਢਾਲਾ ਬਖਸ਼ਸ਼ੋ ਆਪਨੋ, ਪੁਨ ਪਟਾ
ਲਿਖਾਯੋ।

'ਇਨ ਪੂਜਹਿ ਦਰਸਨ ਕਰੈ, ਪਾਵਹਿ ਮਨ
ਭਾਯੋ' ॥੫॥

ਤੀਨਹੁ ਬੈਠੇ ਭਾਨਜੇ, ਦੀਨੀ ਬਹੁ ਧੀਰਾ।

'ਦੋਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸੁਰਗ ਗੇ, ਜਿਹ ਗਤਿ ਬਡ ਬੀਰਾ'।
'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਬੜੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਾਲੀ ਹੋਈ।

ਸਫਲ ਮਰਨ ਛੱਡੀਨ ਕੋ, ਰਿਪੁ ਮਾਰਤਿ
ਮਰਿਬੋ।

ਕੁੰਧਤਿ ਹੁਇ ਆਗੇ ਚਲਨਿ, ਪਗ ਪਾਛ ਨ
ਧਰਿਬੋ ॥੬॥

ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਬੇ ਜੋਗ' ਸੋ, ਨਿਜ ਧਰਮ
ਸਮੇਤਾ।

ਸੁਜਸੁ ਹਲਤ ਮਹਿ, ਪਲਤ ਸੁਖ, ਥਿਤ
ਦੇਵ ਨਿਕੇਤਾ'।

ਪਰਨ ਮੰਚ ਪਰ ਮਰਨ ਹੁਇ, ਭਟ ਕੋ ਨਹਿ
ਨੀਕੋ'।

ਦੁਰਲਭ ਪਾਵਨ ਸੁਰਗ ਕੋ, ਨਹਿ ਜਸੁ ਕੋ
ਟੀਕੋ' ॥੭॥

ਤੀਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਬੰਦਿ ਕਰ, ਗੁਰ ਸੰਗ
ਬਖਾਨਾ।

'ਸ੍ਵਾਮੀ ਤੁਮ ਦ੍ਰੈ ਲੋਕ ਕੇ, ਬਖਸ਼ਹੁ ਸੁਖ
ਨਾਨਾ।

ਦੁਰਲਭ ਰਾਵਰ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ, ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਡ
ਭਾਗੇ।

ਜਗ ਕੇ ਹਤਹੁ ਕੁਬੰਧਨਾ, ਤੁਮ ਪਗ
ਅਨੁਰਾਗੇ ॥੮॥

ਕਹੋ ਆਪ ਸੋ ਸ਼੍ਰੇਯ ਹੈ, ਸਭਿ ਜੀਵਨ ਕੇਰੀ।
ਰਣ ਮਹਿ ਮਰਿਬੋ ਮਾਰਿਬੋ, ਬੀਰਨ ਗਤਿ

'ਸ਼ੌਕ ਕਰਨ ਯੋਗ।

'ਸੁਰਗ ਵਿਚ।

'ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਪੈਕੇ ਮਰਨਾ ਸੂਰਮੇ ਲਈ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ। ਭਾਵ
ਸੂਰਮੇ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ, ਰੋਗ ਗ੍ਰਸਤ ਹੋਕੇ
ਮਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

'ਸੁਰਗ ਦਾ ਪਾਉਣਾ ਦੁਰਲਭ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਜਸ
ਦਾ ਟਿੱਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਹੇਰੀ।

ਹਮਰੇ ਸ਼ੋਕ ਨ ਹੋਤਿ ਹੈ, ਆਏ ਤੁਮ ਕਾਜੇ।¹ 'ਆਪ ਦੇ ਕੰਮ ਆਏ ਹਨ।

ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਪਤਿਸ਼ਾਹ ਹੋ, ਨਿਜ ਦਾਸ
ਨਿਵਾਜੇ' ॥ ੯ ॥

ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ, ਬਹੁ ਬਖਸ਼ਿਸ਼
ਦੀਨੀ।

ਜੇਵਰ ਜਰੇ ਜਵਾਹਰਨ, ਜਿਨ ਕੀ ਦੁਤਿ² 'ਬਹੁਤ।
ਪੀਨੀ'।

ਸਿਰੇਪਾਉ ਬਡ ਮੋਲ ਕੇ, ਬਡ ਦੁਲਭ
ਦੁਸ਼ਾਲੇ।

ਕਹਾਂ ਕਹੌਂ ਧਨ ਦੀਨਿ ਗਨੌ, ਲੇ ਹਰਖ
ਬਿਸਾਲੇ ॥ ੧੦ ॥

ਅਪਰ ਸਰਬ ਜੇ ਸੂਰਮਾ, ਰਨ ਲਰੇ
ਬਿਸਾਲਾ।

ਬਖਸ਼ਿਸ਼³ ਦੀਨੀ ਸਭਿਇਨ ਕੋ, ਕਰਿ ਦੇਏ⁴ 'ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ:- ਧਨ ਧਾਰ ਬਰਖੇ। ਸਭੈ ਸੂਰ ਹਰਖੇ।
ਨਿਹਾਲਾ।

ਮਾਨ ਆਦਿ ਦੇ ਦਾਨ ਬਹੁ, ਹਰਖਾਇ ਸੁ
ਬੀਰੰ।

ਪ੍ਰਥਮ ਲਰਾਈ ਬਿਜੈ ਕਰਿ, ਆਨੰਦ
ਗਹੀਰੰ ॥ ੧੧ ॥

ਹੁਤੇ ਜੁ ਕਾਤੁਰ ਲਰਨ ਤੇ, ਸੇ ਬਹੁਤ
ਧਿਕਾਰੇ।

ਖੁਸ਼ੀ ਨ ਗੁਰ ਕੀ ਤਿਨਹੁ ਪਰ, ਦਲ⁵ 'ਦਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ।
ਵਹਿਰ' ਨਿਕਾਰੇ।

ਬਿਜੈ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦੇਸ ਮਹਿ, ਪਸਰੀ ਤਿਸ
ਕਾਲਾ।

'ਹਤੇ ਪਹਾਰੀ ਭਾਜਿਗੇ, ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ
ਬਿਸਾਲਾ' ॥ ੧੨ ॥

ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸੁਜਸੁ ਕੌ, ਜਾਚਕ
ਚਲਿ ਆਏ।

ਡੋਮ ਭਾਟ ਤੇ ਆਦਿ ਗਨ, ਗੁਰ ਕੇ ਗੁਨ
ਗਾਏ।

ਕਿਤਿਕ ਕਵੀਸੁਰ ਆਇਗੇ, ਰਚਿ ਰੁਚਿਰ
ਕਵਿੱਤੰ।

ਬਖਸ਼ਹਿ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਮਨ ^{ਧਨ ਨੂੰ।}
ਭਾਵਤਿ ਬਿੱਤੰ^੧ ॥੧੩॥

ਭੂਖਨ ਪਾਇ ਸੁਵਰਨ ਕੇ, ਹਯ ਅਧਿਕ
ਸਜਾਵੈਂ।

ਜਿਸ ਪਰ ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰ, ਤਤਕਾਲ
ਦਿਵਾਵੈਂ।

ਕਰਹਿ ਚੋਜ ਬਹੁ ਮੌਜ ਕੇ, ਸਭਿ ਰੋਜ
ਗੁਸਾਈਂ।

ਚਲੀ ਦਾਨਧਾਰਾ^੧ ਮਹਾਂ, ਕੋ ਸਕਹਿ ^{ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ:- ਧਨੰ ਧਾਰ ਬਰਖੇ। ਸਭੈ ਸੂਰ ਹਰਖੇ।}
ਗਿਨਾਈ ॥੧੪॥

ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਆਵਹਿ ਗਨ ਰਾਗੀ।
ਸਸਤ੍ਰ ਤੁਰੰਗਮ ਅਰਪਤੇ, ਦਰਸਤਿ
ਬਡਭਾਗੀ।

ਪੁਰਵਹਿ ਮਨ ਕੀ ਕਾਮਨਾ, ਜਸੁ ਗਾਵਤਿ
ਜਾਤੇ।

ਅਧਿਕੈ ਵਧੌ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤਬਿ, ਸਿਖ ਜਨ ^{ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰੱਤੇ ਗਏ।}
ਸੁਖ ਰਾਤੇ^੧ ॥੧੫॥

ਗਾਵਹਿ ਢਾਢੀ ਵਾਰ ਕੌ, ਜਸੁ ਕਹੈਂ
ਬਨਾਈ।

ਸੁਨਤਿ ਹੋਤਿ ਉਤਸਾਹ ਉਰ, ਭਟ ਬੈਠਹਿ
ਆਈ।

ਮਾਰ ਬਕਾਰਾ ਬਹੁ ਕਰਹਿ, ਸਤਿਗੁਰਨ ^{ਸੂਰਮੇ) ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।}
ਸੁਨਾਵੈਂ^੧।

ਲੂਟਹਿ ਅਬਿ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਕੌ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ^{ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖੋਂ (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਫੁਰਮਾ ਦੇਣ ਤਾਂ।}
ਫਰਮਾਵੈਂ^੧ ॥੧੬॥

ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਕੌ ਪਕਰਿ ਕੈ, ਪ੍ਰਭੁ ਚਰਨੀ
ਪਾਵੈਂ।

ਬਾਇਸਧਾਰ ਪਹਾਰ ਕੀ, ਜੀਤਹਿ ਫਿਰਿ
ਆਵੈਂ।

ਛੀਨਹਿ ਤੁਰਕਨਿ ਰਾਜ ਕੌ, ਨੀਹਲ^੧ ਸਭ ^{ਨੀਵਾਂ ਦੇਸ਼ ਜਿੱਥੇ ਪਹਾੜ ਮੁਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਲਾਗ ਲਾਗ}

ਦੇਸ਼।

ਜਿਣ ਹੈਂ^੧ ਬੁਰੀਆ^੨ ਦਾਮਲਾ^੩, ਪੁਰਿ
ਅਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ ॥੧੭॥

ਦਾ ਦੇਸ਼ ਸ਼ਿਵਾਲਕ ਤੇ ਹਿਮਾਲਯ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਤੇ
ਸ਼ਿਵਾਲਕ ਦੇ ਉਦਾਲੇ।

^੧ਜਿਤਾਂਗੇ। ^੨ਬੁੜੀਆ ਜਿਥੇ ਕਵੀ ਜੀ ਆਪ ਰਹਿ ਆਏ
ਸਨ। ^੩ਉਹ ਪਿੰਡ ਜਿਥੋਂ ਵਾਲੇ ਪਠਾਨ ਭੰਗਾਣੀ ਜੁੱਧ ਸਮੇਂ
ਬੇਈਮਾਨ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਥਾਂ ਕਰਨਾਲ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ,
ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦਿੱਤਾ
ਸੀ। ^੪ਪਾ:-ਜਿਨਹਿ।

ਪੁਨ ਲਹੌਰ ਕੋ ਲੂਟ ਕਰਿ, ਦਿੱਲੀ ਹਮ
ਜਾਵੈਂ।

ਪਾਇੰ ਠੌਰ ਤੁਰਕਾਨ ਪੁਰਿ^੧, ਰਨ ਕਰਿ
ਕਰਿ ਘਾਵੈਂ।

^੧ਭਾਵ ਤੁਰਕਾਣੀ ਜ਼ੋਰ ਵਾਲੇ ਨਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਠਾਣਾਂ ਪਾਵਾਂਗੇ।

ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਹੁ ਜਿ ਦੂਰ ਕੋ, ਤੋ ਏਤਿਕ
ਦੇਸ਼ਾ।

ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਲਗਿ ਪਾਂਵਟਾ, ਇਕ ਰਾਜ
ਅਸ਼ੇਸ਼ਾ^੧ ॥੧੮॥

^੧ਸਾਰਾ।

ਠਕੁਰਾਈ ਇਨ ਬੀਚ ਜੇ, ਸਭਿ ਮਾਰ
ਨਿਕਾਰੈਂ।

ਸੁਖ ਸੋਂ ਆਵਨਿ ਜਾਨਿ ਹੁਇ, ਨਿਜ ਦੇਸ਼
ਮਝਾਰੈਂ।

ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਦੀਜਹਿ ਹੁਕਮ ਕੋ, ਉਮਡੈ ਦਲ
ਸਾਰਾ।

ਫਤੇ ਕਰਹਿ ਜਬਿ ਬਜਹਿਗੋ, ਰਣਜੀਤ
ਨਗਾਰਾ^੧ ॥੧੯॥

ਸੂਰ ਚਲਾਕਨਿ ਬਾਕ ਕੋ^੧, ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਦੇਂ
ਧੀਰਾ।

^੧ਸੂਰਿਆਂ ਦੇ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਦੇ ਵਾਕਾਂ ਨੂੰ। (ਅ) ਚਲਾਕ
ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਵਾਕਾਂ ਨੂੰ।

ਪਿਖਹੁ ਖੇਲ ਕਰਤਾਰ ਕੇ, ਠਹਿਰਹੁ ਬਰ
ਬੀਰਾ!

ਨਹਿ ਧਾਰਹੁ ਬਹੁ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ, ਅਸਕੇਤੁ^੧
ਰਜਾਈ।

^੧ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ।

ਜਜੋਂ ਜਜੋਂ ਹੁਇ ਤਜੋਂ ਤਜੋਂ ਕਰਹੁ,
ਸਿਮਰਹੁ ਸੁਖਦਾਈ ॥੨੦॥

ਕਹਾਂ ਬਾਤ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਕੀ, ਜੋ ਚਾਹਤਿ
ਲੀਨਾ।

ਧਰਾ ਰਾਜ ਲੈ ਦੇਯ ਹੋਂ, ਭੋਗਹੁ ਸੁਖ ਪੀਨਾ।

ਕਿਲੇ ਕੋਟ ਕਾਇਮ ਕਰਹਿ, ਦਲ ਵਧਹਿ
ਬਿਸਾਲਾ।

ਜਹਿ ਜਹਿ ਮੇਰੇ ਦਾਸ ਬਡ, ਫੈਲਹਿ ਜਗ
ਜਾਲਾ ॥੨੧॥

ਜੇ ਰਾਜਾ ਹੁਇ ਚੌਧਰੀ, ਭਰਿ ਹੈਂ ਸਭਿ
ਹਾਲਾ।

ਵਧਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਲੰਦ ਹੀ, ਐ ਹੈ ਜਬਿ 'ਸਮਾਂ।
ਕਾਲਾ'।

ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਤੁਮਹਿ, ਦੈਰੋਂ ਲਰ ਲਾਏ।
ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹੋਹਿਗੇ, ਸਿਮਰਹੁ ਸਚ
ਨਾਏ ॥੨੨॥

ਹਲਤ ਬਿਖੈ ਜਗ ਰਾਜ ਲਿਹੁ, ਰਹਿਨੀ' 'ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਰਹੁਰੀਤ।
ਨਿਤ ਰਾਖਹੁ।

ਗੁਰਮੁਖ ਧਰਮ ਨ ਛੋਰੀਅਹਿ', ਉਰ ਮਹਿ 'ਤਾਕੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜ ਪਾਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ
ਅਭਿਲਾਖਹੁ। ਸਨਮੁਖ ਰਹਿਣ ਦਾ ਧਰਮ ਨਾ ਗੁਆ ਦੇਣਾ।

ਪਲਤ ਬਿਖੈ ਰੱਛੜਾ ਕਰੋਂ, ਸੁਖ ਪਾਇ' 'ਪਾਓਗੇ।
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ।

ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਕੋ ਅਵਿਤਰਜੋ, ਸੋ ਕਰੋਂ 'ਸਾਰਾ।
ਅਸ਼ੇਸ਼ਾ' ॥੨੩॥

ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਵਾਕ ਕੋ, ਭਾਖਹਿ ਸਿਖ
ਬੀਰਾ।

'ਤੁਮ ਸਭਿ ਬਖਸ਼ਨ ਜੋਗ ਹੋ, ਹਮ ਸਭਿ ਕੇ 'ਧੀਰਜ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।
ਧੀਰਾ'।

ਤਉ ਸੁਨਹੁ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਜੇ ਦੁਰਗ
ਨਜੀਕਾ।

ਛੀਨ ਲੇਹੁ ਇਨ ਸਭਿਨਿ ਕੋ, ਕਰਿ ਕਰਿ
ਰਣ ਨੀਕਾ ॥੨੪॥

ਕਾਇਮ ਕਰਿ ਸਭਿਹੂੰਨ ਕੋ, ਦਿਢ ਦੇਹੁ
ਚਿਨਾਏ।

ਦਲ ਆਗਹਿ ਨਹਿ ਅਰ ਸਕਹਿ, ਲੇ ਸ਼ੀਘ੍ਰ 'ਛੇਤੀ ਹੀ ਜਾਕੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਥਾਂ।
ਸੁ ਜਾਏ'।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਪੁਨ ਆਨਿ ਕੋ, ਲੈਹੈਂ ਬਲ ਪਾਏ।

ਹੁਕਮ ਦੇਨਿ ਕੀ ਦੇਰਿ ਇਕ, ਲੈਂ ਅਬੈ
ਛੁਟਾਏ' ॥੨੫॥

ਸੁਨਤਿ ਬਿਚਾਰਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ, -ਰਣਜੀਤ ¹ਬੜਾ ਰਣ ਜਿਤ ਲੈਣ ਕਰਕੇ।
ਬਿਸਾਲਾ'।

ਟਿਕਹਿ ਨਹੀਂ ਇਨ ਪਾਵ ਕੋ, ਅਬਿ
ਲਰਹਿ ਕਰਾਲਾ।

ਦੁਰਗਨ ਕੋ ਨਹਿ ਛੋਰਿਹੈਂ, ਕਰਿ ਛੇਰ
ਲਰਾਈ।

ਵਧੋ ਅਧਿਕ ਉਤਸਾਹ ਉਰ, ਹਤਿ ਹੈਂ
ਰਿਪੁ ਧਾਈ ॥੨੬॥

ਮਿਸ' ਅਖੇਰ ਕੇ ਵਹਿਰ ਫਿਰ², ਘਾਲਹਿ ¹ਬਹਾਨੇ। ²ਫਿਰ ਕਰਕੇ।
ਰਣ ਭਾਰੀ।

ਅਬਿ ਤੋ ਸਭਿ ਨਹਿ ਮਾਰਣੈ¹, -ਗੁਰ ਭਲੇ ¹ਹੁਣੇ ਹੀ ਸਭ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਦੇਣਾ।
ਬਿਚਾਰੀ।

-ਚਲਹਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਆਪਨੇ, ਹੁਇ ਹੈ
ਤਹਿ ਸ਼ਾਂਤੀ।

ਲਗਜੋ ਬੈਰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਮਹਿ, ਭੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ¹ਵੈਰੀ ਬਹੁਤੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।
ਅਰਾਤੀ'- ॥੨੭॥

ਤਬਿ ਸਭਿ ਸੁਭਟਨਿ ਸੋਂ ਭਨਜੋ, 'ਉਰ
ਧੀਰਜ ਧਾਰੋ।

ਚਲਹੁ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਧਰਿ, ਨਿਜ
ਨਗਰ ਸੰਭਾਰੋ।

ਤਿਤ ਹੀ ਦਿਸਿ ਜੀਤੋ ਪ੍ਰਥਮ, ਅਰੁ ਗੁਰ
ਦਰਬਾਰਾ।

ਕਰਹਿ ਨਮੋ ਗਮਨਹਿ ਅਬਹਿ, ਇਹ ਭਲੀ
ਬਿਚਾਰਾ' ॥੨੮॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸਮੁਝਾਇ ਕਰਿ, ਬਹੁ ਬੀਰ
ਹਟਾਏ।

ਹੁਕਮ ਦਯੋ 'ਤਯਾਰੀ ਕਰਹੁ, ਰਣਜੀਤ
ਬਜਾਏ।

ਉਸ਼ਟਰੁ ਆਨਹੁ ਸੈਂਕਰੇ, ਸਭਿ ਦਲਹਿ
ਸਮਾਜਾ।

ਗਹਹੁ ਬਿਗਾਰੀ ਗ੍ਰਾਮ ਨਰ, ਜੈ ਹੈਂ ਨਹਿ

ਭਾਜਾ^੧ ॥ ੨੯ ॥

^੧ਬਿਗਾਰ ਦਾ ਖਜਾਲ ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਗਿਰਦ ਵਰਤ ਰਹੇ ਰਾਜ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰ ਜਗਤ ਦੀ ਵਿਗਾਰ ਕੱਟਣ ਹਾਰੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬਿਗਾਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਕਿਰਤੀ ਦੀ ਘਾਲ ਐਵੇਂ ਜਾਵੇ ਇਹ ਅਸੂਲ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ 'ਇਕ ਤਿਲੁ ਨਹੀਂ ਭੰਨੈ ਘਾਲੇ' ਦੇ ਬਿਰਦ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼੍ਹਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਇਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਮਾਲਾ ਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕਉ ਚਢਿ ਕਰਿ

ਅਸਵਾਰਾ।

ਗਰਾਮ ਅਨੇਕਨ ਕੇ ਗਹੇ ਨਰ ਆਨਿ

ਹਜ਼ਾਰਾ।

ਬੰਧੇ ਭਾਰ ਸਮਾਜ ਕੇ, ਸਿਰ ਦੇ ਉਚਵਾਏ।

ਗਮਨਯੋ ਪ੍ਰਥਮ ਬਿਹੀਰ ਸਭਿ, ਉਸ਼ਟਰ

ਲਦਵਾਏ ॥ ੩੦ ॥

ਸ਼ਮਿਯਾਨੇ ਤੰਬੂ ਘਨੇ, ਗਨ ਫਰਸ਼

ਬਿਸਾਲੇ।

ਸ਼ਤਰੰਜੀ, ਬਹੁ ਜਾਜਮਾਂ^੧, ਬਾਸਨ^੨ ਬਡ ^੧ਛਾਪਿਆ ਹੋਇਆ ਕਪੜਾ। ^੨ਬਰਤਨ।

ਜਾਲੇ।

ਖੱਚਰ ਪਰ ਲਾਏ ਅਧਿਕ, ਧਨ ਕੋਸ਼

ਮਹਾਨਾ।

ਬੰਧੇ ਭਾਰ ਸੰਭਾਰ ਕੇ, ਜੇ ਵਸਤੂ ਨਾਨਾ

॥ ੩੧ ॥

ਭਾਰ ਉਚਾਵਨਹਾਰ ਜੇ, ਸਭਿ ਚਲੇ ਹਜ਼ਾਰੇ।

ਆਗੇ ਪਾਛੇ ਸੁਭਟ ਗਨ, ਗਮਨੇ ਰਖਵਾਰੇ।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਵਧੁ ਸਕਲ ਕਉ, ਸੰਭਾਰਿ

ਲਦਾਈ।

ਮਾਰਗ ਮਹਿ ਬਹੁ ਚਲਿ ਪਰੇ, ਹੇਰੇ^੧ ^੧ਪਾ:-ਲਾਗੇ।

ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੩੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯੇ ਰੁੱਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਜੈ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਦੂ
ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸ ॥ ੩੨ ॥

੩੩. [ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦਾ ਸਫਰ। ਨਾਹਣੇਸ਼। ਲਾਹਾ ਤੇ ਟੋਟਾ ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਚੋਰ]

੩੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੪

ਦੋਹਰਾ:

ਜੁੱਧ ਜੀਤ ਆਏ ਜਬੇ, ਟਿਕੇ ਨ ਤਿਨ ਪੁਰਿ ਪਾਵ।^{੧੭}

ਦੇਖੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ^{੧੮} ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਟੂਕ।

ਦੀਨਸਿ ਕੂਚ ਕਰਾਇ ਗੁਰ, ਤਜੜੇ ਪਾਂਵਟਾ ਥਾਂਵ^੧ ॥ ੧ ॥

^੧ਰੁਤ ੧ ਅੰਸੂ ੪੭ ਅੰਕ ੪੨ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੱਸ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਤੋਂ ਟੁਰਕੇ ਜਿਥੇ ਪਾਉਂ ਟਿਕਾਏ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪਾਉਂਟਾ ਧਰਿਆ। ਇਹ ਥਾਂ ਲਗ ਪਗ ੧੭੪੨ ਬਿ: ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੱਧਾ ਸੀ। ^੧ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਪਰ ਧਰਮ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ, ਜੈਸੇ ਕਿ ਦੌਲਤ ਰਾਏ ਇਕ ਸਮਾਜੀ ਮੁਅੱਰਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਸਫਾ ੨੨੧-੨੨ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:

ਸੈਨ ਸਹਿਤ ਗੁਰ ਥਿਤ ਕਰੇ, ਡੇਰਾ
ਲਦਵਾਯੋ।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਭਿ ਚਲਿ ਪਰੇ, ਨੀਕੇ ਲਖਿ
ਪਾਯੋ।

ਭਏ ਪ੍ਰਭੂ ਅਸਵਾਰ ਤਬਿ, ਰਣਜੀਤ
ਨਗਾਰਾ।

ਬਾਜ ਉਠੜੇ ਬਡ ਬੰਬ। ਜੁਤਿ, ਨਿਜ ਸ਼ਬਦ ^੧ਅਵਾਜ਼।

ਪਸਾਰਾ ॥ ੨ ॥

ਗਿਰ ਗਿਰ ਮਹਿ ਪ੍ਰਤਿ ਧੁਨਿ। ਉਠੀ, ਕੰਪੇ ^੧ਮੁੜਵੀਂ ਧੁਨਿ, ਗੂੰਜ।

ਗਿਰਨਾਥਾ।

-ਗੁਰੂ ਛੁਟਾਇ ਨ ਰਾਜ ਕੋ^੧-, ਇਮ ਡਰ ^੧ਕਿਤੇ ਖੋਹ ਨਾ ਲੈਣ ਰਾਜ ਨੂੰ।
ਕੇ ਸਾਥਾ।

ਜਿਤ ਕਿਤ ਤੇ ਪਠਿ ਨਰਨਿ ਕੋ, ਸੁਧਿ
ਸਭਿਨਿ ਮੰਗਾਈ।

-ਆਨੰਦਪੁਰ ਕੋ ਕੂਚ ਕਰਿ, ਗਮਨੇ
ਗੋਸਾਈਂ- ॥ ੩ ॥

ਸੁਪਤੇ ਸੁਖ ਕੀ ਨੀਂਦ। ਸਭਿ, ਨਤੁ ਡਰਹਿ ^੧ਰਾਜੇ) ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੁੱਤੇ।

ਬਿਸਾਲਾ।

ਚਢੇ ਪਾਂਵਟੇ ਨਗਰ ਤੇ, ਇਸ ਰੀਤਿ
ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ।

ਉਠੀ ਧੂਲ ਨਭ ਮਹਿ ਉਡੀ, ਢਾਂਪੜੇ ਰਵਿ
ਜਾਈ।

ਛੁਟੇ ਤੜਾਕੇ ਤੁਪਕ ਕੇ, ਬਡ ਸ਼ਬਦ
ਉਠਾਈ ॥੪॥

ਕੂਦਤ ਜਾਤਿ ਤੁਰੰਗ ਗਨ, ਕਰਿ ਬੇਗ
ਪਲਾਵੈਂ।

ਪੌਰ ਪਰਹਿੰ^੧ ਦਿਢ ਠੌਰ ਮਹਿ, ਨਾਦਤਿ^੨ 'ਕਦਮ (ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ)। ਅਸ਼ਬਦ ਕਰਦੇ।
ਮਗ ਜਾਵੈਂ।

ਭਏ ਸਿੱਖਯ ਘਾਇਲ ਸੁਭਟ, ਸੇ ਚਲਹਿ
ਉਠਾਏ।

ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਕੇ ਨਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਹੀ, ਸਿਰ ਧਰਿ
ਗਮਨਾਏ ॥੫॥

ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੀ ਸੁਧਿ ਸਕਲ, ਭਾਖੀ^੧ 'ਬਹੁ 'ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ।
ਲੀਜੈ।

ਬਾਂਛਤਿ ਇਨ ਕੇ ਨਿਸ ਦਿਵਸ, ਹਾਜ਼ਰ
ਕਰਿ ਦੀਜੈ।

ਅਲਪ ਸੈਲ ਕੁਛ ਪੰਥ ਮੈਂ, ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ
ਉਲੰਘੈ ਕੈ।

ਵਹਿਰ ਆਇ ਡੇਰਾ ਕਰਜੋ, ਸੁਠ ਥਲ
ਪਿਖਿ ਕੈ ਕੈ ॥੬॥

ਉਤਰੇ ਤਜੜੇ ਤੁਰੰਗ ਪ੍ਰਭੂ, ਪਰਯੰਕ
ਸੁਹਾਏ।

ਸ਼ਮਿਯਾਨੇ ਤੰਬੂ ਤਨੇ, ਤਤਛਿਨ ਤਿਸ
ਥਾਏਂ।

ਤ੍ਰਿਨ ਦਾਨੇ ਕੇ ਲਜਾਇ ਕਰਿ, ਕਰਿ
ਤੁਰੰਗਨਿ ਦੀਨਾ।

ਦੇਗ ਦੀਰਘਾ ਤਜਾਰ ਭੀ, ਗੁਰ ਅਚਵਨਿ
ਕੀਨਾ ॥੭॥

ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸਕਲ ਦਲ, ਸੁਖ ਤੇ
ਸੁਪਤਾਏ।

ਨਿਸਾ ਬਿਖੈ ਬਿੱਸ੍ਰਾਮ ਤੇ, ਸ਼੍ਰਮ ਦੀਹ^੧ 'ਬਹੁਤ ਥਕਾਨ।
ਨਸਾਏ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਜਾਗਿ ਕੈ, ਕਰਿ ਸੌਚ
ਸ਼ਨਾਨਾ।

ਬਸਤ੍ਰੁ ਸਸਤ੍ਰੁ ਤਨ ਪਹਿਰ ਕੈ, ਪ੍ਰਭੁ
ਕੀਨਸਿ ਪਯਾਨਾ ॥ ੮ ॥

ਤਜਾਰ ਹੋਇ ਸਭਿ ਦਲ, ਚਢ੍ਹੇ ਧੌਂਸਾ
ਧੁੰਕਾਰੇ।

-ਮਾਰਗ ਪ੍ਰਸਥਾਨੇ ਪ੍ਰਭੂ-, ਬਿਦਤਯੋ ਜਗ
ਸਾਰੇ।

ਸ਼ਹਿਰ ਸਢੋਰੋ ਨਿਕਟਿ ਕੋ, ਆਗੈ ਜਬਿ
ਚਾਲੇ।

ਨਾਹਣ ਕੇ ਨ੍ਰਿਪ ਜਬਿ ਸੁਨਯੋ, -ਗੁਰੁ ਕੂਚ
ਸੰਭਾਲੇ ॥ ੯ ॥

ਇਸਮ¹ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਅਪਨਿ ਕੋ, ਕਰਿ ਹੈਂ
ਤਹਿ ਬਾਸਾ।

¹ਜੋ ਪੂਰੇ ਹੱਕ ਮੂਜਬ ਆਪਣੀ ਹੋਵੇ। [ਅ. ਇਸਮ = ਨਾਮ
ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੱਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ]।

ਚਲੇ ਜਾਤਿ ਜੁਤਿ ਬਾਹਿਨੀ¹-, ਸੁਨਿ
ਮਿਦਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ²।

¹ਸੈਨਾ। ²ਮੇਦਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਮ ਸੀ ਨਾਹਣ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦਾ।

ਤੂਰਨ ਪਠਯੋ ਵਕੀਲ ਕੋ, ਕਹਿ ਸਭਿ
ਸਮੁਝਾਈ।

ਆਗੇ ਮਿਲਯੋ ਸੁ ਆਇ ਕਰਿ, ਪਗ¹ ਗ੍ਰੀਵ
ਨਿਵਾਈ ॥ ੧੦ ॥

¹ਚਰਨਾਂ ਤੇ।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੋਲਤਿ ਭਯੋ, 'ਨਾਹਿਣ ਕੇ
ਰਾਜਾ¹।

¹ਦੇ ਰਾਜਾ ਨੇ।

ਪਠਯੋ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਢਿਗ ਆਪ ਕੇ, ਸੁਨੀਅਹਿ
ਮਹਾਰਾਜਾ!

ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਰ ਬੰਦਨਾ, ਕਰ ਬੰਦਿ
ਬਖਾਨੀ।

-ਚਢੇ ਅਚਾਨਕ ਆਪ ਪ੍ਰਭੂ, ਹਮ ਸੁਨਯੋ
ਨ ਕਾਨੀ ॥ ੧੧ ॥

ਲਾਹਿਤਪੁਰਿ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਅਬਿ, ਡੇਰਾ
ਨਿਜ ਪਾਵੇ।

ਮੈਂ ਆਵਹੁੰ ਦਰਸਨ ਕਰਨਿ ਪੁਨ ਅੱਗ੍ਰ
ਸਿਧਾਵੇ।

ਦਾਸ ਕਦੀਮੀ ਆਪ ਕੋ, ਡੇਰਾ ਅਬਿ ਕੀਜੈ।
ਅਪਨੇ ਸੇਵਕ ਜਾਨਿ ਕਰਿ, ਦਰਸਨ ਮੁਹਿ

ਦੀਜੈ ॥੧੨॥

ਰਖਹੁ ਲਾਜ ਅਬਿ ਬਿਰਦ ਕੀ, ਤੁਮ
ਅੰਤਰਜਾਮੀ।

ਮੈਂ ਸੇਵਕ ਤੁਮਰੀ ਸ਼ਰਨਿ, ਸਭਿ ਘਟ ਕੇ
ਸ੍ਵਾਮੀ!

ਕੁਛ ਮਸਲਤ ਕਰਨੀ ਹਮਹਿ, ਰਾਜਨ ਕੇ
ਕਾਜੂ।

'ਰਾਜਸੀ (ਯਾ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ) ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਕੁਛ ਸਲਾਹ
ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਅਹੈ ਭਰੋਸਾ ਆਪ ਕੋ, ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ
ਮਹਾਰਾਜੂ! ॥੧੩॥

ਜਾਨਿ ਆਪਨੋ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਕਰੁਨਾ ਅਬਿ
ਧਾਰੋ।

ਇਕ ਦੁਇ ਦਿਵਸ ਨਿਵਾਸ ਕੈ, ਮਿਸ
ਖਿਲਨਿ ਸ਼ਿਕਾਰੋ'-'।

'ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ।

ਸੁਨਿ ਬਿਨਤੀ ਪ੍ਰਭੁ ਨ੍ਰਿਪਤ ਕੀ, ਨਿਜ
ਸਿਵਰ ਉਤਾਰਾ।

ਸੈਲ ਸਮੀਪ ਸਥਾਨ ਸੁਭ ਜਲ ਚਲਤਿ
ਨਿਹਾਰਾ ॥੧੪॥

ਆਯੋ ਬੁਧੁਸ਼ਾਹਿ ਤਬਿ, ਪ੍ਰਭੁ ਮਿਲਿਬੇ
ਹੇਤਾ।

ਉਤਰੇ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰ ਕਰਿ, ਬੈਠੇ ਕੁਲ
ਕੇਤਾ'।

'ਸੋਢੀ) ਕੁਲਕੇਤ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ।

ਜਿਤ ਕਿਤ ਛਾਯਾ ਦੇਖਿ ਕਰਿ, ਉਤਰੇ ਬਰ
ਬੀਰਾ।

ਸੁੰਦਰ ਪਿਖੜੋ ਸਥਾਨ ਕੋ, ਕਛੁ ਚਾਲਤਿ
ਨੀਰਾ ॥੧੫॥

ਤੰਬੂ ਸ਼ਮਿਯਾਨੇ ਤਨੇ, ਕਰਿ ਖਾਨ ਰੁ
ਪਾਨਾ।

ਸੁਪਤਿ ਜਥਾ ਸੁਖ ਨਿਸਾ ਮਹਿ, ਸ਼੍ਰਮ ਸਭਿ
ਕੋ ਹਾਨਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਜਾਗ ਕਰਿ, ਗੁਰ ਸੌਚ
ਸ਼ਨਾਨੇ।

ਨੰਦਚੰਦ ਸੋਂ ਤਬਿ ਪ੍ਰਭੂ, ਇਮ ਬੈਨ ਬਖਾਨੇ

॥ ੧੬ ॥

‘ਡੇਰਾ ਸਗਰੋ ਤੋਰੀਅਹਿ, ਅਰੁ ਘਾਇਲ’ ^{‘ਜ਼ਖਮੀ।}
ਜੇਤੇ।

ਕਛੁ ਭਟ ਰਾਖੇ ਸੰਗ ਮਹਿ, ਸਭਿ ਚਲਹਿ
ਅਗੇਤੇ।

ਇਹਾਂ ਦੇਰ ਹਮ ਕੋ ਲਗਹਿ, ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ^{‘ਵੱਸਾਂਗੇ।}
ਬਾਸਹਿ’।

ਪਹੁੰਚਹਿ ਅਪਰ ਅਨੰਦਪੁਰਿ, ਬਿਤ ਲਹੈਂ ^{‘ਘਰਾਂ ਵਿਚ।}
ਅਵਾਸਹਿ’ ॥ ੧੭ ॥

ਸੁਨਤਿ ਹੁਕਮ ਦੀਵਾਨ ਤਬਿ, ਸਭਿਹੂੰਨਿ
ਸੁਨਾਯਾ।

ਕਹਿ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿ ਸਿਵਰ ਕੀ, ਤਤਕਾਲ
ਚਢਾਯਾ।

ਮਾਤੁਲ ਪ੍ਰਭੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੋ, ਸੌਂਪਯੋ ਸਭਿ ^{‘ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਾਮਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਜੀ ਨੂੰ।}
ਡੇਰਾ।

‘ਮਗ ਮਹਿ ਅਰੁ ਪੁਰਿ ਪਹੁੰਚ ਕਰਿ,
ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਬਡੇਰਾ ॥ ੧੮ ॥

ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਭਿਹੂੰਨ ਕੀ, ਸੁਧ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ
ਲੀਜੈ।

ਘਾਇਲ ਨਿਕਟ ਜਰਾਹੁ’ ਕੋ, ਸੁਧ ਹੇਤੁ ^{‘ਮੱਲ੍ਹਮ ਪੱਟੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ।}
ਪਠੀਜੈ।

ਤੁਮ ਸਜਾਨੇ ਸਭਿ ਜਗਤ ਮਹਿ, ਮਗ
ਚਲੀਅਹਿ ਥੋਰਾ।

ਜਿਸ ਤੇ ਬਹੁ ਸ਼੍ਰਮ ਪਾਇ ਨਹਿ, ਨਹਿ ^{‘ਧੁੱਪ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਾਂ (ਸਤਾਵੇ)।}
ਆਤਪ ਜੋਰਾ’ ॥ ੧੯ ॥

ਸੁਨਿ ਭਗਨੀਸੁਤ’ ਹੁਕਮ ਕੋ, ਹੁਇ ਤਜਾਰ ^{‘ਭੈਣ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ।}
ਪਯਾਨਾ।

ਸਗਰੋ ਸਿਵਰ ਸੰਭਾਰਿ ਕੈ, ਸੁਧ ਹਿਤ
ਸਵਧਾਨਾ।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਾਰਗ ਪਰਯੋ, ਮਗ ਅਲਪ
ਚਲੰਤਾ।

ਉਤਰਹਿ ਹਿਤ ਬਿਸਰਾਮ ਕੇ, ਸੁਧ

ਸਭਿਨਿ ਲਹੰਤਾ ॥੨੦॥

ਖਾਨ ਪਾਨ ਪੋਖਨਿ ਕਰਹਿ, ਦਿਨ ਹੋਤਿ
ਪਯਾਨੇ।

ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿ ਮਗ ਉਲੰਘ ਕਰਿ, ਪਹੁੰਚੇ
ਨਿਜ ਥਾਨੇ।

ਜਥਾ ਜੋਗ ਕਹਿ ਸਭਿਨਿ ਕੋ, ਕਰਿਵਾਏ
ਡੇਰੇ।

ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਲੇ ਸੁਧਿ ਸਭਿਨਿ ਕੀ, ਦੇ
ਅਨੰਦ ਘਨੇਰੇ ॥੨੧॥

ਸੁਨੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਰਤਾ, ਤਹਿ ਚਢੈ ਅਖੇਰਾ।
ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਕਾਨਨ ਫਿਰੈ ਸੁੰਦਰ ਥਲ
ਹੇਰਾ।

ਅਨਿਕ ਮ੍ਰਿਗਨ, ਝੰਖਾਰ ਬਡ, ਗਨ ਸਸੇ
ਪ੍ਰਹਾਰੇ।

ਰਾਜਰਿਖੀ ਸਮ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਨਿਜ ਧਰਮ
ਸੰਭਾਰੇ ॥੨੨॥

ਆਤਪ ਤੀਛਨ ਜਬਿ ਭਈ, ਹਟਿ ਆਇੰ
ਸੁ ਡੇਰੇ।

ਬਿਸਰਾਮੇ ਕਰਿ ਖਾਨ ਕੋ, ਤਿਮ ਸੁਭਟ
ਘਨੇਰੇ।

ਤ੍ਰਿਤੀ ਪਹਿਰ ਸੁੱਖਾ ਛਕਹਿ[†], ਪੁਨ ਸੋਚਹਿ ਧਾਰਹਿ। [†]ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੂ ੪੪ ਅੰਕ ੧੧ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਕਰਿ ਸ਼ਨਾਨ ਤਿਹ ਸਮੈ ਕੋ, ਬੈਠਹਿ ਪਰਵਾਰਹਿ[†] ॥੨੩॥ [†]ਭਾਵ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ।

ਲਗਤਿ ਸਭਾ ਸਭਿ ਸੁਭਟ ਕੀ, ਸੰਗਤਿ ਜੋ
ਆਵੈ।

ਦਰਸਹਿ ਧਰਿ ਕੈ[†] ਕਾਮਨਾ, ਬਾਂਛਤਿ ਮਨ ਪਾਵੈਂ। [†]ਪਾ:-ਪਰਸੈ।

ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਨਾਹਣਪਤੀ ਕੋ, ਤਬਿ ਦੂਤ ਸੁ
ਆਵੈ।

'ਰਾਜਾ ਹਮਰੋ ਮਹਾਰਾਜ! ਬੰਦਨ ਕੋ ਗਾਵੈ
॥੨੪॥

ਐਬੋ ਕੋਂ ਹੁਇ ਤਯਾਰ ਜਬਿ, ਕਾਰਜ ਪਰਿ
 ਜਾਈ।
 ਪਹੁੰਚੇ ਗੋ ਉਰ ਭਾਵ ਧਰਿ, ਰਾਵਰਿ
 ਸ਼ਰਣਾਈ।'
 ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕੋ, ਪੁਨ 'ਦੂਤ' ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਨਾਹਣ ਜਾਵੈ।
 ਸੰਕੈ' ਮੇਦਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਹੁ, ਨਹਿ ਮਿਲਿਬੇ 'ਸੰਗਦਾ ਹੈ।
 ਆਵੈ ॥੨੫॥
 -ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਤੇ ਆਦਿ ਇਤ, ਗੁਰ ਦ੍ਰੋਹੀ
 ਸਾਰੇ।
 ਭੀਮਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿ ਉਤ, ਬੈਰੀ ਰਿਸ
 ਧਾਰੇ।
 ਮੈਂ ਏਕਲ ਗੁਰ ਸੋਂ ਮਿਲੋਂ, ਬਿਦਤੈ ਸਭਿ
 ਮਾਂਹੀ।
 ਸੁਨਿ ਦ੍ਰੈਸੀ ਮਮ ਹੋਹਿਗੇ, ਛਾਨੀ ਰਹਿ
 ਨਾਂਹੀ ॥੧੬॥
 ਜੇ ਨ ਮਿਲੋਂ ਅਬਿ ਜਾਇ ਕੈ, ਟੁਟਹਿ ਗੁਰ
 ਪ੍ਰੀਤੀ-।
 ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਸੰਸਾ ਕਰਹਿ ਮਤਿ, ਹੁਇ ਨ 'ਬੁੱਧੀ ਬਿਨਾ ਡਰ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
 ਅਭੀਤੀ।
 ਆਜ ਕਾਲ ਕਰਤੇ ਤਿਸੈ, ਦ੍ਰਾਦਸ਼ ਦਿਨ
 ਬੀਤੇ।
 ਕਹਿ ਕਹਿ ਬਿਨੈ ਪਠਾਵਨੋ ਮਨ ਹੁਇ
 ਬਿਪਰੀਤੇ ॥੨੭॥
 ਬੂਝੇ ਨਿਜ ਪਰਧਾਨ ਸਭਿ 'ਮੈਂ ਕਰਿਹੋਂ
 ਕੈਸੇ।
 ਦੁਹਿ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਰਸ ਕੋ ਰਖਹਿ, ਕਰੀਅਹਿ
 ਕੁਛ ਐਸੇ।'
 ਤਬਿ ਸਮੁਝਾਯੋ ਡਰਤਿ ਉਰ, 'ਤੁਮ ਮਿਲੋਂ
 ਨ ਜਾਈ।
 ਪਠਹੁ ਦਿਵਾਨ ਜੁ ਆਪਨੋ, ਭੇਟੈ 'ਸਾਰੀਆਂ ਭੇਟਾਂ ਜਾ ਦੇਵੇ।
 ਸਮੁਦਾਈ' ॥੨੮॥

ਨਤੁ ਰਾਜੇ ਗਿਰਪਤਿ ਸਕਲ, ਤੁਝ ਕੋ ਰਿਪੁ
ਜਾਨੈਂ।

ਕਾਰਜ ਦੇਹਿ ਬਿਗਾਰ ਕਰਿ, ਲਰਿ ਕੈ ਰਣ
ਹਾਨੈਂ।

ਸਭਿ ਭ੍ਰਾਤਨ ਤੇ ਤੂਟਿਬੇ, ਤੁਝ ਨਹਿ ਬਨਿ
ਆਵੈ।

ਜਥਾ ਬਿਦੇਸੀ ਗੁਰੂ ਇਮ, ਜਿਤ ਕਿਤ
ਚਢਿ ਜਾਵੈ" ॥੨੯॥

'ਜਿਵੇਂ ਬਿਦੇਸੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਤਿਵੇਂ ਹੈ ਜਿਧਰ ਕਿਧਰ
(ਜੀ ਕੀਤਾ) ਤੁਰ ਪਏ।

ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਮੰਤ੍ਰੀਨ ਤੇ, ਮਸਲਤ
ਠਹਿਰਾਈ।

ਪਠਿ ਵਕੀਲ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਢਿਗ ਨਿਜ ਬਾਤ
ਸੁਨਾਈ।

ਸੁਨਿ ਕਿਛੁ ਰਿਸ ਧਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਭਨਜੋਂ,
'ਗੀਦੀ ਇਮ ਹੋਵਾ।

ਹਮ ਕੋ ਇਤਿ ਠਹਿਰਾਇ ਕਰਿ, ਪਾਛੈ ਡਰ
ਜੋਵਾ ॥੩੦॥

ਨਹਿ ਮੇਲਹਿ ਪਰਧਾਨ' ਕੋ, ਕਹੁ ਇਤਹੁ
ਨ ਆਵੈ।

'ਮਿਲਾਂਗੇ ਨਹੀਂ ਪਰਧਾਨ ਨੂੰ।

ਪਠਹਿ ਜਿ ਲੂਟਹਿ ਸੁਭਟ ਮਮ, ਨਹਿ ਕੋ
ਅਟਕਾਵੈ।'

ਬਰਜ ਪਠਜੋ ਸੁਨਿ -ਭੀਰੁ ਨ੍ਰਿਪ', ਨਹਿ
ਧੀਰਜ ਰਾਖੀ।

'ਗਲ) ਸੁਣਕੇ ਵਰਜ ਭੇਜਿਆ (ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਤੇ ਸਮਝ
ਲਿਆ ਕਿ) ਰਾਜਾ ਕਾਇਰ ਹੈ.....'

ਸ਼ੰਕੜੋ ਅਪਰਨਿ ਨ੍ਰਿਪਨਿ ਤੇ, ਨਹਿ ਦਰਸ
ਭਿਲਾਖੀ- ॥੩੧॥

ਅਲਪ ਗ੍ਰਾਮ ਤਹਿ ਦ੍ਰੈ ਬਸਹਿ, ਜਿਹ ਠਾਂ
ਗੁਰ ਡੇਰਾ।

ਇਕ ਮਹਿ ਰੰਘਰ ਰਹਿਤ ਹੈਂ, ਇਕ
ਫਕਰਨ ਕੇਰਾ।

ਬਨ ਕਰਿ ਤਸਕਰ ਉਸਟ ਦ੍ਰੈ, ਪ੍ਰਭੁ ਕੇਰ
ਚੁਰਾਏ।

ਨਰ ਤਬਿ ਦੋਨਹੁ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ, ਗੁਰ ਨਿਕਟ
ਬੁਲਾਏ ॥੩੨॥

ਜੇ ਤੁਮਨੇ ਉਸ਼ਟਰ ਲੀਏ, ਦੀਜੈ ਅਬਿ
ਫੇਰੇ।

ਖੋਜਹੁ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ, ਹੁਇ ਚੋਰ 'ਕੁਈ ਵੱਡਾ ਚੋਰ (ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਹੀ) ਹੋਣਾ ਹੈ।
ਬਡੇਰੇ।'

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੋਲੇ ਤਬੈ, 'ਇਤ ਨਹੀਂ ਚੁਰਾਏ।

ਅਪਰ ਚੋਰ' ਕੋ ਲੇ ਗਯੋ, ਹਮ ਨਹਿ 'ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ। 'ਪਾ:-ਦੂਰ।
ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਏ" ॥ ੩੩ ॥

ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਕਰਿ ਤਿਨਹੁ ਕੋ, ਗੁਰ ਬੂਝਨਿ
ਕੀਨੇ।

ਨਹੀਂ ਬਤਾਵਹਿ ਅੰਧ ਮਤਿ, ਬਡ ਕਪਟ
ਪ੍ਰਬੀਨੇ।

ਚਲੇ ਗਏ ਨਿਜ ਘਰਨ ਕੋ, ਤਬਿ ਏਕ
ਫਕੀਰਾ।

ਅਪਨਿ ਸਮੀਪ ਹਕਾਰਿ ਕੈ, ਬੋਲੇ ਗੁਰ
ਧੀਰਾ ॥ ੩੪ ॥

ਮਾਂਗਨ ਕੇ ਮਿਸ ਕਰਿ ਸਦਨ, ਰੰਘ੍ਰਨ ਕੇ
ਹੋਰੇ।

ਉਸ਼ਟਰ ਖੋਜਹੁ ਜਾਇ ਕਰਿ, ਆਵਹੁ ਬਿਨ
ਦੇਰੇ।'

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤੂਰਨ ਤਬਿ ਗਯੋ, ਭਿੱਛ੍ਯਾ
ਹਿਤ ਲੈਬੇ।

ਹੁਤੇ ਸੁਤਰ¹ ਤਹਿ ਬਰ ਗਯੋ, ਜੁਗ² ਖਰੇ 'ਉਠ। ^੨ਦੋ। ^੩ਦੇਖੇ।
ਦਿਖੈਬੇ³ ॥ ੩੫ ॥

ਆਇ ਫਕੀਰ ਬਤਾਇ ਦਿਯ, 'ਜੁਗ
ਉਸ਼ਟਰ ਠਾਂਢੇ।

ਸੁਤਰ ਸਦਨ ਮਹਿ ਬਿਰ ਕਰੇ, ਬਾਂਧੇ ਤਹਿ
ਗਾਢੇ।'

ਬਹੁਰੋ ਲੋਕ ਸੁ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ, ਨਰ ਸਰਬ
ਹਕਾਰੇ।

ਤਸਕਰ ਰੰਘ੍ਰ ਜਾਨਿ ਕੈ, ਗੁਰ ਬਾਕ
ਉਚਾਰੇ ॥ ੩੬ ॥

ਨਾਮ ਧਰੇ ਦੁਇ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ, ਇਕ 'ਸੁਭ' 'ਫਕੀਰਾਂ' ਦਾ ਸੁਭ ਤੇ (ਰੰਘ੍ਰਾਂ ਦਾ) ਖੋਟਾ।

ਇਕ 'ਖੋਟਾ'।

'ਫਕਰਨ' ਕੋ 'ਲਾਹਾ', ਸਦਾ ਰੰਘ੍ਰਨ ਕੋ
'ਤੋਟਾ'।

'ਜਾਹੁ ਤੁਰਤ ਹੀ ਆਨੀਏ, ਨਤੁ ਘਰ ਲੁਟ
ਜੈ ਹੈਂ।

ਕੂਟਨ ਤਸਕਰ ਤੁਮ ਸਕਲ, ਨਾਂਹਿਤ ਗਹਿ
ਲੈ ਹੈਂ" ॥੩੭॥

'ਹੇ ਕੁੱਟਣੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਚੋਰ ਹੋ (ਛੇਤੀ ਲਿਆਓ ਉਠ)
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫੜ ਲਵਾਂਗੇ ਸਭ ਨੂੰ।

ਰੰਘਰ ਡਰ ਧਰਿ ਉਰ ਬਿਖੈ, ਤਤਛਿਨ ਲੇ
ਆਏ।

ਉਸ਼ਟਯੋ ਸੌਂਪੇ ਜੋਰਿ ਕਰ, ਪੁਨਿ ਬਹੁ
ਘਿਘਿਆਏ।

ਅਬਿ ਲੋ ਦੋਨਹੁ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ, ਨਾਮ ਸੁ
ਬਿਦਤਾਯੋ।

ਫਕਰਨ ਕੋ 'ਲਾਹਾ' ਘਨੋ^੧, ਸਭਿਹਿਨਿ
ਸੁਖ ਪਾਯੋ ॥੩੮॥

^੧ਪਾ:-ਅਹੈ।

'ਟੋਟਾ' ਰੰਘਰ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਕਰਿ ਨਾਮ ਉਚਾਰੇ।
ਦਾਰਿਦ ਜਿਨ ਕੇ ਘਰ ਬਿਖੈ, ਹੁਇ ਅਲਪ
ਅਹਾਰੇ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਜਿਮ ਬਾਕ ਹੁਇ, ਨਹਿ
ਨਿਸ਼ਫਲ ਜਾਈ।

ਚਹਯੋ ਚਢਨ ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ^੧ ਕੋ, ਤਹਿ ਤੇ
ਸੁਖਦਾਈ ॥੩੯॥

^੧ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਨੂੰ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਨਾਹਿਣੇਸ਼' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤ੍ਰੈ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ
ਅੰਸੂ ॥੩੩॥

^੧ਹਰ ਤੂਫਾਨ ਦੇ ਬਾਦ ਟਿਕਾਉ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਲੜਾਈ ਦੇ ਬਾਦ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੁਲਹ ਦਾ ਅਵਸਰ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਭੰਗਣਾ ਦੇ ਜੁੱਧ ਬਾਦ ਬੀ ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੋ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਰੁਤ ਦਾ ਅੰਸੂ ੩੬, ੩੭ ਕਿ ਇਹ ਅਵਸਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਤੇ ਫੇਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਬਕਾਰੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਆਯਾ ਤੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਤੰਗ ਆਕੇ ਸੁਲਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸੁਲਹ ਹੋਈ। ਹਰ ਹਾਲ ਸੁਲਹ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਖੋਜ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਜੋ ਠੀਕ ਵਾਕਿਆ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਸੁਲਹ ਕਿਥੇ ਹੋਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਮਾਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਵਸਰ ਜੁੱਧ ਦੇ ਬਾਦ ਭੰਗਣੀ-ਪਾਂਵਟੇ ਹੀ ਆ ਗਿਆ ਸੀ^੧। ਪਰ ਜੈਸਾ ਕਿ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਸੂ: ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਲਹ ਦਾ ਹੋਣਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਜਾਕੇ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਬੀ ਹੱਲੇ ਗੁੱਲੇ ਮਚਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਗੋਯਾ ਸੁਲਹ ਮਾਰੇ ਬਕਾਰੇ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਈ। ਜੇ ਖਿਆਲ ਕਰੀਏ ਕਿ ਸੁਲਹ ਭੰਗਣੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਬੀ ਜੁੱਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਈ। ਦੋਹਾਂ

ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਦਾ ਅੰਤ ਹੀ ਸੁਲਹ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਘਾਹ ਰਸਦ ਆਦਿ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਰੇ ਬਕਾਰੇ ਕਰਨ ਪਰ ਅਤੇ ਭੰਗਾਣੀ ਪੂਰਨ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਸਤ ਫਾਸ ਦੇਣੇ ਪਰ। ਸੋ ਭੰਗਾਣੀ ਵਾਲਾ ਅਵਸਰ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਬੀ ਤੇ ਇਖਲਾਕ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਬੀ ਵਧੇਰੇ ਢੁਕਾਉ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਂਵਟੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ ਤਾਂ ਭੀਮਚੰਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਰਹਿਣਾ ਆਪਣੀ ਰਈਅਤ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਮੰਗਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਇਕ ਜਾਬਰ ਰਾਜਾ ਆਪਣੀ ਦਬੇਲ ਪਰਜਾ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰਖਰੀਦ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਰਾਜੇ ਤੋਂ ਖਰੀਦ ਵੇਲੇ ਦੇ ਹੋਏ ਅਹਿਦ ਪਰ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਮਾਲਕ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਕੋਈ ਕਰ ਮਸੂਲ ਨਜ਼ਰ ਭੇਟ ਰਾਜਸੀ ਦੇ ਦੇਣਹਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਨਿਜ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਮੰਨਦੇ ਸੇ। ਪਿਛੇ ਹਾਲ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਛੋੜਕੇ ਪਾਉਂਟੇ ਆ ਟਿਕੇ ਸਨ। ਏਥੇ ਆਕੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਧਾ ਲਈ ਸੀ। ਏਥੇ ਟਿਕਿਆਂ ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਮੰਗਣ ਵਾਸਤੇ ਭੀਮ ਚੰਦ ਦਾ ਵਜ਼ੀਰ ਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਚਲਾਂਗੇ, ਪਰ ਤੇਰੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਜਿੱਤਕੇ। ਇਸ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਬੀ ਇਹੋ ਬੂ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਬਾਹੂ ਬਲ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਜੈ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਮੰਨਵਾ ਸਕਾਂਗੇ ਤਦੋਂ ਹੀ ਚੱਲਾਂਗੇ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਜੁੱਧ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਫਤੇ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜੇ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡਕੇ ਜਮਨਾ ਦੇ ਉਸ ਪਾਰ ਜਾ ਖੜੋਤੇ ਹਨ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਘਰੀਂ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਜੰਵ ਡੋਲਾ ਬੀ ਲਿਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਮਰਿਆਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਬੀ ਕਰਨੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਸਲਿਹਤ ਵਕਤ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੇ ਸੁਲਹ ਕਰਨ, ਤੇ ਇਹ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਕਰਨ। ਇਧਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਫਤੇਮਾਨ ਹੋਕੇ ਅਵਸਰ ਹੈ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮਨਾ ਲੈਣ ਦਾ। ਤਾਕਿ ਇਖਲਾਕੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਿਚ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਰਹਿਣਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਰ ਹੇਠ ਆਏ ਦੇ, ਅਤੇ ਬਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈਸੀ ਮੁੜ ਤਸਲੀਮ ਹੋ ਜਾਏ ਤੇ ਰਸਦ ਤੇ ਘਾਹ ਆਦਿ ਗਿਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਸਕਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਾ ਪਿਆ ਕਰੇ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਜਾਕੇ ਮੁੜ ਹੱਲੇ ਗੁੱਲੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮਨਾਉਣੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਸਤ ਫਾਸ ਦੇਕੇ ਮਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹਥੋਂ ਗੁਵਾ ਲੈਣਾ ਕਿਵੇਂ ਜੋਗ ਸੀ? ਆਖਰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਜਾਕੇ ਮੁੜ ਹੱਲੇ ਗੁੱਲੇ ਕਰਕੇ ਰਾਜੇ ਤੋਂ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਮਨਾਈਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦੇਕੇ ਲਾਭ ਨਾ ਉਠਾਉਣਾ ਤੇ ਪਰਜਾ ਪਰ ਪੱਕਾ ਕਰਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸੁਲਹ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ, ਅਲੂਹੀਅਤ ਤੇ ਇਖਲਾਕ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਨੀਕ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਹੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਹੀ ਠੀਕ ਢੁਕਦਾ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਜੈਸਾ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਭੰਗਾਣੀ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਣ ਪਰ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਕਰਕੇ ਗੋਂ ਹੈਸੀ ਸੁਲਹ ਲਈ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਰੀਂ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜੰਵ ਡੋਲਾ ਲਿਜਾਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਠਾਕੁਰ ਤੇ ਰਾਜੇ ਰਾਣੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈਣੇ ਹਨ ਤੇ ਸਸਕਾਰਨੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਮੁੱਦਤ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭੰਗਾਣੀ ਗਏ ਸਾਂ ਤੇ ਸਾਰੇ ਥਾਂ ਆਪ ਦੇਖੇ ਤੇ ਤਦੋਂ ਤਕ ਯਾਦ ਰਹੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਹਾਲ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੇ ਸਨ ਤਾਂ ਖਿਆਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਦੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸੀ ਜੋ ਰਾਜਿਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਹਰੀਚੰਦ ਤੇ ਹੋਰ ਠਾਕੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮੰਗੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਰਸਤਾ ਬੀ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਗਿਆ ਹੋਊ। ਇਸ ਆਰਜ਼ੀ ਲੋੜ ਦੇ ਨਾਲ ਭੀਮਚੰਦ ਨੇ ਇਹ ਪੱਕੀ ਲੋੜ ਬੀ ਦੇਖ ਲਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਬਲਵਾਨ ਹੈ, ਇਹ ਮਿੱਤ੍ਰ ਹੋਕੇ ਭਾਰੀ ਕੁਮਕ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ੜੂ ਰਹੇ ਤਾਂ ਘਾਟਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਪੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਥੋੜੇ ਹੀ ਚਿਰ ਬਾਦ ਨਦੋਨ ਦੇ ਜੁੱਧ ਵਾਸਤੇ ਭੀਮਚੰਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੁਮਕ ਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਭੀਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸੁਲਹ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਵਧੇਰੇ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਵਜ਼ੀਰ ਦਾ ਆਉਣ ਜਾਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਹੈਗਾ ਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਫੌਰਨ ਉਸ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲ ਬਾਤ ਹੋ ਜਾਣੀ ਕਠਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਭੀਮ ਚੰਦ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁਲਹ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਲੱਭਦਾ ਹੈ। ਭਲਾ ਹਾਰ ਖਾ ਕੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਤਕੇ ਵੀ ਉਹ ਚੱਟਪੱਟ ਸੁਲਹ ਵਲ ਦੌੜਦਾ ਹੈ। ਨਾਦੋਣ ਜੰਗ ਵਿਚ ਫਤੇ ਪਾਕੇ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਉਹ ਕਟੋਚ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਅਲਫਖਾਂ ਨਾਲ ਸੁਲਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਰੁਤ ਦਾ ਅੰਸੂ ੪੪ ਅੰਕ ੬ ਤੋਂ ੧੨। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭੰਗਾਣੀ ਹਾਰ ਖਾਕੇ ਬੀ ਸੁਲਹ ਵਿਚ ਦੇਰ ਪਾਉਣੀ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਜਾਕੇ ਪ੍ਰਜਾ ਉਤੇ ਹੱਲੇ ਗੁੱਲੇ ਧਾਵੇ ਕਰਕੇ ਊਧਮ ਮਚਾਉਣ ਨੂੰ ਸੁਲਹ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਸੂ: ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਉਸ ਦੀ ਤਰਦੀਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਕਿ ਜਦ ਪ੍ਰਜਾ ਦੇ ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਦ ਵਜ਼ੀਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ:-

ਕਹਾਂ ਬਿਗਰਾਯੋ, ਕੋ ਦੁਰਗ ਨਹਿ ਛੀਨ ਲੀਯੋ,
ਗ੍ਰਾਮਹੂੰ ਨ ਲੂਟਯੋ ਕੋਈ, ਲੀਨ ਕਹਾਂ ਬਿਤ ਹੈ?
ਪੰਥ ਨੂੰ ਨ ਰੋਕਯੋ ਕੋਈ, ਪਾਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ ਰਹੇ ਸੋਈ,
ਕੌਨ ਸੋ ਬਿਗਾਰ ਕੀਨ, ਜਾਂਤੇ ਦੁਖ ਚਿਤ ਹੈ?
ਭੀਮਚੰਦ ਭੂਪ ਨੇ ਤੁਰੰਗਮ ਨ ਦੀਨ ਕੋਈ,
ਨਾਲਬੰਦੀ ਆਦਿ ਧਨ ਕੁਛ ਨ ਪੁਚਾਯੋ ਹੈ।
ਰਹੋ ਨਿਜ ਦੇਸ, ਕਰੋ ਰਾਜ ਕੋ ਅਸੇਸ ਬੈਠਿ,
ਹਮਰੋ ਨ ਦ੍ਰੈਸ ਨਹਿ ਕਾਜ ਬਿਗਰਾਯੋ ਹੈ।

[ਰੁਤ ੨ ਅੰਸੂ ੩੬ ਅੰਕ ੨੩-੨੪]

ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਿਲੇ ਤੇ ਧਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਮਾਰਿਆ, ਧਨ ਨਹੀਂ ਲੁੱਟਿਆ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ, ਖੇਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜੀਆਂ। ਜਦ ਏਹ ਗੱਲਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ, ਹੱਲਾਗੁੱਲਾਂ, ਹਮਲਾ, ਧਾਵਾ ਯਾ ^{Raid} ਕਿਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਡਰਕੇ ਰਾਜਾ ਸੁਲਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਆਉਣਾ ਤੇ ਘਾਸ ਯਾ ਬੱਕਰੇ ਲੈਣਾ ਇੰਨੀ ਗਲ ਤੋਂ ਰਾਜਾ ਦੀਨ ਹੋਕੇ ਆਪਣੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਸੁਲਹ ਲਈ ਯਾਚਨਾ ਕਰਨ ਘੱਲਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਕੁਛ ਬੜੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। ਫਿਰ ਅਗਲਬ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਪਰਬ ਦੇ ਟੀਕਾਕਾਰ ਨੂੰ ਸੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁੱਪਯਾ ਇਨਾਮ ਦੇ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਓਹ ਬਿਨਾਂ ਮੁੱਲ ਦਿੱਤੇ ਕੁਝ ਖੋਹਕੇ ਲੈਂਦੇ ਹੋਣ, ਤੇ ਨਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਅਵਤਾਰਤਾ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਿਪੁਨਤਾ ਤੋਂ ਅਗਲਬ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਘਾਹ ਤੇ ਬੱਕਰੇ ਕੀਮਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਜਾ ਉਤੇ ਹੱਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਤੋਂ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਹਿ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜਾ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਰਾਜ ਕਰੇ, ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਦ੍ਰੈਸ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਅਨੰਦਪੁਰ ਆਕੇ ਹੱਲੇ ਗੁੱਲੇ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਮੰਨਣਾ ਆਪੇ ਹੀ ਰੱਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਭੰਗਾਣੀ ਯੁੱਧ ਦੇ ਅੰਤ ਪਰ ਸੁਲਹ ਹੋਈ ਵਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਫਿਕਰਾ ਇਸੇ ਉਪਰਲੇ ਕਵਯੋਕਤ ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਅਰਥ ਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਦਿਗਧ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਜਿਸ ਅਰਥ ਨੂੰ ਫਾਰਸੀ ਅਰਬੀ ਦੇ ਕੋਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਫਿਕਰਾ ਇਹ ਹੈ ਜੋ ਕਵੀ ਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

'ਭੀਮ ਚੰਦ ਭੂਪ ਨੇ ਤੁਰੰਗਮ ਨ ਦੀਨ ਕੋਈ ਨਾਲ ਬੰਦੀ ਆਦਿ ਧਨ ਕੁਛ ਨ ਪੁਚਾਯੋ ਹੈ।'

ਕਿ ਰਾਜੇ ਨੇ ਘੋੜੇ ਬੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਘੱਲੇ ਤੇ ਨਾਲਬੰਦੀ ਦਾ ਧਨ ਬੀ ਨਹੀਂ ਪੁਚਾਇਆ। 'ਨਾਅਲ ਬਹਾ' ਯਾ 'ਨਾਅਲ ਬੰਦੀ ਦਾ ਧਨ' ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਰਾਜਾ ਵਡੇ ਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਲਕੇ ਕਰ (ਖਿਰਾਜ) ਵਜੋਂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਹਬੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਉ ਲਈ ਥੋੜਾ ਧਨ ਦੇਕੇ ਸੁਲਹ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਅਰਥ ਬੀ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭੰਗਾਣੀ ਦੀ ਹਾਰ ਪਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਕੁਛ ਘੋੜੇ ਤੇ ਕੁਛ ਜੰਗ ਦੇ ਖਰਚ ਵਜੋਂ ਧਨ ਦੇਣਾ ਬੀ ਮੰਨਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸੇ ਫਿਕਰੇ ਵਿਚ (ਨਾਅਲ ਬੰਦੀ ਦਾ ਧਨ ਕਹਿਕੇ) ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਸੁਲਹ ਕੁੱਲੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਅਗਲੀ ਸਤਰ ਵਿਚ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਫਿਰ ਬੀ ਕੋਈ ਦ੍ਰੈਸ ਨਹੀਂ, ਰਾਜਾ ਅੰਮੀ ਜੰਮੀ ਰਾਜ ਪਿਆ ਕਰੇ।

ਜੰਗ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਂਵਟੇ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਟੁਰ ਪਏ। ਆਪ ਬੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੁੱਧ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਪਾਉਂਟੇ ਟਿਕ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਆ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਧਾ। ਇਹ ਕਾਹਲੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਨਵੀਆਂ ਗੋਦਾਂ ਗੁੰਦ ਕੇ ਮੁੜ ਕੋਈ ਸੰਗਮ

ਬਣਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚੰਗਾ ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਸੁਲਹ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦਾ ਨਿਬਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਲਹ ਕਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਭੰਗਾਣੀ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਅਹਿਦ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬਲ ਪਾਕੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਤੋੜਨਾ ਮਾਮੂਲੀ ਗਲ ਸੀ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਅੱਪੜ ਕੇ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੁਲਹ ਦੇ ਬਾਦ, ਨਾਦੌਨ ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਅਮਲੀ ਮਦਦ ਲੈ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਹੁਸੈਨ ਖਾਂ ਦੇ ਹੱਲੇ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਸੈਨ ਨਾਲ ਰਲ ਗਏ ਸਨ। ਸੋ ਜੇ ਕੋਈ ਅਹਿਦ ਭੰਗਾਣੀ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਅੱਪੜਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਤੇ ਯਾ ਜ਼ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਬਿਜੈ ਦੇ ਫਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਹੂ ਬਲ ਨਾਲ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਆਵੀਏ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਨ (ਜੇ ਅਹਿਦ ਤੇ ਕਾਇਮ ਨਾ ਰਹੇ ਤਾਂ) ਕੋਈ ਰੋਕ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇ ਤੇ ਮੁੜ ਨਵਾਂ ਜੰਗ ਰਚਾਕੇ ਅਹਿਦ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣਾ ਪਵੇ। ਜ਼ਬਾਨੀ ਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੰਦਿਆਂ ਬੀ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਸਲੀ ਕਬਜ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਬੂਟੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਹ ਲਿਖਣਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਅੱਪੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਪੁੱਜ ਗਏ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਕਮਾਹੱਕਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭੰਗਾਣੀ ਜੁੱਧ ਪਰ ਸੁਲਹ ਯਾ ਅਹਿਦ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਜੇ ਸੁਲਹ ਪੂਜਾ ਪਰ ਧੱਕੇ ਧੋੜੇ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬਲਵਾਨ ਹੋਣਾ ਸਮਝਣਾ ਤੇ ਜੇ ਅਨੇਕ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਤੇ ਮਿਲਵੀਂ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਸਤਫਾਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਲਵਾਨ ਹੋਣ ਵਿਚ ਕੁਛ ਕਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

ਅੱਗੇ ਚੱਲਕੇ ਨਾਹਣੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੁਛ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਇਹ ਬੀ ਖੋਜ ਤਲਬ ਬਾਤ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਘਮਸਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿਓਂ ਨਿਕਲੇ ਹਨ ਤਾਂ ਗੁਲਾਬ ਰਾਇ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਨਿਕਟੀ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇਕੇ ਰਾਜੇ ਨਾਹਨ ਵਲ ਟੋਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁੱਪੜਾ ਦਿਓ ਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਵਾਸਤੇ ਦਿਓ। ਜੇ ਨਾਹਨ ਨਾਲ ਡਾਢੇ ਸਲੂਕ ਵਾਲੇ ਤਅੱਲਕਾਤ ਜਾਰੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ, ਰੱਖੜਾ ਤੇ ਨਿਰਬਾਹ ਟੁਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਾਹਣ ਦੇ ਰਾਜੇ ਪਰ ਕੀਕੁੰ ਕਰਦੇ? ਇਹ ਐਸਾ ਪੱਕਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਬਾਹ ਨਾਹਣੇਸ਼ ਨੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਗਿਰੀ ਆਦਿ ਪਿੰਡ ਦੇਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਵਸਾਇਆ ਤੇ ਰਖਿਆ ਬੀ ਕੀਤੀ। ਦੇਖੋ ਰੁਤ ੬ ਅੰਸੂ ੨੨ ਅੰਕ ੧ ਤੋਂ ਚਾਰ। ਨਾਹਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਛ ਲਾਭ ਪੁੱਜਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸਲੂਕ ਐਸਾ ਚੰਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ੧੩ ਦਿਨ ਅਟਕੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਟੋਕਾ ਸਾਹਿਬ, ਜੋ ਹੁਣ ਬੀ ਨਾਹਨ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲੇ ਅਜੇ ਸੌ ਵਿਘਾ ਜ਼ਿਮੀਂ ਰਿਆਸਤ ਵਲੋਂ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਬੀ ਸੁਭ ਤਅੱਲਕ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

੩੪. [ਰਾਇਪੁਰ ਦੀ ਰਾਣੀ]

੩੩<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ [ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ](#) - [ਤਤਕਰਾ](#) ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੫

ਦੋਹਰਾ:

ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਡੇਰਾ ਕਿਯੋ, ਤ੍ਰੋਦਸ ਦਿਵਸ ਟਿਕਾਇ।

ਅਬਿ ਤਿਸ ਥਲ ਮਹਿ ਸਿੰਘ ਨਰ^੧, ਜਾਗਾ ਲਈ ਬਨਾਇ ॥ ੧ ॥ ^੧ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ।

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:

^੧ਟੋਕਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਮੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਨਾਹਨ ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਜੇਅਬਿ ਗੁਰ ਜਾਗਾ ਨਾਮ ਕੋ, ਭਾਖਤਿ ਹੈਂ ਵੀ ਹੈ।
'ਟੋਕਾ'।'ਸਿੰਘਨਿ ਤੇ ਹਮ ਸ਼੍ਰੋਨ ਸੁਨ, ਨਹਿ ਆਖ
ਬਿਲੋਕਾ।ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਚਢੇ, ਬਜਿ ਉਠਯੋ
ਨਗਾਰਾ।ਸੈਨਾ ਤਜਾਰ ਅਰੂਢਿ ਹਯ, ਧਰਿ ਸਸਤ੍ਰ
ਦੁਧਾਰਾ ॥ ੨ ॥ਥਰਹਰਿ ਕੰਪਹਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੁਰਿ, ਸੁਨਿ ਮਾਰ
ਬਕਾਰਾ।ਪਰਹਿ ਧੂਮ ਦਲ ਚਲਨਿ ਕੀ, ਮਿਲਵਤਿ
ਸਿਰਦਾਰਾ।ਭੇਟ ਦੇਤਿ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕੀ, ਮੁਖ ਬਿਨੈ
ਬਖਾਨੈਂ।ਅਭੈ ਦਾਨ ਤਿਹ ਦੇਤਿ ਪ੍ਰਭੁ, ਨਹਿ ਚਿੰਤਾ
ਠਾਨੈਂ ॥ ੩ ॥ਦਧੀ ਦੁਘਧ ਬਹੁ ਦੇ ਮਿਲੈਂ, ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਮੁਖ
ਦੇਖੈਂ।-ਰਘੁਬਰ ਤਨੁ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਇਹ-,
ਮਤਵੰਤ ਪਰੇਖੈਂ।ਲਖਹਿ ਸਫਲਤਾ ਹੇਰਿ ਕੈ, ਲੈ ਲਾਭ ਸੁ
ਨੈਨਾ।ਜਨੁ ਸਕੇਲਿ ਕੈ ਸੌਂਦਰਜ, ਰਚਿ ਬਿਧ ਸੁਖ
ਦੈਨਾ^੧ ॥ ੪ ॥^੧ਜਾਣੋ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਸੁੰਦਰਤਾਈ ਬਿਧਾਤਾ ਨੇ ਸੁਖਦਾਤਾ
(ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਰੀਰ) ਰਚਿਆ ਹੈ।ਇਕ ਰਾਣੀ ਕੋ ਰਾਇ ਪੁਰਿ, ਗ੍ਰਾਮਹਿ ਕੋ
ਨਾਮੂ।

ਕਰਤਿ ਰਾਜ ਰਾਣੀ ਤਹਾਂ, ਸੁਤ ਜਿਸ
ਅਭਿਰਾਮੂ।

ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਕੇ ਪੰਥ ਮੈਂ, ਚਲਤਯੋ
ਨਿਯਰਾਵਾ।

ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਆਗਵਨ ਕੋ, ਤਿਨ ਮੋਦ
ਬਢਾਵਾ ॥ ੫ ॥

੧-ਪੁਰਵਤਿ ਹੈਂ ਮਨ ਕਾਮਨਾ, ਪਿਖਿ ^{'ਇਹ ਖਾਤਰ ਸੁਣੀ ਕਿ.....'}
ਸ਼ਰਧਾ ਧਾਰੀ।

ਕਰਹਿ ਭਾਵ ਸਭਿ ਰਿਦੈ ਕੋ, ਦੋਂ ਸਭਿ ਸੁਖ
ਭਾਰੀ-।

ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਜਸੁ ਸ਼੍ਰੋਨ ਸੁਨਿ, -ਦਲ ਸੰਗ
ਘਨੇਰਾ।

ਹਰਹਿ, ਦੇਹਿ' ਛਿਤ ਰਾਜ ਕੋ; ਸਮਰੱਥ ^{'ਹਰ ਸਕਦੇ ਤੇ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।'}
ਬਡੇਰਾ- ॥ ੬ ॥

ਨਿਕਸੀ ਬਾਹਿਰ ਮਗ ਜਹਾਂ, ਹੁਇ ਖਰੀ
ਅਗਾਰੀ।

ਕਲਗੀਧਰ ਆਵਤਿ ਪਿਖੇ, ਹਯ ਕੀ
ਅਸਵਾਰੀ।

ਗ੍ਰੀਵ ਨੀਵ ਕਰਿ ਜੋਰਿ ਕਰ, ਆਈ ਜਬਿ
ਨੇਰੇ।

ਖਰੇ ਭਏ ਪਿਖਿ ਭਾਵ ਕੋ, ਜਨ ਬਸੀ ^{'ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ।'}
ਬਡੇਰੇ' ॥ ੭ ॥

ਬਿਚ ਰਕਾਬ ਕੇ ਪਗ ਕਮਲ', ਸਿਰ ਤਾਂਹਿ ^{'ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ ਤੇ।'}
ਟਿਕਾਵਾ।

ਹਾਥਨਿ ਸਾਥ ਸਪਰਸ਼ ਕਰ, ਦ੍ਰਿਗ ਮੁਖ
ਪਰ ਲਾਵਾ।

'ਮੈਂ ਸੇਵਕਨੀ ਹੇ ਪ੍ਰਭੋ! ਨਿਜ ਕਰੁਨਾ ਕੀਜੈ।

ਉਤਰਿ ਲਗਾਵੇ ਸਿਵਰ ਨਿਜ ਮਮ ਭਾਵ' ^{'ਮੇਰੀ ਭਾਵਨਾ।'}

ਪੁਰੀਜੈ ॥ ੮ ॥

ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਸੇਵਾ ਕਰਹੁ, ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ
ਮੇਰੇ।

ਕਦਮ ਪਦਮ ਨਿਜ ਸਦਨ ਮਹਿ', ਫੇਰੇ ^{'ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ।'}

ਮੁਖ ਹੋਰੇ।
 ਨਿਸਾ ਬਸੋ, ਸੁਤ ਅਲਪ ਬਯ, ਤੁਮ
 ਚਰਨੀ ਲਾਵਹੁ।
 -ਚਲਹਿ ਬੰਸ ਨਿਜ ਜਗਤ ਮਹਿ-, ਸੁਖ
 ਜੁਤਿ ਬਰ ਪਾਵਹੁ' ॥ ੯ ॥
 ਹੋਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਰਾਣੀ ਰਿਦੈ, ਮਾਨਯੋ 'ਹੁਇ
 ਡੇਰਾ।'
 ਹੁਕਮ ਦਯੋ, ਉਤਰੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਪਿਖਿ ਥਾਨ
 ਅਛੇਰਾ।
 ਤੰਬੂ ਸ਼ਮਿਯਾਨੇ ਤਨੇ, ਹਯ ਲੈਨ' ਲਗਾਏ। 'ਕਤਾਰ।
 ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸੁਭਟ ਗਨ, ਬ੍ਰਿਸਾਮ
 ਸੁ ਪਾਏ ॥ ੧੦ ॥
 ਰਾਣੀ ਅੰਤਰ ਜਾਇ ਕਰਿ, ਪਠਿ ਕਰਿ
 ਤ੍ਰਿਣ ਦਾਨਾ।
 ਸੇਵਾ ਕਰਿ ਸਭਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ, ਘ੍ਰਿਤ ਬਹੁ
 ਮਿਸ਼ਟਾਨਾ।
 ਸੂਖਮ ਚਾਵਰ ਚੂਨ ਬਹੁ, ਦੀਨਸਿ ਮਨ
 ਭਾਏ।
 ਸਭਿ ਦਲ ਲੇ ਕਰਿ ਆਸਨ ਕਿਯ, ਬਿੰਜਨ
 ਸੁਭ ਖਾਏ ॥ ੧੧ ॥
 ਬਹੁਰ ਪਠੇ ਨਿਜ ਮਨੁਜ ਤਬਿ, ਬਿਨਤੀ
 ਇਮ ਗਾਈ।
 ਅੰਤਰ ਆਵਹਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ, ਲੇ ਸਿਖ
 ਸਮੁਦਾਈ।
 ਅਚਹਿ ਅਹਾਰਨਿ ਬੈਠਿ ਕਰਿ, ਹੁਇ ਭੋਨ
 ਪੁਨੀਤਾ।
 ਇਕ ਮੁਕਾਮ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਕਰਹਿ, ਆਸਾ
 ਮੁਹਿ ਚੀਤਾ' ॥ ੧੨ ॥
 ਸੁਪਤਿ ਜਥਾ ਸੁਖ ਸਭਿ ਭਏ, ਕਰਿ ਖਾਨ
 ਰੁ ਪਾਨਾ।
 ਨ੍ਰਿਪਨੀ' ਉਠਿ ਬਡ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ, ਕਰਿਵਾਇ 'ਰਾਣੀ।
 ਸ਼ਨਾਨਾ।

ਪੂਪ¹, ਤਿਹਾਵਲ², ਪੂਰਕਾ³, ਰੁਚਿ ਸੋਂ ¹ਪੂੜੇ। ²ਕੜਾਹ। ³ਪੂਰੀਆਂ।
ਕਰਿਵਾਏ।

ਵੜੇ, ਕਚੌਰੀ, ਦਧਿ ਮਿਲਨ, ਪਾਇਸੁ¹ ¹ਖੀਰ।

ਸਮੁਦਾਏ ॥੧੩॥

ਘ੍ਰਿਤ ਭੁੰਚਤਿ¹ ਚਾਵਰ ਕਰੇ, ਜੁਗ ਭਾਂਤਿ ¹ਘ੍ਰਿਉ ਵਿੱਚ ਭੁੰਨ ਕੇ।
ਲੰਮੇਰੇ।

ਮਧੁਰ ਸਲਵਣ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ, ਸੂਖਮ
ਬਹੁਤੇਰੇ।

ਡਾਰਿ ਮਸਾਲੇ ਅਨਿਕ ਬਿਧਿ, ਮੇਵੇ ਗਨ
ਪਾਏ।

ਸੂਪ¹ ਕਰੀ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕੀ, ਅਤਿ ਸ੍ਵਾਦ ¹ਰਸੋਈ।
ਉਪਾਏ ॥੧੪॥

ਸੂਪਕਾਰ ਚਾਤੁਰ ਮਹਾਂ, ਤਿਨ ਢਿਗ ਹੁਇ
ਰਾਣੀ।

ਰੀਤਿ ਬਤਾਵਤਿ ਅਨਿਕ ਬਿਧਿ, ਬਡ
ਸੁਮਤਿ ਸਯਾਣੀ।

ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਜਬਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਭੇ, ਕਰਿ ਸੌਚ
ਸ਼ਨਾਨਾ।

ਬਿਰੇ ਅਨੰਦ ਕੇ ਧਯਾਨ ਮਹਿ, ਜਹਿ ਭੇਦ ¹ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿੱਚ ਨਾਨਾਪਨ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ।
ਨ ਨਾਨਾ¹ ॥੧੫॥

ਗਾਇੰ ਰਬਾਬੀ ਵਾਰ ਕੌ, ਧੁਨਿ ਅਧਿਕ
ਸੁਹਾਵੈ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਰਾਗ ਅਰੁ ਰਾਗਨੀ, ਹਰਖਾਇ
ਸੁਨਾਵੈਂ।

ਗੁਰਬਾਨੀ ਕੋ ਪਾਠ ਬਹੁ, ਸਿਖ ਕਰੈਂ
ਸੁਜਾਨਾ।

ਜਪੁਜੀ ਆਦਿਕ ਸੁਖਮਨੀ, ਜਿਨ ਪੁੰਨ
ਮਹਾਨਾ ॥੧੬॥

ਇਸ ਬਿਧਿ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਨ, ਧਰਿ
ਚੀਰ ਸਰੀਰਾ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਜੇ ਸਭਿ ਅੰਗ ਮਹਿ, ਪ੍ਰਭੂ ਗੁਨੀ
ਗਹੀਰਾ।

ਹੁਤੇ ਜੁ ਨਰ ਪਰਧਾਨ ਤਿਹ, ਰਾਨੀ ਸੁ
 ਪਠਾਏ।
 'ਬਿਨਤੀ ਕਰਿ ਆਨੋ ਪ੍ਰਭੂ, ਸਿਖ ਜੁਤਿ
 ਸਮੁਦਾਏ' ॥੧੭॥
 ਗਏ' ਚੌਪ ਜੁਤਿ ਦਰਸ ਕਰਿ, ਪਗ ਬੰਦਨ 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਏ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ)।
 ਠਾਨੀ।
 'ਮਹਾਰਾਜ! ਅੰਤਰ ਦੁਰਗ, ਪਰਤੀਖਤਿ
 ਰਾਨੀ।
 ਨਾਨਾ ਭੋਜਨ ਤਯਾਰ ਹੈਂ, ਕਰੁਨਾ ਅਬਿ
 ਕੀਜੈ।
 ਦਾਸਨ ਕੀ ਆਸ਼ਾ ਪੁਰਹੁ, ਉਰ ਆਨੰਦ
 ਦੀਜੈ' ॥੧੮॥
 ਉਠਿ ਕਰਿ ਗਮਨੇ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ, ਲੇ ਸਿਖ
 ਸਮੁਦਾਏ।
 ਦਯਾਰਾਮ ਨੰਦ ਚੰਦ ਕੌ, ਤ੍ਰੈ ਭ੍ਰਾਤ ਬੁਲਾਏ।
 ਨਾਮ ਮਾਹਿਰੀ ਚੰਦ ਜਿਸ, ਅਰੁ ਗੰਗਾ
 ਰਾਮੰ।
 ਚੰਦ ਗੁਲਾਬ ਸੁ ਤੀਸਰੋ, ਜਿਨ ਤਨ
 ਅਭਿਰਾਮੰ ॥੧੯॥
 ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਸਭਿ ਸੰਗ ਲੈ, ਗੁਰ ਦੁਰਗ
 ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ।
 ਉਠਿ ਰਾਣੀ ਆਗੈ ਅਈ, ਹਿਤ ਮਾਨ
 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੇ।
 ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੌ, ਸਿਰ ਦੀਨਿ
 ਟਿਕਾਈ।
 ਪੁਨ ਅਭਿਬੰਦਨ ਆਪ ਕਰਿ, ਪਿਖਿ ਮੁਖ
 ਹਰਖਾਈ ॥੨੦॥
 ਫਰਸ਼ ਕਰੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕੇ, ਘਰ ਬਿਖੈ
 ਬਿਸਾਲਾ।
 ਇਕ ਚੌਂਕੀ ਸੁੰਦਰ ਡਸੀ, ਆਸਨ ਸੁਭ
 ਡਾਲਾ।
 ਕਰੇ ਬਿਠਾਵਨਿ ਤਹਿ ਪ੍ਰਭੂ, ਢਿਗ ਅਪਰ

ਬਿਠਾਏ।

ਹਿਤ ਅਹਾਰ ਚੌਕੀ ਦੁਤੀ, ਡਾਸੀ ਅਗੁਵਾਏ

॥੨੧॥

ਭੱਖ ਭੋਗ ਭੋਜਨਨਿ ਕੇ^੧, ਲੇਹਜ ਅਰੁ
ਚੋਸਾ^੨।

^੧ਭੱਖ, ਭੋਜ ਲੇਹਜ, ਤੇ ਚੋਸਾ, (ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ) ਭੋਜਨ
(ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ) [ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੂ ੩੨ ਅੰਕ ੧੨]।

^੨ਪਾ:-ਅਤਿ ਭੋਜਨ ਸੁੰਦਰ ਕਿਯੋ।

ਨਿਕਟ ਬੈਠਿ ਰਾਣੀ ਤਬੈ, ਸੁਭ ਥਾਰ
ਪਰੋਸਾ।

ਦਿਜ ਤੇ ਸੋ ਉਚਵਾਇ ਕੈ, ਆਨਜੋ
ਤਤਕਾਲਾ।

ਅੱਗੁ ਧਰਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ, ਧਰਿ ਭਾਉ
ਬਿਸਾਲਾ ॥੨੨॥

ਸੂਪਕਾਰ ਕਰਿ ਸੀਘ੍ਰਤਾ, ਸਭਿ ਕੇਰ
ਅਗਾਰੀ।

ਥਾਰ ਪਰੋਸੇ ਅੱਗੁ ਧਰਿ, ਬਹੁ ਦੇਇ
ਅਹਾਰੀ।

ਅਚਵਨ ਲਾਗੇ ਸ੍ਵਾਦ ਗਨ, ਰਾਨੀ ਹੁਇ
ਠਾਂਢੀ।

ਕਰਤਿ ਬੀਜਨਾ ਆਪ ਹੀ, ਬਹੁ ਸ਼ਰਧਾ
ਬਾਢੀ ॥੨੩॥

ਮਧੁਰ, ਸਲਵਣ, ਸੁਅਮਲ ਬਿਧਿ^੧; ਪੁਨ
ਤਿਕਤ, ਕਖਾਯਾ^੨।

^੧ਖੱਟੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ। ^੨ਫਿਰ ਤ੍ਰਿਖੇ ਭਾਵ ਕਰਾਰੇ ਤੇ ਕਸੈਲੇ
(ਕਰੇਲੇ, ਆਦਿ)।

ਸ੍ਵਾਦ ਲਗੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕੇ, ਅਤਿ ਰੁਚਿ
ਕਰਿ ਖਾਯਾ।

ਸਕਲ ਸਰਾਹਹਿ ਅਚਵ ਕਰਿ, ਸੁਭ
ਬਨਜੋਂ ਅਹਾਰਾ।

ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ ਜਲ ਸੀਤ ਪਿਯ, ਕਰ ਬਦਨ
ਪਖਾਰਾ ॥੨੪॥

ਥਾਤੀ^੧ ਲੇ ਕਰਿ ਦਰਬ ਕੀ, ਗੁਰ ਧਰਿ
ਅਗੁਵਾਏ।

^੧ਥੈਲੀ।

ਪੁਨ ਨੰਦਨ ਕੋ ਹਾਥ ਗਹਿ, ਚਰਨਨ ਪਰ
ਪਾਏ।

ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕਹਜੋ, ਸਿਰ ਕੇਸ

ਰਖੀਜੈ।

ਆਯੁਧ ਬਿੱਦਯਾ ਕੇ ਬਿਥੈ, ਸੁਤ ਨਿਪੁਨ। ¹ਪ੍ਰਬੀਨ। ²ਕੈਸੀ ਸੁਭ ਮਿਰਯਾਦਾ ਦੱਸੀ ਹੈ।
ਕਰੀਜੈ² ॥੨੫॥

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੋਲੀ ਤਬੈ, 'ਤੁਰਕਨਿ ਬਡ
ਰਾਜਾ।

ਖੁਨਸਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਲੋਕ ਕੈ, ਕਰਿ ਦੇਹਿ
ਕੁਕਾਜਾ।'

ਫੁਨ ਫੁਰਮਾਯੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ 'ਨਹਿ ਮਾਨਹੁ
ਤ੍ਰਾਸਾ।

ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਇਨ ਰਾਜ ਹੈ, ਫਿਰ ਹੋਇ
ਬਿਨਾਸਾ ॥੨੬॥

ਤਊ ਜਿ ਰਾਖਹੁ ਕੇਸ ਨਹਿ, ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ¹ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ।
ਆਨਾ।'

ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਅਬਿ ਜੇ ਰਖਹੁ, ਨਿਜ ਬੰਸ
ਮਹਾਨਾ।

ਪੰਥ ਹਮਾਰੋ ਜਬਿ ਵਧੈ, ਲੇ ਤੁਰਕਨ ¹ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਲੈ ਲਵੇਗਾ (ਪੰਥ)।
ਰਾਜੂ।'

ਰਾਖਹਿਗੇ ਤਬਿ ਕੇਸ ਇਹ, ਸਰਿ ਹੈਂ ਸਭਿ
ਕਾਜੂ ॥੨੭॥

ਉਥਲ ਪਥਲ ਫਿਰ ਰਾਜ ਹੁਇ, ਨਹਿ ¹ਤੇਰਾ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਮਿਟੇਗਾ।
ਮਿਟਹਿ ਤੁਹਾਰੋ।'

ਤਬਿ ਬੰਸ ਮਿਲਿ ਖਾਲਸੇ, ਸਗਰੇ ਸੁਖ
ਧਾਰੋ।'

ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਗੁਰ ਆਪਨੇ, ਰਾਜੇ ਸੁਤ। ¹ਰਾਜੇ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ।
ਦੀਨੇ।

'ਗੁਰ ਸਥਾਨ ਰਚਿ ਕਰਿ ਰਖਹੁ, ਪੂਜਹੁ
ਹਿਤ ਭੀਨੇ ॥੨੮॥

ਪੁਰਵਹੁ ਮਨ ਕੀ ਕਾਮਨਾ, ਸਗਰੇ ਸੁਖ
ਪਾਵਹੁ।

ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ ਆਗੇ ਧਰਹੁ, ਅਰਦਾਸ
ਕਰਾਵਹੁ।

ਭੀਰ ਪਰੀ ਮਿਟਿ ਜਾਇ ਹੈ, ਜੋ ਹੋਇ

ਭਿਲਾਖਾ।

ਸੋ ਪੂਰਨ ਤਹਿ ਹੋਹਿਗੀ, ਨਿਤ ਹੁਇ ਹੈ ^{'ਗੁਰੂ' ਰਾਖਾ ਹੋਸੀ।}
ਰਾਖਾ^੧ ॥੨੯॥

ਗ੍ਰਿਹਣ ਕਰਹੁ, ਗ੍ਰਿਹ ਰਾਖੀਐ^੧, ਸਨਮਾਨ ^{'ਸ਼ਸਤ੍ਰ' ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੋ ਤੇ ਘਰ ਰੱਖੋ।}
ਸਮੇਤਾ।

ਪੁਸ਼ਪ ਧੂਪ ਨਿਤ ਦੀਜੀਅਹਿ ਨਿਜ ਪਿਖਹੁ
ਨਿਕੇਤਾ।'

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸਭਿ ਬਚਨ ਸੁਨਿ, ਰਾਣੀ
ਹਰਖਾਨੀ।

ਛਾਦਿ ਬਸਤ੍ਰ ਤੇ ਹਾਥ ਜੁਗ, ਝੁਕਿ ਹੈ
ਅਗਵਾਨੀ ॥੩੦॥

'ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਮ ਦਾਤ ਬਡ, ਕੋ ਸਕੈ
ਮਿਟਾਈ।

ਪ੍ਰੇਮ ਬਸੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਬਿਰਦ ਹੈ, ਪੁਨ ਦਯਾਲ
ਗੁਸਾਈਂ।'

ਸਤਿਗੁਰ ਕਰ ਅਰਬਿੰਦ ਤੇ, ਬਖਸ਼ੀ ਲਖਿ ^{'ਦਾਸ ਜਾਣ ਕੇ ਬਖਸ਼ੀ (ਖੜਗ ਸਿਪਰ)।}
ਦਾਸਾ^੧।

ਹਾਥਨਿ ਪਰ ਰਾਨੀ ਧਰੇ, ਉਰ ਆਨੰਦ
ਰਾਸਾ ॥੩੧॥

ਪੁਨ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਚੌਪ ਸੋਂ, ਸੁਤ ਸੀਸ
ਛੁਹਾਏ।

ਕਸਯੋ ਬਿਛੋਨ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪਰ^੧, ਸਨਮਾਨ ^{'ਬਿਛਾਵਣੇ ਨਾਲ ਕੱਸੇ ਪਲੰਘ ਪਰ।}
ਟਿਕਾਏ।

ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਬਰ ਦੇਇ ਗੁਰ, ਠਾਂਢੇ ਤਬਿ
ਹੋਏ।

ਵਹਿਰ ਚਲਨ ਕੋ ਚਿਤ ਚਹਯੋ, ਰਾਨੀ
ਦ੍ਰਿਗ ਜੋਏ ॥੩੨॥

ਚਲੀ ਸੰਗ ਕਰ ਜੋਰਤੀ, ਕਰਿਬੇ
ਸਨਮਾਨਾ।

ਵਹਿਰ ਦੁਰਗ ਨਿਕਸੀ ਜਬਹਿ, ਸ੍ਰੀ ਬਦਨ
ਬਖਾਨਾ।

'ਥਿਰਹੁ, ਗੁਰੂ ਸਿਮਰਹੁ ਸਦਾ, ਪਰਲੋਕ

ਸੁਧਾਰਹੁ।

ਚਲਹਿ ਬੰਸ, ਹੁਇ ਰਾਜ ਬਿਰ, ਨਿਤ ਹਰਿ
ਉਰਧਾਰਹੁ' ॥ ੩੩ ॥

ਇਮ ਧੀਰਜ ਦੇ ਕਰਿ ਗਏ, ਪ੍ਰਭੁ ਮਹਾਂ
ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ।

ਮੁਕਤਿ ਆਦਿ ਬਖਸ਼ਨ ਕਰਹਿ, ਪਿਖਿ
ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ।

ਇਸ ਬਿਧਿ ਲਖਿ ਜੇ ਭਜਤਿ ਨਹਿ, ਸੇ
ਅਤਿ ਮਤਿ ਹੀਨਾ।

ਦੁਹੂੰ ਲੋਕ ਮਹਿ ਕਿਤਹੁ ਕੋ, ਕਾਜ ਨ ਕਰਿ
ਲੀਨਾ ॥ ੩੪ ॥

ਦਿਨ ਬਿਤਾਇ ਪੁਨ ਨਿਸਾ ਕੋ, ਸੁਪਤੇ ਸੁਖ
ਪਾਏ।

ਬਡੇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਜਾਗੇ ਪ੍ਰਭੁ, ਨਿਤ ਕ੍ਰਿਯਾ 'ਨਿਤ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸੋਧ ਕੇ।
ਸਜਾਏ'।

ਕਹੈ ਕਵੀਸ਼ਰ ਤਹ ਕੇ, ਹੇਰੇ ਸਿਰਦਾਰਾ।

ਅਬਿ ਲੋ ਮਾਨਹਿ ਦੁਰਗ ਮਹਿ, ਸੁਭ ਥਾਨ 'ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਅਜੇ ਹੈ।
ਸੁਧਾਰਾ' ॥ ੩੫ ॥

ਦੈ ਭ੍ਰਾਤਾ ਬੇ ਹਮ ਪਿਖੇ, ਗੁਰ ਬਰ ਨਿਤ
ਸਾਚਾ।

ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਗੁਰ ਹੇਰਿ ਕੈ, ਮੁਖ ਕੂਚ
ਉਬਾਚਾ।

ਕਰਜੋ ਅਰੂਢਨਿ ਹਯ ਤਬਹਿ, ਮਾਰਗ
ਮਹਿ ਚਲੇ।

ਕਰਤਿ ਨਿਹਾਲ ਅਨੇਕ ਕੋ, ਪ੍ਰਭੁ ਮਹਾਂ
ਕ੍ਰਿਪਾਲੇ ॥ ੩੬ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਰਾਇ ਪੁਰ ਰਾਣੀ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚਤੁਰ
ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੩੪ ॥

੩੫. [ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ। ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਆਉਣਾ]

੩੪<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੬

ਦੋਹਰਾ:

ਬਜਯੋ ਨਗਾਰਾ ਕੂਚ ਕੋ, ਕੰਪਤਿ ਨ੍ਰਿਪ ਸੁਨਿ ਤੀਰ'। 'ਪਾਸ ਦੇ ਰਾਜੇ।

ਮੁਦਤ ਹੋਤਿ ਸੇਵਕ ਸਕਲ, 'ਚਢਯੋ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬੀਰ' ॥੧॥

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:

ਸੈਨ ਸੰਗ ਓਰੜ ਚਲੀ, ਨਭ ਮਹਿ ਰਜ
ਛਾਈ।ਮਿਲਹਿ ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਭੇਟ ਕੋ, ਲੇ ਦਰਸਨ
ਪਾਈ।ਦੇਤਿ ਰਜਤਪਨ, ਕੋ ਦਧੀ, ਕੋ ਘਟ ਭਰ ਪੈ 'ਘੜਾ ਭਰਕੇ ਦੁੱਧ ਦਾ।
ਕੋ'।ਕੋ ਆਨਤਿ ਮਿਸ਼ਟਾਨ ਕੋ, ਪਗ ਸੀਸ ਲਗੈ
ਕੋ ॥੨॥ਭਾਖਹਿ ਸੁਜਸੁ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਕੋ, ਪ੍ਰਭੁ ਕੇਰ
ਬਿਸਾਲਾ।ਕਰਹਿ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਬੰਦਨਾ, ਜਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ
ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ।ਦਿਨ ਮਹਿ ਗਮਨਤਿ ਪੰਥ ਕੋ, ਬਡ ਘਾਮ 'ਬੜੀ ਧੁੱਪ ਵੇਲੇ ਟਿਕਾਉ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਬਿਰੰਤੇ'।ਬਸਹਿ ਤਹਾਂ ਪੁਨ ਜਾਮਨੀ, ਬਿਸਰਾਮ
ਕਰੰਤੇ ॥੩॥ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਇਮ ਕਰਿ ਕੂਚ ਕੋ, ਮਗ
ਉਲੰਘਯੋ ਸਾਰਾ।ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਤੀਰ ਮਹਿ, ਡੇਰਾ ਨਿਜ
ਡਾਰਾ।ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਇਓ†, 'ਬਹੁ ਕਰਹੁ †ਪਾ:-ਫੁਰਮਾਯੋ।
ਕਰਾਹੂ'।ਉਤਰਿ ਕਰਯੋ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੋ, ਨਿਰਮਲ
ਜਲਮਾਂਹੂ ॥੪॥ਬੰਧਿ ਸੀਸ ਉਸ਼ਨੀਕ† ਕੋ, ਪੁਨ ਜਿਗਾ 'ਦਸਤਾਰ।
ਸਜਾਈ।

ਕਲਗੀ ਧਰੀ ਉਤੰਗ ਬਰ, ਝੁਲਤਿ ਛਬਿ
ਪਾਈ।

ਅਭਿਰਾਮਾ ਜਾਮਾ ਪਹਿਰ, ਕਸਿ ਕਟ
ਸਮਸ਼ੇਰੰ।

ਭਾਬਾ ਗਰਾ^੧, ਧਨੁ ਕਰ ਗਹੇ, ਬਨ ਕਰਿ ^{'ਗਲੇ ਵਿਚ।}
ਸਮ ਸ਼ੇਰੰ ॥ ੫ ॥

ਗਏ ਪਿਤਾਮਾ ਥਾਨ ਕੋ, ਭਟ ਸੰਗ ਮਹਾਨੇ।
ਕਰ ਜੋਰੀ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ, ਅਰਦਾਸ
ਬਖਾਨੇ।

ਬੈਠਿ ਲਗਾਇ ਦਿਵਾਨ ਕੋ, ਦਰਸਤਿ ਬਰ
ਬੀਰੰ।

ਆਇ ਰਬਾਬੀ ਗਾਨ ਕਰਿ, ਧੁਨਿ ਰਾਗ
ਗਹੀਰੰ ॥ ੬ ॥

ਤਬਿ ਪੰਚਾਂਮ੍ਰਿਤ ਬ੍ਰਿੰਦ ਕੋ, ਬਰਤਾਵਨ
ਕੀਨਾ।

ਪੁਰਿ ਜਨ ਦਰਸਤਿ ਦੁਤਿ ਅਧਿਕ, ^{'ਉਹ, ਭਾਵ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।}
ਸਭਿਹਿਨਿ^੧ ਸੋ ਲੀਨਾ।

ਸੂਰਜਮੱਲ ਕੇ ਪੌੜੁ ਦੁਇ, ਹੁਲਸਾਵਤਿ
ਆਏ।

ਕਰਿ ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਤਰਨਿ ਕੋ^੧, ਦ੍ਰਿਗ ^{'ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਦਾ।}
ਕਮਲ ਖਿਰਾਏ ॥ ੭ ॥

ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਦੁਹਨ ਕੋ, ਸਨਮਾਨਿ
ਬਿਠਾਏ।

ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਤੁਮਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ, ਦਿਨ ਸੁਖੀ
ਬਿਤਾਏ।

ਰਹੇ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਆਪ ਕੋ, ਅਬਿ ਆਵਨ
ਕੀਨੋ।

ਤੁਮ ਬਿਨ ਚਿਤ ਪਰਚਯੋ ਨਹੀਂ, ਨਿਤ
ਸਿਮਰਨ ਲੀਨੋ^੧ ॥ ੮ ॥

ਮੁਸਕਾਨੇ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕਹਯੋ, ਅਬਿ
ਰਹੀਅਹਿ ਪਾਸਾ।

ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਨਿਜ ਇਸਮ^੧ ਕੋ, ਕਰਿ ਹੈਂ ^{'ਜੋ ਪੂਰੇ ਹੱਕ ਮੁਜਬ ਆਪਣੀ ਹੋਵੇ। [ਇਸਮ = ਨਾਮ।}

ਬਹੁ ਬਾਸਾ।'

ਨਾਮ ਨਾਲ ਲਗੀ ਹੱਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ]।

ਸੰਧਯਾ ਲਖਿ ਰਹਿਰਾਸ ਕੋ, ਪਠਿ ਸੁਨਿ
ਤਿਸ ਕਾਲਾ।

ਥਾਨ ਪਿਤਾਮਹਿ ਕੋ ਨਮੋ, ਕਰਿ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮ।' ^{ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ।}

ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥ ੯ ॥

ਸਨੇ ਸਨੇ ਨਿਜ ਸਿਵਰ ਕਉ, ਚਲਿ ਆਇ
ਗੁਸਾਈਂ।

ਰਾਇ ਗੁਲਾਬ ਸ਼ਿਆਮ ਸਿੰਘ, ਸੰਗ ਦੋਨਹੁ
ਭਾਈ।

ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਸੇਵਾ ਕਰੀ, ਸਤਿਗੁਰ
ਹਰਖਾਏ।

ਸੁਪਤਿ ਜਥਾ ਸੁਖ ਜਾਮਨੀ, ਬਿਸ਼ਾਮ ਸੁ
ਪਾਏ ॥ ੧੦ ॥

ਬਡੀ ਪ੍ਰਾਤਿ ਉਠਿ ਕੈ ਪ੍ਰਭੂ, ਕਰਿ ਸੋਚ
ਸ਼ਨਾਨਾ।

ਬਜੜੋ ਦਮਾਮਾ ਕੂਚ ਕੋ, ਜਨੁ ਗਨ
ਗਰਜਾਨਾ।

ਚਢਿ ਮਤੰਗ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਪੁਰਿ ਚਹੈ
ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ।

ਸਾਯੂਧ ਜੋਧਾ ਹਯ ਚਢੇ, ਚਲਿ ਸੰਗ ^{ਸਾਰੇ।}

ਅਸ਼ੇਸ਼ਾ।' ॥ ੧੧ ॥

ਸੁਧ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਕੋ ਗਈ, 'ਪਹੁੰਚੇ ਪ੍ਰਭੂ
ਆਈ।'

ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਕੇ ਅਨੰਦ ਉਰ, ਬਜਿ
ਉਠੀ ਬਧਾਈ।

ਕਰੀ ਮਾਰਜਨਾ¹ ਸਭਿ ਗਰੀ², ਛਿਰਕਾਉ ^{ਝਾਤੂ ਕੀਤਾ।³ ਸਭ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ।}
ਬਿਸਾਲਾ।

ਮੰਗਲ ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿ ਕੇ, ਗੁੰਦਤਿ ਗਨ
ਮਾਨਾ ॥ ੧੨ ॥

ਹੋਤਿ ਹਜ਼ਾਰਨ ਕੋ ਅਧਿਕ, ਪੰਚਾਂਮ੍ਰਿਤ
ਰੂਰਾ।

ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੇਹੁਰੇ, ਨੌਬਤ ਬਜਿ ਤੂਰਾ।' ^{ਤੁਰੀਆਂ ਵੱਜੀਆਂ।}

ਨਿਕਸੇ ਨਰ ਸਮੁਦਾਇ ਹੈ, ਲੇਵਨ ਹਿਤ
 ਆਗੇ।
 ਲੇ ਲੇ ਰੁਚਿਰ ਅਕੋਰ ਕੋ, ਦਰਸਨ
 ਅਨੁਰਾਗੇ ॥੧੩॥
 ਦੇਖਿ ਦੂਰ ਆਗਵਨ ਕੋ, ਦਲ ਸੰਗ
 ਬਿਸਾਲਾ।
 ਬਿਸਮਤਿ ਵਧੌ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਹੁ, ਜਨੁ ਬਡ
 ਮਹਿਪਾਲਾ।
 ਬਾਜਤਿ ਆਵਤਿ ਧੁਨਿ ਬਡੀ, ਰਣਜੀਤ
 ਨਗਾਰਾ।
 ਤੁਪਕ ਤੜਾਕੇ ਛੁਟਿਤਿ ਹੈਂ, ਉਰ ਹਰਖ
 ਉਦਾਰਾ ॥੧੪॥
 ਪੁਰਿ ਜਨ ਸਗਰੇ ਧਾਇ ਕਰਿ, ਜੋਰਤਿ
 ਜੁਗ ਹਾਥਾ।
 ਅਭਿਬੰਦਨ ਕੋ ਕਰਤਿ ਹੈਂ, ਦਰਸਤਿ
 ਜਗਨਾਥਾ।
 ਕੁਸਲ ਪ੍ਰਸਨ ਕਰਿ ਸਭਿਨਿ ਸੋਂ, ਚਾਲੇ
 ਅਗਵਾਯਾ।
 ਪ੍ਰਵਿਸੇ ਗੁਰੂ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ, ਹੇਰਤਿ
 ਸਮੁਦਾਯਾ ॥੧੫॥
 ਉਤਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ, ਪਦ ਕਮਲ
 ਪਯਾਨੇ।
 ਨਵਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੇਹੁਰੇ, ਅਭਿਬੰਦਨ ਠਾਨੇ।
 ਕਰੀ ਪ੍ਰਦਛਨਾ ਚਤਰਾ ਫਿਰ, ਅਰਦਾਸ 'ਚਾਰ।
 ਕਰਾਈ।
 ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ ਆਯੋ ਅਧਿਕ, ਗੁਰ ਦਿਯ
 ਵਰਤਾਈ ॥੧੬॥
 ਪੁਨ ਪ੍ਰਵਿਸੇ ਨਿਜ ਸਦਨ ਮਹਿ, ਧਰਿ 'ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲਾਹੇ।
 ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਉਤਾਰੇ।
 ਕੰਚਨ ਕੇਰ ਪਲੰਘ ਪਰ, ਬੈਠੇ ਸੁਖ ਸਾਰੇ।
 ਮਹਿਲ ਆਇ ਚਰਨੀ ਲਗੇ, ਦੋਨਹੁ ਤਿਸ
 ਕਾਲਾ।

ਕਰਿ ਦਰਸਨ ਕੋ ਹਰਖ ਉਰ, ਕਹਿ ਬਿਨੈ
ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੧੭ ॥

ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਸੁਭ, ਜਿਸ ਨੇ
ਫਲ ਦੀਨਾ।

ਆਪ ਸੰਗ ਸੰਜੋਗ ਭਾ, ਜਗ ਸਾਹਿਬ 'ਬੜੇ।
ਪੀਨਾ'।'

ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸਨ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਕਰਿ ਧੀਰਜ
ਤਬਿ ਦੈ ਕੈ।

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਕੋ ਮਿਲੇ, ਬੰਦਨ ਪਗ ਕੈ ਕੈ
॥ ੧੮ ॥

ਧਨ ਥਾਤੀ ਕੋ ਵਾਰ ਕਰਿ, ਸੁੰਘਤਿ ਬਡ
ਭਾਲਾ।

ਦੇਖਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੇ ਬਦਨ ਕੋ, ਉਰ ਅਨੰਦ
ਬਿਸਾਲਾ।

ਆਸਿਖ ਦੇਗ ਬਹੁ ਮਾਧੁਰੀ, 'ਹੋਵਹੁ
ਸੁਤਵੰਤੇ।

ਵਧਹੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸ ਕੀਰਤੀ, ਸਾਗਰ
ਪਰਯੰਤੇ' ॥ ੧੯ ॥

ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਭ ਸਦਨ, ਮਹਿ ਪ੍ਰਵਿਸੇ
ਥਿਰ ਹੋਏ।

ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸ੍ਵਾਦ ਯੁਤਿ, ਠਹਿਰੇ ਸਭਿ
ਕੋਏ।

ਪਹਿਰ ਤੀਸਰੇ ਮਹਿ ਉਠੇ, ਆਨੀ
ਸਰਦਾਈ।

ਬਿਜੀਆ ਕੇ ਸੰਗ', ਛਕ ਲਈ, ਚਿਤ 'ਭੰਗ ਵਾਲੀ ਸਰਦਾਈ ਆਈ।

ਅਨੰਦ ਉਪਾਈ' ॥ ੨੦ ॥

'ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਜੁੱਧ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਨੰਦਪੁਰ ਆਏ ਹਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ੨੨, ੨੩ ਪਰ੍ਹੇ ਦੇ ਲਗ
ਪਗ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਕਵਿ ਜੀ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁੱਖਾ ਛਕਾਉਂਦੇ ਆਏ ਹਨ ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਰੁਤ ਦਾ ਅੰਸੂ ੩੩ ਅੰਕ
੨੩। ਇਹ ਗਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਉਸ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਮਹਾਨ ਬੀਰ ਰਸੀ ਜੋਧੇ ਨੂੰ ਇਸ ਸੈ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ
ਹੋਵੇ। ਸੁੱਖੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਿਹੰਗਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸ ਸੈ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਏ ਜੋ ਗਲਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਣੇ ਸੁਣਾਏ
ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਵਿ ਜੀ ਬੀ ਲਿਖ ਗਏ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੂ ੪੪ ਅੰਕ ੧੧ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨੇ ਕਰਿ ਤਬੈ, ਸਜਿ ਬਸਤ੍ਰ 'ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਪੜੇ ਪਹਿਨੇ। [ਖਾ: ਬੋਲਾ = ਸਜਾਉਣਾ =
ਬਨਾਏ। ਪਹਿਨਣਾ]।

ਪਾਇ ਗਰੇ ਸਮਸ਼ੇਰ ਕੋ, ਸਮ ਸ਼ੇਰ ਸੁਹਾਏ।
 ਆਏ ਸਭਾ ਸਥਾਨ ਮਹਿ, ਮਾਨਵ
 ਸਮੁਦਾਏ।
 ਸੀਸ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਹੁਇ, ਜਿਤ ਕਿਤ ¹ਚਾਰੋਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ।
 ਚਹੁੰ ਘਾਏ॥ ੨੧॥
 ਬਿਰੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ, ਪੁਨ ਲਗਯੋ
 ਦਿਵਾਨਾ।
 ਸੁਭਟ ਸਸਤ੍ਰ ਕੇ ਸਹਿਤ ਗਨ, ਬੈਠੇ ਤਹਿ
 ਆਨਾ।
 ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨ ਸੰਗਤਾਂ, ਬਹੁ ਚਲ ਕਰਿ
 ਆਈ।
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਆਗਮਨ ਕੋ, ਠਹਿਰੀ
 ਸਮੁਦਾਈ॥ ੨੨॥
 ਸੋ ਸਭਿ ਹੀ ਹਿਤ ਦਰਸ ਕੇ, ਉਮਡੀ ¹ਇਕੋ ਵੇਰੀ।
 ਇਕਸਾਰੀ।
 ਲੇ ਲੇ ਅਨਿਕ ਅਕੋਰ ਕੋ, ਚਲਿ ਪਹੁੰਚਿ
 ਅਗਾਰੀ।
 ਅਧਿਕ ਭੀਰ ਚਹੁੰ ਦਿਸਿ ਭਈ, ਨਹਿ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਾਰੀ।
 ਕਰ ਜੋਰਹਿ ਸਿਰ ਧਰਾ ਧਰਹਿ, ਇਕ ਹ੍ਵੈ ¹ਧਰਤੀ ਤੇ।
 ਬਲਿਹਾਰੀ॥ ੨੩॥
 ਅੰਬਰ ਪਸ਼ਮੰਬਰ ਘਨੇ, ਪਾਟੰਬਰ ਨਾਨਾ।
 ਸੈਫ¹ ਸਰੋਹੀ ਸ਼ਕਤਿ² ਖਰ³, ਗਨ ਬਾਨ ¹ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ। ²ਬਰਛੀ। ³ਤਿੱਖਾ।
 ਕਮਾਨਾ।
 ਸੁਵਰਨ ਕੇ ਭੂਖਨ ਰੁਚਿਰ, ਬਿਚ ਜਰੇ
 ਜਰਾਊ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਹਿਤ ਪਹਿਰਾਇਬੇ, ਆਨੇ
 ਸਮੁਦਾਊ॥ ੨੪॥
 ਅੱਗੁ ਮੇਵਰੋ ਕਰਤਿ ਹੈ, ਸਭਿਹਿਨਿ
 ਅਰਦਾਸੇ।
 ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨ ਚਪਲ ਤੇ, ਦੇਖਤਿ ਨਿਜ
 ਦਾਸੇ।

ਏਕ ਕਹੈਂ ਮੁਖ ਕਾਮਨਾ, ਇਕ ਉਰ ਮਹਿ
ਧਾਰੈਂ।

ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਪ੍ਰਭੂ, ਸਗਰੀ ¹ਭਾਵ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।
ਨਿਰਧਾਰੈਂ॥ ੨੫ ॥

ਪੁਰਵਹਿ ਕਰਤਿ ਸੰਭਾਰਨਾ, ਨਰ ਲਾਖਹੁ
ਕੇਰੀ।

ਲਗਯੋ ਅੰਬਾਰ ਅਕੋਰ ਕੋ, ਗਨ ਮੋਲ
ਘਨੇਰੀ।

ਭਯੋ ਦਰਬ ਗੁਰ ਅੱਗੁ ਬਹੁ, ਆਯੁਧ ਅਰੁ
ਚੀਰੰ।

ਧਰਿ ਧਰਿ¹ ਇਕ ਟਕ ਦਰਸਤੇ, ਚਹੁ ¹ਭੋਟਾ ਰਖ ਰਖਕੇ। ?। ²ਭੀੜ ਹੈ (ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ)।
ਦਿਸਿ ਬਹੁ ਭੀਰੰ² ॥ ੨੬ ॥

ਤਰੁਨ ਅਵਸਥਾ ਤਨ ਦਿਪਹਿ, ਸੁੰਦਰਤਾ
ਧਾਰੈਂ।

ਕੋ ਕਵਿ ਉਪਮਾ ਕਹਿ ਸਕਹਿ, ਨਹਿ
ਪਾਵਤਿ ਪਾਰੈਂ।

ਨਰ ਨਾਰੀ ਬਿਸਮੇ ਰਹਿਤ, ਨਹਿ ਲੋਚਨ
ਫੇਰੈਂ।

ਬਦਨ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਮਲ ਪਰ, ਅਲਿ ¹ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪੀ ਭੋਰੇ ਬਹੁਤੇ ਭੋਂਦੇ ਹਨ।
ਭ੍ਰਮਹਿ ਘਨੇਰੈਂ¹ ॥ ੨੭ ॥

ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ¹ ਪੰਕਜ ਪੱਤ੍ਰ ਸਮ, ਆਰੁਨਤਾ ¹ਚੌੜੇ। ²ਲਾਲੀ ਵਾਲੇ ਕੋਨੇ (ਅੱਖਾਂ ਦੇ)।
ਡੋਰੇ²।

ਚਪਲ ਬਿਲੋਚਨ ਚਤੁਰਤਾ, ਚਿਤਵਤਿ ¹ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਚਿੱਤ ਚੁਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਚਿਤ ਚੋਰੇ¹।

ਲਾਜ ਜਹਾਜ ਬਿਰਾਜਤੇ, ਕਰੁਨਾ ਰਸ ¹ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਸ ਸਹਿਤ ਲੱਜਾ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਹਨ (ਨੇੜ੍ਹ)।
ਸਾਨੇ¹।

ਪੈਨੀ ਅਨੀ ਕਟਾਰ ਸੇ, ਝਖ ਸਮ ¹ਨੇੜ੍ਹ ਹਨ) ਕਟਾਰ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਅਣੀ ਵਾਂਗ (ਮੋਹ
ਪਲਟਾਨੇ¹ ॥ ੨੮ ॥ ²ਕੱਟਣਹਾਰੇ) ਤੇ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ ਪਲਟਦੇ ਹਨ (ਭਾਵ ਚੰਚਲ
ਹਨ)।

ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਜਿਗਾ ਮਹਿ, ਜਾਹਿਰ
ਝਮਕੰਤੇ।

ਕਲਗੀ ਝੂਲਤਿ ਡੋਲਤੇ, ਮੁਕਤਾ ਲਰਕੰਤੇ।

ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਕੇ ਦੁਇ ਦਿਸ਼ਾ, ਕੁੰਡਲ ¹ਰਤਨਾਂ ਵਾਲੇ।

ਰਤਨੇਤੇ^੧।

ਮਾਰਤੰਡ ਜੁਗ ਮਹਿ ਸਸੀ, ਸੋਭਾ ਅਸ
ਹੋਤੇ^{੧੧} ॥ ੨੯ ॥

^੧ਦੋ ਕੁੰਡਲਾਂ ਰੂਪੀ) ਦੇ ਸੂਰਜਾਂ ਵਿਚ (ਮਾਨੇ) ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ (ਰੂਪੀ ਮੁਖ ਹੈ) ਐਸੀ ਸੋਭਾ ਹੈ। ^{੧੧}ਕੁੰਡਲ ਪਹਿਰਨੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਮਾਤ੍ਰ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਰਾਸਿ ੪ ਅੰਸ ੪੫ ਅੰਕ ੨੭ ਦੀ ਟੁਕ।

ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਦਿਰਘ ਇਮ ਲਗੇ, ਜਨੁ
ਪਿਖਹਿ ਚਕੋਰਾ।

ਚਹੂੰ ਓਰ ਘੇਰਤਿ ਰਹਤਿ, ਨਹਿ ਚਹਤਿ
ਬਿਛੋਰਾ।

ਮੁਕਤਾ ਮਾਲ^੧ ਬਿਸਾਲ ਗਰ, ਲੋਲਕ^੨
ਲਟਕੰਤੀ।

^੧ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ। ^੨ਲਟਕਣ।

ਹੀਰੇ ਚੀਰ ਚਕੋਰ ਰਚਿ, ਦੁਤਿ ਅਤਿ
ਦਮਕੰਤੀ^੧ ॥ ੩੦ ॥

^੧ਚਾਰ ਪਹਿਲਦਾਰ ਹੀਰੇ ਚੀਰਕੇ (ਉਸ ਵਿਚ) ਲਾਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ) ਦੁਤੀ ਬਹੁਤ ਚਮਕਦੀ ਹੈ।

ਭੁਜਾ ਪ੍ਰਲੰਬਨ ਕੇ ਬਿਖੈ, ਨਵਰਤਨੇ^੧ ਪਾਏ।
ਜਨੁ ਮਹਿ ਪਰ^੧ ਨਵ ਗ੍ਰਹਿ ਉਤਰਿ,
ਸੇਵਹਿ ਚਿਤ ਲਾਏ।

^੧ਨਵਰਤਨਾਂ ਵਾਲੇ (ਬਹੁੱਟੇ)।

^੧ਮਾਨੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ।

ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਬਿਲੋਕਤਿ ਕਾਲ ਸਮ, ਜਾਨਹਿ -ਲੇ
ਪ੍ਰਾਨਾ^੧-।

^੧ਵੈਰੀ ਵੇਖਕੇ ਮੌਤ ਸਮ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣ ਲੈ ਲੈਣਗੇ।

-ਦੇਵ ਤਰੋਵਰ- ਕੋ ਲਖਹਿ, ਜਨ ਕਾਮਨ
ਵਾਨਾ^੧ ॥ ੩੧ ॥

^੧ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ (ਸਮ) ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਾਮਨਾ ਵਾਲੇ ਦਾਸ।

ਗਯਾਨੀ ਲਖਹਿ -ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਬਾਂਛਤਿ ਤਨ
ਧਾਰਾ^੧-।

^੧ਪਰਮਾਤਮਾ) ਨੇ (ਸ੍ਰੀ) ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਤਨ ਧਾਰਿਆ ਹੈ।

ਨਿਸ਼ਚੇ ਭਗਤਿਨ ਕੇ ਰਿਦੈ, -ਬਿਸ਼ਨੂੰ
ਅਵਤਾਰਾ-।

-ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਤਨ ਦਸਮ-, ਸਿੱਖਨ
ਮਨ ਜਾਨਾ^੧।

^੧ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਕੀ ਹਨ, ਕੈਸਾ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਜਾ ਲਖਹਿ -ਰਾਜਾ ਮਹਾਂ, ਪਾਲਹਿ
ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ- ॥ ੩੨ ॥

ਸੰਧਯਾ ਲਗਿ ਬਿਰਿ ਸਭਾ ਮਹਿ, ਦਰਸਨ
ਕੋ ਦੀਨਾ।

ਪੁਰੀ ਕਾਮਨਾ ਸਭਿਨਿ ਕੀ, ਦੁਖ ਦਾਰਿਦ
ਹੀਨਾ।

ਸਿੰਘ ਪਵਰ^੧ ਉਠਿ ਕਰਿ ਚਲੇ, ਸਭਿ

^੧ਵਡੀ ਡੋਉਡੀ (ਅ) ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ਾ। ^੧ਪਾ:-ਸਿੰਘ

ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ।

ਠਵਨ, ਸਿੰਘਰਵਨ।

ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਹਿ ਸੁੰਦਰ ਸਦਨ ਮਹਿ, ਸਤਿਗੁਰੂ

ਗੁਨ ਖਾਨੀ ॥ ੩੩ ॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਆਗਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ
ਨਾਮ ਪੰਚ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੩੫ ॥

੩੬. [ਭੀਮਚੰਦ ਦਾ ਵਜ਼ੀਰ ਮੇਲ ਹਿਤ ਆਇਆ]

੨੫<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੭

ਦੋਹਰਾ:

ਸੁਧਿ ਪਸਰੀ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ, ਗੁਰ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਆਇ।
ਸ਼ਤ੍ਰੁਨਿ ਕੇ ਚਿੰਤਾ ਬਧੀ, ਸਿੱਖਨ ਸੁਨਿ ਸੁਖ ਪਾਇ ॥ ੧ ॥

ਸ਼੍ਰੋਯਾ:

ਆਨ ਬਸੇ ਕਹਿਲੂਰ ਸੁ ਦੇਸ਼
ਅਸ਼ੋਸ਼ ਜਹਾਂ ਸੁਖ ਰੂਰ^੧ ਬਿਸਾਲਾ।
ਸਤੱਦ੍ਰਵ ਕੀ ਸਰਿਤਾ ਬਰ ਕੂਲ^੨
ਸੁ ਨੀਰ ਗਹੀਰ^੩ ਸਦਾ ਜਿਸ ਚਾਲਾ।
ਸੈਲ ਉਤੰਗ ਦਿਸ਼ਾ ਦੁਸਰੀ
ਕਰਿਬੇ ਹਿਤ ਸੈਲ ਮਹਾਂ ਛਬਿ ਵਾਲਾ।
ਚੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕੋ ਨੈਨ ਸਬੰਡਲ
ਦੀਨ ਅਖੰਡਲ ਕੋ ਸੁਰ ਜਾਲਾ^੪ ॥ ੨ ॥

^੧ਸੁੰਦਰ।^੨ਕੰਢਾ।^੩ਭੂੰਘਾ।

^੪ਜਿਸ ਚੰਡਿਕਾ ਨੇ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰਗ ਦਿੱਤਾ (ਉਸ) ਤੇਜ਼ ਵਾਲੀ ਚੰਡਿਕਾ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਦਾ ਥੜਾ ਯਾ ਟਿੱਲਾ। [ਅਖੰਡਲ = ਇੰਦ੍ਰ]।

^੧ਪਰ ਅੱਗੇ ਜਾਕੇ ਕਵੀ ਜੀ ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਨੈਣੇ ਜੱਟ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੱਸਣਗੇ ਤੇ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਥਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਵੱਜਿਆ। ਸਤੀ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਏਥੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਪਰ ਨੈਣੀ ਤਾਲ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਾਲੇ ਸਤੀ ਦੇ ਨੈਣ ਉਥੇ ਡਿੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਕੀਰਤਿ ਕੋ ਬਿਸਤੀਰਤਿ ਹੈਂ ਗਨ
-ਸੈਲ ਪਤੀ ਸਭਿ ਜੀਤ ਲਏ-।
ਲੋਕ ਬਸਾਵਤਿ ਹੈਂ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ
ਦਾਨ ਕੋ ਦੇਤਿ ਹੈਂ ਮਾਨ ਕਏ^੧।
ਜੋ ਗੁਨਵੰਤਿ ਉਚਾਰਤਿ ਹੈਂ
ਜਸੁ ਬਾਂਛਤਿ ਸੋ ਧਨ ਲੇਤਿ ਭਏ।
ਦੂਰ ਤੇ ਆਵਤਿ ਛੰਦ ਸੁਨਾਵਤਿ
ਪਾਵਤਿ ਦਰਬ ਦਰਿਦ੍ਰ ਹਏ^੨ ॥ ੩ ॥

^੧ਮਾਨ ਕਰਕੇ।^੨ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭੀਰ ਅਨੇਕ ਘਨੀ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ
ਆਨਿ ਦੁਕਾਨ ਕਰੇ ਬਿਵਹਾਰਾ।
ਅੰਬਰ ਲੇ ਪਸ਼ਮਬੰਰ ਕੋ ਗਨ
ਬ੍ਰਿੰਦ ਪਟੰਬਰ ਕੇਰਿ ਅੰਬਾਰਾ।
ਬੈਠਿ ਸਰਾਫ ਸੁ ਥਾਤਨਿ ਲੈ^੩,
ਰਜਤੰ^੪ ਗਨ ਕੰਚਨ^੫ ਕੀਨਿ ਵਪਾਰਾ।
ਭੂਖਨ ਬ੍ਰਿੰਦ ਧਰੇ ਤਨ ਮੈਂ

^੩ਬੈਲੀਆਂ ਲੈਕੇ।^੪ਚਾਂਦੀ। ^੫ਪਾ:-ਕੇਚਿਤ, ਬੇਚਿਤ।

ਪਹਿਰੇ ਬਰ ਚੀਰ ਬਸਜੋ ਪੁਰਿ ਸਾਰਾ

॥ ੪ ॥

ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਨੀਤ ਬਿਚਾਰਿ ਰਿਦੇ ਮਹਿ

ਕੀਨਿ ਕਿਲਾ ਚਿਨਵਾਵਨਿ ਕੋ।

ਮੋਰਚੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਰਖੇ ਹਤਿਬੇ ਕਹੁ

ਆਵਤਿ ਸ਼ਤ੍ਰੂਨ ਘਾਵਨਾ ਕੋ।

ਕੋਟ ਮਹਾਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਪਾਹਨ ਕੋ ਕਰਿ

ਬੀਚ ਭਲੇ ਲਰਵਾਵਨ ਕੋ।

ਸਿੰਘ ਸੁ ਪੌਰਾ ਰਚਯੋ ਉੱਚ ਠੌਰਹਿ

ਚੌਰ ਬਿਸਾਲਾ ਸੁਹਾਵਨ ਕੋ ॥ ੫ ॥

ਬੀਰ ਫਿਰੈਂ ਬਡ ਬਾਹਨਿ ਕੋ ਬਲ

ਬਾਹਨ, ਬ੍ਰਿੰਦ ਤੁਰੰਗ ਤਬੇਲੇ।

ਆਯੁਧ ਸੁੰਦਰ ਕੋ ਕਰ ਧਾਰਤਿ

ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੂਖਮ ਅੰਗਨਿ ਮੇਲੇ।

ਜੀਨ ਜਰੀ ਬਰ ਜੇਬ ਜਗਾਮਗਾ,

ਜੋ ਭਟ ਆਇੰ ਤੋ ਰਾਖਿ ਸੁਹੇਲੇ।

ਸੈਨ ਬ੍ਰਿਧਾਵਤਿ ਸੰਘਰ ਪਾਵਤਿ

ਬੋਲਤਿ ਹੈਂ ਉਤਸਾਹਿਨਿ 'ਲੇ ਲੇ' ॥ ੬ ॥

ਕਬਿੱਤ:

ਗੁਰੂ ਕੇ ਸ਼ਰਨ ਭਯੋ ਦਾਰਿਦ ਹਰਨ ਬ੍ਰਿੰਦਾ

ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਜਿਨ ਕੇ ਨ ਸਮ ਆਨ ਕੋ।

ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਬਾਨੀਏ ਬਨਜ ਕੇ ਕਰਨ ਹਿਤ

ਵੱਖਰ ਮਹਾਨ ਧਨ ਪਾਵਤਿ ਦੁਕਾਨ ਕੋ।

ਸਿੱਖ ਸਮੁਦਾਇ ਬਸੇ ਲਾਭ ਕੋ ਬਿਸਾਲ

ਜਾਨਿ,

ਦਰਸਨ ਪ੍ਰਭੁ ਅਰੁ ਜੀਵਾ ਗੁਜਰਾਨ ਕੋ।

ਧਰੈਂ ਮਨ ਕਾਮਨਾ ਕੋ ਧਾਮਨਿ ਬਨਾਇ,

ਤੁਮ

ਦੁੱਖ ਕੀ ਨ ਗਮਾ ਭਏ ਮਹਾਂ ਸੁਖਵਾਨ ਕੋ

॥ ੭ ॥

^੧ਪਾ:-ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਨਸਾਵਨਿ।

^੧ਵੱਡਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਸ਼ਾਹੀਦਰ।

^੧ਬਹੁਤ ਚੌੜਾ।

^੧ਜੱਥੇ ਫਿਰਨ ਬੀਰ ਵਡੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਬਲ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਓਥੇ ਹੋ ਗਏ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਤਬੇਲੇ।

^੧ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਰੀ ਦੀਆਂ ਕਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਜਗਮਗਾਉਂਦੀ ਹੈ।

^੧ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਇਹ ਬੀ ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ ਇਹ ਬੀ ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ।

^੧ਦੁੰਦਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਆਏ।

^੧ਜਹਾਜ਼ ਵਾਂਗੂ ਤਾਰਨ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੁਲ ਕੋਈ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ?।

^੧ਤਮ =) ਅੱਗਯਾਨ ਤੇ ਦੁਖ ਦਾ ਗਮ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। (ਅ) ਦੁਖ ਦਾ ਗਮ (ਤਮ =) ਅਤਿਸ਼ੈ ਕਰਕੇ ਭਾਵ ਮੂਲੋਂ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਈ ਨਵੇਂ ਨਿਧਿ, ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਕੋ
ਕਰਹਿ ਸਿੱਧ,
ਰਿਧਿ ਭਈ ਘਰ ਘਰ, ਕਮੀ ਹੈ ਨ ਕਾਹਿ
ਕੀ।

ਬਸੈਂ ਬੁਧਿਮਾਨ ਗੁਨ ਸੰਗ੍ਰਹ ਕੀ ਚਾਹ 'ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਾਣਕੇ।
ਜਾਨਿ',

ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਕਾਨ ਆਨਿ ਆਨਿ ਬਿਤ 'ਤਿੱਥੇ ਆ ਆ ਕੇ ਟਿਕਾਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਤਾਹਿ ਕੀ।

ਨਏ ਨਿਤ ਮੰਗਲ, ਉਮੰਗ ਸੰਗ ਨਾਰੀ ਨਰ
ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੌਤਕ ਬਿਲੰਦ ਉਤਸਾਹਿ ਕੀ। 'ਵੱਡੇ ਉਤਸਾਹਾਂ ਵਾਲੇ।

ਅਧਿਕ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਭਯੋ ਹੈ ਅਨੰਦ ਪੁਰ 'ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਪੂਰਨ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਸਾਯੋ ਬ੍ਰਿੰਦ ਚਾਹਿ 'ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ।
ਕੀ ॥ ੮ ॥

ਜੈਸੇ ਸ਼ਜਾਮ ਘਨਲਰਿ ਮਥਰਾ ਮਹਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ
ਹਨ,

ਪਾਇ ਬਿਜੈ ਲੱਛਮੀ ਬਸਾਈ ਜਾਇ
ਦੁਾਰਕਾ।

ਜੈਸੇ ਰਾਮਚੰਦ ਧਰਿ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਬਿਲੰਦ ਲੰਕ
ਰਾਵਨ ਨਿਕੰਦ ਕਰਿ ਔਧ ਕੀ ਸੰਭਾਰ 'ਅਯੁੱਧਿਆ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ।
ਕਾ।

ਜੈਸੇ ਪਰਹੂਤ ਹਤਿ ਦੈਤਨ ਕੇ ਪੂਤ ਗਨ
ਬਹੁਰੇ ਬਸਾਏ ਦੇਵ ਲੋਕ ਸੁਖਕਾਰਕਾ। 'ਜਿਵੇਂ ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਪਹਿਲੇਂ ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਾਰ ਕੇ ਸੁਖ
ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਰਗ ਨੂੰ ਵਸਾਇਆ ਸੀ।

ਤੈਸੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਾਂਵਟਾ ਕੋ ਜੀਤਿ
ਜੰਗ

ਆਨਿ ਕੈ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਬਾਸੇ ਦੇਸ ਚਾਰੁਕਾ
॥ ੯ ॥

ਸੋਰਠਾ:

ਬਸੇ ਨਾਰਿ ਨਰ ਬ੍ਰਿੰਦ,

ਲਹਯੋ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ਸਭਿ।

ਦੋਹਾ ਕੀਨਿ ਮੁਕੰਦ, ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਇਮ

ਲਿਖਯੋ ਤਬਿ ॥ ੧੦ ॥

ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ:

ਦੋਹਰਾ:

ਜੁੱਧ ਜੀਤ ਆਏ ਜਬੈ ਟਿਕੇ ਨ ਤਿਨ ਪੁਰਿ[†] ਪਾਂਵ ॥ [†]ਪੁਰਿ ਤੋਂ ਭਾਵ ਪਾਂਵਟਾ ਹੈ।ਕਾਹਲੂਰ ਮੈਂ ਬਾਂਧਯੋ[†] ਆਨਿ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਗਾਂਵ ॥ ੩੬ ॥

[†]ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਭਾਵ ਨਵੇਂ ਸਿਰ ਸਾਜਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਕੋਟ ਆਦਿ ਸਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੇ ਜੇ ਆਣ ਪਏ ਤਾਂ ਜੁੱਧ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਉਂਟੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਵਪਾਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਸੋ ਮੁੜਕੇ ਆ ਕੇ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ।

ਕਬਿੱਤ:

ਹੇਰਤਿ ਸਵੇਰ ਕੋ ਅਰੂਢਤਿ ਅਖੇਰ ਕੋ,
ਅਨੀਕ ਲੇ ਬਡੇਰ ਕੋ, ਅਨਿਕ ਬਨਿ
ਗਾਹਗੀਂ।

ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਤਿ ਬਡੀ ਬੰਬ ਸੋਂ ਗਜਤਿ,
ਉਤਸਾਹ ਸੋਂ ਸਜਤਿ ਸੁਨਿ ਸੂਰਮਾ
ਉਮਾਹਗੀਂ।

ਚੀਤੇ ਅਰੁ ਬਾਜ ਸ੍ਵਾਨ ਸ਼ਿਕਰੇ ਲੈ ਸੰਗ ਘਨੇ
ਹਨੇ ਮ੍ਰਿਗ, ਸਸੇ, ਕੋਲ, ਜਾਨ ਦੇਂ ਨ ਤਾਂਹ [†]ਜਾਣੇ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਜਨੌਰਾਂ) ਨੂੰ।
ਹੀਂ।

ਦੁੱਜਨ ਕੀ ਛਾਤੀ ਦਰ, ਸੱਜਨ ਕੋ ਮੋਦ
ਕਰਿ,
ਚੋਰ ਠਗ ਪ੍ਰਾਨ ਹਰਿ ਨੀਤਿ ਨਿਰਬਾਹ ਹੀਂ। [†]ਨੀਤੀ ਨਿਬਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

॥ ੧੧ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਨਾ ਦਲ ਚੜੈ ਬਹੁ ਧਾਰਿ
ਬਲ,
ਕਾਹਲੂਰ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਮੈਂ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਜਾਵਈ।
ਮਿਲੇ ਭੇਟ ਦੇਇ ਤਾਂ ਕੇ ਰੱਖਕ ਬਨੇਇ
ਸਭਿ

ਬੇਮੁਖ[†] ਕੋ ਲੂਟ ਲੇਹਿ ਮਾਨ ਬਿਨਸਾਵਈਂ। [†]ਬੇਮੁਖ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮਾਂ ਦੀ ਹੈ ਯਾ ਵੈਰ ਭਾਵ
ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ।

ਅੰਨ ਬ੍ਰਿੰਦ ਛੀਨੈਂ, ਅਜਾ ਪੂਤ ਜਿਤ ਚੀਨੈਂ[†]। [†]ਬਕਰੇ ਜਿੱਧਰ ਦੇਖਣ।
ਲੇਤਿ,

ਦੂਧ ਦਧਿ ਬਾਸਨ ਅਵਾਸਨ ਉਠਾਵਈਂ[†]। [†]ਦੁੱਧ ਦਹੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਠਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਸੰਚੜ ਘਾਸ ਲੇਤਿ, ਬੋਲੇ ਮੂਢਕੋ[†] ਝਿਰਕ [†]ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਘਾਹ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੂਰਖ
ਅੱਗੋਂ ਬੋਲੇ ਉਸ ਨੂੰ.....।
ਦੇਤਿ,

ਮਾਰ ਕੂਟ ਨੀਤ ਹੋਤਿ ਜੱਤ੍ਰ ਤੱਤ੍ਰ ਜਾਵਈਂ[†]

॥ ੧੨ ॥

ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਅਰਥ ਜਾਕੇ ਅੱਗੇ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਅੰਸੂ ਦਾ ਦੇਖੋ ਅੰਗ ੨੧, ੨੨, ੨੩ ਪੁਨਾ ਅੰਸੂ ੩੭ ਅੰਕ ੧੧। ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੈਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਗਏ ਦੁੱਧ ਦਹੀਂ ਘਾਹ ਜੋ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਸੋ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਰ ਮੁੱਲ ਬੀ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਰੋਲਾ ਇਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਾੜੀਏ ਦੇਣੇ ਨਾਂਹ ਕਰਦੇ ਤੇ ਆਕੜਦੇ ਹਨ। ਏਕ ਲੋਕ ਜੋ ਸਿਪਾਹੀ ਹਨ ਫੇਰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਬਾਤ ਹੈ ਅੰਕ ੨੩ ਵਿਚ 'ਔਰ ਨ ਬਿਗਾਰੈਂ ਕਛੁ' ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਭਾਵ ਉਪਰਲਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਉਂਟੇ ਦੀ ਫਤਹ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਭੀਮਚੰਦ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਅੰਕ ੨੦ ਵਿਚ ਦੂਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਸੰਧਿ ਕੋ ਬਿਚਾਰ ਕਰ' ਮਾਨੋ ਕਿਸੇ ਹੋ ਚੁਕੇ ਮੇਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ ੪੮੨੭ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਗ੍ਰਾਮਨ ਕੇ ਨਰ ਇਮ ਧਾਮਨ ਕੇ ਦੁੱਖ ਭਰਿ
ਨਾਹਿਨ ਅਰਾਮ ਪਾਇ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਪੁਕਾਰ
ਕੋ।

ਉਚੇ ਮੁਖ ਗਾਵਹਿ ਨਿਜ ਰਾਜੇ ਕੋ ਸੁਨਾਵਹਿ
ਕੂਕ
'ਲੇਤਿ ਨਿਤ ਮਾਮਲਾ' ਨ ਹੋਇ ਰਖਵਾਰ
ਕੋ^੨।

'ਤੁਸੀਂ' ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਮਾਮਲਾ। 'ਤੁਸੀਂ' ਰਾਖੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਗੁਰੂ ਦਲ ਆਵੈ ਬਡ ਦੁੰਦ ਕੋ ਉਠਾਵੈ ਦੇਸ਼,
ਲੂਟ ਕੋ ਮਚਾਵੈ ਫਿਰ ਹੋਰੈ ਘਰ ਬਾਰ ਕੋ।

'ਭਾਵ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਿੱਧਾ ਪੱਕਾ ਕੜਿਆ ਜੰਮਿਆ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ (ਅਗੇ ਵੇਰਵਾ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ)।

ਘਾਸਹੂੰ ਨ ਛੋਰੈਂ, ਦੂਧ ਦਧਿ ਹੂੰ ਕੋ ਟੋਰੈਂ,
ਬਹੁ ਬਾਸਨ ਕੋ ਫੋਰਹਿ, ਤ੍ਰਾਸ ਦੇਤਿ ਨਰ
ਨਾਰਿ ਕੋ' ॥ ੧੩ ॥

ਸੁਨੈ ਭੀਮਚੰਦ ਗਨ ਸੈਲ ਕੋ ਨਰਿੰਦ ਮਹਾਂ
ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਬਿਲੰਦ ਜਾਨਿ ਧਾਰੈ ਮੁਖ ਮੌਨ ਕੋ।
ਪ੍ਰਜਾ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਹੀ ਸੁਨਾਵੈ
ਕੂਕ

'ਕਜੋਂ ਨ ਸੁਨੈ ਭੂਪ ਕੀਨੋ ਦੇਸ਼ ਨਜਾਇ ਔਨ
ਕੋ'।

'ਕੂਕ' ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਹੈਂ ਹੋ ਰਾਜਾ (ਤੂੰ), ਨਾ ਆ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਨਜਾਯ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਤੂੰ) [ਕੀਨੋ+ਔ+ਨਾ+ਕੋ = ਕੀਤਾ ਆਕੇ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਨਜਾਯ]। (ਅ) ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ (ਔਨ = ਧਰਤੀ ਦਾ ਨਜਾਯ) (ਕੀਨੋ =) ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਯੋ।

ਰਿਦੇ ਪਛੁਤਾਇ ਕਛੁ ਬਸ ਨ ਬਸਾਇ ਜਬਿ
ਬਲ ਕੋ ਬਿਚਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਰ ਭੋਨ ਕੋ।
-ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਸੰਗ ਜੰਗ ਕੀਨੋ ਅੰਗ ਭੰਗ
ਭਟ,

ਅਵਨੀ ਸੋ ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੀਨ ਬਲ ਤੋਨ ਕੋ^੧-
॥ ੧੪ ॥

'ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਨਾਲ ਰੰਗ ਦਿੱਤਾ [ਸੁਰੰਗ = ਲਾਲ ਰੰਗ]।

ਹੋਇ ਮਨ ਭੀਰੁ ਕੋ^੧, ਹਕਾਰਜੋ ਹੈ ਵਜ਼ੀਰ ^{'ਭਾਵ ਮਨ ਵਿਚ ਡਰ ਖਾਕੇ।}

ਕੋ

ਬਿਠਾਇ ਕਰਿ ਤੀਰ ਬੀਰ ਆਪਨੇ ਬੁਲਾਇ
ਔਰ।

ਬੂਝੋ ਸਭਿ ਸੰਗ ਅਬਿ ਕਰੈਂ ਕੌਨ ਢੰਗ?
ਕਹੋ,

ਪ੍ਰਜਾ ਸੁਖ ਭੰਗ ਭਯੋ ਆਪਨੀ ਸਗਲ ^{'ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਜਾ ਦਾ ਸੁਖ ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।}
ਠੌਰ^੧।

ਜੰਗ ਹੂੰ ਨ ਬਨੈ, ਰਸ ਰੰਗ^੧ ਹੂੰ ਨ ਬਨੈ, ^{'ਭਾਵ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਮੇਲ।}

ਕੁਛ

ਮੌਨ ਹੂੰ ਨ ਬਨੈ, ਨਿਤ ਮਾਚਤ ਅਧਿਕ
ਰੌਰ।

ਕਹੋ ਕਹਾਂ ਕਰੈਂ ਜਜੋਂ ਕਲੇਸ਼ਨ ਕੋ ਹਰੈਂ
ਅਬਿ,

ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਡਰੈਂ ਹੇਰਿ ਸੋਢੀ ਬੰਸ ਸੀਸ ^{'ਸੋਢੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਮੁਕਟ।}
ਮੌਰ^੧ ॥ ੧੫ ॥

ਸੁਨਿ ਕੈ ਵਜ਼ੀਰ ਬੈਠਜੋ ਤੀਰ ਦੀਨਿ ਧੀਰ
ਉਰ

'ਤਜੋ ਬਹੁ ਪੀਰ, ਗੁਰ ਪੀਰਨ ਕੋ ਪੀਰ
ਜਾਨਿ।

ਮਿਲਿਨਿ ਭਲੇਰੋ ਅਬਿ ਨੀਕੋ ਮਤਿ ਮੇਰੋ
ਸੁਭ,

ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਦਰਸ ਹੇਰੋ ਚਲੋ ਚਿਤਚਿੰਤ ਹਾਨਿ।

ਸੁਖ ਨ ਬਖੇਰੇ ਬੀਚ, ਦੁਖੀ ਹੁਇੰ ਉਚ
ਨੀਚ,

ਨੇਹ ਨੀਰ ਸੀਂਚ ਵਧੈ ਮੋਦ ਤਰੁ ਲੇ ^{'ਭਾਵ ਉਚੇ ਭਾਵੇਂ ਨੀਵੇਂ ਸਭ ਨੂੰ ਬਖੇਰੇ ਵਿਚ ਦੁਖ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਜਲ ਸਿੰਚਨ ਕਰਨ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਬ੍ਰਿੱਛ ਬਹੁਤ ਵਧਦਾ ਹੈ।}
ਮਹਾਨ^੧।

ਪ੍ਰਜਾ ਅਰੁ ਆਪਣੀ ਕੱਲਜਾਣ ਕੋ ਪਛਾਨ
ਕਰਿ

ਬੈਰ ਤਜਿ ਦੀਜੀਏ ਨ ਖੀਝੀਏ,
ਵਿਚਾਰਵਾਨ^੧ ॥ ੧੬ ॥

ਬੈਠੇ ਨਰ ਆਨਿ ਜੇਈ ਸਭਿਹੂੰ ਬਖਾਨ

ਕੀਨਿ

'ਭਾਖਤਿ ਵਜ਼ੀਰ ਨੀਕੋ ਮਤਿ ਸੁਖਦਾਇ ਕੋ।
ਭੇਜੀਏ ਵਕੀਲ ਕੋ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੋ ਜਨਾਇ ਤਹਾਂ
ਸੰਧ ਕਰਿ' ਆਇ ਹੈ, ਨ ਹੋਇ ਜੰਗ ਘਾਇ ^{'ਮੇਲ ਕਰ ਆਵੇ।}
ਕੋ।

ਸੁਨੋ ਅਵਨੀਪ ਨਿਤ ਬਸਨ ਸਮੀਪ ਕੋ ਹੈ,
ਰਸ ਮੈਂ ਅਨੰਦ ਹੋਤਿ ਸਹਿਜ ਹੀ ਸੁਭਾਇ
ਕੋ।

ਨਾਤੁਰ ਕਲੇਸ਼ ਕੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੀ ਵਿਰਸਾ' ਕਰੈ ^{'ਬੇਰਸਾ।}
ਰਈਯਤ ਅਸ਼ੇਸ਼ ਕੋ ਨਰੇਸ਼ ਅਰੁ ਪਾਇ ^{'ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਜਤ ਸਾਰੀ, ਰਾਜੇ ਤੇ ਦਾਮਾਂ ਦੇ (ਰਸ ਨੂੰ}
ਕਉ' ॥੧੭॥ ^{ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਵਧਣਾ ਬੇਰਸਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ)।}

ਸੁਨਯੋ ਭੀਮਚੰਦ ਨੀਕੋ ਮਾਨਿ ਕੈ ਬਿਲੰਦ
ਮਨ,
ਕ੍ਰੋਧ ਕੋ ਨਿਕੰਦ ਕੀਨਿ ਦੂਤ ਕਉ ਪਠਾਯੋ
ਹੈ।

'ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਕਰੋ ਬੰਦਨਾ ਕੋ ਬੰਦਿ ਹਾਥ
-ਛਿਮਾ ਧਰੋ ਨਾਥ! ਭੂਲ ਚੁਕ ਬਖਸ਼ਾਯੋ
ਹੈ-।'

ਸੁੰਦਰ ਅਕੋਰ ਦੀਨਿ, ਲੇ ਕਰਿ ਗਮਨ
ਕੀਨਿ,
ਚੀਨ ਕੇ ਪ੍ਰਬੀਨ ਬਲੀ ਗੁਰੂ ਸ਼ਾਮ ਆਯੋ
ਹੈ।

^{'ਦੂਤ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬਲੀ ਤੇ ਪ੍ਰਬੀਨ ਸਮਝ ਕੇ ਸ਼ਰਨ}
^{ਆਯਾ ਹੈ।}

ਆਨਿ ਕੈ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਬਿਲੰਦ
ਹੇਰਯੋ
ਸੁੰਦਰ ਸਥਾਨ ਮੈਂ ਸਿਵਰ ਨਿਜ ਪਾਯੋ ਹੈ
॥੧੮॥

ਪੌਰ ਪਰ ਪੌਰਦਾਰ ਖਰੇ ਤਿਸ ਠੌਰ ਹੋਇ,
ਅੰਤਰ ਪਠਾਇ ਸੁਧਿ ਕਰੀ ਤਿਨ ਜਾਇ
ਕੈ।

ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਧੀਰ ਨੇ ਹਕਾਰ ਲੀਨਿ ਤੀਰ
ਤਬਿ,
ਸਭਾ ਬਹੁ ਬੀਰਨ ਕੀ ਹੇਰਿ ਸੀਸ ਨਜਾਇ

ਕੈ।

'ਬੰਦਨਾ ਗਿਰਿੰਦ੍ਰ' ਕੀਨਿ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ 'ਭਾਵ ਭੀਮਚੰਦ ਨੇ।

ਤੁਮ'

ਕੁਸਲ ਪ੍ਰਸਨ ਪ੍ਰਭੁ ਭਾਖਯੋ ਹੈ ਬਿਠਾਇ ਕੈ।

'ਕੌਨ ਕਾਜ ਰਾਜੇ ਤੁਮ ਭੇਜਯੋ ਹਮ ਪਾਸ
ਅਬਿ?

ਭੇਵ ਕੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਭਿ ਦੀਜੈ ਸਮੁਝਾਇ ਕੈ

॥ ੧੯ ॥

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਦੂਤ ਕਹੀ 'ਸੁਨੋ ਪੁਰਹੂਤ ਸਮ,

ਪ੍ਰਜਾ ਕੋ ਕਲੇਸ਼ ਤੇ ਅਸ਼ੇਸ਼ ਤੇ ਪੁਕਾਰ
ਕਰਿ।

ਜਾਇ ਦਲ ਰਾਵਰੋ ਬਿਗਾਰ ਕਰੈ ਬਾਰਿ
ਬਾਰਿ,

ਰਾਜੇ ਸੁਨਿ ਸਾਰ' ਕੋ ਪਠਾਯੋ ਹੈ ਉਚਾਰ 'ਖਬਰ।
ਕਰਿ।

ਛਿਮਾ ਧਾਰਿ ਭੂਲ ਚੁਕ ਬਖਸ਼ੋ ਹਮਾਰੀ
ਅਬਿ,

ਰਿਦੈ ਤੇ ਬਿਸਾਰੋ ਸਭਿ ਕੋਪ ਜੋ ਉਦਾਰ 'ਜੋ ਗੁੱਸਾ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਹੈ ਉਦਾਰਤਾ ਕਰਕੇ
ਭੁਲਾ ਦੇਵੇ।
ਕਰਿ'।

ਦ੍ਰੈਸ਼ ਕੋ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰਿ, ਸੰਧਿ ਕੋ ਬਿਚਾਰ 'ਏਹ ਪਾਂਵਟੇ ਦੀ ਫਤਹਬਾਦ ਹੋਈ ਸੰਧੀ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੋ
ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਕਰਿ',

ਬਸੀਏ ਬਿਹਾਰ ਕਰਿ ਭਾਵਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ 'ਵੱਸੋ, ਵਿਚਰੋ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰੋ ਮਨ ਭਾਂਵਦੇ।
ਕਰਿ' ॥ ੨੦ ॥

'ਦੂਤ! ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ, ਨਿਜ ਰਾਜੇ ਕਹਿ ਦੇਹੁ 'ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ।
ਸਭਿ,

ਕਾਰਨ ਅਛੇਹੁ ਦ੍ਰੈਸ਼ ਹੂੰ ਕੋ ਤਿਨ ਕੀਨਿਯੋ।

ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਪੰਚ ਰਚਿ ਬੰਚਕ ਜਯੋਂ ਚਾਹੈ
ਚਿਤ,

ਰੰਚਕ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਕਯੋਂ ਹੂੰ ਨਹਿ
ਚੀਨਿਯੋਂ।

ਕੁੰਚਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਹੇਤੁ ਛਲਯੋ ਚਹੈ ਬਾਰਿ
ਬਾਰਿ

ਕਪਟੀ ਕੁਟਿਲ ਜਾਨਿ ਨਹੀਂ ਹਮ
ਦੀਨਿਯੋਂ।

ਸਾਰਮੌਰ ਦੇਸ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਭਏ ਜਾਇ ਕਰਿ,
ਤਹਾਂ ਭੀ ਖੁਟਾਈ ਠਾਨਿ ਖੋਟ ਮੈਂ ਪ੍ਰਬੀਨਿਯੋਂ

॥੨੧॥

ਹਮਰੇ ਦਿਵਾਨ ਕਉ ਸੁ ਘੇਰਜੋ ਚਹੈ ਹਾਨ ^{'ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ, (ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਵਿਚ)।}
ਕਉ^੧,

ਮਹਾਨ ਸਾਵਧਾਨ ਕਉ ਪਰੈ ਸੁ ਕੈਸੇ ਪਾਨ ^{'ਪਰ ਸਾਡਾ ਦੀਵਾਨ) ਸਾਵਧਾਨ ਸੀ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਕੀਕੂੰ}
ਮੈਂ^੧। ^{ਆਉਂਦਾ।}

ਪੁਨ ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਬਿਰੋਧੀ ਹਮ ਸੰਗ
ਕੀਨਿ,

ਸੈਨਾ ਕੋ ਸਕੇਲਿ ਜਾਤਿ ਚਾਹੇ ਘਮਸਾਨ ਮੈਂ।

ਤਹਾਂ ਮਹਾਂ ਲੋਹ^੧ ਨੇ ਪਰਾਜੈ ਕਰਿ ਦੀਨੇ ^{'ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ।}

ਭੂਪ,

ਛਾਨੀ^੧ ਹੈ ਨ ਬਾਤਿ ਅਪਵਾਦਿ ਹੈ ਜਹਾਨ ^{'ਛੁਪੀ।}

ਮੈਂ।

ਅਪਨੇ ਨਗਰ ਹਮ ਆਨਿ ਕੈ ਬਸਾਯੋ
ਅਬਿ,

ਸੁਭਟ ਸਮੂਹ ਬਿਤ ਧਾਰੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਾਨ ਮੈਂ

॥੨੨॥

ਖੇਲਿਬੇ ਅਖੇਰ ਕੌ, ਨ ਆਨਿ ਥਾਨਿ ਜਾਨ
ਕਹੂੰ

ਕਾਹਿਲੂਰ ਦੇਸ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਬਿਚਰਤਿ ਹੈਂ।

ਘੋਰਨ ਕੋ ਘਾਸ, ਕਿਧੌਂ ਮਾਸ ਹੇਤੁ ਛਾਂਗ
ਲੇਤਿ

ਔਰ ਨ ਬਿਗਾਰੈਂ ਕਛੁ, ਫਿਰੈਂ ਜਿਤ ਕਿਤ
ਹੈਂ।

ਕਹਾਂ ਬਿਗਾਰਯੋ, ਕੋ ਦੁਰਗ ਨਹਿ ਛੀਨ
ਲੀਓ,

ਗ੍ਰਾਮ ਹੂੰ ਨ ਲੂਟਯੋ ਕੋਈ, ਲੀਨਿ ਕਹਾਂ ^{'ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਨ ਨਹੀਂ ਖੋਹ ਲਿਆ।}

ਬਿਤ ਹੈ^੧।

ਪੰਥ ਹੂੰ ਨ ਰੋਕਯੋ ਕੋਈ, ਪਾਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ ਰਹੇ ^{'ਪੱਕੀ ਖੇਤੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।}

ਸੋਈ',
ਕੌਨ ਸੋ ਬਿਗਾਰ ਕੀਨਿ, ਜਾਂ ਤੇ ਦੁਖ ਚਿਤ
ਹੈ? ॥੨੩॥

ਭੀਮਚੰਦ ਭੂਪ ਨੇ ਤੁਰੰਗਮ ਨ ਦੀਨਿ ਕੋਈ,
ਨਾਲਬੰਦੀ' ਆਦਿ ਧਨ ਕੁਛ ਨ ਪੁਚਾਯੋ ਹੈ।

'ਭੀਮਚੰਦ ਰਾਜੇ ਨੇ ਕੋਈ ਘੋੜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਾਲਬੰਦੀ ਵਾਲਾ ਧਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। [ਅ. ਨਾਅਲਬਹਾ = ਉਹ ਧਨ ਜੋ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਰਾਜਾ ਨਿਜ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਭਰੇ]। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਉਸੇ ਕਿਸੇ ਅਹਦ ਵਲ ਹੈ ਜੋ ਭੰਗਾਣੀ ਹੋਯਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਘੋੜੇ ਤੇ ਕੁਛ ਰੁਪਯਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਾਨਾ ਘੱਲਣਾ ਮੰਨਿਆਂ ਹੋਵੇ ਤੇ ਫੇਰ ਘੱਲਿਆ ਨ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅਸਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਉਸਦਾ ਕੁਛ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਰਹੋ ਨਿਜ ਦੇਸ਼ ਕਰੋ ਰਾਜ ਕੋ ਅਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਠਿ,
ਹਮਰੋ ਨ ਦ੍ਰੈਸ਼ ਨਹਿ ਕਾਜ ਬਿਗਾਰਾਯੋ ਹੈ।'

ਬਾਕ ਪੁਰਹੂਤ ਸਮ ਦੂਤ ਸੁਨਿ ਪੂਤ ਮਨ,
ਸੂਤ ਕਰਜੋ ਚਾਂਹਤਿ ਸੁ ਬੇਨਤੀ ਅਲਾਯੋ
ਹੈ।

'ਪਵਿਤ੍ਰ ਮਨ ਦੂਤ ਨੇ ਸੁਣੀ, ਓਸਦੀ ਚਾਹ ਮੇਲ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀਓਸੁ।

'ਰਾਜੇ ਹੂੰ ਕੋ ਮੇਲ ਲੇਹੁ' ਕੀਜੀਏ ਸਨੇਹ

'ਮੇਲ ਲਵੇ।

ਆਪ,

ਕਰੁਨਾ ਅਛੇਹ' ਤੇ ਸਕਲ ਬਨਿ ਆਯੋ ਹੈ

'ਪੂਰਨ ਕ੍ਰਿਪਾ।

॥੨੪॥

ਦੋਹਰਾ:

ਬਨਜੋ ਦੀਨ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ, ਮਾਨੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਤਿ।

'ਲੈ ਆਵਹੁ ਨਿਜ ਭੂਪ ਕਉ, -ਦਰਸਹੁ
ਹੰਕ੍ਰਿਤ ਘਾਤਿ' ॥੨੫॥

'ਹੰਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ।

ਗੁਰੂ ਪੌਰ ਤੇ ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਬਨਿ, ਲੇਤਿ ਸਰਬ
ਕੁਛ ਪਾਇ।

ਹੰਕਾਰੀ ਟੂਟੇ ਗਿਰੈ-, ਕਹੁ ਗਿਰਪਤਿ ਸੋ
ਜਾਇ' ॥੨੬॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਦੂਤ ਆਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਖਸ਼ਟ
ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥੨੬॥

੩੭. [ਭੀਮਚੰਦ ਮੇਲ ਹਿਤ ਆਇਆ। ਸਾਹਿਬ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਨਮ]

੩੬<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੁ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੁ>>੩੮

ਦੋਹਰਾ:

ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਵਾਕ ਵਰ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਨੇ ਰਸ ਸਾਥ।
ਨਮੋ ਕਰੀ ਤਿਹ ਸਮੇਂ ਉਠਿ, ਚਲਯੋ ਨਿਕਟ ਗਿਰਨਾਥ ॥ ੧ ॥

ਕਬਿੱਤ:

ਬਾਜ ਪੈ ਅਰੂਢ ਕਰਿ ਜਾਨਿ ਗਤਿ ਮੂਢ
ਉਰ,
ਗੁਰੂ ਗੁਨ ਰੂਢ ਕਉ ਬਿਚਾਰਤਿ ਸਿਧਾਰਯੋ
ਹੈ।

ਤਾਤਕਾਲ ਗਯੋ ਭੀਮਚੰਦ ਕਉ ਮਿਲਤ
ਭਯੋ,
ਜੇਤਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਿਓ ਸਕਲ ਉਚਾਰਯੋ ਹੈ।
ਅਬਿ ਹੈਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ, ਨਹਿ ਬੱਕ੍ਰਤਾ ਕੋ
ਖਜਾਲ ਕੁਛ।

'ਹੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਹਨ, ਟੇਢਤਾਈ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਾ ਕਰਕੇ
ਭਾਵ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਖੋਟ ਨਾ ਕਰਕੇ ਚੱਲੋ (ਅ)
(ਉਧਰ) ਉਲਟਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਚਾਲੀਏ ਉਤਾਲ, ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਸੁਧਾਰਯੋ
ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ਹੋਇ ਰਹਯੋ ਹੈ ਅਨੰਦਪੁਰਿ
ਜਿਤ ਕਿਤ ਬੀਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਦਲ ਕੇ ਨਿਹਾਰਯੋ
ਹੈ ॥ ੨ ॥

ਕੀਜੈ ਨਿਜ ਮੇਲ ਗਨ ਬੀਰਨਿ ਸਕੇਲ
ਕਰਿ,

ਗੁਰੂ ਹਰਖਾਇ ਕੈ ਹਰਖ ਨਿਜ ਧਾਰੀਏ।
ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਸੁਜਾਨ ਕਉ ਸੁ ਜਾਨਿ
ਮਨ।

'ਮਨ ਵਿਚ ਜਾਣਕੇ (ਕਿ ਉਹ) ਕਰਾਮਾਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ
ਦਾਨੇ ਹਨ।

ਬੰਦਨਾ ਚਰਨ ਕਰਿ, ਬਿਨਤਿ ਉਚਾਰੀਏ।
ਆਪਨੋ ਅਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਹੋਤਿ ਜੋ ਕਲੇਸ਼ ਵੇਸ਼,
ਗੋਪਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਨ। ਨੀਕੇ ਹੀ ਉਬਾਰੀਏ।
ਦ੍ਵੈਸ਼ ਕੋ ਨ ਲੇਸ਼ ਧਰਿ ਮੁਦਤ ਹਮੇਸ਼ ਰਹੋ,
ਮਾਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਉ ਕਪਟ ਨਿਰਵਾਰੀਏ'

'ਸਾਰਾ।

'ਚੰਗਾ ਰੱਖਯਕ ਬਣਕੇ। [ਗੋ+ਪਤ = ਰਾਜਾ, ਰੱਖਯਕ]।

॥ ੩ ॥

ਸੁਨਿ ਕੈ ਵਕੀਲ ਤੇ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੋ ਛਬੀਲੋ

'ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ।

ਰੂਪ¹

ਭੂਪਤਿ ਹਠੀਲੋ ਹਠ ਤਜਾਗਿ ਤਾਤਕਾਲ
ਕਉ।

ਭੇਟਨ ਸਕੇਲ ਕਰਿ, ਚਾਢਯੋ ਗਜ ਪੇਲ ¹ਪ੍ਰੇਰਕੇ।

ਕਰਿ¹,

ਫੌਜਨ ਕਉ ਮੇਲ ਕਰਿ ਧਾਰਤਿ ਉਤਾਲ
ਕਉ।

ਮਾਰਗ ਪਯਾਨ ਕਰਿ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਕਉ
ਥਾਨ

ਆਨਿ ਕਰਿ ਉਤਰਯੋ ਮਹਾਨ ਮਹਿਪਾਲ
ਕਉ।

ਸੁਧ ਕਉ ਸੁਨਤਿ ਸੁਧਿ ਲੈਬੇ ਹੇਤੁ ਨੰਦ ਚੰਦ
ਭੇਜਯੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰਾਜਨੀਤਿ ਚਾਲ
ਕਉ¹ ॥ ੪ ॥

¹ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਤ੍ਰੀਕੇ ਨੂੰ (ਵਿਚਾਰ ਕੇ)।

ਖਾਨ ਪਾਨ ਦਾਨਾ ਤ੍ਰਿਣ ਦੀਨਸਿ ਵਿਸ਼ਾਲ
ਤਬਿ

ਪਾਛਲੇ ਪਹਿਰ ਠਹਿਰਾਯੋ ਮੇਲ ਆਵਨੋ।

ਬਿਜੀਆ¹ ਕਉ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸੌਚ ਤਨ ¹ਦੇਖੋ ਰਾਸਿ ੪ ਅੰਸੂ ੪੪ ਅੰਕ ੧੧ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੂਕ।
ਠਾਨਿ ਕਰਿ

ਬਹੁਰ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿ ਪੋਸ਼ਿਸ ਮੰਗਾਵਨੋ।

ਸੁੰਦਰ ਪਹਿਰ ਕਰਿ ਭੂਖਨ ਰਤਨ ਜਰਿ¹ ¹ਜੜੇ।

ਗਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਮ ਸ਼ੇਰ ਹੈ ਦਿਖਾਵਨੋ।

ਨਿਠੁਰ ਕੁਦੰਡ ਭੁਜਦੰਡ ਕੇ ਸਿਕੰਧ ਧਰਿ

ਤੀਖਨ ਖਤੰਗ ਕੀਨਿ ਪਾਨ ਮੈਂ ਫਿਰਾਵਨੋ

॥ ੫ ॥

ਕੇਹਰੀ ਗਵੰਨ¹ ਪਗ ਪੰਕਜ ਰਵੰਨ² ਚਲੋ ¹ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਚਾਲ ਵਾਂਗੂ। ²ਸੁੰਦਰ।

ਸਭਾ ਕੇ ਸਥਾਨ ਮੈਂ, ਪਯਾਨ ਆਪ
ਕੀਨਿਯੋ।

ਕੰਚਨ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪੈ ਬੈਠੇ ਸੁਖ ਆਸਨ ਸੋਂ,

ਨਿਕਟ ਸਰਾਸਨ ਟਿਕਾਇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਲੀਨਿਯੋ।

ਚੌਰਦਾਰ ਚੌਰ ਚਾਰੁ ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਿ ਢੋਰ ਕਰਿ

ਸ਼ੇਭਾ ਕੋ ਬਢਾਵੈ ਸਮ ਕਿਰਨੋ ਕੀ ਚੀਨਿਯੋ।

ਫਰਸ਼ ਅਨੇਕ ਰੰਗ ਸਜੌ ਸਭਿ ਬਝੋਤ
ਸੰਗ,
ਸਭਾ ਮੈਂ ਸੁਗੰਧਤਾ ਕੀ ਗੰਗ ਛੋਰਿ ਦੀਨਿਯੋ
॥ ੬ ॥

ਆਯੋ ਨੰਦ ਚੰਦ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ ਕੋ ਦਯਾਰਾਮ
ਪ੍ਰੋਧਾ ਮਹਾਂਬੀਰ ਤੀਨ ਭ੍ਰਾਤ ਬਿਰੇ ਥਾਨ ਮੈਂ।
ਬ੍ਰਿੰਦ ਜੇ ਮਸੰਦ ਧਨ ਸੰਚਤਿ ਬਿਲੰਦ ਡੀਲ
ਬੈਠੇ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਭਿ ਆਨ ਕੈ ਦਿਵਾਨ
ਮੈਂ।

ਐਂਠਦਾਰ ਬੀਰ ਬਰ ਧਾਰਿ ਕੈ ਸਰੀਰ
ਚੀਰ,
ਆਏ ਸੁਧਿ ਸੁਨਿ ਧਾਰਿ ਆਯੁਧ ਕੋ ਪਾਨ
ਮੈਂ।

ਮਾਤੁਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬਹੁ ਜੋਧਾ ਜਿਸ ਨਾਲ
ਆਏ
ਧੀਰਜ ਬਿਸਾਲ ਉਰ ਬਾਕਨ ਬਖਾਨ ਮੈਂ
॥ ੭ ॥

ਭੇਜੌ ਚੋਬਦਾਰ 'ਲਜਾਓ ਭੂਪ ਕੋ ਹਕਾਰ
ਅਬਿ'
ਪਾਇ ਕੇ ਰਜਾਇ ਤਾਤਕਾਲ ਤਾਂਹਿ
ਆਨਿਯੋ।

ਬੀਰਨ ਵਜ਼ੀਰਨ ਕੋ ਸੰਗ ਲੈ ਬਹੀਰ ਬਹੁ
ਆਨਿ ਭੀਮ ਚੰਦ ਨੈ ਪ੍ਰਣਾਮ ਪਗ ਠਾਨਿਯੋ।
ਅਰਪਿ ਅਕੋਰਨ ਕਉ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਪ੍ਰਭੂ
ਓਰ,
ਬੈਠੌ ਸੋ ਬਿਲੋਕਿ ਮੋਦ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਖਾਨਿਯੋ।
ਆਪ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਮੋ ਕਉ ਕੁਸ਼ਲ
ਕਲਜਾਨ ਸਭਿ
ਦੁਲਭ ਦਰਸ ਤੇ ਹਰਖ ਉਰ ਮਾਨਿਯੋ
॥ ੮ ॥

ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਅਜਾਇਬ ਚਰਿਤ੍ਰ
ਤੁਮ,

ਫੇਰ ਮਨ ਦੇਤਿ ਹੋ ਕਿ ਫੇਰ ਮਨ ਲੇਤਿ ਹੋ।

‘ਆਪਣੀ ਵਲੋਂ ਮਨ ਮੋੜ ਦਿੱਦੇ ਹੋ ਕਿ ਆਪਣੀ ਵਲ ਨੂੰ ਮੋੜ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਕ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। (ਅ). ਮੁੜਕੇ ਮਨ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹੋ।

ਮੋ ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਭਯੋ ਭੂਲ ਕੈ ਅਸਾਧ।

‘ਮਾੜਾ।

ਬਿਯੋ,

ਅਧਿਕ ਉਪਾਧਿ ਕਿਯੋ ਦ੍ਰੈਸ਼ ਬਿਨ ਹੇਤੁ ਹੋ।

‘ਹਿਤ ਹੀਨ ਲੈਕੇ।

ਰਾਵਰੋ ਬਿਰਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਸੁਨਯੋਂ ਬ੍ਰਿੰਦ ਹੂੰ ਤੇ,

ਬਖਸ਼ੋ ਖਿਮਾ ਕੇ ਨਿਧਿ! ਕਰੁਨਾ ਨਿਕੇਤ ਹੋ।

ਰਾਖੀਏ ਸ਼ਰਨ ਤੁਮ ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਰੂਪ

ਕਾਰਨ ਕਰਨ ਬਡੇ ਬੀਰ ਜੰਗ ਖੇਤ ਹੋ।

‘ਕੈਸੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ।

॥ ੯ ॥

‘ਸੁਨੋ ਅਚਲੇਸ਼ ਦ੍ਰੈਸ਼ ਕਾਰਨ ਅਸੇਸ਼ ਜੋਈ,

‘ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ।

ਪੂਰਬ ਕਰੇ ਹੈਂ ਤੁਮ ਚਿੱਤ ਜਾਨਿ ਲੀਜੀਏ।

ਨਿਪਟਾ ਕਪਟ ਧਾਰਿ ਕੁੰਚਰ ਕੇ ਲੈਬੇ ਹੇਤੁ

‘ਅਤੰਤ।

ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਪਠੇ ਨਰ ਨਿਰਾਧਾਰ ਕੀਜੀਏ।

ਸ਼ਾਰਿਮੌਰ ਦੇਸ਼ ਗਏ ਤਹਾਂ ਭੀ ਉਪਾਧਿ ਕਏ,

ਸਾਰੇ ਗਿਰਧਾਰਨਿ ਕੀ ਸੈਨਾ ਸੁ ਲਖੀਜੀਏ।

ਤੁਮਰੇ ਗਰਬ ਬਹੁ ਭਾਯਨ ਕੋ ਭਯੋ ਉਰ,

‘ਬਹੁਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ।

ਹਮਰੇ ਸਹਾਇ ਅਸਕੇਤੁ ਕੋ ਜਨੀਜੀਏ

॥ ੧੦ ॥

ਪਾਈ ਜੰਗ ਜੀਤਿਬੇ ਕੀ ਲੱਛਮੀ, ਪਰਾਜੈ ਰਿਪੁ,

‘ਜੰਗ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਲੱਛਮੀ ਅਸਾਂ ਪਾਈ।

ਇਸਮ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਆਪਨੋ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ।

‘ਮਾਲਕੀ।

ਆਨਿ ਕੈ ਸੰਭਾਰ ਕਰਿ, ਲੋਕਨਿ ਹਕਾਰ ਕਰਿ,

ਬਾਸ ਕੋ ਉਦਾਰ ਕਰਿ ਮੋਦ ਨਰ ਨਾਰਿ ਕਰਿ।

ਸੁਭਟ ਸਿਧਾਰੈ, ਕਿਤ ਘਾਸ ਕੋ ਨਿਹਾਰੈ
ਲੇਤਿ

ਅਪਰ ਬਿਗਾਰ ਕੋ ਕਰਤਿ ਨਾ ਪਧਾਰ
ਕਰਿ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਾਥ ਅਬਿ ਮਿਲੇ ਜੋਰਿ ਹਾਥ
ਤੁਮ,

ਯਾਂ ਤੇ ਹਮ ਛਿਮਾ ਧਾਰਿ ਬਰਜੈਂ ਉਚਾਰ
ਕਰਿ' ॥੧੧॥

ਸੁਨਿ ਭੀਮਚੰਦ ਰਿਦੈ ਅਧਿਕ ਅਨੰਦ ਕਰਿ
ਬੋਲਯੋ ਹਾਥ ਬੰਦਿ 'ਤੁਮ ਗੁਨ ਕੇ ਨਿਕੇਤ
ਹੋ।

ਸ਼ਰਨਿ ਪਰਤਿ ਹੋਰਿ ਰੱਛਯਾ ਕੋ ਕਰਤਿ
ਫੇਰ,

ਆਪ ਸੁਖ ਸੰਗ ਬਸੋ, ਸਭਿ ਸੁੱਖ ਦੇਤਿ ਹੋ।

ਕਾਹਲੂਰ ਦੇਸ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ ਅਸ਼ੇਸ਼ ਲਖੋ,

ਆਪਨੋ ਪਛਾਨ ਕੈ ਹਮੇਸ਼ ਸੁਧ ਲੇਤਿ ਹੋ।

ਅੰਤਰੋ ਨ ਕਰੈਂ ਹਮ, ਸਦਾ ਅਨੁਸਰੈਂ
ਹੋਇ,

ਸੇਵਾ ਕੋ ਸਨੇਹ ਧਰੈਂ ਕ੍ਰੈ ਨ ਪੁਨ ਭੇਤ ਹੋ

॥੧੨॥

ਸੁਨਿ ਮੁਸਕਾਨੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਬਹੁਰੋ ਬਖਾਨੇ ਬੈਨ,

ਪੂਰਬ ਖੁਟਾਈ ਕੈ ਨਿਕਾਈ ਤੁਮ ਠਾਨਤੇ¹।

ਰਸ ਕੈ ਬਿਰਸ ਕਰੋ, ਖੇਦ ਕੈ ਹਰਸ ਧਰੋ¹,

ਆਨਿ ਕੈ ਸਮੀਪ ਰਹੋ¹, ਤਥਾ ਹਮ
ਮਾਨਤੇ²।

ਚਹੂੰ ਦਿਸਿ ਸੰਗਤਾਂ ਕੀ ਪੰਗਤਾਂ ਜੋ ਆਵਹਿ
ਇਤ,

ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਅਕੋਰਨਿ ਕੋ ਆਨਤੇ।

ਅਬਿ ਤੇ ਨ ਤਿਨ ਕੋ ਬਿਖਾਦਿ ਕੋਊ ਕਰੈ
ਕਿਮ,

ਸੁਖ ਸੋਂ ਦਰਸ ਕਰਿ ਧਾਮਨ ਪਯਾਨਤੇ¹

¹ਪਹਿਲੇ ਬੀ ਖੁਟਿਆਈ ਅਥਵਾ ਚੰਗਿਆਈ ਤੁਸਾਂ ਹੀ
ਕੀਤੀ ਸੀ।

¹ਖੇਦ ਦਿਓ ਯਾ ਸੁਖ ਦਿਓ।

¹ਹੋਰ ਥਾਂ ਅਥਵਾ ਨੇੜੇ ਰਹੋ। ²ਜਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ) ਸਾਨੂੰ
ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਭਾਵ ਮੇਲ ਕਰੋ ਤਾਂ ਮੇਲ ਨੂੰ ਜੋ ਅਮੇਲ ਕਰੋ
ਤਾਂ ਅਮੇਲ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ¹ਪਾ:-ਰਹੋ।

¹ਵਾਪਿਸ) ਘਰੀਂ ਪਰਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

॥ ੧੩ ॥

ਦੈ ਹੈ ਖੇਦ ਜੋਇ ਤਾਤਕਾਲ ਫਲ ਲੈ ਹੈ
ਸੋਇ,

ਬਿਲਮ ਨ ਹਮਰੇ ਤਨਕ ਭਰ ਜਾਨੀਏ।

ਪੂਰਬ ਬਿਗਾਰੇ, ਹੋਰੇ ਜੰਗ ਕੇ ਅਖਾਰੇ 'ਜੇ ਪਹਿਲੋਂ ਵਿਗਾੜੋਗੇ ਤਾਂ ਦੇਖੋਗੇ ਜੰਗ ਦਾ ਅਖਾੜਾ।
ਤਬਿ',

ਨਾਂਹਿ ਤੋਂ ਹਮਾਰੇ ਔ ਤੁਮਾਰੇ ਰਸ 'ਸਾਡਾ ਤੁਹਾਡਾ (ਮੇਲ) ਰਸ ਵਾਲ ਰਹੇਗਾ।
ਸਾਨੀਏ'।'

ਛਿਮਾ ਬਲ ਭਰੇ ਗੁਰ ਬੈਨ ਸ਼੍ਰੋਨ ਧਰੇ ਨ੍ਰਿਪ,
ਬੋਲਯੋ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ 'ਹਮੈ ਦਾਸਿ ਪਹਿਚਾਨੀਏ।
ਕਾਹਿਲੂਰ ਦੇਸ਼ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ ਨਿਜ ਧਾਮ
ਲਖਿ,

ਕੀਜੈ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰ, ਸੁਧਿ ਲੀਜੈ ਸੁਖ ਸਾਨੀਏ'

॥ ੧੪ ॥

ਏਵ ਕੈ ਸੰਬਾਦ ਅਹਿਲਾਦ ਕੈ ਪਰਸਪਰ,
ਦੀਨੋ ਸਿਰੋਪਾਉ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਹੁ ਮੋਲ ਕੋ।
ਲੈ ਕੇ ਭੀਮਚੰਦ, ਜਾਨਿ ਕਰੁਨਾ, ਅਨੰਦ
ਭਯੋ,

ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਬੰਦਨਾ ਕਰਤਿ ਬਿਨੈ ਬੋਲ ਕੋ।

ਅੰਤਰ ਜੋ ਅੰਤਰਾ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਕਾਰ 'ਅੰਦਰ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਫਰਕ ਸੀ ਉਹ ਕੱਢਕੇ।
ਕਰਿ',

ਬਿਦਾ ਭਯੋ ਭੂਪ, ਪਾਇ ਹਰਖ ਅਤੋਲ ਕੋ।

ਸੰਗ ਭਟ ਭੀਰ ਸੋਂ ਵਜ਼ੀਰ ਧੀਰ ਧੰਨ ਕਹੈ
'ਪੀਰਨ ਕੋ ਪੀਰ ਅਵਤਾਰ ਬਿਨ ਡੋਲ ਕੋ'

॥ ੧੫ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਸੰਧਿ ਕਰਿ
ਭੀਮਚੰਦ,

ਸੰਕਾ ਸਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਬਿਦਾਰਿ' ਸੁਖ ਪਾਇ 'ਸੰਕਾ ਨੂੰ ਸਣੇ ਭੈ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਕੇ।
ਕੈ।

ਗਯੋ ਪੁਰਿ ਆਪਨੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪ੍ਰਭੂ ਜਾਪਨੇ,
ਧਰਿਓ ਬਿਸ੍ਵਾਸ ਕੋ -ਸਹਾਇ ਬਨੈ ਆਇ
ਕੈ।

ਨੀਕੋ ਨ ਬਿਬਾਦ ਚਲਯੋ^੧, ਫੀਕੇ ਅਪਵਾਦ^੨ 'ਜੋ) ਝਗੜਾ ਚਲਿਆ ਸੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। 'ਬਿਅਰਥ
ਜਗ,
ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਸਮਤਾ ਨ ਹੋਤਿ ਕਿਸ ਭਾਇ 'ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਭੀ।
ਕੈ'।
ਨਾਹਕ ਮਰੇ ਹੈਂ ਬੀਰ, ਜੰਗ ਮੈਂ ਨ ਰਹੀ
ਧੀਰ-,
ਸਿੰਮ੍ਰਤਿ ਹੈ ਗੁਨ ਇਮ ਮਨ ਸਮੁਝਾਇ ਕੈ
॥ ੧੬ ॥
ਦੇਤਿ^੧ ਕੇਤੀ ਬਾਰ ਆਛੀ ਵਸਤੁ ਉਦਾਰ 'ਭਾਵ ਭੀਮਚੰਦ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।
ਹੇਰਿ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਸਿ ਕੋ ਪਠਾਵੈ ਪ੍ਰੇਮ ਧਾਰਿ ਕੈ।
ਚਾਵਰ ਲੰਮੇਰੇ ਸੇਤ ਸੂਖਮ ਘਨੇਰੇ ਕਰਿ,
ਪਠੈ ਕਈ ਬੇਰੇ ਨਰ ਫੇਰੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕੈ।
ਉਪਬਨ ਹੂੰ ਕੇ ਫਲ ਬੀਨ ਬੀਨ ਨੀਕੇ ਕਲ
ਕਾਵਰਾਂ^੧ ਕੌ ਭਰਿ ਭਰਿ ਬੇਨਤੀ ਉਚਾਰਿ 'ਵਹਿਗੀਆਂ।
ਕੈ।
ਆਰੂ, ਅਮਰੂਦ, ਰਸ ਪੂਰਨ ਅੰਗੂਰ ਰੂਰ,
ਕਦਲੀ ਰਸਾਲ, ਸੇਉ, ਪੰਨਸ^੧, ਅਨਾਰ ਕੈ 'ਕਟਹਲ [ਸੰਸ:, ਪਨਸ]।
॥ ੧੭ ॥
ਮੀਠੇ ਜਾਤਿ ਜਾਤਿ ਕੇ, ਤੁਰਸ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ
ਕੇ,
ਲਗੇ ਜੁ ਪਾਂਤ ਪਾਂਤ ਕੇ^੧, ਤੁਰਾਇ 'ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ।
ਅਨਵਾਇ ਕਰਿ।
ਭੇਜੈ ਸੰਗ ਦੂਤ ਕੋ ਬਖਾਨਿ ਬਿਨੈ ਪੂਤ ਕੋ^੧, 'ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਬੇਨਤੀ ਕਹਿਕੇ।
ਅਨੇਕ ਬਾਰਿ ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਪਜਾਇ
ਕਰਿ।
ਆਪ ਆਨਿ ਮਿਲੈ ਕਹਿ ਬਾਤਨ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਕਰੈ,
ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਭੁ ਧਰੈਂ ਨਿਜ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ
ਕਰਿ।
ਐਸੇ ਭਈ ਸੰਧਿ, ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਵਿਦਤ
ਹੋਇ,

ਪਾਇ ਮਨ ਕਾਮਨਾ ਕੋ ਨਿਮੈਂ ਨਰ ਭਾਇ। 'ਪ੍ਰੇਮ।

ਕਰਿ ॥ ੧੮ ॥

ਦਯਾ ਸਿੰਧੁ ਐਸੀ ਰੀਤਿ ਸਮੈ ਕੋ ਬਿਤੀਤ
ਕਰੈਂ,

ਏਕ ਦਿਨ ਸੁੰਦਰੀ। ਮਨੋਰਥ ਕੋ ਧਾਰਿ 'ਮਾਤਾ ਜੀ।
ਕਰਿ।

ਆਨਿ ਕੇ ਸਮੀਪ ਹਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਖਰੀ
ਭਈ

ਲਾਜ ਕੇ ਸਮੇਤ ਨਿਜ ਕਾਜ ਕੋ ਬਿਚਾਰ
ਕਰਿ।

ਪਤਿ ਕੋ ਇਕਾਂਤਿ ਪਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਉਪਜਾਇ
ਅਤਿ,

ਆਨੰਦ ਵਧਾਇ ਬਿਰੀ ਨੀਚੀ ਨਿਜ ਨਾਰ। 'ਗਰਦਨ।
ਕਰਿ।

ਬੋਲੇ ਦੇਖਿ ਪ੍ਰਭੁ 'ਕੌਨ ਸੁਧ ਘਰਵਾਲਜੋਂ ਹੂੰ
ਕੀ?

ਕਹੁ, ਮਨ ਠਾਨਿ ਠਾਂਢੀ ਭਈ ਜੁ, ਉਚਾਰ
ਕਰਿ' ॥ ੧੯ ॥

'ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਾਲਕ ਤੁਮਾਰੇ ਸਭਿ ਤਾਲਕ। 'ਅਧੀਨ [ਅ. ਤਅੱਲਕ]।

ਪਛਾਨੋ ਤੀਨ ਕਾਲ ਮੈਂ ਸਭਿਨਿ ਗਤਿ ਮਨ
ਕੀ।

ਕਹੌਂ ਕਹਾਂ ਆਪ ਆਗੇ ਬੂਝਨ ਜੁ ਲਾਗੇ
ਤੁਮ,

ਨਾਂਹਿਨ ਬਤਾਵੌਂ ਤਉ ਨੀਕੀ ਹੈ ਨ ਜਨ 'ਨਾ ਦੱਸਾਂ ਤਾਂ (ਇਹ ਗਲ) ਦਾਸਾਂ ਵਲੋਂ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ
ਕੀ। (ਕਿ ਮਾਲਕ ਪੁੱਛੇ ਤੇ ਨੌਕਰ ਦੱਸੇ ਨਾ)।

ਜਗਤ ਕੀ ਸਾਂਝ। ਚਿਤ ਚਾਹਤਿ ਸਦੀਵ 'ਯਥਾ:-ਪੁਤੀ ਗੰਢ ਪਵੈ ਸੰਸਾਰ।
ਮੇਰੇ,

ਉਪਜੈ ਸਪੂਤ ਦੁਤਿ ਧਾਰੈ ਤੁਮ ਤਨ ਕੀ।

ਤ੍ਰੀਯਨ ਕੋ ਚਿਤ ਐਸੇ ਚਾਹਤਿ ਹਮੇਸ਼ ਤੈਸੇ

ਪਤਿ ਕੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ, ਕੈ ਸੁਤ ਰੂਪ, ਧਨ 'ਯਾ' ਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਯਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਰੂਪੀ ਧਨ (ਦੀ
ਕੀ' ॥ ੨੦ ॥ ਚਾਹਨਾ)। (ਅ) ਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ੧. ਰੂਪਵਾਨ ਪੁੱਤ੍ਰ
੨. ਧਨ।

ਬਿਨੈ ਸੁਨਿ ਸੁੰਦਰੀ ਕੀ ਸੁੰਦਰ ਸੁ ਨੰਦ ਹੇਤੁ। 'ਸੁਹਣੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਲਈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸੁਖਕੰਦ ਬਰ ਦੀਨਿਯੋ।
 'ਪਾਇੰ ਮਨ ਕਾਮਨਾ ਕੋ ਕੇਤਿਕ ਸਮੇਂ ਮੈਂ
 ਅਬਿ'
 ਸੁਨਿ ਕੀਨਿ ਬੰਦਨਾ, ਅਨੰਦ ਉਰ
 ਚੀਨਿਯੋ।
 ਲਾਲਸਾ ਸੁ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸੁਜਾਨ
 ਮਨ
 ਮਹਿਲ ਤਿਸੀ ਕੇ ਬਾਸ ਜਾਇ ਕਰਿ
 ਕੀਨਿਯੋ।

ਕੋਕਰਸ ਜੋਗਰਸ^੧* ਸਗਰੇ ਦਿਖਾਇ ਨੀਕੇ

^੧ਜੋ ਰਸ ਸਰੀਰਕ ਸੰਜੋਗ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਉਸ ਰਸ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਕੋਕਰਸ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਚਿੱਤ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਸੋ ਯੋਗ ਰਸ ਹੈ [ਕਾਮ ਪਰ ਇਕ ਪੋਥੀ ਕੋਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨਾਮੇ ਕੋਕਾ ਪੰਡਤ ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ, ਉਥੋਂ ਪਦ ਬਣਿਆ ਹੈ- ਕੋਕਰਸ]।

ਜੇਤਿਕ ਮਨੋਰਥ ਕਰਤਿ ਪੂਰ ਲੀਨਿਯੋ। ^੧ਪੂਰਨ ਕਰ ਲਿਆ।

॥ ੨੧ ॥

^੧ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਗੱਲ ਚਲੀ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕਦੇ ਦਸਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਘਰ ਔਲਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਅਦਬ ਵਿਚ ਭਰਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਇਉਂ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ:-ਆਪ ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ਅਵਤਾਰ ਹਨ ਆਪ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮਾਤ੍ਰ ਨਾਲ ਸੁਪਤਨੀ ਜੀ ਵਲ ਤੱਕਣਾ ਆਪ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ਸੰਤਾਨ ਉਤਪਤੀ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਦੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਸੰਜੋਗ ਬਾਬਤ ਕੋਈ ਵਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਕਵਿ ਜੀ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੇ ਮਗਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਕ ਰਸ ਜੋਗ ਰਸ ਪਦ ਆਏ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਵਿਦਯਾ ਮੰਡਲ ਬੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਾਹਿੱਤ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਗੀਤ ਗੁਵਿੰਦ ਤੇ ਉਸਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲੀਲਾ ਦੀਆਂ ਨਾਨਾ ਰਚਨਾ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਆਪ ਦੀ ਨਜ਼ਰੋਂ ਲੰਘੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਬੀ ਆਪ ਤੋਂ ਏਥੇ ਕੁਛ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਅਤਿ ਥੋੜਾ ਕੁਛ ਕਿਹਾ ਹੈ। 'ਕੋਕ ਰਸ' ਪਦ ਦੇ ਨਾਲ 'ਜੋਗ ਰਸ' ਪਦ ਬੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਸਰੀਰਕ ਰਸਾਂ ਤੋਂ ਅਲਿਪਤ ਸਨ ਤੇ ਯੋਗ ਰਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਬੀ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਬੀ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਣ ਦੇਂਦੇ।

ਦੋਹਰਾ:

ਭਈ ਸਗਰਭਾ ਸੁੰਦਰੀ,
 ਸੁੰਦਰ ਦਿਪਹਿ ਸਰੂਪ।
 ਰਿਦੇ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ਕਰਿ,
 ਬਾਂਛਤਿ ਅਨੰਦ ਅਨੂਪ ॥ ੨੨ ॥
 ਬੀਤ ਗਏ ਨਵ ਮਾਸ ਜਬਿ,
 ਦਸਮ ਪ੍ਰਬਿਰਤਯੋ ਫੇਰ।
 ਹੋਯੇ ਸਮੈਂ ਪ੍ਰਸੂਤ ਸੋ,
 ਗੁਜਰੀ ਮੁਦਤਿ ਬਡੇਰ ॥ ੨੩ ॥
 ਮਾਘ ਮਾਸ, ਪਖ ਪਾਂਛਲੋ^੧,

^੧ਸ਼ੁਕਲਾ ਪੱਖ।

ਚੌਥ ਤਿਥੀ, ਭ੍ਰਿਗੁਵਾਰ^੧।
ਭਲੇ ਲਗਨ ਗ੍ਰਹ ਉਚਿਕ^੨ ਤਬਿ^੩,

^੧ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ।

^੨ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਉੱਚ ਤੇ ਨੀਚ ਇਕ ਹਿਸਾਬ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੇਖ ਦਾ ਸੂਰਜ ਉੱਚ ਹੈ ਤੇ ਦਸਾਂ ਅੰਸਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮ ਉੱਚ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਿਖ ਦਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਉੱਚ। ਫਿਰ ਉੱਚ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਸਤਵੀਂ ਰਾਸ ਉਪਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨੀਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਮੇਖ ਦਾ ਸੂਰਜ ਉੱਚ ਹੈ ਪਰ ਤੁਲਾ ਦਾ ਨੀਚ ਹੈ। ਇਥੇ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉੱਚ ਗ੍ਰਹ ਵਿਚ ਜਨਮ ਹੋਇਆ।
^੩ਪਾ:-ਉਚਕਿਤੰ। ਪੁਨਾ:-ਉਚਕਿ ਤਜ।

ਜਨਮਯੋ ਪੁੱਤ੍ਰ^੪ ਉਦਾਰ ॥ ੨੪ ॥

^੪ਸਾਹਿਬ ਜਾਦਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਤਿਥਾਂ ਬਾਬਤ ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਰੁਤ ਦਾ ਅੰਸੂ ੪ ਅੰਕ ੩੮।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਭੀਮਚੰਦ ਮਿਲਨ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਨਮ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਪਤ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੩੭ ॥

੩੮. [ਮੇਲੇ ਵਿਚੋਂ ਠੱਗ ਫੜਕੇ ਦੰਡ ਦਿੱਤਾ]

੩੮<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੯

ਦੋਹਰਾ:

ਜਨਮਯੋ ਨੰਦ ਅਨੰਦ ਭਯੋ, ਮੰਗਲ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਨਾਇ।
ਬਜੀ ਵਧਾਈ ਦੁਾਰ ਪਰ, ਨੌਬਤ ਨਾਦ ਉਠਾਇ ॥ ੧ ॥

ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਛੰਦ:

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ
ਜਾਚਕ ਲੋਕ ਮਿਲੇ ਸਮੁਦਾਇ।
ਪੌਤ੍ਰ ਜਨਮ ਤੇ ਗੁਜਰੀ ਹਰਖਤਿ
ਦੇਤਿ ਦਰਬ ਕੋ ਜੋ ਦਰ ਆਇ।
ਉਤਸਵ ਕਰਤਿ ਮਿਲੀ ਪਿਕ ਬੈਨੀ
ਮਧੁਰ ਮਧੁਰ ਸੁਰ ਗੀਤਨਿ ਗਾਇ।
ਕਰਿ ਕਰਿ ਆਦਰ ਸਦਨ ਬਿਠਾਵਤਿ
ਜਥਾ ਜੋਗ ਤਿਨ ਗਿਰਾ ਸੁਨਾਇ ॥ ੨ ॥
ਕਮਲ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਮ ਬਿਸਤ੍ਰਿਤ ਲੋਚਨ
ਬਰਨ ਬਰਨ ਕੇ ਅੰਬਰ ਪਾਇ।
ਦੇਤਿ ਬਧਾਈ ਮੇਦਤਿ ਗੁਜਰੀ
ਕਹਤਿ ਅਸੀਸਨ ਸੀਸ ਚਢਾਇ।
ਦੇਤਿ ਦੂਬ ਕੋ ਦੇਖਿ ਹੂਬ ਕੋ^੧,

^੧ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਖੱਬਲ ਘਾਹ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ। [ਘਾਹ ਮੰਗਲ ਸਮੇਂ ਤੇ ਦੇਣਾ ਅਸੀਸ ਦੇਣੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਂਗ ਤੁਸੀਂ ਵਧੋ ਤੇ ਹਰੇ ਭਰੇ ਰਹੋ]।

ਦਰ ਪਰ ਫੂਲਨ ਮਾਲ ਬੰਧਾਇ।
ਨਾਚ ਹੀਜ ਫਿਰ ਲੇਤਿ ਭਵਾਲੀ
ਟਲਕਾ ਤਾਲੀ ਮੇਲ ਬਜਾਇ^੨ ॥ ੪ ॥

^੨ਤਾੜੀ ਨਾਲ ਟਲੀਆਂ ਮੇਲ ਕੇ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਮੀਪ ਜੋ ਮੰਗਤ
ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਕੋ ਪਾਇ ਸਿਧਾਇ।
ਦਰਬ ਪਟੰਬਰ ਲੇਤਿ ਬਿਭੂਖਨ
ਮਿਲੇ ਨਾਰਿ ਨਰ ਗਨ ਚਿਤ ਚਾਇ।
ਸਿੰਘ ਪੌਰ ਪਰ ਠੌਰ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ,
ਭੀਰ ਅਧਿਕ ਹੁਇ ਰੌਰ ਉਪਾਇ।
ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਬਹੁ ਆਏ,
ਦੇਨਿ ਬਿਸਾਲ^੩ ਸੁਜਸੁ ਬਿਰਧਾਇ ॥ ੪ ॥
ਕਰਹਿ ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਘਨੇਰੇ

^੩ਬਹੁਤ ਦਾਨ ਦੇਣ ਕਰਕੇ।

ਜੁਗਤ ਅਨੰਦ ਸ਼ਬਦ^੧ ਕੋ ਗਾਇ।

^੧ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਚੇ ਦੀਆ ਭੇਜ- ਇੱਤਯਾਦੀ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਇਹੋ ਗੁਰਮਤ ਜਨਮ ਸੰਸਕਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ।

ਤ੍ਰੋਦਸ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ
ਦਯਾਰਾਮ ਕੋ ਪਠਯੋ ਸੁਨਾਇ।
'ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸੁਤ ਨਾਮ ਧਰਹੁ ਕੋ,
ਜੋ ਗੁਰ ਬੰਸ ਬਿਖੈ ਦੁਤਿ ਪਾਇ।'
ਆਇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬਿੱਪ੍ਰ ਭਨਯੋ ਜਬਿ
'ਮਾਤਾ ਇਸ ਬਿਧਿ ਬਾਕ ਅਲਾਇ' ॥ ੫ ॥
ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਉਰ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ
-ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨ ਤੇ ਅਜੀਤ ਹੁਇ ਜੋਇ-।
ਯਾਂ ਤੇ ਨਾਮ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਰਿ,
ਪਠਯੋ ਮਾਤ ਢਿਗ ਦਿਜਵਰ ਸੋਇ^੨।

^੨ਦੇਖੋ ਏਥੇ ਬ੍ਰਹਮਨ ਪੱਤ੍ਰੀ ਫੋਲ ਕੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਰਿਹਾ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਦਲਾਂ ਦਾ ਸੂਰਮਾਂ ਬੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਧੇਰੇ ਸਨਮਾਨਤ ਹੈ। ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਇਹੋ ਗੁਰਮਤ ਹੈ, ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਵਾਕ ਲੈ ਕੇ ਸੰਗਤ ਧਰਦੀ ਹੈ।

ਹਰਖਤਿ ਭਈ ਸ਼੍ਰੋਨ ਧਰਿ ਤਿਸ ਛਿਨ
ਗਈ ਪੌਤ੍ਰ ਕੇ ਨਿਕਟੀ ਹੋਇ।
ਸਭਿਹਿਨਿ ਮੈਂ ਤਬਿ ਨਾਮ ਸੁਨਾਯੋ
ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦ ਭਏ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥ ੬ ॥
ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਲਾਲਤਿ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ
ਹੇਮ ਬਿਭੂਖਨ ਕੋ ਘਰਿਵਾਇ।
ਜਟਤਿ ਜਵਾਹਰ ਜੇਬ ਜਬਰ ਜਿਨ,
ਪਗ ਨੂਪਰ ਅਰੁ ਕਟਕ^੧ ਬਨਾਇ।
ਛੁੱਦ੍ਰਘੰਟਕਾ^੨ ਬਨੀ ਮਨੋਹਰ
ਸਿਰ ਸਿਰਫੂਲ^੩ ਧਰਯੋ ਦੁਤਿ ਪਾਇ।
ਸੂਖਮ ਝੀਨ^੪ ਨਵੀਨ ਬਸਨ ਸੁਭ

^੧ਕੜੇ।

^੨ਤੜਾਗੀ।

^੩ਸਿਰ ਦਾ ਇਕ ਗਹਿਣਾ।

^੪ਸ਼ੋਭਾ ਹਿਤ ਹਰ ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਐਸੇ ਵਾਕ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੁਰਾਦ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਏ ਸ਼ੋਭਾ ਯੁਕਤ ਦੀ। ਅੱਖਰੀ ਅਰਥ ਲਾਓ ਤਾਂ ਮਾਘ ਫਗਣ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬ੍ਰੀਕ ਕਪੜੇ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਦੇ ਝੀਨ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਗਰਮ ਪਰ ਵਧੀਆ ਗਰਮ ਹੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਮਲਮਲ ਤੇ ਪਤਲੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਨਹੀਂ।

ਪਹਿਰਾਵਤਿ ਪੌਤ੍ਰੇ ਹਰਖਾਇ ॥ ੭ ॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਬੀਤੇ

ਸੰਗਤਿ ਦਿਵਸ ਪੁਰਬ ਕੋ ਜਾਨਿ।
 ਚਹੁਦਿਸਿ ਤੇ ਉਮਡੀ ਹਿਤ ਦਰਸਨ
 ਲਏ ਅਕੋਰਨ ਪਹੁੰਚੇ ਆਨਿ।
 ਦਰਸਨ ਦੇਨਿ ਹੇਤੁ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
 ਬੈਠਿ ਗਏ ਉਚੇ ਅਸਥਾਨ।
 ਭਈ ਸਭਿਨਿ ਸੁਧਿ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਗਰੇ
 ਉਪਜਯੋ ਹਿਰਦੈ ਹਰਖ ਮਹਾਨ ॥ ੮ ॥
 ਮੇਲਾ ਭਯੋ ਸਕੇਲਨ ਦੀਰਘ
 ਧਰਹਿ ਅਕੋਰਨ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ।
 ਮੁਖਿ ਮਸੰਦ ਲੈ ਲੈ ਸੰਗ ਸੰਗਤਿ
 ਪਹੁੰਚੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ।
 ਕਿਤਿਕ ਬਿਭੂਖਨ ਚਾਮੀਕਰ ਕੇ
 ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਿਤ ਦੁਤਿ ਚਾਰੁ।
 ਲਜਾਵਤਿ ਭਏ ਅਰਪਤੇ ਆਗੇ
 ਅਪਰ ਦਰਬ ਬਹੁ ਹਯ ਹਬਯਾਰ ॥ ੯ ॥
 ਲਗੇ ਅੰਬਾਰ ਅਕੋਰਨ ਕੇ ਬਹੁ
 ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਜਿਮ ਜਿਸ ਕੀਨਿ।
 ਖਰੋ ਮੇਵਰੋ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸਨਿ
 ਗੁਰੂ ਬਿਲੋਕਹਿ ਕਰੁਨਾ ਭੀਨ।
 ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਭੀਰ ਭਈ ਤਬਿ
 ਇਕ ਬੰਚਕ ਉਰ ਲਾਲਚ ਪੀਨ।
 ਅੰਚਰ ਬੰਧਯੋ^੧ ਕਤਰ ਧਨ ਲੀਨਸਿ,
 ਪੁਨ ਮੇਲੇ ਮਹਿ ਬਿਚਰਤਿ ਚੀਨ ॥ ੧੦ ॥
 ਸਿਖ ਪਟ ਦੇਖਿ ਦੁਖੀ ਹੁਇ ਚਿੰਤਾ
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰ।
 'ਮਹਾਰਾਜ ! ਮੇਲੇ ਮਹਿ ਪਾਪੀ
 ਭੀਰ ਬਿਖੈ ਇਮ ਠਾਨਤਿ ਕਾਰ।' ^੧
 ਕਰਯੋ ਮੇਵਰੇ ਕੋ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ
 'ਇਕ ਥਲ ਇਸ ਕੋ ਦੇਹੁ ਬਿਠਾਰਿ।' ^੨
 ਹੁਕਮ ਪਾਇ ਕਰਿ ਬਿਰਯੋ ਸਚਿੰਤਤਿ
 -ਧਨ ਮੈਂ ਪਾਵੋਂ ਕੌਨ ਪ੍ਰਕਾਰ- ॥ ੧੧ ॥
 ਸੋ ਬੰਚਕ ਮੇਲੇ ਮਹਿ ਬਿਚਰਤਿ

^੧ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਬੱਧਾ ਹੋਯਾ (ਧਨ)।

ਕਾਟਜੋ ਖੀਸਾ ਇਕ ਸਿਖ ਕੇਰ।
 ਨਹਿ ਕਿਨ ਜਾਨਜੋ ਮਿਲਜੋ ਨਰਨ ਮਹਿ,
 ਸਿਖ ਦੇਖਤਿ ਭਾ ਦੁਖੀ ਬਡੇਰ।
 ਪੂਰਬ ਸਮ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਢਿਗ ਗਮਨਜੋਂ
 ਉਚੇ ਕਰਿ ਪੁਕਾਰ ਤਿਸ ਬੇਰ।
 ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਯੋ
 ਕਹਜੋ 'ਦਰਬ ਲੈ ਦੇਵਹਿ ਫੇਰ' ॥ ੧੨ ॥
 ਲਯੋ ਜੁਗਮ ਤੇ ਧਨ ਤਿਨ ਬੰਚਕ
 ਪੁਨ ਤੀਸਰ ਹਿਤ ਘਾਤ ਲਗਾਇ।
 ਲਯੋ ਅਪਰ ਨਹਿ ਕਿਨਹਿ ਬਿਲੋਕਜੋ,
 ਪੁਨ ਚੌਥੇ ਕੋ ਦਰਬ ਚੁਰਾਇ।
 ਕਰਤਿ ਪੁਕਾਰ ਦੁਊਂ ਚਲਿ ਆਏ
 ਸੁਨਿ ਸਗਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਨਾਇ।
 'ਤਸਕਰ ਘਨੇ ਅਹੈਂ ਬਿਚ ਮੇਲੇ
 ਨਹਿ ਰਾਵਰ ਤੇ ਡਰ ਕੋ ਪਾਇ' ॥ ੧੩ ॥
 ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੂ ਸੁਭਟ ਪਠਾਏ
 'ਮੇਲੇ ਮਹਿ ਬੰਚਕ ਇਕ ਜਾਨ।
 ਪਗੀਆ ਲਾਲ ਕਸੀ ਕਟ ਧੋਤੀ
 ਇਕ ਮਾਲਾ ਧਾਰੈ ਨਿਜ ਪਾਨ।
 ਚੰਦਨ ਤਿਲਕ ਭਾਲ ਮੈਂ ਦੇਖਹੁ
 ਗਹਿ ਆਨਹੁ ਡਰ ਦੇਹੁ ਮਹਾਨ।'
 ਸੁਨਤਿ ਚਿੰਨ੍ਹ ਭਟ ਪਾਇ ਹੁਕਮ ਕੋ
 ਪਿਖਿ ਮੇਲੇ ਕਹੁ ਬਨਿ ਸਵਧਾਨ ॥ ੧੪ ॥
 ਬਿਚਰਤਿ ਸੋ ਠਗ ਗਹਜੋ ਜਾਇ ਕਰ
 ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਨਿਕਟ ਆਨਿ ਤਤਕਾਲ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿ 'ਇਸ ਪਟ ਦੇਖਹੁ'
 ਕਰੇ ਉਤਾਇਲ ਹੇਰਤਿ ਜਾਲਿ।
 ਗਾਢੇ ਬਾਂਧ' ਕਰਜੋ ਤਬਿ ਠਾਂਢੇ
 'ਇਹ ਆਨਜੋਂ ਹਮ ਛਲੀ ਬਿਸਾਲ।'
 ਧਨ ਚਤਰਨਿ' ਕੋ ਗਯੋ ਜਿਤਿਕ ਬੋ
 ਨਿਕਸਜੋ ਤਿਸ ਢਿਗ ਤੇ ਲਿਯ ਭਾਲ
 ॥ ੧੫ ॥

'ਸੁਣਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਯਾ।

'ਭਾਵ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬੰਨ੍ਹਕੇ।

'ਭਾਵ ਚਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ।

ਚਾਰਹੁ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਧਨ ਦੀਨਸਿ,
ਲੇ ਕਰਿ ਤਿਨਹੁ ਹਰਖ ਉਰ ਪਾਇ।
ਕਰਜੋ ਬਿਲੋਕਨ ਬਿਸਮਤ ਹੈ ਕਰਿ
'ਧੰਨ ਧੰਨ' ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਗਾਇ।
'ਮਹਾਂ ਅਘੀ, ਮਨ ਭੈ ਨਹਿ ਕੀਨਸਿ,
ਦੰਡ ਦੇਨ ਕੇ ਉਚਿਤ ਸਜਾਇ'।'

'ਦੰਡ ਸਜਾ ਦੇਣ ਦੇ ਉਚਿਤ' = ਯੋਗ) ਹੈ। ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ
ਦੰਡ ਸਜਾ ਇਉਂ ਇਥੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਹੀਦਾ ਹੈ
ਜਲ ਪਾਣੀ ਛਕ ਲਓ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿ ਕੈਦ ਕਰਾਯੋ
ਪੁਨਹਿ ਪਾਪ ਨਹਿ ਕਰੇ ਕਦਾਇ ॥ ੧੬ ॥
ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਪਾਇ ਕਾਮਨਾ
ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਕਰਿ ਸਦਨ ਸਿਧਾਇ।
ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਕੀਰਤਿ
ਫੈਲ ਪਰੀ ਸਭਿ ਕਹੈਂ ਸੁਨਾਇ।
ਮਨਹੁ ਮਾਲਤੀ ਘਰ ਘਰ ਫੂਲੀ
ਕਿਧੈਂ ਮਰਾਲਨ ਪਾਂਤਿ ਉਡਾਇ।
ਸਿੰਧ ਮੇਖਲਾ ਸਰਬ ਰਸਾ ਪਰ।

'ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਘੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।
(ਅ) (ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਲੈ) ਸਮੁੰਦਰ ਤਕ ਵਿਚਲੀ ਤੇ ਸਾਰੀ
ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ।

ਜਿਤ ਕਿਤ ਉੱਜਲ ਰਹੀ ਸੁ ਛਾਇ
॥ ੧੭ ॥
ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਠਗ ਹਕਾਰ ਕਰਿ
ਕਹਜੋ ਪ੍ਰਭੂ 'ਸੁਨਿ ਰੇ ਮਤਿ ਮੰਦ !
ਹਮਹਿ ਅਰਾਧਯੋ ਅਘ ਕੇ ਹਿਤ ਤੈਂ
-ਮਮ ਪੜਦਾ ਗੁਰ ਢਕਹੁ ਬਿਲੰਦ।
ਤੈ ਚੋਰੀ ਕਰਿ ਬਹੁਰ ਨ ਕਰਿਹੋਂ-
ਬਿਚਰਹਿ ਮੇਲੇ ਮਹਿ ਅਘਵੰਦ।
ਦਰਬ ਤੀਨ ਕੋ ਲਿਯ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕਿਯ',
ਪੁਨ ਚੌਥੇ ਕੇ ਚੀਰ ਨਿਕੰਦ ॥ ੧੮ ॥
ਰਹਜੋ ਨ ਪ੍ਰਨ ਪਰ ਲੋਭ ਵਧਯੋ ਚਿਤ',

'ਫਿਰ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੀਤੀ।

'ਇਸਦਾ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਥੋੜੀ ਚੋਰੀ ਮਾਫ ਕਰ ਰਹੇ
ਹਨ, ਬਲਕਿ ਇਕ ਇਨਸਾਨੀ ਖਸਲਤ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਰਹੇ
ਹਨ ਕਿ ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ਜੂਆ ਆਦਿ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਣ
ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਸ ਹੁਣ ਤੇ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਪਰ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸੰਸਕਾਰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਓਧਰੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਮੂਲੋਂ ਤਜਾਗ ਕਰਨਾ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ।

‘ਪੜਦੇ ਢੱਕਣ’ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਬੀ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਬਿਰਦ ‘ਪੜਦੇ ਢੱਕ’ ਬੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਪਾਪ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ।

ਫਾਸ ਉਚਿਤ ਤੇ ਕੌਂ ਪਹਿਚਾਨ।

ਤਉ ਤਜਹਿ¹ ਅਬਿ, ਬਹੁਰ ਨ ਕਰੀਐ

ਇਮ ਕਹਿ ਛੁਟਵਾਯੋ ਗੁਨਖਾਨ।

ਧਾਰਿ ਨਮੋ ਗਮਨਜੋ ਛੁਟਿ ਤੂਰਨ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਗੁਣ ਕਰਿਤ ਬਖਾਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਾਰੇ

ਹੋਤਿ ਬਿਲਾਸ ਅਨੇਕ ਬਿਧਾਨ ॥ ੧੯ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਕਵਿਤਾ ਰਚਹਿ ਇਕੰਤ ਹੈ, ਸੁੰਦਰ ਛੰਦ

ਬਨਾਇ।

ਰਸ ਸ਼ਿੰਗਾਰ¹, ਰਸ ਬੀਰ² ਕੋ, ਰੌਦ੍ਰ³

ਬਰਨ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ੨੦ ॥

¹ਫਿਰ ਤੈਨੂੰ ਛੋੜਨੇ ਹਾਂ।

¹ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਰਸ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੋਵੇ।
²ਬੀਰ ਰਸ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹਾਦਰੀ ਹੋਵੇ। ³ਰੌਦ੍ਰ ਰਸ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿ ਨਾਲ ਬੀਰਤਾ ਭੈਦਾਇਕ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਯਾ ਛੰਦ:

ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਗੁਨੀ ਅਨਿਕ ਗੁਨ ਜਿਨਿ

ਮਹਿ

ਕਦਰ ਸ਼ਨਾਸੀ ਕੌਂ ਮਨ ਜਾਨਿ।

ਕਹਹਿ ਕਬਿੱਤ ਸੁਜਸੁ ਕੇ ਸੁੰਦਰ,

ਕਲਗੀਧਰ ਸੋਂ ਮਿਲਹਿ ਸੁ ਆਨਿ।

ਧਰਹਿ ਅਨਿਕ ਚਾਤੁਰਤਾ ਰਚਿ ਰਚਿ

ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਲਖਿ ਗੁਨੀ ਮਹਾਨ।

ਧਨ ਗਨ ਬਖਸ਼ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਲੱਛਹੁ

ਲੇ ਕਰਿ ਹਰਖ ਧਰਹਿ ਗੁਨਵਾਨ ॥ ੨੧ ॥

ਕਿਤਿਕ ਰਹੇ ਢਿਗ ਨੌਕਰ ਹੁਇ ਕਰਿ

ਦਰਬ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਕੋ ਨਿਤ ਲੇਤਿ।

ਦਾਰਦਿ ਘਾਮ ਬਿਦਾਰਨ ਹੋਵਾ

ਬਰਖਤਿ¹ ਘਨ ਜਜੋਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤੁ।

ਆਪ ਰਚਤਿ ਹੈਂ ਛੰਦ ਅਨਿਕ ਗਤਿ

ਅਪਰਨ ਕੇ ਲਖਿ ਰੀਝ ਸੁ ਦੇਤਿ।

¹ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ) ਕਦਰ ਪਛਾਣਨ (ਦੇ ਗੁਣ ਨੂੰ) ਮਨ ਵਿਚ ਜਾਣਕੇ।

¹ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਸਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਦਾਨ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

¹ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਮ ਗੁਨੀਅਨ ਮਹਿ ਕੀਰਤਿ ਪਸਰੀ
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਵਤਿ ਹੈਂ ਸੁਖ ਹੇਤੁ
॥੨੨॥

ਕਵੀ ਰਹਿਤਿ ਜੋ ਪੂਰਬ ਦਿਸਿ ਮਹਿ
ਅਰੁ ਦੱਖਣ ਮਹਿ ਉਪਜੇ ਜੋਇ।
ਪੱਛਮ ਬਾਸੀ ਉੱਤਰ ਦਿਸਿ ਕੇ
ਗੁਨ ਕੋ ਪਰਖਹਿ^੧ ਗੁਨ ਸੁਨਿ ਸੋਇ।
ਰੀਝ ਮੌਜ^੨ ਦੀਰਘ ਹੀ ਲਖਿ ਕਰਿ

^੧ਪਰਖਦੇ ਹਨ ਇਹ ਗੁਣ ਸੁਣ ਕੇ।

^੨ਰੀਝ = (ਉਚੇ ਗੁਣ ਵੇਖਕੇ) ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਤੇ ਖਿੜਨਾ। ਮੌਜ = ਖੁਸ਼ੀ ਤੂੰਗ ਵਿਚ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ।

ਘਰ ਕੋ ਤਜਾਗ ਆਇੰ ਸਭਿ ਕੋਇ।
ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪਾਇ ਨਿਕਟ ਰਹਿ
ਕੇਤਿਕ ਕੋ ਨਿਕੇਤ ਗੇ ਦਾਰਿਦ ਖੋਇ
॥੨੩॥

ਪੀਰ ਕਿਤਿਕ ਸੁਨਿ ਮਹਿਮਾ ਆਵਤਿ,
ਬੈਰਾਗੀ ਸੰਨਯਾਸੀ ਜਾਲ।
ਤਪੀ ਦਿਗੰਬਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇ ਹਿਤ
ਜੋਗੀ ਆਇੰ ਜਿ ਸਿੱਧ ਬਿਸਾਲ।
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਪਰਖਹਿ ਹਰਖਹਿ ਬਚ
ਸੁਨਿ,
ਸੰਸੈ ਕੋ ਉੱਤਰ ਤਤਕਾਲ^੧।

^੧ਉਸੇ ਵੇਲੇ (ਦੇਂਦੇ ਹਨ)।

ਸਾਹਿਬ ਕਰਾਮਾਤਿ ਗੁਰ ਦੀਰਘ
ਸਿੰਧ ਮਨਿੰਦ ਸੁਮੇਰੁ ਅਚਾਲ ॥੨੪॥
ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ ਆਵਤਿ
ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਪਾਵਤਿ ਨਿਜ ਕਾਮ^੧।

^੧ਕਾਮਨਾ।

ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਤੇ ਹੁਇ ਮੇਲ ਸਕੇਲਨ
ਉਤਰਿ ਅਨੰਦਪੁਰੇ ਅਭਿਰਾਮ।
ਜਬਿ ਜਾਨਹਿ -ਬਹੁ ਬ੍ਰਿੰਦ ਭਏ ਨਰ
ਜੇ ਦਰਸ਼ਨ ਚਾਹਤਿ ਸੁਖ ਧਾਮ-।
ਤਬ ਨਿਕਸਹਿ ਬਡ ਸਭਾ ਲਗਾਵਹਿ
ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਮਨ ਬਿਸਰਾਮ^੧ ॥੧੫॥
ਜੋਧਾ ਰਹੈਂ ਬਿਸਾਲ ਭਯੋ ਦਲ,
ਰਣ ਪ੍ਰਿਯ ਰਣ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨਾਇੰ।

^੧ਮਨ ਦੇ ਟਿਕਾਉ ਦੇਣੇ ਲਈ।

ਬਹੁ ਉਤਸਾਹਿ ਹੋਤਿ ਹੈ ਬੀਰਨ
 ਆਯੁਧ ਬਿੱਦਯਾ ਸਦਾ ਕਮਾਇੰ।
 ਹਯਨ ਫੰਧਾਵਤਿ ਬਹੁ ਚਪਲਾਵਤਿ
 ਅਧਿਕ ਪਲਾਇ ਤੁਫੰਗ ਚਲਾਇ।
 ਮਹਾਂਰਾਜ ਗੁਰ ਸਰਬ ਸਮਾਜਹਿ
 ਦੀਰਘ ਕਰਜੋ ਜਗਤ ਜਸ ਗਾਇ ॥ ੧੬ ॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਬੰਚਕ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ
 ਅੰਸੂ ॥ ੩੮ ॥

੩੯. [ਮੀਆਂ ਖਾਂ ਤੇ ਅਲਫ ਖਾਂ ਦੀ ਪਹਾੜੀਆਂ ਪਰ ਚੜ੍ਹਾਈ]

੩੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੦

ਦੋਹਰਾ:

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਇ।

ਭੀਮਚੰਦ ਸੋਂ ਰਸ ਭਯੋ, ਦੀਨਸਿ ਦ੍ਰੈਸ਼ ਮਿਟਾਇ ॥ ੧ ॥

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ:

'ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ।

ਅਵਰੰਗ ਤੁਰਕਪਤਿ ਨਹਿਨ ਦੇਸ਼।

ਚਢਿ ਗਯੋ ਦਿਸ਼ਾ ਦੱਖਨ ਬਿਸ਼ੇਸ਼।

ਕਰਿ ਬਡ ਮੁਹਿੰਮ ਸੈਨਾ ਬਿਸਾਲ।

ਜਹਿ ਤਾਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਸੱਯਦ ਬਿਸਾਲ ॥ ੨ ॥

ਗਢਿ ਗੋਲ ਕੁੰਡ। ਮਾਵਾਸ ਕੀਨਿ।

'ਨਾਮ ਹੈ ਕਿਲੇ ਦਾ-ਗੋਲ ਕੰਡਾ।

ਗਣ ਚਮ੍ਹੁ ਹਨਤਿ ਨਹਿ ਦਰਬ ਦੀਨਿ।

'ਨੌਰੰਗੇ ਦੀ) ਬਹੁਤੀ ਸੈਨਾ ਮਾਰਦਾ ਸੀ, (ਨੌਰੰਗੇ ਨੂੰ) ਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦਾ।

ਜਹਿ ਨਗਰ ਹੈਦਰਾਵਾਦ ਆਹਿ।

ਤਹਿ ਕਰਤਿ ਬਾਸ ਬਡ ਰਾਜ ਤਾਂਹਿ।

'ਭਾਵ ਤਾਨੇਸ਼ਾਹ ਦਾ।

॥ ੩ ॥

ਬਿਤ ਗਏ ਬਰਖ ਬਹੁ ਹੋਤਿ ਜੁੱਧ।

ਨਹਿ ਮਿਟਤਿ ਦੁਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਅਧਿਕ ਕੂਧ।

ਇਸ ਦੇਸ਼। ਬਿਖੈ ਸੂਬੇ ਬਿਸਾਲ।

'ਇੱਥੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲਾਗੇ।

ਸਭਿ ਰਾਜ ਸਾਜ ਕਰਤੇ ਕਰਾਲ ॥ ੪ ॥

ਇਕ ਮਿਯਾਂਖਾਨ ਉਮਰਾਵ ਤਾਂਹਿ।

'ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। 'ਮੀਆਂ ਖਾਂ ਜਮ੍ਹੂ ਕਹਿ ਆਯੋ'।

ਰਹਿ ਸੰਗ ਬਾਹਿਨੀ ਅਧਿਕ ਜਾਂਹਿ।

ਪੁਰਿ ਬਸੇ ਜਾਂਹਿ ਜੰਮ੍ਹੁ ਮਹਾਨ।

ਚਢਿ ਗਯੋ ਤਾਂਹਿ ਦਲ ਸੰਗ ਖਾਨ। ॥ ੫ ॥

'ਖਾਨਾਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨਾਲ (ਲੈਕੇ) ਤਿੱਥੇ ਭਾਵ ਜਮ੍ਹੂ ਵਲ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। (ਅ) ਨਾਲ ਦਲ ਲੈਕੇ ਖਾਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਇਕ ਅਲਫਖਾਨ ਤਿਹ ਸੰਗ ਬੀਰ।

ਪਸ਼ਚਾਤ ਚਲਹਿ ਜਿਹ ਸੁਭਟ ਭੀਰ।

'ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਭੀੜ।

ਤਿਹ ਸਾਬ ਹੁਕਮ ਮਿਯਾਂ ਖਾਂ ਬਖਾਨਿ।

'ਤੁਮ ਜਾਹਿ ਅਬੈ ਸੈਲਨਿ ਸਥਾਨ ॥ ੬ ॥

ਨ੍ਰਿਪ ਜੋ ਕਟੋਚੀਆ ਅਰੁ ਗੁਲੇਰ।

ਜਸਵਾਲ ਆਦਿ ਜੇਤਿਕ ਬਡੇਰ।

ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਪਾਸ ਲਿਹੁ ਦਰਬ ਜਾਇ।

ਬਡ ਸੰਗ ਬਾਹਿਨੀ ਤਿਨ ਦਬਾਇ' ॥ ੭ ॥

'ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ।

ਸੁਨਿ ਅਲਫਖਾਨ ਹਰਖਜੋ ਸੁ ਜ਼ੋਰ।

'ਜ਼ੋਰ ਕਰਕੇ।

ਲੈ ਚਮ੍ਹੁ ਚਲਜੋ ਤਨਿ ਸੈਲ ਓਰ।

ਪਠਿ ਪ੍ਰਥਮ ਦੂਤ ਸੁਧ ਹਿਤ ਉਤਾਲ।

ਜਹਿ ਹੁਤੋ ਕਟੋਚੀ ਨ੍ਰਿਪ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ੮ ॥

'ਦਿਹੁ ਦੰਡ ਦਰਬ', ਮਿਲਿ ਅੱਗ੍ਹ ਆਇ।

'ਖ਼ਿਰਾਜ (ਯਾ ਡੰਡ) ਦਾ ਧਨ।

ਸਵਧਾਨ ਹੋਹੁ ਨਤੁ ਰਣ ਮਚਾਇ।'

'ਮਚਾਵਾਂਗੇ।

ਸੁਨਿ ਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਨਹਿ ਭਾ ਸੁਚੇਤ।

'ਜੰਗ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਚਢਿ ਆਇ ਦੁਰਗ ਤੇ ਮਿਲਿਨਿ ਹੇਤੁ।

'ਮਿਲਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਇਆ (ਕਟੋਚੀਆ)।

॥ ੯ ॥

ਜਬਿ ਬਰਜੋ ਦੂਣ ਮਹਿ ਅਲਫਖਾਨ।

'ਇਥੇ ਦੂਣ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਕਾਂਗੜੇ ਦੇ ਗਿਰਦ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ।

ਬਡ ਕਰੇ ਸ਼ੋਰ ਬਲ ਪਤਿ ਗੁਮਾਨ।

'ਬਲਪਤਿ ਤੋਂ ਭਾਵ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਹੈ ਜੋ ਹਿੰਦ ਦਾ ਪਤੀ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਗੁਮਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। (ਅ) ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਬਲਪਤਿ ਹੋਵੇ ਤਾਂ: ਬਲ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਬਲ ਦੇ ਗੁਮਾਨ ਕਰਕੇ। (ੳ) ਸੁੱਧ ਪਾਠ 'ਦਲਪਤਿ' ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕਲਮ-ਉਕਾਈ ਹੈ।

ਤਬਿ ਮਿਲਜੋ ਜਾਇ ਗਿਰਪਤਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।

ਕੁਛ ਦਈ ਭੇਟ ਬਿਨਤੀ ਸੁ ਨਾਲ ॥ ੧੦ ॥

ਕਰਿ ਰਾਜਨੀਤ ਕੋ ਫੇਰ ਘੇਰ।

ਕਹਿ ਅਲਫਖਾਨ ਸੋਂ ਨ੍ਰਿਪਤਿ ਫੇਰ।

'ਸਭਿ ਗਿਰਨ ਰਾਜ ਬਾਈਸ ਧਾਰ।

ਕਹਿਲੂਰ ਪਤੀ ਸਭਿ ਮਹਿ ਉਦਾਰ

॥ ੧੧ ॥

ਲਿਹੁ ਪ੍ਰਥਮ ਤਿਸੀ ਤੇ ਪੁੰਜ ਦਰਬ।

ਪੁਨ ਦੇਹਿ ਆਪ ਹੀ ਔਰ ਸਰਬ।

ਜਬਿ ਲਗਿ ਨ ਦੇਇਗੋ ਭੀਮਚੰਦ।

ਟਰ ਜਾਹਿ ਸਕਲ, ਧਨ ਦੈਂ ਨ ਬ੍ਰਿੰਦ

॥ ੧੨ ॥

ਕਹਿਲੂਰ ਪਤੀ ਰਣ ਕਰਹਿ ਜੋਇ।

ਹਮ ਅਪਰ ਨ੍ਰਿਪਤਿ ਤੁਹਿ ਸੰਗ ਹੋਇ।

'ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਰਾਜੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ (ਮਦਦਗੀਰ) ਹੋਵਾਂਗੇ।

ਤਿਹ ਜੀਤ ਜੁੱਧ ਮਹਿ ਕਰਹਿ ਜ਼ੋਰ।

'ਅਧੀਨ।

ਧਨ ਲੇਹਿ ਅਧਿਕ ਲਖਿ ਦੋਸ਼ਿ ਫੇਰ।

'ਫੇਰ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਣਕੇ ਬੜਾ ਧਨ ਲਵਾਂਗੇ।

॥ ੧੩ ॥

ਮਮ ਕਹਯੋ ਮਾਨਿ ਇਮ ਲੇਹੁ ਦਰਬ।

ਗਿਰਪਤੀ ਮਿਲਹਿ ਦੇਂ ਦੰਡ ਸਰਬ।'

ਸੁਨਿ ਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤੇ ਅਲਫਖਾਨ।

ਮਾਨੇ ਸੁ ਬੈਨ ਹਿਤ ਅਪਨਿ ਜਾਨਿ

॥ ੧੪ ॥

'ਧਨ ਭੀਮਚੰਦ ਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਲੇਉਂ।

ਜੇ ਕਰੈ ਜੰਗ ਲਰਿ ਮਾਰਿ ਦੇਉਂ।

ਮਮ ਸੈਨ ਸੰਗ ਅਰੁ ਨ੍ਰਿਪ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।

ਅਰੁ ਮਿਲਹਿ ਔਰ, ਦੈ ਦਲ ਬਿਸਾਲ।' 'ਤੇ ਹੋਰ ਭੀ ਮਿਲਣਗੇ (ਸਾਡੇ) ਦੋ ਬੜੇ ਦਲਾਂ ਨਾਲ।

॥ ੧੫ ॥

ਸਭਿ ਕੋ ਦਬਾਇ ਦੈ ਜ਼ੋਰ ਘੋਰ।'

'ਬਹੁਤਾ।

ਧਨ ਲੇਉਂ ਅਧਿਕ ਕਰ ਗਿਰਨ ਸ਼ੋਰ।'

ਤਬਿ ਅਲਫਖਾਨ ਕੋ ਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।

ਬਿਚ ਬਰਜੋ ਆਇ ਸੈਲਨ ਬਿਸਾਲ

॥ ੧੬ ॥

ਨਾਦੋਣ ਆਇ ਕਰਿ ਸਿਵਰ ਕੀਨਿ।

ਸਵਧਾਨ ਹੋਇ ਰਣ ਸਾਜ ਲੀਨਿ।

ਪਠਿ ਦਯੋ ਦੂਤ ਢਿਗ ਭੀਮਚੰਦ।

'ਦੈ ਦਰਬ ਆਨਿ ਮਿਲਿ ਹਾਥ ਬੰਦਿ

॥ ੧੭ ॥

ਨਤੁ ਦੇਸ਼ ਤੋਰ। ਮੈਂ ਪਾਉਂ ਰੋਰ।

'ਤੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ।

ਸਭਿ ਲੂਟ ਲੇਹੁ ਫਿਰ ਠੌਰ ਠੌਰ।'

ਜਬਿ ਗਯੋ ਦੂਤ ਸਗਰੀ ਸੁਨਾਇ।

'ਮਿਲਿਗੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲ' ਨਿਜ ਹਿਤ ਬਨਾਇ' 'ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲ (ਅਲਫ ਖਾਂ ਨਾਲ)।

॥ ੧੮ ॥

ਸੁਨਿ ਭੀਮਚੰਦ ਕਰਿ ਕ੍ਰੋਧ ਭੂਰ।

ਲੀਨੇ ਸਕੇਲ ਹਿਤ ਸਮਰ ਸੂਰ।'

'ਜੰਗ ਲਈ ਸੂਰਮੇ।

ਗਿਰਪਤੀ ਅਪਰ ਹਿਤਵੰਤ ਜੋਇ।

ਸਭਿਹਿਨਿ ਹਕਾਰਿ ਨਿਜ ਨਿਕਟ ਸੋਇ

॥ ੧੯ ॥

ਗਰਜਯੋ ਬਿਲੰਦ ਤਬਿ ਭੀਮਚੰਦ।

'ਨਹਿ ਦੇਉਂ ਪ੍ਰਥਮ ਧਾਨ ਖਾਨ ਬ੍ਰਿੰਦ।'

ਲੀਨਸਿ ਹਕਾਰ ਨਿਜ ਢਿਗ ਵਜ਼ੀਰ।

ਤਬਿ ਕਰਜੋ ਮੰਤ੍ਰ 'ਕਿਮ ਹੋਇ ਧੀਰ

॥ ੨੦ ॥

ਹਮ ਕਰਹਿ ਜੁੱਧ ਤੋਂ ਨੀਕ ਬਾਤ।

ਨਹਿ ਦੇਉਂ ਖਾਨ ਕੋ ਦਰਬ ਬਾਤ।'

'ਧਨ ਦੀ ਥੈਲੀ।

ਸੁਨਿ ਕਹਿ ਵਜ਼ੀਰ 'ਮਮ ਕਹਿਨ ਮਾਨ।

ਜੇ ਚਹੋ ਤਿਨਹੁ ਸੋਂ ਲਰਨਿ ਥਾਨ ॥ ੨੧ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਹਾਦਰੀ ਜਿਨਹੁ ਮਾਂਹਿ।

ਤਿਨ ਕੇ ਮਨਿੰਦ ਕੋ ਬੀਰ ਨਾਂਹਿ।

ਤੁਝ ਪਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈਂ ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ।

ਗੁਰੁ ਸ਼ਰਨ, ਸਹਾਇਕ ਲੇਹੁ ਜਾਤਿ।

'ਜਾ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਲਓ, ਮੰਗੋ। (ਅ) ਸਹਾਇਕ ਬਣਾਕੇ ਲੈ ਜਾਓ (ਜੰਗ ਵਿਚ)।

॥ ੨੨ ॥

ਪੁਨ ਪਾਇੰ ਬਿਜੈ ਨਿਸ਼ਚੇ ਸੁਜਾਨ।

ਪ੍ਰਭੁ ਚਲਹਿ ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਾਨ।'

ਸੁਨਿ ਭੀਮਚੰਦ ਆਨੰਦ ਪਾਇ।

ਲਿਖਿ ਬਿਨੈ ਦੀਨਿ ਮੰਤ੍ਰੀ ਪਠਾਇ

॥ ੨੩ ॥

ਤਤਕਾਲ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਧਾਇ ਆਇ।

ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਰੇ ਸਭਾ ਤਹਿ ਮਿਲਯੋ ਜਾਇ।

ਕਰ ਬੰਦਿ ਬੰਦਨਾ ਚਰਨ ਕੀਨਿ।

ਦਿਸ਼ ਭੀਮਚੰਦ ਤੇ ਭਾਖਿ ਦੀਨਿ ॥ ੨੪ ॥

ਮੁਖ ਮੰਦ ਮੰਦ ਮੁਸਕਾਤਿ ਧੀਰ।

ਪ੍ਰਭੁ ਕਹੇ ਵਾਕ ਜਿਨ ਧੁਨਿ ਗੰਭੀਰ।

'ਕਹਿਲੂਰ ਪਤੀ ਕਹੁ ਕੁਸ਼ਲ ਗਾਤ?

ਆਗਮਨ ਭਯੋ ਕਿਮ? ਭਨੋ ਬਾਤ'

॥ ੨੫ ॥

ਸੁਨਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੋਲਯੋ ਵਜ਼ੀਰ।

'ਉਤਪਾਤ ਉਠਯੋ ਇਕ ਆਨਿ ਤੀਰ।

ਮਿਲਿ ਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੈ ਸੰਗ ਖਾਨ।'

'ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਨ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦਲ ਕੋ ਸਕੇਲ ਕਰਿ ਬਲ ਮਹਾਨ ॥ ੨੬ ॥

ਕਹਿਲੂਰਪਤੀ ਢਿਗ ਨਰ ਪਠਾਇ।

-ਧਨ ਦੇਹੁ, ਨਹੀਂ। ਅਬਿ ਰਨ ਮਚਾਇ-।

'ਨਹੀਂ ਤਾਂ।

ਸੁਨਿ ਰਿਸਯੋ^੧ ਅਨੀਤ ਲਖਿ ਕੈ ਮਹਾਨ। 'ਭੀਮ ਚੰਦ' ਰਿਸਯਾ ਹੈ।

ਭਟ ਗਨ ਸਕੇਲਿ ਕਹਿ ਜੰਗ ਠਾਨਿ

॥੨੭॥

ਲਖਿ ਕੈ ਅਲੰਬ ਤੁਮ ਕੋ ਬਿਸਾਲ।

-ਬਡ ਓਟ ਮੋਰ ਸਮ ਸਰਬ ਕਾਲ^{੧*} -।

'ਸਰਬ ਕਾਲ (ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ) ਤੁਲ ਮੇਰੀ ਓਟ ਹੈ। *ਪਰੰਤੂ ਪਾਠ 'ਮੇਰੁ ਸਮ ਸਰਬ ਕਾਲ' ਸੁੱਧ ਹੈ, ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕਲਮ ਉਕਾਈ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਅਰਥ:-ਸਦੀਵ ਕਾਲ ਅਪ ਨੂੰ ਮੇਰੂ ਸਮਾਨ ਓਟ (ਸਮਝਦਾ ਹੈ)।

ਕਰਿ ਅੱਗੁ ਆਪ ਕੋ ਲਰਨਿ ਚਾਹਿ।

ਤੁਮਰੇ ਭਰੋਸ ਮਨ ਕਰਿ ਉਮਾਹਿ ॥੨੮॥

ਬਿੱਸ੍ਵਾਸ ਬਿਜੈ ਕੀ ਧਰਤਿ ਚੀਤ।

ਤੁਮਰੇ ਸੁ ਓਜ^੧, ਨ੍ਰਿਪ ਸ਼ਰਨ ਨੀਤ।

'ਤੁਹਾਡੇ ਬਲ ਕਰਕੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਜਿੱਤ ਦਾ ਰਖਦਾ ਹੈ।

-ਮੁਝ ਦੇਹੁ ਸੁਜਸੁ ਅਪਨੋ ਪਛਾਨ।

ਰਿਪੁ ਵਰਗ ਹਨਹੁ^੧ ਗਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਾਨ 'ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਓ।

॥੨੯॥

ਇਕ ਤੁਰਕ ਸੈਨ ਦੁਤੀਏ ਗਿਰੇਸ਼।

ਮਿਲਿ ਗਏ ਆਪ ਮਹਿ ਦਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼।

ਮ੍ਰਿਗ ਕੇ ਮਨਿੰਦ ਰਿਪੁ ਬ੍ਰਿੰਦ ਜੇਯ।

ਤੁਮ ਹੋ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ੍ਰ^੧ ਦੇਖਤਿ ਪਲੇਇ^੨ 'ਆਪ ਸ਼ੇਰ ਹੋ। ^੨ਓਹ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਨੱਸ ਜਾਣਗੇ।

॥੩੦॥

ਗਨ ਸੈਲਪਤੀ ਮਮ ਸੰਗ ਔਰ।

ਬਲ ਕਰੋ ਜਾਇ ਮੈਂ ਜੰਗ ਠੌਰ।

ਪਾਵਕ ਸਮਾਨ ਗੁਰ ਪੌਨ ਪਾਇ।

ਤਤਕਾਲ ਜਾਲ ਅਰਿ ਜਾਲ ਜਾਇ^੧ 'ਸਾਰੇ ਵੈਰੀ ਸੜ ਜਾਣਗੇ।

॥੩੧॥

ਤੁਮਰੀ ਸਹਾਇ ਬਲ ਲਹਿ ਬਿਸਾਲ।

ਹਤਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਮੁਖ ਰਿਪੁ ਪਰਹਿ ਚਾਲ^੧। 'ਭਾਵ ਭੱਜ ਜਾਣਗੇ।

ਬਡ ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਹੀ ਸਭਿ ਬਟੋਰ।

ਚਢਿ ਕਰਿ ਪਯਾਨ ਦਿਖਰਾਇ ਜੋਰ-'

॥੩੨॥

ਕਰੁਨਾ ਨਿਧਾਨ ਸੁਨਿ ਬਿਨਤਿ ਕਾਨ।

ਨਿਜ ਸ਼ਰਨ ਪਰਜੋ ਗਿਰਪਤਿ ਪਛਾਨਿ।

ਹਿਤ ਬਿਜੈ ਦੇਨਿ ਕੈ ਚਹਤਿ ਜਾਨ^੧। 'ਜਾਣਾ।

ਪੁਨ ਅਪਰ ਹੇਤੁ ਕਰਿਬੇ ਪਯਾਨ ॥ ੩੩ ॥

-ਹਮ ਸੰਗ ਸੰਧਿ ਨ੍ਰਿਪ ਭੀਮਚੰਦ।

ਜਗ ਬਿਖੈ ਬਿਦਤ ਜਹਿ ਕਹਿ ਬਿਲੰਦ।

ਇਹ ਹਾਰ ਜਾਇ ਨੀਕੀ ਨ ਸੋਇ।

ਹਮ ਦਿਸਾ ਅਰੋਪਹਿ ਦੋਸ਼ ਕੋਇ ॥ ੩੪ ॥

ਜੈ ਪਾਇ, ਜਾਇ ਯਾਂ ਤੇ ਸਹਾਇ¹ -।

¹ਜਿੱਤ ਪਾ ਲਵੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਜਾਈਏ।

ਗੁਰ ਚਢਨਿ ਹੇਤੁ ਕੀਨੋ ਉਪਾਇ।

ਚਿਤ ਬਿਖੈ ਚੌਪ ਚੋਗੁਣ ਅਦੋਤ।

ਹਿਤ ਲਰਨ ਰਿਦੇ ਨਿਤ ਚਾਹਿ ਹੋਤਿ

॥ ੩੫ ॥

-ਜੇ ਨਿਕਟ ਸੈਲਪਤਿ ਸਕਲ ਜਾਇ।

ਰਣ ਹੇਤੁ ਹੋਤਿ ਇਕ ਥਾਇ¹ ਧਾਇ।

¹ਭਾਵ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਗੇ।

ਹਮ ਬਿਦਤ ਬੀਰ ਲਖਿ ਜੰਗ ਧੀਰ।

ਕਿਮ¹ ਬਿਰਹਿ ਧਾਮ ਜਿਮ ਹੋਤਿ ਭੀਰੁ² -

¹ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬੀਰ ਤੇ ਧੀਰ ਹਾਂ ਕਿਵੇਂ..... (ਅ) ਅਸੀਂ ਬੀਰ ਹਾਂ ਕਿਵੇਂ ਧੀਰਜ ਨਾਲ.....² ਕਾਇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਘਰ ਕਿਵੇਂ ਠਹਿਰੀਏ?

॥ ੩੬ ॥

ਇੱਤਯਾਦਿ ਬਾਤ ਚਿਤ ਮੈਂ ਬਿਚਾਰਿ।

ਪਿਖਿ ਦਿਸਿ ਵਜ਼ੀਰ ਧੀਰਜ ਉਚਾਰਿ।

'ਕਹੁ ਭੀਮਚੰਦ ਕੇ ਸੰਗ ਜਾਇ।

ਹਮ ਹੈਂ ਤਯਾਰ ਪ੍ਰਾਤੈ ਸਿਧਾਇ ॥ ੩੭ ॥

ਨਹਿ ਕਰਹੁ ਚਿੰਤ, ਲਿਹੁ ਰਿਪੁਨਿ ਜੀਤ।

ਨਹਿ ਦੇਨਿ ਦਰਬ ਕੋ ਧਰਹੁ ਚੀਤ¹।

¹ਧਨ ਦੇਣੇ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਚਿੰਤ ਵਿਚ ਨਾ ਧਰੋ।

ਅਬਿ ਇਸੇ ਦੇਹੁ ਪੁਨ ਔਰ ਆਇ।

ਸਭਿ ਲੇਹਿ ਦੰਡ ਤੁਝ ਤੇ ਬਨਾਇ

॥ ੩੮ ॥

ਸ਼ੱਤ੍ਰੂਨਿ ਸੰਗ ਧਨ ਭੂਮ ਹੇਤੁ।

ਛੱਤ੍ਰੀਨ ਕਾਮ ਲਰਿ ਜੰਗ ਖੇਤ¹।

¹ਜੰਗ ਖੇਤ ਵਿਚ ਲੜਨਾ ਧਨ ਤੇ ਭੂਮੀ ਵਾਸਤੇ ਛੱਤ੍ਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿਯ ਪ੍ਰਾਨ ਜਾਨਿ ਗੀਦੀ ਡਰੰਤਿ।

ਉਪਹਾਸ ਇਹਾਂ ਅਪਵਾਦਵੰਤਿ¹ ॥ ੩੯ ॥

¹ਭਾਵ ਜੀਉਂਦੀਆਂ ਹਾਸੀ ਯੋਗ ਤੇ ਨਿੰਦਯਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਤੁਕ ਵਿਚ ਮਰਨ ਮਗਰੋਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਪਰਲੋਕ ਵਿਖੈ ਗਤਿ ਨਹਿਨ ਆਛ।

ਯਾਂ ਤੇ ਸੁਜਾਨ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਬਾਛਿ।'

ਸੁਨਿ ਕੈ ਵਜ਼ੀਰ ਆਨੰਦ ਪਾਇ।

ਕਰ ਬੰਦਿ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ ਪਾਇ ॥ ੪੦ ॥

ਧਰਿ ਅਧਿਕ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਗਯੋ ਧਾਇ।

ਨ੍ਰਿਪ ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ ਸਭਿ ਸੁਨਾਇ।

'ਗੁਰ ਕਹੜੋ ਵਾਕ - ਰਣ ਜੀਤ ਤੋਹਿ'।

'ਤੇਰੀ ਜਿੱਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਨਹਿ ਮਿਟਹੁ ਸੁਜਸੁ ਸਭਿ ਮਾਂਹਿ ਹੋਹਿ-

॥ ੪੧ ॥

ਉਠਿ ਕੈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਅਸਵਾਰ ਆਪ।

ਪਹੁੰਚਾਹਿ ਪ੍ਰਭੂ ਗਨ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਖਾਪ।'

'ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਗੇ।

ਸੁਨਿ ਭੀਮਚੰਦ ਕਿਯ ਹਰਖ ਭੂਰ।

ਲੀਨੋ ਬਟੋਰ ਦਲ ਮਹਿਦ ਸੂਰ ॥ ੪੨ ॥

ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਾਇ ਤਯਾਰੀ ਸੁ ਕੀਨਿ।

ਚਢਿ ਚਲੜੋ ਸਹਾਇਕ ਸੰਗ ਲੀਨਿ।

ਅਬਿ ਸੁਨੋ ਨਾਮ ਤਿਨਕੇ ਭਨੰਤਿ।

ਜੇ ਚਲਹਿ ਸਾਥ ਭਟ ਓਜਵੰਤਿ' ॥ ੪੩ ॥

'ਬਲ ਵਾਲੇ।

ਦੋਹਰਾ:

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਸਵਾਰੀਆ ਲੈ, ਨਿਜ ਸੰਗ
ਸਿਪਾਹਿ।

ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਡਢਵਾਰੀਆ, ਜਿਹ ਚਿਤ ਜੰਗ
ਉਮਾਹਿ ॥ ੪੪ ॥

ਅਪਰ ਚਢੜੋ ਜਸਰੋਟੀਆ, ਨਾਮ ਕਹੈਂ
ਸੁਖਦੇਵ।

ਭੀਮਚੰਦ ਕੇ ਹਿਤ ਕਰਨ, ਚਲੇ ਜੰਗ ਲਖਿ
ਭੇਵ ॥ ੪੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਭੀਮਚੰਦ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕ ਉਨ
ਚੜ੍ਹਾਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੩੯ ॥

੪੦. [ਨਾਦੋਣ ਦਾ ਜੰਗ ਆਰੰਭ]

੩੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੧

ਦੋਹਰਾ:

ਭਏ ਸ਼ਗੁਨ ਸਭਿ ਜੀਤ ਕੇ, ਭੀਮਚੰਦ ਆਨੰਦ।

ਗੁਲਕਾਂ ਔਰ ਬਰੂਦ ਬਹੁ, ਦੇ ਕਰਿ ਬੀਰਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ॥ ੧ ॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

¹ਨਗਾਰੇ ਤੇ (ਚੌਬ) ਦੇਕੇ।ਚਢ੍ਹੇ ਦੈ ਨਗਾਰਾ¹। ਅਗਾਊ ਪਧਾਰਾ।ਚਲੇ ਬੀਰ ਮਾਨੀ। ਧਰੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਾਨੀ¹। ¹ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ।

॥ ੨ ॥

ਤੁਫੰਗੀਂ ਸੰਭਾਰੀ। ਭਨੈਂ ਮਾਰ ਮਾਰੀ।

ਨਦੋਣੰ ਪਹੁੰਚੇ। ਰਿਪੂ ਥਾਨ ਉਚੇ ॥ ੩ ॥

ਕਰਜੇ ਘੇਰਿ ਬਾਰਾ¹। ਬਡੇ ਕਾਠ ਡਾਰਾ।¹ਘੇਰ ਕੇ ਵਾੜਾ ਬਣਾ ਲਿਆ (ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਨੇ)।ਦਿਢੰ ਦੁਰਗ ਜੈਸੇ¹। ਬਰੇ ਬੀਚ ਤੈਸੇ²¹ਭਾਵ ਕਾਠ ਨਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਰਗਾ ਵਾੜਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।²ਉਸ ਵਿਚ ਵੜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

॥ ੪ ॥

ਸਰੰ ਚਾਂਪ ਸੰਗਾ। ਕਸੀ ਹੈਂ ਤੁਫੰਗਾ।

-ਕਰੈਂਗੇ ਲਰਾਈ-। ਸੁ ਤਜਾਰੀ ਬਨਾਈ

॥ ੫ ॥

-ਢੁਕੈ ਨੇਰ ਜੋਈ¹। ਹਤੈਂ ਛੋਰਿ ਸੋਈ²-।¹ਜੇ ਕੋਈ ਵਾੜੇ ਦੇ) ਨੇੜੇ ਢੁਕੇਗਾ। ²ਭਾਵ ਬੰਦੂਕਾਂ ਛੱਡਕੇ ਮਾਰਾਂਗੇ ਉਸ ਨੂੰ।ਬਜਾਵੈਂ ਨਗਾਰੇ। ਕਰਜੇ ਬਾਰ ਟਾਰੇ¹¹ਵਾੜੇ ਦਾ ਬਹਾਨਾ (ਉਹਲਾ) ਬਣਾਕੇ।

॥ ੬ ॥

ਗਯੋ ਭੀਮ ਚੰਦੰ। ਪਿਖਯੋ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ^{1†}।¹ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਡਿੱਠਾ। [†]ਪਾ:ਬੰਦ ਬੰਦੰ।-ਬਿਰਜੋ ਥਾਨ ਉਚੇ¹। ਖਰੇ ਕਾਠ ਮੂਚੇ²¹ਵੈਰੀ ਖੜਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਥਾਂ ਤੇ। ²ਬਹੁਤ।

॥ ੭ ॥

ਕਰੀ ਓਟ ਮੋਟੀ। ਲਗੈ ਨਾਂਹਿ ਚੋਟੀ-।

ਤਊ ਹੋਇ ਆਗੇ। ਪਲੀਤੇ ਸੁ ਦਾਗੇ

॥ ੮ ॥

ਛੁਟੀ ਬ੍ਰਿੰਦ ਗੋਰੀ। ਗਈ ਬਾਰ ਓਰੀ¹।¹ਕਾਠ ਦੀ) ਵਾੜ ਵੱਲ।

ਲਗੈ ਕਾਠ ਮਾਂਹੀ। ਮਰੈਂ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਨਾਂਹੀ

॥ ੯ ॥

ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ¹ ਕਟੋਚੀ। ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਮੋਚੀ²।¹ਉਪਰੋਂ) ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਨੇ। ²ਛੱਡੀਆਂ।ਛੁਟੇ ਤੀਰ ਗੋਰੀ। ਸੁ ਅੰਗਾਨਿ ਫੋਰੀ[†][†]ਪਾ:-ਮੋਰੀ।

॥ ੧੦ ॥

ਰਣੰ ਰੰਗ ਹੋਵਾ। ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਜੋਵਾ।

ਭਨਜੋ ਭੀਮਚੰਦੰ। 'ਮਿਲਜੋ ਬੀਰ ਬ੍ਰਿੰਦੰ' 'ਮਿਲੋ ਹੇ ਸਾਰੇ ਸੂਰਮਿਓਂ।

॥ ੧੧ ॥

ਕਰੋ ਹੇਲ ਧਾਯੰ। ਚਢੋ ਉਚ ਥਾਯੰ।

ਲਿਜੈ ਮਾਰ ਬਾਰਾ। ਹਥਜਾਰੇ ਸੰਭਾਰਾ

॥ ੧੨ ॥

ਪਿਖੋ ਠਾਂਢ ਕੈਸੇ। ਹਤੇ ਕਜੋਂ ਨ ਐਸੇ? 'ਖੜੇ ਕੀ ਵੇਖਦੇ ਹੋ।

ਸੁਨਜੋਂ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬੀਰੰ। ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਤੀਰੰ

॥ ੧੩ ॥

ਪ੍ਰਹਾਰੇ ਸਮੂਹੰ। ਦਈ ਦੀਹ ਹੂਹੰ।

'ਭਾਰੀ ਹੱਲਾ।

ਚਲੇ ਬਾਰ ਨੇਰੇ। ਚਹੂੰ ਓਰ ਘੇਰੇ ॥ ੧੪ ॥

ਕੜਾ ਕਾੜ ਗੋਰੀ। ਛੁਟੀ ਦੌਨ ਓਰੀ।

ਬਿਲੋਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ। -ਭਏ ਆਲ ਬਾਲੰ। 'ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ (ਭੀਮ ਚੰਦ ਦੇ ਸੂਰਮੇ)।

॥ ੧੫ ॥

ਢੁਕੇ ਆਇ ਨੇਰੇ-। ਕਹਜੋ ਤਾਂਹਿ ਬੇਰੇ।

'ਕਹਾਂ ਬੀਰ ਦੇਖੋ? ਸਮੀਪੀ ਬਿਸ਼ੇਖੋ

॥ ੧੬ ॥

ਤਜੋ ਕਜੋਂ ਨ ਗੋਰੀ। ਰਿਪੂ ਅੰਗ ਫੋਰੀ।

ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ ਚਲਾਵੇ। ਪ੍ਰਹਾਰੋ ਹਟਾਵੇ

॥ ੧੭ ॥

ਪਿਖਜੋ ਹੇਲ ਮੇਲਾ¹। ਚਹੈਂ ਰੇਲ ਪੇਲਾ²।

'ਵੈਰੀ ਨੇ) ਹਮਲਾ ਆ ਪਹੁੰਚਾ ਡਿੱਠਾ। 'ਹੱਲੇ ਨੂੰ ਧੱਕ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤਜੈਂ ਬਾਰ ਆਏ। ਤੁਫੰਗੀਂ ਚਲਾਏ

'ਵੈਰੀ) ਵਾੜਾ ਛੱਡਕੇ (ਬਾਹਰ) ਆਏ।

॥ ੧੮ ॥

ਦੜਾ ਦਾੜ ਗੇਰੇ। ਹਤੇ ਤੁੰਡ ਫੇਰੇ।

'ਮਾਰਕੇ ਮੂੰਹ ਫੇਰ ਦਿੱਤੇ।

ਨਹੀਂ ਜਾਤਿ ਆਗੇ। ਵਡੇ ਘਾਵ ਲਾਗੇ

'ਭੀਮ ਚੰਦ ਦੇ ਸੂਰਮੇ) ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਦੇ (ਹੁਣ)।

॥ ੧੯ ॥

ਤਨੰ ਫੋਰਿ ਫੋਰੇ। ਹਟੇ ਸੋ ਪਿਛੋਰੇ।

ਘਨੇ ਘਾਵ ਘਾਲੇ। ਹਤੇ ਭੂਮ ਡਾਲੇ

'ਬਹੁਤ ਜ਼ਖਮ ਖਾਧੇ।

॥ ੨੦ ॥

ਸ਼੍ਰੋਤਾ:

ਕਹਲੂਰਪਤੀ ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਹੈ

-ਬਸ ਨਾਂਹਿ ਚਲੈ ਕਛੁ ਬੀਰਨਿ ਕੋ।
ਗਿਰ ਉਪਰ ਬੰਬ ਬਜਾਵਤਿ ਹੈਂ,
ਲਹਿੰ ਓਟ ਪ੍ਰਹਾਰ ਤਿਤੀਰਨ ਕੋ।
ਗੁਲਕਾਂ ਬਰਖਾਵਤਿ ਘਾਵਤਿ ਹੈਂ,
ਨਹਿੰ ਪਾਵਤਿ ਦਾਵ ਅਭੀਰਨ ਕੋ।

ਨਿਜ ਦੰਤਨ ਪੰਕਤਿ ਪੀਸਤਿ ਹੈਂ,
ਨਹਿੰ ਦੀਸਤਿ ਢੂਕਤਿ ਤੀਰਨ ਕੋ।-
॥੨੧॥

ਬੀਰ ਹਟੇ, ਪਿਖਿ ਭੀਮ ਸਸੀ।
ਹਿਤ ਮੋਰਨ ਕੇ ਕਹਿ ਕੈ ਲਲਕਾਰੇ।
'ਹੇਲ ਕੈ ਮੇਲਹੁ ਪੇਲਹੁ ਸ਼ਤ੍ਰੁਨਿ',
ਝੇਲਹੁ, ਅੱਗੁ ਚਲਹੁ ਪਗ ਧਾਰੇ।
ਘੇਰਹੁ ਬਾਰਿ ਬਡੇ ਬਰਿਆਰਹਿ',
ਪ੍ਰੇਰਹੁ ਬੀਰਨ ਕੋ ਅਗਵਾਰੇ।
ਫੇਰ ਹਟੇ ਸੁਨਿ ਕੈ ਭਟ ਜੇ
ਬਡ ਬਾਹੁ ਝਟਾਪਟ ਜੁਝਤਿ ਡਾਰੇ।
॥੨੨॥

ਆਵਤਿ ਹੇਲ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ ਰੋਕਨ।
ਬੀਰ ਕਟੋਚੀਆ ਮਾਰ ਮਚਾਈ।
ਉਪਰ ਤੇ ਗੁਲਕਾਂ ਬਰਖਾਵਤਿ
ਤੋਮਰ ਤੀਰ ਅਨੀ ਦਿਖਰਾਈ।
ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਫੇਰ ਦਿਯੋ ਤਬਿ ਹੇਲ,
ਸਮੀਪ ਨ ਹੋਨਿ ਦਏ ਸਮੁਦਾਈ।
ਘਾਇਲ ਹੈ ਗਿਰ ਭੂਮ ਪਰੇ
ਭਟ ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਰੇ ਬਡ ਕੀਨਿ ਲਰਾਈ
॥੨੩॥

ਭੀਮ ਨਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਹਾਰਿ ਅਸ਼ੇਸ਼।
-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਤੰਗ ਸਥਾਨ। ਮਵਾਸਾ।
ਬੀਰਨ ਕੋ ਬਸ ਨਾਂਹਿ ਚਲੈ,
ਲਰਿ ਸੰਮੁਖ ਆਯੁਧ ਹੋਤਿ ਬਿਨਾਸ਼ਾ।-।
ਸ਼ੋਕ ਕੇ ਸੰਗ ਬਿਲਕੋਤਿ, ਰੋਕਤਿ

।ਵੈਰੀ) ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

।ਵਾੜ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਤੀਰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

।ਮੇਰੇ) ਸੂਰਮੇ (ਵੈਰੀ ਦੇ ਮਾਰਨੇ ਦਾ) ਦਾਉ ਨਹੀਂ ਪਾ
ਸਕਦੇ। [ਅਭੀਰ = ਜੋ ਕਾਇਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸੂਰਮਾਂ]।

।ਮੇਰੇ ਸੂਰਿਆਂ ਨੂੰ) ਨੇੜੇ ਢੁੱਕਣਾ (ਵਾੜ ਦੇ) ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ
ਪੈਦਾ ਭਾਵ ਨੇੜੇ ਢੁੱਕਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਨਹੀਂ ਸੁਝਦੀ।

।ਭੀਮ ਚੰਦ ਨੇ ਦੇਖਕੇ।

।ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ ਮਿਲੇ ਤੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਦਬਾਓ।

।ਪੈਰ ਵਧਾਕੇ।

।ਵਡੇ ਵਾੜੇ ਨੂੰ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਘੇਰ ਲਓ।

।ਸੁਣਕੇ ਜੋ ਬਡੇ ਬਡੇ ਸੂਰਮੇ ਸਨ ਫਿਰ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗ
(ਕਰਨ) ਨੂੰ ਹਟੇ ਤੇ ਝਟਾਪਟ ਲੜਨ ਲੱਗ ਪਏ।

।ਰੋਕਣ ਲਈ।

।ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਨੇ।

।ਤੋਮਰ ਤੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਣੀਆਂ ਦਿਖਾਈਆਂ।

।ਭੀਮ ਚੰਦ ਨੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਿੱਠਾ ਕਿ:-

।ਉੱਚਾ ਹੈ ਥਾਉਂ।

।ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਨਮੁਖ ਲੜਕੇ (ਉਹ ਬੀਰ) ਬਿਨਾਸ਼ ਹੋ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। [ਆਯੁਧਨ = ਜੰਗ]।

‘ਕਜੋਂ ਨ ਥਿਰੋ ਰਨ, ਹੋਵਤਿ ਹਾਸਾ।’

ਮਾਰਨ ਹੇਤੁ ਅਨੇਕ ਉਪਾਵਨ

ਭੂਪ ਰਿਦੈ ਚਿਤਵੈ ਚਹੂੰ ਆਸਾ। ॥ ੨੪ ॥ ^{‘ਚਹੂੰ ਤਰਫੀਂ।’}

ਕੋਪ ਕੈ ਆਪ ਕਹਲੂਰ ਪਤੀ

ਹਨੁਮਾਨ ਕੋ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪਯੋ ਮੁਖ ਮਾਂਹੀ।

ਔਰ ਹੁਤੇ ਗਿਰਨਾਥ ਸਹਾਇਕ

ਤੂਰਨ ਕੀਨਿ ਹਕਾਰਨ ਤਾਂਹੀ।

ਭੂਪ ਪ੍ਰਿਥੀਸਸਿ। ਔ ਜਸਰੋਟੀਆ

^{‘ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ।’}

ਔ ਜਸਵਾਰੀਆ ਸਾਥ ਸਿਪਾਹੀ।

^{‘ਫੌਜ ਸਮੇਤ।’}

ਲੈ ਉਮਡੜੋ ਹਿਤ ਬਾਰਿ ਕੇ ਮਾਰਨ।

^{‘ਵਾੜੇ ਦੇ ਮਾਰਨ ਲਈ।’}

ਸੰਮੁਖ ਹੋਹਿ ਹਟੇ ਪਗ ਨਾਂਹੀ ॥ ੨੫ ॥

ਨਾਂਹਿ ਚਲਯੋ ਬਸ, ਚਿੰਤ ਲਯੋ ਗ੍ਰਸਿ,

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਸਿਮਰਯੋ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।

^{‘ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੀਮ ਚੰਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਰੋਅਬ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਐਨ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਵਾਹ ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਕਿ ਲਾਭ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਖਾਸ ਜੰਗ ਦੀ ਫਤਹ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਹੁਣ ਜਦ ਆ ਬਣੀ ਹੈ ਤੇ ਫਤਹ ਦਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਦਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬੀ ਰਣ ਦੇ ਜੋਧੇ ਇਕ ਉਚੇ ਟਿਕਾਣੇ ਰਣ ਦਾ ਚੰਗ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸੇ ਕਿ ਸਜਣਾਂ ਦੇ ਵੰਗਾਰਿਆਂ ਯਾ..... ਹੁੰਦੀ ਦੇਖਕੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਚੱਲ ਬਾਹੁੜਾਂਗੇ।’}

ਏਕ ਸਉਰ ਸੁ ਤੂਰਨ ਹੀ ਪਠਿ

‘ਜਾਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਢਿਗ ਬਾਨ ਉਤਾਲਾ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬਰ ਦੀਨਿ ਬਿਜੈ ਕਹੁ,

ਸੋ ਅਬਿ ਸਾਚ ਕਰਹੁ ਬਲ ਨਾਲਾ।

ਹੋਂ ਸ਼ਰਨਾਗਤਿ ਰਾਵਰ ਕੀ

ਜਸੁ ਦੇਹੁ ਸਹਾਇਕ ਹੈ ਰਿਪੁ ਕਾਲਾ।’ ^{‘ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ।’}

॥ ੨੬ ॥

ਆਨਿ ਤਬੈ ਅਸਵਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਢਿਗ

ਬੇਨਤਿ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰਨ ਕੋ।

‘ਭੂਪਤਿ ਹੋਇ ਲਚਾਰ ਰਹਯੋ,

ਰਨ ਬੀਚ ਜੁਟਯੋ ਰਿਪੁ ਮਾਰਨ ਕੋ।

ਆਪ ਕੀ ਸ਼ਾਮ ਗਹੀ ਕਰਿ ਭਾਵ।

^{‘ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ।’}

ਬਿਜੈ ਹਿਤ ਕੀਨਿ ਹਕਾਰਨ ਕੋ।

ਆਯੁਧ ਧਾਰਿ ਚਲੋ ਅਗਵਾਰਿ

ਮਹਾਂ ਬਲਿ! ਬਾਰਿ। ਪ੍ਰਹਾਰਨ ਕੋ’ ^{‘ਵਾੜੇ ਨੂੰ।’}

॥੨੭॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੰਦਨ
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ^੧ ਯੋਂ ਸੁਧ ਪਾਈ।
-ਥਾਨ ਉਤੰਗ ਪੈ ਜੰਗ^੨ ਪਰਜੋ,
ਭਟ ਭੰਗ ਭਏ ਬਡਿ ਮਾਰ ਮਚਾਈ-।

^੧ਤੇਗ ਦੇ ਬਹਾਦਰ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ)।^੨ਉਚੇ ਥਾਂ ਤੇ ਜੰਗ।

ਆਯੁਧ ਧਾਰਿ ਲਿਯੇ ਤਤਕਾਲ
ਭਏ ਅਸਵਾਰ ਗਏ ਸਮੁਦਾਈ।
ਤੁੰਦ ਤੁਰੰਗਮ ਕੀਨਿ ਤਬੈ
ਰਣ ਰੰਗ ਬਿਖੈ ਹੁਇ ਕੈ ਸਮੁਹਾਈ

॥੨੮॥

ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਨ੍ਰਿਪ ਆਵਤਿ ਦੇਖਿ
ਪਠਾਇ ਸਉਰ ਬਿਨੰਤਿ ਉਚਾਰੀ।
ਆਪ ਬਹਾਦਰ ਧੀਰ ਬਡੇ
ਸਗਰੇ ਦਲ ਕੇ ਅਬਿ ਹੋਇ ਅਗਾਰੀ^੧।

^੧ਭਾਵ ਜੰਗ ਸਾਰੇ ਦੀ ਅਗੁਵਾਈ ਆਪਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਹੇਲ ਕਰਾਵਹੁ ਆਯੁਧ ਘਾਵਹੁ,
ਬੀਰ ਚਲੈਂ ਗਨ ਆਨਿ ਪਿਛਾਰੀ।
ਲੇਹੁ ਬਿਜੈ ਕਰਿ, ਕ੍ਰੈ ਨ ਰਹੈ ਅਰ^੨,
ਜੈ ਲਛਮੀ ਛਬਿ ਪਾਇ ਤਿਹਾਰੀ^੩।

^੨ਕੋਈ ਨਾ ਅੜ ਰਹੇਗਾ।^੩ਬਿਜੈ ਲੱਛਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਛਬੀ ਲਾ ਦਿਓ।

॥੨੯॥

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਬੇਨਤਿ ਕੋ ਸੁਨਿ
ਦੇਖਿ ਮਚੋ ਬਡ ਜੰਗ ਕਰਾਲਾ।
ਜਯੋਂ ਰਸ ਬੀਰ ਹੁਤੋ ਸੁਪਤਯੋ
ਤਤਕਾਲ ਹੀ ਜਾਗ ਉਠਯੋ ਬਲਵਾਲਾ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਪੈ ਉਤਸਾਹਿ ਸੁਹਾਵਤਿ
ਜਯੋਂ ਅਰਣੋਦਯ ਕੋ ਰੰਗ ਲਾਲਾ।
ਹੇਲ ਕਰਯੋ ਹੁਇ ਸੰਮੁਖ ਬਾਰਿ ਸੁ^੧,
ਪੇਲ ਦਏ ਭਟ ਭੀਮ ਬਿਸਾਲਾ^੨ ॥੩੦॥

^੧ਉਸ ਵਾੜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਕੇ।^੨ਪ੍ਰੇਰ ਦਿੱਤੇ ਸੂਰਮੇ ਭੀਮਚੰਦ ਦੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ)।**ਭੁਯੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:**

ਤੁਫੰਗੀਂ ਕਸੀ ਪਾਇ ਬਾਰੂਦ ਗੋਰੀ।
ਛਣਕੇ ਦਣਕੇ ਭਏ ਦੋਨ ਓਰੀ^੧।

^੧ਭਾਵ ਦੁਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ (ਗਜ ਛਣਕੇ)। ^੨ਪਾ:-ਬੋਰੀ।

ਕਲਾ ਪੈ ਜੜੇ ਤੋੜੇ ਧੁਖੰਤੇ^੩।

^੩ਕਲਾਂ ਮੋੜਕੇ ਵਿਚ ਜੜੇ ਤੋੜੇ ਧੁਖਦੇ ਹਨ।

ਧਰੇ ਹਾਥ ਪੈ ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਸੌਂਹੀ ਡਭੰਤੇ^੪ ॥੩੧॥

^੪ਵੈਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਰਕੇ ਤੋੜੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ।

ਪਲੀਤੇ ਉਠੇ ਨਾਦ ਉਚੇ ਭੜਾਕੇ।
ਦਿਪੀ ਜ਼ਾਲਮਾਲਾ ਸੁ ਗੋਰੀ ਸੜਾਕੇ।

‘ਅਗਨੀ ਦੀ ਲੜੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸੜਾਕੇ ਵੱਜੇ।
(ਅ) (ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਅਗਨੀ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ
ਚਲੀਆਂ। [ਜ਼ਾਲਮਾਲਾ = ਬੰਦੂਕ]।

‘ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ।

ਲਗੇ ਬੀਰ ਅੰਗਾਨਿ ਬੇਗੰ ਬਿਸਾਲਾ।
ਰਿਦੈ ਮੁੰਡ ਫੋਰੇ ਪ੍ਰਚੰਡੇ ਕਰਾਲਾ॥ ੩੨ ॥

‘ਭਜਾਨਕ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ।

ਛੁਟਯੋ ਸ਼੍ਰੋਣ ਘਾਯੰ ਭਕਾਭੱਕ ਬੋਲੈਂ।
ਧਕਾਧੱਕ ਬੀਰੰ ਇਤੈ ਉਤ ਡੋਲੈਂ।
ਝੱਟਾਪੱਟਾ ਜੁੱਟੇ ਲਟਾਪੱਟ ਹੋਏ²।
ਸਟਾਪੱਟ ਸੌਹੇ ਕੱਟਾਕੱਟ ਸੋਏ॥ ੩੩ ॥

‘ਛੇਤੀ। ਅਲਿਪਟ ਗਏ।

‘ਭਾਵ ਕੱਟਦੇ ਕਟਾਂਦੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ (ਜਾ ਪੁੱਜੇ ਗੁਰੂ
ਜੀ ਦੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ)।

‘ਭਾਵ ਹੱਲਾ ਜਾ ਕੀਤਾ।

ਕਰੀ ਢੋਇ ਢੂਕੇ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਹਾਈ।
ਹੁਤੇ ਬਾਹਿਰੇ ਬੀਰ ਦੀਨੇ ਭਜਾਈ।
ਬਰੇ ਬਾਰਿ ਮੈਂ ਬਾਰ ਬਾਰੀ ਬਿਲੋਕੇਂ।

‘ਜੋ ਬਾਹਰ ਸਨ (ਬਾੜੇ ਤੋਂ) ਸੂਰਮੇ ਸੋ ਭੱਜਾ ਦਿੱਤੇ।

‘ਵਾੜੇ ਵਿਚ ਵੜ ਗਏ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਵਾੜੇ ਦਾ ਦੇਖਕੇ। (ਅ)
ਵਾੜੇ ਵਿੱਚ ਵੜਕੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਤੱਕਦੇ ਹਨ।

‘ਕਿ (ਵੈਰੀ) ਨੇੜੇ ਆ ਢੂਕੇ ਹਨ ਸਾਥੋਂ ਰੋਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾ
ਰਹੇ।

ਢੂਕੇ ਨੇਰ ਪਾਯੋ ਨਹੀਂ ਜਾਇੰ ਰੋਕੇ।-
॥ ੩੪ ॥

ਤੜਾਤੜ ਗੋਰੀਨ ਕੀ ਮਾਰ ਮਾਚੀ।
ਮਿਲੀ ਜੋਗਨੀ ਸ਼੍ਰੋਣ ਪੀਵੈਂ ਸੁ ਨਾਚੀ।
ਨਭੰ ਗੀਧ ਆਈ ਭ੍ਰਮੈਂ ਬਾਰ ਬਾਰੀ।
ਭਖੈਂ ਮਾਸ ਕੌ ਚੀਂਕ ਉਚੈ ਪੁਕਾਰੀ
॥ ੩੫ ॥

‘ਫਿਰ ਫਿਰ।

ਰਿਦੇ ਕੋਪ ਧਾਰੇ ਮਹਾਂ ਬੀਰ ਢੂਕੇ।
ਚਹੈਂ ਬਾਰ ਕੌ ਬਾਰਿਬੇ ਜਯੋਂ ਭਭੂਕੇ।
ਲਿਯੇ ਚਾਂਪ ਚੌਪੇ ਚਲੇ ਚੁੰਗ ਉਚੇ।

‘ਗੁਰੂ ਪੱਖ ਦੇ) ਮਹਾਂਬੀਰ ਪਹੁੰਚ ਪਏ।

‘ਵਾੜੇ ਨੂੰ ਬਾਲਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਭਭੂਕੇ ਵਾਂਙੂ।

‘ਚੌਪ ਨਾਲ ਧਨੁਖ ਲੈ ਕੇ ਟੋਲੇ (ਗੁਰੂ ਪੱਖ ਦੇ) ਉੱਚੇ ਥਾਂ
ਚਲੇ ਗਏ।

‘ਵੈਰੀ ਵਿੱਚ) ਪਿਛੇ ਹਟਣ ਦੀ ਚਾਲ ਹੋਈ, ਬਹੁਤੀ ਸ਼ਰਮ
ਵਿਚ ਖਿਝੇ।

ਚਲਾ ਚਾਲ ਹੋਈ ਚਪੇ ਲਾਜ ਮੂਚੇ।
॥ ੩੬ ॥

ਛੁਟੇ ਤੀਰ ਤੀਖੇ ਬਡੇ ਬੇਗ ਵਾਰੇ।
ਲਗੇ ਅੰਗ ਮੈਂ ਫੋਰਿ ਪ੍ਰਾਨੈ ਨਿਕਾਰੇ।
ਸਟਾਸੱਟ ਸੇਲੇ। ਭਈ ਰੇਲ ਪੇਲਾ²।
ਫਿਰੈਂ ਆਲਬਾਲੇ ਬਡੇ ਘਾਲਿ ਹੇਲਾ।

‘ਸੇਲਿਆਂ ਦੀ। ਘਕਾਧਕ।

‘ਭਾਰੀ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ।

॥ ੩੭ ॥
ਕਿਤੇ ਮੂਰਛਾ ਖਾਇ ਬੰਕੇ। ਸਿਪਾਹੀ।

‘ਸੁੰਦਰ।

ਕਿਤੇ ਘੂਮ ਝੂਮੇ ਘਨੇ† ਘਾਵ ਖਾਹੀ।

†ਪਾ:-ਸਨੇ।

ਭਈ ਲੋਥ ਪੋਥਾਨ† ਦੀਹੰ ਕਰਾਲਾ।

†ਲੋਥਾਂ ਦੇ ਢੇਰ।

ਭਖੈਂ ਮਾਸ ਕੋ ਸਜਾਲ ਬੋਲੈਂ ਬਿਸਾਲਾ

॥ ੩੮ ॥

ਡਕੀ ਡਾਕਣੀ ਡਾਰ ਡੋਲੈਂ ਡਕਾਰੈ।

ਪਲੰ ਹੇਤੁ ਲੇਤੀ ਕਿਤੇ ਦੇਹਿ ਫਾਰੈ†।

†ਮਾਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਦੇਹਾਂ ਲੈ ਕੇ ਫਾੜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਈ ਭੀਮ ਭੂਮੀ ਭਯੰ ਭੂਰ ਭ੍ਰਾਂਤੇ†।

†ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਡਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬੜੀ ਭਯਾਨਤ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਵਾਲੀ) ਹੋ ਗਈ।

ਨਚੈਂ ਭੂਤ ਪੇਤੰ ਫਿਰੈਂ ਮਾਸ ਖਾਤੇ ॥ ੩੯ ॥

ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਹੋਏ ਮਚਯੋ ਜੰਗ ਭਾਰਾ†।

†ਜਦ ਤੋਂ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਏ (ਤਦ ਤੋਂ) ਭਾਰੀ ਜੰਗ ਮਚਿਆ।

ਭਟੰ ਅੰਗ ਭੰਗੇ ਸੁਰੰਗੇ ਅਖਾਰਾ।

ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਘੇਰਯੋ ਜਬੈ ਬਾਰਿ ਜਾਈ।

ਢੁਕੇ ਕੋਪ ਕੈ ਦੀਹ ਮਾਚੀ† ਲਰਾਈ

†ਪਾ:-ਮਾਰੀ।

॥ ੪੦ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਜੇ ਗਿਰੇਸ਼ ਬਿਚ ਬਾਰਿ ਕੇ, ਬੀਰ ਧੀਰ ਕੋ
ਧਾਰਿ†।

†ਜੇਹੜੇ ਗਿਰੇਸ਼ (ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦੇ ਪੱਖੀ) ਤੇ ਸੂਰਮੇ ਵਿਚ ਵਾੜ
ਦੇ (ਸਨ ਓਹ) ਧੀਰਜ ਧਾਰ ਕੇ.....।

ਢੁਕੇ ਨਿਕਟ ਰਿਪੁ ਜਾਨਿ ਕੈ, ਕੇਤਿਕ ਪਿਖੇ
ਸੁਮਾਰਿ† ॥ ੪੧ ॥

†ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਵੇਖੇ (ਆਪਣੇ ਸੂਰਮੇ)।

ਲਖੀ ਪਰਾਜਯ† ਅਪਨੀ, -ਲਾਜ ਬੰਸ ਕੀ
ਜਾਤਿ-।

†ਹਾਰ।

ਆਪਸ ਮਹਿ ਮਿਲਿ ਕਹਤਿ ਭੇ, 'ਇਮ
ਹੋਵਹਿ ਸਭਿ ਘਾਤ† ॥ ੪੨ ॥

†ਨਾਸ਼।

ਬਲ ਸੰਭਾਰੋ ਆਪਨੋ, ਨਿਕਸਿ ਲਰੋ ਬਰ
ਬੀਰ!'

ਮੰਤ੍ਰ ਪਕਾ ਇਵ ਜੰਗ ਕੋ, ਪੁਨ ਉਮਡੇ ਧਰਿ
ਧੀਰ ॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਨਾਦੋਣ ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
ਚਤਵਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੦ ॥

੪੧. [ਬਿੱਝੜ ਵਾਲੀਆ ਦਯਾਲ ਬੱਧ]

੪੦<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੨

ਦੋਹਰਾ:

ਬਿੱਝੜਵਾਲੀਆ ਗਿਰਪਤੀ, ਬੀਰ ਸੁ ਬਲੀ ਬਿਸਾਲ।

ਜੰਗ ਘਾਤ ਜਾਨੈ ਅਨਿਕ, ਨਾਮ ਕਹੈ ਤਿਸ ਦਯਾਲ ॥ ੧ ॥

ਭੁਜੰਗ ਛੰਦ:

ਮਿਲਜੋ ਸੋ ਕਟੋਚੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਕਿ ਸਾਥਾ।

ਕਹੇ ਬਾਕ ਤਾਂ ਕੋ 'ਲਖੇ ਜੰਗ ਗਾਥਾ।

ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਆਨਜੋ ਕਲੂਰੀ ਭੁਵਾਲੇ।

ਢੁਕੇ ਬਾਰਿ ਨੇਰੇ ਭਏ ਆਲ ਬਾਲੇ ॥ ੨ ॥

ਤਜੈ ਓਜ ਤੇ ਨਾਂਹਿਨੈ ਨੀਕ ਬਾਤੀ।

'ਭਾਵ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਨੇ।

'ਵੈਰੀ ਦੇ) ਓਜ ਕਰਕੇ (ਜੇ ਵਾਤਾ ਹੁਣ) ਛੱਡ ਦੇਵੀਏ ਤਾਂ ਗੱਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

ਸਵਾਧਾਨ ਹੁਜੋ ਬਨੋ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਘਾਤੀ।

ਪਰਾਜੈ ਕਰੈ ਭੀਮਚੰਦ ਜਿ ਈਹਾਂ।

ਹਸੈ ਭੂਪ ਸਾਰੇ ਮਿਲੈ ਜਾਇ ਕੀਹਾਂ।

॥ ੩ ॥

'ਸਾਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਵੇ ਤਾਂ.....'

'ਭਾਵ ਜਿਥੇ ਕਿੱਥੇ ਮੇਲ ਗੇਲ ਹੋਸੀ ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ ਹੱਸਣਗੇ।

ਅਬੈ ਦੇਖਿ ਮੋ ਕੋ ਕਰੋਂ ਜੁੱਧ ਭਾਰੀ।

ਚਲੇ ਆਇੰ ਜੋਊ ਸਭੈ ਦਯੋਂ ਨਿਵਾਰੀ।

ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਕਹਜੋ 'ਮੈਂ ਰਹੋਂ ਤੋਹਿ ਸੰਗਾ।

ਹਤੋਂ ਭੀਮਚੰਦ ਭਟੰ ਅੰਗ ਭੰਗਾ ॥ ੪ ॥

ਦੁਹੰ ਭੂਪ ਐਸੇ ਜਬੈ ਮੰਤ੍ਰ ਕੀਨਾ।

ਬਡੇ ਜੰਗ ਮਾਚਜੋ ਨਿਜੰ ਹੀਨ ਚੀਨਾ।

ਧਰੇ ਚਾਂਪ ਆਪੇ ਨਿਕਾਸੇ ਖਤੰਗਾ।

ਹਕਾਰੇ ਮਹਾਂ ਬੀਰ ਲੇ ਆਪ ਸੰਗਾ ॥ ੫ ॥

ਗਹੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸੇਲੇ ਤੁਫੰਗੀਂ ਸੰਭਾਰੀ।

ਬਰੂਦੈਂ ਕਸੀ ਠੋਕਿ ਗੋਰੀ ਦੁ ਡਾਰੀ।

ਭ੍ਰਮਾਏ ਉਤੰਗੇ ਧਰੇ ਹਾਥ ਨੇਜੇ।

ਹਤੈਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਸੌਹੈਂ ਜਮੰ ਧਾਮ ਭੇਜੇ ॥ ੬ ॥

ਚਲੇ ਬਾਰ ਛੋਰਜੋ ਤਬੈ ਬਾਝ ਲਜਾਏ।

'ਆਪਣਾ (ਪੱਖ) ਘਟਦਾ ਦੇਖਕੇ।

'ਭਾਵ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿ ਵਾਤਾ ਛੱਡ ਟੁਰੇ (ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਬੀ) ਬਾਹਰ ਲੈ ਗਏ (ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ)। [ਸੰਸ:., ਵਾਹਜ ਤੋਂ ਬਾਝ ਬਣਿਆ ਹੈ]।

ਬਕੈਂ 'ਮਾਰ ਮਾਰੰ' ਖਤੰਗੀਂ ਚਲਾਏ।

ਰਿਦੇ ਕੋਪ ਹੈ ਕੈ ਕਟੋਚੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ।

ਚਲਜੋ ਜੰਗ ਕੋ ਬਾਦ ਬਾਜੇ ਬਿਸਾਲੰ।

'ਬੜੇ ਬਾਜੇ ਬੱਜੇ। *ਪਾ:-ਮਾਰੀ।

॥ ੭ ॥

ਲਗੇ ਢੋਲ ਡੰਕੇ ਸੁ ਧੌਂਸੇ ਪੁੰਕਾਰੇ।

ਮਿਲੇ ਆਪ ਮਾਂਹੀ ਬਕੈਂ ਮਾਰ ਮਾਰੇ।

ਕਰਾਚੋਲ¹ ਕਾਢੇ ਖਿਮਕੇ² ਕਰਾਲੇ।¹ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ। ²ਚਮਕੇ।

ਕਟੇ ਅੰਗ ਬੀਰੰ ਘਨੇ ਘਾਵ ਡਾਲੇ ॥ ੮ ॥

ਭਏ ਛਿੰਨ ਭਿੰਨਾਂ ਛਿਦੇ ਛਿੱਪ੍ਰ ਬੀਰੰ¹।¹ਭਾਵ ਸੂਰਮੇ ਕੱਟੇ ਵੱਢੇ ਗਏ ਤੇ ਜਖਮੀ ਹੋਏ।ਕਿਸੂ ਹਾਥ ਕਾਟੇ ਕਿਸੂ ਕੰਧ¹ ਚੀਰੰ।¹ਮੋਢਾ।ਕਿਤੇ ਪਾਵ ਕਾਟੇ, ਕਰਾਹੇ¹ ਕਰਾਲਾ।¹ਕੁਰਲਾ ਰਹੇ, ਦੁਖੀ ਹੋਕੇ ਰੋ ਰਹੇ।ਕਟੇ ਮੁੰਡ¹ ਕਾਂ ਕੇ ਪਰੇ ਰੁੰਡ ਮਾਲਾ^{2†}¹ਸਿਰ। ²ਧੜਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ। [†]ਪਾ:-ਲਾਲਾ।

॥ ੯ ॥

ਜਥਾ ਭਾਠ ਮੈਂ ਧਾਨ ਭੁੰਜਤਿ ਕੋਈ।

ਤੁਫੰਗੀਂ ਛੁਟੀ ਕੋ ਤਥਾ ਨਾਦ ਹੋਈ।

ਪਲੀਤੇ ਧੁਖੇ ਦੌਨ ਓਰੀ ਸਮੂਹਾ।

ਜੁਟੇ ਆਪ ਮਾਂਹੀ ਦਈ ਦੀਹ ਹੂਰਾ¹¹ਬੜੀ ਰੌਲੀ ਮਚੀ। (ਅ) ਭਾਰੀ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ।

॥ ੧੦ ॥

ਚਲੇ ਤੀਰ ਤੀਖੇ ਕਮਾਨੈਂ ਕੜੰਕੀ।

ਭਏ ਹੱਥਵੱਥ¹ ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ ਸੜੰਕੀ।¹ਹੱਥੋ ਹੱਥੀ ਹੋ ਪਏ।

ਛੁਟਯੋ ਸ਼੍ਰੋਣ ਘਾਵੰ ਭਏ ਲਾਲ ਬਾਗੇ।

ਅਪਾਤੰ ਪਲਾਸੀ¹ ਮਨੋ ਫੂਲ ਲਾਗੇ¹ਪੱਤਿਆਂ ਬਿਨਾਂ ਛਿੱਛੜੇ ਨੂੰ।

॥ ੧੧ ॥

ਕਟੋਚੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਕੁਪਯੋ ਕੂਰ ਤੁੰਡ¹।¹ਕਰੜਾ ਮੁਖ ਕਰਕੇ।

ਪ੍ਰਹਾਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨੰ ਕਿਏ ਰੁਡੰ ਮੁੰਡੰ।

ਭਏ ਸਾਮੁਹੇ ਤੁੰਦ ਤਾਜੀ ਤ੍ਰਪਾਯੋ।

ਕੁਦੰਡੰ ਸਰੰ ਸੰਧਿ ਬ੍ਰਿੰਦੰ ਚਲਾਯੋ¹ ॥ ੧੨ ॥¹ਧਨੁਖ ਵਿਚ ਤੀਰ ਸੰਨੁਕੇ ਬਹੁਤੇ ਚਲਾਏ।

ਮਰੇ ਬੀਰ ਘੂਮੈ ਪਰੀ ਲੋਥ ਭੂਮੈ।

ਚਲੈਂ ਬਾਨ ਗੋਰੀ ਭਟੰ ਪ੍ਰਾਨ ਹੂ ਮੈਂ¹।¹ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਵਿਚ (ਅ) ਸੂਰਮੇ (ਆਪਣੇ) ਪ੍ਰਾਣ (ਹੂਮੈਂ =) ਹੋਮ ਦੇ ਭਾਵ ਤਜਾਗਦੇ ਹਨ।

ਰੁਪੇ ਬੀਰ ਧੀਰੰ ਖਰੇ ਘਾਵ ਖਾਏ।

ਕਟੇ ਕੋਪ ਕੈ ਕੈ ਤਜੀ ਪੈ ਨ ਥਾਏ ॥ ੧੩ ॥

ਉਤੈ ਬਿੱਝੜੰ ਵਾਲੀਆ ਨਾਮ ਦਜਾਲੰ।

ਘਨੇ ਵਾਰ ਕੀਨੇ ਬਿਸਾਲੇ ਕਰਾਲੰ।

ਲਈ ਸੈਨ ਸਾਰੀ ਮਹਾਂ ਰੌਰ ਪਾਏ।

ਬਕੈਂ 'ਮਾਰ ਮਾਰੇ' ਹੁਤੇ ਅੱਗੂ ਆਏ

॥ ੧੪ ॥

ਚਲਾਕੀ ਕਰੈਂ ਸੀਘ੍ਰਤਾ ਮਾਰਿਬੇ ਕੀ।

ਕਰੈਂ ਹੇਲ ਸ਼ਤ੍ਰੂਨਿ ਕੋ ਟਾਰਿਬੇ ਕੀ।

ਹਟੇ ਪੈਰ ਪਾਛੇ ਪਿਖੇ ਭੀਮ ਚੰਦੰ।

'ਪਿਛੇ ਪੈਰ ਹਟਦੇ ਡਿੱਠੇ ਭੀਮਚੰਦ ਨੇ (ਆਪਣੀ ਸੈਨਾ ਦੇ)।

ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਬੋਲਯੋ। 'ਬਲੀ ਤੂੰ ਬਿਲੰਦੰ

'ਭੀਮਚੰਦ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ।

॥ ੧੫ ॥

ਕਰੋ ਧੀਰ ਬੀਰਾਨ ਕੋ ਹੋਇ ਆਗੇ।

'ਬੀਰਾਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਦੇਹ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ।

ਪਰਯੋ ਜੋਰ ਜੁਧੰ ਨਹੀਂ ਜਾਇੰ ਭਾਗੇ।

ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਸੁ ਦਯਾਲੰ ਕਰਯੋ ਹੇਲ ਆਏ।

ਹਮਾਰੇ ਵਧੇ ਸੂਰ ਪਾਛੇ ਹਟਾਏ' ॥ ੧੬ ॥

ਸੁਨਯੋ ਡੱਢਵਾਲੰ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਗਾਜਾ।

'ਕਰੋਂ ਜੁਧ ਕ੍ਰੁਧੰ ਪਿਖੇ ਆਪ ਰਾਜਾ' !'

'ਭਾਵ ਹੇ ਭੀਮਚੰਦ !

ਦਈ ਧੀਰ ਐਸੇ ਗਯੋ ਆਪ ਆਗੇ।

ਬਿੰਗਾਰੇਂ ਸਭੈ। 'ਜੰਗ ਕਯੋਂ ਤਯਾਗ ਭਾਗੇ?' 'ਵੰਗਾਰਿਆ ਸਾਰੇ (ਪਿਛੇ ਹਟਦਿਆਂ ਨੂੰ)।

॥ ੧੭ ॥

ਬਿਰੋ ਬੀਰ ! ਮਾਰੋ ਧਰੋ ਧੀਰ ਆਛੇ।

ਬਿਗਾਰੋਂ ਦੁਹੂੰ ਲੋਕ ਕੋ ਹੋਤਿ ਪਾਛੇ।

'ਵਿਗਾੜ ਲਓਗੇ ਦੋਵੇਂ ਲੋਕ ਜੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟੇਗੇ।

ਰਜੌਤੀ। ਨਿਬਾਹੋ ਕੁਲੰ ਕੇਰ ਲਾਜਾ।

'ਰਾਜਪੁਤ ਪਨ।

ਜਸੰ ਪਾਇ ਲੀਜੈ ਕਰੇ ਕਾਜ ਰਾਜਾ'।

'ਰਾਜੇ ਦਾ ਕਾਜ ਕਰਕੇ।

॥ ੧੮ ॥

ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਕੇ ਬਾਕ ਕੋ ਸੂਯ ਬੀਰੰ।

'ਸੁਣਕੇ ਬੀਰਾਂ ਨੇ।

ਫਿਰੇ ਫੇਰ। ਪਾਛੇ ਸਹੇ ਅੰਗ ਤੀਰੰ।

'ਫੇਰ ਮੁੜੇ।

ਮਨੋ ਬਾਯੁ ਪ੍ਰੇਰੇ ਚਲੇ ਮੇਘ ਆਏ।

ਸਰੰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਗੋਰੀਨ ਵੁੱਠੇ ਸਬਾਏ' ॥ ੧੯ ॥

'ਸਭਨਾਂ (ਸੂਰਮਿਆਂ ਰੂਪੀ ਬੱਦਲਾਂ ਨੇ) ਤੀਰਾਂ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ।

ਹਟੇ ਹੇਲ ਘਾਲੇ। ਮਹਾਂ ਬੀਰ ਢੂਕੇ।

'ਭਾਵ ਮੁੜਕੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ (ਭੀਮਚੰਦੀਆਂ) ਨੇ।

ਬਕੈਂ 'ਮਾਰ ਮਾਰੰ' ਇਕੰ ਬਾਰ ਕੂਕੇ।

ਬਜੇ ਢੋਲ ਧੌਂਸੇ ਸੁ ਭੇਰੀ ਭੁੰਕਾਰੇ।

ਭਿਰੈਂ ਹੋਇ ਸੌਹੇ ਬਿਸਾਲੰ ਬਿੰਗਾਰੇ

॥ ੨੦ ॥

ਬਡੇ ਸੂਰ ਦਯਾਲੰ ਹੁਤੇ ਬਿੱਝੜ ਵਾਰਾ।

ਪਲਾਏ, ਮਰੇ, ਹੇਲ ਕੀਨੇ ਨਿਹਾਰਾ¹।

¹ਉਸ ਨੇ ਡਿੱਠਾ ਕਿ (ਫਿਰ) ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਵੈਰੀ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਆਦਮੀ) ਮਰ ਰਹੇ ਤੇ ਭੱਜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤਬੈ ਕੋਪ ਕੈ ਕੈ ਸੁ ਉਚੇ ਪੁਕਾਰਯੋ।

ਕਟੋਚੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਮਹਾਂ ਹੇਲ¹ ਡਾਰਯੋ ¹ਹੱਲਾ।

॥ ੨੧ ॥

ਉਤੈ ਬੀਰ ਸਾਰੇ ਸਕੇਲੇ ਬਿਸਾਲਾ।

ਪ੍ਰਹਾਰੋ ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਤੀਰਾਨਿ ਜਾਲਾ।

ਬਿਰੋ ਧੀਰ ਧਾਰੋ ਭਟੰ ਬੀਚ ਆਪੇ।

ਜਮੇ ਪੈਰ ਰਾਖੇ ਸਭੀ ਥਾਨ ਥਾਪੇ¹ ॥ ੨੨ ॥

¹ਟਿਕਾਕੇ।

ਪਿਖੇ ਓਰ ਮੋਰੀ¹ ਹਤੋਂ ਬ੍ਰਿੰਦਬਾਨਾ।

¹ਮੋਰੀ ਵਲ ਤੱਕੇ।

ਬਧੋਂ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਕੋ ਅੰਗ ਆਗੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ¹।

¹ਨਿਸ਼ਾਨਾ (ਬਣਾਕੇ)।

ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਸੁਨਯੋ ਤੇਜ ਤਾਜੀ ਤ੍ਰੁਪਾਏ।

ਭਏ ਸਾਮੁਹੇ ਚਾਂਪੁ ਐਚੰ ਚਲਾਏ ॥ ੨੩ ॥

ਦਿਸ਼ਾ ਦੌਨ ਤੇ ਸਾਮੁਹ ਭੇੜ ਐਸੇ।

ਮਹਾਂ ਜੁਧ ਕੀਨੇ ਬਿਰੇ ਬੰਭ ਜੈਸੇ।

ਛੁਟੇ ਬਾਨ ਗੋਰੀ ਫਟੇ ਅੰਗ ਸੂਰੇ।

ਕੜਾਕਾੜ ਮਾਚੀ ਰਿਦੇ ਰੋਸ ਪੂਰੇ ॥ ੨੪ ॥

ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ¹ ਆਗੇ ਜਬੈ ਬੀਰ ਲੀਨੇ²।

¹ਇਹ ਭੀਮਚੰਦ ਦੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਹੈ। ²ਜਦੋਂ ਸੂਰਮੇ ਅਗੇ ਲਾ ਲਏ।

ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ ਨਿਕਾਸੀ ਰਣੰ ਰੰਗੁ ਭੀਨੇ।

ਮਹਾਂ ਓਰੜੇ ਸੇਲ¹ ਸਾਂਗੰ² ਚਲਾਏ।

¹ਨੇਜੇ। ²ਬਰਛੇ।

ਹਲਾਹਲ ਬੋਲੈਂ ਚਹੈਂ ਸੋ ਹਲਾਏ¹ ॥ ੨੫ ॥

¹ਵੈਰੀ ਦੇ ਪੈਰ ਹਿਲਾ ਦੇਣੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਦੁਚੋਬੈਂ ਲਗੀ ਦੁੰਦਭੀ ਉਚ ਬਾਜੇ।

ਉਛਲੇ ਛਲੰਗੀ¹ ਛੁਭੇ ਛਾਲ ਗਾਜੇ²।

¹ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ (ਸੂਰਮੇ)। (ਅ) ਛੈਲ ਅੰਗੀ = ਸੁਹਣੇ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ। ਮੁਰਾਦ ਸੁਹਣੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੋਂ ਹੈ। ²ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰਕੇ ਗੱਜੇ।

ਹਥਾ ਹੱਥ ਹੋਏ ਗਿਰੇ ਜੰਗ ਕੇਤੰ¹।

¹ਕਈ ਜੰਗ ਵਿਚ ਡਿੱਗੇ।

ਪਰੇ ਹੂਹ¹ ਦੈ ਓਜ ਤੇ ਜੀਤ ਖੇਤੰ ॥ ੨੬ ॥

¹ਹੱਲਾ।

ਕਟੋਚੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ¹ ਜਮੇ ਪਾਇ ਹਾਲੇ।

¹ਕ੍ਰਿਪਾਲ (ਦੇ)।

ਪਿਖਯੋ ਦਯਾਲ ਨੇ ਤੀਰ ਤੀਖੇ ਸੰਭਾਲੇ।

ਤਜੇ, ਚਾਂਪ ਐਚੇ ਅਰੀ ਜਾਇ ਲਾਗੇ।

ਸਭੈ ਸੂਰ ਰੋਕੇ ਕਹਾਂ ਜਾਇ ਭਾਗੇ ॥ ੨੭ ॥

ਜਿਤੇ ਓਰੜੇ ਮਾਰਿ ਦੀਨੇ ਹਟਾਈ।

ਖਰੋ ਉਚ ਗਾਜਯੋ ਮਨੋ ਜੀਤ ਪਾਈ।
ਪਿਖਯੋ ਭੀਮਚੰਦ ਅਰਯੋ ਸੂਰ ਦਜਾਲੰ।
ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਆਯੋ ਕਹਯੋ ਤਾਂਹਿ ਕਾਲੰ

॥ ੨੮ ॥

ਫਤੇ ਕਯੋ ਨ ਲੇਤੇ ਕਰੋ ਆਪ ਟਾਰਾ।
ਅਰਯੋ ਏਕ ਬੀਰੰ ਇਸੇ ਲੇਹੁ ਮਾਰਾ।
ਰਖੋ ਲਾਜ ਮੋਰੀ ਲਖੋ ਆਪਨੋਈ।

ਅਹੋ ਬੀਚ ਠਾਂਢੇ ਤੁਮੈ ਨਾਮ ਜੋਈ।' 'ਜੰਗ ਵਿਚ ਆਪ ਖੜੇ ਹੋ, ਜਿੱਤ ਹਾਰ ਵਿਚ ਨਾਮ
ਆਪਦਾ ਹੀ ਜੁੜਨਾ ਹੈ।

॥ ੨੯ ॥

ਸੁਨੀ ਬੇਨਤੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬੀਰ ਭਾਰੀ।
ਲਈ ਦਾਸ ਤੇ ਸੋ ਤੁਫੰਗੈ ਸੰਭਾਰੀ।
ਕਸੀ ਪਾਇ ਬਾਰੂਦ ਗੋਰੀ ਸੁ ਡਾਰੀ।

ਗਹਯੋ ਮੋੜ ਤੋੜਾ ਕਲਾ ਪੈ ਸੁਧਾਰੀ।' 'ਤੋੜਾ ਫੜਕੇ ਮੋੜ ਕੇ ਕਲਾ ਤੇ ਧਰਿਆ।

॥ ੩੦ ॥

ਪਲੀਤਾ ਜਮਾਯੋ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਆਪੇ।
ਕਰੀ ਤਜਾਰ ਨੀਕੇ ਰਿਪੂ ਹੇਤੁ ਖਾਪੇ।
ਲਖਯੋ -ਜੰਗ ਥੰਭਾ ਇਹੀ ਬੀਰ ਠਾਂਢੇ।
ਪਲਾਵੈਂ ਨਹੀਂ, ਮਾਰਤੋ ਤੀਰ ਗਾਢੇ

॥ ੩੧ ॥

ਹਤੇ ਯਾਂਹਿ ਕੇ ਹੂੰ ਫਤੇ ਫੇਰ ਸਾਰੀ-।
ਪ੍ਰਭੂ ਹੇਰਿ ਨੀਕੇ ਰਿਦੇ ਯੋਂ ਬਿਚਾਰੀ।
ਕਰਯੋ ਤੇਜ ਘੋਰਾ ਇਤੈ ਉੱਤ ਫੇਰਾ।
ਨਿਸ਼ਾਨੋ ਮਹਾਨੋ ਤਕਯੋ ਨੀਕ ਹੇਰਾ

॥ ੩੨ ॥

ਕਰਯੋ ਨੇੜ ਜਾਈ ਫਿਰੇ ਜੰਗ ਮਾਂਹੀ।
ਚਲੈਂ ਬਾਨ ਗੋਰੀ ਰਿਸੇ ਬੀਰ ਜਾਂਹੀ।
ਵਧਾਯੋ ਤੁਰੰਗੈ ਸੰਭਾਰੀ ਤੁਫੰਗਾ।

'ਸਵਾਧਾਨ ਹੂਜੇ' ਬਿੰਗਾਰਯੋ ਉਤੰਗਾ।' 'ਉੱਚੇ ਖੜੇ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ।

॥ ੩੩ ॥

ਘਨੇ ਬੀਰ ਮਾਰੇ ਅਰਯੋ ਕੋ ਨਾ ਆਗੇ।
ਅਬੈ ਤੋਹਿ ਮਾਰੋਂ ਇਕੰ ਵਾਰ ਲਾਗੇ।'
ਸੁਨੀ ਦਜਾਲ ਨੇ ਤੀਰ ਤੀਖੇ ਚਲਾਏ।

ਪ੍ਰਭੂ ਫੇਰ ਘੇਰਾ ਸਭੇ ਹੀ ਬਚਾਏ॥ ੩੪ ॥ 'ਸਾਰੇ ਤੀਰਾਂ ਤੋਂ ਹੀ' ਬਚਾ ਕਰ ਗਏ।

'ਸਹੇ ਮੋਰ ਤੀਰੰ, ਬਚੇ ਆਪ ਨਾਂਹੀ।'

ਕਰਜੇ ਬੋਲ ਉਚੇ ਗਜ੍ਯੋ॥ ਜੰਗ ਮਾਂਹੀ।

'ਦਯਾਲ' ਗੱਜਿਆ।

ਗੁਰੂ ਸੂਯ॥ ਕੈ ਬੇਗ ਤਜਾਰੀ ਤੁਫੰਗਾ।

'ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੁਣਕੇ।

ਚਲੀ ਸੂਕਿ ਗੋਰੀ ਲਗੀ ਜਾਇ ਅੰਗਾ

॥ ੩੫ ॥

ਗਿਰਜੇ ਭੂਮ ਬੀਚੰ ਮਹਾਂ ਰੋਸ ਰਾਚਾ।

ਰਿਦੈ ਫੇਰ ਡਾਰਜੇ ਨਹੀਂ ਪਾਨ ਜਾਚਾ।

'ਪਾਣੀ ਤੱਕ ਨਾ ਮੰਗਿਆ।

ਮਨੇ ਬ੍ਰਿਛ ਟੂਟੇ ਬਡੀ ਬਾਇ॥ ਸੰਗਾ।

'ਹਵਾ ਨਾਲ।

ਖਿੰਡੇ ਹਾਥ ਪੈਰੰ ਕਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਭੰਗਾ ॥ ੩੬ ॥

ਪਰਜੇ ਤੁੰਡ ਬਾਯੋ॥ ਭਯੋ ਸੀਸ ਨੰਗਾ।

'ਮੂੰਹ ਟੱਡਿਆ।

ਪ੍ਰਿਥੀ ਸ਼੍ਰੋਨ ਫੈਲੇ ਭੰਗੇ ਤਾਂਹਿ ਅੰਗਾ।

ਗਤੀ ਸੂਰਮੇ ਕੀ ਲਹੀ ਦੇਵ ਲੋਕੰ।

ਮਿਲੀ ਆਨਿ ਦੇਵੰਬਧੂ ਕੈ ਅਸ਼ੋਕੰ॥ 'ਅਨੰਦ ਮੰਗਲ ਕਰਕੇ।

॥ ੩੭ ॥

ਮਰਜੇ ਮਾਰ ਮਾਰੰ ਬਕੰਤੰ ਸਰੋਸੰ।

ਦਿਯੋ ਪ੍ਰਾਨ ਸੌਹੰ ਮਿਟੇ ਪਾਪ ਦੋਸੰ।

ਜਬੈ ਦਯਾਲ ਮਾਰਜੇ ਪਿਖੀ ਸੈਨ ਸਾਰੀ॥

'ਸਾਰੀ ਸੈਨਾ ਨੇ ਦਿਆਲ ਮਰਿਆ ਡਿੱਠਾ।

ਲਰੈਂ ਬੀਰ ਠਾਂਢੇ ਤਉ ਧੀਰ ਹਾਰੀ

॥ ੩੮ ॥

ਕਟੋਚੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਬਿਲੋਕਜੋ ਦਯਾਲਾ॥

'ਦਯਾਲ ਨੂੰ (ਮਰਿਆ) ਦੇਖਕੇ।

ਹੁਤੇ ਔਰ ਸੈਲੰਪਤੀ ਧੀਰ ਹਾਲਾ।

ਮਨੇ ਜੰਗ ਕੇ ਤੋਰ ਡਾਰੇ ਕਪਾਟੰ।

ਕਿਧੋਂ ਥੰਭ ਗਾਡਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਪਾਟੰ॥ 'ਉਖੇੜਿਆ ਹੈ।

॥ ੩੯ ॥

ਭਯੋ ਸ਼ੋਕ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂਨ ਕੇ ਬੀਚ ਸਾਰੇ।

ਹੁਤੀ ਕੋਟ ਕੀ ਓਟ ਮਾਨੋ ਬਿਦਾਰੇ॥

'ਮਾਨੋ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਓਟ ਸੀ ਜੋ ਢਹਿ ਗਈ ਹੈ।

ਪਿਖਜੋ ਭੀਮਚੰਦ ਬਡੰ ਜੰਗ ਮਾਨੀ॥

'ਜੰਗ ਦਾ ਮਾਨੀ (ਸੀ ਦਯਾਲ) ਉਸ ਨੂੰ.....'

ਹਤਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨੈ ਫਤੇ ਲੀਨਿ ਜਾਨੀ-

॥ ੪੦ ॥

ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਆਦੰ ਅਨੰਦੇ ਬਿਲੰਦੇ।

ਅਬੈ ਹੂੰ ਨ ਠਾਂਢੇ ਡਰੈਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਮੰਦੇ॥

'ਹੁਣ ਮੰਦੇ ਵੈਰੀ ਡਰ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੋਨਗੇ

ਨਹੀਂ।

ਚਲਾਈ ਤੁਫੰਗੈਂ ਕੜਾਕਾੜ ਛੋਰੀ।
 ਮਨੋ ਮੇਘ ਓਰੇ ਪਰੇ ਪੁੰਜ ਗੋਰੀ ॥ ੪੧ ॥
 ਬਲੰ ਆਪਨੋ ਓਜ ਦੋਨੋ ਲਗਾਏ।
 ਖਿੰਚੈ ਚਾਂਪ ਕੋ ਤੀਰ ਤੀਖੇ ਚਲਾਏ।
 ਖਰੰ ਸੇਲ ਠੇਲੇ¹ ਭਈ ਰੇਲ ਪੇਲਾ²।

¹ਤਿੱਖੇ ਨੇਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਕੀਤੇ। ²ਧਕੇਲਣ ਅਤੇ ਹੱਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ।

ਮਿਲੇ ਤੁੰਡ ਬੈਰੀਨ ਕੇ ਹੇਲ ਝੇਲਾ¹ ॥ ੪੨ ॥

¹ਹੱਲੇ ਝੱਲਿਆ।

ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਮਾਚਯੋ ਮਹਾਂ ਜੰਗ ਰੌਰਾ।

ਲਹੂ ਮਾਸ ਤੇ ਦਾਰੁਨੰ ਭੂਰ ਠੌਰਾ¹।

¹ਸਾਰੀ ਥਾਂ ਭਯਾਨਕ ਹੋ ਗਈ।

ਮਰੇ ਪੁੰਜ ਬਾਜੀ¹, ਪਰੇ ਖੇਤ ਮਾਂਹੀ।

¹ਘੋੜੇ।

ਲਗੇ ਘਾਇ ਘੂਮੇ ਘਨੇ ਧੂਮ ਤਾਂਹੀ¹।

¹ਉਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ [ਹਿੰਦੀ, ਧੂਮ = ਰੌਲਾ, ਹਮਲਾ]।

॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਨਦੋਣ ਜੁੱਧ ਦਯਾਲ ਬੱਧ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
 ਏਕ ਚਤ੍ਵਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੧ ॥

੪੨. [ਜੰਗ ਜਿੱਤਣਾ। ਅਲਫ਼ ਖਾਂ ਦਾ ਰਾਤੀਂ ਨੱਸਣਾ]

੪੧<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੩

ਦੋਹਰਾ:

ਕਛੁਕ ਧੀਰ ਧਰਿ ਅਰ ਰਹੇ, ਲਖਿ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ।

'ਵੈਰੀ ਕੁਛ ਧੀਰਜ ਧਾਰਕੇ ਅੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਭੱਜੇ ਨਹੀਂ (ਇਹ ਗਲ) ਜਾਣਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ.....'

ਦੀਨ ਤੁਫੰਗ ਸੁ ਦਾਸ ਕੌ, ਗਰਜੇ ਸ੍ਰੀ ਰਣ ਸਿੰਘ। ॥ ੧ ॥

'ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਗੱਜੇ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ:

ਧਰਿ ਚਾਂਪ ਹਾਥ ਹਯ ਕੋ ਫੰਧਾਇ।

ਰਿਪੁ ਸਮੁਖ ਹੋਇ ਕਰਿ ਜੀਤ ਚਾਇ[†]।[†]ਪਾ:-ਜਾਇ।

ਬਡ ਬੇਗ ਸਾਥ ਭਾਥਾ ਮਝਾਰ।

'ਭੱਥੇ ਵਿਚੋਂ।

ਕਾਢਯੋ ਖਤੰਗ ਖਰ ਮਨੋ ਮਾਰ। ॥ ੨ ॥

'ਸਰਪ ਵਰਗਾ।

ਗੁਨ ਬਿਖੈ ਸੰਧਿ ਕਰਿ ਤਾਨ ਤਾਨ।

'ਚਿੱਲੇ ਵਿਚ ਸੰਨੁਕੇ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਤਾਣਕੇ।

ਰਿਸ ਧਰਿ ਬਿਸਾਲ ਮੁਚਕੰਤਿ ਬਾਨ।

'ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਤੀਰ।

ਤਬਿ ਗਯੋ ਸੂਕ ਕਰਿ ਬੇਗ ਭੂਰ।

ਜਿਸ ਪੇਖਿ ਭਏ ਭੈ ਭੀਤ ਸੂਰ ॥ ੩ ॥

ਸ਼ਤ੍ਰੂਨਿ ਬੀਚ ਕਰਿ ਰੌਰ ਡਾਰ।

ਇਤ ਉਤ ਤਕਾਹਿ ਉਰ ਧੀਰ ਹਾਰ।

ਪੁਨ ਅਪਰ ਤੀਰ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਾਸਿ।

ਧਰ ਜੇਹ ਜੋਰਿ ਕਰ ਜੋਰ ਤਾਸ। ॥ ੪ ॥

'ਚਿੱਲੇ ਵਿਚ ਹੱਥ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਜੋੜਕੇ ਤਿਸ (ਤੀਰ) ਨੂੰ।

ਚਰੜੰਤਿ ਚਾਂਪ ਬਰਖੰਤਿ ਤੀਰ[†]।'ਧਨੁਖ ਨੇ ਚਿਰੜ ਕੀਤੀ ਤੇ ਤੀਰ ਛੁੱਟੇ। [†]ਪਾ:-ਬੀਰ।

ਸਰੜੰਤਿ ਜਾਤਿ ਬਰੜੰਤਿ ਬੀਰ।

'ਸੂਕਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਤੀਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਦੇ ਹਨ ਉਹ) ਚੀਕਦੇ ਹਨ ਸੂਰਮੇ। (ਅ) ਸੂਕਦੇ ਤੀਰ ਵੜਦੇ ਹਨ ਸੂਰਮਿਆਂ (ਦੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਵਿਚ)।

'ਤਕਦੇ ਹਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ।

ਤਰਯੰਤਿ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਹਤਯੰਤਿ ਜੰਗ।

ਅਤਿਯੰਤਿ ਤ੍ਰਾਸਿ ਬਰਰੰਤਿ ਅੰਗ ॥ ੫ ॥

'ਕੰਬਦੇ ਹਨ।

ਕਰਿਯੰਤਿ ਸੀਘ੍ਰ ਨਿਕਸੰਤਿ ਬਾਨ।

'ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੋਰ) ਬਾਣ ਛੇਤੀ ਕਢਦੇ ਹਨ।

ਖਿਚਯੰਤਿ ਚਾਂਪ ਲਗਯੰਤਿ ਕਾਨਿ।

'ਲਗਦਾ ਹੈ ਕੰਨ ਤੱਕ।

ਮੁਚਕੰਤਿ ਜਾਤਿ, ਬਰਿਯੰਤਿ ਧਾਇ।

'ਵੜਦਾ ਹੈ (ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵੈਰੀ ਦੇ) ਜਾਕੇ।

ਗਿਰਯੰਤਿ ਬੀਰ ਬਕਯੰਤਿ 'ਹਾਇ' ॥ ੬ ॥

'ਹਾਇ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਮ ਚਾਰ ਬਾਨ ਦਾਏਂ ਸੁ ਹਾਥ।

ਬਿਚ ਸ਼ਤ੍ਰੂਨਿ ਮਾਰੇ ਕੋਪ ਸਾਥਿ।

'ਪੁਨ ਬਾਮ ਹਾਥ ਤੇ ਐਚਿ ਚਾਪ।

'ਫਿਰ ਆਪ ਨੇ ਜੋ ਧਨੁਖ ਬਾਣ ਦੀ ਵਿੱਦਯਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੀਨ

ਹਨ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕਮਾਨ ਖਿੱਚੀ।

ਬਿੱਦਯਾ ਪ੍ਰਬੀਨ ਧਨੁ ਬਾਨ ਆਪ[†] ॥ ੭ ॥

[†]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੁਖਵਾਕ ਕਥਨ ਹੈ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਾਬਤ: "ਤਵੰ ਕੀਟ ਤੋਂ ਲੋ ਤੁਫੰਗੰ ਸੰਭਾਰੇ ॥ ਹ੍ਰਿਦੇ ਏਕ ਰਾਵੰਤ ਕੇ ਤੱਕਿ ਮਾਰੇ ॥ ਗਿਰਿਯੋ ਭੁੰਮ ਭੂਮੈ ਕਰਿਯੋ ਜੁੱਧ ਸੁੱਧੰ ॥ ਤਉ ਮਾਰਿ ਬੋਲਯੋ ਮਹਾਂ ਮਾਨਿ ਕੁੱਧੰ ॥ ੧੭ ॥" ਫਿਰ ਆਪ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੰਦੂਕ ਛੱਡਕੇ ਅਸਾਂ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਫੜਿਆ:- "ਤਜਿਯੋ ਤੁੱਪਕੰ ਬਾਨ ਪਾਨੰ ਸੰਭਾਰੇ ॥ ਚਤੁਰ ਬਾਨਯੰ ਲੈ ਸੁ ਸੱਬਿਯੰ ਪ੍ਰਹਾਰੇ ॥ ਤ੍ਰਿਤਿਯੋ ਬਾਂਣ ਲੈ ਬਾਂਮ ਪਾਂਣੰ ਚਲਾਏ"। [ਸੱਬਯ = ਸੱਜਾ। ਬਾਮ = ਖੱਬਾ]।

ਛੋਰੇ ਖਤੰਗ ਭਟ ਅੰਗ ਬੰਗ।

ਮੁਖ ਰਕਤ ਮਨੋ ਰਸ ਬੀਰ ਰੰਗ।

ਦਲ ਅਰਿਨਿ¹ ਸਮੁਖ ਕਰਿ ਕੈ ਪਯਾਨ।¹ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ।

ਚਪਲਾਇ ਤੁਰੰਗਮ ਕੋ ਮਹਾਨ ॥ ੮ ॥

ਬਡ ਹੇਲ ਘਾਲਿ ਕਰਿ ਧੂਮ ਧਾਮ।

ਪਹੁੰਚੇ ਸਮੀਪ ਨਹਿੰ ਦੈ ਅਰਾਮ¹।

¹ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ ਭਾਵ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ।

ਧੀਰਜ ਛੁਰਾਇ ਦਲ ਕੋ ਭਜਾਇ।

ਕਰ ਬਾਮ ਬਾਨ ਤ੍ਰੈ ਕੋ ਚਲਾਇ¹ ॥ ੯ ॥¹ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਤੋਂ ਤਿੰਨੇ ਤੀਰ ਚਲਾ ਕੇ।

ਗੁਰ ਕੀ ਸਹਾਇ ਲੈ ਭੀਮਚੰਦ।

ਬੀਰਨਿ ਬਿੰਗਾਰ ਧੀਰਜ ਬਿਲੰਦ।

ਘੋਰਨਿ ਚਲਾਇ ਮੋਰਨਿ ਮਨਿੰਦ।

ਕਹਿ 'ਮਾਰ ਮਾਰ' ਉਮਡੇ ਨਰਿੰਦ ॥ ੧੦ ॥

ਜੇ ਹੁਤੇ ਕਟੋਚ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਆਦਿ।

ਹਲਿ ਗਏ ਪਾਇ ਪਾਛੇ ਬਿਬਾਦਿ¹।¹ਲੜਦਿਆਂ।ਭਟ ਬਲੀ ਗਯੋ ਮਰਿ ਭਿਰਹਿ ਕੋਇ¹।¹ਹੁਣ) ਕੌਣ ਭਿੜੇ?।

ਗੁਰੁ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਹਿੰ ਸਹਹਿ ਸੋਇ

॥ ੧੧ ॥

ਤਜਿ ਖੇਤ, ਬਾਰ¹ ਕੀ ਕਰਿ ਸੰਭਾਰ।¹ਵਾੜੇ ਦੀ।

ਹਤਿ ਸਨੇ ਸਨੇ ਲਰਤੇ ਜੁਝਾਰ।

ਕਠ ਗੜ੍ਹ¹ ਉਤੰਗ ਥਲ ਗਾਢਿ² ਜੋਇ।¹ਕਾਠ ਦੇ ਵਾੜੇ ਵਿੱਚ। ²ਮਜ਼ਬੂਤ।

ਤਹਿ ਭਾਜਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਜਾਇ ਸੋਇ ॥ ੧੨ ॥

ਕੇਤਿਕ ਬਿਰੰਤਿ ਬਾਹਿਰ ਸੁਭੱਟ।

ਪਿਖਿ ਹਿਲੇ ਪਾਇ ਤਿਨ ਕੋ ਦਬੱਟਿ¹।¹ਦਬਾਉਣ ਲਈ।

ਇਕ ਬਾਰ ਕੜਾਕੜ ਛੁਟਿ ਤੁਫੰਗ।

ਗੁਲਕਾਨਿ ਲਗਤਿ ਕਰਿ ਅੰਗ ਭੰਗ

॥ ੧੩ ॥

ਕਾਢੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕਾਟੇ ਸਰੀਰ।
 ਬਾਢੇ ਉਮੰਗ ਲਖਿ ਜੀਤ ਬੀਰ।
 ਬਹੁ ਬਜਨ ਬਾਜਾ ਉਤਸਾਹ ਹੇਤੁ। ^{'ਵਾਜੇ ਵੱਜੇ।}
 ਸਭਿ ਵਧੇ ਅੰਗੁ ਲਿਯ ਜੁੱਧ ਖੇਤੁ ॥ ੧੪ ॥
 ਬਹੁ ਭਈ ਲੋਥ ਪੋਥਨ ਕਰਾਲ।
 ਗਨ ਮਾਸ ਖਾਤਿ ਕੂਕਰ ਸ੍ਰਿੰਗਾਲ।
 ਗਨ ਗ੍ਰਿਧ ਬ੍ਰਿਧ ਭਰਮਤਿ ਅਕਾਸ਼।
 ਭਰਿ ਚੌਂਚ ਮਾਸ ਕੇ ਕਰਤਿ ਗ੍ਰਾਸ ॥ ੧੫ ॥
 ਮਿਲਿ ਕੰਕ ਬੰਕ ਅਰੁ ਕਾਕ ਕੂਕ। ^{'ਕੂਕਦੇ ਹਨ।}
 ਕੂਕਰ ਕਰਾਲ। ਢਿਗ ਢੂਕ ਢੂਕਿ। ^{'ਭਯਾਨਕ ਕੁੱਤੇ।}
 ਬਹੁ ਕਰਤਿ ਜੋਗਨੀ ਸ਼੍ਰੋਨ ਪਾਨ।
 ਨਾਚੰਤਿ ਫਿਰਤਿ ਮੁਖ ਕਰਤਿ ਗਾਨ
 ॥ ੧੬ ॥
 ਲੀਨੇ ਧਕਾਇ ਕਰਿ ਨੇਰ ਨੇਰ। ^{'ਏਹ ਧੱਕਾ ਦੇ ਦੇਕੇ ਨੇੜਾ ਹੀ ਨੇੜਾ ਕਰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।}
 ਤਹਿ ਅਰੇ। ਬੀਰ ਲਰਿ ਫੇਰ ਫੇਰ। ^{'ਅੜੇ।}
 ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਬਿਖੈ ਰਿਪੁ ਘੇਰ ਘੇਰ।
 ਗੁਲਕਾਨਿ ਬਾਨ ਹਤਿ ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ
 ॥ ੧੭ ॥
 ਕਰਤੇ ਪ੍ਰਹਾਰ ਭਟ ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ।
 ਤ੍ਰਾਸਹਿ ਉਪਾਇ ਫਿਰਿ ਠੌਰ ਠੌਰ।
 ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰਿ ਬਹੁ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ।
 ਜੇ ਅਰੇ ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਤਿਨ ਟਾਰਿ ਟਾਰਿ। ॥ ੧੮ ॥ ^{'ਹਟਾ ਹਟਾ ਕੇ।}
 ਪ੍ਰਭੁ ਸਪਤ ਬਾਨ ਤੇ ਜੀਤ ਜੁੱਧ।
 ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਾਇ ਦੀਏ ਬਿਚ ਬਾਰਿ ਕੁੱਧ।[†] ^{'ਵਾੜ ਵਿਚ ਵੈਰੀ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਵਾੜ ਦਿੱਤੇ।}
^{†ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਸਚਾਈ ਦਾ ਭਾਵ ਤੱਕੇ: ਜਦੋਂ ਗੋਲੀ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਵੱਜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਨੇ ਵਜਦੀ ਵੇਖ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੀ ਗੋਲੀ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਵੱਜੀ। ਪਰ ਸੱਤ ਤੀਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੱਜੇ ਕਿ ਨਹੀਂ ਇਸ ਗਲ ਵਿਚ ਆਪ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਕਿਸ ਦੇ ਜਾਕੇ ਵੱਜੇ ਹਨ। ਵੱਜੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸਰਦਾਰਾਂ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਹਾਰ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਆਪ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਨਿਸ਼ਚਤ ਬਾਤ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ: "ਲਗੇ ਯਾ ਲਗੇ ਨਾ ਕਛੂ ਜਾਨ ਪਾਏ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁ ਤਉ ਲਉ ਦਈਵ ਜੁੱਧ ਕੀਨੇ ਉਝਾਰੰ ॥ ਤਿਨੈ ਖੇਦ ਕੇ ਬਾਰ ਕੇ ਬੀਚ ਡਾਰੰ" ॥ [ਬ: ਨਾ:}
 ਨਹਿ ਬਿਰਯੋ ਗਯੋ ਬਾਹਿਰ ਬਿਸਾਲ।
 ਕਠਗੜੇ ਬਿਖੈ ਬੜਿਗੇ ਉਤਾਲ ॥ ੧੯ ॥
 ਬਿਚ ਬਰੇ ਬਾਰਿ ਪਿਖਿ ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ। ^{'ਵਾੜੇ ਵਿਚ ਵੜੇ ਹੋਏ ਫੇਰ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।}

ਅਰ ਰਹੇ ਓਜ ਅਰਿ ਧਾਰਿ ਧਾਰਿ।

ਛੂਟੇ ਤੁਫੰਗ ਬੁੰਗੇਰ ਫੇਰ।

'ਫੇਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਬੁੰਗੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਭਾਵ ਕਾਠਗੜੇ ਉਪਰ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਕਟੋਚੀਏ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ।
(ਅ) ਬੁੰਗੇ ਦਾ ਅਰਥ ਬੁਰਜ ਬੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ 'ਬਿਚ ਬਿਰ' ਤੋਂ ਸਹੀ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ 'ਕਾਠਗੜ' ਯਾ 'ਵਾੜਾ'।
(ੲ) ਬੁੰਗੇ ਦਾ ਅਰਥ ਫੌਜ ਦੀ ਬਾਰ ਬਰਦਾਰੀ ਬੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਿਚ ਬਿਰ ਕਟੋਚੀਆ ਲੀਨਿ ਘੇਰ^{੧੦}

॥੨੦॥

ਪੁਨ ਭਯੋ ਜੁੱਧ ਕੁੱਧਤਿ ਕਰਾਰ-।

ਛੁਟਕੰਤਿ ਬਾਨ ਗੋਰੀ ਹਜ਼ਾਰ।

ਬਿਰ ਭਏ ਬੀਚ ਸ਼ਤ੍ਰੂਨਿ ਬਿਲੋਕਿ।

ਤਬਿ ਸੁਭਟ ਆਪਨੇ ਲੀਨਿ ਰੋਕ ॥੨੧॥

-ਅਬਿ ਗਏ ਹਾਰ, ਬਿਚ ਹੋਇ ਗਾਢ।

ਨਿਕਸਹਿ ਨ ਵਹਿਰ ਬਡ ਤ੍ਰਾਸਿ ਬਾਢਿ-।

ਇਮ ਫਤੇ ਲੀਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਰਨ ਮਝਾਰ।

ਦੁਇ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਬੀਰ ਲਖਿ ਕੈ ਉਦਾਰ

॥੨੨॥

ਨਹਿ ਰਿਦੇ ਤ੍ਰਾਸ ਜਿਨ ਕੇ ਕਦਾਪਿ।

ਰਿਪੁ ਕੇ ਪਲਾਇ ਹਤਿ ਤੀਰ ਆਪ।

'ਜਿਮ ਪ੍ਰਥਮ ਪਾਂਵਟਾ ਜੀਤ ਜੰਗ।

ਗਨ ਸੈਲਪਤੀ ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਸੰਗ ॥੨੩॥

ਅਬਿ ਤਿਸੀ ਰੀਤਿ ਇਹ ਜੀਤ ਪਾਇ।

ਗੁਰ ਬੀਰ ਬਹਾਦੁਰ ਬਹੁ ਬਡਾਇ।'

ਇਮ ਕਰਤਿ ਕੀਰਤੀ ਸੁਭਟ ਬ੍ਰਿੰਦ।

ਹਟਿ ਪਰੇ ਸਿਵਰ ਨਿਜ, ਕਰਿ ਅਨੰਦ

॥੨੪॥

ਸ਼ਤ੍ਰੂਨਿ ਭਜਾਇ ਬਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰਿ।

'ਵਿਚ ਵਾੜੇ ਦੇ ਵਾੜਕੇ।

ਤਬਿ ਆਨਿ ਕਰਯੋ ਡੇਰਾ ਸੁਧਾਰਿ।

ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਾਇ ਹਰਖੰਤਿ ਬੀਰ।

ਸਭਿ ਉਤਰ ਪਰੇ ਨਿਜ ਲੇ ਬਿਹੀਰ

॥੨੫॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਵਰ ਆਪਨਿ ਲਗਾਇ।

ਉਤ ਭੀਮਚੰਦ ਕੁਛ ਦੂਰ ਜਾਇ।

ਡੇਰਾ ਉਤਾਰਿ ਆਨੰਦ ਧਾਰਿ।

ਬਿੱਸ੍ਰਾਮ ਕੀਨਿ ਨਿਸ ਤਮ ਗੁਜ਼ਾਰਿ। 'ਅੰਧੇਰੀ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਨੂੰ।

॥੨੬॥

ਨਹਿੰ ਦਿਸਹਿ ਨਿਕਟ ਤੇ ਜਾਤਿ ਕੋਇ।

ਸਭਿ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਅਰਧ ਸੋਇ।

'ਅਧੀ (ਰਾਤ ਤਕ) ਸੌ ਕੇ। (ਅ) ਅੱਧੇ ਸੌਂ ਗਏ।

ਤਬਿ ਅਲਫਖਾਨ ਕਾਟੋਚ ਸੰਗ।

'ਤਦ ਅਲਫ ਖਾਨ ਨੇ ਕਟੋਚੀਏ ਨਾਲ।

ਮਿਲਿ ਮੰਤ੍ਰ ਕੀਨਿ 'ਨਹਿੰ ਬਨਹਿ ਜੰਗ

॥੨੭॥

ਤਜਿ ਬਾਰਿ। ਚਲਹੁ ਇਸ ਬਾਰ^੨ ਆਪ।

'ਵਾੜਾ ਛੱਡ ਕੇ। 'ਇਸ ਵੇਰੀ ਭਾਵ ਹੁਣੇ।

ਮਰਿ ਬਿਝੜਵਾਲੀਆ, ਸੁਭਟ ਖਾਪ।

'ਸੂਰਮੇ ਖਪ ਗਏ, ਬਿਝੜ ਵਾਲੀਆ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਗੁਰ ਬਡੇ ਬੀਰ ਇਨ ਕੋ ਸਹਾਇ।

ਹਤਿ ਇਕ ਤੁਫੰਗ ਤੇ ਜੀਤ ਪਾਇ

॥੨੮॥

ਜਬਿ ਹੋਇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਘਮਸਾਨ ਘੋਰ।

ਰਿਪੁ ਪਰਹਿ ਆਨ ਚਹੂੰ ਓਰ ਜੋਰ।

ਲਰਿ ਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਇ ਨ੍ਰਿਪ ਕੈ ਸੁਭਟ।

'ਜੋ) ਲੜੇਗਾ (ਉਹ) ਮਰੇਗਾ (ਚਾਹੇ) ਰਾਜਾ ਚਾਹੇ ਸੂਰਮਾ ਹੋਵੇ।

ਬਿਨ ਦਯਾਲ ਭਿਰੈ ਤਹਿ ਕੋ ਦਬੱਟ।?

'ਦਿਆਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲਾ ਓਥੇ ਕੌਣ (ਜੰਗ ਵਿਚ) ਭਿੜੇਗਾ।

॥੨੯॥

ਗੁਰ ਬਰੇ ਬੀਚ ਕਰਿ ਰੇਲ ਪੇਲ।

'ਗੁਰੂ ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਵੜੇਗਾ ਤੇ ਰੇਲ ਪੇਲ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਭਾਵ ਭਾਜੜ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਹੁਇ ਖਰੋ ਕੌਨ ਤਿਨ ਹੇਲ ਝੇਲ।

'ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੌਣ ਹੱਲਾ ਝੱਲੇਗਾ।

ਨਾਹਕ ਮਰੰਤਿ, ਤਜਿ ਦੇਹੁ ਜੁੱਧ।

'ਨਾਹਕ ਮਰਦੇ ਹੋ।

ਗੁਰ ਬਿਨਾਂ ਇਨਹੁ ਪਰ ਪੁਨਹ ਕ੍ਰੂਧ।

'ਬਾਵ (ਜਦੋਂ ਏਹ) ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ (ਹੋਣਗੇ ਤਦੋਂ) ਫੇਰ ਲੜਾਂਗੇ।

॥੩੦॥

ਕਰਿ ਮਹਾਂ ਜੰਗ ਜੀਤੈ ਨਿਸੰਗ।

'ਨਿਸੰਗ ਹੋਕੇ ਜਿੱਤਾਂਗੇ।

ਇਕ ਰੰਗ ਸਦਾ ਹਮ ਤੋਹਿ ਸੰਗ।

'ਚਲਣ ਦੀ ਬਾਤ।

ਇਮ ਚਲਤਿ। ਬਾਤਿ ਸੁਨਿ ਅਲਫਖਾਨ।

'ਮਨ ਵਿਚ (ਚੰਗੀ ਗਲ) ਮੰਨਕੇ।

ਮਨ ਜਾਨਿ। ਮਾਨਿ ਸਨਮਾਨ ਠਾਨਿ

॥੩੧॥

'ਨੀਕੀ ਭਨੰਤਿ ਹਮ ਆਇੰ ਫੇਰ।

ਬਹੁ ਦੇਇੰ ਦੰਡ ਇਨ ਘੇਰਿ ਘੇਰਿ।

ਇਮ ਮੰਤ੍ਰ ਠਾਨਿ ਸਵਧਾਨ ਹੋਇ।

ਬਨਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਤਜਾਰ ਇਸ ਰੀਤਿ ਸੋਇ

॥ ੩੨ ॥

ਇਕ ਨਰ ਬਿਠਾਇ ਉਚੇ ਸਥਾਨ।

ਤਿਸ ਅੰਗ੍ਰ ਧਰਜੇ ਦੁੰਦਭਿ ਮਹਾਨ।

'ਸਭਿ ਨਿਸਾ' ਬਜਾਵਤਿ ਰਹੋ ਏਹੁ।

ਜਬਿ ਲਖਹਿ ਪ੍ਰਾਤਿ' ਉਠਿ ਤਜਾਗ ਦੇਹੁ ^{'ਜਦੋਂ ਸਵੇਰ ਹੋਈ ਦੇਖੋ।}

॥ ੩੩ ॥

ਚਲਿ ਆਉ ਭਾਜ' ਸਮੁਝਾਇ ਤਾਂਹਿ।

ਚਢਿ ਹਯਨਿ ਪਯਾਨੇ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਮਾਂਹਿ।

ਤਸਕਰਨਿ ਗਤੀ' ਸਭਿ ਅਪਨ ਧਾਰਿ। ^{'ਚੋਰਾ ਵਾਂਗ।}

ਕਰਿ ਮੌਨ ਵਹਿਰ ਨਿਕਸੇ ਪਧਾਰਿ

॥ ੩੪ ॥

ਨਹਿ ਲਖੇ ਜਾਤਿ ਗਮਨੇ ਸੁ ਧਾਮ।

ਗੁਰੁ ਆਦਿ ਇਨਹੁ ਸਭਿ ਕਰਿ ਅਰਾਮ'। ^{'ਗੁਰੂ ਆਦਿ (ਇਸ ਪਾਸੇ ਦੇ) ਆਰਾਮ ਵਿਚ ਸਨ।}

ਜਬਿ ਭਈ ਭੋਰੁ ਦੁੰਦਭਿ ਸੁਨੰਤਿ।

'ਬਿਚ ਹੈਂ ਮਵਾਸ' ਸਗਰੇ ਭਨੰਤਿ ॥ ੩੫ ॥

ਤਬਿ ਗਯੋ ਬਜਾਵਨਹਾਰ ਭਾਜਿ।

ਅਵਿਲੋਕ ਲੀਨਿ ਸੂਨੋ ਸਮਾਜ।

ਰਿਪੁ ਗਏ ਭਾਗ ਤਜਿ ਲਾਜ ਦੀਨਿ।

ਗਾ ਅਲਫਖਾਨ ਖਾਨਾਨਿ ਲੀਨ' ॥ ੩੬ ॥ ^{'ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕੇ।}

ਨਹਿ ਬਿਰ ਕਟੋਚੀਆ ਧੀਰ ਧਾਰਿ।

ਨਹਿ ਅਰੇ ਮੂਢ ਗੀਦੀ ਗਵਾਰ।

ਤਬਿ ਸਰਬ ਬਾਹਿਨੀ ਕੇਰ ਬੀਰ।

ਹੁਇ ਸਨਧਬੱਧ ਗੇ ਬਾਰਿ ਤੀਰ ॥ ੩੭ ॥

ਸਭਿਹੂੰ ਜਾਇ ਲੀਨੋ ਨਿਹਾਰ।

ਉਰ ਭੀਰੁ ਭੂਰ' ਭਾਜੇ ਬਿਚਾਰ। ^{'ਦਿਲ ਦੇ ਡਾਢੇ ਕਾਇਰ।}

ਮਨ ਹਰਖ ਧਾਰਿ ਕਰਿ ਜੀਤਿ ਬਾਤਿ'। ^{'ਜਿੱਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।}

ਸੁਨਿ ਭੀਮ ਚੰਦ ਆਨੰਦ ਗਾਤਿ ॥ ੩੮ ॥

ਤਬਿ ਨਿਕਟ ਨਦੋਣ ਡੇਰਾ ਸੁ ਡਾਰਿ।

ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਹੋਇ ਲਹਿ ਜੀਤ ਸਾਰਿ।

ਸੁੰਦਰ ਤਰੰਗ ਸਰਿਤਾ ਬਿਲੋਕਿ।

ਜਲ ਬਿਮਲ ਬਿਪਾਸਾ ਚਲਿ ਅਰੋਕ

॥ ੩੯ ॥

ਤਿਸ ਤੀਰ ਧੀਰ ਗੁਰ ਥਾਨ ਨੀਕ।
ਪਿਖਿ ਸਿਵਰ ਕੀਨਿ ਉਤਰੀ ਅਨੀਕ। 'ਸੈਨਾ।

ਜਸੁ ਕਰੈਂ ਸਕਲ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਬਿਸਾਲ।
'ਸੇਵਕ ਨਿਵਾਜ ਰਿਪੁ ਕੋ ਕਰਾਲ' ॥ ੪੦ ॥

ਇਕ ਦਿਨ ਬਿਤਾਇ ਕਰਿ ਖਾਨ ਪਾਨ।

ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਰਾਜਿ ਊਚ ਸਥਾਨ।

ਬਹੁ ਖਰੇ ਤਰੋਵਰ ਸਹਿਤ ਸੈਲ।

ਸਲਿਤਾ ਸਬੇਗ ਕੀ ਕਰਤਿ ਸੈਲ ॥ ੪੧ ॥

ਦਿਨ ਕਿਤਿਕ ਕੀਨਿ ਡੇਰਾ ਮੁਕਾਮ।

ਰਾਜਨ' ਦਿਖਾਇ ਅਪਨੇ ਸੁ ਧਾਮ। 'ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ।

ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਭਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀਨਿ।

ਬਹੁ ਸੁਜਸੁ ਕਹੈਂ ਬਨਿ ਅੱਗ੍ਰ ਦੀਨ

॥ ੪੨ ॥

'ਰਿਪੁ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸਰਬ ਭੈ ਭੀਤ ਹੋਇ।

ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਭਾਗੇ ਸੁ ਜੋਇ।'

ਇਸ ਰੀਤਿ ਦਯੋਸ ਕੇਤਿਕ ਬਿਤਾਇ।

ਗੁਰ ਕਰਤਿ ਅਨੰਦ ਜਲ ਤਟ ਸੁਹਾਇ

॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਨਦੋਣ ਜੁੱਧ ਫਤੇ ਲੈਣ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
ਦੁਇ ਚਤਵਾਰਿੰਸਤੀ ਆਂਸੂ ॥ ੪੨ ॥

੪੩. [ਆਲਸੂਨ ਮਾਰਨਾ]

੪੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੪

ਦੋਹਰਾ:

ਦੈ ਬਿਸੰਤ ਗਿਨਤੀ ਬਿਖੈ, ਧਾਰਿ ਪਹਾਰਨਿ ਕੇਰਿ।

ਮਹਾਂ ਬਹਾਦਰ ਬਿਦਤ ਭੇ, ਸਤਿਗੁਰ ਬੀਰ ਬਡੇਰ ॥ ੧ ॥

ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਛੰਦ:

'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਿਤ੍ਰ ਵਾ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।

ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਮਿਤ੍ਰ ਗਿਰਪਤੀ^੧, ਪਹਾਰੀਸਭਾ ਲਗਾਹਿ ਬੀਰ^੧ ਜਿਸ ਥਾਨ^੨।'ਪਹਾੜੀ ਸੂਰਮੇ। ^੨ਜਿਥੇ ਸਭਾ ਲਾ (ਬੈਠਦੇ) ਹਨ।

ਜਹਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਬਾਰਤਾ ਹੋਵਹਿ

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਹਾਰਨਿ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨ।

ਤਹਾਂ ਪ੍ਰਥਮ ਗਿਨਤੀ ਮਹਿ ਸਗਰੇ

ਕਲਗੀਧਰ ਕੇ ਗਿਨਹਿ ਮਹਾਨ।

'ਜੁੱਧ ਪ੍ਰਬਿਰਤੇ ਨਾਮ ਜਿ ਸਿਮਰਹਿ

ਸੋ ਭੀ ਬਿਜੈ ਪਾਇੰ ਰਿਪੁ ਹਾਨਿ^੧ ॥ ੨ ॥

'ਐਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ) ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਰਚਿਆਂ (ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦਾ) ਨਾਮ ਹੀ ਸਿਮਰ ਲਏਗਾ ਉਹ ਬੀ ਜਿੱਤ ਪਾਏਗਾ ਤੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਫਿਰ ਦੇਖੋ ਕਿ ਆਪ.....'।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਹੁਇੰ, ਗਿਨਹਿ ਨ ਮਨ ਮਹਿ,
ਬੋਰਨਿ ਸਾਥ ਹਤਹਿ ਹਥੀਆਰ^੧।

'ਚਾਹੇ ਕਿੰਨੇ ਵੈਰੀ ਹੋਣ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਬੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹਥਯਾਰ ਵਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਨਿਰਭੈ ਹੋਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਤਿ ਰਨ ਮਹਿ,

ਅਰਹਿ ਬੀਰ ਤਿਸ ਮਾਰਹਿ ਡਾਰ।

ਰਿਪੁ ਨਹਿ ਠਹਿਰਹਿ ਭੈ ਧਰਿ ਭਾਜਹਿ,

ਬਿਜੈ ਲੱਛਮੀ ਲੇਤਿ ਉਦਾਰ।^੧

ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਬਹੁ ਕਰਹਿ ਸੁਜਸੁ ਕੇ,

ਦਰਸਹਿ ਬੰਦਹਿ ਆਨੰਦ ਧਾਰਿ ॥ ੩ ॥

ਪੁਰਿ ਨਦੋਣ ਮਹਿ ਭੋਨ ਚੁਕੋਨੇ

ਚੂਨੇ ਸੰਗ ਚਿਨਹਿ ਬਹੁ ਭਾਇ^੧।

'ਚਿਣੇ ਹੋਏ ਸਨ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।

ਸੁੰਦਰ ਦਰ ਬਰ^੧ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਨੇ^੨ ਜਿਨ'ਸ਼੍ਰੋਸ਼ਟ। ^੧ਪਾ:-ਪਟੇ।ਉਚੇ ਪੌਰ^੧ ਕੌਰ^੨ ਛਬਿ ਛਾਇ।'ਦਰਵਾਜ਼ੇ। ^੨ਕੌਲੇ।

ਥਲ ਭੀ ਤੁੰਗ ਬੰਗਲੇ ਸੋਭਤਿ

ਉਪਰ ਕਲਸ ਰਖੇ ਦਿਪਤਾਇ।

ਚਿਤ੍ਰਤਿ ਬਹੁਤ ਬਚਿਤ੍ਰ ਬਨਾਏ

ਬਿਸਦ^੧ ਬੈਠਕਾ ਬਿਸਤਰ ਥਾਇੰ^੨ ॥ ੪ ॥'ਚਿੱਟੇ। ^੨ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਵਿਚ।

ਨਦੀ ਬਿਪਾਸਾ ਕੇ ਤਟ ਸੁੰਦਰ
 ਮੰਦਿਰ ਬਨੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ।
 ਜਿਤੇ ਗਿਰੇਸ਼੍ਵਰ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਸਾਦਰ
 ਹੇਤੁ ਦਿਖਾਵਨ ਬਿਨਤੀ ਧਾਰਿ।
 ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਆਇ ਨਿਜ ਘਰ ਮਹਿ
 ਫਿਰ ਫਿਰ ਉਚੇ ਥਾਇ ਨਿਹਾਰ।
 ਹਰਖਾਵਤਿ ਹੈਂ ਸਕਲ ਪਛਾਨਹਿ
 ਮਾਨਹਿ ਦੇਤਿ ਅਕੋਰ ਉਦਾਰ ॥ ੫ ॥
 ਅਸ਼ਟ ਦਿਵਸ ਲੋ ਪ੍ਰਭੁ ਮੁਕਾਮ ਕਰਿ
 ਰਹੇ ਹੇਰਿ ਕਰਿ ਥਲ ਰਮਣੀਕ।
 ਬਰ ਮੰਦਰ ਅਰੁ ਸੁੰਦਰ ਸੈਲਨ
 ਕਰੈਂ ਸੈਲ ਜਿਤ ਕਿਤ ਬਿਧਿ ਨੀਕ।
 ਕਲ ਸਲਿਤਾ ਸੁੰਦਰ^੧ ਜਲ ਚਲਤਾ
 ਉਪਰ ਥਲ ਉਚੇ ਕਿਤਹੀ ਕ^੨।
 ਨਾਦਤਿ ਮਗ^੩ ਤੇ ਉਰ ਅਹਿਲਾਦਤਿ,
 ਅਵਲੋਕਤਿ ਗੁਰ ਬਿਰਹਿ ਨਜੀਕ ॥ ੬ ॥
 ਗਿਰਵਰ ਪਰ ਤਰੁਵਰ ਬਹੁ ਪੁਸ਼ਪਤਿ^੪,
 ਕਰਤਿ ਸੈਲ ਬਹੁ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਇ।
 ਭੀਮਚੰਦ ਨ੍ਰਿਪ ਸੰਗ ਕਟੋਚੀ
 ਸੰਧਿ ਕਰਨ ਕੋ ਨਰਨ ਪਠਾਇ।
 ਇਕ ਦੁਇ ਬਾਰਿ ਫਿਰੇ ਜੁਗ ਅੰਤਰ
 ਸਰਬ ਅੰਤਰੇ ਨਿਕਸ ਬਿਲਾਇ^੫।

^੧ਸੁੰਦਰ ਨਦੀ ਦਾ ਸੁੰਦਰ (= ਨਿਰਮਲ) ਜਲ।

^੨ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਤੀਕਰ।

^੩ਰਾਹ ਤੋਂ (ਡਿਗਦਾ) ਸ਼ਬਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

^੪ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ (ਭਰੇ ਹੋਏ)।

^੫ਕਟੋਚੀਏ ਦੇ ਆਦਮੀ) ਇਕ ਦੋ ਵਾਰ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਫਿਰੇ ਤੇ ਸਾਰਾ ਫਰਕ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। (ਅ) ਫਿਰਕੇ ਸਾਰਾ ਭੇਤ ਲੈ ਗਏ [ਅੰਤਰਾ = ਫਰਕ। ਭੇਤ]।

ਠਹਿਰਜੋ ਮੇਲ ਪਰਸਪਰ ਕਰਨੇ,
 ਹਰਨੋ ਦ੍ਰੈਸ਼ ਰਿਦੇ ਹਰਖਾਇ ॥ ੭ ॥
 ਰਣ ਪ੍ਰਿਯ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਨਹਿ ਬੂਝੋ
 ਜਿਨਹੁ ਬਿਜੈ ਲੈ ਦਈ ਮਹਾਨ।
 ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸੁਨੀ^੧ ਸ਼੍ਰੋਨ ਸੁਧਿ
 'ਮਿਲਨਿ ਗਿਰੇਸ਼ਨ ਠਹਿਰਜੋ ਆਨ।'
 ਮਹਾਰਾਜ ਤਬਿ ਕੁਛ ਉਰ ਰਿਸ ਧਰਿ
 -ਬੇਮੁਖ ਭਾ ਪਹਾਰੀਆ- ਜਾਨਿ।
 ਗੀਦੀ ਡਰਤਿ ਜੰਗ ਤੇ ਮਿਲਿਗੇ

^੧ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ) ਸੁਣੀ।

ਹਮ ਤੇ ਭੇਦ ਰਾਖਿਬੋ ਠਾਨਿ ॥ ੮ ॥

ਤਜਾਰੀ ਕੂਚ ਕਰਨਿ ਕੀ ਕੀਨਸਿ,
ਬਜਯੋ ਦਮਾਮਾ ਤਬਿ ਰਣਜੀਤ।

ਸਭਿ ਰਾਜਨ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਣ ਪਰੀ ਧੁਨਿ

'ਕੈਸੇ ਬਾਜਯੋ?' ਸੰਸੈ ਚੀਤ।

'ਪਰਿ ਬਿਗਾਰ ਹਿਤ ਰਨ ਕੇ ਹੋਯੋ

ਕੈ' ਨਿਜ ਪਰਿ ਚਾਲਨ ਹਿਤ ਕੀਤਿ?

'ਕੋਈ' ਵਿਗਾੜ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਸਤੇ
(ਧੌਸੇ ਦਾ ਸ਼ਬਦ) ਹੋਇਆ ਹੈ ਯਾ.....'

ਪ੍ਰਥਮ ਨ ਸੁਨੀ, ਅਚਾਨਕ ਕਿਮ ਭਾ?

ਭੀਮਚੰਦ ਸੋਂ ਬਿਰਸ ਲਖੀਤਿ' ॥ ੯ ॥

'ਬਿਰਸੀ ਜਾਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਕਹਿਲੂਰਪਤੀ ਕਰਿ ਤੂਰਨ

ਪਠਯੋ ਆਪਨੋ ਤਬਹਿ ਵਜ਼ੀਰ।

'ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਂ ਬੂਝੋ ਸਭਿ ਕਾਰਨ

ਕਿਮ ਧੁਨਿ ਕੀਨਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਗੰਭੀਰ।'

ਧਾਇ ਉਤਾਇਲ ਆਇਸਿ' ਤਤਛਿਨ,

'ਆਯਾ।

ਮਿਲਯੋ ਨਮੋ ਕਰਿ ਚਰਨਨਿ ਧੀਰ।

'ਭੀਮਚੰਦ ਸੈਲੇਂਦ੍ਰ ਬੰਦਨਾ

ਕਰੀ ਆਪ ਕੋ ਪਠਿ ਮੁਝ ਤੀਰ ॥ ੧੦ ॥

ਸੰਸਯ ਭਯੋ ਕੀਨ ਧੁਨਿ ਕੈਸੇ

ਹਿਤ ਬੂਝਨਿ ਕੇ ਤੂਰਨ ਆਇ।'

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਕਹਯੋ ਕੋਪ ਕਰਿ

'ਹਮ ਕਿਹ ਹਿਤ ਆਨਯੋਂ ਸਹਿਸਾਇ।'

'ਛੇਤੀ ਆਂਦਾ।

ਫਤੇ ਭਈ ਲਖਿ ਗਰਬਯੋ ਮਾਨੀ,

ਪ੍ਰਥਮ ਬਾਰਤਾ ਕੋ ਬਿਸਰਾਇ।

ਹਮ ਕੋ ਸੁਧਿ ਭੀ ਕਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿਮ,

ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਸੰਗ ਸੰਧਿ ਠਹਿਰਾਇ ॥ ੧੧ ॥

ਅਬਿ ਅਰੂਢ ਕਰਿ ਗਮਨਹਿ ਹਮ ਪੁਰਿ,

ਨਾਹਕ ਕਯੋਂ ਬੈਠਹਿ ਇਸ ਥਾਇ।

ਰਹਯੋ ਨ ਕਾਜ ਨਰੇਸ਼ੁਰ ਕੋ ਅਬਿ,

ਕਰਯੋ ਸੰਪੂਰਨ ਜਿਸ ਹਿਤ ਆਇ।'

ਸੁਨਿ ਵਜ਼ੀਰ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਗਮਨਯੋ

ਕਹਯੋ ਜਾਇ ਰਾਜੇ ਸਮੁਝਾਏ।

'ਕਲਗੀਧਰ ਰਿਸ ਕਰਿ ਕੁਛ ਚਿਤ ਮਹਿ
ਚਹਤਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੋ ਅਬਿ ਜਾਇ'

॥ ੧੨ ॥

ਸੁਨਿ ਰਾਜੇ ਕਹਿ ਬਿਨੈ ਪਠਾਈ
'ਹਮ ਤੇ ਭੂਲ ਚੂਕ ਹੁਇ ਜਾਇ।
ਠਹਿਰਹੁ ਗਮਨਹਿ ਸੰਗ ਸਰਬ ਹੀ
ਬਖਸ਼ਹੁ ਆਪ ਖਤਾ ਜੁ ਕਰਾਇ'।'

'ਕੀਤੀ ਹੈ (ਮੈਂ)।

ਆਨਿ ਕਹਯੋ ਜਬਿ ਗੁਰੂ ਨ ਮਾਨੀ
'ਹਮਰੋ ਠਹਿਰਨਿ ਨਹਿ ਕਿਸ ਭਾਇ।'
ਜਬਿ ਨਿਸ਼ਚੇ ਚਿਤ ਲਖਯੋ ਨ ਟਿਕ ਹੈਂ
ਭੀਮਚੰਦ ਆਯੋ ਉਤਲਾਇ ॥ ੧੩ ॥

ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨੀ
ਅਰਪਨਿ ਕੀਨਿ ਅਕੋਰ ਤੁਰੰਗ।

ਸੁੰਦਰ ਜੀਨ ਸੁ ਚਾਮੀਕਰ ਕੋ
ਛਾਦਯੋ ਬਸਨ ਰੇਸ਼ਮੀ ਸੰਗ।
ਬਸਤ੍ਰ ਦਿਯੋ ਪਸ਼ਮੰਬਰ ਨੀਕੋ
ਰੁਖਸਦ ਭਏ ਪ੍ਰਭੂ ਨਹਿ ਰੰਗ'।

'ਪਰ) ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਹਯ ਅਰੂਢ ਕਰਿ ਗਮਨੇ ਮਾਰਗ,
ਬਜਤਿ ਨਗਾਰੋ ਧੁਨੀ ਉਤੰਗ ॥ ੧੪ ॥

ਚਢੀ ਬਾਹਿਨੀ ਸੰਗ ਸੂਰਮੇ
ਮਾਰ ਬਕਾਰਾ ਕਰਤੇ ਚਾਲ'।

'ਸੂਰਮੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :-)'।

'ਕਾਚੀ ਮਤਿ ਪਹਾਰੀਏ ਕਾਚੇ,
ਹੈਂ ਮਤਲਬ ਕੇ ਮੀਤ' ਬਿਸਾਲ।

'ਗੋਂ ਦੇ ਯਾਰ।

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਇਨ ਸੋ ਕਹਾਂ ਮਿੱਤ੍ਰਤਾ
ਜੇ ਨਹਿ ਰਾਖਹਿ ਧਰਮ ਸੰਭਾਲਿ।'
ਦਯਾਰਾਮ ਜਬਿ ਇਸ ਬਿਧਿ ਭਾਖੀ
ਨੰਦ ਚੰਦ ਬੋਲਯੋ ਗੁਰ ਨਾਲ ॥ ੧੫ ॥

'ਗਏ ਬਜਾਹ ਮਹਿ ਕਰਨਿ ਭਲੇਰੋ
ਸਵਾ ਲਾਖ ਤੰਬੋਲ ਬਡੇਰ।

ਭੇ ਬਿਪਰੀਤ ਹੇਤ ਬੁਰਿਆਈ,
ਕੁਟਿਲ ਮੂਢ ਬਾਂਛਤਿ ਲੇ ਘੇਰ'।

'ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਘੇਰ ਲੈਣਾ।

ਰਾਵਰ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਹੁਇ ਜਹਿ

ਕੌਨ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਹੁਇ ਸਾਕਹਿ ਨੇਰ।
ਕਰਿ ਬਲ ਘਾਟਾ ਆਨਿ ਛੁਰਾਯੋ
ਉਲਟੇ ਸਭਿ ਸੁਖੇਨ ਹੀ ਫੇਰ' ॥ ੧੬ ॥

'ਅਸਾਂ ਨੇ) ਬਲ ਕਰਕੇ ਘਾਟਾ ਆਕੇ ਛੁਡਾ ਲਿਆ ਤੇ ਸੌਖ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪਰਤ ਆਏ।

ਦੇਖਹੁ ਫਤੇਸ਼ਾਹਿ ਕਜਾ ਕੀਨਸਿ
ਕਹੇ ਸਬੰਧਿਨਿ ਕੇ ਮਤਿ ਹੀਨ।
ਭਿਰਜੋ ਆਪ ਕੇ ਸੰਗ ਜੰਗ ਮਹਿ,
ਪਾਇ ਪਰਾਜਯ ਅਪਜਸ ਲੀਨਿ।
ਰਹਜੋ ਬਿਸੂਰਤ, ਸਰਜੋ ਨਹੀਂ ਕਛੁ
ਤੁਮਰੀ ਮਹਿਮਾ ਲਖੀ ਨ ਪੀਨ'।
ਭੀਮਚੰਦ ਅਬਿ ਮਨ ਬਿਲੰਦ ਛਲ,
ਸੰਧਿ ਆਪ ਹੀ ਰਿਪੁ ਸੋਂ ਕੀਨਿ ॥ ੧੭ ॥
ਜੋ ਕਰਿ ਨਹੀਂ ਸੰਘਾਰਹੁ ਦਯਾਲਹਿ
ਤੋ ਇਹ ਹਾਰ ਪਾਇ ਬਿਚ ਜੰਗ'।

'ਭਾਰੀ।

'ਜੇ ਕਰ (ਆਪ) ਦਿਆਲ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ (ਜ਼ਰੂਰ) ਜੰਗ ਵਿਚ ਹਾਰ ਪਾਂਦਾ।
'ਭੀਮ ਚੰਦ) ਦੋਂਦਾ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਦਰਬ ਦੈਹੈ' ਹਿਤ ਦੰਡਹਿ
ਅਲਫ ਖਾਨ ਲੇਤੋ ਬਲਿ ਸੰਗ।
ਕਰਿ ਸਹਾਇ ਕੋ ਰਖਿ ਬਚਾਇ ਕਰਿ,
ਪੀਛੇ ਰਾਖਜੋ ਇਸ ਬਿਧਿ ਰੰਗ।
ਬਿਨ ਰਾਵਰ ਕੀ ਮਰਜੀ ਪੂਛੇ
ਕਰੀ ਬਾਰਤਾ ਅਬਹਿ ਕੁਢੰਗ' ॥ ੧੮ ॥
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਯੋ
'ਪਰਬਤ ਬਾਸੀ ਨਰ ਸਮੁਦਾਇ।
ਪਾਥਰ ਪੂਜਕ ਪਾਥਰ ਬੁੱਧੀ,
ਜਲ ਮਹਿ ਪਾਥਰ ਰਹੈ ਸਦਾਇ।
ਨਹਿ ਭੀਜਹਿ ਅਤਿ ਧਰਹਿ ਨਿਠੁਰਤਾ',
ਤਜੋਂ ਮਨਮੁਖ ਇਹ ਜਾਨੇ ਜਾਇ।
ਬਿਨ ਮਤਲਬ ਇਹ ਮੀਤ ਨ ਕਿਸ ਕੇ,
ਬਿਨਸੇ ਕੂਰੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ' ॥ ੧੯ ॥

'ਕਠੋਰਤਾ।

'ਮਤਲਬ ਦੇ) ਦੂਰ ਹੋਇਆਂ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਝੂਠੇ ਹਨ।
(ਅ) ਝੂਠੇ ਆਪੇ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਇਸ ਬਿਧਿ ਕਰਤਿ ਬਾਰਤਾਲਾਪਹਿ
ਚਲੇ ਆਇੰ ਸਤਿਗੁਰ ਭਗਵਾਨ।
ਆਲਸੂਨ' ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਜੋ

'ਨਾਮ ਹੈ ਪਿੰਡ ਦਾ।

ਹੁਤੇ ਪੰਥ ਮਹਿ ਬਸੈ ਮਹਾਨ।

ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਤਿ ਲੋਕ ਨਿਕਸੇ ਸਨਿ

ਬਾਲਿਕ ਬੂਢੇ ਜੇਤਿਕ ਜ੍ਹਾਨ।

ਉਚੇ ਬਾਨ ਥਿਰੇ ਅਵਿਲੋਕਤਿ

ਅਸਵਾਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਦੁਤਿਖਾਨ। ॥ ੨੦ ॥ 'ਸ਼ੋਭਾ ਦੀ ਖਾਣ।

ਆਨ ਅਕੋਰ ਨ ਆਗੇ ਅਰਪੀ,

ਨਮੋ ਨ ਕੀਨੀ ਜੋਰੇ ਹਾਥ।

ਮਤਿ ਮੂਰਖ ਨਿਜ ਰਾਜੇ ਕੇ ਬਲ

ਮਦ ਕਰਿ ਨਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਲਖਿ ਨਾਥ। 'ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦਾ।

ਹੁਤੇ ਹੁਤਾਸਨ ਕੋਪ ਅੱਗੁ ਕਿਛੁ

'ਅੱਗੇ ਹੀ ਕ੍ਰੋਧ ਰੂਪ ਅੱਗ ਕੁਛਕ ਸੀ।

ਗਿਰਪਤਿ ਭੀਮਚੰਦ ਕੇ ਸਾਥ।

ਮਨੋ ਅਹੂਤੀ ਪਰੀ ਦਿਪਤਹਿਤ। 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ।

ਨਹਿ ਗ੍ਰਾਮੀਨ। ਨਿਮਾਯੋ ਮਾਥ ॥ ੨੧ ॥ 'ਪੇਂਡੂਆਂ ਨੇ।

ਆਲਸੂਨ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਅਵਲੋਕਯੋ,

ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਆਇਸੁ ਦੀਨ।

†ਤਾਰੀਖ ਖਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਲਸੂਨ ਵਾਲੇ ਭੀਮਚੰਦ ਦੇ ਪੱਖੀ ਸਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕ੍ਰੋਧ ਰਖਦੇ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਅੱਗੇ ਸੰਗਤ ਬੀ ਲੁਟੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਘੱਟ ਬੋਲ ਕੇ ਖਿਝਾਇਆ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੀਵਾਨ ਨੰਦ ਚੰਦ ਨੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਾਲਿਕ ਬ੍ਰਿੱਧ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੁਛ ਨਾ ਕਿਹਾ। ਸੁਰੇਂਦ੍ਰ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਲਿਖੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਐਉਂ ਲਿਖਤ ਹੈ:-ਰਾਸਤੇ ਮੇਂ ਭੀਮ ਕੇ ਘਰਾਣੇ ਕੇ ਕੁਛ ਰਾਜਪੂਤੋਂ ਨੇ ਸਿੱਖੋਂ ਸੇ ਛੇੜ ਛਾੜ ਕੀ। ਇਸ ਗਾਂਵ ਮੇਂ ਅਨੇਕ ਅਵਸਰੋਂ ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਬੀ ਸਿੱਖ ਯਾਤ੍ਰੀਓਂ ਕੇ ਤੰਗ ਕੀਆ ਗਿਆ ਥਾ, ਇਨ ਲੋਗੋਂ ਸੇ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝ ਲੇਨੇ ਕਾ ਸਿੱਖੋਂ ਕੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਚਿਤ ਅਵਸਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੀ ਅੱਗੇ ਰੁਤ ੩ ਅੰਸੂ ੩੩ ਅੰਕ ੩ ਤੋਂ ੬ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਲੁਟਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਯਥਾ: "ਪੰਥ ਬਿਸਾਲ ਬਿਦਤ ਨਿਤ ਭਯੋ। ਸਭਿਨਿ ਚੁਗਿਰਦੇ ਡਰ ਉਪਜਯੋ। ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਸੰਘਰ ਲਖਿ ਗਾਵੇ। ਕੋ ਨ ਸੁਭਟ ਆਗੇ ਹੁਇ ਠਾਂਢੇ ॥ ੩ ॥ ਹਤਹਿ ਤੁਫੰਗਨਿ ਕੇ ਕਰਿ ਹੇਲਾ। ਉਪਰ ਪਰਹਿ ਰੇਲ ਅਰੁ ਪੇਲਾ। ਤਬਿ ਤੇ ਡਰ ਧਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਬਿਸਾਲਾ। ਸੰਗਤ ਕੇ ਨ ਕਹੈਂ ਕਿਸ ਕਾਲਾ ॥ ੪ ॥ ਸੰਧਯਾ ਸੁਬਹਿ ਚਲੀ ਮਗ ਆਵੈ। ਦੁਸ਼ਟ ਮਿਲਹਿ ਕੇ ਹਾਥ ਨ ਪਾਵੈ। ਪ੍ਰਥਮੈ ਆਲਸੂਨ ਕਹੁ ਮਾਰਾ। ਨਹੁ ਬਜਰੂੜ ਬਹੁਰ ਸੰਘਾਰਾ ॥ ੫ ॥ ਜੋ ਅਬਿ ਸੰਗਤ ਕੇ ਕਰਿ ਪਾਵੈ। ਤਿਨ ਮਾਨਿੰਦ ਆਪ ਉਜਰਾਵੈ। ਲੇਨਿ ਰਹੈ ਦੇਨੋ ਬਨ ਜਾਇ। ਮਰਨ ਹੋਇ ਪੁਨ ਘਰ ਉਪਜਾਇ" ॥ ੬ ॥

'ਨੰਦ ਚੰਦ ਲੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਾਹਿਨੀ

ਲੂਟਹੁ ਗ੍ਰਾਮ ਵਸਤੁ ਲਿਹੁ ਛੀਨ।

ਅਰਹਿ ਪ੍ਰਹਾਰਹੁ, ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰਹੁ,

ਦੇਹੁ ਤਿਦਾਰਕ। ਕੁਮਤਿ ਮਲੀਨ। 'ਸਜਾ।

ਰਾਜਾ ਮੂਢ ਪ੍ਰਜਾ ਜੁਤਿ ਜਾਨਹਿ

ਸਹਹਿ ਅਵੱਗਯਾ ਕੇ ਦੁਖ ਪੀਨ। ॥ ੨੨ ॥

ਸੁਨਿ ਦਿਵਾਨ ਰਿਸ ਠਾਨਿ ਮਹਾਨੀ

ਮਾਨ ਹੁਕਮ ਲੈ ਸੁਭਟਨ ਜਾਲ।
 ਭਯੋ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਬਖਾਨਜੋਂ ਉਚੇ
 'ਲੂਟ ਲੇਹੁ ਇਨ ਕੋ ਧਨ ਮਾਲ।'
 ਸੁਨਿ ਜੋਧਾ ਤਬਿ ਧਾਮ ਧਰੇ ਸਭਿ
 ਬਾਸਨ¹ ਬਸਨ² ਸਮਾਜ ਬਿਸਾਲ। ¹ਰੋਕ। ²ਭਾਂਡੇ।
 ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਣ ਮਹਿਖਿ ਤਰੁਗੰਨਿ
 ਛੀਨ ਲੀਨਿ ਸਭਿ ਬਲ ਕੇ ਨਾਲ ॥ ੨੩ ॥
 ਜੋ ਅਰ ਪਰੇ¹ ਸੁ ਅਰਿ ਕਰਿ² ਮਾਰੇ ¹ਬਸਤਰ। ²ਅੜੇ।
 ਕਾਤੁਰ ਕਟੇ ਤਰਜਨਾ ਸੰਗ। ¹ਵੈਰੀ (ਜਾਣਕੇ)।
 ਕੇਤਿਕ ਡਰ ਕਰਿ ਘਰ ਮਹਿ ਦੁਰ ਕਰਿ
 ਦਬਕ ਰਹੇ ਉਸਕੇ ਨਹਿ ਅੰਗ। ¹ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ।
 ਕੋ ਦੁਰ ਦੁਰ ਕਰਿ¹ ਗਏ ਭਾਜ ਕਰਿ ¹ਹਿਲਾਏ ਨਹੀਂ।
 ਬਹੁਰ ਨ ਮੁਰੇ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਢੰਗ।
 ਕੋ ਘਾਇਲ ਹੈ ਤਰਫਤਿ ਮੁਰਛਤਿ,
 ਕੋ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਕਰਿ ਭਏ ਸੁਰੰਗ। ॥ ੨੪ ॥ ¹ਛੁਪ ਛੁਪ ਕੇ।
 ਕਿਤਿਕ ਸਮੁਖ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਨਨ ਕੋ ਤਜਿ
 ਮਰਿ ਸਸਤ੍ਰਨ ਤੇ ਹੈ ਕਰਿ ਘਾਤਿ। ¹ਲਾਲ।
 ਛੋਰਿ ਸਦਨ ਚਹੂੰ ਓਰ ਪਲਾਏ
 ਜਮ ਸਮ ਜਾਨਿ ਰਿਦੈ ਡਰਪਾਤਿ। ¹ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਕੇ ਮਰੇ।
 ਲੂਟਯੋ ਦਲ ਨੇ ਗ੍ਰਾਮ ਵਸਤੁ ਸਭਿ
 ਕਰਿ ਉਜਾਰ ਕੀ ਸਮ ਮਗ ਜਾਤਿ। ¹ਡਰੇ।
 ਫਤੇ ਕੀਨਿ ਰਿਪੁ ਹਤੇ ਜਿਤੇ ਤਹਿ,
 ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੇ ਸੁਨਤਿ ਥਰਕਾਤਿ। ॥ ੨੫ ॥ ¹ਰਾਹੇ ਟੁਰ ਪਾਏ। (ਅ) ਰਸਤੇ ਜਾਂਦਿਆਂ।
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਇਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਲਖਿ
 ਨਿਕਟ ਨਿਕਟ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਜਿ ਬ੍ਰਿੰਦ।
 ਤ੍ਰਾਸ ਧਾਰਿ ਹੰਕਾਰ ਤਜਾਗ ਕਰਿ
 ਦੇ ਦੇ ਮਿਲਹਿ ਅਕੋਰ ਬਿਲੰਦ।
 -ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਬਚੇ ਨਹਿ ਕਯੋਂ ਹੂੰ,
 ਨਹਿ ਸਹਾਇਤਾ ਹੋਇ ਨਰਿੰਦ। ¹ਕੰਬੇ।
 ਦੁਗਧ ਦਧੀ ਸਿਖ ਲੇਤਿ ਸਭਿਨਿ ਤੇ
 ਸਮੁਖ ਨ ਬੋਲਹਿ ਕਰਹਿ ਨਿਕੰਦ। ¹ਰਾਜਾ ਦੀ।
 ॥ ੨੬ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਮਾਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ[†] ਲੇ ਫਤੇ, ਧਰਤਿ ਅਨੰਦ
ਬਿਲੰਦ।

[†]ਆਲਸੂਨ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਮਾਲ ਬਹੁਤ ਸੀ ਤੇ ਘਰ ਘਰ ਜਮਾ ਸੀ, ਜੈਸਾ ਤਵਾ: ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਹੋਰ ਥੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਦਾ ਲੁਟਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਸੋ ਉਹ ਮਾਲ ਜੋ ਲੁੱਟਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਸੀ, ਸਿਖ ਉਹ ਲੁੱਟਕੇ ਲਿਆਏ ਸੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕੁਛ ਦੰਡ ਵਜੋਂ ਬੀ ਲੁਟਿਆ ਹੋਊ। ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਲੁੱਟ ਮਨ੍ਹੇਂ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਲੁਟ ਲੈਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ ਓਥੇ ਲੁੱਟੇ ਸਾਮਾਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਯਾ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਤੇ ਕੀਤੇ ਅਤਯਾਚਾਰਾਂ ਦਾ ਦੰਡ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਲੁੱਟ ਦਾ ਸਦੀਵ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਅਕਰਾਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਮਾਰਨ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਆਗਯਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਪ੍ਰਵਿਸ਼ੇ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰਿ, ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ
ਨੰਦ ॥੨੭॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਆਲਸੂਨ ਲੁਟਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤੀਨ
ਚੱਤਵਾਰਿਸੰਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੩॥

੪੪. [ਆਨੰਦਪੁਰ। ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਨਮ]

੪੩<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੪

ਦੋਹਰਾ:

ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਆਗਵਨ ਕੋ, ਪੁਰਿ ਜਨ ਉਰ ਹਰਖਾਇ।
ਨਿਕਸੇ ਆਗੂ ਲੇਨਿ ਹਿਤ, ਸਾਦਰ ਮਿਲੇ ਸੁ ਆਇ ॥ ੧ ॥

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:

ਲੇ ਲੇ ਅਨਿਕ ਅਕੋਰ ਕੋ, ਕਰਿ ਗੁਰ ਸੋਂ
ਮੇਲਾ।

ਦਰਸਨ ਕੋ ਆਨੰਦ ਲੇ, ਕਰਿ ਜਨਮ
ਸੁਹੇਲਾ।

ਪੁਨਿ ਦੁੰਦਭਿ ਰਣਜੀਤ ਕੀ, ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ
ਗਨ ਆਵਹਿ।

ਦੌਰ ਦੌਰ ਪੁਰਿ ਪੌਰ ਤਜਿ, ਦਲ ਯੁਤਿ
ਦਰਸਾਵੈਂ ॥ ੨ ॥

ਮੰਗਲ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ, ਪੁਰਿ ਬਿਖੈ
ਰਚੰਤੀ।

ਪੌਰ ਪੌਰ ਪਰ ਸਸਿਮੁਖੀ^੧, ਬਿਰ ਹੁਇ
ਦਰਸੰਤੀ।

ਪ੍ਰਵਿਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਬਜ਼ਾਰ ਮਹਿ, ਦੇਖਤਿ ਨਰ
ਨਾਰੀ।

ਗਨ ਚਕੋਰ ਜਨੁ ਚੰਦ ਕੋ, ਆਗਮਨ
ਬਿਚਾਰੀ ॥ ੩ ॥

ਪੁਸ਼ਪਨ ਕਉ ਬਰਖਾਵਹੀਂ, ਗੁੰਦਤਿ ਦੈਂ
ਮਾਲਾ^੧।

ਗ੍ਰਹਨ ਕਰਤਿ ਲਖਿ ਭਾਵ ਕਉ, ਹੁਇ
ਹਰਖ ਬਿਸਾਲਾ।

ਚਖ ਬਿਸਤਿਰਤਿ ਸਰੋਜ ਤੇ^੧, ਸਭਿ ਕੀ
ਦਿਸਿ ਦੇਖੈਂ।

ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਭਿ ਸੋਂ ਕਰਹਿ, ਦੇ ਮੋਦ
ਬਿਸੇਖੈਂ ॥ ੪ ॥

ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਪੁਕਾਰਤੇ, ਸਭਿ ਅੱਗੂ
ਚਲੰਤੇ।

^੧ਚੰਦ੍ਰ ਮੁਖੀ (= ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ)।^੧ਗੁੰਦੀਆਂ ਮਾਲਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।^੧ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਕਮਲ ਵਤ ਨੇੜਾਂ ਨਾਲ।

ਸੁਜਸੁ ਬਖਾਨਤਿ ਪ੍ਰਭੂ ਕਉ, ਸਭਿਹੂੰ
ਸੁਨੰਤੇ।

ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੁਰਗ ਮਹਿ, ਜੋ
ਬਨਯੋ ਨਵੀਨਾ।

ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਰਚੇ, ਸੁਖਦਾ ਦੁਤਿ
ਭੀਨਾ ॥੫॥

ਉਤਰਿ ਤੁਰੰਗਮ ਤੇ ਗਏ, ਸੁੰਦਰ ਘਰ
ਮਾਂਹੀ।

ਪੀਠ ਪਲੰਘ ਕੀ ਪਰ ਬਿਰੇ, ਧਰਿ ਆਯੁਧ
ਪਾਹੀ।

ਨੰਦ ਚੰਦ ਪ੍ਰੋਹਤ ਦੁਤੀ, ਅਰੁ ਤੀਨਹੁ
ਭ੍ਰਾਤਾ।

ਆਇਸੁ ਤੇ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਿਵਰ, ਉਤਰੇ 'ਸੁਖਦਾਤੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ। 'ਪਾ':-ਸੁਖਗਾਤਾ।
ਸੁਖਦਾਤਾ^{੧੧} ॥੬॥

ਸਭਿ ਸੈਨਾ ਕੇ ਸੂਰਮੇ, ਆਇ ਸੁ ਲੁਟ 'ਨਾਲ) ਜੋ ਲੁੱਟ ਲਿਆਏ ਸੀ। 'ਦੇਖੋ ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ
ਲਜਾਏ^{੧੧}। ਟੂਕ।

ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਰ ਉਤਾਰ ਕਰਿ, ਨਿਜ ਸਿਵਰ
ਸੁਹਾਏ।

ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਜਾਮਨੀ, ਹੁਇ ਸੁਪਤ
ਬਿਤਾਈ।

ਟਿਕੇ ਸਕਲ ਸੁਖ ਪਾਇ ਕਰਿ, ਜੋਧਾ
ਸਮੁਦਾਈ ॥੭॥

ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਜਾਗੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਕਰਿ ਸੌਚ
ਸ਼ਨਾਨਾ।

ਚਾਰ ਘਰੀ ਦਿਨ ਚਰੇ ਤੇ, ਨਿਜ ਲਾਇ
ਦਿਵਾਨਾ।

ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਕੀ ਗਨ ਸੰਗਤਾਂ, ਇਕਠੀ ਪੁਰਿ
ਹੋਈ।

ਕਰਯੋ ਹੁਕਮ 'ਅਬਿ ਆਇ ਕੈ, ਦਰਸਹਿ
ਸਭਿ ਕੋਈ' ॥੮॥

ਗਯੋ ਮੇਵਰਾ ਸਭਿਨਿ ਪਹਿ, ਗੁਰ ਆਇਸੁ
ਗਾਈ।

ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੋਨਨ ਮਹਿ ਅਨੰਦ ਭਾ, ਤੂਰਨ
ਸਮੁਦਾਈ।

ਨਾਨਾ ਲੀਨਿ ਅਕੋਰ ਕਉ, ਉਤਲਾਵਤਿ
ਆਏ।

ਮਨੋ ਤ੍ਰਿਖਾਤੁਰ ਤਾਲ ਕੀ, ਸੁਧਿ ਸੁਨਿ
ਕਰਿ ਧਾਏ ॥ ੯ ॥

ਚਮਰ ਚਲਾਚਲ ਚਾਰੂ ਹੈ, ਜਨੁ ਕਿਰਨ 'ਮਾਨੋ ਕਿਰਨਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।
ਸਕੇਲੀ'।

ਝੂਲਤਿ ਕਲਗੀ ਸੀਸ ਪਰ, ਦਮਕਤਿ 'ਮੇਲਕੇ।
ਦੁਤਿ ਮੇਲੀ'।

ਰੰਗਦਾਰ ਦਸਤਾਰ ਕੋ, ਬੰਧੇਜ' ਅਨੂਠੋ। 'ਬੰਨ੍ਹਕੇ, ਬੰਦਸ਼।

ਜਿਗਾ ਜਵਾਹਰ ਜਗਮਗੈ, ਜਾਹਰ ਛਬਿ 'ਛਬੀ ਵੱਸ ਰਹੀ ਹੈ।
ਵੂਠੋ' ॥ ੧੦ ॥

ਬਦਨਚੰਦ ਅਹਿਲਾਦ ਕਰਿ', ਮੰਡਲ ਬਡ 'ਅਨੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਰੂਰਾ।

ਕੁੰਡਲ ਡੋਲਤਿ ਕਰਨ ਯੁਗ, ਸ਼ੋਭਤਿ ਗੁਰ
ਸੂਰਾ।

ਕਮਲ ਪਾਂਖਰੀ ਆਂਖ ਜੁਗ, ਪੈਨੀ ਜੁਗ 'ਕੋਨਿਆਂ ਤੋਂ।
ਕੋਰਾ'।

ਲਾਜ ਜਹਾਜ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੇ, ਦੇਖਤਿ ਸਿਖ
ਓਰਾ ॥ ੧੧ ॥

ਸ਼ਮਸ ਸਜਾਮ ਸੁੰਦਰ ਗਿਰਦ, ਲਘੁ ਲਘੁ
ਸਮੁਦਾਈ।

ਸਹਿਜ ਸੁ ਚਿਕ੍ਰਨ ਕੇਸ਼ ਸੁਭ, ਅਸ ਉਪਮਾ
ਗਾਈ।

ਰਤਨ ਉਡਗ, ਮੁਖ ਚੰਦ ਢਿਗ, ਪਸਰਯੋ 'ਭਾਵ ਰਤਨ ਤਾਰੇ ਹਨ, ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਮੁਖੜਾ ਹੈ ਦਾੜ੍ਹਾ ਹਨੇਰਾ
ਤਮ ਜਾਲਾ'। ਹੈ। [ਸਾਫੇ ਦੇ ਲੜ ਤੇ ਜੋ ਮੱਥੇ ਤੇ ਪਲਮਦ ਹੈ ਉਸਦੀ
ਝਾਲਰ ਅੱਗੇ ਮੋਤੀ ਲਗੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਰਤਨਾਂ ਵਲ
ਇਸ਼ਾਰਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਗਾ ਵਿੱਚ ਬੀ ਜ੍ਵਾਹਰ ਪਿਛੇ ਦੱਸ
ਆਏ ਹਨ। ਕਰਨ ਕੁੰਡਲਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਰਤਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ
ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬੀ ਮੁਰਾਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦਿਪਤਿ ਦਸਨ ਮੁਸ਼ਕਯਾਨ ਜੁਤਿ, ਦੁਤਿ
ਚਾਰੁ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੧੨ ॥

ਮਨਹੁ ਸੁਰਨਿ ਕੀ ਸਭਾ ਮਹਿ, ਕਮਲਾਸਨ
ਬੈਸੇ।

ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਬੀਚ ਪ੍ਰਭੁ, ਸੋਭਤਿ ਦੁਤਿ
ਐਸੇ।

ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ, ਗਨ ਅਰਪਿ
ਅਕੋਰੈਂ।

ਬੈਠਤਿ ਹੈਂ ਚਹੁੰਦਿਸਾ ਮਹਿ, ਦੋਨਹੁ ਕਰ
ਜੋਰੈਂ ॥੧੩॥

ਜਸ ਜਸ ਧਰਿ ਧਰਿ ਭਾਵਨਾ, ਸਤਿਗੁਰੁ
ਦਰਸੰਤੇ।

ਤਸ ਤਸ ਪੁਰਵਤਿ ਸੰਗਤਾਂ, ਅਰਦਾਸ
ਕਰੰਤੇ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸਭਿਹੂੰਨ ਪਰ, ਡਾਰਤਿ
ਦਿਸ਼ਿ ਚਾਰੇ।

ਮਨਹੁ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰ ਉਤਪਤੀ, ਬਿਧ 'ਮਾਨੋ' (ਰਚ ਕੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ) ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇਖਦਾ ਹੈ।
ਤਿਨਹੁ ਨਿਹਾਰੇ। ॥੧੮॥

ਜਾਮ ਥਿਰੇ ਬਿਚ ਸਭਾ ਕੇ, ਦਰਸਨ ਕੋ
ਦੀਨਾ।

ਕਰਿ ਨਿਹਾਲ ਤਬਿ ਸੰਗਤਾਂ, ਉਠਿਬੇ ਮਨ
ਕੀਨਾ।

ਅਪਨਾ[†] ਸਦਨ ਮਹਿ ਪੁਨ ਗਏ, ਬੈਠੇ 'ਪਾ':-ਅਪਰ।
ਗੁਨਖਾਨੀ।

ਭੋਜਨ ਥਾਰ ਪਰੋਸਯੋ, ਆਨਜੋਂ ਤਿਹ ਥਾਨੀ
॥੧੫॥

ਅਚਯੋ ਸ੍ਵਾਦ ਮਨ ਭਾਵਤੇ, ਛੁਧਤੇ
ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ।

ਢਰੇ ਦੁਪਹਿਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਲੋਚਨ ਅਲਸਾਏ।
ਪੌਢੇ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਪ੍ਰਯੰਕ ਕਰ, ਕੁਛ ਕੀਨਿ
ਅਰਾਮੂ।

ਸਵਾ ਜਾਮ ਦਿਨ ਕੇ ਰਹੇ, ਜਾਗੇ ਸੁਖ ਧਾਮੂ
॥੧੬॥

ਗਰੀ ਬਦਾਮਨ ਆਇ ਗਨ, ਰਗੜੀ

ਸ਼ਰਦਾਈ।

ਬਿਜੀਆ ਆਦਿਕ ਜਿਹ ਅਧਿਕ, ਤਿਸ
ਬੀਚ ਘੁਟਾਈ।

ਆਨੀ ਦਾਸਨ ਤਯਾਰ ਕਰਿ, ਪਿਖਿ ਹੁਕਮ
ਬਖਾਨਾ।

‘ਹੁਤੀ ਅਫੀਮ ਬਿਦੇਸ਼ ਕੀ, ਜਿਸ ਅਮਲ
ਮਹਾਨਾ ॥੧੭॥

ਬਹੁ ਤਰੀਫ ਸਿਖ ਨੇ ਕਰੀ, ਸੋ ਕੋਸ਼
ਮਝਾਰਾ।

ਆਨੇ ਇਹਾਂ ਨਿਕਾਸ ਕਰਿ, ਜਿਸ ਅਮਲ
ਕਰਾਰਾ।’

ਕੋਸ਼ਪਾ^੧ ਢਿਗ ਸੇਵਕ ਗਯੋ, ਸਭਿ ਬਾਤਿ ^{‘ਖਜ਼ਾਨਚੀ}
ਜਨਾਈ।

ਕਹਿ ਕਰਿ ਪਤੇ ਬਿਦੇਸ਼ ਕੇ, ਤਿਸ ਛਿਨ
ਨਿਕਸਾਈ ॥੧੮॥

ਆਨੀ ਤੁਰਤ ਸਮੀਪ ਗੁਰ, ਕਰ ਧਰੀ
ਨਿਹਾਰੀ।

ਦੂ ਰੰਚਕਾ^੨ ਪਰਮਾਨ ਸਮ, ਅੰਗੁਰੀਨ ^{‘ਦੋ ਰਤੀ ਭਰ।}
ਸੁਧਾਰੀ।

ਕਰਿ ਗੁਲਕਾ ਕਰ ਤਰ ਧਰੀ^੩ ਲੇ ਬਹੁਰ ^{‘ਗੋਲੀ ਬਣਾਕੇ ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀ ਤੇ ਧਰੀ।}
ਕਟੋਰਾ।

ਕਰਜੋ ਖਾਨ ਪਾਨ ਸੁਖਾ ਤਬੈ, ਹਿਤ ਮਾਦਕ ^{‘ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ।}
ਜੋਰਾ^੪ ॥੧੯॥

ਮਾਵਾ ਖਾਇ ਅਫੀਮ ਕੋ^੫, ਪੁਨ ਸੌਚ ^{‘ਅਫੀਮ ਦਾ ਮਾਵਾ ਖਾਕੇ।}
ਸ਼ਨਾਨੇ।

^੧‘ਹਿਸਾਬ ਕਰਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ੨੩, ੨੪ ਬਰਸ ਦੀ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਵੇਲੇ ਅਫੀਮ ਲਗ ਜਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਬੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਅਫੀਮ ਬੁਢੇਪੇ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਹੈ, ਬਲ ਅਮਿੱਤ ਹੈ, ਸੂਰਮਗਤੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਹੈ, ਆਪ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਮਾਕੂ ਤੱਕ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਹਰਾਮ ਕਰਾਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਕੈਮੁੱਤਿਕ ਨਜ਼ਾਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਤੇ ਅਫੀਮ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਕੀਕੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਫਿਰ ਦੇਖੋ ਅਫੀਮ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਕਢਵਾਈ ਹੈ, ਕਦੇ ਪਹਿਲੋਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਪਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖਾਂਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਖ ਢੂੰਡਕੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਓਹ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਰਤਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਖਾਂਦੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਲਿਆਉਣੀ ਕਿਉਂ ਸੀ ਤੇ ਤਰੀਫ ਕਿਉਂ ਕਰਨੀ ਸੀ? ਸੋ ਇਸ ਗਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਖਾਂਦੇ ਸਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਕਵੀ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਜ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਪਰਸਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਗਲ ਹੋ ਗਈ। ਕਿਸੇ ਅਫੀਮ ਭੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬੁੱਢੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਵਿ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ

ਸਾਖੀ ਸੁਣਾਈ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਨ ਪੜਤਾਲੇ ਲਿਖ ਲਈ ਹੈ। ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿਹੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਖਾ ਆਮ ਸੀ ਤੇ ਰਾਜ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰਦਾਈ ਸਾਦੀ ਯਾ ਸੁੱਖੇ ਵਾਲੀ ਤੇ ਅਫੀਮਾਂ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਟੁਰ ਪਏ ਸਨ। ਉਸ ਕਰਕੇ ਕਵੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਖੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਓਪਰੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸੀ ਹੋਣੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਭੰਗ ਸੁਖੇ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਢੇਰ ਚਿਰ ਬਾਦ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਘਾਲਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਬਕੇਵਿਆਂ ਸਰੀਰਕ ਟੋਟਾਂ ਵੇਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਵਾਈ ਮਾਤ੍ਰ ਟੁਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਐਸ਼ੂਰਜ ਤੇ ਸੁਖ ਵੇਲੇ ਆਕੇ ਫਿਰ ਨਸ਼ੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਵਧਿਆ। ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਤੇ ਲਗ ਪਗ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਖਾ ਖਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾ ਅਫੀਮ ਨਾ ਸੁੱਖਾ ਨਾ ਸ਼ਰਾਬ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੀ ਵਿਹਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਵੀ ਜੀ ਆਪ ਭੀ ਅੱਗੇ ਜਾਕੇ ਰੁਤ ਪ ਅੰਸੂ ੨੮ ਅੰਕ ੨੩ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:- 'ਮਦਰਾ ਦਹਿਤਾ ਸਪਤ ਕੁਲ ਭੰਗ ਦਹੈ ਤਨ ਏਕ'। ਇੱਥੇ ਗੁਰਮਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਾਮ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ਕ ਨਸ਼ਾ ਵਿਹਤ ਹੈ। ਫਿਰ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਦੋ ਰਤੀਆਂ ਖਾ ਲੈਣੀ ਬੀ ਇਕ ਅਤਯੋਕਤੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੂ ੪੪ ਅੰਕ ੧੧ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਤਬਿ ਕੇ ਲਾਗੇ ਖਾਨ ਪਾਨ, ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ
ਅਧਿਕਾਨੇ।

ਕਿਤਿਕ ਦਯੋਸ ਬੀਤੇ ਜਬਹਿ, ਇਕ ਦਿਨ
ਤਬਿ ਆਈ।

ਪਤਿਬਰਤਾ ਜੀਤੋ ਸੁ ਬ੍ਰਿਤ', ਲੱਜਾ 'ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਬ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲੀ, ਸੁਹਣੇ ਆਚਾਰ ਵਾਲੀ।
ਅਧਿਕਾਈ ॥੨੦॥

ਪਤਿ ਕਉ ਪਾਇ ਇਕੰਤ ਮੈਂ, ਕਰਿ ਜੋਰਿ
ਖਰੀ ਹੈ।

ਅਵਨੀ ਖਨਤਿ ਅੰਗੂਠ ਪਗ, ਤਰ' 'ਨੀਵੀਂ।
ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰੀ ਹੈ।

ਚਿਤ ਮਹਿ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਮੂਰਤਿ ਬਸੈ, ਨਹਿ
ਸਮੁਖ ਬਿਲੋਕੈ।

ਐਂਚਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਏਕ ਦਿਸ਼ਿ, ਦੂਜੇ ਲਜ 'ਲਜਿਆ ਰੋਕਦੀ ਹੈ।
ਰੋਕੈ' ॥੨੧॥

ਬਡਭਾਗਣ ਜਗ ਮਾਤਿ ਇਮ, ਗੁਰ ਕੀ
ਪਟਰਾਨੀ।

ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਗੁਣ ਨਿਧਾ, ਸੁਭ ਮਤਿ
ਮੈਂ ਸਜਾਨੀ।

ਪ੍ਰਭੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬਿਲੋਕਿ ਕਰਿ, ਬਿਰ' ਨੰਮ੍ਰਿ 'ਖੜੀ ਹੈ।
ਬਿਸਾਲਾ।

ਜਾਨਿ ਕਾਮਨਾਵਾਨ ਮਨ, ਬੋਲੇ ਤਿਸ ਕਾਲਾ
॥੨੨॥

ਘਰਵਾਲਨ ਕੀ ਸੁਧ ਕਹਾਂ, ਅਭਿਲਾਖਾ ਕੋ
ਹੈ?

ਕਹੋ ਮਨੋਰਥ ਆਪਨੋ, ਅਬਿ ਬਾਂਛਤਿ ਜੋ

ਹੈ।

ਜਿਸ ਹਿਤ ਕਰਿ ਆਗਵਨ ਕੋ, ਬਿਰ ਭਈ
ਸਲਾਜਾ।

ਕਹੁ ਸੁਮੱਧਮੇਂ ! ਬਾਰਤਾ, ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਕੋ
ਕਾਜਾ' ॥੨੩॥

'ਹੇ ਸੁਪਤਨੀ ! (ਅ) ਐਉਂ ਬੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸੁ ਮੱਧ ਮੇਂ
ਬਾਰਤਾ = (ਜੋ) ਗਲ ਹੈ ਸੁਹਣੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ।

ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਬੰਦਤਿ ਬਦਤਿ', 'ਪ੍ਰਭੁ
ਅੰਤਰਜਾਮੀ !

'ਕਹਿਣ ਲਗੇ (ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਜੀ)।

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਜਾਨੋ ਸਕਲ, ਘਟਿ ਘਟਿ ਕੇ
ਸ੍ਵਾਮੀ।

ਚਾਰੋਂ ਚੱਕਨਿ ਸੰਗਤਾਂ, ਚਾਹਤਿ ਚਿਤ
ਪਾਵੈਂ।

ਸਾਗਰਾਂਤਿ' ਅਵਨੀ ਜਿਤਿਕ, ਤੁਮ ਚਰਨ
ਮਨਾਵੈਂ ॥੨੪॥

'ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ।

ਪੁਰਵਹੁ ਸਭਿ ਕੀ ਕਾਮਨਾ, ਨਹਿ ਉਨ
ਖਜਾਨਾ।

ਹੇਰੋ ਜਸ ਜਸ ਭਾਵਨਾ, ਦਿਹੁ ਫਲ ਤਿਮ
ਨਾਨਾ।

ਤ੍ਰਿਯ ਸਰੀਰ ਕੀ ਮਤ ਗਤੀ', ਜਿਮ ਹੁਇ
ਤਿਮ ਜਾਨੋ।

'ਗਤਿਮਿਤ, ਹਾਲਤ।

ਤੁਮ ਤੇ ਸੁਤ ਸਪਤਨਿ' ਲਹਜੋ, ਦੁਤਿਵਾਨ
ਮਹਾਨੋ ॥੨੫॥

'ਸਉਕਣ ਨੇ।

ਬਿਨ ਨੰਦਨ ਅਨੰਦ ਨਹਿ, ਘਰ ਸੁੰਨ
ਸਮਾਨਾ'।

'ਸੁੰਵ ਸਮਾਨ ਹੈ।

ਦੀਪਕ ਜਥਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਿ, ਤਿਮ ਕਹਿ
ਮਤਿਵਾਨਾ।

ਪੂਖਨ' ਕਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਨ, ਸਭਿ ਜਗ
ਸੁਖਪਾਵੈ।

'ਸੂਰਜ।

ਨਿਸ ਕਾ ਦੀਪਕ ਚੰਦ ਹੈ, ਤਮ ਦੂਖ
ਨਸਾਵੈ ॥੨੬॥

ਭਾਖਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਾਨ 'ਕਰਿ, ਸਿਖ ਸੰਤਨਿ
ਸੇਵਾ।

ਭੋਜਨ ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿ ਕੇ, ਦੇ ਬਿਨ

ਅਹੰਮੇਵਾ।

ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ ਸਭਿ ਕਾਮਨਾ, ਸਤਿਸੰਗਤ
ਪਾਸੀ।

ਲਹੈਂ ਅਨੰਦ ਜੁਗ ਲੋਕ ਕੋ, ਜੇ ਕਰਹਿ 'ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ।

ਹੁਲਾਸੀ" ॥੧੭॥

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਮਾਨਯੋਂ ਹੁਕਮ ਕੋ, ਕਰਿ ਨਮੋ
ਸਿਧਾਰੀ?

ਹਿਤ ਅਹਾਰ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕੇ, ਕਰਿਵਾਇਸੁ
ਤਯਾਰੀ।

ਅਥਿਤ ਸੰਤ ਸਿਖ ਜੇ ਹੁਤੇ, ਤਿਨ ਕੋ
ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ।

ਮਨ ਮਹਿ ਧਰਿ ਸੁਤ ਕਾਮਨਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ
ਰਿਝਾਵੈ ॥੨੮॥

ਨਿਤ ਨਵੀਨ' ਅਨਵਾਇ ਕਰਿ, ਤਿਨ 'ਨਵੇਂ (ਸਿਖ ਸੰਗਤ)।

ਚਰਨ ਪਖਾਰੇ।

ਲੇ ਕਰਿ ਬਿਜਨਾ ਹਾਥ ਮੈਂ, ਸੁਖ' ਪੌਨ 'ਸੁਖਦਾਈ।

ਝੁਲਾਰੇ।

ਇਤਯਾਦਿਕ ਸੇਵਾ ਅਧਿਕ, ਕਿਯ ਜੀਤੋ
ਰਾਨੀ।

ਪ੍ਰਭੁ ਮਨ ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭੇ, ਸਗਰੇ
ਸੁਖਦਾਨੀ ॥੨੯॥

ਬੀਤਯੋ ਆਦਿਤਵਾਰ ਜਬਿ, ਨਿਸ ਬਿਖੈ
ਗੁਸਾਈਂ।

ਬਸੇ ਮਹਿਲ ਹਿਤ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੇ, ਬਸਿ ਪ੍ਰੇਮ
ਸਦਾਈ।

ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਕੀ ਕਾਮਨਾ, ਤਬਿ ਪੂਰਨ ਕੀਨੀ।

ਧਰਯੋ ਗਰਭ ਹਰਖਤਿ ਭਈ, ਪਤਿ ਸੇਵ
ਪ੍ਰਬੀਨੀ ॥੩੦॥

ਬਡਭਾਗਨ ਅਨੁਰਾਗਨੀ', ਉਰ ਕੰਤ 'ਪ੍ਰੇਮਣ ਨੇ।

ਬਸਾਯੋ।

ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਚਿਤਵਤਿ ਸੁਮਤਿ, ਅਤਿ
ਪ੍ਰੇਮ ਵਧਾਯੋ।

ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਬ੍ਰਿਧਾ^੧ ਗਰਭ ਕੀ, ਦੁਤਿ ਹੈ ^{ਵਧਣ ਨਾਲ।}
 ਅਧਿਕਾਈ।
 ਮਨੋ ਦੂਜ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਪੁਰਵਤਿ^੧ ਸੁਖਦਾਈ ^{ਪੂਰਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।}
 ॥੩੧॥
 ਜਿਸ ਮੰਦਰ ਮਹਿ ਮੁਦਿਤ ਚਿਤ, ਬਿਰਤਾ
 ਕੋ ਧਾਰੈ।
 ਅਧਿਕ ਲਹੈ ਸ਼ੋਭਾ ਤਬਹਿ, ਬਡਿ ਕਰਿ
 ਉਜਿਯਾਰੈ।
 ਬੀਤ ਗਏ ਨਵ ਮਾਸ ਇਮ, ਹਰਖਤਿ
 ਪਰਿਵਾਰਾ।
 ਸਹਿਤ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਰਤੀਖਨਾ, ਉਤਸਵ ਹੁਇ
 ਭਾਰਾ ॥੩੨॥
 ਚੇਤ ਸੁਦੀ ਬਿਤ ਸਪਤਮੀ, ਕੁਜ ਬਾਸੁਰ^੧ ^{ਮੰਗਲਵਾਰ।}
 ਆਵਾ।
 ਸੱਤ੍ਰਾਂ ਸੈ ਸੰਤਾਲੀਏ, ਸੰਮਤ ਮੁਦ ਛਾਵਾ।
 ਭਲੇ ਲਗਨ ਗ੍ਰਹ ਉਚ ਕਛੁ, ਜਨਮਯੋ ਸੁਖ
 ਪਾਏ।
 ਸੇਬਜਮਾਨ ਗਨ ਧਾਇ^੧ ਤੇ, ਬਹੁ ਦੀਪ ^{ਦਾਈਆਂ।}
 ਜਗਾਏ ॥੩੩॥
 ਮੰਗਲ ਮੰਗਲਵਾਰ ਮੈਂ, ਬਜਿ ਉਠੀ
 ਬਧਾਈ।
 ਬਾਦਿਤ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ, ਦਰ ਪਰ
 ਸਮੁਦਾਈ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ, ਉਤਸਵ ਕੋ
 ਠਾਨਾ।
 ਮੰਗਤਿ ਗਨ ਜਨ ਸੁਨਤਿ ਹੀ, ਦੌਰੇ ਹਿਤ
 ਦਾਨਾ ॥੩੪॥
 ਭਈ ਭੀਰ ਬਡ ਪੌਰ ਪਰ, ਧਨ ਪਾਇ
 ਉਦਾਰਾ।
 'ਚਿਰੰਜੀਵ ਗੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੁਇ', ਸਭਿ ਬਾਕ
 ਉਦਾਰਾ।
 ਇਤ ਕਲਗੀਧਰ ਕੇ ਨਿਕਟ, ਪਾਵਹਿ ਮਨ

ਭਾਯੋ।

ਆਸ਼ਿਖ ਕੀਰਤਿ ਕੇ ਇਹ ਸਹਿਤ, ਸਭਿ
ਕਹਤਿ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੩੫ ॥

ਇਕ ਗੁਜਰੀ ਕੇ ਜਾਇੰ ਢਿਗ, ਬਹੁ ਦੇਤਿ
ਬਧਾਈ।

ਹਰਿਤ ਦੂਰਬਾ ਅਰਪਿ ਕਰਿ, ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਮਨ ਭਾਈ।

¹ਹਰਾ ਖੱਬਲ ਘਾਸ ਸਮਰਪਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ
ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ।

ਫੂਲਨਿ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲ ਕੋ, ਅਰੁ
ਬੰਦਨਵਾਲਾ।

¹ਤੋਰਣ।

ਸਭਿ ਦਰ ਪਰ ਬੰਧਨਿ ਕਰੀ ਦਲ ਹਰਿਤ
ਬਿਸਾਲਾ। ॥ ੩੬ ॥

¹ਸਾਰੇ ਦਰਾਂ ਤੇ ਹਰੇ ਪੱਤੇ ਬਹੁਤੇ ਬੰਨ੍ਹੇ।

ਮੁਕਤਾਂ ਲਰੀਅਨ ਪੋਇ ਕਰਿ ਵਿਚ ਕੰਚਨ
ਸੂਤਾ।

¹ਭਾਵ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਪ੍ਰੋਤੀਆਂ ਹਨ ਤਿੱਲੇ ਦੇ
ਸਤ ਵਿਚ।

ਬਾਂਧੀ ਦ੍ਵਾਰੇ ਚਾਰੁ। ਪਰ ਜਹਿ ਜਨਮ
ਸਪੂਤਾ।

¹ਸੰਦਰ।

ਸੋਢਿ ਬੰਸ ਕੀ ਰੀਤਿ ਸਭਿ ਕਹਿ ਕਰਿ
ਕਰਿਵਾਈ।

ਪੌਤ੍ਰ ਜਨਮ ਤੇ ਮੋਦ ਮਨ ਗੁਜਰੀ ਸੁਖਪਾਈ
॥ ੩੭ ॥

ਦੂਸਰ ਜੰਗ ਨਦੌਣ ਕੋ ਜਯ ਲੈ ਕਰਿਆਏ।

ਜਨਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਭਾ ਦੂਸਰੇ ਬਹੁ ਬਜੇ ਵਧਾਏ।

ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਧਰਿਬੇ ਹਿਤ
ਨਾਮੁ।

'ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ' ਤਬਿ ਕਹਜੋ ਬਿਦਤਜੋ ਸੁਖ
ਧਾਮੁ ॥ ੩੮ ॥ ^੧

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜਨਮ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
ਚਤੁਰ ਚੜ੍ਹਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੪ ॥

^੧ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ 'ਜਨਮ-ਕ੍ਰਮ' ਪਰ ਕੁਛ ਰਾਇ ਦਾ ਵਖੇਵਾਂ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਖੋਜ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

੧. ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਿਤੇ ਜਨਮ ਤਿੱਥਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਇਕੁੱਠ ਹੈ:-
ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਚੌਥ ਸੰਮਤ ੧੭੪੩,

ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਦੇ ਉਦਰੋਂ।

ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਚੇਤ ਸੁਦੀ ਸੱਤਮੀ ਸੰਮਤ ੧੭੪੭,

ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਦੇ ਉਦਰੋਂ।

ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਏਕਮ ਸੰਮਤ ੧੮੫੩,

ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਦੇ ਉਦਰੋਂ।

ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਫਗਨ ਸੁਦੀ ਇਕਾਦਸ਼ੀ ਸੰਮਤ ੧੭੫੫,

ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਦੇ ਉਦਰੋਂ।

ਇਸ ਮੂਜਬ ਆਪ ਨੇ ਏਥੇ ਵਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਚਮਕੌਰ ਦੱਸੀ ਹੈ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਚ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ੧੯੦੦ ਵਿਚ ਮੁਕਾ ਹੈ।

੨. ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਸੰਮਤ ੧੮੫੪ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਹੀ ਕ੍ਰਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕ੍ਰਮ ਇਸੇ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਤੋਂ ਲੀਤਾ ਹੈ।

੩. ਸੌ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:-ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ, ਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦੱਸੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਤ੍ਰਿਹਾਂ ਪਹਿਲਿਆਂ ਦੀ ਸਾਖੀ ਪਹਿਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਿਛੋਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਹ ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਗਿਣਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕ੍ਰਮ ਇੱਕੁਰ ਹੋਇਆ:-

ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ।

੪. ਕਵਿ ਸੈਨਾਪਤੀ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਪਹਿਲੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ:-ਬਾਬਾ ਰਣਜੀਤ ਯਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ, ਪਰ ਅੱਗੇ ਜਾਕੇ ਗੜਬੜ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਚਮਕੌਰ ਜੁਧ ਬਾਬਤ ਦੋਹਾ ਹੈ:-

'ਜਬ ਦੇਖਿਓ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਸਮਾਂ ਪਹੁੰਚਿਓ ਆਨ।

ਦੌਰਿਓ ਦਲ ਮੈਂ ਧਾਇ ਕੈ ਕਰ ਮੈਂ ਗਹੀ ਕਮਾਨ।'

ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਇਕ ਦੋ ਵੇਰ ਜੁਝਾਰ ਨਾਮ ਆਕੇ ਅੰਕ ੬੨, ੬੪ ਵਿਚ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੜਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅੰਕ ੭੩ ਵਿਚ ਜੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸਰਹਿੰਦ ਆਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ-

'ਭਾਰੀ ਜਵਾਬ ਜੁਝਾਰ ਦਏ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭ ਦੂਤਨ ਅੰਗ ਪਿਰਾਏ।'

ਫਿਰ ਅੰਕ ੭੫ ਵਿਚ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ ਤਜਣ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਐਉਂ ਦਿਤੇ ਹਨ:

'ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਇਹ ਬਿਧ ਤਜੇ ਪਰਾਨ।

ਪਰਗਟ ਭਏ ਇਹ ਲੋਕ ਮੈਂ ਜਾਨਤ ਸਕਲ ਜਹਾਨ।'

ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਵਿਚ ਟਪਲਾ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਚਮਕੌਰ ਲੜਦੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਫੇਰ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਕਰਦੇ ਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਜਦੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਖਿਆਲ ਭੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਕੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਨਾਮ ਸਨ, ਇਕ ਨਾਮ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਅੱਲ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਗਲ ਜ਼ਫਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਆਏ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਤੋਂ ਗਲਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਚਾਰ ਗਿਣੇ ਹਨ:-

'ਚਿਹਾ ਸੁਦ ਕਿ ਚੂੰ ਬੱਚਗਾਂ ਕੁਸ਼ਤ ਚਾਰ।

ਕਿ ਬਾਕੀ ਬਿਮਾਂਦਸਤ ਪੇਚੀਦਹ ਮਾਰ। [ਹਿ: ੧-੭੮.

੫. ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੰਗੂ ਨੇ ਚਮਕੌਰ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਾਮ ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਛੋਟੇ ਸਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਸ਼ੀਰ ਖੋਰ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਸੌ ਸਾਖੀ ਨਾਲ ਇਹ ਗਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ।

੬. ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਬਾ: ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਵਾਲੇ) ਤੋਂ ਬੀ ਇਹੋ ਗਲ ਸਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੰਗੂ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਦੋਨੋਂ ਛੋਟੇ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਹੁਕਮ ਹੂਆ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਆਗੇ ਚਲੋ। ਔਰ ਦੋਨੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਬੜੇ ਜੋ ਥੇ ਆਗੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁਕੇ ਥੇ। ਚਮਕੌਰ ਜੀ ਦੇਹੁਰਾ ਹੈ ਦੋਨੋਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ।' ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਸੰਮਤ ੧੮੩੩ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਹੈ।

੭. ਤਵਾਰੀਕ ਖਾਲਸਾ ਵਿਚ ਇਹ ਕ੍ਰਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:-

ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਜੀ।

੮. ਮਿ: ਮੈਕਾਲਫ ਤੇ ਸ: ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਕ੍ਰਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਸੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ।

੯. ਕਨ੍ਹਯਾ ਲਾਲ, ਦੌਲਤ ਰਾਏ, ਸਾਧੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਦਿਕ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕ੍ਰਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:-

ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਜੀ।

੧੦. ਜੋ ਕ੍ਰਮ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਚ ਸੀਨੇ ਬਸੀਨੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੇ ਯਾਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ* ਸੋ ਇਹ ਹੈ ਜੋ ਉਪਰ ਅੰਕ ੭ ਤੇ ੯ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ।

੧੧. ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਰਚੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੰਮਤ ੧੭੯੮ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਬੰਸਾਵਲੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਕ੍ਰਮ ਇਹੋ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਚ ਸੀਨੇ ਬਸੀਨੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯਥਾ:-

ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਹੁਣ ਤਕ ਦੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਉਗਾਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਤਨ ਹੈ ਤੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਗੁਰ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇ ਲੇਖ ਵਾਂਙੂ ਭਰਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸੇ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਣਾ ਠੀਕ ਹੈ।

੪੫. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ]

੪੪<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ [ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ](#) - [ਤਤਕਰਾ](#) ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੬

ਦੋਹਰਾ:

ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਧਰਿ, ਸੁਨਿ ਹਰਖਜੋ ਪਰਵਾਰ।
ਉਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੇਲਤੇ, ਭੂਖਨ ਸ਼ਬਦ ਸੁ ਧਾਰਿ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਸਤਿਗੁਰੂ ਘਰ ਜੁਗ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ।
ਮਾਤ ਬਿਲੋਕਤਿ ਚਿਤ ਅਹਿਲਾਂਦੇ।
ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਪਾਇ ਨਵੀਨੇ।
ਡੀਠ ਨ ਲਗਹਿ ਦਿਠੋਨਾ ਦੀਨੇ ॥ ੨ ॥
ਕਰਹਿ ਦੁਲਾਰਨ ਦਾਈ ਦਾਏ।

'ਇਸ ਕਰਕੇ) ਕਾਲਾ ਦਾਗ ਲਾਇਆ।

'ਦਾਈ = ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ। ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣ ਵਾਲੀ।
ਦਾਇਆ = ਖਿਡਾਵਾ। ਜਬਾਨੀ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਸਿੰਘ
ਜੀ।

ਪੁਰਿ ਨਰ ਨਾਰਿ ਹੇਰਿ ਹਰਖਾਏ।
ਸੰਗਤਿ ਸਹਿਤ ਮਸੰਦਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦ।
ਸੁਨਹਿ ਜਨਮ ਗੁਰ ਨੰਦ ਅਨੰਦ ॥ ੩ ॥
ਅਲੰਕਾਰ ਰਚਨਾ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ।
ਸੁਧਰਾਵਹਿ १ ਦੇ ਦਰਬ ਮਹਾਨਾ।
ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਬਸਨ ਬਨਾਵਹਿ।
ਗੁਰੂ ਰਿਝਾਵਨਿ ਕਾਰਨ ਲਯਾਵਹਿ ॥ ੪ ॥
ਕਲਗੀਧਰ ਘਰ ਉਤਸਵ ਘਨੇ।
ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਹੋਤਿ ਅਨੰਦ ਕੋ ਜਨੇ १।
ਦਿਵਸ ਬਸੋਏ १ ਕੋ ਬਡ ਮੇਲਾ।
ਚਹੁੰ ਦਿਸਿ ਤੇ ਨਰ ਨਾਰਿ ਸਕੇਲਾ ॥ ੫ ॥
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਜਾਇ ਉਚ ਥਲ ਬੈਸੇ।
ਬੀਚ ਸਭਾ ਕੇ ਰਘੁਵਰ ਜੈਸੇ।
ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਪੁੰਜ ਅਕੋਰ।
ਅਰਪਤਿ ਆਨਿ ਦੁਊ ਕਰ ਜੋਰਿ ॥ ੬ ॥
ਜੁਗ ਲੋਕਨਿ ਕੀ ਚਹਿ ਕੱਲਜਾਨਾ।
ਦਰਸਨ ਦਰਸਹਿ ਭਾਵ ਮਹਾਨਾ।
ਸੁਤ ਬਿਤ ਆਦਿ ਰਿਦੇ ਕਰਿ ਆਸ।
ਖਰੇ ਹੋਇ ਭਾਖਤਿ ਅਰਦਾਸ ॥ ੭ ॥
ਤਨ ਅਰੋਗਤਾ ਜਾਚਤਿ ਸੇਈ।

'ਬਣਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

'ਜਣਾਵਣ ਵਾਲੇ।

'ਵਸਾਖੀ।

ਭਗਤਿ ਗਯਾਨ ਚਹਿ ਸੇਵਤਿ ਕੇਈ।
ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਕਰਿ।
ਲਹੈਂ ਕਾਮਨਾ ਮੁਦ ਉਰ ਧਰਿ ਧਾਰਿ

॥ ੮ ॥

ਆਪ ਆਪਨੇ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੈਂ।
ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਮਹਿ ਸੁਭ ਸੁਜਸੁ ਪਸਾਰੈਂ।
ਕੇਚਿਤ ਰਹੈਂ ਸਮੀਪ ਗੁਸਾਈਂ।
ਸੇਵਤਿ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੁਖਦਾਈ ॥ ੯ ॥

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਨ ਕੋ ਦਰਸੰਤੇ।
ਕਰਹਿ ਦੁਲਾਰਨਿ ਅਨੰਦ ਵਧੰਤੇ।

ਪੌਤ੍ਰਨ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਨ ਆਛੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਨਿਤ ਸ਼੍ਰੇਯਹਿ ਬਾਛੇ' ॥ ੧੦ ॥ 'ਸੁਖ ਮੰਗਦੀ ਹੈ।

ਧਰਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਨਿਜ ਅੰਕ ਬਿਠਾਰਹਿ।

ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਮੁਖ ਕਮਲ ਨਿਹਾਰਹਿ।

-ਸੁਤ ਕੋ ਬੰਸ ਬ੍ਰਿਧਤਾ ਪਾਵਹਿ-।

ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤਿ ਮੋਦ ਉਪਾਵਹਿ ॥ ੧੧ ॥

ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਂਗਨ ਮਾਂਹੀ।

ਪਾਇ ਬਿਭੂਖਨ ਸ਼ਬਦ' ਉਠਾਹੀ। 'ਪਾ:-ਬਸਤ੍ਰ।

ਕਰਹਿ ਹਕਾਰਨਿ ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਵਹਿ।

ਤਊ ਦੌਰਿ ਖੇਲਨਿ ਹਿਤ ਜਾਵਹਿ ॥ ੧੨ ॥

ਮਾਤ ਸੁੰਦਰੀ ਸੁੰਦਰ ਨੰਦਨ।

ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਕਰਤਾ ਅਭਿਬੰਦਨ'। 'ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਰੱਛਾ ਠਾਨਤਿ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ।

ਦਧਿ ਓਦਨ' ਅਚਵਾਇ ਅਹਾਰਨਿ 'ਦਹੀਂ ਚਾਵਲ।

॥ ੧੩ ॥

ਪਿਤਾ ਸਮੀਪ ਜਾਤਿ ਜਿਹ ਸਮੇਂ।

ਦੇਖਿ ਅਪਰ ਕੋ ਠਾਨਤਿ ਨਮੇ'।

'ਹੋਰ (ਸਿੱਖਾਂ)ਨੂੰ (ਨਮੋ ਕਰਦਿਆਂ) ਦੇਖਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਅ) (ਜੇਹੜਾ) ਕੋਈ (ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ) ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬਾਲਿਕ ਲੀਲਾ ਕਰਤਿ ਦਿਖਾਵਤਿ।

ਸਭਿਹਿਨ ਕੇ ਮਨ ਮੋਦ ਉਪਾਵਤਿ

॥ ੧੪ ॥

ਸ੍ਰੀ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਲਘੁ ਬਯ ਮੈਂ।

ਰਹੈਂ ਸਦਨ ਮਹਿ ਬ੍ਰਿੰਦਨ ਤਿਯ ਮੈਂ।
 ਵਧਤਿ ਦੇਹਿ ਨਿਸ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਹਿ।
 ਦਾਸੀ ਦੇਤਿ ਦਿਲਾਸ ਉਚਾਰਹਿ ॥ ੧੫ ॥
 ਇਸ ਬਿਧਿ ਦੈ ਕਲਗੀਧਰ ਨੰਦਨ।
 ਦਰਸਨ ਦੇਤਿ ਕਰਤਿ ਅਭਿਬੰਦਨ।
 ਹਸਤਿ ਹਸਾਵਤਿ ਲੀਲਾ ਠਾਨਤਿ।

ਦਾਸ ਅਨੇਕ ਸਾਥ ਅਨੁਮਾਨਤਿ^੧ -
 ॥ ੧੬ ॥

^੧ਨਾਲ ਦੇ ਦਾਸ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਨੁਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ
 (ਅ)..... ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਅਲਸੂਨ ਉਜਾਰਾ।
 ਪਰੀ ਧਾਂਕ ਤਬਿ ਬਾਇਸ ਧਾਰਾ।
 ਸਰਬ ਧਾਰਾ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸਤਿ^੨ ਰਿਦੇ।

^੧ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਾਂ (ਦੇ ਰਾਜੇ)। ^੨ਪਾ:-ਸਰਬ ਤ੍ਰਾਸ ਕੇ ਧਾਰਤਿ।

-ਛੀਨਹਿ ਰਾਜ ਗੁਰੂ ਜਦ ਕਦੇ- ॥ ੧੭ ॥
 ਕੇਤਿਕ ਸੰਧਿ ਕਰੀ ਮਿਲਿ ਗਏ।
 ਸਾਹਿਬ ਕਰਾਮਾਤ ਲਖਿ ਲਏ।
 ਪਠਹਿ ਮੁਸਾਹਿਬ ਕੈ ਚਲਿ ਆਪ।
 ਦਰਸਹਿ ਬਦਨ ਪਾਪ ਗਨਖਾਪ ॥ ੧੮ ॥
 ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਪਾਇਨ ਆਛੇ।
 ਪਠਤਿ ਰਹੇ ਗੁਰ ਸੋਂ ਰਸ ਬਾਂਛੇ।
 ਜੇ ਸੈਲਨ ਕੀ ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ।
 ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਭੇਜਹਿ ਢਿਗ ਸਾਹਿਬ
 ॥ ੧੯ ॥

ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਤਿਸੀ ਹੀ ਰੀਤ।
 ਕਲਗੀਧਰ ਵਰਤਹਿ ਹਿਤ ਚੀਤ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕੋ ਧਾਰਨ ਕਰੈਂ।
 ਰਾਜਨੀਤ ਕੇ ਬਯੋਤ ਉਚਰੈਂ ॥ ੨੦ ॥
 ਕੇਤਿਕ ਧਰਹਿ ਦੁਸ਼ਟਤਾ ਮੰਦੇ।
 ਤੇ ਨਿਤ ਰਹਿ ਸਵਧਾਨ ਬਿਲੰਦੇ।
 ਦੇ ਬੀਰਨਿ ਕੋ ਜੰਗ ਸਮਾਜੂ।
 ਰਾਖਹਿ ਤਯਾਰ -ਹੋਹਿ^੩ ਕਬਿ ਕਾਜੂ-

^੩ਹੋਣਗੇ।

॥ ੨੧ ॥
 ਨਰ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਬੇਮੁਖ ਜੇਈ।
 ਗੁਰ ਮਹਿਮਾਂ ਕੋ ਲਖੈਂ ਨ ਤੇਈ।

ਉਰ ਮਹਿ ਡਰ ਧਰਿ ਕੁਮਤਿ ਗਵਾਰੇ।
 ਛੋਰਿ ਸ਼ਹਿਰ ਕੋ ਭਾਜਿ ਸਿਧਾਰੇ ॥ ੨੨ ॥
 ਅਪਰ ਗ੍ਰਾਮ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਚਲਿ ਬਾਸੇ।
 ਦੇਖਤਿ ਲੋਕ ਕਰਹਿ ਸਭਿ ਹਾਸੇ।
 ਕਹੂੰ ਜੀਵਕਾ ਹਾਥ ਨ ਆਈ।
 ਹਾਰੇ ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਨਿਕ ਉਪਾਈ
 ॥ ੨੩ ॥

ਜਿਨ ਪਰ ਕੋਪ ਗੁਰਨਿ ਕੋ ਹੋਵੈ।
 ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਤਿਨਹੁ ਕੋ ਖੋਵੈ।
 ਇਹਾਂ ਸਦਾ ਦਾਰਿਦ ਬਸਿ ਰਹੈ।
 ਮਾਂਗਹਿ ਨਹਿ ਬਿਰਾਟਕਾ ਲਹੈ ॥ ੨੪ ॥
 ਤਜੈ ਪ੍ਰਾਨ ਜਮਦੂਤ ਹਰੰਤੇ।
 ਨਰਕ ਜਾਤਨਾ ਘਨੀ ਸਹੰਤੇ।
 ਜਿਨ ਤੇ ਲੇਹਿ ਗੁਰੂ ਮੁਖ ਫੇਰੀ।
 ਪ੍ਰਥਮ ਮਿਤ੍ਰ ਤਿਨ ਬਨਿ ਹੈਂ ਬੈਰੀ।
 ॥ ੨੫ ॥

¹ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

¹ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ।

¹ਕੋਢੀ।

¹ਪਕੜਦੇ ਹਨ।

¹ਤਾੜਨਾ। ²ਪਾ:-ਜਾਚਨਾ।

¹ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਿਤ੍ਰ ਹੀ ਵੈਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

¹ਜਿੱਥੇ ਵੇਖਕੇ ਰੱਸੀ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

¹ਸਰਪ।

¹ਦੌੜਦੇ ਹਨ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਕਿ ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਆਨੰਦ ਲਵਾਂਗੇ।

ਜਹਾਂ ਜੇਵਰੀ ਪਿਖਿ ਕਰ ਘਾਲਹਿ।
 ਤਹਿ ਤੂਰਨ ਦਾਰੁਨ ਹੈ ਬਜਾਲਹਿ।
 ਜਹਾਂ ਲੇਨਿ ਹਿਤ ਕੰਚਨ ਤਾਕਹਿ।
 ਤਹਿ ਤਤਕਾਲ ਮੂਠ ਹੈ ਖਾਕਹਿ ॥ ੨੬ ॥
 ਦੌਰਤਿ ਇਹਾਂ ਲਖਹਿ ਮੁਦ ਲੈ ਹੈਂ।
 ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਤਹਿ ਸਾਸਨ ਪੈ ਹੈਂ।
 ਦੁਖ ਦਾਇਕ ਹੈ ਹੈਂ ਸੁਰ ਸਾਰੇ।
 ਜਥਾ ਚੋਰ ਕੋ ਚਹਿ ਸਭਿ ਮਾਰੇ ॥ ੨੭ ॥
 ਛੋਰਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੋ ਜੋ ਗਏ।
 ਤਿਨ ਕੋ ਦੁਖਦ ਸਕਲ ਬਲ ਭਏ।
 ਨਹਿ ਕਿਨਹੂੰ ਕੀਨੋ ਸਨਮਾਨੁ।
 ਦੁਖਤਿ ਛੁਧਤਿ ਸੇ ਭਏ ਮਹਾਨੁ ॥ ੨੮ ॥
 ਬਕਤਿ ਹੋਇ ਬਿਰ ਕੈ ਜਹਿ ਕਹਾਂ।
 ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਵਯਾਕੁਲ ਮਨ ਮਹਾਂ।
 ਬਹੁਰ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੋ ਚਲਿ ਆਏ।
 ਪਰੀ ਬਿਪਤ ਦੀਰਘ ਡਰਪਾਏ ॥ ੨੯ ॥

ਹੁਇ ਨਿਰਲਾਜ ਬਸੇ ਹਿਤ ਜੀਵਾ।
 ਲਾਗੇ ਕਰਨ ਅਹਾਰ ਸਦੀਵਾ।
 ਕਿਤਿਕ ਬਰਖ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਬਿਤਾਏ।
 ਚੁਨਿ ਚੁਨਿ ਚੋਰ ਸਭੈ ਗਹਿ ਘਾਏ

॥ ੩੦ ॥

ਜੇਤਿਕ ਭਾਜ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਗਏ।
 ਭੂਖ ਮਰਤਿ ਫਿਰ ਆਵਤਿ ਭਏ।
 ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਅਧਿਕ ਅਧਿਕ ਪਰਤਾਪਾ।
 ਵਧੈ ਗੁਰਨਿ ਕੋ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਖਾਪਾ ॥ ੩੧ ॥

ਕਬਹੂੰ ਘਨੀ ਸੈਨ ਹੁਇ ਜਾਵੈ।
 ਰਹੈ ਨਿਕਟ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਸਿਖ ਆਵੈ।
 ਕਬਿਹੂੰ ਅਪਨੇ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰਹਿ।
 ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਕੋ ਨੇਹ ਸੰਭਾਰਹਿ ॥ ੩੨ ॥

ਚਾਕਰ ਕਬਹੂੰ ਘਨੇ ਹੁਇ ਜਾਇ।
 ਕਬਹੂੰ ਦਰਬ ਲੇ ਘਰਹੁ ਸਿਧਾਇ।
 ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਜੰਗ ਕਬਿ ਹੋਇ।
 ਕਬਹੂੰ ਕਰਹਿ ਸੰਧਿ ਰਿਪੁ ਜੋਇ ॥ ੩੩ ॥

ਕਬਹੂੰ ਅਖੇਰ ਬ੍ਰਿਤ ਕੋ ਕਰੈ।
 ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਹਿ ਸੁਭਟ ਸੰਗ ਚਰੈ।
 ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਬਿਚਰਤਿ ਬਹੁ ਕਾਨਨ।
 ਸ਼ਤ੍ਰੂਨਿ ਤ੍ਰਾਸ ਨਾਦ ਸੁਨਿ ਕਾਨਨਿ
 ॥ ੩੪ ॥

ਗ੍ਰਾਮ ਨਗਰ ਜੋ ਮਗ ਮਹਿ ਆਵੈ।
 ਮਿਲਹਿ ਭਟ ਦੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈ।
 ਸੋ ਅਪਨੀ ਰੱਛਾ ਕਰਿ ਲੇਤਿ।
 ਤਿਹ ਕੋ ਸੁਭਟ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹਿ ਦੇਤਿ ॥ ੩੫ ॥

ਅਕਰੈ ਅਹੰਕਾਰ ਤੇ ਜੋਇ।

^੧ਆਕੜੇ।

ਆਗੇ ਨਿਕਸ ਨ ਨਰਮੀ^੨ ਹੋਇ।

^੨ਸੁਧ ਪਾਠ-ਨੰਮ੍ਰੀ-ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਤਿਨ ਘਰ ਤੇ ਦਧਿ ਦੁਗਧ ਨਿਕਾਰੈ।

ਗਹੈ ਛਾਂਗ^੧ ਜੇਤਿਕ ਹੁਇ, ਮਾਰੈ ॥ ੩੬ ॥

^੧ਬੱਕਰੇ।

ਕਾਸ਼ਟ ਘਾਸ ਜਿ ਸੰਚੜੇ ਹੋਇ।

ਛੀਨ ਲੇਤਿ ਬਸ ਚਲੈ ਨ ਕੋਇ।

ਕਰਤੈ ਰਹੈ ਉਤੰਗ ਪ੍ਰਕਾਰ।

ਬੋਲੈ ਬਹੁਤ, ਖਾਹਿ ਸੋ ਮਾਰ' ॥੩੭॥

^੧ਜੋ ਬਹੁਤ ਬੋਲੇ ਉਹ ਮਾਰ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਜ ਤੇਜ ਟਿਕਾਯੋ।

ਸਭਿ ਰਾਜਨਿ ਮਨ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਯੋ।

ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਨਿਤ ਵਧਹਿ ਬਿਸਾਲਾ।

ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਸੁਖਾਲਾ

॥੩੮॥

ਦੀਪਮਾਲ ਵੈਸਾਖੀ ਜੋਇ।

ਦਿਨ ਇਤਯਾਦਿ ਪੁਰਬ ਕੋ ਹੋਇ।

ਚਹੂੰ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਤੇ ਚਲਿ ਚਲਿ ਆਵਹਿ।

ਕਰਿ ਦਰਸਨ ਬਾਂਛਤਿ ਕੋ ਪਾਵਹਿ

॥੩੯॥

ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਦਰਬ ਬਿਸਾਲਾ।

ਹਯ ਹੱਥਯਾਰ ਆਦਿ ਵਸੁ ਜਾਲਾ।

ਅਰਪਹਿ ਗੁਰ ਪਗ ਪੰਕਜ ਪਾਸ।

ਅਨਿਕ ਬਿਧਿਨਿ ਕੀ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ

॥੪੦॥

ਕੋ ਤੂਸਨ ਹੀ ਮਨ ਕਰਿ ਜਾਚੇ।

ਕੋ ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਬਾਕ ਉਬਾਚੇ।

ਸਗਰੇ ਪਾਇੰ ਕਾਮਨਾ ਗੁਰ ਤੇ।

ਕਰਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਪਦ ਪੰਕਜ ਉਰ ਤੇ ॥੪੧॥

ਕੇਤਿਕ ਸੁਮਤਿ ਭਗਤਿ ਕੋ ਪਾਵੈ।

ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਵੈ।

ਕੇਚਿਤ ਕਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸੇਵਾ।

ਜਿਸ ਤੇ ਰੀਝਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵਾ ॥੪੨॥

ਕਰਾਮਾਤਿ ਆਦਿਕ ਸਭਿ ਪਾਇ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਮਹਿ ਰਹਿ ਲਿਵਲਾਇ।

ਸੱਤ੍ਰੁ ਮਿੱਤ੍ਰੁ ਮਹਿ ਬ੍ਰਿਤੀ ਸਮਾਨਾ।

ਰਾਚੇ ਏਕ ਰੰਗ ਤਜਿ ਨਾਨਾ ॥੪੩॥

ਕੋ ਕੋ ਗਿਨੀਅਹਿ, ਤਰੇ ਅਨੇਕ।

ਭਉਜਲ ਉਬਰੇ ਪਾਇ ਬਿਬੇਕ।

ਸਿੱਧਾਂ ਸਰਬ ਪਾਇ^੧ ਆਨੰਦੇ।

^੧ਪਾ:-ਤਯਾਗ।

ਗੁਰ ਸੇਵੇ ਜਿਨ, ਭਾਗ ਬਿਲੰਦੇ ॥ ੪੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੰਚ
ਚੜ੍ਹਾਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੫ ॥

੪੬. [ਦਿਲਾਵਰ ਖਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ]

੪੫<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ [ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ](#) - [ਤਤਕਰਾ](#) ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੭

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਸਤਿਸੰਗ ਕੋ, ਸੇਵਹਿ ਤਿਸਹਿ ਪ੍ਰਕਾਰ।

ਅਸਨ ਬਸਨ ਕੋ ਦੇਤਿ ਹੈ, ਕਰਿ ਉਰ ਭਾਵ ਉਦਾਰ[†] ॥ ੧ ॥[†]ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਕਿਤਨਾ ਵਧੀਕ ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਭਾਵ ਲੋੜੀਏ।

ਚੌਪਈ:

ਮਧੁਰ ਸਲਵਨ ਤੁਰਸ ਯੁਤਿ ਸ੍ਵਾਦ।

ਕਰਵਹਿ ਬਿੰਜਨ ਚਾਵਰ ਆਦਿ।

ਪਾਇਸ ਬਨਹਿ ਪਾਇ ਬਿਚ ਮੇਵੇ।

ਅਥਿਤਨ ਕੋ ਹਕਾਰਿ ਬਹੁ ਦੇਵੇ ॥ ੨ ॥

ਚਾਹਤਿ ਚਿਤ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪਤਿ ਕੀ।

ਨਿੰਮ੍ਰੀ ਰਹੈ ਸਦਾ ਗਤਿ ਮਨ ਕੀ।

ਪਿਖਹਿ ਨਗਨ ਕੋ ਬਸਨ ਉਢਾਵਹਿ।

ਇਮ ਸੰਤਨਿ ਸਿਖ ਸੇਵ ਕਮਾਵਹਿ ॥ ੩ ॥

ਪਤਿ ਮੂਰਤਿ ਉਰ ਮਹਿ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਾਸੀ।

ਨਿਸ ਦਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਵਧਯੋ ਅਬਿਨਾਸੀ।

ਅਧਿਕ ਰਹੈ ਦਰਸਨ ਕੀ ਲਾਲਸ।

ਸੇਵਾ ਕਰਤਿ ਨ ਠਾਨਹਿ ਆਲਸ ॥ ੪ ॥

ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਕੋ ਲਖਿ ਭਾਊ।

ਬਸੀ ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਰ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਊ।

ਮੰਦਿਰ ਤਿਸ ਕੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਏ।

ਅਭਿਲਾਖਾ ਪੂਰਨ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੫ ॥

ਤਿਥ ਨਵਮੀ ਤਬਿ ਸੁਰ ਗੁਰ ਵਾਰ^੧।^੧ਵੀਰਵਾਰ।

ਬਸੇ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਕਰੁਨਾ ਧਾਰਿ।

ਸੰਤਤਿ ਕੇਰ ਕਾਮਨਾ ਜਾਨੀ।

ਪ੍ਰੇਮ ਬਸੀ ਹੁਇ ਪੂਰਨ ਠਾਨੀ ॥ ੬ ॥

ਦੀਨ ਰਿਦੇ ਤਹਿ ਮੋਦ ਘਨੇਰਾ।

ਸਫਲ ਮਨੋਰਥ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ।

ਸਕਲ ਜਾਮਨੀ ਮਹਿਲ ਬਿਤਾਈ।

ਆਏ ਵਹਿਰ ਹੋਤਿ ਅਰੁਣਾਈ ॥ ੭ ॥

ਸੋਚ ਸ਼ਨਾਨ ਠਾਨਿ ਗੁਰ ਪੂਰੇ।

ਬੈਠੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਮੁਖ ਰੂਰੇ।
 ਭਈ ਸਗਰਭਾ ਦੂਜੀ ਵਾਰ।
 ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਮਨ ਅਨੰਦ ਉਦਾਰ ॥ ੮ ॥
 ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਸੁੰਦਰ ਸੋਹੇ।
 ਖੇਲਤਿ ਬਿਚਰਤਿ ਪਗ ਬਲ ਹੋਹੇ।
 ਜੇਵਰ ਜੇਬ ਜਵਾਹਰ ਜਰੇ।
 ਦੌਰਤਿ ਅੰਗਨਿ ਨਾਦਤਿ ਖਰੇ' ॥ ੯ ॥

'ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਜੇਵਰ)।

ਦੁਤੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਚਰੰਤੇ।
 ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਸਾਥ ਰਖਿਯੰਤੇ।
 ਮਿਲ ਦ੍ਰੈ ਭ੍ਰਾਤਾ ਖੇਲਤਿ ਕਬੈ।
 ਸੁੰਦਰਤਾ ਸਰੀਰ ਮੈਂ ਸਬੈ ॥ ੧੦ ॥
 ਪਿਖਹਿ ਸਗੰਤਾਂ ਹਰਖਹਿ ਬੰਦਹਿ।
 ਸੁੰਦਰ ਸਤਿਗੁਰ ਬੰਸ ਬਿਲੰਦਹਿ।
 ਜਹਿ ਕਹਿ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਬਿਖੈ।
 ਕਰਹਿ ਸਰਾਹਨ ਪੁਨ ਪੁਨ ਪਿਖੈ ॥ ੧੧ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਜੁਗ ਪੌਤ੍ਰ ਹਕਾਰੈ।
 ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ' ਕਰਿ ਪਾਸਿ ਬਿਠਾਰੈ।
 ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਅੰਗ ਸੁਧਾਰਹਿ।
 ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ ਕਰਿ ਆਨੰਦ ਧਾਰਹਿ

'ਬਲਿਹਾਰ ਬਲਿਹਾਰ ਹੋਕੇ।

॥ ੧੨ ॥
 ਨਿਜ ਹਾਥਨਿ ਅਚਵਾਇ ਅਹਾਰਾ।
 ਕਰਹਿ ਸਪ੍ਰੇਮ ਪੌਤ੍ਰ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਾ।
 ਦੋਨਹੁ ਬਿਚਰਤਿ ਕਬਿ ਚਲਿ ਆਵੈਂ।
 ਸਾਥ ਅਦਾਬ ਪਿਤਹਿ' ਸਿਰ ਨਜਾਵੈਂ

'ਅਦਬ ਨਾਲ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ।

॥ ੧੩ ॥
 ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਇ ਕਹੈਂ ਗੁਰ ਪੂਰੇ।
 'ਹੋਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਜੁਗ ਸੂਰੇ।
 ਤੁਰਕ ਰਿਪੁਨ ਕੋ ਦੈ ਹੈਂ ਤ੍ਰਾਸਾ।
 ਰਣ ਠਾਨਹਿ ਬਹੁ ਕਰਹਿ ਬਿਨਾਸਾ'

॥ ੧੪ ॥
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੁਗ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ।
 ਬਧਹਿ ਸ਼ਰੀਰ ਹੋਹਿ ਅਹਿਲਾਦੇ।

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਸੈਨ ਸਮੇਤਾ।
 ਚਢਹਿ ਅਖੇਰ ਬ੍ਰਿਤ ਕੇ ਹੇਤਾ ॥ ੧੫ ॥
 ਬੇਮੁਖ ਹੋਹਿ ਲੂਟ ਤਿਹ ਲੇਹੀ।
 ਰੱਛਹਿ, ਮਿਲਹਿ ਆਨਿ ਕਰਿ ਜੇਹੀ।
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਲੋ ਤੇਜ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਬਿਦਤ ਭਯੋ ਸਭਿ ਮਹਿ ਤਿਸ ਕਾਲਾ
 ॥ ੧੬ ॥

'ਭੀਮਚੰਦ ਕੀ ਕਰੀ ਸਹਾਇ।
 ਅਲਫ ਖਾਨ ਕੋ ਦੀਨਿ ਭਜਾਇ।' 'ਤਿਸ (ਬਾਤ) ਨੂੰ।
 ਤਿਸ ਕੋ^੧ ਤੁਰਕ ਬਿਚਾਰਤਿ ਰਹੇ।
 ਲਰਨਿ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਕੋ ਚਿਤ ਚਹੇ ॥ ੧੭ ॥

ਮਹਾਂਬੀਰ ਬਰ ਜਾਨਹਿ ਮਨ ਮਹਿ।
 ਦੇਤਿ ਨ ਅਰਨ^੧ ਅਰਿਨਿ ਕੋ^੨ ਰਨ ਮਹਿ। 'ਅੜਨ। ਵੈਰੀ ਨੂੰ।
 ਹੁਤੋ ਦਿਲਾਵਰ ਖਾਨ ਪਠਾਨ।
 ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰੀ ਮਨਸਬਵਾਨ^੧ ॥ ੧੮ ॥ 'ਔਹਦੇ ਵਾਲਾ।

ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਜਸੁ ਕੋ ਤਿਸਹਿ ਨ ਸਹਜੋ।
 ਪਠੋਂ ਬਾਹਿਨੀ ਮੈਂ ਤਬਿ ਕਹਜੋ।
 ਇਮ ਕਹਿ ਤਜਾਰੀ ਕੀਨਿ ਬਿਲੰਦ।
 ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਇ ਪਠਾਯੋ ਨੰਦ^੧ ॥ ੧੯ ॥ 'ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ।

'ਜਾਹੁ ਸੈਨ ਲੈ ਸੁਭਟ ਹਜ਼ਾਰ।
 ਲਰਿ ਕਰਿ ਲੇਹੁ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਮਾਰਿ।
 ਜੇ ਕਰਿ ਦੈਹੈਂ ਦਰਬ ਘਨੇਰੇ।
 ਲੈ ਕਰਿ ਤਜਿ ਆਵਹੁ ਤਿਸ ਬੇਰੇ
 ॥ ੨੦ ॥

ਨਤੁ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕੀਜੀਅਹਿ ਭਾਰੀ।'
 ਸੁਨਿ ਪਿਤ ਤੇ ਹੋਯੋ ਤਬਿ ਤਜਾਰੀ।
 ਗੁਲਕਾਂ ਗਨ ਬਰੂਦ ਬਰਤਾਈ।
 ਬੀਨ ਬੀਨ ਜੋਧਾ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੨੧ ॥
 ਦੁੰਦਭਿ ਕੋ ਬਜਾਇ ਤਬਿ ਚਾਲਾ।
 ਮਗ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਕੇ ਪਗ ਘਾਲਾ।
 -ਸਭਿ ਗਿਰਪਤਿ ਤੇ ਧਨ ਕੋ ਲੈਨਾ-।

ਆਦਿ ਦਿਲਾਵਰ ਖਾਂ ਬਡ ਸੈਨਾ^੧ ॥ ੨੨ ॥ 'ਦਿਲਾਵਰ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੈਨਾ ਆਦਿਕ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ

ਗੁਰ ਦਿਸਿ ਪਠਜੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਪਹਿਲੇ।
-ਇਤ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਸਰਬ ਕੋ ਲਹਿ ਲੇ'-।

ਰਸਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖੇ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਰਾਜਿਆਂ ਤੋਂ ਧਨ ਲੈਣਾ ਹੈ।

'ਇਧਰੋਂ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏਗਾ।

ਇਹ ਬਿਧਿ ਉਰ ਮਹਿ ਧਾਰਿ ਗੁਮਾਨੀ।
ਭੇਜੋ ਨੰਦਨ ਕਰਿ ਅਗੁਵਾਨੀ ॥ ੨੩ ॥
'ਜਾਇ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਨਿਸ ਮਹਿ ਲਰਿਈ।
ਸਭਿ ਇਕ ਬਾਰਿ ਹੇਲ ਕੋ ਕਰਿਈ।'
ਇਹ ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਪੂਤ ਪਠਾਨ।

'ਮਹਾਨ ਸੈਨਾ ਸਮੇਤ।

ਭਯੋ ਅਰੂਢਨਿ ਸੈਨ ਮਹਾਨ' ॥ ੨੪ ॥

ਸਰਿਤਾ ਪਾਰ ਹੁਤੋ ਤਿਸ ਡੇਰਾ।

ਭਈ ਜਾਮਨੀ ਤਿਮਰ ਘਨੇਰਾ।

ਦੂਕ ਘਰੀ ਬੀਤੀ ਜਬਿ ਜਾਨੀ।

ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਤਜਾਰ ਭੀ ਚਮੁੰ ਮਹਾਨੀ ॥ ੨੫ ॥

ਚਲਿ ਕਰਿ ਸਰਿਤਾ ਕੇ ਤਟ ਆਏ।

'ਹੱਥ ਪੈਰ ਠਰ ਗਏ।

ਸੀਤ ਕਾਲ ਠਰਿਗੇ ਕਰ ਪਾਏ'।

ਕੋ ਨਰ ਹੇਰਿ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਆਯੋ।

ਪਹੁੰਚਯੋ ਜਹਿ ਗੁਰ ਪੌਰ ਸੁਹਾਯੋ ॥ ੨੬ ॥

ਚਹੂੰ ਦਿਸਨਿ ਮਹਿ ਬਹੁ ਤਕਰਾਈ।

ਚੌਂਕੀ ਦੇਤਿ ਬੀਰ ਸਮੁਦਾਈ।

ਦੁਾਰਪਾਲ ਆਲਮ ਤਹਿ ਖਰਜੋ।

ਤਿਹ ਕੇ ਸੰਗ ਜਸੂਸ' ਉਚਰਜੋ ॥ ੨੭ ॥

'ਖੁਫੀਆ ਖਬਰ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨੇ।

'ਕਹਾਂ ਪਰੇ ਹੋ ਸੁਪਤਿ ਸੁਖਾਰੇ?

ਆਯੋ ਤੁਰਕਨ ਦਲ ਬਲ ਭਾਰੇ।

ਸੁਧਿ ਹਜ਼ੂਰ ਕੋ ਦਿਹੁ ਇਸ ਕਾਲਾ।

ਬਨੈਂ ਸੁਚੇਤ ਸਮੈਂ ਨ ਬਿਸਾਲਾ' ॥ ੨੮ ॥

'ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ (ਹੁਣ)।

ਸੁਨਿ ਆਲਮ ਦਲ ਕੋ ਆਗਵਨੂ।

ਤੂਰਨ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਯੋ ਅੰਤਰ ਭਵਨੂ।

ਕਰੁਨਾ ਸਿੰਧੁ ਪ੍ਰਯੰਕ ਸੁਹਾਏ।

ਹੁਤੇ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਮੈਂ ਸੁਪਤਾਏ ॥ ੨੯ ॥

ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੁੰਦਰ ਜੁਗ ਦਰਸੇ।

ਮਰਦਤਿ ਸਨੇ ਸਨੇ ਕਰ ਪਰਸੇ।

ਭਏ ਪ੍ਰਬੋਧਤਿ' ਅੰਗ ਹਿਲਾਏ।

'ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਏ, ਜਾਗੇ।

ਬੂਝੋ 'ਕਵਨ ਚਰਨ ਕਰ ਲਾਏ?'

॥ ੩੦ ॥

ਹੈ ਠਾਂਢੇ ਕਰਿ ਜੋਰਿ ਅਲਾਯੋ।

'ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਦਲ ਆਯੋ।

ਚਹਤਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ।

ਠਾਂਢੇ ਸਰਿਤਾ ਪਾਰ ਅਸੇਸ਼ਾ। ॥ ੩੧ ॥

'ਸਾਰਾ ਹੀ।

ਹੁਕਮ ਆਪਨੋ ਸੁਭਟਨ ਦੀਜੈ।

ਬਨਹਿ ਸੁਚੇਤ ਹੇਤ ਰਣ ਕੀਜੈ।'

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਤਛਿਨ ਫੁਰਮਾਯੋ।

'ਨਰ ਗਨ ਪਠਿ ਸਭਿ ਦੇਹੁ ਜਗਾਯੋ'

॥ ੩੨ ॥

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਆਲਮ ਤੂਰਨ ਧਰਿ ਕੈ।

ਚਮ੍ਹੰ ਬਿਲੰਦ ਜਗਾਵਨ ਕਰਿ ਕੈ।

ਬਾਜ ਉਠਯੋ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ।

ਪਰਯੋ ਸੋਰ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਤਬਿ ਭਾਰਾ ॥ ੩੩ ॥

ਨੰਦਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿਕ ਜੋਧਾ।

ਤਤਛਿਨ ਸਾਜੀ ਹੁਇ ਧਰਿ ਕ੍ਰੋਧਾ।'

'ਕ੍ਰੋਧ ਧਾਰ ਕੇ (ਫੌਜ) ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ।

ਦਯਾਰਾਮ ਪ੍ਰੋਹਤ ਜੁਤਿ ਆਯੋ।

ਕਲਗੀਧਰ ਢਿਗ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ ॥ ੩੪ ॥

ਦੇਖਤਿ ਹੁਕਮ ਕੀਨਿ ਗੁਰ ਪੂਰੇ।

'ਗਮਹੁ ਅੱਗੂ ਲੈ ਕਰਿ ਸਭਿ ਸੂਰੇ।

ਮਾਰਹੁ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਸਮੁਖ ਤੁਫੰਗੇ।

ਤੀਨੋ ਤਹਾਂ ਭਾਨਜੇ ਸੰਗੇ' ॥ ੩੫ ॥

ਅਪਰ ਮੁਖੀ ਜੋਧਾ ਸਭਿ ਚਾਲੇ।

ਬਾਜੇ ਦੁੰਦਭਿ ਨਾਦ ਬਿਸਾਲੇ।

ਸਲਖੈਂ ਛੁਟੀ ਤੁਫੰਗਨ ਕੇਰੀ।

ਤਤਭਭ ਭੀ ਇਕ ਬਾਰ ਘਨੇਰੀ ॥ ੩੬ ॥

ਗਰਜੇ ਜੋਧਾ ਸ਼ਬਦ ਉਤੰਗਾ।

ਪਰਯੋ ਸੋਰ ਭਾਰੇ ਇਕ ਸੰਗਾ।'

'ਇਕੱਠਾ ਹੀ।

ਨਿਕਸੇ ਵਹਿਰ ਨਗਰ ਤੇ ਤਬੈ।

ਸਲਖ ਤੁਫੰਗਨ ਕੀ ਕਰਿ ਸਬੈ ॥ ੩੭ ॥

ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਮਾਨਵ ਅਪਰ ਪਠਾਯੋ।

ਸਕਲ ਬਾਹਿਨੀ ਕੌ ਸਮੁਝਾਯੋ।
 -ਰੋਕਹੁ ਦੁਸ਼ਟਨ ਕੋ ਚਲਿ ਆਗਾ।
 ਹਤੇ ਤੁਫੰਗ ਜੰਗ ਬਡ ਜਾਗਾ¹ ॥ ੩੮ ॥

¹ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੋ (ਤੇ) ਜੰਗ ਵਡੇ ਥਾਂ (ਤੇ ਮਚਾਓ) ਭਾਵ
 ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਦੂਰ ਅਗੇ ਵਧਕੇ (ਅ) ਵਡਾ ਜੰਗ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ
 ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਬੀਰ ਚੌਂਪ ਕਰਿ ਭਲੇ।
 ਸਵਾਧਾਨ ਬਨਿ ਆਗੇ ਚਲੇ।
 ਬਾਜੇ ਭੇਰਨਿ ਕੇ ਭੁੰਕਾਰਾ।
 ਉਚੇ ਪੌਸਨਿ ਕੇ ਧੁੰਕਾਰਾ ॥ ੩੯ ॥
 ਬੀਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਕੇ ਬੋਲ ਬਕਾਰਾ¹।

¹ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਉਤਸਾਹ ਭਰਿਆ ਸ਼ੋਰ। [ਸੰਸ.: ਬੁਕਾਰ
 = ਸ਼ੋਰ ਦੀ ਗੱਜ]।

ਉਠੇ ਤੁਰੰਗਨਿ ਕੇ ਹਿਣਕਾਰਾ।
 ਤੁਪਕ ਅਵਾਜ਼ ਉਠੇ ਇਕ ਵਾਰਾ।
 ਉਠਯੋ ਨਾਦ ਸਰਿਤਾ ਕੋ ਪਾਰਾ ॥ ੪੦ ॥
 ਇਕ ਤੋ ਸੀਤ ਕਾਲ ਬਡ ਪਾਰਾ¹।
 ਭਏ ਪਿੰਗ ਸਮ ਬਿਰ ਜਲ ਪਾਰਾ¹।
 ਹਾਥ ਪਾਵ ਜੜ੍ਹ ਸਮ ਹੁਇ ਗਏ।
 ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਉਠਾਇ ਸਕੇ ਨਹਿ ਲਏ¹ ॥ ੪੧ ॥
 ਦੁਤੀਏ ਗੁਰ ਦਲ ਕੌ ਬਡ ਸ਼ੋਰ।
 ਏਕੈ ਬਾਰਿ ਭਯੋ ਬਡ ਜੋਰ¹।
 ਹੁਇ ਭੈ ਭੀਤ ਜੀਤ ਨਹਿ ਜਾਨੀ।
 -ਨਾਹਕ ਹੋਇ ਸਭਿਨਿ ਕੀ ਹਾਨੀ-
 ॥ ੪੨ ॥

¹ਪਾਲਾ।

¹ਜਲ ਦੇ ਪਾਰ ਖੜੇ (ਵੈਰੀ) ਪਿੰਗਲੇ ਵਾਂਙੂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

¹ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚਾ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

¹ਬੜੇ ਜੋਰ ਦਾ।

ਖਾਨ ਦਿਲਾਵਰ ਸੁਤ ਕੇ ਪਾਸ।
 ਅਸ ਮਸਲਤ ਬੋਲੇ ਧਰਿ ਤ੍ਰਾਸ।
 'ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਜੰਗ ਕੋ ਕਰਨੋ।
 ਨਹਿ ਆਛੀ ਲਖਿ ਹੁਇ ਅਬਿ ਮਰਨੋ
 ॥ ੪੩ ॥

ਸੁੰਨ ਭਏ¹ ਤਨ ਪਾਰੇ² ਪਰੇ।
 ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨ ਉਠਹਿ ਉਚ ਕਰ ਕਰੇ¹।
 ਸਰਿਤਾ ਬਿਖੈ ਬਰਹਿ ਜਿਸ ਕਾਲ।
 ਬਿਨ ਹੀ ਮਾਰੇ ਹੁਇ ਭਟ ਕਾਲ¹ ॥ ੪੪ ॥
 ਕਜੋਂ ਨਾਹਕ ਦੇਤੇ ਹੋ ਪ੍ਰਾਨ।

¹ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਏ। ²ਪਾਲੇ।

¹ਹੱਥ ਉੱਚਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਫੜੇ ਜਾਂਦੇ।

¹ਸੂਰੇ ਮਰਨਗੇ।

ਉਤ ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਸੈਨ ਮਹਾਨ।
ਜਿਸ ਮਹਿ ਉਚੀ ਪਰੀ ਪੁਕਾਰ।
ਕੋ ਜਾਨਹਿ ਹੁਇ ਕਿਤਿਕ ਹਜ਼ਾਰ

॥ ੪੫ ॥

ਛੀਨ ਲੇਹਿੰਗੇ ਲਯ ਹਥਿਯਾਰ।
ਕਰੋ ਸਮੁਖ ਸੋ ਲੈਹੈ ਮਾਰ।
ਤੁਝ ਕੋ ਭਾਖਹਿ^੧ ਸਭਿ ਅਨਜਾਨ।

^੧ਕਹਿਣਗੇ।

ਨਾਹਕ ਦਏ ਜਾਇ ਜਿਸ ਪ੍ਰਾਨ' ॥ ੪੬ ॥
ਮਿਲਿ ਖਾਨਨਿ ਸਮੁਝਾਵਨਿ ਕਰਜੋ।
ਲਖਿ ਗੁਰ ਬੀਰ ਬਲੀ ਉਰ ਡਰਜੋ।
ਰਹਜੋ ਠਟਕ ਤਬਿ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ।
ਨਹੀਂ ਪਾਵ^੧ ਕੋ ਜਲ ਮਹਿ ਡਾਰੇ ॥ ੪੭ ॥

^੧ਪੈਰ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁੱਤੇ 'ਦਿਲਾਵਰ ਖਾਨ ਪੁੱਤਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
ਖਸ਼ਟ ਚਤੁਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੬ ॥

੪੭. [ਖਾਨਜ਼ਾਦੇ ਦੀ ਭਾਜੜ ਤੇ ਬਰਵਾ ਲੁਟਣਾ]

੪੬<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੁ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੁ>>੪੮

ਦੋਹਰਾ:

ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਿਲਾਵਰ ਕੋ ਤਬੈ, ਬਨਿ ਕਾਤੁਰ ਭੈ ਭੀਤ।

ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀਰਘ ਲਖਜੋ, ਤਜੀ ਆਸ ਨਹਿ ਜੀਤ। ॥ ੧ ॥

^੧ਲੜਾਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ (ਕਿ) ਜਿੱਤ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਅ) ਜਿੱਤ ਨਾ ਹੁੰਦੀ (ਦੇਖ ਕੇ) ਲੜਾਈ ਦੀ ਆਸ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

^੧ਪਾਲਾ। ^੨ਪਿੰਗਲੇ।ਪਰਜੋ ਭੂਰ ਪਾਰੋ^੧ ਸੁ ਪਿੰਗੰ^੨ ਸਮਾਨੰ।

ਸੁਨਜੋਂ ਸ਼ੇਰ ਦੂਜੇ ਚਮ੍ਹੂ ਕੇ ਮਹਾਨੰ।

ਬਿਨਾ ਜੰਗ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਭੂਰ ਧਾਰੇ।

ਮਿਲੇ ਸੂਮ ਸੋਫੀ^੧ ਸਿਪਾਹੀ ਡਰਾਰੇ ॥ ੨ ॥^੧ਅ. ਸੂਮ = ਭੈੜੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਵਾਲਾ। ਸੂਫੀ = ਪਸ਼ਮ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲਾ। ਸੂਫੀ ਨਾਮ ਫਕੀਰ ਦਾ ਬੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਸੂਮ = ਬਖੀਲ, ਕੰਜੂਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੋਫੀ = ਨਸ਼ਾ ਨਾ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ। ਸੂਮ ਸੋਫੀ ਇਕੱਠੇ ਪਦ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਬਦਸ਼ਗਨਾ ਤੇ ਕੰਜੂਸ ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਰੂ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਸੂਫੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਕੰਟਕ ਤੇ ਬਦਸ਼ਗਨਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੂਮ ਨੇ ਵੀ ਪੀਣੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਫੇਰ ਪਿਆਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਿਆਉਣੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪੈਸੇ ਖਰਚਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਕਟਾਖੜ ਇਹ ਹੈ:-ਸੂਮ = ਓਹ ਆਦਮੀ ਜੋ ਬੀਰਤਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਬਦਸ਼ਗਨਾ ਹੈ ਤੇ ਸੋਫੀ ਜੋ ਬੀਰਤਾ ਰੂਪੀ ਨਸ਼ੇ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਹੈ। (ਅ) ਦੂਜੇ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਖਰਚੇ ਕੁਛ ਨਾਂ ਤੇ ਆਪ ਬਨ ਠਨ ਕੇ ਰਹੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਲਈ ਬੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸੂਮਸੋਫੀ ਹੈ।ਬਿਨਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਝਾਰੇ ਭਏ ਏਣੁ^੧ ਜੈਸੇ।^੧ਹਿਰਨ। ਭਾਵ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਿਲ।

ਮਹਾਂ ਮੂੜੁ ਗੀਦੀ ਚਲੇ ਭਾਜਿ ਤੈਸੇ।

ਗੁਰੂ ਜੰਗ ਬੀਚੰ ਜਬੈ ਆਪ ਆਵੈ।

ਕਹੋ ਕੌਨ ਜੋਧਾ^੧ ਸੁ ਬੀਰੰ ਬਿਰਾਵੈ ॥ ੩ ॥^੧ਜੁੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।ਪਰਾਜੈ ਕਰੈ^੧ ਛੋਰਿ ਤੀਖੇ ਸੁ ਤੀਰੰ।^੧ਹਰਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਮੰ ਬੋਲਤੇ ਜਾਤਿ ਭਾਜੇ ਸੁ ਬੀਰੰ।

ਯਥਾ ਸ਼ੇਰ ਸੂਤੇ ਉਠਹਿ ਜਾਗ ਸੋਈ।

ਕਰੀ^੧ ਬ੍ਰਿੰਦ ਭਾਗੈਂ ਬਿਨਾ ਲਾਜ ਹੋਈ^੧ਹਾਥੀ।

॥ ੪ ॥

ਦੋਹਰਾ:

^੧ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ) ਜਾਂਦਿਆਂ।ਚਲਤਿ^੧ ਪੰਥ ਮੈਂ ਆਇਗੋ, ਬਰਵਾ ਗ੍ਰਾਮ

ਸੁ ਨਾਮ।

ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਲੂਟਜੋ ਤਬੈ, ਬਸਹਿ

ਜਿਤਿਕ ਤਹਿ ਧਾਮ ॥ ੫ ॥

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

ਨਹੀਂ ਲੋਕ ਜਾਨੈ ਭਜੇ ਭੀਰੁ ਹੂੰ ਕੈ।

ਲੁਟ੍ਹੇ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਜੋਰ ਮੂਢ ਜਨੈਕੈ।

'ਮੂਰਖਾਂ ਨੇ ਜੋਰ ਜਣਾਕੇ।

ਗੁਰੂ ਉਪਰੇ ਓਜ ਲਾਗਯੋ ਨ ਕੋਈ।

ਬਲੰ ਹੀਨ ਜਾਨਯੋ ਲੁਟ੍ਹੇ ਗ੍ਰਾਮ ਸੋਈ।

'ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਬਲਹੀਨ ਜਾਣਕੇ ਲੁੱਟਿਆ।

॥ ੬ ॥

ਜਥਾ ਬਾਨੀਓ, ਮਾਸ ਕੇ ਨਾਂਹਿ ਖਾਵੈ।

ਚਹੈ ਸ੍ਵਾਦ ਕੋ, ਰੋਰ ਕੋ ਰਿੰਧ ਖਾਵੈ।

'ਰੋੜਾਂ ਨੂੰ ਰਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਉਦਾਹਰਨ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚੋਂ ਹੈ:-ਸਾਲਿਨ ਰਸ ਜਿਮ ਬਾਨੀਯੋ ਰੋਰਨ ਖਾਤ ਬਨਾਇ।

ਤਥਾ ਮੂਢ ਕੀਨੀ, ਉਜਾਰਯੋ ਸੁ ਗ੍ਰਾਮੰ।

ਲਹਯੋ ਅੰਨ ਆਦਿਕ, ਜਿਤੀ ਸੌਜ ਧਾਮੰ

॥ ੭ ॥

ਜਥਾ ਮੱਤ ਹਾਥੀ, ਡਰੇ ਸ਼ੇਰ ਹੇਰੇ।

'ਸ਼ੇਰ ਵੇਖਕੇ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ।

ਮ੍ਰਿਗੀ ਔਰ ਪੈ, ਜ਼ੋਰ ਘਾਲੈ ਘਨੇਰੇ।

'ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਪਾਂਵਦਾ ਹੈ (ਹਾਥੀ)।

ਦਰੈ ਪਾਇ ਸੰਗਾ, ਤਥਾ ਗ੍ਰਾਮ ਮਾਰਾ।

'ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਦਲਣਾ ਕਰੇ (ਹਾਥੀ)।

ਗੁਰੂ ਸਾਵਧਾਨੀ, ਪਿਖੀ। ਤ੍ਰਾਸ ਧਾਰਾ

'ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਦੇਖਕੇ।

॥ ੮ ॥

ਨਰਾਜ ਛੰਦ:

'ਨਾਮ ਪਿੰਡ ਦਾ।

ਭਲਾਨਾ ਆਨ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ, ਬਿਲੋਕਿ ਡੇਰ
ਕੀਨਿਓ।

ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੀ, ਨ ਓਰ ਡੀਠ
ਦੀਨਿਓ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੇਤੁ
ਜਾਂਹਿ ਕੇ।

'ਜਿਸ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਾਨ (ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ) ਹੈ ਉਸ (ਕਲਗੀਧਰ ਪਰ) (ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਨਿਕੇਤ =) ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਘਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ। (ਅ) ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੇਤੁ = ਅਸਿਧੁਜ ਭਾਵ) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੋ (ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ =) ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਹੈ।
†ਪਾ:-ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ ਗੋਪਤਾ।

ਕਹੋ ਸੁ ਕੌਨ ਦੂਸਰੋ, ਬਿਗਾਰ ਕਾਜ ਤਾਂਹਿ
ਕੇ ॥ ੯ ॥

ਭਲਾਨ ਗ੍ਰਾਮ ਮੈਂ ਮੁਕਾਮ, ਏਕ ਦੋਇ
ਕੀਨਿਯਾਂ।

ਪਲਾਇ ਫੇਰ ਮੂਢ ਗੇ, ਸੁ ਧੀਰ ਛੋਰਿ
ਦੀਨਿਯਾਂ।

ਪਿਤਾ ਸਮੀਪ ਜਾਇ ਕੈ, ਨਿਵਾਇ ਸੀਸ

ਬੈਠਿਓ।

ਨ ਬਾਕ ਆਇ ਤੁੰਡ ਤੇ, ਸਲਾਜ ਧਾਮ 'ਸਹਿਤ ਲੱਜਿਆ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵੜਿਆ।
ਪੈਠਿਓ' ॥ ੧੦ ॥

ਸਭਾ ਮਝਾਰ ਖਾਨ ਕੀ, ਜਬੈ ਨ ਬੈਨ ਪ੍ਰਾਹਿ 'ਕਹਿਆ ਕੋਈ।
ਕੋ'।

ਗੁਲਾਮ ਧਾਮ ਤੋਨ ਕੋ, ਹੁਸੈਨ ਨਾਮ ਤਾਂਹਿ 'ਤਿਸ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਨੌਕਰ ਹੁਸੈਨ ਨਾਮ ਸੀ ਤਿਸ ਦਾ।
ਕੋ'।

ਦਿਲਾਵਰੰ ਪਠਾਨ ਪਾਸ, ਓਜ ਆਪ
ਤੋਲਿਓ।

ਹੰਕਾਰ ਧਾਰਿ ਭੂਰ ਕੋ', ਗਰੂਰ ਸੰਗ 'ਬਹੁਤੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਕੇ।
ਬੋਲਿਓ ॥ ੧੧ ॥

'ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪੈ, ਪੁਰੇ ਅਨੰਦ ਜਾਇ
ਹੋਂ।

ਬਰੋ' ਸੁ ਦੂਣ ਤਾਂਹਿ, ਮਾਰਿ ਦੂਨ ਦ੍ਰਬ^੨ 'ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ। ^੨ਦੁਗਣਾ ਧਨ।
ਲਜਾਇ ਹੋਂ।

ਕਰੋਂ ਸੁ ਜੀਤ ਜ਼ੋਰ' ਮੈਂ, ਬਿਲੰਦ ਦੰਡ ਦੇਇ 'ਜਿੱਤ ਕੇ ਅਧੀਨ ਕਰਾਂਗਾ। ^੨ਬਹੁਤ ਦੰਡ (ਦਾ ਧਨ)
ਹੈ'। ਦੇਵੇਗਾ।

ਨਹੀਂ ਤ ਲੋਹ ਕ੍ਰੋਹ ਕੋ, ਸੁ ਸੀਸ ਆਪ 'ਲੋਹ (= ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ) ਦਾ ਕ੍ਰੋਧ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੇ ਲਵੇਗਾ।
ਲੇਇ ਹੈ' ॥ ੧੨ ॥

ਸੁ ਦੇਇ ਮੋਹਿ ਆਗਿਆ, ਸਮੇਤ ਬ੍ਰਿੰਦ
ਬਾਹਿਨੀ।

ਸਿਧਾਇ ਸ਼ੀਖ੍ਹ ਜੀਤ ਹੋਂ, ਫਰੰਕ ਬਾਹਿ 'ਫਰਕਦੀ ਹੈ ਭੁਜਾ ਸੱਜੀ (ਮੇਰੀ)।
ਦਾਹਣੀ'।

ਦਿਲਾਵਰਾ ਪਠਾਨ, 'ਸਾਧ ਸਾਧ' ਤਾਂਹਿ
ਭਾਖਿਯੋ।

ਉਛਾਹਿ ਕੋ ਬਿਸਾਲ ਧਾਰਿ, ਜੰਗ ਕੋ
ਭਿਲਾਖਿਯੋ ॥ ੧੩ ॥

ਸਮੂਹ ਸੈਨ ਤਜਾਰ, ਦ੍ਰੈ ਹਜ਼ਾਰ ਸੰਗ
ਦੀਨਿਯਾਂ।

ਬਰੂਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਗੋਰੀਯਾਂ, ਖਤੰਗ, ਚਾਂਪ 'ਧਨੁਖ ਦੇਖੇ। (ਅ) ਚੀਨੀ ਧਨੁਖ।
ਚੀਨਿਯਾਂ'।

ਗਰੂਰ ਭੂਰ ਸੂਰਮਾਨ, ਬੀਨ ਬੀਨ

ਲੀਨਿਯੋਂ।

ਤੁਰੰਗ ਜੀਨ ਤੰਗ ਐਂਚਿ, ਐਂਚਿ' ਤਜਾਰ 'ਖਿੱਚ ਖਿੱਚ ਕੇ।

ਕੀਨਿਯੋ ॥ ੧੪ ॥

ਅਰੂਢ ਹੈ ਬਜਾਇ, ਦੁੰਦਭਾਨ ਬ੍ਰਿੰਦ
ਚਾਲਿਯੋ।

ਪੁਰੇ ਅਨੰਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ, ਅਨੰਦ ਮੈਂ 'ਬੜੇ ਅਨੰਦ ਵਿਚ (ਹਨ)।
ਬਿਸ਼ਾਲਯੋ।

ਜਬੈ ਪਠਾਨ ਪੂਤ ਸੂਯਾ, ਸੋਰ ਕੇ ਮਹਾਨਯੋ। 'ਸੁਣਿਆਂ।

ਅਧੀਨ ਹੋਇ ਭੀਰੁ ਭੇ, ਭਲਾਨ ਕੋ
ਪਲਾਨਯੋ ॥ ੧੫ ॥

ਬਿਲੋਕਿ ਦੂਰ ਦੂਰ ਲੋ, ਦਿਵਾਨ ਨੰਦ ਚੰਦ
ਹੀ।

ਥਿਰੇ ਲਰੰਨ ਹੇਤੁ ਸੋ, ਲਏ ਚਮੁੰ ਬਿਲੰਦ
ਹੀ।

ਉਡੀਕ ਕੀਨਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਕੀ, ਬਚਿਤ੍ਰ' ਜੰਗ 'ਸੁਹਣਾ।
ਦੇਨ ਕੋ।

ਪਰਾ' ਬਨਾਇ ਸੈਨ ਕੋ, ਅਗਾਊ ਆਇ 'ਸਫ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ।
ਲੈਨ ਕੋ ॥ ੧੬ ॥

ਸੁਨਯੋ ਜਬੈ ਪਲਾਇਗੋ, ਬਿਜੈ ਲਈ ਮਹਾਨ
ਕੋ।

ਅਨੰਦ ਹੈ ਸੁ ਜੀਤ ਕੋ, ਬਜਾਇ ਕੈ 'ਧੌਂਸੇ।
ਨਿਸ਼ਾਨ' ਕੋ।

ਤੁਫੰਗ ਬ੍ਰਿੰਦ ਛੋਰਿਯਾਂ, ਅਵਾਜ਼ ਦੂਰ ਦੂਰ
ਮੇਂ।

ਗਰੂਰ ਭੂਰ ਪੂਰ ਕੈ, ਗਰੂਰ† ਨੂਰ ਸੂਰਮੇ। 'ਭਾਰੇ (ਗਰੂਰ =) ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਭਰੇ ਜਾ ਕੇ ਰਣ ਦੇ ਵਡੇ
ਬਲਵਾਨ ਸੂਰਮੇ [ਅ. ਗਰੂਰ = ਹੰਕਾਰ। ਹਿੰ: ਗਰੂਰ ਨੂਰ
= ਗੁਰੂ+ਗਨ+ਊਰ। ਗੁਰੂ = ਭਾਰੇ। ਰਨ = ਮੈਦਾਨ
ਜੰਗ। ਊਰ = ਊਰਜ = ਬਲ]। (ਅ) ਵਡੇ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ
ਭਰਕੇ ਵਡੇ ਚਮਕਾਰ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮੇ। (ੲ) ਵਡੇ ਹੰਕਾਰ
ਨਾਲ ਭਰਕੇ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਨੂਰ ਨਾਲ (ਚਮਕਦੇ) ਸੂਰੇ।
†ਪਾ:-ਕਰੂਰ।

॥ ੧੭ ॥

ਸਮਾਜ ਪੁੰਜ ਗਾਮ ਕੈ', ਪੁਰੇ ਅਨੰਦ ਕੋ 'ਸਮੂਹ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਗੱਜ ਕੇ।
ਮੁਰੇ।

ਧਰੇ ਅਨੰਦ ਕੋ ਸਬੈ, ਜੈਕਾਰ ਦੀਹ ਕੋ

ਕਰੇਂ।

ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੈ ਅਸ਼ੇਸ਼ ਹੀ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੀਤ ਪਾਇ
ਕੈ।

ਤੁਰੰਗ ਆਪ ਆਪਨੇ, ਸੁ ਥਾਨ ਮੈਂ
ਟਿਕਾਇ ਕੈ ॥੧੮॥

ਰਹੀ ਸੁ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤਾ¹ 'ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ।
ਜਾਨਿ ਕੈ।

ਤਬੈ ਸੁ ਤਯਾਗਿ ਨੀਂਦ ਕੋ, ਸ਼ਨਾਨ ਸੋਚ
ਠਾਨਿ ਕੈ।

ਧਰੇ ਸ਼ਰੀਰ ਚੀਰ ਕੋ, ਸੁ ਬੀਰ ਦੇਹਿ
ਧੀਰਜੰ।

ਸਜਾਇ ਆਯੁਧਾਨ ਕੋ, ਬਿਸਾਲ ਜਾਂਹਿ¹ 'ਜਿਸਦਾ ਮਹਾਂ ਬਲ ਹੈ।
ਬੀਰਜੰ' ॥੧੯॥

ਪ੍ਰਤੀਖਤੰ ਨਿਜੰ ਦਲੰ, ਬਲੰ ਬਿਲੰਦ ਜੰਗ¹ 'ਉਡੀਕਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਦਲ ਨੂੰ ਜਿਸਦਾ ਬਲ ਜੰਗ ਲਈ
ਕੋ'। ਬਹੁਤ ਵਡਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਲੋ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਰੇ, ਨ ਜਾਨ ਕੌਨ ਢੰਗ¹ 'ਸਵੇਰ ਤਾਈਂ ਖੜੇ ਰਹੇ (ਯਾ ਟਿਕੇ ਰਹੇ) ਕੋਈ ਨਹੀਂ
ਕੋ'। ਜਾਣਦਾ ਜੋ ਕਿਸ ਲਈ (ਖੜੇ ਹਨ), ਕਵੀ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਕਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਕੇ ਪਹਿਰ
ਭਰ ਕਿਉਂ (ਖੜੇ) ਰਹੇ, ਹੁਣ ਸਮਝ ਸੱਕਣਾ ਤਾਂ ਖਰਾ
ਕਠਨ ਹੈ। ਖਿਆਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮ ਬਲ
ਆਪਣੀ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਭਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਰੂਢਿ ਮਾਰਤੰਡ¹ ਤੇ, ਪ੍ਰਚੰਡ ਸੂਰ² ਆਇ
ਕੈ।¹ 'ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹੇ ਤੇ।² 'ਤੇਜ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮੇ।

ਅਨੰਦ¹ ਨੰਦ ਚੰਦ ਆਦਿ, ਬੰਦਨਾ ਸੁ¹ 'ਅਨੰਦ ਸਮੇਤ।
ਗਾਇ ਕੈ ॥੨੦॥

ਸੁਨਾਇੰ ਜੰਗ ਬਾਰਤਾ, 'ਉਡੀਕ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ
ਕੀਨਿਯਾ।

ਭਯੋ ਨ ਆਇ ਸਾਮੁਹੇ, ਬਿਸਾਲ ਤ੍ਰਾਸ
ਭੀਨਿਯਾ।

ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਦੀਹ ਆਪ ਕੋ, ਸਕੈ ਨ ਆਇ
ਤੀਰ ਕੋ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੇਸ਼ ਬ੍ਰਿੰਦ ਮੈਂ, ਸਹੈ ਸੁ ਕੌਨ ਤੀਰ
ਕੋ ॥੨੧॥

ਨਦੀ ਕਿਨਾਰ ਪਾਰ ਕੋ, ਨ ਪਾਇ ਨੀਰ ਬੋਰਿਓ।	¹ ਨਦੀ ਦੇ ਪਾਰਲੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ (ਰਿਹਾ) ਉਸ ਨੇ ਜਲ ਵਿਚ ਪੈਰ ਬੀ ਨਾ ਡੋਬਿਆ।
ਅਧੀਰ ਭੀਰੁ ਭੂਰ ਹੈ, ਉਛਾਹਿ ਜੁੱਧ ਛੋਰਯੋ।	
ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਸੂਯਾ ¹ ਕਾਨ, ਬੈਨ ਕੋ ਬਖਾਨਿਓ।	¹ ਸੁਣ ਕੇ।
'ਸਹਾਇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਕੀ, ਬਿਸਾਲ ਤੇ' ਪਲਾਨਿਓ ⁺ ॥੨੨॥	¹ ਭਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ। ⁺ ਕਿੰਨਾਂ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਭਰਿਆ ਭਰੋਸਾ ਸਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ।
ਮਹਾਨ ਮਾਨ ਹਾਨਿਯੋ ¹ , ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਬਾਨ ਸੰਗ ਹੀ।	¹ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ।
ਬਹੋਰ ਸੱਤੁ ਆਇ ਹੈ ¹ , ਮਚਾਇ ਦਾਇ ਜੰਗ ਹੀ ² ।	¹ ਫੇਰ ਵੈਰੀ ਔਣਗੇ। ² ਜੰਗ ਦਾ ਦਾਉ ਲਗਾ ਕੇ।
ਸਮੇਤ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸੈਨ, ਸਾਵਧਾਨ ਹੀ ਰਹੀਜਿਯੋ।	
ਤੁਰੰਗ ਆਯੁਧਾਨ ਕੋ, ਭਟਾਨ ਬਾਂਟ ਦੀਜਿਯੋ ॥੨੩॥	
ਪੁਰੇ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਅਨੰਦ, ਯੋਂ ਬਿਲੰਦ ਹੋਇਓ।	
ਦਿਵਾਨ ਮੈਂ ਦਿਵਾਨ ਸਾਥ ¹ , ਯੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਭੋਇਓ ² ।	¹ ਸਭਾ ਵਿਚ ਦਿਵਾਨ ਨੰਦ ਚੰਦ ਨਾਲ। ² ਕਹਿਆ।
ਉਤੈ ਪਠਾਨ ਕੋ ਗੁਲਾਮ, ਜ਼ੋਰ ਸੈਨ ਆਇਓ।	¹ ਭਾਵ ਦਿਲਾਵਰਖਾਨ ਪਠਾਣ ਦਾ ਨੌਕਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸੈਨਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਹੁਸੈਨ ਨਾਮ ਜਾਸ ਕੋ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੋ ਜਨਾਇਓ ॥੨੪॥	
ਪੁਰਾ ਪਯਾਨਿ ¹ ਆਨਿ ਕੈ, ਅਵਾਨ ਗ੍ਰਾਮ ² ਲੂਟਿਓ।	¹ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲ ਕੇ। ² ਨਾਮ ਹੈ ਪਿੰਡ ਦਾ।
ਭਯੋ ਜੁ ਕੋਇ ਸਾਮੁਹੇ, ਸੁ ਠਾਨਿ ਜੰਗ ਕੂਟਿਓ।	
ਸਮਾਜ ਗ੍ਰਾਮ ਧਾਮ ਕੋ ¹ , ਸੁ ਛੀਨ ਛੀਨ ਲੀਨਿਓ।	¹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦਾ।
ਜਨਾਇ ਜ਼ੋਰ ਆਪਨੋ, ਹੰਕਾਰ ਪੀਨ ਕੀਨਿਓ ॥੨੫॥	

ਬਹੋਰ ਡੱਢਵਾਰਿਯਾ¹, ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਘਾਲਿ² 'ਫਿਰ ਡੱਢਵਾਲੀਏ ਨੂੰ। 'ਕਰ ਕੇ।
ਜੀਤਿਓ।
ਸੁ ਦੰਡ ਲੀਨ ਦਰਬ ਕੋ, ਕੁਨੀਤਿ ਮੈਂ 'ਕੁਨੀਤੀ ਵਿਚ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ (ਹੁਸੈਨੀ) ਭਾਵ
ਪ੍ਰਤੀਤਯੋ³। ਜੁਲਮ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।
ਕਿਤੇ ਕ ਸੈਲ ਰਾਜ, ਮੇਲ ਹੇਤੁ ਪਾਸ
ਆਵਹੀਂ।
ਸਮੂਹ ਤੇ ਸੁ ਲੇਤਿ, ਦਾਮ⁴ ਦੰਡ ਕੋ 'ਦਮੜੇ, ਰੁਪਯੋ।
ਚੁਕਾਵਹੀ ॥੨੬॥
ਕਿਤੇਕ ਸੈਲਪਾਲ ਕੇ, ਸੁ ਨੰਦ ਬੰਦ ਮੈਂ 'ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੈਦ ਕੀਤੇ।
ਕਿਯੋ⁵।
'ਬਿਲੰਦ ਦਰਬ ਦੇਹਿੰਗੇ, ਤੇ ਛੋਰਿਹੈ⁶ ਸੁਨੈ
ਦਿਏ।
ਕਟੋਚੀਆ ਕ੍ਰਿਪਾਲ, ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ
ਕਲੂਰਿਯਾ।
ਮਿਲੇ ਅਕੋਰ ਦੇਇ ਦੇਇ, ਹੇਰਿ ਓਜ 'ਪੂਰਾ ਬਲ ਵਾਲਾ ਦੇਖਕੇ। 'ਪਾ:-ਹੋਰਿਯੋ ਸੁ ਘੁਰਿਆ।
ਪੂਰਿਯਾ⁷† ॥੨੭॥
ਬਿਸਾਲ ਦੂਨ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼, ਲੂਟ ਲੂਟ
ਲੀਨਿਓ।
ਸਤ੍ਰਾਸ ਭੀਰ ਭੂਰ ਹੈ, ਕਿਸੂ ਨ ਜੰਗ
ਕੀਨਿਓ।
ਮਹਾਨ ਅੰਨ ਛੀਨ ਛੀਨ, ਸੈਨ ਬਾਂਟ
ਦੀਨਿਯੋ।
ਰਿਦੇ ਗੁਰੂ ਪੁਰੋਨ ਕੋ⁸, ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਂਹਿ 'ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਦਾ।
ਚੀਨਿਯੋ ॥੨੮॥
ਕਰੰਤਿ ਕਾਜ ਖੋਟ ਕੋ, ਬਿਚਾਰ ਕੋ ਨ
ਠਾਨਿਯੋ।
ਬਿਸਾਲ ਮੂਢ ਆਤਮਾ, ਗੁਲਾਮ 'ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਾਲੀ ਬੁੱਧੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। (ਖੋਟੇ ਕਾਜ ਕਰਨ
ਬੁੱਧਿਵਾਨਯੋ⁹। ਵਿਚ)।
ਨਿਵੇਸ ਘਾਲਿ ਦੂਨ ਮੈਂ, ਜਨਾਇ ਜੋਰ
ਆਪਨੋ।
ਖਸੋਟ ਲੇਤਿ ਕਾਂਹੁ ਕੋ, ਮਹਾਨ ਦੇਤਿ 'ਸਜਾ।
ਤਾਪਨੋ¹⁰ ॥੨੯॥

ਬਿਨਾਇ ਦ੍ਰੈਸ ਕੇਤਨੰ^੧, ਕਰੰਤਿ ਓਤਪਾਤਿ
ਕੋ^੨।

^੧ਬਿਨਾਂ ਦ੍ਰੈਸ ਕਰਨ ਦੇ ਬੀ ਕਿੰਨਿਆਂ ਨਾਲ ਉਪਦ੍ਰਵ ਕੀਤੇ। ^੨ਪਾ:-'ਬਿਹਾਇ ਦ੍ਰੈਸ ਕੇਤਨੈ' ਅਤੇ 'ਬਿਤਾਇ ਦ੍ਰੈਸ ਕੇਤਨੈ' ਬੀ ਦੋ ਪਾਠਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਦੱਸੀਏ ਹਨ। ਛਾਪੇ ਵਿਚ ਪਾਠ ਹੈ:- ਬਿਜਾਇ ਦ੍ਰੈਸ ਕੇਤਨੈ।

ਸਤ੍ਰਾਸ ਹੋਇ ਦੂਣ ਮੈਂ, ਨ ਕੋਪ ਧਾਰਿ ਘਾਤ
ਕੋ^੩।

^੩ਕਿਸੇ (ਪਹਾੜੀਏ) ਨੂੰ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਮਾਰਨ ਲਈ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾ ਆਇਆ।

ਮਿਲੈਂ ਅਨੇਕ ਆਨਿ ਕੈ, ਅਕੋਰ ਹਾਥ
ਜੋਰਿ ਕੈ।

ਕਿਤੇਕ ਭਾਜਿ ਜਾਤਿ ਹੈਂ, ਕਿਤੇਕ ਲੈਂ
ਨਿਹੋਰਿ ਕੈ^੪ ॥ ੩੦ ॥

^੪ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ (ਭੇਟਾ) ਲੈਕੇ (ਮਿਲਦੇ ਹਨ)।

ਦੋਹਰਾ:

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਭਿ ਦੂਣ ਮਹਿ,
ਘਾਲਯੋ ਜੋਰ ਸੁਜੋਰ^੫।

^੫ਭਾਵ ਬਹੁਤਾ ਜੋਰ। (ਅ) (ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ) ਜੋੜਕੇ ਜੋਰ ਪਾਇਆ।

ਅਭਿਲਾਖਤਿ ਮੂਰਖ ਰਿਦੇ,
-ਚਲੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਓਰ- ॥ ੩੧ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਹੁਸੈਨੀ ਆਗਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਪਤ
ਚਤਵਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੭ ॥

੪੮. [ਗੁਪਾਲ ਤੇ ਹੁਸੈਨੀ ਦੀ ਸੁਲਹ ਲਈ ਸੰਗਤੀਆ ਸਿੰਘ ਆਇਆ]

੪੮<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੯

ਦੋਹਰਾ:

ਭੂਪ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਟੋਚੀਆ, ਭੀਮਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿ।

ਮਿਲੇ ਸੁ ਰਾਖਹਿ ਨਿਕਟ ਤਿਸ, ਕਹਿ ਸਾਦਰ ਸੰਬਾਦ' ॥ ੧ ॥

'ਜੇ ਮੇਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਦਰ ਨਾਲ ਪਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ) ਝਗੜੇ ਦੀ ਗਲ। (ਅ) ਮਿਲੇ ਹਨ (ਹੁਸੈਨੀ ਨਾਲ) (ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਦਰ ਨਾਲ ਕੋਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ (ਉਹ ਰਾਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ) ਝਗੜੇ ਦੀ ਗਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਚੌਪਈ:

ਇਕਠੀ ਸੈਨ ਕਰਿਤ ਸਮੁਦਾਯਾ।

ਚਹੈ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਆਯਾ।

-ਸੰਘਰ ਘਾਲ' ਘਨੋ ਘਮਸਾਨਾ।

'ਜੰਗ ਕਰਾਂਗਾ ਵਡੇ ਘਮਸਾਨ ਦਾ। (ਅ) ਘੇਰਾ ਪਾਕੇ ਘਮਸਾਨ ਕਰਾਂਗਾ।

ਕਰੋਂ ਪਰਾਜਯ, ਕੈ ਹੁਇ ਹਾਨਾ' ॥ ੨ ॥

'ਜਿੱਤ ਲਵਾਂਗਾ ਜਾਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਦੇਉਂ ਚਮੁੰ ਕੋ ਜੋਰ ਬਡੇਰਾ।

ਮਿਲਹਿ ਤ ਲੈਹੋਂ ਦਰਬ ਘਨੇਰਾ।

ਭੇਜਯੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਿਲਾਵਰ ਖਾਨ।

ਜਿਨ ਤੇ ਡਰ ਹਟਿ ਗਯੋ ਨਿਦਾਨ' ॥ ੩ ॥

'ਮੂਰਖ (ਦਿਲਾਵਰ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ)।

ਤਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਮੈਂ ਚਢਿ ਆਯੋ।

ਸੰਚਿ' ਘਨੋ ਦਲ ਸੰਗ ਪਠਾਯੋ।

'ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ।

ਨਹੀਂ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਮਾਰੋਂ ਜਾਵਦ।

ਬਨੈ ਨ ਹਟਿ ਕਰਿ ਜੈਬੇ ਤਾਵਦ ॥ ੪ ॥

ਲਰਿਬੇ ਕੋ ਬਲ ਕੇਤਿਕ ਧਰੈਂ।

ਦੇਖੋਂ ਅਬਿ ਜੇਤੋ ਰਣ ਕਰੈਂ-।

ਇਮ ਗਿਨਿ ਗਿਨਿ ਮਨ ਠਾਨਹਿ ਤਯਾਰੀ।

ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਮੇਲ ਕਿਯੋ' ਦਲ ਭਾਰੀ ॥ ੫ ॥

'ਕੱਠ ਕੀਤਾ।

ਤਜੋਂ ਤਜੋਂ ਕਰਿ ਹੰਕਾਰ ਘਨੇਰਾ।

ਚਹੈਂ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਪਾਵਨ ਘੇਰਾ।

ਨੰਦ ਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿ ਮਸੰਦ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਯੁਤਿ ਦੁਖਿਤਿ ਬਿਲੰਦ ॥ ੬ ॥

ਤੀਨ ਭਾਨਜੇ ਪ੍ਰੇਹਿਤ ਔਰ।

ਸਮੁਝਾਵਹਿ ਸੋਢੀ ਕੁਲ ਮੌਰ।

'ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਮ ਅਹੋ ਨਿਚਿੰਤ।

ਪਰਜੋ ਨੇਰ ਸੱਤ੍ਰ ਬਲਵੰਤ ॥ ੭ ॥

ਤੁਮ ਸੋਂ ਚਾਹਤਿ ਕਰਜੋ ਲਰਾਈ।
 ਆਜ ਕਾਲ ਮੈਂ ਦੇਰ ਨ ਕਾਈ।
 ਸਭਿ ਗਿਰਪਤਿ ਦੈ ਦੈ ਬਹੁ ਧਨ ਕੋ।
 ਮਿਲੇ ਜਾਤਿ ਹਤਿ ਧੀਰਜ ਮਨ ਕੋ ॥ ੮ ॥
 ਕਜੋਂ ਨ ਕਰੋ ਅਪਨੀ ਤਕਰਾਈ।
 ਕੈ ਮਸੰਦ ਦਿਹੁ ਅੱਗ੍ਹ ਪਠਾਈ।
 ਸੰਧਿ ਕਰਹੁ ਨਹਿ ਬੈਰ ਵਧਾਵਹੁ।
 ਜਜੋਂ ਕਜੋਂ ਕਰਿ ਇਤ ਤੇ ਉਲਟਾਵਹੁ
 ॥ ੯ ॥

ਸੈਨ ਘਨੀ ਸੰਗ, ਕਰੋ ਨ ਰਨ ਕੋ।

¹ਸ਼ੱਤੂ ਪਾਸ) ਸੈਨਾ ਬਹੁਤੀ (ਹੈ ਤਾਂਤੇ ਉਸ ਨਾਲ) ਜੰਗ ਨਾ ਕਰੋ।

ਫੇਰ ਦੇਹੁ ਕੁਛ ਦੇ ਕਰਿ ਧਨ ਕੋ।
 ਗੁਜਰੀ ਆਦਿਕ ਜਬਿ ਇਮ ਕਹਜੋ।
 ਮਿਲਨਿ ਹੇਤੁ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹਿ ਲਹਜੋ।
 ॥ ੧੦ ॥

¹ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸਾਰੇ (ਏਹ) ਜਾਣਿਆਂ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ)।

ਗਰਜੇ ਸਭਾ ਬੀਚ ਬਲ ਭਾਰੀ।
 'ਹਮ ਇਨ ਕੀ ਜੜ ਦੇਇੰ ਉਖਾਰੀ।
 ਰਾਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੂਰ ਸਭਿ ਜੈ ਹੈ।
 ਨਹੀਂ ਨਗਾਰਬੰਦ ਕੋ ਹੂੰ ਹੈ ॥ ੧੧ ॥
 ਧਨ ਗਨ ਛੀਨਹਿ ਰੰਕ ਬਨਾਵਹਿ।
 ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਕੋ ਰਾਜ ਵਧਾਵਹਿ।
 ਜੇ ਗੁਲਾਮ ਲੇ ਦਲ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਆਇ ਕਰੈ ਹਮ ਸੰਗ ਲਰਾਈ ॥ ੧੨ ॥
 ਇਮ ਰਣ ਕਰਹਿ ਉਪਾਵਹਿ ਤ੍ਰਾਸਾ।
 ਹੱਥਯਾਰਨ ਤੇ ਹੋਇ ਬਿਨਾਸਾ।
 ਖੜਗਕੇਤੁ ਕੋ ਕੌਤਕ ਪਿਖੋ।
 ਕਹਾਂ ਕਰਤਿ ਹੈ ਸੁਖ ਸੋਂ ਲਖੋ ॥ ੧੩ ॥
 ਅਪਰ ਥਾਨ ਹੀ ਮਰਿ ਕਰਿ ਰਹੇ।
 ਹਮਰੀ ਨਹਿ ਸਮੀਪਤਾ ਲਹੇ।
 ਘਟਾ ਸਮਾਨ ਬਨਾਵਤਿ ਆਵੈ।
 ਕਾਲ ਕਰਮ ਕੋ ਮਰਮ ਨ ਪਾਵੈ ॥ ੧੪ ॥
 ਬਾਯੁ ਮਨਿੰਦ ਉਡਾਇ ਖਪਾਵੈ।

¹ਨਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ (ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ)।

ਪਿਖਿਨਿ ਰਹੇ ਕਿਤ, ਸੁਨਿਯ ਨ ਜਾਵੈ^੧। 'ਦੇਖਣਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਹਿਆ ਸੁਣਿਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।
 ਤਉ ਨੰਦ ਚੰਦ ! ਸੁਨੀਯਹਿ ਕਾਨ।
 ਰਨ ਸਮਾਜ ਕਰਿ ਬਨਿ ਸਵਧਾਨ ॥ ੧੫ ॥
 ਗੁਲਕਾਂ ਗਨ ਬਰੂਦ ਬਰਤਾਵੇ।
 ਸੁਧਿ ਕੋ ਰਖੇ ਜਸੂਸ ਪਠਾਵੇ।
 ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਧਰਿ ਤਕਰਾਈ।
 ਆਵਹਿ ਰਣ ਕਰਿ ਹੈਂ ਅਗਵਾਈ^੧ 'ਜੇ ਆਵੇ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਜੰਗ ਕਰਾਂਗੇ। (ਅ) ਜੇ ਜੰਗ ਕਰਨ
 ॥ ੧੬ ॥ ਆਵੇ ਤਾਂ ਅਗਵਾਈ ਕਰਾਂਗੇ, ਭਾਵ ਵਧ ਕੇ ਲੜਾਂਗੇ।
 ਇਸਿ ਬਿਧਿ ਕਥਾ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੇਰੀ।
 ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਕਰਹਿ ਦਿਵਾਨ ਬਡੇਰੀ।
 ਚਮ੍ਹੰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਕੋ ਰਾਖਿ ਬਟੋਰੀ।
 ਬਿਚਰਤਿ ਹੈਂ ਅਰੂਢਿ ਚਹੂੰ ਓਰੀ ॥ ੧੭ ॥
 ਉਤੇ ਹੁਸੈਨ ਖਾਨ ਹੰਕਾਰੀ।
 ਕੇਰ ਬਟੋਰਨ ਭਾ ਦਲ ਭਾਰੀ।
 ਭਯੋ ਸੁ ਤਜਾਰ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਆਵਨ।
 ਤਬਿ ਗੁਪਾਲ^੧ ਨਰ ਕੀਨਿ ਪਠਾਵਨ 'ਰਾਜਾ ਗੁਪਾਲ ਨੇ।
 ॥ ੧੮ ॥
 'ਤ੍ਰਾਸ ਗੁਲੇਰੀਆਨ ਕੇ ਮਨ ਕੋ।
 ਮਿਲਜੋ ਚਹਿਤ ਦੇ ਕਰਿ ਕੁਛ ਧਨ ਕੋ।'
 ਸੁਨਿ ਹੁਸੈਨ ਤਿਨ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰਾ।
^੧ 'ਮਿਲਹੁ ਮੋਹਿ ਕੋ ਬਿਨਾ ਅਵਾਰਾ' 'ਦੂਤ ਨੂੰ ਹੁਸੈਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।
 ॥ ੧੯ ॥
 ਜਥਾ ਅਪਰ ਨ੍ਰਿਪ ਦੀਨਸਿ ਦਰਬਾ।
 ਤਿਮ ਇਹ^੧ ਦੇਹਿ ਮਿਲਹੁ ਸੰਗ ਸਰਬਾ^੨। 'ਗੁਪਾਲ। 'ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਓ।
 ਸੈਨ ਸਮੇਤ ਕਟੋਚੀ ਜੈਸੇ।
 ਭੀਮਚੰਦ ਕਹਿਲੂਰੀ ਤੈਸੇ ॥ ੨੦ ॥
 ਤਥਾ ਗੁਪਾਲ ਗੁਲੇਰੀ ਆਇ।
 ਰਹੈ ਸੰਗ ਮਮ ਜਿਤ ਚਢਿ ਜਾਇ^੧। 'ਜਿਧਰ ਮੈਂ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵਾਂ।
 ਇਮ ਸੁਨਿ ਦੂਤ ਗਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਤੀਰ।
 ਕਥ ਹੁਸੈਨ ਕੀ ਕਹੀ ਸੁ ਧੀਰ^੧ ॥ ੨੧ ॥ 'ਧੀਰਜ ਨਾਲ।
 ਸੁਨਿ ਗੋਪਾਲ ਲੀਨਿ ਕੁਛ ਦਰਬ।
 ਚਢਿ ਕਰਿ ਚਲਜੋ ਸੰਗ ਲੇ ਸਰਬ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਇਕ ਸੈਲਪ ਆਨ।

¹ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਾ ਹੋਰ ਸੀ।

ਚਲਯੋ ਗੁਪਾਲ ਸੰਗ ਹਿਤ ਠਾਨਿ ॥ ੨੨ ॥

¹ਜੇ ਕਰਿ ਇਹ ਨਹਿ ਹੋਤਿ ਬਖੇਰਾ²।

¹ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ²ਇਸ ਬਖੇੜੇ ਦਾ ਅਗੇ ਵਰਨਨ ਆਵੇਗਾ।

ਖਾਨ ਹੁਸੈਨ ਗੁਮਾਨ ਘਨੇਰਾ।

ਤੋ ਦਿਨ ਦੋ ਇਕ ਮੈਂ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ।

ਹੁਤੋ ਸਕੇਲਯੋ ਦਲ ਭਟ ਭਾਰੀ ॥ ੨੩ ॥

ਆਇ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਘਾਲਤਿ ਜੋਰ।

ਲੇ ਗਿਰਪਤਿ ਸਭਿ ਅਪਨੀ ਓਰ।

ਹੋਤਿ ਘੋਰ ਘਮਸਾਨ ਘਨੇਰਾ।

¹ਭਾਵ, ਬੜਾ ਭਯਾਨਕ ਜੰਗ ਹੁੰਦਾ।

ਲਸਕਰ ਜਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਬਡੇਰਾ ॥ ੨੪ ॥

ਹੋਇ ਪਰਤ ਜਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਤੇ।

¹ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਦੇ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ।

ਕਿਯ ਸਹਾਇ ਅਬਿ ਅਸਿਧੁਜ ਕਰਤੇ।

¹ਹੁਣ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਰਤੇ ਨੇ (ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੀ) ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ।

ਭਾ ਪਹਾਰੀਅਨਿ ਸੰਗ ਬਖੇਰਾ।

ਪਰਯੋ ਗਰੇ¹ ਤਿਨ ਜੰਗ ਬਡੇਰਾ ॥ ੨੫ ॥

¹ਪਾ:-ਹੁਤੋ।

ਕਾਲ ਕਰਮ ਸੋ ਪ੍ਰੇਰਨ ਕਰੇ।

ਆਪਸ ਬਿਖੈ ਸਪਰਧਾ¹ ਧਰੇ।

¹ਈਰਖਾ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸਹਿਤ ਗੁਪਾਲ।

ਆਨਿ ਪਹੁੰਚਯੋ ਤਹਿ ਜਿਸ ਕਾਲ ॥ ੨੬ ॥

ਬਾਸੁਰ ਜਾਮ ਰਹਯੋ ਤਬਿ ਆਯੋ।

ਪਿਖਿ ਹੁਸੈਨ ਮਨ ਬਹੁ ਗਰਬਾਯੋ।

ਭੀਮਚੰਦ ਜਿਹ ਸੰਗ ਕਹਲੂਰੀ।

ਅਰੁ ਕਟੋਚ ਸੰਗ ਸੈਨਾ ਭੂਰੀ ॥ ੨੭ ॥

ਲਖੈ -ਕਿ ਮਹਿ ਮਹਿ¹ ਮੋ ਸਮ ਔਰ ਨ।

¹ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਵਿਚ।

ਭਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਮੋ ਤੇ ਸਭਿ ਠੌਰਨ।

ਚਹੌਂ ਰਾਜ ਜਿਹ ਛੀਨ ਨਿਕਾਰੋਂ।

ਜਿਹ ਕੋ¹ ਚਹੌਂ ਬਾਂਧਿ ਕਰਿ ਡਾਰੋਂ ॥ ੨੮ ॥

¹ਜਿਸ ਨੂੰ।

ਦਰਬ ਦੰਡ ਕੋ ਪੂਰਬ ਲੈ ਕੇ।

ਦਲਜੁਤਿ ਪੁਨ ਗੁਪਾਲ ਸੰਗ ਕੈ ਕੈ।

ਲਰਿ ਹੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸੰਗ।

ਬਡ ਲਸਕਰ ਤੇ ਘਾਲਹੁ ਜੰਗ ॥ ੨੯ ॥

ਛੀਨ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰੋਂ।

ਨਿਜ ਸ੍ਰਾਮੀ ਕੀ ਕਾਰ ਸੁਧਾਰੋਂ-।

ਨਿਜ ਮੰਤ੍ਰੀਨ ਸੰਗ ਇਮ ਕਹੈ।

ਲਰਨਿ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਨਿਸ ਦਿਨ ਚਹੈ

॥ ੩੦ ॥

ਮਿਲਯੋ ਗੁਪਾਲ ਹੁਸੈਨੀ ਸਾਥ।

ਦੇਨਿ ਲਗਯੋ ਧਨ ਲਯਾਇ ਜੁ ਹਾਥ।

ਗਰਬਤਿ ਕੇ ਪਸੰਦ ਨਹਿ ਆਵਾ।

^{‘ਹੰਕਾਰੀ ਦੇ।}

ਕਹਤਿ ਭਯੋ 'ਇਹ ਥੋਰੋ ਲਯਾਵਾ ॥ ੩੧ ॥

ਇਸ ਤੇ ਦੁਗਨ ਆਨਿ ਜਬਿ ਦੀਜੈ।

ਪੀਛੇ ਮੇਲ ਮੋਹਿ ਸੰਗ ਕੀਜੈ।

ਜੇ ਨਹਿ ਦੇਹੁ ਤੋਹਿ ਰਜਧਾਨੀ।

ਛੀਨੋਂ ਜਾਨਿ ਕਰੋਂ ਸਭਿ ਹਾਨੀ' ॥ ੩੨ ॥

^{‘ਜਾਣ ਲੈ ਕਿ ਖੋਹਕੇ ਸਾਰੀ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।}

ਸੁਨਿ ਗੁਪਾਲ ਨ੍ਰਿਪ ਸੋ ਨਹਿ ਮਾਨੀ।

ਕਪਟ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ।

‘ਆਨੋਂ ਜਾਇ ਸਦਨ ਕਉ ਹੇਰਿ।

ਲੇ ਧਨ ਮਿਲਹਿ ਪਹੁੰਚ ਕਰਿ ਫੇਰ’

॥ ੩੩ ॥

ਰਿਪੁ ਤੇ ਦੂਰ ਨਿਕਸ ਜਬਿ ਗਯੋ।

ਸਭਿ ਧਨ ਸਾਂਭ ਪਯਾਨਾ ਕਿਯੋ।

ਕਹਤਿ ਭਯੋ, 'ਇਹ ਭੀ ਨਹਿ ਦੈ ਹੈਂ।

ਸਮੁਖ ਹੋਇ ਕਰਿ ਲੋਹ ਬਜੈ ਹੈਂ ॥ ੩੪ ॥

ਇਮ ਕਹਿ ਪਹੁੰਚਯੋ ਜਾਇ ਗੁਲੇਰ।

ਤਕਰਾਈ ਬਹੁ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬੇਰ।

ਲਖਯੋ ਹੁਸੈਨਖਾਨ ਜਬਿ ਐਸੇ।

ਜਗਯੋ ਕ੍ਰੋਧ ਹੁਇ ਪਾਵਕ ਜੈਸੇ ॥ ੩੫ ॥

ਲੋਚਨ ਬਦਨ ਲਾਲ ਹੁਇ ਗਯੋ।

ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਕਛੁ ਲਖਤਿ ਨ ਭਯੋ।

ਕਹਯੋ 'ਤੁਰਤ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਵਾਇ।

ਸਕਲ ਅਰੂਢਹੁ ਬਿਲਮ ਬਿਹਾਇ’

॥ ੩੬ ॥

ਚਢਯੋ ਚਮ੍ਰੁ ਲੈ ਬਜਯੋ ਨਗਾਰਾ।

ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਪੁਰਿ ਘੋਰੋ ਡਾਰਾ।

ਵਸਤੁ ਵਹਿਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚਤਿ ਅੰਤਰ^੧। 'ਜੋ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚਦੀ ਸੀ।

ਰਾਖੀ ਸਗਰੀ ਬਰਜਿ ਨਿਰੰਤਰ ॥ ੩੭ ॥

ਤ੍ਰਿਣ ਅੰਨਾਦਿਕ ਸਕਲ ਹਟਾਯੋ।

'ਹਤੋ ਹੇਲ ਕਰਿ' ਭਾਖਿ ਪਠਾਯੋ। 'ਮਾਰੋ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ।

ਜਬਿ ਕਛੁ ਪਹੁੰਚਨਿ ਦਿਯੋ ਨ ਅੰਤਰ।

ਸੂਰ ਸਮੂਹ ਰਿਸਾਇ ਨਿਰੰਤਰ ॥ ੩੮ ॥

ਕਹਯੋ ਗੁਪਾਲ ਸੰਗ 'ਰਣ ਕਰੈ'।

ਨਿਕਸਿ ਵਹਿਰ ਹਮ ਹਤਿ ਹਤਿ ਲਰੈ^੧। 'ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਮਾਰ ਮਾਰਕੇ ਲੜਾਂਗੇ।

ਨ੍ਰਿਪ ਸੁਨਿ 'ਧੀਰਜ' ਭਟਨਿ ਅਲਾਯੋ।

ਸੰਧਿ ਕਰਨਿ ਕੋ ਦੂਤ ਪਠਾਯੋ ॥ ੩੯ ॥

ਹੁਤੋ ਗੁਲਾਮ ਦਿਲਾਵਰਖਾਨਾ।

ਹੇਰਿ^੧ ਹੁਸੈਨਖਾਨ ਗਰਬਾਨਾ। 'ਦੇਖ ਕੇ (ਦੂਤ ਨੂੰ)।

ਸੈਨ ਪਠਾਨੀ ਜਾਨ ਮਹਾਨੀ।

'ਲਰਿ ਕਰਿ ਮਾਰੋ' ਮਸਲਤ ਠਾਨੀ

॥ ੪੦ ॥

ਦੂਤ ਆਨਿ ਜਬਿ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈ।

ਨਹਿ ਮਾਨੀ ਰਿਸ ਧਾਰਿ ਅਲਾਈ।

'ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਅਬਿ ਧਨ ਗਿਨ ਲੈਹੋਂ।

ਤੋ ਗੁਪਾਲ ਕੋ ਰਸ ਰਖਵੈਹੋਂ ॥ ੪੧ ॥

ਨਾਂਹਿ ਤ ਲਰ ਕਰਿ ਛੀਨੋਂ ਰਾਜ।

ਲੂਟ ਲੇਇ ਹੋਂ ਸਕਲ ਸਮਾਜ।'

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਬਿ ਫਿਰੇ ਦੁਬਾਰੇ^੧। 'ਪਾ:-ਨਿਹਾਰੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਭਟ ਕਿਤਿਕ ਹਕਾਰੇ। 'ਗੁਪਾਲ ਨੇ) ਸੱਦੇ।

॥ ੪੨ ॥

ਆਨਿ ਬੇਨਤੀ ਜਬਹਿ ਉਚਾਰੀ।

'ਨ੍ਰਿਪ ਗੁਪਾਲ ਹੈ ਸ਼ਰਣ ਤੁਹਾਰੀ।

ਪਠੋ ਦਾਸ ਪਰਧਾਨ ਜੁ ਹੋਇ।

ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ ਮਿਲਾਵਹਿ^੧ ਸੋਇ^੧ 'ਮੇਲ ਕਰਾ ਦੇਵੇ।

॥ ੪੩ ॥

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਸੁਨਤਿ ਬਿਚਾਰਾ।

ਸੰਗਤੀਆ ਸਿੰਘ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰਾ।

ਸਪਤ ਸਊਰ ਤਾਂਹਿ ਸੰਗ ਕੀਨੇ।

ਗਮਨਹੁ ਨ੍ਰਿਪ ਗੁਪਾਲ ਢਿਗ ਚੀਨੇ

॥ ੪੪ ॥

ਜਿਮ ਗੁਲੇਰੀਏ ਕੋ ਹੁਇ ਭਲੋ।

ਤਿਮ ਸਭਿ ਕਰੋ, ਤਾਂਹਿ ਸੰਗ ਮਿਲੋ।^੧।

^੧ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ।

ਪ੍ਰਭੁ ਤੇ ਰੁਖਸਦ ਹੁਇ ਕਰਿ ਗਯੋ।

ਤਿਸੀ^੧ ਸੈਨ ਮਹਿ ਮਿਲਤੋ ਭਯੋ ॥ ੪੫ ॥

^੧ਭਾਵ ਹੁਸੈਨੀ ਦੀ ਸੈਨਾ ਵਿਚ।

ਭੀਮਚੰਦ ਅਰੁ ਦੁਤੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।

ਮੇਲ ਕਰਾਵਨਿ ਚਹਯੋ ਗੁਪਾਲ।

ਸੰਗਤੀਆ ਸਿੰਘ ਦੁਹਨ ਹਕਾਰਾ^੧।

^੧ਦੁਹਾਂ (ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤੇ ਭੀਮਚੰਦ ਨੇ) ਬੁਲਾਇਆ।

ਪਠਨਿ ਹੇਤੁ ਕਹੁ^੧ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ ॥ ੪੬ ॥

^੧ਭੇਜਣ ਦੇ ਵਾਸਤੇ।

ਦੇ ਕਰਿ ਧਰਮ^੧ ਲਜਾਉ ਤੂੰ ਜਾਇ।

^੧ਭਾਵ ਧਰਮ ਦੀ ਸ਼ੌਂਹ।

ਸੰਗ ਹੁਸੈਨ ਸੁ ਦੇਹੁ ਮਿਲਾਇ।

ਗੁਰ ਕੋ ਦਾਸ ਪਤਯਾਵਹਿ ਤੋਹੀ^੧।

^੧ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਾਸ ਹੈਂ। (ਇਉਂ) ਭਰੋਸਾ ਕਰੇਗਾ ਤੇਰੇ ਪਰ। ^੧ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ।

ਕਰਹਿ ਕਾਜ ਇਮ ਸ਼ਾਂਤਿ ਸੁ ਹੋਹੀ

॥ ੪੭ ॥

ਦੋਹਰਾ:

^੧ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸ਼ੌਂਹ ਦੇ ਕਰਿਕੇ।

ਕਹੋ ਸਕਲ ਕੇ ਧਰਮ ਕਰਿ^੧, ਆਛੀ ਰੀਤਿ

ਪਕਾਇ।^੧

ਸੰਗਤੀਆ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਗਯੋ, ਜਹਿ ਗੁਪਾਲ

ਗਿਰਰਾਇ^੧ ॥ ੪੮ ॥

^੧ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੰਗਤੀਆ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਪਾਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਹੈ; ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇ। ਗੁਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਭਲਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੁਲਹ ਵਿਚ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤੀਆਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਚ ਹੋਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਗੁਪਾਲ ਹੁਸੈਨੀ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਚੱਤਵਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੮ ॥

੪੯. [ਹੁਸੈਨੀ ਬੱਧ ਗੁਪਾਲ ਦੀ ਫਤਹ। ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜਨਮ]

੪੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੫੦

ਦੋਹਰਾ:

ਭੇਜਯੋ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਜਬੈ, ਮਿਲਯੋ ਗੁਪਾਲਹਿ ਜਾਇ।

ਆਸੈ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਇ ਕਰਿ, 'ਚਲਹੁ ਮਿਲਹੁ ਗਿਰਰਾਇ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਤੋਹਿ ਭਲੇ ਹਿਤ ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ।

ਯਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਹੇਤੁ ਕਰਿ ਆਯੋ।

'ਧਰਮ (ਮੈਂ ਜਾਮਨੀ) ਵਿਚ ਦੇਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਨਹਿ ਬਿਗਰਹਿਗੇ ਸੰਗ ਤਿਹਾਰੇ।

ਕਰੀ ਬਾਤ ਮੈਂ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ ॥ ੨ ॥

ਜੇ ਕਰਿ ਧਰਮ ਜਾਹਿਗੇ ਹਾਰ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਮੈਂ ਦੀਨਿ ਮਝਾਰ।

ਤਉ ਫਤੇ ਤੇਰੀ ਤਬਿ ਹੋਇ।

ਧਰਮ ਹੀਨ ਰਿਪੁ ਹਾਰਹਿ ਸੋਇ ॥ ੩ ॥

ਇਤਯਾਦਿਕ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਸਮੁਝਾਯੋ।

ਗੁਰ ਕੋ ਨਾਮ ਸੁਨਤਿ ਹੁਲਸਾਯੋ।

ਕਹਤਿ ਭਯੋ 'ਜੇ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਚ ਆਏ।

ਤੋਂ ਸੰਦੇਹ ਨਹਿ ਮੁਝ ਬਨਿ ਆਏ' ॥ ੪ ॥

ਸੰਗਤੀਆ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸੰਗ ਭਯੋ।

ਵਹਿਰ ਨਿਕਸਿ ਗਨ ਦਲ ਯੁਤਿ ਅਯੋ।

ਭੀਮਚੰਦ ਅਰੁ ਜਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।

ਤਹਾਂ ਆਨਿ ਕਰਿ ਮਿਲਯੋ ਗੁਪਾਲ ॥ ੫ ॥

ਬੈਠੇ ਸਭਿ ਮਸਲਤ ਕੋ ਕੀਨਿ।

ਖਾਨ ਹੁਸੈਨ ਸੰਗ ਬਡ ਲੀਨਿ।

'ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀਜੈ ਧਨ ਆਨਿ।

ਤੋਂ ਮੇਲਹਿ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚੈ ਜਾਨਿ' ॥ ੬ ॥

ਸੁਨਿ ਗੁਪਾਲ ਬੋਲਯੋ 'ਧਨ ਏਤੋ।

ਹੋਂ ਨਹਿ ਦੇਤਿ ਲਰੈ ਰਿਪੁ ਕੇਤੋ'।

'ਇਤਨਾ ਧਨ ਮੈਂ (ਕਦੇ) ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗਾ (ਭਾਵੇਂ) ਵੈਰੀ
ਕਿਤਨਾ ਹੀ ਲਏ।

ਜਬਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਹੁਇ ਬੈਠਸਿ ਨਜਾਰੋ।

ਭੀਮਚੰਦ ਕੇ ਸੰਗ ਬਿਚਾਰੋ ॥ ੭ ॥

'ਐਸ ਘਾਤਿ' ਫਿਰਿ ਹਾਥ ਨ ਐਹੈ।

'ਦਾਉ।

ਸਭਿਹੁ ਫੇਰਿ ਸਮੇਂ ਛਲਿ ਜੈਹੈ।

'ਇਹ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਫਿਰ ਛਲ ਜਾਏਗਾ।

ਗੋਪਾਲੈ ਸੁ ਅਬੈ ਗਹਿ ਲੀਜੈ।

ਕੈਦ ਕੀਜੀਐ ਕੈ ਬਧ ਕੀਜੈ॥ ੮ ॥

‘ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਹੈ ਦੇਖੋ ਬਚਿਤਰ ਨਾਟਕ ਧਿਆ ੧੧
ਛੰਦ ੧੪ ਤੇ ੧੫।

ਤਿਨ ਸੁਧਿ ਜਬਹਿ ਤਨਕ ਸੁਨਿ ਪਾਈ।

ਨਿਜ ਦਲ ਬਿਖੈ ਗਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਧਾਈ।

ਲਖਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲ -ਭਾਜਿ ਇਹ ਚਾਲਾ-।

ਕੋਪਯੋ ਹਿੰਮਤ ਸਹਿਤ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੯ ॥

ਖਾਨ ਹੁਸੈਨ ਘਾਲਿ ਘਮਸਾਨਾ।

ਲਰੇ ਸਰਬ ਹੀ ਬਜੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ।

‘ਨਗਾਰੇ।

ਇਤ ਨ੍ਰਿਪ ਦੁਇ ਜਸਵਾਲ ਗੁਪਾਲ।

‘ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਪਾਲ।

ਸਨਮੁਖ ਲੋਹਾ ਲੀਨਿ ਕਰਾਲਾ ॥ ੧੦ ॥

‘ਭਾਵ ਜੰਗ ਅਰੰਭਿਆ।

ਉਤ ਤੀਨਹੁ, ਇਕ ਖਾਨ ਹੁਸੈਨ।

ਭੀਮਚੰਦ ਦੂਸਰ ਬਡ ਸੈਨ।

ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਬਡੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਟੋਚ।

ਬਰਛੀ ਗੁਲਕਾਂ ਬਾਨਨ ਮੋਚਾ ॥ ੧੧ ॥

‘ਛੱਡੋ।

ਦਾਰੁਨ ਜੰਗ ਭਯੋ ਇਨ ਕੇਰਾ।

ਕਾਰਚੋਲਾ ਚਮਕੇ ਤਿਸ ਬੇਰਾ।

‘ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ।

ਹਥਾਵੱਥ ਮਿਲਿਗੇ ਇਕ ਵਾਰੀ।

‘ਹੱਥੋ ਹੱਥੀ।

ਮਰੇ ਛਿਨਕ ਮਹਿ ਗਨ ਭਟਭਾਰੀ

॥ ੧੨ ॥

ਸਭਿ ਰਣਾ ਗੁਰ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਹਯੋ।

‘ਭਾਵ ਜੁੱਧ ਦਾ ਹਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਬੀਚ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕੇ ਲਹਯੋ।

ਸਪਤ ਸਊਰਨ ਸਹਿਤ ਸੁ ਲਹਯੋ।

ਸੰਗਤੀਆ ਸਿੰਘ ਰਣ ਮਹਿ ਮਰਯੋ

॥ ੧੩ ॥

ਜੰਗ ਹੁਸੈਨੀ ਘਾਲਯੋ ਘਨੋ।

ਲਰਤਿ ਬਿਸਾਲ ਤਹਾਂ ਹੀ ਹਨੋ।

‘ਓਥੇ ਹੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਪੁਨ ਕਟੋਚੀਆ ਬਲੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।

ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਜਿਨ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧੪ ॥

ਸੋ ਭੀ ਮਾਰਿ ਲੀਨਿ ਰਣ ਮਾਂਹੀ।

ਕਟਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸੰਗ ਸਿਰ ਜਾਂਹੀ।

ਹਿੰਮਤ ਕਿੰਮਤਾ ਸਹਿਤ ਸੰਘਾਰਾ।

‘ਦੋ ਪਹਾੜੀਏ ਜੋਧੇ।

ਤੀਨੋ ਜਬਿ ਮਾਰੇ ਸਰਦਾਰਾ^੧ ॥੧੫॥

^੧ਹੁਸੈਨੀ ਤੋਂ ਵਖਰੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਪਹਾੜੀਏ ਸੈਨਾਪਤਿ ਅਰਥਾਤ:-੧. ਰਾਜ ਕ੍ਰਿਪਾਲ, ੨. ਹਿੰਮਤ। ੩. ਕਿੰਮਤ।

ਤਬਿ ਗੁਲੇਰੀਆ ਹੇਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ^੧।

^੧ਕ੍ਰਿਪਾਲ (ਕਟੋਚੀਏ ਨੂੰ ਮਰਿਆ) ਦੇਖਕੇ।

ਲੇ ਰਣ ਕੀ ਜੈ^੧ ਹਰਖ ਬਿਸਾਲ।

^੧ਰਣ ਦੀ ਜੈ ਲੈਕੇ।

ਬਜੇ ਫਤੇ ਕੇ ਉਚ ਨਗਾਰੇ।

ਰਿਪੁ ਦਲ ਭਾਜਿ ਚਲਯੋ ਬਿਨ ਮਾਰੇ

॥੧੬॥

ਬਿਨ ਸਰਦਾਰ ਲਰੈ ਕੋ ਰਨ ਮੈਂ।

ਦਾਰੁਨ ਮਾਰੇ^੧ ਧੀਰ ਨ ਮਨ ਮੈਂ।

^੧ਭਾਵ ਭਯਾਨਕ ਜੰਗ ਮਚਿਆਂ ਯਾ ਭਯਾਨਕਤਾ ਛਾਇਆਂ।

ਆਪ ਆਪਨੇ ਬਾਨ ਸਿਧਾਰੇ।

ਮਿਲਜੁ ਜੁ ਬਹੁ ਦਲ, ਭਯੋ ਕਿਨਾਰੇ^੧

^੧ਜੋ ਮਿਲਿਕੇ ਦਲ ਬਹੁਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿਨਾਰੇ ਹੋ ਗਿਆ ਭਾਵ ਖਿੰਡ ਗਿਆ।

॥੧੭॥

ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰ ਰਿਪੁ ਚਢਿ ਆਯੋ।

ਚਾਹਤਿ ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਛੁਰਵਾਯੋ।

ਲਸਕਰ ਘਨੇ ਬਟੋਰਤਿ ਆਨਯੋ।

ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਸੁ ਤਤਛਿਨ ਹਾਨਯੋ

॥੧੮॥

ਰਾਖਿ ਲਓ ਗੁਰ ਕੋ ਜਗਰਾਈ।

ਲੋਹ ਘਟਾ ਅਨਤੈ ਬਰਸਾਈ^੧।

^੧ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਘਟਾ ਹੋਰ ਥੇ ਵੱਸ ਪਈ। ^੧ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਇੰਝ ਹੈ: 'ਰਾਖ ਲੀਓ ਹਮ ਕੋ ਜਗਰਾਈ। ਲੋਹ ਘਟਾ ਅਨਤੈ ਬਰਸਾਈ।'

ਕਰਿ ਹੰਕਾਰ ਜੁ ਦਲ ਬਲ ਕੇਰਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸਨ^੧ ਚਹਿ ਕਰਨ ਬਖੇਰਾ

^੧ਸਾਥ।

॥੧੯॥

ਸੋ ਪੂਰਾ ਉਤਰਹਿ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ।

ਮਰਿ ਪਚ ਜਾਹਿ ਬਾਦ^੧ ਜਗ ਮਾਂਹੀ।

^੧ਬਿਅਰਥ।

ਕਰਯੋ ਧਰਮ ਨਿਬਹਯੋ ਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।

ਸੋ ਰਣ ਮਹਿ ਹਤਿ ਦਿਯੋ ਗੁਪਾਲ^੧

^੧ਗੁਪਾਲ ਨੇ (ਮਾਰ ਲਿਆ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਟੋਚੀਆ)।

॥੨੦॥

ਫਤੇ ਪਾਇ ਕਰਿ ਗੁਰ ਢਿਗ ਗਯੋ^੧।

^੧ਗੁਪਾਲ) ਆਯਾ।

ਡੇਰਾ ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਕਰਿ ਦਯੋ।

ਸਭਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਭੁ ਚਲਿ ਆਏ।

ਸੁਭਟ ਮਸੰਦ ਬਿਰੇ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੨੧ ॥

ਚਮਰ ਚਰਾਚਰਾ ਸਿਰ ਪਰ ਢੋਰਤਿ।

¹ਚੰਚਲ।

ਚਹੂੰ ਓਰ ਸਭਿ ਚਰਨ ਨਿਹੋਰਤਿ।

ਤਬਿ ਗੁਲੇਰੀਆ ਗੁਰੂ ਬੁਲਾਯੋ।

¹ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ।

ਹਿਤ ਦਰਸਨ ਕੇ ਹਰਖਤਿ ਆਯੋ

॥ ੨੨ ॥

ਧਰਿ ਅਕੋਰ ਕਰ ਜੋਰਿ ਪ੍ਰਨਾਮੁ।

ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਅਭਿਰਾਮੁ।

ਆਵਹੁ ਬਡ ਜੈਤਾ ਬਰ ਬੀਰ।

ਦੁਸ਼ਮਨ ਨਾਸ ਕਰੇ ਧਰਿ ਧੀਰਾ ॥ ੨੩ ॥

ਆਇਸੁ ਪਾਇ ਸੁ ਬੈਠਯੋ ਪਾਸ।

ਸਰਬ ਬਾਰਤਾ ਕਰੀ ਪ੍ਰਗਾਸ।

ਦਗਾ ਕਰਤਿ ਮੋ ਕੋ ਚਹਿ ਗਹਯੋ।

ਸੋ ਫਲ ਤਾਤਕਾਲ ਹੀ ਲਹਯੋ ॥ ੨੪ ॥

ਰਾਵਰ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪਾਇ।

ਹਤੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਗਨ ਖੜਗ ਚਲਾਇ।

ਤਜੀ ਨ ਥਾਉਂ ਕਟੇ ਗਿਰ ਮਰੇ।

¹ਭਾਵ ਆਪਦਾ ਘੱਲਿਆ ਸਰਦਾਰ ਸੰਗਤੀਆਂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ।

¹ਡਾਢਾ ਭਯਾਨਕ ਜੁੱਧ ਕਰਕੇ (ਉਹ ਮਰੇ)।

ਭੀਮ ਭੂਰ ਸੰਘਰ ਕੋ ਕਰੇ ॥ ੨੫ ॥

ਆਗਯਾ ਦੇਹੁ ਅਬੈ ਪੁਰਿ ਜਾਵੋਂ।

ਘਾਇਲ ਭਟਨ ਸੇਵ ਕਰਿਵਾਵੋਂ।

ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਕਰਿ ਸਿਰੁਪਾਉ।

ਰੁਖਸਦ ਕਰਯੋ ਚਢਯੋ ਹਰਖਾਉ ॥ ੨੬ ॥

ਇਮ ਕਲਗੀਧਰ ਆਨੰਦ ਧਾਰੇ।

ਦਾਸ ਉਬਾਰਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਨਿਰਵਾਰੇ।

ਮਾਘ ਮਾਸ ਪਾਛਲ ਪਖ ਆਯੋ।

ਬਾਸੁਰ ਆਦਿਤਵਾਰ ਸੁਹਾਯੋ ॥ ੨੭ ॥

ਏਕਮ ਥਿਤ ਨਿਸ ਦੋਇ ਘਟੀ ਜਬਿ।

ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਤੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਭਯੋ ਤਬਿ।

ਸੇਬਜਮਾਨਿ ਧਾਇਨ ਤੇ ਹੋਏ।

¹ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਯੋਗ।

ਸੁਨਿ ਉਤਸਾਹਿ ਹਰਖਿ ਸਭਿ ਕੋਏ

॥ ੨੮ ॥

ਬਾਜ ਉਠੇ ਦਰ ਪਰ ਸ਼ਦਿਯਾਨੇ।^{'ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਜੇ।}

ਤੋਪ ਬੰਦੂਕਨਿ ਸ਼ਲਖ ਮਹਾਨੇ।
ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਮੈਂ।
ਆਨੰਦ ਭਾ ਨਰ ਨਾਰਿਨ ਉਰ ਮੈਂ
॥ ੨੯ ॥

ਗਾਵਤਿ ਗੀਤ ਬ੍ਰਿੰਦ ਪਿਕ ਬੈਨੀ।^{'ਭਾਵ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।}
ਮਿਲੀ ਆਨਿ ਗੁਰ ਘਰ ਮ੍ਰਿਗ ਨੈਨੀ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਕੋ ਦੇਤਿ ਬਧਾਈ।
ਮਾਨਹਿ ਮਾਨ ਸਹਿਤ ਮੁਦ ਪਾਈ
॥ ੩੦ ॥

ਮੰਗਲ ਵਸਤੁ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ।
ਸਭਿ ਹੀ ਕਰਤਿ ਦਿਖਾਇ ਸੁ ਨਾਰਨਿ।
ਹਰਖਤਿ ਇਮ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਹੁਇ ਆਈ।
ਭਈ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਦੁਗਨ ਬਧਾਈ
॥ ੩੧ ॥

ਜਾਚਕ ਭੀਰ ਆਇ ਦਰ ਹੋਈ।
ਦਰਬ ਪਟਾਦਿ ਪਾਇ ਸਭਿ ਕੋਈ।
'ਚਿਰੰਜੀਵ ਹੁਇ' ਆਸ਼ਿਖ ਦੇਤਿ।
ਕੀਰਤਿ ਕਰਤਿ ਜਾਤਿ ਧਨ ਲੇਤਿ
॥ ੩੨ ॥

ਆਨ ਹੀਜ ਦ੍ਰੈ ਹਾਥਨਿ ਤਾਲੀ।
ਢੋਲਕ ਟਲਕਾ ਬਜਤਿ ਬਿਸਾਲੀ।
ਗਾਵਤਿ ਨਾਚਤਿ ਲੇਤਿ ਭਵਾਲੀ।
ਤਾਲ ਮਿਲਾਇ ਘੁੰਗਰੂ ਨਾਲੀ ॥ ੩੩ ॥
ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਉਛਾਹਿ ਬਡ ਹੋਵਾ।
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਮੇਲ ਸਭਿਨਿਹੂੰ ਜੋਵਾ।
ਨਿਜ ਕੁਲ ਰੀਤਿ ਕੀਨਿ ਬਡ ਮਾਤਾ।
ਮਿਲੀ ਆਨਿ ਗਨ ਨਾਗਰਿ ਕਾਂਤਾ।^{'ਨਗਰ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।}
॥ ੩੪ ॥

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬਿ ਨਾਮ ਬਿਚਾਰਾ।
ਰਿਪੁ ਦਲ ਸਕਲ ਦੂਰ ਹੀਟਾਰਾ।
ਨਿਕਟ ਨ ਆਇ ਅਪਰ ਹੀ ਮਾਰਜੋ।

ਇਮ 'ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ' ਨਾਮ ਉਚਾਰਯੋ:
॥ ੩੫ ॥

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਜਨਮ ਤਿੱਥਾਂ ਬਾਬਤ ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਰੁਤ ਦੇ ਅੰਸੂ ੪੪ ਅੰਕ ੩੮ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।
ਨਦੋਣ ਵਿਖੇ ਤਾਂ ਜੁੱਧ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਫਤੇ ਮਗਰੋਂ ਅਵਤਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦਾ ਨਾਮ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਢੁਕਦਾ ਹੈ।
ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਸਿਧੁਜ ਦੇ ਬਲ (= ਜ਼ੋਰ) ਨਾਲ ਬਲਾ ਟਲੀ ਹੈ ਇਸ ਬੇਟੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਢੁਕਦਾ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਪਰਵਾਰ ਅਨੰਦਤਿ ਹੋਵਾ।
ਤੀਨੋ ਗੁਰੁ ਨੰਦਨ ਕੋ ਜੋਵਾ।
ਬਿਚਰਹਿ ਅਜਰ ਬਿਖੈ ਹਰਖੰਤੇ।
ਧਾਵਤਿ ਭੂਖਨ ਸ਼ਬਦ ਉਠੰਤੇ ॥ ੩੬ ॥
ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਢਹਿ ਤੁਰੰਗਮ।
ਸੇਵਕ ਹੁਇੰ ਸੰਬੁਹ ਤਬਿ ਸੰਗਮ'।
ਤਿਮ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਮੁਖ ਸੁੰਦਰ।
ਬਿਚਰਤਿ ਬਾਹਰ ਅੰਦਰ ਮੰਦਰ ॥ ੩੭ ॥
ਬਹੁ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਦੁਲਾਰਾਵੈਂ।
ਦਾਈ ਦਾਯਾ ਅੰਕ ਉਠਾਵੈਂ।
ਅਨਿਕ ਬਰਨ ਕੇ ਬਸਨ ਬਨਾਵਤਿ।
ਗੋਟਾ ਦਮਕਤਿ ਦੁਤਿ ਚਿਤ ਭਾਵਤਿ
॥ ੩੮ ॥

'ਤਦ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤੀਨਹੁ ਕੇ ਸਰੀਰ ਬਿਰਧੰਤੇ।
ਜਨੁ ਤ੍ਰੈ ਬਿਧਿ ਪਾਵਕ' ਲਖਿਯੰਤੇ।
ਤੁਰਕ ਤਰੁਨਿ' ਕੀ ਜਰ ਕੋ ਜਾਰਨਿ।
ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਸੁਖ ਕੇ ਕਾਰਨ ॥ ੩੯ ॥
ਜੋਧਾ ਬਲੀ ਹੋਹਿਗੇ ਰਨ ਮੈਂ।
ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਨ ਲੋ ਧੀਰਜ ਮਨ ਮੈਂ।
ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਅਬਿ ਬੰਦਨ ਜੋਗ।
ਸਿਖ ਪਰਵਾਰ ਆਦਿ ਸਭਿ ਲੋਗ
॥ ੪੦ ॥

'ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਗਨੀਆਂ। ਦੇਖੋ ਅਗਲੇ ਅੰਸੂ ਦਾ ਅੰਕ ੩੯।

'ਤੁਰਕਾਂ ਰੂਪ ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਦੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਕੋ ਅਧਿਕ ਸਨੇਹੁ।
ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਨ ਪੌਤ੍ਰਾਨਿ ਅਛੇਹੁ'।
ਕਰਿ ਇਕਠੇ ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਵਹਿ।
ਪਰਚਾਵਤਿ ਭੋਜਨ ਅਚਵਾਵਹਿ ॥ ੪੧ ॥

'ਨਿਰੰਤਰ, ਬਹੁਤ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜਨਮ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
ਏਕੋਨ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੯ ॥

੫੦. [ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਦਰ। ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਜਨਮ]

੪੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਅਨੰਦਪੁਰ, ਬਿਲਸਤਿ ਬਹੁਤ ਬਿਲਾਸ।
ਜਿਤ ਕਿਤ ਤੇ ਬਹੁ ਗੁਨੀ ਨਰ, ਸੁਨਿ ਜਸੁ ਆਵਤਿ ਪਾਸ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਚਹੁ ਕੁੰਟਨ ਤੇ ਦੂਰ ਕਿ ਨੇਰੇ।
ਹੋਇ ਕਿਸੂ ਗੁਨ ਬਿਖੈ ਬਡੇਰੇ।
ਇਕ ਤੋ ਦਰਬ ਲਾਲਸਾ ਧਰੈਂ।
ਦੁਤੀਏ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਮੁਦ ਧਰੈਂ ॥ ੨ ॥

ਪਾਵਹਿ ਸੋਜਾ ਪਸਾਰਹਿ ਜਸੁ ਕੋ।

'ਸਾਜ ਸਮਾਨ।

ਤਜੋਂ ਤਜੋਂ ਆਇ ਸੁਨਾਵਹਿ ਰਸ ਕੋ।

'ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਰਚੇ) ਰਸਾਂ ਨੂੰ।

ਪੂਰਬ ਦੱਛਨ ਪੱਛਮ ਉੱਤਰ।

ਪੰਡਤ ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੈਂ ਉੱਤਰ ॥ ੩ ॥

'ਗੁਰੂ ਜੀ) ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉੱਤਰ।

ਕਵਿਤਾ ਕਾਵਯ ਬਨਾਵਹਿ ਜੋਈ।

ਨਵ ਰਸ ਸਹਿਤ ਬਿਭੂਖਨ ਕੋਈ।

'ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ, ਫਬੀ ਹੋਈ।

ਸੋ ਆਏ ਚਲਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੁਆਰੇ।

ਰੁਚਿਰ ਕਵਿਤ ਬਨਾਇ ਉਚਾਰੇ ॥ ੪ ॥

ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈ ਦੈਂ ਧਨ ਰਾਸ।

ਸਾਦਰ ਨਿਤ ਰਾਖਤਿ ਗੁਰ ਪਾਸਿ।

ਕੇਸ਼ਵ ਦਾਸ ਹੁਤੇ ਕਵਿ ਜੋਇ।

ਭਯੋ ਬੁੰਦੇਲ ਖੰਡ ਮਹਿ ਸੋਇ ॥ ੫ ॥

ਤਿਸ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੁਵਰ ਹੈ ਨਾਮੁ।

ਸੋ ਭੀ ਰਚਤਿ ਗਿਰਾ ਅਭਿਰਾਮੁ।

ਤੁਰਕ ਕਰਨ ਨਵਰੰਗ ਚਿਤ ਚਹਯੋ।

'ਨੁਰੰਗੇ ਨੇ (ਉਸ ਨੂੰ) ਤੁਰਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ।

ਗੁਨੀ ਅਧਿਕ ਹਿੰਦੁਨਿ ਮਹਿ ਲਹਯੋ।

'ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਬੜਾ ਗੁਣੀ ਜਾਣ ਕੇ।

॥ ੬ ॥

ਜਬਹਿ ਕੁਵਰ ਸੁਧ ਇਸ ਬਿਧਿ ਪਾਈ।

ਤਜਾਗਿ ਦੇਸ ਘਰ ਗਯੋ ਪਲਾਈ।

ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਯੋ ਬਸਨ ਸਥਾਨ।

ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਾ ਬੀਚ ਜਹਾਨ ॥ ੭ ॥

ਸੁਨੀ ਹੁਤੀ ਸੁਧਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇਰੀ।

-ਇਕ ਸਮ ਨਿਬਹੈ ਸ਼ਕਤਿ ਘਨੇਰੀ¹ -।

¹ਇਕ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਨੁਰੰਗੇ ਦੇ) ਸਮ ਬਹੁਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਹਨ ਨਿਬਾਹੁਣਗੇ (ਮੇਰਾ ਧਰਮ)। (ਅ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕ ਤਾਰ ਨਿਭਦੀ ਹੈ।

²ਭਾਵ ਆਮ ਰਸਤਿਆਂ ਤੋਂ ਦੁਰੇਡੇ ਦੁਰੇਡੇ ਟੁਰ ਕੇ।

ਦੁਰਿ ਕਰਿ ਦੂਰ ਦੂਰ¹ ਨਿਤ ਚਲਿ ਕਰਿ।
ਪਹੁੰਚਯੋ ਆਨਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਹਿਤ ਕਰਿ

॥ ੮ ॥

ਰੁਚਿਰ ਕਵਿੱਤ ਕਿਤੂ ਕੇ¹ ਕਰਿ ਕੈ²।

¹ਕੀਰਤੀ ਦੇ। (ਅ) ਕਿੰਨੇ ਕੁ। ²ਰਚਕੇ।

ਮਿਲਯੋ ਗੁਰੂ ਸਨ ਤਬਹਿ ਉਚਰਿ ਕੈ।

‘ਬਿਨਾ ਆਸਰੇ ਗਹਯੋ ਅਲੰਬ।

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ! ਗੁਨ ਧਰਹੁ ਕਦੰਬ’ ॥ ੯ ॥

¹ਸਮੂਹ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਦੇ ਹੋ।

ਸੁਨਾ ਨਿਥਾਵਨ ਕੇ ਤੁਮ ਥਾਨ।

ਸਦਾ ਨਿਮਾਨਨ ਕੇ ਬਡ ਮਾਨ।

ਅਹੋ ਨਿਤਾਨਨ ਕੇ ਤੁਮ ਤ੍ਰਾਨ।

ਅਸ ਸ਼ੋਭਾ ਕੋ ਕਥਹਿ ਜਹਾਨ’ ॥ ੧੦ ॥

ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਦਰ ਬੈਠਾਯੋ।

ਨਿਜ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਬਿ ਬਿੱਪ੍ਰ ਸੁਨਾਯੋ।

‘ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਤੇ ਬਿਨ ਬਲ ਹਿੰਦੂ’।

¹ਹਿੰਦੂ ਬਲਹੀਨ ਹੋਏ ਹਨ।

ਧਰਮ ਬਿਨਾਸਤਿ ਮੇਲਤਿ ਬ੍ਰਿੰਦੂ’ ॥ ੧੧ ॥

¹ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਮੇਲਦੇ ਹਨ (ਆਪਣੇ ਮਜ਼ਹਬ ਵਿਚ)।

ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਮੈਂ ਚਲਿ ਆਯੋ।

ਚਹਤਿ ਆਪਨੋ ਧਰਮ ਬਚਾਯੋ।’

ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਧੀਰਜ ਦੀਨਾ।

ਰੋਜ ਰਜਤਪਣ ਪੰਚ ਸੁ ਕੀਨਾ’ ॥ ੧੨ ॥

ਕਹਯੋ ‘ਤੋਹਿ ਪਿਤ ਕਵੀ ਬਿਸਾਲਾ।

ਰਚੀ ਆਦਿ¹ ਕਵਿਪ੍ਰਿਯਾ² ਰਸਾਲਾ।

¹ਪਹਿਲਾਂ। ²ਨਾਮ ਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ।

ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਮਨ ਭਾਵੈ¹।

¹ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦਿਲ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਹੈ (ਜੰਗਾਂ ਕਰਕੇ)।

ਕਵਿ ਗਨ ਤੇ ਭਾਖਾ ਬਨਵਾਵੈ¹’ ॥ ੧੩ ॥

¹ਬਨਵਾਵਾਂਗੇ।

ਇਮ ਕਹਿ ਰਾਖਯੋ ਨਿਕਟ ਹਮੇਸ਼ਾ।

ਸੁਨਿ ਕਵਿ ਆਵਨਿ ਲਗੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ।

ਦਰਬ ਬ੍ਰਿੰਦ ਦੇ ਰਾਖਹਿ ਤੀਰ।

ਪਰਚਹਿ ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਸਧੀਰ ॥ ੧੪ ॥

ਬਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਪ ਬਨਾਵੈਂ।

ਚੰਡਿ ਚਰਿਤ੍ਰ ਆਦਿ ਗਨ ਭਾਵੈਂ।

¹ਆਦਿਕ (ਬੀਰ ਰਸ ਉਤਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਸਾਰੇ (ਗ੍ਰੰਥ) ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਹਿ ਬਹੁਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ।

-ਚਹੈਂ ਰਚਨਿ ਕੋ ਪੰਥ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੧੫ ॥

ਸੁਨਿ ਅੰਨਯਾਇ ਤੁਰਕ ਕੋ ਭਾਰੀ।

ਦੇਤਿ ਜਗਤ ਕੋ ਦੁਖ ਬੁਰਿਆਰੀ।

ਰਾਜ ਤੇਜ ਜਿਮ ਸਰਬ ਬਿਨਾਸੈ।

ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਸੁਖਦ ਪ੍ਰਕਾਸੈ ॥ ੧੬ ॥

ਰਕਤਬੀਜ¹ ਕੋ ਜੁਧ ਕਰਾਲਾ।

¹ਨਾਮ ਦੈਂਤ ਦਾ।

ਸਿਮਰਨ ਕੀਨਸਿ ਭਲੇ ਸੁ ਕਾਲਾ।

ਜਗਤਮਾਤ ਕੋ ਬਰ ਤਿਹ ਸਮੇਂ।

ਪੰਥ ਕਰਨ ਕੋ ਦੀਨਸਿ ਹਮੇਂ ॥ ੧੭ ॥

ਬਿਦਤ ਹੋਇ ਕਰਿ ਬਰ ਤਬਿ ਦੇਊ।

ਸੋ ਅਬਿ ਸਮਾ ਭਯੋ ਬਿਦਿ ਤੇਊ।

ਹੋਇ ਬਿੱਪ੍ਰ ਬਰ ਅਸ ਕਿਸ ਦੇਸ਼।

ਪੂਜਹਿ, ਹੋਮ ਕਰਾਇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੧੮ ॥

ਜਥਾ ਜੋਗ ਬਿਧ¹ ਤੇ ਕਰਿਵਾਵਹਿ।

¹ਰੀਤੀ ਸਹਿਤ।

ਕਲੀ ਕਾਲ ਦੇਵੀ ਬਿਦਤਾਵਹਿ।

ਕਰਿ ਦਰਸਨ ਪੂਰਬ ਬਰ ਲੈ ਹੈਂ।

ਪੀਛੇ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਕੈ ਹੈਂ⁺ ॥ ੧੯ ॥

⁺ਇਹ ਕਥਨ ਜੇ ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਦਤੋਵਯਾਯਤ ਹੈ ਪਿਛੇ ਰੁਤ ੨ ਅੰਸੂ ੨੪ ਅੰਕ ੬ ਵਿੱਚ ਕਹਿ ਆਏ ਹਨ:-'ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸਨਕਾਦਿਕ ਸਾਰੇ। ਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਰਦਾ ਪਾਇੰ ਨ ਪਾਰੇ'। ਜੇ ਸਾਰਦਾ ਤੇ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹਨ ਤਦ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ?

ਰੱਛਕ ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਕੇ ਬਨੈਂ।

ਦੁਸ਼ਟ ਅਰਿਸ਼ਟਿ¹ ਪ੍ਰਬਲ ਕੋ ਹਨੈਂ-।

¹ਉਪਦ੍ਰਵੀ।

ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਪ੍ਰਭੂ ਚਿਤਵਤਿ ਰਹੈਂ।

ਬਿੱਪ੍ਰ ਖੋਜਿਬੇ ਹਿਤ ਕਬਿ ਕਹੈਂ ॥ ੨੦ ॥

ਚਹੁੰ ਕੁੰਟਨਿ ਤੇ ਨਰ ਗਨ ਆਵੈਂ।

ਅਨਿਕ ਅਕੋਰਨਿ ਕੋ ਅਰਪਾਵੈਂ।

ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਹਯ ਹੱਥਯਾਰ।

ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਦਰਬ ਉਦਾਰ ॥ ੨੧ ॥

ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪਾਇ ਸਿਧਾਰੈਂ।

ਕੀਰਤਿ ਚਾਰੋਂ ਬਰਨ ਉਚਾਰੈ।
ਪੀਰ ਅਜਮਤੀ ਆਇੰ ਅਨੇਕੋਂ।
ਬਪੁ ਖੁਦਾਇ ਲਖਿ ਮਸਤਕ ਟੇਕੈਂ

॥ ੨੨ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰ ਕਰਿ ਉਰ ਹਰਖਾਵੈਂ।
ਕਿਤਿਕ ਨਿਕਟ ਰਹਿ ਸੇਵ ਕਮਾਵੈਂ।
ਤਿਮ ਹੀ ਬਹੁਤ ਜੋਗੀ ਸੰਨਯਾਸੀ।
ਦਿਪਤਿ ਤੇਜ ਤੇ ਆਵਹਿ ਪਾਸੀ ॥ ੨੩ ॥

ਜਪੀ ਤਪੀ ਬਹੁ ਭੇਖ ਵਿਰਾਗੀ।
ਦਰਸਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਜੋ ਬਡਭਾਗੀ।
ਰਚਹਿ ਅਨਿਕ ਛੰਦਨ ਕੀ ਬਾਨੀ।
ਸੁੰਦਰ ਰਸ ਸਿੰਗਾਰ ਕੇ ਸਾਨੀ' ॥ ੨੪ ॥

'ਵਾਲੀ, ਮਿਲੀ ਹੋਈ।

'ਬੀਰ ਰਸ।

'ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਧੀਰਜ ਧਰਨਾ।

'ਰੋਦ੍ਰਰਸ ਤੇ ਜੋਧਿਆਂ ਦਾ ਪੁਰਸਾਰਥ।

ਬਰਣਨ ਕਰੈਂ ਬਹੁਤ ਰਸਬੀਰ'।
ਬਿਚ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਧਰਨ ਭਟ ਧੀਰ'।
ਅਧਿਕ ਰੌਦ੍ਰ ਪੁਰਖਾਰਥ ਜੋਧਾ'।
ਲਗਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਜਿਮ ਬਢ ਹੈ ਕ੍ਰੋਧਾ

॥ ੨੫ ॥

ਜਿਸ ਤੇ ਬਕਤਾ ਅਰੁ ਸ਼੍ਰੋਤਾਨ।
ਵਧੈ ਬੀਰਤਾ ਮਨ ਮਹਿ ਆਨ।
ਕੋ ਅਸ ਕਾਇਰ ਹੂ ਜਗ ਮਾਂਗੀ।
ਸੁਨਿ ਪਠਿ ਹੂ ਉਤਸਾਹ ਨ ਜਾਂਗੀ
॥ ੨੬ ॥

ਰਣ ਮਹਿਮਾ ਕੋ ਕਹੈਂ ਮਹਾਨੀ।
ਚਹਿਬੋ ਸਭਿ ਨਰ ਆਯੁਧ ਪਾਨੀ'।

'ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੁਰਸ਼ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਹੋ ਜਾਣ।

'ਹੋਰ।

ਆਨ' ਕਵੀ ਬਹੁ ਪਾਸ ਬਿਰੇ ਹੈਂ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਗਿਰਾ ਕਰੇ ਹੈਂ
॥ ੨੭ ॥

ਮਨ ਭਾਵਤ ਬਹੁ ਲਹੈਂ ਪਦਾਰਥ।
ਦਰਬ ਦੀਹ ਲੇ ਪੁਰਵਹਿ ਸ੍ਵਾਰਥ।
ਭਾਰਤ ਕੇ ਗਨ ਪਰਬ ਉਦਾਰਾ'।

'ਮਹਾਂਭਾਰਤ (ਗ੍ਰੰਥ) ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਯਾਯ।

ਜਿਨ ਮਹਿ ਬਰਨਯੋਂ ਜੰਗ ਅਖਾਰਾ

॥ ੨੮ ॥

ਸੋ ਕਵੀਅਨਿ ਤੇ ਕਹਿ ਬਨਵਾਏ।
ਅਨਿਕ ਛੰਦ ਸੁੰਦਰ ਬਿਧਿ ਗਾਏ।
ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ।
ਬੈਠਹਿ ਨਿਕਟ ਪਿਤਾ ਸੁਖਕੰਦ ॥ ੨੯ ॥
ਖੇਲਤਿ ਸ੍ਰੀ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਆਵੈਂ।
ਪਿਤਾ ਸਮੀਪ ਬਿਰਹਿ ਹਰਖਾਵੈਂ।
ਅੰਕ ਬਿਖੈ ਦਾਯਾ ਲੇ ਆਵਹਿ।
ਸ੍ਰੀ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਸੁਹਾਵਹਿ[†] ॥ ੩੦ ॥

[†]ਏਥੇ ਕਵੀ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਬੀ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੇਲਦੇ ਤੇ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੁੱਛੜ ਚੁਕੇ ਆਏ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੂਸਰੇ ਬੇਟੇ ਸਹੀ ਹੋਏ।

ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ ਹੋਵਤਿ ਬਲਿਹਾਰੀ।
ਕਰਹਿ ਸਰਾਹਨਿ ਬਹੁ ਨਰ ਨਾਰੀ।
ਜੇਵਰ ਜਬਰ ਜੋਤਿ ਜਿਨ ਜ਼ਾਹਰ।
ਜਗਮਗ ਜ਼ਾਹਰ ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ॥ ੩੧ ॥
ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਕੀ ਬਹੁ ਅਭਿਲਾਖਾ।
ਗੁਰ ਪਤਿ ਬਿਖੈ ਭਾਵ ਨਿਤ ਰਾਖਾ।
ਮਾਨਹਿ ਸਦਾ ਜਥਾ ਪ੍ਰਭੁ ਕਹੈਂ।
ਤਿਮ ਸੇਵਤਿ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਰਹੈ ॥ ੩੨ ॥
ਪਤਿ ਮੂਰਤਿ ਕੋ ਰਿਦੈ ਬਸਾਵੈ।
ਬਿਰ ਕਰਿ ਮਨ ਕੋ ਮੋਦ ਉਪਾਵੈ।
ਬਹੁ ਅਭਿਲਾਖਾ ਲਖਿ ਕਰਿ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਤਿਸ ਕੇ ਮੰਦਿਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥ ੩੩ ॥
ਵਾਰ ਸਨਿਸ਼ਚਰ ਕੀ ਨਿਸ ਜਬੈ।
ਬਸੇ ਜਾਇ ਜੀਤੋ ਗ੍ਰਿਹ ਤਬੈ।
ਕਰਿ ਕੈ ਮੰਗਲ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ।
ਸੇਵਹਿ ਚਰਨ ਕਮਲ ਹਿਤ ਧਾਰੇ ॥ ੩੪ ॥
ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਨੰਦਾ ਚੌਥੇ ਹਿਤ।
ਨਿਜ ਘਰ ਬਸੇ ਅਨੰਦ ਦੈਬੇ ਹਿਤ।
ਪੰਚਮ ਬੇਰਿ ਨ ਬਸੇ ਗੁਸਾਈਂ।
ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਧਰਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਈ ॥ ੩੫ ॥
ਇਕ ਸੀਤਾ ਬਿਨ ਜਿਮ ਰਘੁਬੀਰ।
ਸਰਬ ਆਰਬਲ ਰਾਖੀ ਧੀਰ।

[†]ਪੁੱਤ੍ਰ।

ਪ੍ਰਾਤਿ ਆਇ ਕਰਿ ਸੋਚ ਸਨਾਨੇ।
ਜੀਤੋ ਗਰਭ ਧਰਜੋ ਸਭਿ ਜਾਨੇ ॥ ੩੬ ॥
ਕਰੇ ਬਿਤਾਵਨ ਨਵਮ ਮਹੀਨੇ।
ਫਾਗਨ ਸੁਦਿ ਬੁਧਵਾਰ ਸੁ ਚੀਨੇ।
ਸੰਮਤ ਹੁਤੋ ਸਤਾਰਾਂ ਸੈਯਾ।
ਪਚਵੰਜਾ^੧ ਉਪਰ ਬਿਤ ਵੈਯਾ ॥ ੩੭ ॥
ਚਤੁਰਥ ਪੁੱਤ੍ਰ^੨ ਜਨਮ ਕੋ ਲੀਨਾ।

^੧੧੭੫੫।

^੧ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਤਿੱਥਾਂ ਬਾਬਤ ਦੇਖੋ ਇਸੇ
ਰਾਸਿ ਦੇ ਅੰਸੂ ੪੪ ਅੰਕ ੩੮ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੂਕ ਤੇ ਇਸੇ
ਅੰਸੂ ਦਾ ਅੰਕ ੩੦।

ਬਜੀ ਵਧਾਈ ਉਮਰ ਨਵੀਨਾ।
ਤਿਥ ਇਕਾਦਸ਼ੀ ਉਤਸਵ ਕਿਤੇ^੧।
ਤਬਿ ਨਖੱਤ੍ਰ ਅਨੁਰਾਧਾ ਹੁਤੋ ॥ ੩੮ ॥
ਤੀਨ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਕੇਰੇ।
ਤੀਨ ਅਗਨਿ^੧ ਤਨ ਦਿਪਤਿ ਬਡੇਰੇ।

^੧ਕੀਤਾ।^੧ਤ੍ਰੈ ਅਗਨੀਆਂ ਰੂਪ।

^੧ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਨੇ ਛੇ ਅਗਨੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ:-ਗਾਰੂਪਤਯ, ਆਹਵਨੀਯ, ਦਕਸ਼ਨਾਗਨਿ, ਸਭਯਾਗਨਿ, ਆਵਸਥਯ
ਤੇ ਔਪਾਸਨਾਗਨਿ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਹਨ।

੧. ਗਾਰੂਪਤਯ ਉਹ ਅਗਨੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੱਗ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਗਰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੱਗ ਲਈ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਣ ਤੋਂ ਲੈ
ਸੰਸਕਾਰ ਤਕ ਸਾਰੀ ਕ੍ਰਿਤ ਇਸੇ ਅਗਨੀ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਗਨੀ ਦੀ ਰਖਯਾ ਕਰਨੀ
ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ।

੨. ਦਕਸ਼ਨਾਗਨਿ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਜੱਗ ਦੇ ਮੰਡਪ ਵਿਚ ਗਾਰੂਪਤਯ ਅਗਨੀ ਦੇ ਦੱਖਣ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਥਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

੩. ਆਹਵਨੀਯ ਅਗਨੀ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਗਾਰੂਪਤਯ ਅਗਨੀ ਵਿਚੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੰਤ੍ਰ ਉਚਾਰ ਕੇ ਮੰਡਪ ਵਿਚ ਪੂਰਬ ਦੇ ਪਾਸੇ
ਸਥਾਪਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਵਨ ਇਸ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਂਪ੍ਰਸਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। (ਅ) ਤ੍ਰੈ
ਅਗਨੀਆਂ ਚਕਿਤਸਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬੀ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ, ਓਹ ਏਹ ਹਨ:-੧. ਭੋਮ = ਜੋ ਲਕੜੀ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਾਲੀ ਦੀ
ਹੈ। ੨. ਦਿਵਜ = ਜੋ ਬਿਜਲੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ੩. ਜਠਰ = ਜੋ ਪੇਟ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਪਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਏਥੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ
ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ਸਾਖੀ ਪੜ੍ਹ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਦਖਣਾਤਯ, ਗ੍ਰਾਹਿਪਤਯ ਬੀਜੀ।

ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸਥ ਅਵਤਾਰੀ^੧ ਸੁ ਤੀਜੀ^੧ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ।

॥ ੩੯ ॥

ਤਰਕਨਿ ਤੇਜ ਮਹਿਦ ਬਨ ਜੋਵਾ।

ਇਨ ਅਪਰਾਧ^੧ ਦਗਧ ਸੋ ਹੋਵਾ।

^੧ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨੇ ਤੇ (ਉਹਨਾਂ ਦਾ
ਤੇਜ) ਦਗਧ ਹੋਇਆ, ਗੋਇਆ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾਂ
ਤੁਰਕਾਂ ਲਈ ਤ੍ਰੈ ਹੋਮ ਅਗਨੀਆਂ ਪ੍ਰਜੁਲਤ ਕਰਨੀਆਂ ਸਨ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਤੇਜ ਅਹੁਤੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਦਾਰਿਦ ਬਡ ਸੀਤ।

ਇਨ ਤੇ ਸੀਘ੍ਰ ਗਯੋ ਬਹੁ ਬੀਤ ॥ ੪੦ ॥

ਮਾਤ ਸੁੰਦਰੀ ਕੋ ਸੁਤ ਸੂਰਾ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਕੀ ਬਿੱਦਯਾ ਮਹਿ ਪੂਰਾ।
 ਰਣ ਮਹਿ ਅਨਗਨ ਤੁਰਕ ਪ੍ਰਹਾਰੇ।
 ਨਹਿ ਠਹਿਰਨ ਕੋ ਦੀਨਿ ਅਗਾਰੇ ॥ ੪੧ ॥
 ਚਾਰਹੁ ਕੇ ਸਰੂਪ ਦੁਤਿ ਚਾਰੂ।
 ਚਤੁਰ ਸੁਮਤਿ ਕੇ ਮਨਹੁ ਪਹਾਰੂ।
 ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਕੋ ਅੱਭਯਾਸਾ।
 ਪਿਤ ਕੀ ਆਇਸੁ ਮੈਂ ਜਿਮ ਦਾਸਾ
 ॥ ੪੨ ॥
 ਰੁਤਿ ਦੂਜੀ ਅਬਿ ਪੂਰਨ ਹੋਈ।
 ਕਹੌਂ ਕਥਾ ਪੁਨ ਆਗਲ ਜੋਈ।
 ਦਸਹੁ ਗੁਰਨ ਕੇ ਚਰਨ ਮਨਾਇ।
 ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਸਭਿ ਦੇਉਂ ਸੁਨਾਇ
 ॥ ੪੩ ॥

[ਅਰਦਾਸ]

ਕਬਿੱਤ:

ਸੀਰ ਨਾ ਸੁਸੰਗ ਮੈਂ, ਕੁਸੰਗ ਮੈਂ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ,
 ਰਮਜੋਂ ਨਿਤ ਪਾਪਨਿ ਮੈਂ, ਮਿਲਜੋ ਕਬਿ ਧੀਰ ਨਾ।
 ਧੀਰ ਨਾ ਧਰਤਿ ਕਾਮ ਲੰਪਟ ਕਠੋਰ, ਕੂਰ
 ਬੋਰਜੋ[†] ਮੈਂ ਬਿਕਾਰਨ ਮੈਂ, ਭਯੋ ਮਨ ਤੀਰ ਨਾ। [†]ਪਾ:-ਬੈਠਜੋ।
 ਤੀਰ ਨਾ ਪਛਾਨਜੋ ਤੁਮੈਂ, ਦੂਰ ਕਰਿ ਜਾਨਜੋ ਪ੍ਰਭੂ !
 ਆਪਨੇ ਉਧਾਰ ਕੀ ਬਿਚਾਰੀ ਤਤਬੀਰ ਨਾ।
 ਬੀਰ ਨਾ ਭਗਤ, ਭੇਖ ਧਾਰੀ ਹਿਤ ਨਾਰੀ ਜਿਮ,
 ਰਾਖੀ ਪੈਜ ਤੈਸੇ ਮੇਰੀ ਹੋਰੋ ਤਕਸੀਰ ਨਾ ॥੪੪॥

ਸੀਰ = ਹਿੱਸਾ, ਸੰਬੰਧ, ਮੇਲ [ਹਿੰਦੀ, ਮੀਰ = ਸਾਂਝ। ਪੰਜਾ.: ਸੀਰ = ਹਿੱਸਾ]।

ਸੁਸੰਗ = ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੰਗ, ਭਾਵ ਨਾਮੀ ਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਸੰਗ। ਬੋਰਜੋ = ਡੋਬ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਤੀਰ = ਤੀਰ, ਤੀਰ ਵਰਗਾ ਭਾਵ ਸਿੱਧਾ। ਤੀਰ = ਨੇੜੇ।

ਤਤਬੀਰ = ਜੁਗਤਿ, ਉਪਾਉ। [ਫਾ: ਤਦਬੀਰ] ਬੀਰ = ਸੂਰਮਾਂ, ਬਹਾਦਰ। ਮੁਰਾਦ ਹੈ ਕਿ ਦਇਆ ਦਾਨ ਉਤਸਾਹ ਤੇ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ।

ਤਕਸੀਰ = ਗੁਨਾਹ, ਪਾਪ, [ਫਾ.: ਤਕਸੀਰ]।

ਅਰਥ:

(ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਮੈਂ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਤਿਸੰਗਤ ਨਾਲ ਕਦੀ ਮੇਲ ਨਹੀਂ (ਰਖਿਆ ਤੇ ਸਦਾ) ਕੁਸੰਗ ਵਿਚ (ਮੇਲ ਰਖਿਆ ਹੈ), ਪਾਪਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਨਿਤ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, (ਮੈਨੂੰ) ਕਦੇ ਧੀਰਜ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇਆ।
 ਹਾਂ, (ਮੇਰਾ) ਮਨ ਧੀਰਜ ਨਹੀਂ ਧਰਦਾ, (ਇਹ) ਕਠੋਰ ਕਾਮ ਵਿਚ ਲੰਪਟ ਹੈ। (ਮੈਨੂੰ) ਝੂਠੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਡੋਬ ਰਿਹਾ ਹੈ, (ਕਿਸੇ ਉਪਾਉ ਨਾਲ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਮਨ ਸਿੱਧਾ) ਤੀਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੈਨੂੰ (ਮੈਂ) ਨੇੜੇ ਨਾ ਪਛਾਣਿਆਂ ਤੇ (ਸਦਾ) ਦੂਰ ਹੀ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦਾ ਰਿਹਾ (ਤੇ ਆਪਣੇ) ਉਧਾਰ ਦੀ (ਕਦੇ ਕੋਈ) ਜੁਗਤ ਨਾ ਵਿਚਾਰੀ। (ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਜਿਵੇਂ ਉਹ (ਤਰਖਾਣ ਪੁੱਤ੍ਰ) ਨਾ ਸੂਰਮਾਂ ਤੇ ਨਾਂ (ਤੇਰਾ ਮੁੱਢ ਤੋਂ) ਭਗਤ ਸੀ (ਕੇਵਲ) ਨਾਰੀ ਦੇ ਵਾਸਤੇ (ਉਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ) ਭੇਖ ਧਾਰਿਆ (ਹੋਇਆ ਸੀ) (ਤੇ ਤੂੰ) ਉਸ ਦੀ ਪੈਜ ਰੱਖੀ ਸੀ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਤਕਸੀਰ ਨਾ ਵੇਖੇ (ਤੇ ਪੈਜ ਰੱਖ ਦਿਖਾਓ)।

ਚੌਥੀ ਸਤਰ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦੀ ਕਥਾ:

ਇਕ ਰਾਜ ਕੰਨਯਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦਾ ਸਰੂਪ, ਜਸੁ ਤੇ ਬਲ ਸੁਣਕੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਇਕ ਚਤੁਰ ਜੁਆਨ ਸੁੰਦਰ ਲੜਕੇ ਨੇ ਜੋ ਤਰਖਾਣੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ਦਾ ਕਮਾਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਰਾਜ ਕੰਨਯਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਪੱਕੀ ਧੁਨ ਲਾ ਲਈ ਸੀ। ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਦੇ ਯਤਨ ਨਿਸ਼ਫਲ ਜਾਣੇ ਹੀ ਸਨ, ਪਰ ਅੰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕੰਨਯਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉਡਣ ਵਾਲਾ ਗਰੁਤ ਬਣਾਇਆ, ਦੋ ਬਾਹਾਂ ਬਨਾਉਣੀ ਲਾਈਆਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਵੇਸ ਧਾਰਕੇ ਉੱਡਕੇ ਰਾਜ ਮਹਿਲ ਆ ਪੁਹੰਚਾ। ਭੇਖ ਨਿਭ ਗਿਆ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਵੱਖਰੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਬਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਨਾਵਟੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਪੱਜ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਕੰਨਯਾਂ ਦੇ ਅਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਮਨੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਇਸ ਪਾਸ ਰਹਾਂਗਾ। ਕੁਛ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਕੰਨਯਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਰਾਜਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾ ਵਲੋਂ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ, ਹਾਰ ਦੀਆਂ ਸੂਰਤਾਂ ਤੱਕ ਕੇ ਰਾਜਾ ਤੇ ਦਰਬਾਰੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਪੈਰੀਂ ਆ ਪਏ ਕਿ ਆਪ ਲਾਜ ਰੱਖੋ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਕੱਲ ਜੀਤ ਹੋਇਗੀ। ਰਾਜਾ ਤੇ

ਦਰਬਾਰੀ ਤਾਂ ਚਲੇ ਗਏ, ਪਰ ਬਨਾਵਟੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਇਤਨੇ ਡਰੇ ਅਰ ਸਹਿਮੇ ਕਿ ਸੁਰਤ ਸੰਕੁਚਦੀ ਸੰਕੁਚਦੀ ਜੁੜ ਗਈ, ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਈ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਔਕੜ ਪੈ ਜਾਣ ਤੇ ਭੈ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਕਰਕੇ ਚਿਤ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਕੇ ਜੁੜਦਾ ਜੁੜਦਾ ਇਕ ਚਿਤ ਇਕ ਛਿਨ ਵਾਲੀ ਏਕਾਗ੍ਰਤਾ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਗ਼ੈਬੀ ਮਦਦ ਆਈ ਤੇ ਜੁੱਧ ਫਤਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਭਗਤ ਬਾਣੀ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਕਵੀ ਜੀ ਬਿਨੈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਆਪ ਅਰਦਾਸ ਪਾਪੀਆਂ ਦੀ ਬੀ ਸੁਣ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਮੇਰੀਆਂ ਬੀ ਤਕਸੀਰਾਂ ਨਾ ਤੱਕੋ ਤੇ ਤੂਠ ਕੇ ਮੇਰੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹੋ ਤੇ ਸੁਭਗਤੀ ਦਾਨ ਕਰੋ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੁਤਿਯ ਰੁਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਨਮ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਿਰਚਤਾਯਾਂ ਭਾਂਖਾਯਾਂ ਨਾਮ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੫੦॥

[ਦੂਜੀ ਰੁਤਿ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਈ]